

สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส: กรณีศึกษา

โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์

States and Guidelines for Welfare Education Management of Underprivileged

Children: A Case Study of Darul Barakah School

มัฮยุดดีน สามเมาะ

Mahyuddin Samoh

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Master of Education in Islamic Educational Administration and Management

Prince of Songkla University

2564

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

“ด้วยพระนามแห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงกรุณาปรานี ผู้ทรงเมตตาเสมอ”

สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส: กรณีศึกษา

โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์

States and Guidelines for Welfare Education Management of Underprivileged

Children: A Case Study of Darul Barakah School

มัฮยุดดีน สาเม๊ะ

Mahyuddin Samoh

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Master of Education in Islamic Educational Administration and Management

Prince of Songkla University

2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส: กรณีศึกษา โรงเรียนดาราอุบลารอกะฮ์
ผู้เขียน	นายมัธยมยศติน สาเมื้อ
สาขาวิชา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบ
.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง)	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮาكيم เอ็งเปีย)
กรรมการ
	(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง)
กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซู สาอุ)
กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
และการจัดการการศึกษาอิสลาม

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์ ฟ้ารุ่งสว่าง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคล
ที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวกูเซ็ง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นายมัธยมุดติน สาเม๊ะ)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน
และไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายมัธยมุตติน สาเมื้อ)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส: กรณีศึกษา โรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์
ผู้เขียน	นายมัฮยุดดีน สาเมาะ
สาขาวิชา	การบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการ สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 28 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูผู้สอน เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพัก พี่เลี้ยง ศิษย์และนักเรียนเด็กด้อยโอกาส ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์มีการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาส 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ โดยด้านการจัดการศึกษา มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้นอกเหนือจากที่รัฐบาลกำหนดอยู่ 5 รูปแบบ คือ การจัดการศึกษารูปแบบมกัตบ การจัดการเรียนรู้ชั้นเตรียม การจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาเพิ่มเติม การศึกษาท่องจำอัลกุรอานด้วยรูปแบบ Stiflin และการจัดการศึกษาหลักสูตรคิดมัตปัญญาเลิศ ในการนี้ มีการจัดการสงเคราะห์สวัสดิการด้านต่าง ๆ ควบคู่กับการดำเนินการจัดการศึกษาสงเคราะห์อีก 4 สวัสดิการ ได้แก่ สวัสดิการทุนการศึกษา สวัสดิการอาหาร สวัสดิการที่พัก และสวัสดิการการประกันสุขภาพ มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ไม่ทั่วถึง ปัญหาการขาดแคลนครูสอนศาสนาภาคค่ำ ปัญหาการขาดแคลนครูชำนาญการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ปัญหาการขาดระบบการติดตามศิษย์เก่า ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณการบริหารจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ ปัญหาการบริการอาหารแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพัก และปัญหาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบหอพักอย่างเคร่งครัด ส่วนการจัดการพัฒนาทักษะชีวิตแก่เด็กด้อยโอกาส มีการจัดการพัฒนา 5 รูปแบบ ได้แก่ โครงการตรปียะฮ์ กิจกรรมวันแห่งการให้ การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ และการพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข ในขณะที่การจัดการพัฒนาทักษะอาชีพ มีรูปแบบการพัฒนา 2 รูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาทักษะอาชีพระดับมัธยมศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพระดับฝึกงาน โดยระดับมัธยมศึกษาเป็นพัฒนาอาชีพภาคบังคับในรายสัปดาห์และแบบตามความสนใจในรายเดือน

ส่วนการพัฒนาทักษะอาชีพระดับชั้นฝึกงาน เป็นการพัฒนาทักษะอาชีพหลัก 7 อาชีพ และอาชีพเสริมอีก 4 อาชีพ มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาการไม่ประสงค์เรียนต่อระดับชั้นฝึกงาน ปัญหาการขาดองค์ความรู้ด้านการพยาบาลของพี่เลี้ยง ปัญหาการขาดการเป็นแบบอย่างที่ดี ปัญหาการขาดการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะอาชีพ ปัญหาการขาดความต่อเนื่องของการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ และปัญหาเวลาไม่เพียงพอในการทำกิจกรรมส่วนตัวและการบ้านของนักเรียนหอพัก

Thesis Title	States and Guidelines for Welfare Education Management of Underprivileged Children: A Case Study of Darul Barakah School
Author	Mr. Mahyuddin Samoh
Major Program	Islamic Educational Administration and Management
Academic Year	2020

ABSTRACT

In part of organize life skills development for disadvantaged children. There are 5 types of development arrangements : Tarbiyah's project, Day of give activity, development of life, Management skills development And the development of skills, morals, ethics, good manners, and happy family. In part of work's skill development, There are 2 type : Development of vocational skills at secondary school and internship level.

The secondary level is compulsory career development on a weekly basis and monthly interest-based basis. The development of vocational skills at the level of training. It is the development of 7 main occupational skills, 4 occupation skills and 4 additional occupations. The problem of this part is to continue to study at the level of internship no inspiration to study at the level of internship, lack of nursing knowledge's mentor, lack of a good role model, lack of supervision for development work's skill class, lack of continuous in development work's skill class and Insufficient time for doing self-routines and homework (domination's student).

موضوع البحث	إدارة التعليم الرفاهي للأطفال المحرومين : دراسة حالة مدرسة دار البركة
الباحث	محي الدين ساموه
التخصص	الإدارة والاقتصاد في التربية الإسلامية
العام الجامعي	1442 هجرية

مستخلص البحث

الأهدف من هذا البحث هو دراسة المناهج والمشاكل لإدارة الأطفال المحرومين في مدرسة دار البركة بطريقة عملية البحث النوعي مع سبعة عشر مخبرا رئيسيا وهي تتألف من الإداريين والمعلمين والموظفين الداخليين وجليسات الأطفال والطلاب المحرومين فنتائج البحث موضح بأن قد أقامت مدرسة دار البركة على شؤون إدارة التعليم للأطفال المحرومين في أربعة مجالات وهي إدارة التعليم وتنمية المهارات الحياتية وتنمية المهارات الوظيفية وإدارة الرفاهية. تغطي كل مجال جميع المستويات الأربعة وهي مرحلة الحضانة والمرحلة الابتدائية والمرحلة الثانوية والمرحلة التدريبية وأما في مجال إدارة التعليم فهو يتوفر من خمس طرق وهي التعليم بطريقة مكتب والتعليم بطريقة الفصل الإعدادي وتعليم المواد الإضافية الدينية ودراسة تحفيظ القرآن بطريقة ستيقين والتعليم بمنهاج خدمة بنجيا لوت. وفي هذه الأثناء هناك أيضاً توفير الرفاه للأطفال المحرومين بأربعة أشياء وهي رعاية المنحة الدراسية والرفاهية الغذائية والرفاهية الإقامة ومزايا التأمين الصحي.

ولإدارة تنمية المهارات الحياتية للأطفال المحرومين، لها خمس طرق وهي مشروع التربية وبرنامج يوم العطاء و تنمية ثلاث عشر مهارة حياتية أساسية وتنمية المهارات الإدارية وتنمية المهارات الأخلاقية و الأسرة السعيدة وأما في إدارة تنمية المهارات الوظيفية للأطفال المحرومين، لها نوعان وهما تنمية المهارات المهنية في المرحلة الثانوية و تنمية المهارات المهنية في المرحلة التدريبية فالمرحلة الثانوية لها تنمية المهارات المهنية الأسبوعية والشهرية وأما للمرحلة التدريبية لها سبع مهارات مهنية رئيسية وأربع مهارات مهنية إضافية.

กิตติกรรมประกาศ

การสรรเสริญทั้งหมดเป็นเอกสิทธิ์แห่งอัลลอฮ์ ผู้ทรงเมตตาปราณี ผู้ทรงประทานความโปรดปรานให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ขอการประสาพร และความสันติจงประสบแด่ท่านศาสดามูฮัมมัด ผู้ชี้แนะแบบฉบับอันดีงามและสมบูรณ์แบบแก่มวลมนุษยชาติ

ซูโกรต่อเอกองค์อัลลอฮ์ที่ทรงประทานให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ดี ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เอาใจใส่ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข เพื่อให้วิทยานิพนธ์นี้มีความถูกต้องสมบูรณ์มากที่สุด

ขอขอบคุณอย่างสูง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อับดุลฮากีม เอ็งเปีย รองศาสตราจารย์ ดร.นิเลาะ แวอุเซ็ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ซัมซุ สาอุ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อะหมัด ยี่สุนทร ที่ได้ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ บรรดาคณาจารย์สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้และเสียสละอุทิศตนตลอดหลักสูตรการศึกษา รวมทั้งเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาที่ได้อำนวยความสะดวกและให้การช่วยเหลือการติดต่อประสานงานเป็นอย่างดีเรื่อยมา

ขอขอบคุณ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนนักเรียนโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ทุกคนที่สละเวลาและกรุณาอนุเคราะห์ข้อมูลตลอดการจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบคุณอย่างสูง นายอิสมาอิล บินชาฟีอี นางมัยยัม บินต้อับดุลลอฮ์ บิดามารดาที่แสนดี คอยเป็นกำลังใจและอำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้านอย่างดีเสมอมา เช่นเดียวกัน นางสาวซัมซียะฮ์ บินติหม์ฮมูด ภรรยาที่แสนอบอุ่น มุสลีซัน สาเมาะ มัรฎูยาตุลมุคัรรอมีฮ์ สาเมาะ และมัรฎูยาตุลมุเนาวาเราะห์ สาเมาะ ลูก ๆ ที่น่ารัก ที่มีส่วนในการกระตุ้นการทำวิทยานิพนธ์อย่างสม่ำเสมอเรื่อยมา กระทั่งทำให้ผู้วิจัยมีความตั้งใจ มุ่งมั่น สามารถเผชิญอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสกรณีศึกษาโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์นี้ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณบรรดาเพื่อนนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลามผู้ร่วมเดินทางตลอดระยะเวลาการศึกษา ทำให้รู้ซึ่งถึงความสามัคคี การช่วยเหลือเกื้อหนุนกัน

คุณูปการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์จากงานวิจัยเล่มนี้ ขอเอกองค์อัลลอฮ์ทรงโปรดประทานความดีงามตลอดจนความรัก ความเมตตา แห่งพระองค์ ให้กับบุคคลเหล่านี้ตลอดจนครอบครัวของบุคคลเหล่านี้ และแก่ผู้วิจัยตลอดจนครอบครัวของผู้วิจัย ทั้งในโลกนี้และโลกหน้าด้วยเทอญ อามีน

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ.....	(6)
Abstract.....	(8)
مستخلص البحث.....	(9)
กิตติกรรมประกาศ.....	(10)
สารบัญ.....	(11)
รายการตาราง.....	(14)
รายการภาพประกอบ.....	(15)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-ไทย.....	(16)
ตารางปริวรรตอักษรอาหรับ-อังกฤษ.....	(18)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
1.3 คำถามการวิจัย.....	11
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	11
1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย.....	12
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
2.1 การบริหารจัดการ.....	15
2.2 การบริหารจัดการการศึกษา.....	18
2.3 เด็กด้อยโอกาส.....	20
2.4 การจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาส.....	25
2.5 ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ.....	31
2.6 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามความ.....	37
2.7 ความเป็นมาและวิวัฒนาการโรงเรียนดรุณารอกะฮ์.....	41
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
3.1 พื้นที่การวิจัยและการเลือกพื้นที่สำหรับการวิจัย.....	50
3.2 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยและการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย.....	52
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
3.4 การสร้างเครื่องมือ.....	55
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	57
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	62
4.1 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณบารอกะฮ์.....	62
4.1.1 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียน ดรุณบารอกะฮ์ ด้านการจัดการศึกษา.....	62
4.1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานการศึกษาสงเคราะห์โรงเรียนดรุณบารอกะฮ์	62
4.1.1.2 การจัดการศึกษารูปแบบมัธยมศึกษา.....	72
4.1.1.3 การจัดการศึกษารูปแบบขั้นเตรียม.....	77
4.1.1.4 การจัดการศึกษารายวิชาศาสนาเพิ่มเติม.....	80
4.1.1.5 การจัดการศึกษาหลักสูตรท่องจำอัลกุรอาน.....	84
4.1.1.6 การจัดการศึกษาหลักสูตรคิดแก้ปัญหาเลิศ.....	93
4.1.2 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียน ดรุณบารอกะฮ์ ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต.....	101
4.1.2.1 โครงการต๋รปียะฮ์.....	101
4.1.2.2 กิจกรรมวันแห่งการให้.....	113
4.1.2.3 การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน.....	114
4.1.2.4 การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ.....	119
4.1.2.5 การพัฒนาทักษะมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข.....	126
4.1.3 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียน ดรุณบารอกะฮ์ ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ.....	131
4.1.3.1 การพัฒนาทักษะอาชีพรายสัปดาห์และรายเดือน.....	131
4.1.3.2 การพัฒนาทักษะอาชีพหลักและอาชีพเสริม.....	135

สารบัญ (ต่อ)	หน้า
4.1.4 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียน ดาร์ลบารอกะฮ์ ด้านการจัดการสวัสดิการ.....	148
4.1.4.1 การจัดการสวัสดิการทุนการศึกษา.....	148
4.1.4.2 การจัดการสวัสดิการอาหาร.....	156
4.1.4.3 การจัดการสวัสดิการที่พัก.....	160
4.1.4.4 การจัดการสวัสดิการการประกันสุขภาพ.....	168
4.2 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์.....	160
4.2.1 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์ด้านการจัดการศึกษา.....	171
4.2.2 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต.....	182
4.2.3 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ.....	189
4.2.4 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮ์ด้านการจัดการสวัสดิการ.....	198
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	208
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	209
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	216
5.6 ข้อเสนอแนะ.....	224
บรรณานุกรม.....	227
ภาคผนวก.....	223
ประวัติผู้เขียน.....	260

รายการตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงอัตราค่าธรรมเนียมโรงเรียนดรุณารอบอกระดับปฐมวัย.....	69
ตารางที่ 4.2 แสดงอัตราค่าธรรมเนียมโรงเรียนดรุณารอบอกระดับประถมศึกษา.....	69
ตารางที่ 4.3 แสดงตารางการจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาเพิ่มเติมภาคค่ำ.....	82
ตารางที่ 4.4 แสดงตารางเวลาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อัลกุรอานรูปแบบ อัต-ดัสซัน 1.....	86
ตารางที่ 4.5 แสดงตารางเวลาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อัลกุรอานกลุ่ม อัล-ดัสซัน 2.....	86
ตารางที่ 4.6 แสดงวิธีการเตรียมการก่อนท่องอัลกุรอานบุคคลประเภท Insting.....	90
ตารางที่ 4.7 แสดงวิธีการท่องจำอัลกุรอานสำหรับบุคคล ประเภท Insting.....	91
ตารางที่ 4.8 แสดงกำหนดภารกิจกรรมการออกตะวะห์โรงเรียนดรุณารอบอกระ.....	108
ตารางที่ 4.9 แสดงการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรม ระดับชั้นฝึกงาน.....	127
ตารางที่ 4.10 แสดงข้อมูลประวัติการพัฒนาทักษะอาชีพรายเดือนของนักเรียนเด็กด้อย โอกาสประจำหอพักประจำโรงเรียนดรุณารอบอกระในรอบ ปีการศึกษา 2562-2563.....	134
ตารางที่ 4.11 แสดงหน้าที่รับผิดชอบรายการการประกอบอาหารของนักเรียนฝึกงาน	139
ตารางที่ 4.12 แสดงรายการอาหารสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณารอบอกระ.....	157
ตารางที่ 4.13 แสดงรายการอาหารสัปดาห์ที่ 2 นักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณารอบอกระ.....	157

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
แผนภาพที่ 4.1 แสดงการบริหารจัดการกิจการการกุศลของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	63
แผนภาพที่ 4.2 แสดงการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ระดับปฐมวัยและ ระดับประถมศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะส.....	67
แผนภาพที่ 4.3 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอทะส ด้านการจัดการศึกษา.....	71
แผนภาพที่ 4.4 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียน ดรุณารอทะส ด้านการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบมีกตบ.....	76
แผนภาพที่ 4.5 แสดงรูปแบบการจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณ ารอทะส ด้านการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นเตรียม.....	79
แผนภาพที่ 4.6 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาศาสนาเพิ่มเติมสำหรับเด็กด้อยโอกาส.....	83
แผนภาพที่ 4.7 แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรท่องจำอัลกุรอานเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอทะส.....	92
แผนภาพที่ 4.8 แสดงถึงกระบวนการขับเคลื่อนองค์ประกอบหลักหลักสูตรคิดแก้ปัญหาเลิศ..	98
แผนภาพที่ 4.9 แสดงสรุปโครงสร้างการบริหารจัดการการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอทะสในแต่ละระดับช่วงชั้น.....	99
แผนภาพที่ 4.10 แสดงกิจกรรมย่อยโครงการต๋รปียะฮ.....	113
แผนภาพที่ 4.11 แสดงการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอทะส.....	130
แผนภาพที่ 4.12 แสดงการพัฒนาทักษะอาชีพเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส.....	147
แผนภาพที่ 4.13 แสดงรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาแก่นักเรียน เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส.....	155
แผนภาพที่ 4.14 แสดงรูปแบบการสรรหางบประมาณค่าอาหารแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอทะส.....	160
แผนภาพที่ 4.15 แสดงรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอทะส.....	167

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-ไทย
วิทยาลัยอิสลามศึกษา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ا	อลีฟ	อ
ب	บ๊า	บ
ء	ฮัมซะฮฺ	อ. (อ ในกรณีเป็นตัวสะกดสุดท้าย)
ت	ต๊า	ต
ث	ซ๊า	ซ
ج	ญีม	ญ (จัญ ในกรณีเป็นตัวสะกด)
ح	ห๊า	ห มีข้อยกเว้น เช่น มุฮัมมัด รอฮีม
خ	ค็อ	ค
د	ดัล	ด
ذ	ซาล	ซ
ر	ร็อ	ร
ز	ซาย	ซ
س	ซีน	ส มีข้อยกเว้น เช่น มุซา อีซา
ش	ชีน	ช
ص	ศอด	ศ
ض	ฎอด	ฎ
ط	ฏอ	ฏ
ظ	ซอ	ซ
ع	อัยน	อ
غ	ฆอยน	ฆ
ف	ฟ๊า	ฟ
ق	กอฟ	ก
ك	กาฟ	ก

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะไทย
ل	ลาม	ล
م	มีม	ม
ن	นูน	น
هـ	ฮาอ	ฮ (ในกรณีเป็นตัวสะกดใช้ ฮ)
و	วาว	ว
ي	ยาอ์	ย
(الفتحة)		ะ (ในกรณีมีตัวสะกด เช่น มัรวาน อาดัม ๗) ะ , -าะ (อ์ ในกรณีมีตัวสะกด) ละ สระในบางกรณี เช่น อลี บนี ๗
(الكسرة)		็
(الضمة)		้
(الفتحة الممدودة)		า (อ ในกรณีมีตัวสะกด เช่น อัลฟา ร็อบ ๗)
(الكسرة الممدودة)		้า
(الضمة الممدودة)		๊
ال-الشمسية		อั-ตามด้วยพยัญชนะตัวแรกของคำต่อไป เช่น อัตติน อัฏฏีน๗
ال-القمرية		อัล ตามด้วยคำต่อไป โดยไม่ต้องเว้น วรรค เช่น อัลกูราน อัลลอฮฺ อัลอิสลาม ๗

ตารางเปรียบเทียบอักษรอาหรับ-อังกฤษ

ห้องสมุดรัฐสภาอเมริกา

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ا	อลีฟ	a
ب	บ่า	b
ء	ฮัมซะฮฺ	'a, 'i, 'u
ت	ต่า	t
ث	ซ่า	th
ج	ญีม	j
ح	ฮ่า	h
خ	คอ	Kh
د	ด่า	D
ذ	ซาล	Dh
ر	ร่า	r
ز	ซาย	Z
س	ซีน	S
ش	ชีน	Sh
ص	ศอด	s
ض	ฎอด	d
ط	ฏอ	t
ظ	ซอ	z
ع	ฮัยน	'a, 'i, 'u
غ	ฆอยน	Gh
ف	ฟ่า	F
ق	กอฟ	Q
ك	กาฟ	k

พยัญชนะอาหรับ	คำอ่าน	พยัญชนะอังกฤษ
ك	กาฟ	K
ل	ลาม	L
م	มีม	M
ن	นูน	N
هـ	ฮ่าฮ์	H
و	วาว	W
ي	ย่าฮ์	Y

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อัลลอฮ์ซุบฮานาฮฺวาทาอาลาพระผู้เป็นเจ้าแห่งสากลโลกได้ทรงกล่าวไว้ในพระมหาคัมภีร์ อัลกุรอานบทที่ 2 ซูเราะฮ์ อัลบาคอเราะฮ์ โองการที่ 155 ไว้ว่า

((وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ

مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ))

ความว่า : “และแน่นอนเราจะทดลองพวกเจ้าด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากความกลัวและความหิวและด้วยความสูญเสีย (อย่างใดอย่างหนึ่ง) จากทรัพย์สินสมบัติชีวิตและพืชผลและเจ้าจงแจ้งข่าวดีแก่บรรดาผู้อดทนเถิด” (อัลกุรอาน, อัลบาคอเราะฮ์ : 155)

การทดสอบจากพระเจ้าแก่มวลมนุษย์ดังโองการข้างต้น บ่งชี้ว่า ทุก ๆ ความเดือดร้อนที่มนุษย์ประสบอยู่เป็นเพียงแค่บททดสอบส่วนหนึ่งเท่านั้น อันเกิดจากความกลัว ความหิวกระหาย ความเดือดร้อนทางทรัพย์สินเงินทอง ตลอดจนจากการตายจากไปของบรรดาเครือญาติหรือมิตรสหาย กล่าวคือ พระเจ้าไม่ได้ทดสอบมนุษย์ด้วยบททดสอบอันร้ายแรงเกินความสามารถของมนุษย์ที่อาจรับได้ (อิสมาอีล อิบนูอุมร์ อิบนูกาซีร, 2000 : 222) ในขณะเดียวกัน หลักการอิสลามได้มีคำสั่งใช้ให้มนุษย์ใช้ความอดทนและพยายามในอุปสรรคต่าง ๆ อย่างมีเหตุผลจนสามารถหลุดพ้นจากบททดสอบดังกล่าวได้ในที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของท่านอิกรีมะฮ์ในคำอธิบายพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานบทที่ 57 ซูเราะฮ์อัลฮาดด์ โองการที่ 22-24 ไว้ว่า

((ليس أحد إلا وهو يفرح ويحزن ولكن

اجعلوا الفرح شكراً والحزن صبراً))

ความว่า : “ มนุษย์คนหนึ่งจะไม่พ้นไปจากความสุขและความเศร้าโศก ดังนั้นจงขอบคุณในความสุขและจงอดทนในความโศกเศร้าเสียใจ” (อิสมาอีล อิบนูอุมร์ อิบนูกาซีร, 2000 : 1832)

ดังนั้น มนุษย์จึงควรรับมือกับปัญหาอย่างมีเหตุผลและควรสรรหาวิธีการแก้ปัญหาที่ได้รับผลกระทบต่อตนเองน้อยที่สุด ในทางกลับกัน มนุษย์บางส่วนกลับมีความละเลยในบทบาทบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้นำเอาหลักการศาสนามาดำเนินการใช้อย่างจริงจังในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดปัญหาตลอดจนภาวะความเดือดร้อนต่าง ๆ ทั่วทุกมุมโลกอย่างมากมาย เช่น การรบราฆ่าฟัน สงครามกลางเมือง การปล้นสะดม การก่อการร้าย การก่ออาชญากรรมและอื่น ๆ ตลอดจนความเดือดร้อนภัยพิบัติจากธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมฉับพลัน แผ่นดินไหว ดินถล่ม ไฟป่า และอื่น ๆ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วล้วนเกิดขึ้นมาจากน้ำมือของมนุษย์โดยทั้งสิ้น ดังที่อัลลอฮ์ ซุบฮานาสุวาตาอาลาได้ทรงกล่าวในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานบทที่ 30 ซูเราะห์อิรรัม โองการที่ 41 ไว้ว่า

((ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي

النَّاسِ لِيَذِيبَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ))

ความว่า : “การบ่อนทำลายได้เกิดขึ้นทั้งทางบกและทางน้ำเนื่องจากสิ่งที่มือของมนุษย์ได้ชวนชวนไว้ เพื่อที่พระองค์จะให้พวกเขาถูกริบบางส่วนที่พวกเขาประกอบไว้ โดยที่หวังจะให้พวกเขากลับเนื้อกลับตัว” (อัลกุรอาน, อิรรัม : 41)

จะเห็นได้ว่า การก่อกรรมทำบาปในหลักการอิสลามนั้น ไม่ใช่เพียงแต่การละเลยต่อการปฏิบัติศาสนกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการกระทำความชั่วร้ายที่เกิดผลกระทบที่ไม่ดีต่อมนุษย์ด้วยกันและต่อทุกสรรพสิ่งบนโลกใบนี้อีกด้วย สอดคล้องกับคำอธิบายของอัลบัยฎอวีย์ ที่ว่า “ความหมายของการบ่อนทำลายคือ ความแห้งแล้ง อักคีภัย อุทกภัย วาตภัยและภัยอื่น ๆ ตลอดจนความจำเริญที่ลดน้อยลงนั้น ก็เนื่องมาจากการก่อกรรมทำบาปของมนุษย์นั่นเอง” (นาซีรุদ্ดีน อาบีซาอิด อับดุลลอฮ์, 2000 : 53 เล่มที่ 3)

ในการนี้ ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ปัญหาความไม่ปลอดภัยในถิ่นที่อยู่อาศัย ตลอดจนปัญหาด้านสุขภาพอนามัยต่าง ๆ อันเกิดมาจากปัญหาความยากจนเป็นหลัก เป็นปัญหาที่ทั่วโลกกำลังประสบอยู่โดยเฉพาะในประเทศด้อยพัฒนา ซึ่งกล่าวได้ว่า ความยากจนเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของหลาย ๆ ประเทศโดยตรง ตลอดจนยังมีส่วนเป็นบ่อเกิดสารพัดปัญหาในสังคมอีกมากมายตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกัน อิสลามมีทัศนะว่า ความยากจนเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมที่ทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ เป็นปัญหาที่ต้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไขตลอดจนเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการแก้ไขและ

เยียวยาอย่างเร่งด่วน พระมหาคัมภีร์อัลกุรอานได้มีการเน้นย้ำถึงความสำคัญในการให้ความช่วยเหลือค้ำจุนกันดังประกฎในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานบทที่ 9 ซูเราะห์อัตเตาบะห์ ต่อไปนี้

((إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ

قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ))

ความว่า : “ อันที่จริงทานทั้งหลายย่อมเป็นสิทธิของบรรดาผู้อนาถ บรรดาผู้ยากไร้บรรดาเจ้าหน้าที่ผู้จัดการทานนั้นและบรรดาผู้ซึ่งต้อง ประสานหัวใจไว้และใน (การไถ่ตัว) ทาส (ให้เป็นอิสระ) ในบรรดาผู้เป็น หั้นและใน (ผู้ที่เสียสละชีวิตไป) ในแนวทางของอัลลอฮ์และคนเดินทาง ” (อัลกุรอาน, อัตเตาบะห์ : 60)

จากการระบุประเภทของบุคคลที่พึงจะได้รับการช่วยเหลือในขั้นต้น ซึ่งขัดถึงศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาหนึ่งที่หลักการการให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหของปัจเจกบุคคลแล้วยังได้ให้ความสำคัญในการร่วมกันแก้ปัญหาทางสังคมอีกด้วย และสำหรับใครที่ละเลยต่อการร่วมช่วยเหลือ ผู้เดือดร้อนยังได้มีบทกำชับด้วยการตักเตือนสำหรับถึงบทลงโทษของการไม่ช่วยเหลือผู้ยากจนและ ด้อยโอกาสเหล่านั้นอีกด้วย ดังประกฎในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานต่อไปนี้

((إِنَّكَ كَانْتَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَلَا يَخِضُّ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ فَلَيْسَ

لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غَسْلِينَ لَا يُؤْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ))

ความว่า : “ แท้จริงเขาไม่ได้ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ผู้ยิ่งใหญ่และเขาไม่ได้ส่งเสริม ให้อาหารแก่คน ชัดสน ดังนั้นวันนี้เขาจะไม่มีมิตรสนิท ณ ที่นี้และไม่มี อาหารอย่างใดนอกจากน้ำหนองที่ไหลมาจากแผลของชาวนรก ไม่มีผู้ใด กินมันนอกจากบรรดาผู้กระทำความผิด ” (อัลกุรอาน, อัล-หาคเกาะฮฺ : 33-37)

ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหนึ่งที่ยอมรับไม่ได้กับพฤติกรรมของสังคมโดยรวมที่ไม่มีความสนใจในการดูแลผู้ยากจนหรือผู้เดือดร้อนที่ถือว่าเป็นเพื่อนมนุษย์ร่วมโลก โดยได้มีบทกำชับต่อการ ละเลยประเด็นดังกล่าวถึงบทลงโทษในวันปรโลกอีกด้วย ในขณะที่เดียวกัน ศาสนาอิสลามก็ไม่ สนับสนุนให้บุคคลหนึ่งคนใดเป็นผู้รับอานิสงส์ตลอดไปโดยที่ไม่คิดจะยื่นด้วยลำแข้งของตนเองเลย แต่ อิสลามยังได้ให้ความสำคัญของการพยายามในการต่อสู้กับความยากจนด้วยลำแข้งของตนเองโดยไม่

ก่อความรำคาญต่อสังคมด้วยการแบมือขอทานหรือรอรับการช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว ดังที่ประ
กฏในพระวจนะของท่านศาสดา มูฮำหมัดคืออัลลอฮ์จะลบล้างอิบาดะฮ์ของชาวมุสลิม ความว่า :

“ผู้ใดผู้หนึ่งจะไม่รับประทานอาหารใด ๆ ที่ประเสริฐไปกว่าสิ่งที่เขาได้หามาด้วยการทำงาน
จากน้ำมือของตัวเอง และแท้จริงท่านนบีของอัลลอฮ์ดาอูดออลัยฮิสลามได้รับประทานสิ่งที่มาจาก
แรงกายของตนเองเท่านั้น” (อัลบูกอริย์, ฮาดิษที่ 2076, 1997 : 309)

จากรูปแบบต่าง ๆ ของบททดสอบที่มนุษย์จะได้ประสบเจอบนโลกใบนี้ประกอบกับการเน้น
ย้ำในหลักการอิสลามที่ให้ความพยายามในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างอดทน ตลอดจนการกำชับถึง
การช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างเข้มแข็งในขั้นต้นชี้ให้เห็นว่า ความยากจนเป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่ง
ที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ในกรณีนี้ ผลการศึกษาของธนาคารโลกต่อประเทศต่าง ๆ ด้านการ
พัฒนาเศรษฐกิจเรื่องการเติบโตอย่างทั่วถึง (inclusive growth) ระบุว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่
มีการตื่นตัวในทางที่ดีอย่างต่อเนื่อง ภาคส่วนต่าง ๆ ของระบบสังคมเริ่มหลุดพ้นจากความหายนะ
ของความยากจนและก้าวเข้าสู่ความมั่นคงและมั่งคั่งอย่างเป็นลำดับ สอดคล้องกับรายงานการ
วิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยฉบับที่ 6 ปีพุทธศักราช 2559
ที่ว่า ปัญหาความยากจนของไทยในช่วง 30 ปีนี้ ทั้งประเทศมีความเบาบางลงอย่างเห็นได้ชัด มี
สัดส่วนลดลงจาก 65.17 ในปีพุทธศักราช 2531 เหลือร้อยละ 8.6 (สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1-3) เช่นเดียวกันกับสถิติการรายงานการวิเคราะห์
สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยในปีถัดมาฉบับที่ 8 ประจำปีพุทธศักราช
2560 พบว่า สถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยประจำปีพุทธศักราช 2560 ในภาพรวมมี
ความดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากปีที่แล้วเป็นลำดับ กล่าวคือ ปีพุทธศักราช 2560 ประเทศไทยมีจำนวน
คนจนที่ 5.3 ล้านคนลดลงจากเดิมในปีพุทธศักราช 2559 จำนวน 5 แสนคน (สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 : 5) และจากสถิติจำนวนผู้ยากไร้ใน
ขั้นต้นกล่าวได้ว่า แม้ในช่วงระยะเวลาเกือบ 30 ปีที่ผ่านมาจำนวนคนจนในประเทศไทยจะมีสัดส่วน
ที่ลดลงมาแล้วแต่เมื่อได้ทำการพิจารณาจำนวนและสัดส่วนของคนจนร่วมกับสัดส่วนของคน
เกือบจนทั้งประเทศจะเห็นว่าปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดมาจากปัญหาความยากจนยังคงเป็นสิ่งที่
กระทบต่อคนส่วนใหญ่ของทั้งประเทศอยู่ ประเทศไทยจึงอาจยังไม่ได้หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ อัน
เกิดมาจากปัญหาความยากจนได้อย่างสมบูรณ์ในอนาคตอันใกล้แน่แน่นอน สอดคล้องกับจำนวนผู้ที่
ได้มีการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลังเพื่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเดือนมิถุนายนปีพุทธศักราช
2561 ที่มีมากถึง 11.4 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561 : 9)

ปีพุทธศักราช 2559 ปัญหาความยากจนมีการจับตัวอย่างหนาแน่นที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศเป็นลำดับแรกและภาคใต้เป็นลำดับต่อมา โดยมีจังหวัดที่มีสัดส่วนความยากจนหนาแน่นมากที่สุดทั้งประเทศคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานีตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม, 2559 : 1-10) และเป็นที่น่ากังวลและน่าเป็นห่วงไปมากกว่านั้นคือสถิติสถานการณ์ความยากจนตลอดจนความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยในปีถัดมาประจำปีพุทธศักราช 2560 ที่ว่าความหนาแน่นของสัดส่วนความยากจนจากที่กระจุกอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ตามลำดับนั้น ได้เปลี่ยนเป็นภาคใต้มายู่ในลำดับแรกแทนและภาคตะวันออกเฉียงเหนือรองลงมา เห็นได้ว่านอกเหนือจากภาคใต้เป็นภาคที่มีสัดส่วนคนจนมากเป็นลำดับที่สองจากจำนวน 5 ภาคในปีพุทธศักราช 2559 แล้วได้เปลี่ยนมาเป็นภาคที่มีสัดส่วนคนจนมากที่สุดในประเทศในปีพุทธศักราช 2560 โดยทั้ง 14 จังหวัดของภาคใต้ของไทยที่เข้าข่ายมีความยากจนสูงสุดถึง 1 ใน 10 มีจำนวน 3 จังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาสและจังหวัดพัทลุง ซึ่งจังหวัดทั้งสิบจังหวัดที่มีสัดส่วนความยากจนหนาแน่นมากที่สุดจากลำดับที่หนึ่งถึงลำดับที่สิบได้แก่จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดนครพนม จังหวัดตาก จังหวัดชัยนาท จังหวัดบุรีรัมย์ จังหวัดสระแก้ว จังหวัดพัทลุงตามลำดับ โดยในปีพุทธศักราช 2560 เป็นปีที่จังหวัดปัตตานีถูกจัดลำดับให้เป็นจังหวัดที่มีจำนวนสัดส่วนคนจนมากที่สุดจากสถิติทั้งประเทศอีกครั้งหลังจากเคยได้ลำดับสูงสุดแล้วในปีพุทธศักราช 2558 และลำดับที่สามในปีพุทธศักราช 2559 ที่ผ่านมา (สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม, 2561 : 19-21) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม, 2560 : 1-5)

จากฐานข้อมูลในขั้นต้น จะเห็นได้ว่า จังหวัดปัตตานีเข้าข่ายจังหวัดที่มีฐานะยากจนมาอย่างยาวนาน ประกอบกับจังหวัดปัตตานียังเป็นอีกจังหวัดหนึ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีสถิติเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงไม่เป็นการแปลกที่ประชากรเด็กจังหวัดปัตตานีจะประกอบไปด้วยประชากรเด็กด้อยโอกาสตลอดจนเด็กกำพร้าและเด็กยากจนเป็นจำนวนมาก ประกอบกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยนั้นได้มีการปะทุขึ้นและทุเลาลงเป็นระลอก ๆ ในทุก ๆ ปี ตามบริบทเหตุการณ์และสถานการณ์ของช่วงเวลา ซึ่งในระลอกใหม่นี้เกิดขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2547 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับฐานข้อมูลของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ Deep South Incident Database-DSID รายงานว่า ตั้งแต่เดือนมกราคมปีพุทธศักราช 2547 จนถึงเดือนเมษายนปีพุทธศักราช 2560 มีเหตุการณ์ความไม่สงบจำนวนทั้งสิ้น 19,279 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิตจำนวน 6,544 ในขณะที่ผู้บาดเจ็บมีจำนวน 12,963 ราย และเมื่อมีการวิเคราะห์พบว่า ในห้วงเวลาปีพุทธศักราช 2547 ถึงปีพุทธศักราช 2559 จังหวัดที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุดคือ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 6,959 เหตุการณ์ ส่วนจังหวัดปัตตานีมีจำนวน 6,279 เหตุการณ์ หรือ 33% จากจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบทั้ง 3 จังหวัด

ในขณะที่ปีพุทธศักราช 2555 จังหวัดปัตตานีกลับมีเหตุการณ์มากที่สุด จนปีพุทธศักราช 2559 จังหวัดปัตตานีมีเหตุการณ์สูงสุดอีกครั้งถึง 310 ครั้ง (ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี, 2560; สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560 : 1-5)

สภาพปัญหาความเดือดร้อนดังกล่าว เกิดเป็นผลกระทบในวงกว้าง โดยนอกจากเป็นผลกระทบโดยตรงต่อความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่รักษาความสงบในพื้นที่ดังกล่าวแล้วยังส่งผลกระทบต่อประชาชนและคนทั่วไปในพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อีกด้วย เช่น ความยากลำบากในการทำมาหากินในพื้นที่ห่างไกล ก่อเกิดเป็นปัญหาว่างงาน คนหนุ่มสาวหรือคนวัยทำงานพากันชักชวนออกไปทำงานในเมืองหลวงหรือต่างประเทศซึ่งมีรายได้ดีกว่าการทำงานในพื้นที่ ดังจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการและแรงงานไทยในร้านต้มยำที่ประเทศมาเลเซียมีจำนวนหลายพันร้านกระจายอยู่เกือบทุกรัฐของประเทศมาเลเซียตลอดจนมีแรงงานไทยทั้งในและนอกระบบมากกว่าหนึ่งแสนคนส่วนใหญ่เป็นชายวัยทำงานจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (นาซือเราะ เจ๊ะฮะและอับลูเลาะ หวังหนี, 2555) คงเหลือไว้ซึ่งคนเฒ่าคนแก่และเยาวชนในวัยเรียนหนังสือให้อยู่ที่บ้านกับเครือญาติหรือผู้สูงอายุโดยพ่อแม่จะกลับมามอบเงินค่าเลี้ยงดูนาน ๆ ครั้ง เป็นเหตุให้หลาย ๆ ครอบครัวไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ตามปกติ ในขณะที่บางครอบครัว สมาชิกของครอบครัวบางคนไม่กล้าที่จะอยู่ในภูมิลำเนาเนื่องจากกังวลในความปลอดภัย คงปล่อยให้ลูก ๆ อยู่กับผู้สูงอายุตามลำพัง กับอีกหลายครอบครัวที่เป็นเด็กกำพร้าจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เช่นเดียวกัน กลายเป็นปัญหาทำให้เด็กและเยาวชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก เช่น เป็นเด็กที่ใช้ชีวิตอยู่ในครอบครัวของตนเองที่ยากจน หรืออยู่ในสภาพที่บิดามารดาแยกทางหย่าร้างกัน หรือฝ่ายหนึ่งถูกคุมขังทำให้เกิดการแยกกันอยู่ ส่งผลกระทบต่อเด็กได้รับความลำบาก ต้องรับภาระหน้าที่เกินวัยกับความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัวทั้งในด้านกำลังความสามารถ ด้านสติปัญญาจนทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ หรือเป็นเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้แต่ต้น (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก, 2546) เป็นส่วนสำคัญที่จะก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมตามมามากมายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ ปัญหาเด็กไร้ที่พึ่ง ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ทำให้เติบโตท่ามกลางความเหลวแหลกของสังคมจนกลายมาเป็นปัญหาของสังคมในที่สุด

ในขณะเดียวกัน ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างบ่อยครั้งในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ยังมีส่งผลให้เด็กกลายเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาจนถึงขั้นไม่เรียนหนังสืออีกด้วย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ นอกจากที่เป็นผลมาจากปัญหาสภาพพื้นที่ไม่สงบสุขแล้ว จะปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่า ส่วนหนึ่งมีต้นตอมาจากความยากจนอีกประการหนึ่ง ในการนี้ จำนวนเด็กกำพร้าในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้มีจำนวนที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและเป็นที่น่าตกใจเมื่อพบว่า ร้อยละ 50 ของเด็กกำพร้าจำนวน 9,000-10,000 คน เป็นเด็กกำพร้าจากเหตุความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้

สอดคล้องกับการรายงานการประชุมเสวนาเรื่อง “เราจะก้าวไปด้วยกันเพื่อการปกป้องคุ้มครองเด็ก” หนึ่งในกิจกรรมทางวิชาการของการจัดงานรณรงค์สิทธิต่าง ๆ ของเด็กในพื้นที่ขัดแย้ง ได้มีบทสรุปจำนวนเด็กกำพร้าในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ พบว่า จำนวน 9,226 คน เป็นเด็กกำพร้าที่พ่อแม่เสียชีวิตทั้งสองประมาณ 200 คน ส่วนที่เป็นกรณีเฉพาะพ่อแม่เสียชีวิตมีจำนวน 8,578 คน และเฉพาะแม่เสียชีวิตมีจำนวน 448 คน (มายีอนิง อีฮอ, 2560)

เมื่อจำนวนปัญหาเด็กด้อยโอกาสที่ยิ่งวันยิ่งเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ทุกภาคส่วนมีความตระหนักเกิดเป็นความจำเป็นที่จะต้องหาทางร่วมกันแก้ไขอย่างเร่งด่วนทั้งในภาคส่วนของรัฐหรือเอกชน ในส่วนภาครัฐ ได้มีการจัดสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กยากจนตลอดจนเด็กด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ ที่หลากหลายครอบคลุมหลายมิติ เช่น การจัดการสงเคราะห์สนับสนุนทุนงบประมาณค่าใช้จ่ายรายเดือน การมอบสวัสดิการด้านทุนการศึกษาและอุปกรณ์การศึกษารายภาคการเรียนหรือรายปีการศึกษา ในขณะที่เดียวกันยังมีบางองค์กรทางการศึกษาจัดการศึกษาสงเคราะห์โดยให้เข้ารับการศึกษาแบบไม่มีค่าใช้จ่าย และในส่วนของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดปัตตานี การจัดการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสส่วนมากจะเป็นไปในรูปแบบการสวัสดิการการช่วยเหลือตามโอกาสและวาระต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือด้วยเงินปัจจัยยังชีพในวันเด็กหรือของขวัญวันฮารีรายอ การช่วยเหลือทุนการศึกษาในต้นปีการศึกษา การช่วยเหลือเงินบรรเทาทุกข์ค่าใช้จ่ายรายวันเดือนละครั้ง ซึ่งการสงเคราะห์ตามที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น โดยหลัก ๆ แล้ว ในส่วนของภาคเอกชนจังหวัดปัตตานีจะถูกจัดสรรมาจากองค์กร 2 ประเภทด้วยกัน คือ จากองค์กรที่อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของมัสยิดและจากองค์กรที่อยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

นอกจากรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิการการช่วยเหลือดูแลเด็กด้อยโอกาสโดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น บางองค์กรเอกชนยังได้มีการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสที่พัฒนาดีขึ้นไปกว่านั้นอีกขั้น กล่าวคือ ได้มีการเปิดเป็นสถานสงเคราะห์รับเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กยากจนเต็มรูปแบบเทียบเท่าการบริการการสงเคราะห์ของภาครัฐ โดยมีการบริการหอพักให้เด็กกำพร้าและเด็กยากจนอยู่ประจำ มีการบริการอาหารหลักครบ 3 มื้อ มีรูปแบบการจัดการศึกษา ที่เป็นการจัดการในระบบและนอกระบบ มีฐานการเรียนรู้ทักษะอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนมีกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมทุกวันที่ยึดสอนให้เด็กด้อยโอกาสเหล่านั้นค่อย ๆ ซึมซับจนเติบโตใหญ่ในสภาพแวดล้อมที่ดีแทนการได้รับการอบรมขัดเกลาโดยตรงจากบิดามารดาที่จากไปสู่การหล่อหลอมจิตใจให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตอย่างเป็นไปได้จริง โดยไม่มีการเก็บค่าใช้จ่ายใด ๆ ซึ่งในจังหวัดปัตตานีจะมีเพียงไม่กี่แห่ง ในขณะที่แต่ละแห่งก็จะมีรูปแบบการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไปและจากการศึกษาการจัดการสงเคราะห์และการดูแลเด็กกำพร้าในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่มี การดูแลที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง แต่จะเป็นการ สงเคราะห์ที่เน้นการแจกสิ่งของ” (สำนักข่าวอิศรา, 2555)

ในการนี้ สถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสประจำโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ เป็นสถานรับเลี้ยง เด็กด้อยโอกาสเอกชนแห่งแรกในพื้นที่จังหวัดปัตตานีและในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่เปิดรับ ดูแลเด็กด้อยโอกาสอย่างเป็นทางการแบบครบวงจร ซึ่งในปีพุทธศักราช 2563 มีเด็กด้อยโอกาสใน ความดูแล จำนวน 280 คน อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 3 – 19 ปี ส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยนักเรียนเด็กด้อยโอกาสในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาจะเป็นการเรียนใน ระบบโรงเรียนไป-กลับ ส่วนระดับมัธยมศึกษาจะเป็นการจัดการศึกษาแบบการศึกษาสงเคราะห์เต็ม รูปแบบ เป็นแบบระบบหอประจำ (ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2562) และ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับชาติของโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ มีผล การทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) เป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่งและเป็นที่น่าพอใจเป็น อย่างมากกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา (I-net) เมื่อโรงเรียนดาร์ลุบา รอกะฮ์ได้รับผลการทดสอบประจำปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในจังหวัดปัตตานี

ในขณะเดียวกัน โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ เคยมีสถิติคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาติ ด้านอิสลามศึกษา (I-net) สูงที่สุดในระดับอำเภอติดต่อกันมา 4 ปีการศึกษา ซ้อนอีกด้วย (ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2562) ซึ่งนักเรียนในระดับดังกล่าว ล้วนเป็นนักเรียนเด็กกำพร้าและยากจนของสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสตรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ ทั้งสิ้น ซึ่งให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาและกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียนดาร์ลุบา รอกะฮ์ล้วนมีส่วนเอื้อต่อการยกระดับการศึกษาทั้งสิ้น เป็นเหตุให้หลายโรงเรียนเริ่มเข้ามา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีรูปแบบหอประจำรวมทั้งโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลามที่เปิดรับเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กยากจนด้วยกันอีกด้วย ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว รูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสตลอดจนแนวทางการพัฒนาเด็กด้อย โอกาสของโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ เป็นประเด็นที่น่าสนใจมาอย่างยาวนานแล้ว หลากหลายองค์กร ทั้งจากในและต่างประเทศให้ความสนใจมาเรียนรู้งานต่าง ๆ อย่างไม่ขาดสายจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น งานการบริหารจัดการหอพัก งานการบริหารจัดการการบริการอาหาร งานการจัดการ การศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ งานการบริหารจัดการฐานการเรียนรู้ทักษะอาชีพและทักษะ วิชาชีพ งานการบริหารจัดการกองทุนสุขภาพ งานการบริหารจัดการกิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม ต่าง ๆ งานการบริหารและการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ในกิจวัตรประจำวัน งานการบริหารจัดการ การระดมทุน งานการบริหารจัดการการประชาสัมพันธ์ งานการบริหารจัดการแม่อุปถัมภ์ และอื่น ๆ อีกหลากหลายงานที่ผู้มาเยือนสนใจมาเรียนรู้ ในขณะเดียวกัน โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์

เคยได้รับการยกย่องประกาศเกียรติคุณมากมายให้เป็นองค์กรดีเด่นทางสังคมอันเนื่องมาจากการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสมาหลายรายการ อาทิ รางวัลหน่วยงานภาคเอกชนที่จัดหรือสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนดีเด่น ประจำปี พุทธศักราช 2549 โดยสำนักบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียนสำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ รางวัลองค์กรกิจกรรมทางสังคมดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2559 โดยกรมสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และรางวัลเพชรมือนบ ประจำปีพุทธศักราช 2563 ในฐานะองค์กรดีเด่นด้านการบริหารจัดการการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ โดยสำนักจุฬาราชมนตรี

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์มีรูปแบบการบริหารจัดการจัดการศึกษาสงเคราะห์ที่น่าสนใจ สามารถนำไปเป็นประโยชน์แก่สังคมกว้างได้ จึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ เพื่อนำมาเปิดเผยให้องค์กรการกุศลโดยเฉพาะองค์กรการกุศลในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้นำไปเป็นแบบอย่างหรือประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่เด็กด้อยโอกาสอย่างสูงที่สุด ในขณะเดียวกัน จากการศึกษา ยังพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญอย่างจริงจังเท่าที่ควรกับปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กด้อยโอกาส สังเกตเห็นได้จาก ยังไม่มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่นำประเด็นเด็กด้อยโอกาสมาดำเนินการบริหารจัดการในโรงเรียนของตนอย่างเป็นทางการนอกจากบางโรงเรียนแต่ในทางกลับกัน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้เราสามารถพบเจอเยาวชนที่กำพร้าและเข้าข่ายยากจนอนาถามีอยู่เกือบทุกหมู่บ้าน และที่สำคัญคือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนมากยังขาดแนวทางหรือรูปแบบที่ชัดเจนในการบริหารจัดการเด็กกำพร้าและยากจน ส่วนหนึ่งอาจยังไม่มีผู้ใดได้ทำการศึกษาหรือรวบรวมข้อมูลในทางวิชาการเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาก่อนเลย (ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอยากศึกษาแนวทางการทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษา อาหาร ที่พักและการประกันสุขภาพ ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยมีกรณีศึกษาเป็นโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ จังหวัดปัตตานี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการพัฒนาเด็กด้อยโอกาสเหล่านั้นให้เติบโตใหญ่เป็นส่วนประกอบหนึ่งของสังคมที่มีคุณภาพในอนาคต ตลอดจนเพื่อเป็นชุดข้อมูลแรกที่สามารถยังประโยชน์แก่กลุ่มผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหรือผู้สนใจทั่วไปในแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ยังไม่ประกฎการวิจัยมาก่อนหน้านี้ ประกอบกับ

ยังเป็นการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ให้ดีขึ้น ๆ ขึ้นไปอีกด้วยกระบวนการสะท้อนปัญหาและอุปสรรคตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวโน้มแนวทางการพัฒนาที่ดีในอนาคต ซึ่งแน่นอนเยาวชนเหล่านั้นเป็นอีกอภามานะห์หนึ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สังคมจะต้องร่วมกันรับผิดชอบและยังเป็นอีกความหวังหนึ่งที่ยิ่งใหญ่ของสังคมและประเทศชาติเช่นเดียวกัน จึงหวังว่าผลการวิจัยที่เป็นแนวทางการบริหารจัดการดังกล่าวจะสามารถเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อทุกคนที่มีใจเมตตาต่อเด็กกำพร้าและเด็กยากจนจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาในอนาคตอันไกลอย่างสุดความสามารถ ในกรณีนี้ แนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสดังที่กล่าวมาในขั้นต้นนั้น นับว่าเป็นสิ่งประเสริฐและสูงส่งในทุกศาสนาและความเชื่อ สอดคล้องกับวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัดคือลัลลลอฮูอะลัยฮิวะซัลลัม ดังนี้

((أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ فِي الْجَنَّةِ هَكَذَا وَأَشَارَ

بِالسَّبَابَةِ وَالْوَسْطَى وَفَرَّجَ بَيْنَهُمَا شَيْئًا))

ความว่า : “ฉันและผู้อุปการะเด็กกำพร้าจะได้อยู่ในสวรรค์เช่นนี้ แล้วท่านร่อซูลได้ชูนิ้วชี้และนิ้วกลางขึ้น แล้วแยกออกจากกันเล็กน้อย”
(ขอแฮห์ อัลบูกอรีย์, ฮาดีษที่ 5304, 1997 : 1151)

ดังนั้น ด้วยงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนากษณะเด็กกำพร้าและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสขึ้นนี้ ขอเอกรงค์อัลลอฮ์ชุบฮานาฮูวาตาอาลา ทรงผนวกเราทุกคนเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอุปการะเด็กกำพร้าและผู้ด้อยโอกาสที่พึงได้รับผลตอบแทนสิ่งดีงามและความสันติสุขทั้งโลกนี้และโลกหน้าด้วยเถิด อามีนยาร็อบบัลอาลามีน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิจัยหัวข้อสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส : กรณีศึกษาโรงเรียนดรุณารออะฮ์ มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์

1.3 คำถามการวิจัย

- 1) สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส เป็นอย่างไร
- 2) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสเป็นอย่างไร

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวกับการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะส มีขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

สภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการศึกษา กำหนดขอบเขตการศึกษา แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

1.4.2. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในสถานบันการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย คือ โรงเรียนดรุณารอทะส

1.4.3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีกลุ่มประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัยจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 28 คน ดังต่อไปนี้

- 1) ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 2 คน
- 2) ตัวแทนผู้บริหารมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ จำนวน 3 คน
- 3) ตัวแทนบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 2 คน
- 4) ตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 3 คน
- 5) ตัวแทนพี่เลี้ยงเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 2 คน
- 6) ตัวแทนครูนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 8 คน
- 7) ตัวแทนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 5 คน
- 8) ตัวแทนศิษย์เก่าเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะส จำนวน 3 คน

1.5 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1) ได้รูปแบบแนวทางที่ควรจะเป็นในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

2) ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่แท้จริงจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

3) เป็นข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4) สามารถเป็นฐานข้อมูลและข้อสนเทศที่เป็นจริงในการนำไปประกอบใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ในอนาคตได้อย่างถูกต้องและขั้นตอนอย่างแท้จริง

5) เพื่อเสนอเป็นฐานข้อมูลและข้อสนเทศด้านการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในสถานศึกษาแก่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานีและองค์กรการกุศลอื่น ๆ ทัวไปนำไปประกอบใช้ในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาส หมายถึง การดำเนินกิจการและกิจกรรม ต่าง ๆ ในการบริหารจัดการเด็กกำพร้าและเด็กยากจนด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษา อาหาร ที่พักและการประกันสุขภาพ ตลอดจนการจัดการสงเคราะห์อื่น ๆ ที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือแก่เด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในการอุปถัมภ์ของโรงเรียนดรุณารอกะฮ์

การบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินการกิจการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กถูกทอดทิ้งของโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ด้านการจัดการศึกษาสายสามัญและสายศาสนาตลอดจนการเรียนรู้อาชีพเพิ่มเติมต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบที่ทางโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ได้กำหนดไว้

การบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสด้านการพัฒนาทักษะชีวิต หมายถึง การดำเนินการ กิจการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กถูกทอดทิ้งของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ด้านการพัฒนาขีดความสามารถขั้นพื้นฐานในการปรับตัวตลอดจนเลือกทางเดินในการชีวิตที่เหมาะสม เพื่อสามารถเผชิญปัญหาที่อยู่มากมายในสภาพสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการฝึกอบรมและฝึกประสบการณ์ที่สอดคล้องกับหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามสายกลาง ตลอดช่วงเวลาการเล่าเรียนจนจบชั้นฝึกงาน

การบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ หมายถึง การดำเนินการกิจการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กถูกทอดทิ้งของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความถนัดของแต่ละบุคคลตลอดช่วงเวลาการเล่าเรียนจนจบชั้นฝึกงาน หรือกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นอาชีพหลักในการเลี้ยงชีพได้อย่างยั่งยืน

การบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการสวัสดิการ หมายถึง การดำเนินการ กิจการและกิจกรรมต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กถูกทอดทิ้งของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ ด้านการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษา อาหาร ที่พัก การประกันสุขภาพและการสวัสดิการอื่น ๆ

เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ หมายถึง เด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กถูกทอดทิ้งทั้งชายและหญิงที่อยู่ในการอุปถัมภ์ของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ อันมีสาเหตุมาจากการกำพร้าบิดามารดาหรือคนใดคนหนึ่งตลอดจนยังมีฐานะยากจน หรือไม่ได้เป็นเด็กกำพร้าแต่ครอบครัวมีฐานะยากจน หรือถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ผ่านการรับรองสถานะความเป็นเด็กกำพร้าหรือยากจนหรือการถูกทอดทิ้งโดยผู้นำชุมชนและมุลินีธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศร่วมกัน

มุลินีธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ หมายถึง สถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสที่จดทะเบียนเป็นสถานสงเคราะห์เอกชน เปิดรับการอุปการะเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กถูกทอดทิ้งเป็นหลัก ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่ ณ.โรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 1 บ้านสุโขทัย ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

นักเรียนฝึกงาน หมายถึง นักเรียนจิตอาสาจากกลุ่มนักเรียนเด็กกำพร้าหรือเด็กยากจน หรือเด็กถูกทอดทิ้งของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์ที่ได้เรียนจบการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย ชั้นปีที่ 3 อยู่ในช่วงการบำเพ็ญประโยชน์แก่โรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮ์และมุลินีธิบ้านเด็กกำพร้า

ปัญญาเลิศเป็นการตอบแทนการศึกษาที่ผ่านมา โดยมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นพี่เลี้ยงนักเรียนหอพัก
พร้อม ๆ กับการรับการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพด้วยหลักสูตรคิคมัตปัญญาเลิศของมูลนิธิ
บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศเป็นระยะเวลา 1 ปี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีและหลักการที่เกี่ยวข้อง

ในการดำเนินการวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะยี่ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ ทั้งความหมาย หลักแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 การบริหารจัดการ
- 2.2 การบริหารจัดการการศึกษา
- 2.3 เด็กด้อยโอกาส
- 2.4 การจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส
- 2.5 ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ
- 2.6 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม
- 2.7 ความเป็นมาและวิวัฒนาการโรงเรียนดรุณารอกะยี่
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การบริหารจัดการ

คำว่า “การบริหารจัดการ” เป็นคำควบที่ประกอบด้วย 2 คำ คือ คำว่า “การบริหาร” และ “การจัดการ” มีรากศัพท์ในภาษาอังกฤษที่มาจากภาษาลาตินว่า (Administatrae) หมายถึง การช่วยเหลือหรือการอำนวยความสะดวก ในขณะที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปีพุทธศักราช 2554 ได้มีการกำหนดความหมายของการบริหาร คือ การดำเนินการ หรือการจัดการ ส่วนความหมายของ คำว่าการจัดการ (Managemennt) คือ การสั่งงาน หรือการควบคุม หรือการดำเนินงาน (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปีพุทธศักราช, 2554) ซึ่งจากความหมายของคำว่าการบริหาร คือการดำเนินการหรือการจัดการ ดังกล่าว สามารถที่กล่าวได้ว่า ทั้งสองคำข้างต้นมีความหมายที่ คล้ายคลึงกัน ในบางกรณีจะใช้คำว่าการบริหาร และในบางกรณีจะใช้คำว่าจัดการ ตลอดจนใน บางครั้งจะมีการใช้ทั้งสองคำควบกัน คือการบริหารจัดการ หรือใช้แทนกันได้โดยขึ้นอยู่กับประโยค และประเด็นการนิยามของผู้ที่ใช้ เพราะคำสองคำนี้ เป็นกิจกรรมที่หวังผลสุดท้ายอย่างเดียวกันคือ ความสำเร็จของงาน จึงกล่าวได้ว่า ทั้งสองคำเป็นคำที่คล้ายกันจนเกือบเหมือนกันในแง่ของ ความหมายทางภาษา ดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่นิยมนำไปใช้ต่างมิติกัน เช่น การบริหารนิยมไปใช้ในทางการราชการที่มักใช้กับการบริหารงานทุกชนิดเกี่ยวกับภาครัฐ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เน้น

เกี่ยวกับการจัดการด้านนโยบายหรือการนำนโยบายไปปฏิบัติใช้ ส่วนคำว่าจัดการ มักนำไปใช้ในทางการธุรกิจของเอกชน หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า การบริหารคือส่วนที่กำหนดนโยบายหรือแบบแผน ส่วนการจัดการ เป็นอีกส่วนที่เป็นการนำเอานโยบายหรือแบบแผนดังกล่าวไปลงสู่กระบวนการลงมือปฏิบัติจนลุล่วง (สันติ บุญภิรมย์, 2552 : 42)(ภารดี อนันต์นาวิ, 2557 :1) (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554 : 3)(รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2556 : 3-4) (ภารดี อนันต์นาวิ, 2557 : 1) สอดคล้องกับนิยามการบริหารตามหนังสือ “การจัดการศึกษาในอิสลาม แนวคิดสู่การปฏิบัติ” ที่ว่าการบริหารจัดการคือ “กระบวนการใช้หน้าที่ทางการบริหารเพื่อทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด” คือการนำแผนงานไปปฏิบัตินั่นเอง (นิเลาะ แวอุเซ็ง, 2559 : 260) ในกรณีนี้ จากการศึกษาพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้นิยามคำดังกล่าวมีใจความสรุปไปในแนวทางเดียวกัน เช่น

“การบริหาร หมายถึง การดำเนินการร่วมกันตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปให้สามารถประสบผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ทำการกำหนดไว้ โดยการใช้ปัจจัยต่าง ๆ ทั้งหลักและเสริมเข้ามามีส่วนสนับสนุนในการดำเนินการให้สำเร็จตามที่ตั้งเป้าไว้” (สันติ บุญภิรมย์, 2552 : 42)

“การบริหารเป็นกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดนมีการร่วมมือกันขับเคลื่อนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน” (ภารดี อนันต์นาวิ, 2557 :1)

“การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง ขั้นตอนและกระบวนการทำงานกับคนโดยคน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดที่วางไว้ขององค์การ” (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554 : 3)

จากนิยามในขั้นต้น กล่าวสรุปได้ว่า การบริหารหมายถึง การดำเนินการของบุคคลตั้งแต่ 2 ขึ้นไปด้วยการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ร่วมมือกันให้ได้เป้าหมายที่วางไว้ โดยอาศัยกระบวนการในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมด้วยทรัพยากรทางการบริหารที่มีอยู่อย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ในกรณีนี้ คำว่า “การบริหาร” (Administration) และคำว่า “การจัดการ” (Management) จะมีแนวทางการใช้ในต่างมิติกัน เช่น การบริหารจัดการกิจการสาธารณะหรือการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ในทางราชการจะใช้คำว่า การบริหาร ส่วนคำว่าจัดการ โดยจะมีการใช้อย่างแพร่หลายในการบริหารจัดการด้านธุรกิจหรือการบริหารจัดการของเอกชนที่ไม่เกี่ยวกับกิจการสาธารณะของคนหมู่มาก ดังนั้น สำหรับผู้นำในทางการจัดการสถานศึกษาจึงมีการเรียกชื่อผู้นำดังกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2556 : 3-4) สอดคล้องกับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภารดี อนันต์นาวิ ได้เขียนอธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า “การจัดการ (Management) หมายถึง เทคนิควิธีการเฉพาะ ซึ่งประกอบไปด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) และการควบคุมงาน (Controlling) มีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายนั้น ๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว คำว่าจัดการจะใช้

ในวงการธุรกิจ แต่อย่างไรก็ตามคำว่าจัดการ (Management) กับคำว่าการบริหาร (Administration) มักใช้แทนกันได้” (ภารดี อนันต์นาวิ, 2557 : 1)

จากความคำอธิบายของผู้วิจัยที่สอดคล้องกับความหมายของคำว่า “การบริหารจัดการ” จากหลากหลายนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยสามารถกล่าวสรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึงวิธีการและเทคนิครูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรเพื่อให้ได้ตามเป้าหมายหรือนโยบายที่ตั้งไว้ อย่างมีระเบียบ ด้วยทรัพยากรทางการบริหารจัดการทั้ง 4 คือ ทรัพยากรคน ทรัพยากรเงิน ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และแนวทางการจัดการ ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์ กระบวนการการบริหารจัดการจึงจำเป็นที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการจะต้องนำมาประยุกต์ใช้ทั้งในมิติของ “ศาสตร์” และในมิติของ “ศิลป์” ในการชักจูงและสร้างแรงจูงใจให้คนหันมาช่วยเหลืองานของจนได้รับผลสำเร็จตามจุดหมายอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการมีหน้าที่ เป็นผู้นำและเป็นผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยกระบวนการ 7 ประการ คือ การวางแผน การประสานงาน การจัดองค์กร การจัดการบุคคล การรายงาน การจัดการอำนาจ และการจัดการงบประมาณ ในการนี้ การบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) มักใช้แทนกันได้ แต่การบริหารมักจะนิยมนำใช้ในการบริหารกิจการสาธารณะหรือการบริหารราชการหรือด้านการวางแผนนโยบาย ส่วนคำว่าจัดการส่วนมากจะใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการนำแผนไปจัดการปฏิบัติให้สำเร็จ

ในส่วนของศาสนาอิสลาม การบริหารจัดการ มีส่วนคล้ายกับความหมายของการบริหารจัดการทั่วไปเกือบทุกประการ เพียงแต่มีคุณลักษณะที่พิเศษจากนิยามทั่วไปโดยมีการเพิ่มเติมหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การคิดวิเคราะห์และตัดสินใจสู่การปฏิบัติในทุกขั้นตอนนั้นจะกระทำโดยอิงบทบัญญัติอิสลาม และโดยสรุปแล้ว การบริหารจัดการรูปแบบอิสลามจะประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ วัตถุประสงค์ พันธกิจ หน้าที่ทางการบริหาร และความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการนี้ จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการในอิสลาม จะมีความต่างกับหลักบริหารทั่วไปตรงที่ การบริหารจัดการในอิสลามจะมีคุณลักษณะที่พิเศษที่เพิ่มเติมมาจากนิยามทั่วไป ดังเช่น ด้านวัตถุประสงค์ การบริหารจัดการในอิสลามจะมีความเชื่อที่ว่า การบริหารจัดการที่เป็นธรรมเป็นการรักดีของพระเจ้ารูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะยังผลตอบแทนแก่ผู้บริหารที่ดีดังกล่าวในโลก ดังนั้น วัตถุประสงค์ในด้านการบริหารจัดการแบบอิสลาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งที่องค์กรต้องการบรรลุผลจากกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า องค์กรที่เป็นมุสลิมอาจมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างจากองค์กรที่ไม่ใช่มุสลิม กล่าวคือ องค์กรที่เป็นมุสลิมจะมีวัตถุประสงค์ระยะไกลที่ต้องการบรรลุ คือ การได้รับผลตอบแทนในวันแห่งพิพากษาในโลกหน้า จาก

การดำเนินกิจกรรมการบริหาร ซึ่งอิสลามถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการทำอิบาดะห์การภักดีต่อองค์อัลลอฮ์” (นิไละ แวอูซิง, 2559 : 178)

2.2 การบริหารจัดการการศึกษา

คำว่า การบริหารการศึกษา ประกอบไปด้วย 2 คำ คือ “การบริหาร” และ “การศึกษา” คำพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปีพุทธศักราช 2554 ได้แปลความหมายของคำว่า การบริหาร คือ “การดำเนินการ หรือการจัดการ ส่วนในทางวิชาการสามารถสรุปคือ การใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ต่อทรัพยากรทางการบริหาร (Administrative resource) มาขับเคลื่อนตามกระบวนการบริหารรูปแบบต่าง ๆ (Process of administration) ไปสู่วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ” ดังที่กล่าวไว้แล้วในขั้นต้น และคำว่า การศึกษา จากข้อมูลของผู้วิจัยได้รวบรวมศึกษา ประกฏว่ามีผู้นิยามให้ความหมายคล้าย ๆ กันหลากหลายความหมาย สรุปได้คือ การบริหารการศึกษาเป็นทั้งกระบวนการที่เหมาะสมและรูปแบบที่สอดคล้องกับบุคคลแต่ละประเภทในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ ทั้งคุณภาพทางด้านความรู้ คุณภาพทางความคิด และคุณภาพทางความสามารถ อีกทั้งยังสามารถเป็นคนดีที่เสมอต้นเสมอปลาย และเมื่อนำความหมายสองคำนี้มาควบกัน จะได้ความหมายในวงกว้างของคำว่า การบริหารการศึกษา คือ การดำเนินกิจกรรมที่หลากหลายด้วยกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรที่เหมาะสม โดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ของแต่ละบุคคล ตั้งแต่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ความสามารถและตลอดจนด้านจิตสำนึกในมิติต่าง ๆ เช่น เจตคติ พฤติกรรม ตลอดจนคุณธรรม เพื่อให้ปัจเจกบุคคลสามารถพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายและค่านิยมที่ดีของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่ (ถวิล เกษสุพรรณ, 2552) (สมเดช สาวันดี, 2553) (พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน์, 2558) ซึ่งการนิยามคำว่าบริหารจัดการศึกษาของผู้วิจัยที่อิงกับความหมายของ การบริหารจัดการ กับความหมายอีกคำ คือ การศึกษานี้ มีความสอดคล้องกับความหมายของบริหารจัดการ การศึกษาที่นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ไว้ เช่น

ถวิล เกษสุพรรณ (2552 : 32) กล่าวว่า “การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษาที่บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันดำเนินงาน โดยใช้ทรัพยากรการบริหารเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพของสังคมตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้”

สมเดช สาวันดี (2553 : 32) กล่าวว่า “การบริหารการศึกษา หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลปะในการทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกระบวนการเรียนรู้ และความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต”

พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ขยรตโน (2558 : 322) กล่าวว่า “การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์การโดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาที่กำหนดไว้ร่วมกัน เป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ โดยใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้”

จากคำอธิบายของการบริหารจัดการการศึกษาที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในตอนต้น ซึ่งชี้ถึงความร่วมมือกันในองค์กรทางการศึกษาที่ต่างจะมีการร่วมมือกันขับเคลื่อนในภาระหน้าที่ของตนเองจนสามารถนำไปสู่เป้าหมายร่วมกันที่ได้กำหนดไว้แต่ต้น ดังนั้น “การบริหารจัดการการศึกษา” ในแง่ของการปฏิบัติงานร่วมกันในอีกความหมายหนึ่ง สามารถที่จะนิยามอย่างละเอียดได้ว่า การบริหารจัดการการศึกษา เป็นแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคล ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าว คือ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับชั้น อาจเป็นการดำเนินงานของผู้บริหารร่วมกับเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือกับครู หรือระหว่างครูกับบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ในโรงเรียน หรือในระดับที่สูงขึ้นโดยมีการร่วมมือกันดำเนินงานที่แต่ละคนได้รับการรับผิดชอบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม อย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ที่เหมาะสม

ในส่วนของศาสนาอิสลาม การบริหารจัดการการศึกษาในอิสลามเป็นกระบวนการดำเนินงานโดยกลุ่มบุคลากรของสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภายใต้กระบวนการทัศน์อิสลาม โดยมีการระดมการใช้ทรัพยากรทุก ๆ ด้านตามความเหมาะสมและร่วมมือกัน อันมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำพาสมาชิกของสังคมทางการศึกษาไปสู่ความสำเร็จทั้งโลกนี้และปรโลก ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการการศึกษานอิสลาม หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ตามครรลองหลักคุณธรรมจริยธรรมอิสลามในการทำงานร่วมกันในระดับที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ไม่มีจุดสิ้นสุด สอดคล้องกับคำอธิบายความหมายของการบริหารการศึกษาอิสลาม ตามหนังสือ การจัดการการศึกษาในอิสลาม แนวคิดสู่การปฏิบัติ ที่ว่าการบริการการศึกษาในอิสลามคือ กระบวนการบริหารซึ่งถูกกำหนดไว้เป็นพันธมิตร์ของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาโดยอาศัยทักษะและหน้าที่ทางการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยกระบวนการทั้งหมดที่เกิดขึ้นในบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาต้องมีการดำเนินการตามหลักการแห่งอิสลาม (นิเลาะ แวอุเซ็ง 2559 : 180-181)

2.3 เด็กด้อยโอกาส

คำว่า เด็กด้อยโอกาส ประกอบไปด้วย 3 คำ คือคำว่า “เด็ก” คำว่า “ด้อย” และคำว่า “โอกาส” ในสังคมเราโดยรวม คำว่าเด็กนั้น อาจหมายถึงเยาวชนตั้งแต่กำเนิดจนถึงที่กำลังเรียนอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ในอีกแง่หนึ่ง ประชาชนคนไทยคนหนึ่งๆ ที่เกิดขึ้นจะมีคำขึ้นหน้าว่า เด็กชาย หรือเด็กหญิง และเมื่อมีอายุครบ 15 ปีบริบูรณ์ จะเปลี่ยนคำนำหน้าจากคำว่า “เด็กชาย หรือเด็กหญิง” เปลี่ยนมาเป็น “นายหรือนางสาว” แทนทันที เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หลายๆ คนเข้าใจว่า ในเมื่อคำนำหน้าชื่อได้ถูกเปลี่ยนจากคำว่าเด็ก ไปเป็นคำว่านาย เมื่อนั้นความเป็นเด็กก็เป็นอันสิ้นสุดลง ซึ่งในความเป็นจริงนั้น “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ปีพุทธศักราช 2546) ส่วนคำว่า ด้อยโอกาส อาจแปลตามตัวว่า ขาดโอกาสหรือผู้ที่มีโอกาสในสิ่งที่ดี ๆ น้อยกว่าผู้อื่น กล่าวคือ ผู้ด้อยโอกาส คือ ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดจากปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาด้านเศรษฐกิจหรือด้านสังคม ด้านกฎหมาย ด้านการศึกษา ด้านวัฒนธรรม ด้านสาธารณสุข ด้านการเมือง และอื่น ๆ และยังรวมถึงผู้ที่ขาดโอกาสการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐอย่างเต็มที่ อันจะส่งผลให้บุคคลเหล่านั้นไม่มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตได้เท่าเทียมกับผู้อื่นในทุกกรณี สอดคล้องกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นิยามคำว่า ผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ยากไร้ไว้ว่า “ผู้ยากไร้หรือผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก มีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไปเนื่องจากประสบปัญหาต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้” (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551) ดังนั้น เมื่อนำสองคำดังกล่าวมารวมกัน เด็กด้อยโอกาส จึงอาจให้ความหมายโดยสรุปได้ว่า เด็กด้อยโอกาส คือ เยาวชนที่มีช่วงอายุยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ โดยเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพที่ไม่มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ จากรัฐที่จำเป็นได้เท่าที่เยาวชนทั่วไปที่พึงได้รับหรือมากกว่าเยาวชนทั่วไป เพราะประเภทของความด้อยโอกาสของเยาวชนเหล่านั้นในบางกรณีมีอาจเข้าถึงทรัพยากรดังเช่นเด็กเยาวชนทั่วไปที่สามารถเข้าถึงได้นอกจากจะมีอุปกรณ์พิเศษเข้ามาเสริม ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายคำว่า เด็กด้อยโอกาสโดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ดังต่อไปนี้

“เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากมีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้” (สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ, 2543)

“เด็กด้อยโอกาสหมายถึงเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (เว้นแต่กรณีที่ต้องดูแลเป็นพิเศษให้ขยายอายุเป็น 24 ปี) ที่ประสบปัญหาหรือตกอยู่ในภาวะยากลำบาก หรืออยู่ในสถานการณ์ที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไป จำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัย” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 : 7)

จากความหมายที่ผู้วิจัยได้ให้ไว้ซึ่งมีความสอดคล้องกับความหมายของ เด็กด้อยโอกาส โดยกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สามารถกล่าวได้ว่า เด็กด้อยโอกาสถูกแบ่งออกได้เป็นหลายประเภทด้วยกัน อาทิ เด็กใช้ชีวิตอย่างเร่ร่อน เด็กถูกบังคับการใช้งานที่เกินขอบเขตหรือขายแรงงานผิดกฎหมาย เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กที่อยู่ในธุรกิจผิดกฎหมาย เด็กกำพร้า เด็กยากจนมากเป็นพิเศษ เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ เด็กติดยาเสพติด เด็กที่ได้รับผลกระทบจากการติดยาเสพติดที่สังคมนักเรียนของผู้ปกครองหรือจากตัวเด็กเอง เด็กเป็นโรคติดต่อร้ายแรง เด็กในสถานสงเคราะห์หรือสถานคุ้มครองเด็กประเภทต่าง ๆ เด็กมีครรภ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดปัญหามากมายทางสังคมตามมา เช่น ปัญหาการทอดทิ้งทารก ปัญหาการทำแท้ง หรือแม้กระทั่งปัญหาการฆ่าตัวตาย เป็นต้น ในการนี้ได้มีการแบ่งกลุ่มและแยกประเภทของความด้อยโอกาสในเด็กและเยาวชนในลักษณะต่าง ๆ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน ได้แบ่งเด็กด้อยโอกาสออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ได้ดังนี้ (อมรวิรัช นาคทรพรพ, 2557 : 9)

- 1) กลุ่มเปราะบางทางเศรษฐกิจ เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะทางเศรษฐกิจโดยตรง เฉลี่ยแล้วมีรายได้ไม่เกิน 40,000 บาท ต่อปี
- 2) กลุ่มพิการ เป็นกลุ่มที่มีความต้องการทางการจัดการกระบวนการเรียนรู้รูปแบบพิเศษที่ไม่ใช่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยรูปแบบทั่วไปจากความพิการด้านต่าง ๆ ของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน
- 3) กลุ่มเปราะบางทางสังคม เป็นกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุด เพราะโดยส่วนมากแล้วจะเป็นกลุ่มคนวัยรุ่น เช่น เด็กติดสารเสพติด เด็กมีครรภ์ก่อนวัยอันควร และอื่น ๆ
- 4) กลุ่มปัญหาเฉพาะ เป็นกลุ่มเด็กหรือเยาวชนที่ต้องมีมาตรการทางกฎหมายมาจัดการดูแลเข้าช่วย เช่น เด็กติดเชื้อ HIV จากผู้ปกครอง เด็กค้าประเวณีโดยสมัครใจหรือถูกล่อลวงมา เด็กถูกแรงงานต่างด้าว เด็กเร่ร่อน รวมถึงเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดชายแดนภาคใต้และเด็กไร้สัญชาติ

ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ปีพุทธศักราช : 7) ได้แบ่งเด็กด้อยโอกาสออกเป็น 6 ประเภทคือ “เด็กถูกปล่อยปละละเลย ได้แก่ เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน เด็กกำพร้า เด็กในสลัม

หรือในชุมชนแออัด เด็กถูกละเมิดสิทธิ ได้แก่ เด็กถูกข่มขืน เด็กถูกทารุณ แรงงานเด็ก และโสเภณี เด็ก เด็กประพฤติตนไม่เหมาะสม ได้แก่ เด็กใช้สารเสพติด เด็กตั้งครรภก่อนวัยอันสมควรหรือเด็กตั้งครรภนอกสมรส เด็กพิการทางร่างกายทางจิตใจ ทางสติปัญญา อารมณ์ และวิธีการเรียนรู้ เด็กขาดโอกาสยากจนเข้าไม่ถึงบริการ ได้แก่ เด็กไม่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ เด็กถูกรุกรมกรก่อสร้างในเวลาที่ดีต่อยาวนาน เด็กที่เป็นลูกกรรมกรว่างงาน เด็กในชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ เด็กยากจนหรือยากจนมากเป็นพิเศษ เด็กไม่มีสูติบัตรหรือไม่ได้แจ้งเข้าทะเบียนบ้าน และเด็กที่ไม่ได้รับสัญชาติไทย เด็กที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ ได้แก่ เด็กที่กำพร้าพ่อหรือแม่จากการตายของพ่อหรือแม่เพราะติดโรคเอดส์เด็กเป็นเอดส์”

จากคำอธิบายของผู้วิจัยที่สอดคล้องกับความหมายของเด็กด้อยประเภท ต่าง ๆ ตามลักษณะที่นักวิชาการได้ให้ไว้ในขั้นต้น สามารถสรุปและจำแนกประเภทของเด็กด้อยโอกาสได้อีก รูปแบบหนึ่งที่แยกออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา กลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่ถูกละเมิดสิทธิหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม และกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่ประพฤติตนไม่เหมาะสม ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) กลุ่มเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ เด็กกำพร้า เด็กยากจน เด็กในความดูแลแบบอยู่ประจำของสถานสงเคราะห์ต่าง ๆ เด็กถูกรุกรมกร เด็กในชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ เด็กพื้นที่ชนบทห่างไกล เด็กไม่ประภูชื่อในทะเบียนราษฎรไทย

2) กลุ่มเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ได้แก่ เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงาน ให้ขายบริการทางเพศ เด็กถูกทำร้าย เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กในชุมชนแออัด เด็กที่อยู่ภายใต้ผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพไม่เหมาะสม เด็กที่ถูกเลี้ยงดูโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้เด็กมีพฤติกรรมไปทางเสื่อมเสีย และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ

3) กลุ่มเด็กที่มีความประพฤติตนไม่เหมาะสม ได้แก่ เด็กไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งเร่ร่อน เด็กมีพฤติกรรมในทางมั่วสุมในในสถานที่ลับตาตลอดจนสถานบริการหรือสถานเริงรมย์ เด็กขอทาน โสเภณีเด็ก เด็กมีครรภในวัยก่อนอันควร เด็กที่มีการใช้ชีวิตในสภาพแวดล้อมที่มีแนวโน้มต่อการกระทำการที่ผิดกฎหมายโดยง่าย เด็กที่มีปัญหาพัวพันกับสารเสพติด และอื่น

กล่าวได้ว่า จากลักษณะของเด็กด้อยโอกาสในรูปแบบการแบ่งประเภทรูปแบบต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น เด็กกำพร้าและเด็กยากจนจะเป็นประเภทหนึ่งที่ถูกกระบอบอยู่ในทุก ๆ รูปแบบการแบ่งประเภทของเด็กด้อยโอกาสดังที่กล่าวมาทุกประเภท ซึ่งเด็กกำพร้า นั้น เป็นที่เข้าใจร่วมกันว่า เป็นเด็กที่ขาดบิดาหรือขาดมารดาเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่งหรือขาดทั้งสองและอาจมีองค์ประกอบอื่นร่วมอีกด้วย เช่น ในกรณีที่บิดาหรือมารดาหรือทั้งสองไม่ได้เสียชีวิตแต่ในขณะเดียวกัน ไม่มีการปรากฏ

อย่างเป็นทางการถึงการมีของบิดาหรือมารดาหรือทั้งสอง หรือมั่นใจว่ามีแต่ไม่สามารถสืบหาบิดาหรือมารดาได้จะด้วยสาเหตุอันใดก็ตาม หรือสืบหาได้ แต่บิดาหรือมารดาหรือทั้งสองไม่เลี้ยงดูตั้งเยาว์วัย สอดคล้องกับคำขยายความของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้อธิบายนิยามของคำว่า เด็กกำพร้าเพิ่มเติมจากสภาวะการขาดบิดาหรือมารดาหรือทั้งสองเพียงอย่างเดียวว่า “เด็กกำพร้ายังอาจรวมถึงเด็กที่มารดาได้คลอดอย่างลำพังและทิ้งไว้ในโรงพยาบาล หรือตามสถานที่ต่าง ๆ รวมไปถึงเด็กที่บิดามารดานำมาปล่อยทิ้งไว้ให้มีชีวิตอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังหรือให้อยู่กับบุคคลอื่นโดยที่ไม่ใช่เครือญาติตนเองตลอดจนไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาในด้านต่าง ๆ เลย” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 10) ทั้งนี้ อาจมีสาเหตุจากการปัญหาแยกทางกันของผู้ปกครอง โดยการหย่าร้างกัน หรือติดคดีต่าง ๆ ทำให้เด็กมีสภาพที่ขาดการดูแลอย่างจริงจัง ขาดความอบอุ่น ขาดความรักความเข้าใจ ในขณะที่เดียวกัน คำนิยามของคำว่า เด็กกำพร้า ยังมีผู้ให้ความหมายอย่างหลากหลายซึ่งมีความคล้ายและสอดคล้องกับความหมายข้างต้น ดังต่อไปนี้

“เด็ก หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส” (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ปีพุทธศักราช 2546) ส่วนคำว่า “กำพร้า หมายความว่า ไร้บิดาหรือมารดาเลี้ยงดูแต่เด็ก” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพุทธศักราช 2525) ดังนั้น “เด็กกำพร้า” จึงสามารถให้หมายความได้ว่า เป็นเด็กที่ขาดพ่อหรือเป็นเด็กที่ขาดแม่หรือขาดคนใดคนหนึ่งหรือขาดทั้งพ่อทั้งแม่ตั้งแต่เด็กจนถึงอายุ 18 ปี เว้นแต่จะแต่งงานก่อน สอดคล้องกับคำนิยามของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กปีพุทธศักราช 2546 ที่ระบุว่า “เด็กกำพร้า คือ เด็กที่บิดาหรือมารดาเสียชีวิต เด็กที่ไม่ปรากฏบิดามารดาหรือไม่สามารถสืบหาบิดามารดาได้” (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ปีพุทธศักราช 2546) ขณะที่อิบนุ อัลอารอบี และอิบนูอาซุรอ ได้กล่าวอธิบายไว้อย่างสอดคล้องกับนิยามข้างต้นตามลำดับ ความว่า : เด็กกำพร้าคือคำ ๆ หนึ่งใช้สำหรับมนุษย์ผู้ไม่มีบิดาจนเขาได้บรรลุนิติภาวะและหลังจากบรรลุนิติภาวะแล้วเขาคือคน ๆ หนึ่งจากบรรดาหนุ่มสาวกล่าวคือ ไม่ใช่เด็กกำพร้าอีกต่อไปแล้ว (อิบนุ อัลอารอบี, 2008 : 97) เด็กพร้าคือบุคคลที่ไม่มีบิดาและเขายังไม่บรรลุนิติภาวะ (อิบนูอาซุรอ, 2008 : 317)

สรุปได้ว่า เด็กกำพร้านอกจากจะเป็นเด็กที่ขาดบิดาหรือมารดาแล้วคำนิยามยังสื่อไปถึงเด็กที่ขาดการดูแลเอาใจใส่เด็กถูกทอดทิ้งเด็กไร้ที่พึ่งพิง เด็กเร่ร่อนหรือเด็กขาดการเลี้ยงดูจากบิดาหรือมารดาผู้บังเกล้าแท้ ๆ ของตนตั้งแต่เล็กจนโต ซึ่งอาจอยู่ในลักษณะที่บิดาหรือมารดาไม่ได้เสียชีวิตสามารถสืบเสาะหาได้หรือไม่ได้ ส่วนในทัศนะของอิสลามสรุปได้ว่า เด็กกำพร้าคือ เด็กกำพร้าบิดาอย่างเดียวและมีเงื่อนไขของการยังไม่บรรลุนิติภาวะประกอบด้วย

ส่วนคำว่า “เด็กยากจน” กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายความว่า เด็กยากจนมากเป็นพิเศษหมายถึง “เด็กที่เป็นบุตรของคนยากจนที่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี ซึ่งอาจเป็น

ครอบครัวใหญ่อยู่รวมกันหลายคน ทำให้ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน มีชีวิตอยู่ที่ค่อนข้างอย่างยากลำบาก รวมถึงเด็กในแหล่งชุมชนแออัด หรือบุตรหลานของกรรมกรก่อสร้างหรือเด็กจากครอบครัวห่างไกลที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร ขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและบริการอื่น ๆ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 10)

ในขณะที่เดียวกัน ทศนะอิสลามได้มีการแบ่งความยากจนออกเป็น 2 ระดับ กล่าวคือ ยากจนระดับ فقير ฟากีร์ และยากจนระดับ مسكين มิสกิน มีความหมายที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ความไม่พอเพียงในการใช้จ่ายต่อความจำเป็นพื้นฐาน แต่ระหว่าง 2 คำดังกล่าวมีทศนะที่แตกต่างกันระหว่างระดับความเดือดร้อนที่ได้รับจากความยากจนนั้นว่าระดับไหนจะเดือดร้อนมากกว่ากันซึ่งในประเด็นนี้ ทศนะหนึ่งของอิหม่ามซาฟิอีย์มีความเห็นว่า ความยากจนระดับฟากีร์มีความเดือดร้อนมากกว่าความยากจนระดับมัสกิน ส่วนอีกทศนะหนึ่งของท่านมีความเห็นว่าทั้งสองคำมีระดับความยากจนเท่ากันเพียงแต่รูปแบบการใช้คำเท่านั้นที่แตกต่างกัน (อาบูฮิลาอัลฮัซการี, 1645) (อินุกาซีร์, 2000 : 887) (ญาลาลุดดีน อัลมาฮัลลี, 2015 : 192)

ส่วนทศนะของอิหม่ามฮานาฟีกลับมีความเห็นที่แย้งกัน ส่งผลให้บางนักวิชาการมีความเห็นสอดคล้องกับทศนะของอิหม่ามฮานาฟี โดยให้ความเห็นว่า ความยากจนระดับมัสกิน มีความเดือดร้อนมากกว่าความยากจนระดับ ฟากีร์ กล่าวคือ คำทั้งสองมีความหมายเดียวกัน เป็นความไม่เพียงพอของอาหารหลักต่อการดำเนินชีวิตตนเองและครอบครัวเพียงแต่มีข้อแตกต่างอยู่ที่ว่า ระดับมัสกิน เป็นการไม่เพียงพอของอาหารหลักสำหรับการดำเนินชีวิตของตนเองและครอบครัวเป็นเวลานาน 1ปี แต่ความยากจนระดับฟากีร์ เป็นเพียงแค่ความไม่เพียงพอของอาหารหลักสำหรับการดำเนินชีวิตตนเองและครอบครัวเพียงหนึ่งวันเท่านั้น ซึ่งทั้งสองความหมายนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นคำอธิบายของความหมายของคำว่าความยากจนที่ว่าความยากจนคือความไม่เพียงพอของอาหารหลักต่อการดำเนินชีวิตตนเองและครอบครัวดังที่กล่าวข้างต้นนั่นเองซึ่งสอดคล้องกับความหมายที่สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้ให้ไว้ว่า ความยากจนเป็นศัพท์บัญญัติของคำว่า (poverty) หมายถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ต่ำกว่ามาตรฐาน กล่าวคือมีรายได้รายวันที่ไม่เพียงพอเพื่อการใช้จ่ายในการซื้อสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการครองชีพ เช่น ยา น้ำดื่ม อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย (จินดาร์ตัน โปธินอก, 2552)

จากความหมายข้างต้นกล่าวได้ว่า เด็กยากจนหรือเด็กกำพร้า ล้วนเป็นเด็กที่ได้รับความยากลำบาก กล่าวคือ ยากลำบากในการที่จะเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ดังเช่นเยาวชนคนอื่น ๆ ทั่วไปได้รับ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กพุทธศักราช 2546 มาตราที่ 4 ได้นิยามคำว่า “เด็กที่อยู่ในสภาพยากลำบาก หมายความว่า เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนหรือบิดามารดาหย่าร้าง ทั้งร้าง ถูกคุมขังหรือแยกกันอยู่และได้รับความลำบาก หรือเด็กที่ต้องรับภาระหน้าที่ในครอบครัวเกินวัยหรือกำลัง

ความสามารถและสติปัญญา หรือเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้” (พระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตราที่ 4) จึงสามารถกล่าวสรุปได้อีกนัยหนึ่งในทางกลับกันว่า เด็กที่มีชีวิตอยู่ในสภาพความเป็นอยู่ที่เดือดร้อนยากลำบากไปกว่าคนทั่วไป คือ เด็กด้อยโอกาสประเภทหนึ่ง ซึ่งแน่นอน สภาพความยากลำบากเป็นลักษณะหนึ่งที่เกี่ยวข้องไม่ได้ของลักษณะเด็กกำพร้าและเด็กยากจนด้วยนั่นเอง

2.4 การจัดการการศึกษาเด็กด้อยโอกาส

การจัดการการศึกษาเด็กด้อยโอกาสประกอบขึ้นด้วย 3 คำหลัก คือ คำว่า “การจัดการ” คำว่า “การศึกษา” และคำว่า “เด็กด้อยโอกาส” ทั้ง 3 คำข้างต้นล้วนได้ถูกอธิบายแล้วอย่างละเอียดในหัวข้อที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

การจัดการ (Management) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานปีพุทธศักราช 2554 คือ การสั่งงาน หรือการควบคุม หรือการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของคำว่า การบริหาร คือ การดำเนินการหรือการจัดการ จากความสอดคล้องนี้สามารถที่กล่าวได้ว่า ทั้งสองคำข้างต้นมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน ในบางกรณีจะใช้คำว่า การบริหารและในบางกรณีจะใช้คำว่า การจัดการ ตลอดจนในบางครั้งจะมีการใช้ทั้งสองคำควบกัน คือ การบริหารจัดการ หรือใช้แทนกันได้ โดยขึ้นอยู่กับประโยคและประเด็นการนิยามของผู้ที่ใช้ เพราะคำสองคำนี้เป็นกิจกรรมที่หวังผลสุดท้ายอย่างเดียวกันคือความสำเร็จของงาน ส่วนคำว่า การศึกษานั้น จากข้อมูลที่ยูวีวิจัยได้รวบรวมศึกษา ประภูว่ามีผู้ให้ความหมายคล้าย ๆ กันหลายความหมายด้วยกัน สามารถสรุปได้คือ การพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถที่เต็มไปด้วยคุณภาพ ทั้งคุณภาพในด้านความรู้ คุณภาพด้านความคิดพร้อม ๆ กับการเป็นคนดีไม่เบียดเบียนสังคม และเมื่อนำความหมายของสองคำนี้มารวมกัน จะเห็นว่า การจัดการการศึกษา คือ การควบคุม การดูแล ตลอดจนการดำเนินการกระบวนการต่าง ๆ ในกิจกรรมที่หลากหลายด้วยกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรที่เหมาะสม โดยบุคคลหลายคนหรือหลายกลุ่มร่วมกันคิดร่วมกันแสดงความคิดเห็น พร้อม ๆ กับการร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาแก่สมาชิกทุกคนในทุกระดับชั้นให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่ คุณภาพด้านบุคลิกภาพ คุณภาพด้านความรู้ คุณภาพด้านความสามารถ พฤติกรรม เจตคติ คุณธรรม ทำให้บุคคลได้พัฒนาตนเองตรงไปตามเป้าหมายและค่านิยมที่ดีของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ในการนี้ การจัดการการศึกษาแก่เยาวชนผู้ด้อยโอกาสจึงสามารถกล่าวได้ว่า เป็นการดำเนินการกิจกรรมทางการศึกษาที่หลากหลายด้วยกระบวนการและเทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนทุกรูปแบบทรัพยากรที่เหมาะสมกับประเภทของความด้อยโอกาสโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลร่วมกันดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาผู้ด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ สามารถเข้าสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพในทุก ๆ

ด้าน เพราะเด็กด้อยโอกาสนั้น มีความด้อยโอกาสที่หลากหลายดังชั้นต้น ดังนั้น เมื่อความด้อยโอกาสในเด็กนั้นมีหลายลักษณะ รูปแบบการจัดการศึกษาแก่เด็กเหล่านั้นก็ต้องมีความหลากหลายเป็นกรณีพิเศษแตกต่างกันไปจากเยาวชนทั่วไปตามความเหมาะสมของความด้อยโอกาสแต่ละประเภท ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวไว้ว่า “ เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากมีชีวิตความเป็นอยู่ด้อยกว่าเด็กปกติทั่วไป จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัยและสามารถบรรลุถึงศักยภาพขั้นสูงสุดได้” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 : 7)

ในปัจจุบัน ไทยมีประชากรเด็กทั้งสิ้น 13,825,194 คน (กรมการปกครอง, 2560) เป็นเด็กด้อยโอกาสไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคน ส่วนใหญ่พบเป็นเด็กยากจน ถึงร้อยละ 80 (กรมสุขภาพจิต, มกราคม 2561) สอดคล้องกับสถิติเด็กด้อยโอกาสปีพุทธศักราช 2556 ที่มีอยู่ไม่ต่ำกว่า 5 ล้านคน ซึ่งถือได้ว่าเป็นประชากรถึงราว 1 ใน 3 ของประชากรเด็กทั้งประเทศเลยทีเดียว (อมรวิรัช นาคทรธรพ , 2557 : 8) และเมื่อพิจารณาสถิติเด็กด้อยโอกาสที่ได้เข้าสู่กระบวนการจัดการศึกษาพบว่า เด็กดังกล่าวมีจำนวนมาก ในขณะที่ไม่ได้เข้าสู่ระบบการจัดการศึกษาในจำนวนที่มากกว่าจนน่าเป็นห่วง สอดคล้องกับประชากรเด็กด้อยโอกาสในระบบการศึกษา โดยในปีพุทธศักราช 2556 มีจำนวนเด็กด้อยโอกาสทั้งประเทศที่ประกฏอยู่ในทะเบียนระบบการจัดการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้นเพียงแค่ 4,892,063 คน จากจำนวนเด็กทั้งประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2557) ในการนี้ เด็กกำพร้าและเด็กยากจนจัดได้ว่าเป็น 2 ประเภทความด้อยโอกาส ที่มีสถิติสูงกว่าเด็กด้อยโอกาสประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะเด็กยากจน ซึ่งเด็กด้อยโอกาสทั้ง 2 ประเภทนี้ นอกจากมีความต้องการโอกาสทางการศึกษาที่เหมือนเยาวชนทั่วไปแล้ว เด็กดังกล่าวยังมีความต้องการถึงความรักความเอาใจใส่เป็นพิเศษมากกว่าเด็กทั่วไป เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสเหล่านั้นสามารถปรับตัวกับสังคมทั่วไปได้ เพราะเด็กเหล่านี้ขาดการได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่โดยตรงกรณีกำพร้าและอาจไม่ได้รับการเอาใจใส่จากพ่อแม่โดยตรงเช่นกันในกรณีพ่อแม่ยากจนและทำการฝากให้ญาติใกล้ชิดดูแลแทน ในขณะที่ตนเองออกไปทำมาหากินนอกพื้นที่ ในการนี้ ถึงแม้เด็กเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเข้ารับการศึกษาตามรูปแบบการจัดการศึกษาที่รัฐได้จัดให้มีการเรียนฟรีแล้ว แต่เด็กเหล่านี้ก็ยังมีโอกาสสูงที่จะออกกลางคัน สาเหตุเพราะความจำเป็นของครอบครัว ดังนั้น เด็กกลุ่มนี้จึงเป่าหมายสำคัญที่ต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษทั้งในการสนับสนุนด้านโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ตลอดจนการช่วยเหลือสงเคราะห์ครอบครัวเด็กด้อยโอกาสดังกล่าวให้มีปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตที่พอเพียงเทียบเท่าคนอื่นอันจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนโดยตรงอีกด้วย

ในการนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2553 มาตราที่ 10 วรรคที่ 2 และ 3 ได้ระบุว่า “ การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมี

ความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง”โดยมีนโยบายรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสที่ระบุดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 : 27)

1) รูปแบบการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสมี 3 รูปแบบ คือ ในระบบ นอกระบบ และการศึกษาเด็กด้อยโอกาสตามอัธยาศัย โดยผู้จัดอาจจัดการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้ง 3 รูปแบบก็ได้

2) การเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ระหว่างรูปแบบเดียวกัน หรือแม้กระทั่งต่างรูปแบบ ให้สามารถกระทำได้ ไม่ว่าจะเป็ผลการศึกษาจากสถาบันเดียวหรือจากสถาบันต่างกัันก็ตาม รวมทั้งผลการเรียนรู้อื่นๆ

จากกระบวนการจัดการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในรูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวได้ว่า ในแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ สถานศึกษาจำเป็นจะต้องมีการดำเนินการจัดการตามนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสโดยสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงการศึกษาธิการ ปีพุทธศักราช 2548 อย่างเคร่งครัด โดยนโยบายมีรูปแบบการจัดการที่ครอบคลุมสรุปใจความได้ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 : 9)

1) ให้มีการบริการการศึกษาอย่างเสมอภาคและทั่วถึง โดยให้เด็กด้อยโอกาสทุกคนได้มีโอกาสรับการศึกษาอย่างเหมาะสมตลอดจนหลากหลาย โดยคำนึงถึงหลักการสิทธิเด็กเป็นประการแรก ตลอดจนสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นประการถัดมา

2) ให้มีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อการดำรงชีพและการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาสแต่ละประเภท ในขณะเดียวกัน ให้มีการบูรณาการด้านวิชาการที่เข้มข้นควบคู่กับด้านศีลธรรมและด้านจริยธรรมอย่างเหมาะสม ตลอดจนให้มีการพัฒนาทักษะการดำรงและทักษะอาชีพชีวิตในสัดส่วนที่ดีตามมาตรฐานการศึกษาทั่วไปในระบบปกติอย่างเท่าเทียมกัน

3) มีการส่งเสริมให้มีการสนับสนุนรูปแบบการจัดระบบ รูปแบบการจัดสรรทรัพยากร และรายละเอียดปัจจัยพื้นฐานด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดการศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพด้อยโอกาส และสภาพสถานที่ของเด็กด้อยโอกาสแต่ละประเภท

4) ให้มีการจัดระบบรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้มีความเอื้อตลอดจนตอบสนองโดยตรงแก่เด็กด้อยโอกาสจนสามารถเข้าถึงได้ง่ายพร้อมด้วยคุณภาพและประสิทธิภาพเท่าเทียมกับการจัดการศึกษาทั่วไป

5) ให้มีการสร้างและการพัฒนาเครือข่ายรูปแบบการดำเนินการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างสำหรับเด็กด้อยโอกาสในการจัดการศึกษาให้มีความพร้อมทุกเมื่อ และสามารถในการให้ความช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสอย่างมีประสิทธิภาพและทันการณ์

จากความเป็นมาและรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสประเภทต่างในขั้นต้นสามารถกล่าวได้ว่า การจัดการรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสอาจจัดได้ 3 รูปแบบ คือ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสรูปแบบในระบบทั่วไป การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสรูปแบบนอกระบบ และการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสตามอัธยาศัย หรือบูรณาการทั้ง 3 ระบบรวมกัน โดยจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการจำเป็นทางการศึกษาและให้สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพของเด็กด้อยโอกาสของแต่ละบุคคล หรือในอีกนัยยะหนึ่งกล่าวคือ การศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส เป็นการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งที่พิเศษไปจากการจัดการศึกษาทั่วไป คือการจัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาสที่สามารถเรียนในสถานศึกษาปกติทั่วไปที่อยู่ใกล้บ้านด้วยวิธีการและสื่อการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากคนทั่วไป หรือการจัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาสที่สามารถเรียนในสถานศึกษาปกติทั่วไปแต่ไม่สามารถเดินทางไปกลับซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดที่พักให้ตามความเหมาะสมของประเภทและสภาพความด้อยโอกาสของแต่ละคน หรือการจัดการศึกษาให้เด็กด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเรียนในสถานศึกษาปกติทั่วไปที่อยู่ใกล้บ้านและไม่สามารถเดินทางไปกลับ ในการนี้ รัฐต้องจัดรูปแบบการจัดกระบวนการศึกษาพิเศษที่สอดคล้องกับความเหมาะสมและศักยภาพตามลักษณะของความด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ ทั้ง 10 ประเภท ดังที่ระบุไว้ในรูปแบบการให้บริการการจัดการศึกษารูปแบบพิเศษสำหรับผู้ด้อยโอกาส ดังนี้

“เพื่อให้เด็กมีโอกาสดำเนินการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป การให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสจึงต้องมีวิธีการและรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับสภาพชีวิตและความต้องการของเด็ก ทั้งที่เป็นการจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย” (สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 : 30) ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาแก่คนพิการจึงเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส แต่รูปแบบการจัดการศึกษาแก่คนพิการก็จะมีรูปแบบการจัดการที่พิเศษขึ้นไปอีกตามลักษณะและประเภทของการพิการ เช่น โรงเรียนเด็กพิเศษ โรงเรียนเฉพาะแก่ผู้พิการทางการมองเห็น โรงเรียนสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน หรือโรงเรียนรูปแบบพิเศษสำหรับผู้พิการประเภทอื่น ๆ ซึ่งจัดอยู่ในประเภทของเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาเช่นกัน ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาแก่คนพิการที่แยกสถานศึกษาตลอดจนมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเฉพาะดังที่กล่าวมานั้น มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสำหรับคนพิการ ปีพุทธศักราช 2551 มาตรา 3 วรรคที่ 3,6,7,8 ตามลำดับดังต่อไปนี้

“แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล หมายความว่า แผนซึ่งกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการ ตลอดจนกำหนดเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเฉพาะบุคคล”

หรือการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสแบบการเรียนรู้ร่วมดังความหมายของการจัดการเรียนแบบการเรียนรู้ร่วมดังต่อไปนี้

“การจัดการเรียนรู้แบบการเรียนรู้ร่วม หมายความว่า การจัดการให้คนพิการได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาทั่วไปทุกระดับและหลากหลายรูปแบบ รวมถึงการจัดการศึกษา ให้สามารถรองรับการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการ” (มาตรา 3 วรรคที่ 3)

ทั้งนี้ทั้งนั้น อาจเป็นแบบโรงเรียนทั่วไปกรณีเรียนรู้ร่วมและอาจเป็นแบบสถานศึกษาเฉพาะความพิการ ตามความหมายสถานศึกษาเฉพาะคนพิการดังต่อไปนี้

“สถานศึกษาเฉพาะความพิการ หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ ไป กลับ และรับบริการที่บ้าน” (มาตรา 3 วรรคที่ 6)

หรือศูนย์การศึกษาพิเศษ “ศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายความว่า สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง” (มาตรา 3 วรรคที่ 7)

และอาจพิเศษไปกว่านั้นตามความถนัดของผู้เรียนพิการแต่ละประเภท คือ ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ “ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะความพิการ หมายความว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษานอก

ระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการโดยเฉพาะ โดยหน่วยงานการศึกษาออกโรงเรียน บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์และสถาบันทางสังคมอื่นเป็นผู้จัด ตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา อุดมศึกษาและหลักสูตรระยะสั้น” (มาตรา 3 วรรคที่ 8)

จากรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการในขั้นต้น กล่าวได้ว่า สถานศึกษารัฐบาลและสถานศึกษาของเอกชน จะต้องมีการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาที่สามารถรองรับทุกแนวทางการเรียนการสอนสำหรับคนทุกกลุ่มรวมทั้งกลุ่มเด็กด้อยโอกาสและกลุ่มคนพิการ อย่างเต็มที่ ประกอบกับยังต้องสรรหารูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนสื่อการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับลักษณะของการพิการแต่ละประเภท ดังประกฎในพระราชบัญญัติการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ ปีพุทธศักราช 2551 ที่ว่า

“ให้สถานศึกษาในทุกสังกัดจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล โดยให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการและต้องมีวิธีการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในประกาศกระทรวง” (มาตรา 8 วรรคที่ 1)

จะเห็นได้ชัดว่า ระบบการจัดการศึกษาไทยเป็นระบบการจัดการศึกษาที่มีความตระหนัก และให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันแก่เยาวชนคนไทยเป็นอย่างยิ่ง ในขณะที่เดียวกันยังมีการให้ความสำคัญและความเท่าเทียมกันถึงรูปแบบการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสที่สอดคล้องและเหมาะสมตามความพร้อมของแต่ละประเภทการด้อยโอกาส โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสประเภทพิการ อย่างไม่ลดหย่อนไปจากเด็กทั่วไป ดังที่จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีโรงเรียนเฉพาะความพิการทั่วประเทศอยู่ถึง 48 โรงเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ 51 โรงเรียน และศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 ศูนย์ ตอบโจทย์บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 เกี่ยวกับการศึกษา ส่วนที่ 8 ที่ได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 ระบุไว้ว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ”

นอกจากนั้น รัฐยังมีหน้าที่ที่ต้องจัดให้มีการสนับสนุนตลอดจนให้มีการจัดสรรทรัพยากรในการสนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามความเหมาะสมของสภาพเด็กด้อยโอกาสในแต่ละประเภท ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 มาตรา 10 วรรคสอง และมาตรา 37 (1) สอดคล้องกับวัตถุประสงค์นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส ของสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษา ปีพุทธศักราช 2548 ตามลำดับดังต่อไปนี้

“ให้มีการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกายจิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษกว่ากรณีการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปีซึ่งรัฐต้องจัดให้ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคและเท่าเทียมกัน”

“วัตถุประสงค์นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส คือ เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสได้รับบริการการศึกษาและวิชาชีพ และได้รับการพัฒนาศักยภาพให้รอดพ้นจากสภาพด้อยโอกาสสามารถพึ่งตนเองได้ มีโลกทัศน์และการดำรงชีวิตที่เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548 : 8)

จากหลักการที่ได้กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ชัดถึงรูปแบบการจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันที่ตอบโจทก์เจตนารมณ์ให้มีการจัดการศึกษาเพื่อคนไทยทุกคนของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 ฉบับแก้ไข พุทธศักราช 2545 ที่มีว่า “การศึกษาเพื่อทุกคน และทุกคนเพื่อการศึกษา” อันมีวัตถุประสงค์ที่เป็นใจความสำคัญคือ ให้มีการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนไทยทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกายและจิตใจ ในการนี้รวมทั้งเด็กกำพร้าและเด็กยากจน เพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง อันจะทำให้ประชาชนทุกคนรวมทั้งประชาชนผู้ด้อยโอกาสกลุ่มเด็กกำพร้าและเด็กยากจนมีความพร้อมที่จะร่วมมือกันพัฒนาประเทศชาติต่อไป

2.5 ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ

ทักษะชีวิต (Life Skills) เป็นคำที่ถูกลำนำมาเผยแพร่และริเริ่มใช้โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, 1994) โดยมีวัตถุประสงค์ให้ทุกคนได้รู้วิธีดูแลตนเองในทุก ๆ ด้านครอบคลุมทั้งทักษะชีวิตด้านร่างกายตลอดจนทักษะชีวิตด้านอารมณ์และจิตใจ สู่การการดำรงตนอย่างปกติสุขในสังคมโดยไม่เป็นภาระแก่บุคคลอื่นตลอดจนมีความพร้อมในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในการนี้ คำว่า ทักษะชีวิตนั้น ประกอบไปด้วย 2 คำด้วยกัน คือ คำว่า ทักษะเป็นคำแรกและคำว่า ชีวิต เป็นคำถัดมา โดยคำว่าทักษะนั้นเป็นที่เข้าใจร่วมกันเบื้องต้นแล้วว่า

ทักษะคือความสามารถด้วยความชำนาญการ กล่าวคือ ความสามารถของคน ๆ หนึ่งในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดบ่อย ๆ ครั้งจนเกิดเป็นความสามารถในระดับหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีการตั้งใจตั้งใจในการพยายามทำ หรือที่เราเรียกว่า “ความชำนาญ” นั่นเอง ซึ่งอาจเป็นความชำนาญที่เป็นทักษะด้านร่างกาย เช่น การปั่นจักรยาน การขับรถยนต์ หรือด้านสติปัญญา เช่น การคำนวณเลขหนึ่งหลักทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนด้านสังคม เช่น ความสามารถในการผูกมิตรไมตรี ความสามารถในการประสานงานและประชาสัมพันธ์ ซึ่งความเข้าใจดังที่ผู้วิจัยกล่าวมาข้างต้นมีความสอดคล้องกับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปีพุทธศักราช 2552 ที่ได้ขยายความของความหมายดังกล่าวว่า

“ทักษะ หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือการกระทำบ่อย ๆ” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2552)

ดังนั้น เมื่อนำ 2 คำนี้มาผนวกเข้ากันแล้ว สามารถกล่าวได้ว่า ทักษะชีวิต คือ ความสามารถขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในด้านต่าง ๆ ของคน ๆ หนึ่งที่มาจากการฝึกฝนอย่างบ่อยครั้งจนเกิดความชำนาญตลอดจนยังสามารถนำความสามารถดังกล่าวเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างปกติสุขทั้งที่เป็นปัญหาของตนเองหรือกระทั่งครอบครัวคนรอบข้างได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่สร้างความเดือดร้อนกับผู้อื่นเป็นการแทน และการจัดการปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวดังที่ผู้วิจัยได้ทำการอธิบายไว้แล้ว ยังรวมถึงปัญหาที่บุคคลหนึ่งจำเป็นต้องเผชิญในแต่ละวันทั้งและในอนาคต มีความสอดคล้องกับความหมายของทักษะชีวิต ที่ได้นิยามโดยกรมสุขภาพจิตและ สุตาภัทร ประดับแก้ว ตามลำดับดังต่อไปนี้

“ทักษะชีวิต เป็นความสามารถของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยความรู้และเจตคติในการจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสังคมปัจจุบันและเตรียมความพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต ทั้งในเรื่องบทบาทหญิงชาย เพศสัมพันธ์ สารเสพติด สุขภาพ จริยธรรม อิทธิพลของสื่อ สิ่งแวดล้อม ชีวิตครอบครัว ตลอดจนปัญหาสังคมด้วยความคิดเชิงเหตุผล ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์” (กรมสุขภาพจิต, 2543)

“ทักษะชีวิต เป็นความสามารถของบุคคลที่จะคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และปรับตัวให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้อง สามารถจัดการกับความต้องการ ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมกับสังคมที่มีสุขภาพดี” (กรมวิชาการ, 2543)

“ทักษะชีวิตคือความสามารถของบุคคลในการปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา โดยอาศัยความรู้ เจตคติและการมีทักษะที่ดีที่เกิดจากการเรียนรู้จาก

ประสบการณ์ต่าง ๆ นำมาฝึกฝนจนเกิดเป็นทักษะ สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข” (สุตาภัทร ประดับแก้ว, 2557 : 31)

ในขณะเดียวกัน กระทรวงศึกษาธิการได้มีการกำหนดสมรรถนะที่เป็นความสามารถสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) เกี่ยวกับองค์ประกอบทักษะชีวิตประการหนึ่ง คือ “ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ตลอดจนการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น” ซึ่งเมื่อทำการพิจารณาความหมายของทักษะชีวิตที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยิ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลหนึ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต ในกรณี กรมสุขภาพจิต (2543) ได้กล่าวระบุถึงความสำคัญของทักษะชีวิตว่า “ทักษะชีวิตเป็นทักษะหรือความสามารถที่จำเป็น เพื่อการปรับตัวในสังคมอย่างเหมาะสมเพื่อตัวเองมีความปกติสุข” ดังนั้น ทักษะชีวิตในด้านต่าง ๆ จึงเป็นทักษะอาชีพในคราวเดียวกันที่จำเป็นสำหรับทุกคน ทั้งเยาวชนหรือผู้ใหญ่ ตลอดจนทั้งชายและหญิง

ในยุคปัจจุบัน ยุคที่สภาพความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ สามารถเข้าถึงทุกคนได้โดยง่ายโดยไม่มีเงื่อนไขด้านช่วงอายุหรือเพศ และสำหรับเยาวชนหรือวัยรุ่นผู้ที่ยังไม่มีทักษะชีวิตในด้านการแยกแยะดีชั่วดีพ้อเป็นช่วงวัยที่ถือว่าอันตรายมากที่สุด มีการสื่อสารและส่งข้อมูลข่าวสารกันและกันอย่างรวดเร็วขีดจำกัด จนในหลาย ๆ ครั้ง ผู้ใหญ่ไม่สามารถที่จะสกัดกั้นข้อมูลอันไม่พึงประสงค์สู่เยาวชนได้ เช่น ข้อมูลลามกอนาจาร ข้อมูลที่เป็นภัยต่อบุคคล ต่อครอบครัว และต่อสังคม ตลอดจนต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ประกอบกับเยาวชนในช่วงวัยนี้เป็นวัยที่มีความคึกคะนอง มีความอยากลองอยากเห็น และโดยส่วนมากของเยาวชนในวัยนี้มักไม่ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่ออกคำสั่ง กล่าวคือ มีความเชื่อมั่นตลอดจนรู้สึกเป็นตัวของตัวเองสูงและในขณะเดียวกันมีการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกที่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมากพ่อแม่ ดังนั้น ถ้าไม่มีการเสริมหรือพัฒนาทักษะชีวิตที่ดีเท่าที่ควรแก่เยาวชนเหล่านั้น แน่แน่นอนจะส่งผลเป็นภาวะที่สุ่มเสี่ยงต่อการหลงผิดอันจะส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองตลอดจนสังคมโดยรอบตามมาอย่างมากมาย เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยเรียนหรือก่อนวัยอันควร ปัญหาการค้าขายสิ่งผิดกฎหมาย ปัญหาไม่ประสบผลสำเร็จทางการศึกษา ปัญหาการติดเกมหรือการพนัน ปัญหาการใช้สารเสพติด ปัญหาทางเพศ ปัญหาการทะเลาะวิวาท และอื่น ๆ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ จะเบาบางลง หรือลดลงจนหมดไป หากได้มีการจัดทักษะชีวิตแก่เขาเหล่านั้นอย่างพอเพียง จึงเป็นการ

สมควรอย่างมากที่ทักษะชีวิตจะต้องมีการเริ่มต้นตั้งแต่แรกเริ่มของชีวิต กล่าวคือ ถ้าเป็นการจัดการ โดยรัฐ ก็ควรเริ่มตั้งแต่การเข้าสู่ระบบการศึกษาตั้งแต่ต้นอันเป็นการให้เยาวชนเหล่านั้นค่อย ๆ ซึมซับทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นจนเกิดการพัฒนาของกระบวนการคิดเป็นลำดับตามความเหมาะสมของ ช่วงอายุ จนทำให้เกิดความเข้าใจและดำเนินการปรับตัวอย่างสมดุลจนสามารถดูแลตัวเองและ สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับคนอื่นในทุกมิติทางสังคมโลกกว้างอย่างปกติสุขได้จริง

ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนมีทักษะชีวิต ย่อมจะช่วยให้เขาสามารถดำรงชีวิต ได้อย่างเข้มแข็ง มีเกราะป้องกันตัว รู้เท่าทันภัยต่าง ๆ จนสามารถปรับเปลี่ยนตนเองให้มีพฤติกรรมที่ เหมาะสมไปได้ในที่สุด สรุปได้ว่า ทุกคนโดยเฉพาะเยาวชนจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิต เพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเองทั้งภายในและภายนอกครอบครัวด้วยทักษะชีวิต ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม อาทิ การเข้ากับผู้อื่น การสื่อสาร การแก้ไขความขัดแย้งและอื่น ๆ

ในการให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักร่วมกันต่อการสร้างและพัฒนาทักษะชีวิต โดยเฉพาะแก่กลุ่มเด็กด้อยโอกาสดังที่กล่าวมาข้างต้น พบว่ามีหลากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ กำหนดถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของทักษะชีวิตไว้อย่างหลากหลาย ตลอดจนยังได้จำแนกประเภทและ พิจารณาองค์ประกอบทักษะชีวิตในหลากหลายมุมมองอีกด้วย เช่น รูปแบบทักษะชีวิตขององค์การ อนามัยโลก (WHO: 1997) ที่ได้มีการกำหนดองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้จำนวน 5 คู่ สอดคล้อง ตามลักษณะพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ และ สุวรรณ เรืองกาญจน เศรษฐ์. 2553 : 4-6) คือ “ด้านพุทธิพิสัย คือ Critical Thinking and Creative Thinking เป็น ทักษะด้านความคิดวิเคราะห์วิจารณ์และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ด้านจิตพิสัย คือ Self-awareness and Empathy เป็นทักษะด้านความตระหนักรู้ในตนและทักษะด้านความเห็นใจผู้อื่น และด้านทักษะพิสัย มี 3 คู่ ได้แก่ Interpersonal relationship and Communication skill เป็น ทักษะด้านการสร้างความสัมพันธ์ภาพและการสื่อสาร Decision making and Problem solving เป็นทักษะในการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา และ Coping with emotions and Coping with Stress เป็นทักษะการจัดการกับอารมณ์และการจัดการกับความเครียด”

เพื่อความเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่มีความรุนแรงของกระแสเจตคติและค่านิยมที่ผิด ตลอดจนการละลายหรือขาดความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันกระทรวง สาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิตได้มีการพิจารณากำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็นขึ้น ในปีพุทธศักราช 2554 ประเทศไทย ประกอบไปด้วย 12 องค์กรประกอบด้วยกัน ซึ่ง 10 องค์กรประกอบ แรกเป็นไปตามองค์ประกอบทักษะชีวิตที่องค์การอนามัยโลกได้กำหนดไว้ดังที่กล่าวมาในขั้นต้น ส่วน องค์กรประกอบที่ 11 และ 12 นั้น เป็นการปรับปรุงองค์ประกอบทักษะชีวิตทั้ง 5 คู่ขององค์การอนามัย โลกเป็น 6 คู่ คือ ทักษะความคิดสร้างสรรค์และทักษะความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ กล่าวคือ ได้มีการ

เพิ่มองค์ประกอบทักษะชีวิตไปพร้อม ๆ กับการเพิ่มด้านจิตพิสัยอีก 1 คู่ คือ ทักษะด้านความภูมิใจในและทักษะด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Self-esteem and Social-responsibility) (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ และ สุวรรณมา เรื่องกาญจนเศรษฐ์. 2553 : 4-6)

กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขได้กล่าวถึงองค์การช่วยเหลือเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ที่ได้มีการพิจารณาและกำหนดองค์ประกอบสำคัญต่างของทักษะชีวิตขั้นพื้นฐานที่จำเป็นไว้ 9 ประการ สรุปได้ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์
- 2) การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- 3) การจัดลำดับ
- 4) การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
- 5) การสื่อสารที่ดี
- 6) การปฏิเสธ
- 7) การควบคุมตนเอง
- 8) การปรับทัศนคติ
- 9) การโน้มน้าว

ในประเด็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตนี้ ทางการศึกษาไทยปีพุทธศักราช 2554 ได้มีการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของทักษะชีวิตที่สำคัญไว้ 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ “การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้อื่น” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) ในขณะที่ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นได้มีการให้ความหมายไว้ว่า “ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น คือ ทักษะการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น เป็นการรู้ความถนัดและจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง ทั้งยังเข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล มีการยอมรับและเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น เห็นคุณค่าและภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมายในชีวิต และมีความรับผิดชอบต่อสังคม” ส่วนทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ได้มีการให้ความหมายคือ “การแยกแยะข้อมูลข่าวสารสถานการณ์รอบตัว สามารถประเมินสถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุผลที่ถูกต้อง รับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือกและตัดสินใจในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ รู้จักสังเกต รู้จักการตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบ มีความสามารถเชื่อมโยงความคิด รู้จักขั้นตอนการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา” ในขณะที่ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ คือ “ความเข้าใจและรู้เท่าทันรู้สาเหตุของความเครียด รู้วิธีการจัดการการควบคุมอารมณ์และความเครียดของตนเอง รู้วิธีหลีกเลี่ยงด้วยการผ่อนคลาย

รูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่กระทบต่อสังคมโดยรวม” และสุดท้าย คือ ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งได้มีการให้ความหมายว่า “ทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น คือ การใช้ภาษาพูดและภาษากายเพื่อการสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเองตลอดจนการเข้าใจมุมมอง ความคิดและอารมณ์ของผู้อื่นจนสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบกับการใช้การสื่อสารด้วยแนวทางที่มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดี จนสามารถสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551, 1-5)

จาก 4 องค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตขั้นพื้นฐานในข้างต้น กล่าวได้ว่า ทั้ง 4 องค์ประกอบดังกล่าว ล้วนเป็นทักษะชีวิตขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพที่สามารถจะยึดถือปฏิบัติได้ในทุกยุคทุกสมัยจวบจนถึงปัจจุบัน ต่อมาด้วยกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกแห่งการสื่อสารตลอดจนมีแนวโน้มที่จะมีการพัฒนาให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ดังนั้น เพื่อให้สามารถตอบโต้ภัยกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้นอกจากทักษะชีวิตที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว สำหรับทักษะชีวิตในอนาคต ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีความจำเป็นต้องเพิ่มองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญอีกหลายประการซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในอนาคตอันใกล้ โดยเฉพาะองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สามารถตอบโต้ภัยกับการเปลี่ยนแปลงนี้อย่างเห็นได้ชัด เช่น ทักษะการเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทักษะการใช้ชีวิตท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งทักษะดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในสังคมบ้านเรายังมีความล้าหลังอยู่มาก จึงอาจทำให้สังคมเราเป็นสังคมด้อยพัฒนาไปในที่สุด ดังนั้น จะเห็นได้ว่า มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจการการพัฒนาคือความเป็นมนุษย์ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างได้รณรงค์และส่งเสริมการศึกษาและฝึกทักษะชีวิตต่าง ๆ ที่จำเป็นต่ออนาคต เช่น แนวคิดทักษะชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) เป็นแนวคิดแนวใหม่ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการยึดถือแบบเก่าที่ใช้คำว่า “ทักษะชีวิต” หรือ “ทักษะอาชีพ” ในความหมายและในสถานการณ์ที่แตกต่างกันในแต่ละคำ เปลี่ยนเป็นการใช้เพียงคำว่า “ทักษะชีวิตและอาชีพ” ควบกันซึ่งครอบคลุมทั้งทักษะชีวิตและอาชีพในคราวเดียวกัน เพื่อต้องการให้ประชากรทุกภาคส่วนของสังคมปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ได้มีคุณภาพและศักยภาพในสังคมอย่างแท้จริง โดยสามารถนำทักษะดังกล่าวมาดำรงชีพไปพร้อม ๆ กับการทำงานในการประกอบอาชีพในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็วได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงที่สุด (ชนัดดา เทียนฤกษ์, 2558 : 226) ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบหลักได้แก่ ทักษะการปรับตัว (flexibility and adaptability) ทักษะความคิดริเริ่ม (initiative and self-direction) ทักษะข้ามวัฒนธรรม (social and crosscultural skills) ทักษะการเพิ่มผลผลิต (productivity and accountability) และทักษะความรับผิดชอบ (leadership and responsibility)

2.6 โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

ประเทศไทยในปัจจุบันได้แบ่งโรงเรียนในระบบที่มีการเปิดการจัดการการศึกษาภาคบังคับ และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในนิยามของการศึกษาภาคบังคับหรือมัธยมศึกษาตอนปลายในนิยามของการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมเวลาการจัดการเรียนรู้ 13 ปี หรือ 15 ปี ตามลำดับ มีการจัดลักษณะโรงเรียนไว้ 2 ลักษณะหลัก ๆ ด้วยกัน คือ โรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชน โดยโรงเรียนเอกชน จะมีบริหารจัดการโดยกลุ่มบุคคลทั่วไปหรือมูลนิธิต่าง ๆ ที่มีใบอนุญาตถูกต้องตามกฎหมาย โดยรัฐเปิดให้ภาคเอกชนมีความอิสระในการบริหารจัดการแต่ยังคงมีการกำหนดหลักสูตรแกนกลางตลอดจนการประเมินคุณภาพการศึกษาจากรัฐตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 มาตราที่ 43 และมาตราที่ 44 ตามลำดับความว่า

“การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ”

“ให้สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18 (2) เป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนครู ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ”

ดังนั้น ในการจัดตั้งสถานศึกษาของทุก ๆ โรงเรียนเอกชนในระบบจำเป็นจะต้องมีกฎหมายรองรับ ในการนี้ โรงเรียนเอกชนมีกรอบในการบริหารจัดการที่ได้รับการรองรับถูกต้องตามกฎหมายมาแล้วนับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2525 ด้วยพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ปีพุทธศักราช 2525 จนถึงฉบับล่าสุด คือ พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ปีพุทธศักราช 2550 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 ปีพุทธศักราช 2554 และในหลาย ๆ ประเภทของโรงเรียนเอกชน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเป็นโรงเรียนเอกชนในระบบอีกรูปแบบหนึ่งที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายด้วยพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนดังกล่าว ตามมาตรา 15 (1) และ 15 (2) ในขณะที่ปัจจุบันถูกกำหนดไว้ภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนปีพุทธศักราช 2550 มาตราที่ 17 ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ได้กำหนดไว้โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ปีพุทธศักราช 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ข้อที่ 1 ในนามโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา หมายถึงโรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการในระดับต่าง ๆ (ราชกิจจานุเบกษา, 62 : 2552)

ในส่วนของโรงเรียนรัฐ จะเป็นการบริหารจัดการการจัดการศึกษาที่ขึ้นตรงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ) หรือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้สังกัดกระทรวงศึกษาธิการแต่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษาโดยภาครัฐ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งระดับจังหวัด หรือระดับตำบล เป็นต้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปีพุทธศักราช 2542 มาตราที่ 41 และมาตราที่ 42 ตามลำดับ ความว่า

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น โดยมอบหมายให้กระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ดังนั้น จากคำอธิบายข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า คำว่าโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ได้มีการริเริ่มกล่าวถึงนับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2525 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นการเรียกชื่อตามข้อกำหนดที่ทางราชการได้กำหนดมา ทั้งที่ในความเป็นจริงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้เกิดขึ้นมานานก่อนหน้านั้นและได้มีการพัฒนาการที่ยาวนานมาก่อนจะมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน เพียงแต่สถานศึกษาที่จัดตั้งขึ้นมาเองโดยประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้และได้เปิดทำการสอนวิชาศาสนาอิสลามอย่างเดียวหรือวิชาศาสนาอิสลามควบคู่กับวิชาชีวะและวิชาสามัญ บางส่วนที่ได้ทำการจัดตั้งและเปิดจัดการสอนก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ปีพุทธศักราช 2525 นั้น ได้ถูกเรียกด้วยคำเรียกอื่น คือ ปอเนาะ

คำว่า ปอเนาะ มาจากคำว่า ปนต็อก เป็นคำในภาษามลายูกลาง แปลว่า กระท่อม ซึ่งเป็นคำในภาษามลายูที่มีรากฐานเดิมมาจากคำศัพท์ในภาษาอาหรับ คือ (فندق) ฟุนติก แปลว่า ที่พัก แต่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนทั่วไปเรียกเพี้ยนว่า ปอเนาะ และได้นิยามคำว่า ปอเนาะ ใน 2 ความหมายด้วยกัน กล่าวคือ ความหมายแรกคือ กระท่อม ตามความหมายเดิมของภาษามลายูดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ส่วนความหมายที่ 2 หมายถึงสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนศาสนาหรือในบางสถานศึกษาจะทำการสอนวิชาชีวะเสริมอีกด้วย ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่รายล้อมไปด้วยหลาย ๆ กระท่อมรวมกันอันเป็นกระท่อมที่พักของผู้มาศึกษาเรียนรู้ศาสนาและโดยส่วนใหญ่กระท่อมเหล่านั้นจะปลูกเรียงรายอยู่รอบ ๆ บ้านบาบอ (โต๊ะครู) และด้วยสาเหตุที่สถานศึกษารูปแบบนี้ประกอบไปด้วยกระท่อมหรือ ปอเนาะ หลาย ๆ หลังคาเรือนรวมกัน สุดท้ายสถานศึกษารูปแบบนี้ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้และบางส่วนของประเทศมาเลเซียจึงถูกเรียกกง่าย ๆ ว่า ปอเนาะ นั่นเอง ในกรณีนี้ จากคำว่า ปอเนาะ ไปสู่คำว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามนั้น มีความเป็นมาและพัฒนาการที่ยาวนานดังรายละเอียดต่อไปนี้

ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้เริ่มต้นจากสถาบันการจัดการสอนศาสนาที่เรียกว่า ปอเนาะ โดยแต่ละปอเนาะจะมีโต๊ะครูเป็นผู้ทำการถ่ายทอดความรู้ตลอดจนบริหารจัดการทุกอย่างในระบบในคราวเดียวกันทั้งระบบ ส่วนด้านหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จะอาศัยความรู้ความชำนาญการทางวิชาการต่าง ๆ เฉพาะทางของโต๊ะครูแต่ละคน ซึ่งโต๊ะครูแต่ละท่านจะมีความชำนาญการในด้านต่าง ๆ ของรายวิชาศาสนาที่แตกต่างกันไปโดยในทุกรายวิชาจะทำการสอนด้วยรูปแบบฮาลาเกาะห์ คือ เป็นการสอนด้วยวิธีการบรรยายในรูปแบบนั่งรายล้อมโดยใช้ภาษามลายูและภาษาอาหรับในบางกรณีเป็นการสื่อสาร ในการนี้ ในบางปอเนาะ นอกจากจะเปิดการสอนในรายวิชาศาสนาแล้ว โต๊ะครูบางท่านยังมีการสอนเสริมในด้านวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปตามความชำนาญการเฉพาะของแต่ละโต๊ะครูหรือระหว่างศิษย์ด้วยกันในปอเนาะอีกด้วย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงจะมีการโยกย้ายกันไปมาจากปอเนาะหนึ่งไปสู่อีกปอเนาะหนึ่งตามความต้องการในการศึกษาความรู้ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนมีอย่างเป็นปกติ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ผู้เรียนคนหนึ่งจะทำการเรียนรู้ทุกรายวิชาการศาสนาแต่จะมีการเน้นในศาสตร์ ๆ หนึ่งกับโต๊ะครูคนหนึ่งที่สอดคล้องกับความชำนาญการเฉพาะของโต๊ะครูคนนั้น ๆ จนสูงสุดอิมตัวของความรู้ซึ่งจำเป็นต้องใช้เวลาเป็นแรมปีจึงจะจบอย่างสมบูรณ์ แล้วทำการขออนุญาตย้ายไปศึกษาต่อในด้านอื่นกับโต๊ะครูท่านอื่นที่มีความชำนาญการด้านรายวิชาศาสนาเฉพาะทางอีกรายวิชาหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่าการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการศึกษาศาสตร์ ๆ หนึ่งกับโต๊ะครูคนหนึ่งนั้นไม่มี แต่ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในความรู้ของทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งศิษย์และครู

ปีพุทธศักราช 2501 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กำหนดให้ทำการปฏิรูปและดำเนินการปรับปรุงรูปแบบการศึกษาในส่วนภูมิภาคขึ้น ซึ่งในส่วนของ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของภาคการศึกษาที่ 2 เพื่อการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวตอบรับกับการปฏิรูปการศึกษาในรอบนี้ ในส่วนของภาคการศึกษาที่ 2 ได้มีการกำหนดให้สถาบันศึกษารูปแบบปอเนาะดั้งเดิมเป็นโจทย์หลักที่จำเป็นต้องให้มีการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพราะภาครัฐมองว่าสถาบันปอเนาะมีการจัดการศึกษาที่ล้าหลังมากเทียบกับสถาบันอื่น ๆ ในสมัยนั้น ตลอดจนในมุมมองของรัฐยังมีการมองว่าสถาบันปอเนาะมีส่วนที่เป็นผลกระทบต่อความสันติสุขความปลอดภัย ตลอดจนความมั่นคงของประเทศชาติอีกด้วย เพราะสถาบันปอเนาะไม่ได้มีการจดทะเบียน จึงไม่มีการควบคุมดูแลจากภาครัฐ มีความสุ่มเสี่ยงจะเป็นพื้นที่รวบรวมพลเพื่อก่อการใดอย่างหนึ่งที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ และอีกหลากหลายสาเหตุอื่น ๆ จึงมีนโยบายจะปรับปรุงสถาบันปอเนาะเป็นครั้งแรก ดังนั้น ในปีพุทธศักราช 2504 รัฐได้เปิดให้สถาบันปอเนาะเข้ามาลงทะเบียนโดยความสมัครใจให้มาอยู่ภายใต้กฎหมายโรงเรียนราษฎร์ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ปีพุทธศักราช 2497 เพื่อที่รัฐบาลจะสามารถควบคุมดูแลการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตลอดจนการจัดการเรียนการสอนได้ โดยสถาบันปอเนาะที่ลงทะเบียนตามความสมัครใจนี้จะได้รับการ

ส่งเสริมและช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากทางราชการเป็นการแลกเปลี่ยน จากระเบียบดังกล่าว ปรากฏว่ามีสถาบันการศึกษาศาสนาอิสลามรูปแบบปอเนาะดั้งเดิมมาดำเนินการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการกับทางราชการจำนวนมากถึง 171 สถาบันด้วยกัน ซึ่งหลังจากได้ทำการลงทะเบียนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กล่าวได้ว่า สถาบันปอเนาะต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น โดยปริยายพร้อมที่จะปรับปรุงและพัฒนาสถาบันของตนไปพร้อม ๆ กับการจัดการสอนรายวิชาศาสนาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของทางราชการทุกประการ ในกรณี จากศึกษาค้นคว้าพบว่า ยังปรากฏอีกหลายปอเนาะที่ไม่มาลงทะเบียนกับทางราชการ ซึ่งไม่ผิดเพราะเป็นให้ลงทะเบียนโดยสมัครใจ ในขณะเดียวกันยังปรากฏว่ามีหลายสถาบันปอเนาะอีกเช่นกันที่ได้ลงทะเบียนกับทางราชการโดยสมัครใจเพียงเพราะไม่อยากจะเกิดปัญหาความยุ่งยากภายหลังหรือกลัวอำนาจรัฐนั่นเอง

ต่อมา ปอเนาะที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว เริ่มมีการปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาต่าง ๆ ให้มีการพัฒนาตามกระบวนการที่ทางราชการได้กำหนด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ประเภทที่ 1 เป็นปอเนาะที่ได้ทำการจดทะเบียนแล้วทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของภาครัฐแต่ไม่ได้นำรายวิชาสามัญมาทำการสอนเพิ่มจากเดิม ส่วนประเภทที่ 2 เป็นปอเนาะที่ปรับปรุงทั้งกิจกรรมการจัดการสอน อาคารเรียน สถานที่พักผู้เรียน ตลอดจนหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอน มีชั้นเรียนตลอดจนให้มีการวัดผลและประเมินผลที่ชัดเจนตรวจสอบได้ โดยการเพิ่มรายวิชาสามัญตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการทุกรายวิชาแต่ไม่กระทบต่อรายวิชาศาสนาที่มีอยู่เดิม จนรัฐบาลมีความเห็นว่าควรส่งเสริมปอเนาะที่จดทะเบียนแล้วประเภทที่ 2 ให้แปรสภาพเป็นโรงเรียนเต็มรูปแบบตามกิจการการจัดการสถานศึกษารูปแบบโรงเรียนราษฎร์ ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ปีพุทธศักราช 2497 กระทั่งปีพุทธศักราช 2508 สถาบันปอเนาะที่ได้ทำการจดทะเบียนกับทางราชการแล้วก่อนหน้านี้ก็ได้มีการค่อย ๆ แปรสภาพตามที่รัฐบาลกำหนดภายใต้ชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม” ต่อมา ในปีพุทธศักราช 2510 ภาครัฐได้ทำการประกาศแจ้งอีกครั้งแก่ทุก ๆ ปอเนาะที่ยังไม่ได้ทำการจดทะเบียน ให้มาจดทะเบียนให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 15 มิถุนายน 2514 และในส่วนปอเนาะใดที่ไม่ได้มาจดทะเบียนตามกำหนดให้ถือว่าปอเนาะนั้นเป็นอันล้มเลิกกิจการไป และ 1 ปีถัดมาหลังจากนั้น ได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) ขึ้นพร้อมกับยกเลิกพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ เป็นเหตุให้โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนปีพุทธศักราช 2525 ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (อิบราฮีม ณรงค์รักษาเขต, 2551 : 63-65)

จากการจัดระเบียบของทางราชการต่อปอเนาะในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ด้วยการให้ทุกสถาบันปอเนาะมาจดทะเบียนกับรัฐโดยสมัครใจโดยมีการช่วยเหลือจากทางราชการเป็นการ

แลกเปลี่ยน ซึ่งจากการเชิญชวนนี้ทำให้หลายปอเนาะได้ทำการลงทะเบียนกับทางราชการแต่ก็ยังคงทำการสอนรายวิชาศาสนาอย่างเดิมเพียงอย่างเดียว ในขณะที่เดียวกันก็ยังมีอีกหลายปอเนาะที่ได้ลงทะเบียนแล้วได้รับหลักสูตรรายวิชาสามัญมาจัดการสอนในปอเนาะควบคู่วิชาศาสนาตามคำเรียกร้องของภาครัฐจนไปสู่การปรับปรุงสถานศึกษาดังกล่าวไปสู่โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชนในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน สามารถสรุปได้ว่า ปัจจุบัน ในพื้นที่ 3 จังหวัดและ 4 อำเภอชายแดนภาคใต้มีสถาบันการศึกษาที่มีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามโดยเอกชน มี 3 รูปแบบด้วยกันเป็นอย่างน้อย คือ สถาบันการศึกษาปอเนาะ (เรียนศาสนาอย่างเดียวด้วยรูปแบบฮาลาเกาะห์ดั้งเดิม) โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม (เรียนศาสนาควบคู่สามัญ) และโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาเพียงอย่างเดียว (อิบรอฮีมณรงค์รักษา เขตและนุমান หะยีมะแซ, 2553 : 131)

2.7 ความเป็นมาและวิวัฒนาการโรงเรียนดarulbarokah

โรงเรียนดarulbarokah เป็นสถานศึกษาเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ เป็นโรงเรียนเพื่อการกุศลที่ก่อตั้งขึ้นบนหลักการเพื่อการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ โดยมีนายวศิน สาเม๊าะเป็นเป็นผู้ก่อตั้ง สืบเนื่องจากนายวศิน สาเม๊าะ และนางมัยยัม สาเม๊าะ สองสามีภรรยา ซึ่งเดิมคือ ข้าราชการครูและครูสอนศาสนาที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ และจากการที่ได้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาที่ต้องคลุกคลีกับเด็กนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ได้พบเจอกับสภาพต่าง ๆ ของนักเรียนที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะต่อเยาวชนที่เข้าข่ายเด็กด้อยโอกาสตามชนบทห่างไกล จึงมีแนวคิดที่จะก่อตั้งองค์กรหนึ่งที่จะสามารถขับเคลื่อนช่วยเหลือด้านการจัดการสงเคราะห์โดยเฉพาะด้านการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสเหล่านั้น กระทั่งได้ปฏิบัติหน้าที่จนเกษียณอายุราชการจึงผันตัวเองสู่เวทีประชาสังคมอย่างเต็มตัวโดยการก่อตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสในพื้นที่จังหวัดปัตตานี มีชื่อว่าศูนย์เด็กกำพร้าและยากจนอนาถาหญิง จนปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นโรงเรียนดarulbarokah และมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ซึ่งมีความเป็นมาดังต่อไปนี้

ปีพุทธศักราช 2520 เกิดการรวมของกลุ่มมุสลิมะห์ (สตรีมุสลิม) ที่เป็นกลุ่มนักศึกษาสตรีที่ได้สำเร็จการศึกษาทั้งภาควิชาศาสนาและสามัญจากในและต่างประเทศ ได้กลับยังภูมิลำเนาและมีโอกาสประกอบอาชีพเป็นครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามและเป็นครูสอนในโรงเรียนสามัญ ได้รวมตัวกันก่อตั้งกลุ่มเพื่อการช่วยเหลือสังคมในนาม “เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้” มีสำนักงานตั้งอยู่ที่บ้านพักอาจารย์มัยยัม สาเม๊าะ ในบริเวณโรงเรียนสตรีพัฒนาศึกษา ตำบลตันหยงลูโล๊ะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในปัจจุบัน (หะยีนิเซาะ อาเก็บบูไร- บำเพ็ญ) ได้เริ่มดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมขององค์กรด้านการบริการการศึกษาโดยการเป็นครูอาสาสอนคุณธรรมจริยธรรม

ในโรงเรียนต่าง ๆ ของรัฐโดยไม่ขอค่าจ้าง ได้ประสบกับปัญหาความไม่ต่อเนื่องของนักเรียนในการเรียนทั้งในรายวิชาสามัญและรายวิชาคุณธรรมจริยธรรมอันเนื่องมาจากความเดือดร้อนจากความยากจนของผู้ปกครองนักเรียน ดังนั้น ปีพุทธศักราช 2524 เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้จึงได้จัดตั้งกลุ่มแม่บ้านในชนบทในจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 32 กลุ่ม เพื่ออบรมคุณภาพชีวิตแม่บ้านในยุคอุตสาหกรรม ให้มีการงานและอาชีพที่มั่นคงตลอดจนเพียงพอต่อการส่งเสียลูก ๆ ด้านการศึกษาให้เท่าเทียมกับสังคมทั่วไป ในขณะที่เดียวกันเครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้ยังได้ประสบกับสภาพของเยาวชนที่ห่างไกลหลักการศาสนา เกิดความหวังใยและกังวลต่ออนาคตของเยาวชนเหล่านั้น มีแนวคิดที่จะเปิดการจัดอบรมการดูแลเด็กและทารกที่ถูกต้องด้วยการบูรณาการวิถีชีวิตอิสลาม จนกระทั่งปีพุทธศักราช 2527 ได้จัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนราวภูอตุลฮัตฟาแลณ. บ้านพักอาจารย์มัยยัม สาเมาะ มีครูพี่เลี้ยงคนแรกชื่อ นางสาวเจบีเตาะ เจนิ โดยมีเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเข้าร่วมเป็นนักเรียนรุ่นแรก จำนวน 9 คน ใช้หลักสูตรบูรณาการวิถีชีวิตอิสลาม จนมีนักเรียนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้บ้านพักมีพื้นที่คับแคบ จึงทำการย้ายศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนราวภูอตุลฮัตฟาไปตั้งบริเวณโรงเรียนจงรักสัตย์วิทยา ตำบลตันหยงลูโละ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในปีพุทธศักราช 2528 รวมระยะเวลา 8 ปี โดยการสนับสนุนจากบาบอ (เจ้าของและผู้ก่อตั้งปอเนาะ) ฮัจญีแวนหามะ แวดือเร๊ะ ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนจงรักสัตย์วิทยา และ อูस्ताส(ครูสอนศาสนา)ฮัจญีอับดุลเราะห์มาน วันดามิด ผู้จัดการและครูใหญ่โรงเรียนจงรักสัตย์วิทยา

ปีพุทธศักราช 2433 เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้โดยการนำของนายวศิน สาเมาะ และนางมัยยัม สาเมาะ ได้ทำการระดมกองทุนจากในส่วนของสมาชิกแต่ละท่านและเปิดรับบริจาคจากผู้ปกครองศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนราวภูอตุลฮัตฟาตลอดจนจากบุคคลภายนอกอื่น ๆ ที่สนใจจะร่วมบริจาค ได้รับยอดเงินบริจาคเป็นงบประมาณจำนวนหนึ่งสามารถทำการจัดซื้อที่ดินจำนวน 8 ไร่ ในราคา 450,000 บาท จัดเป็นสถานที่วะกัฟ (สาธารณะประโยชน์ทางศาสนา) เป็นสถานที่อุปการะเลี้ยงดูเด็กกำพร้ายากจนและอนาถาหญิง ด้วยชื่อศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง ณ.บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 1 ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยดำเนินการเปิดรับการสงเคราะห์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิงแบบอยู่ประจำ มีอายุตั้งแต่ 10 - 17 ปี โดยเด็ก ๆ เหล่านั้นได้รับการเรียนหนังสือในโรงเรียนระแวกใกล้เคียงในพื้นที่ ซึ่งในการบริหารจัดการในเบื้องต้น ศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิงในบางช่วงได้ประสบกับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งบางส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดมาจากภาวะการขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากสมาชิกเครือข่ายฯ ถึงกระนั้นศูนย์เด็กกำพร้าและเด็กยากจนอนาถาหญิงก็ยังคงได้รับการช่วยเหลือต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชนอย่างสม่ำเสมอเรื่อยมาเช่นกัน กระทั่งปีพุทธศักราช 2535 เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้ได้รับสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดปัตตานีร่วมกับอุตสาหกรรมจังหวัดปัตตานีและสำนักงานส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่อง

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ร่วมกันจัดตั้งศูนย์ฝึกวิชาชีพผู้ด้อยโอกาสในชนบท ในพื้นที่ทำการศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง เป็นศูนย์ฝึกอาชีพให้แก่เด็กด้อยโอกาสหญิงที่อยู่ประจำศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง และกลุ่มแม่บ้านผู้ด้อยโอกาสและผู้ว่างงานในพื้นที่ได้เข้าร่วมฝึกอาชีพต่าง ๆ ตามความถนัดจนเกิดเป็นอาชีพหลักที่สามารถจุนเจือเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี

ปีพุทธศักราช 2536 เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้โดยการนำของนายวศิน สาเมื้อะ และนางมรัยัม สาเมื้อะ ได้เห็นถึงความสำคัญของผู้ที่ไม่ใช่อิสลามแต่มีความสนใจในการนำหลักการอิสลามไปปรับใช้ในชีวิต จึงได้จัดตั้งศูนย์มูอลาฟัต (มุสลิมใหม่) ในบริเวณพื้นที่ศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง เปิดรับการอบรมผู้สนใจหลักการศาสนาอิสลามขั้นพื้นฐานฟรีตลอดจนเปิดบริการการจัดการอบรมฟัรดูอีน (ศาสนาขั้นพื้นฐาน) แบบอยู่ประจำแก่มุสลิมใหม่ที่สนใจด้วยหลักสูตรศาสนาขั้นพื้นฐานฟรีตลอดหลักสูตร รวมระยะเวลา 41 วัน ซึ่งจะมีการประชุมพบปะสร้างสรรค์ระหว่างมุสลิมใหม่ในพื้นที่ทุก ๆ วันจันทร์ โดยจะใช้งบประมาณจากการร่วมลงขันจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคน

ปีพุทธศักราช 2537 เพื่อช่วยต่อการบริหารจัดการศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนราวภูอตุลอัตฟาและศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้โดยการนำของนายวศิน สาเมื้อะ และนางมรัยัม สาเมื้อะ ได้มีมติให้ย้ายศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนราวภูอตุลอัตฟาจากโรงเรียนจงรักสัตย์วิทยา มาที่ศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง บ้านสุโหงปาแน ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ตลอดจนในปีเดียวกันได้รับการสนับสนุนงบประมาณจำนวน 100,000 บาท จากองค์กรยูนิเซฟประจำประเทศไทย เพื่อเป็นทุนตั้งต้นในการจัดตั้งร้านค้าเพื่อเด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาให้เกิดเป็นกำไรเป็นงบประมาณส่งเสริมในการดำเนินการขับเคลื่อนทุก ๆ กิจกรรมในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสต่อไป จึงได้ดำเนินการจัดตั้งสหกรณ์อัล-อัยตาม โดยมีอาจารย์อาหมัด สมบูรณ์ บัवलวง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษาต่อเนื่องมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีเป็นผู้ดูแลจัดการในเบื้องต้น จนปีพุทธศักราช 2540 เครือข่ายมุสลิมะห์ชายแดนใต้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนเพื่อเพิ่มพูนทางสังคม SIF เพิ่มเติมอีกจำนวน 530,000 บาท เพื่อการพัฒนาศูนย์เด็กกำพร้ายากจน และเด็กยากจนอนาถาหญิง และสหกรณ์อัล-อัยตามด้านอาชีพการตัดเย็บเสื้อผ้าพื้นเมือง การเลี้ยง เป็ดบาบารีและการเลี้ยงปลากินพืช และจากความมุ่งมั่นในการช่วยเหลือสังคมด้านการสงเคราะห์ เด็กกำพร้าและเด็กยากจนอนาถาจนเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมโดยรวมแล้ว ปีพุทธศักราช 2545 เครือข่ายมุสลิมะห์ชายแดนใต้ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มจากกองทุนเพื่อเพิ่มพูนทางสังคม SIF เป็นครั้งที่ 2 จำนวน 1,200,000 บาท เพื่อ

พัฒนาศักยภาพกลุ่มจิตอาสาผู้ดูแลเด็กกำพร้าและเด็กยากจนอนาถาภายในศูนย์โดยการอบรมศึกษาดูงาน ณ. ประเทศอินโดนีเซียและก่อสร้างอาคารเรียน ขนาด 8 คูณ 8 เมตร จำนวน 6 ห้องเรียน

ปีพุทธศักราช 2548 เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้โดยการนำของนายวศิน สาเมื้อะ และนางมัยยัม สาเมื้อะ ได้เห็นถึงความสำคัญของแนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรบูรณาการวิถีชีวิตอิสลามของศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนราวฎอตุลอัฟฟาลต่อกลุ่มเด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่จบหลักสูตรบูรณาการวิถีชีวิตอิสลามไปแล้ว จึงได้จัดตั้งโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮฺ เปิดดำเนินการสอนในระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเป็นที่รองรับและต่อยอดความรู้ของกลุ่มเด็กเล็กก่อนวัยเรียนที่จบหลักสูตรบูรณาการวิถีชีวิตอิสลามมาแล้วและเด็กกำพร้าและเด็กยากจนอนาถาประจำศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิงตลอดจนผู้สนใจทั่วไปให้มีสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตตามวิถีอิสลามได้จริงได้อีกเป็นทางเลือกหนึ่ง โดยมีอาจารย์วศิน สาเมื้อะ เป็นผู้รับใบอนุญาต และนางฮาตุมา มะเตีเมาะ เป็นผู้จัดการและผู้อำนวยการ จัดตั้งในบริเวณศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง บ้านเลขที่ 45 บ้านสุโหงปาแน หมู่ที่ 1 ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี และในปีเดียวกันเครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้โดยการนำของนายวศิน สาเมื้อะ และนางมัยยัม สาเมื้อะ ได้ดำเนินการยกระดับศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิงอีกขั้นด้วยการจดทะเบียนศูนย์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิงเป็นสถาบันปอเนาะเด็กกำพร้าหญิงปัตตานี โดยมีอาจารย์วศิน สาเมื้อะ เป็นโต๊ะครูและอาจารย์มัยยัม สาเมื้อะ เป็นผู้ช่วยโต๊ะครู ดำเนินการจัดการสอนศาสนาแบบระบบปอเนาะ แบ่งเวลาดำเนินการจัดการสอนศาสนานอกเหนือจากเวลาเรียนปกติตามที่หลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้บังคับ เป็นที่น่าสนใจของสังคมทั่วไป เพราะเป็นสถาบันปอเนาะแรกที่เปิดรับเฉพาะเด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาหญิง กระทั่งปีพุทธศักราช 2549 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเยี่ยมสถาบันศึกษาปอเนาะเด็กกำพร้าหญิงปัตตานี ได้ทรงพระราชทานงบประมาณเพื่อบำบัดน้ำเสีย ปรับภูมิทัศน์ จำนวนเงิน 1,620,000 บาท ในความดูแลของมูลนิธิชัยพัฒนา ในขณะเดียวกันสถาบันปอเนาะเด็กกำพร้าหญิงปัตตานีได้ทูลเกล้าขอพระราชทานอาคารเรียนขนาด 6 คูณ 10 เมตร สูง 2 ชั้น จำนวน 12 ห้องเรียน และได้ดำเนินการโอนสถาบันศึกษาปอเนาะเด็กกำพร้าหญิงปัตตานีให้แก่โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮฺ จนกระทั่งปีพุทธศักราช 2550 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพระราชทานทุนสร้างอาคารเรียน จำนวน 3,000,000 บาท ได้ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในปีพุทธศักราช 2551 และได้ทรงเปิดอาคารเรียนพระราชทาน ดาร์ลุบารอกะฮฺอย่างเป็นทางการในวันที่ 22 เดือนกันยายน ปีพุทธศักราช 2552

ปีพุทธศักราช 2551 เครือข่ายมุสลิมะห์จังหวัดชายแดนใต้โดยการนำของนายวศิน สาเมื้อะ และนางมัยยัม สาเมื้อะ ได้ขออนุญาตจัดตั้งมูลนิธิเพื่อการช่วยเหลือเด็กกำพร้าและเด็กยากจนอนาถา ชื่อมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ทะเบียนเลขที่ 61/2551 ลงวันที่ 15 กันยายน ปีพุทธศักราช

2551 ตลอดจนยังได้ดำเนินการโอนโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์เป็นของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ พร้อมขออนุญาตขยายชั้นเรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีดังกล่าวเช่นเดียวกันอีกด้วย

ปัจจุบันโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ มีนักเรียนทั้งหมด 1260 คน เปิดสอนสายสามัญตั้งแต่ระดับปฐมวัยประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ในขณะที่สายศาสนาเปิดสอนในระดับอิสลามศึกษาตอนต้น อิสลามศึกษาตอนกลาง และอิสลามศึกษาตอนปลายด้วยหลักสูตรเฉพาะที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษา ปีพุทธศักราช 2546 ปรับปรุง ฉบับปีพุทธศักราช 2555 ตามลำดับ ตลอดจนยังได้มีการนำระบบมัคดับและหลักสูตรท่องจำอัลกุรอานมาบูรณาการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาร่วมกับหลักสูตรแกนกลางตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดดังกล่าวอีกด้วย ในขณะที่การดำเนินการจัดการสงเคราะห์เด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถา นักเรียนทั้งโรงเรียนได้ถูกจำแนกไว้ใน 3 ประเภท คือ 1. นักเรียนทั่วไปในระดับอนุบาลและระดับประถมศึกษา 2. นักเรียนเด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนในระดับอนุบาลและประถมศึกษา 3. นักเรียนเด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งในระดับนี้จะไม่เปิดรับนอกจากเด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนเป็นการเฉพาะ รวมเด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาทั้งโรงเรียนประจำปีพุทธศักราช 2562 จำนวน 280 คน อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 3 – 19 ปี ส่วนใหญ่มาจากพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ โดยนักเรียนเด็กกำพร้ายากจนและเด็กยากจนอนาถาในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาจะมีทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิง เป็นนักเรียนในระบบโรงเรียน (ไปเข้าเย็นกลับ) ส่วนระดับมัธยมที่เป็นนักเรียนเด็กกำพร้ายากจนและยากจนหญิงเป็นการเฉพาะ เป็นการเรียนแบบระบบหอประจำ โดยระบบหอพักมีการบริการด้านการศึกษาเพิ่มเติมจากการศึกษาภาคบังคับ ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ การเรียนรู้ทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิต การบริการหอพัก การบริการอาหารหลัก 3 มื้อ และอาหารเสริม ตลอดจนสวัสดิการด้านการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องฟรีตลอดหลักสูตร

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเด็กกำพร้าและยากจนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี โดยเฉพาะกรณีศึกษาโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์นี้ ยังไม่มีผลงานวิจัยใดที่สามารถกล่าวได้ว่ามีความเกี่ยวข้องโดยตรง แต่มีผลงานวิจัยที่ใกล้เคียงตลอดจนมีความสอดคล้องกับหัวข้อวิจัยข้างต้น ดังต่อไปนี้

พระมหาประเวช สมสมัย (2552 , บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส วัดสระแก้ว จังหวัด

อ้างทอง ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการสวัสดิการแก่เด็กด้อยโอกาสของสถานสงเคราะห์เด็กกพร้าและยากจน วัดสระแก้ว มีรูปแบบการจัดการที่หลากหลายที่สำคัญดังนี้

- 1) จัดการศึกษาสงเคราะห์ให้อยู่ประจำโรงเรียน
- 2) จัดการศึกษาสงเคราะห์ในลักษณะไป-กลับ เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป แก่เด็กยากจนที่ไม่ได้อยู่ในสถานสงเคราะห์ที่เข้าไปเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ แต่จัดบริการอาหารกลางวัน หนังสือ วัสดุการศึกษา และบริการเสริมต่าง ๆ
- 3) จัดกิจกรรมการฝึกอาชีพให้เด็กในสถานสงเคราะห์
- 4) รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเป็นค่าอาหาร เสื้อผ้า วัสดุการศึกษา ส่วนค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันสถานสงเคราะห์บริการให้
- 5) ส่วนบริการต่าง ๆ เช่น ด้านบริการทั่วไป ได้แก่ มีที่อยู่อาศัย มีอาหารเลี้ยงเด็กวันละ 3 มื้อทุกวัน มีเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มที่จำเป็นและอื่น ๆ

จากรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิการเด็กด้อยโอกาสที่หลากหลายดังที่กล่าวไว้ข้างต้น มีผลจากการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนในสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส วัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.7 และเพศหญิงร้อยละ 46.3 โดยสาเหตุการเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความยากจน ซึ่งนักเรียนเหล่านั้นมีระยะเวลาอยู่ในสถานสงเคราะห์เฉลี่ย 1-3 ปี

ด้านทั่วไป พบว่าเด็กส่วนใหญ่ต้องการเงินทุนการศึกษาจนจบหลักสูตร จำนวนร้อยละ 59.6 รองลงมาต้องการบริการจัดหางานระหว่างเรียนเพื่อหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียนจำนวนร้อยละ 47.3 ด้านการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการโดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการบริการแนะแนวการศึกษาต่อด้านอาชีพ จำนวนร้อยละ 61.2 รองลงมาคือต้องการศึกษาต่อในสายมัธยมศึกษาตอนปลายและ/หรืออาชีวะ(ปวช./ปวส.) จำนวนร้อยละ 59.6

ด้านสุขภาพกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการโดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คือ ต้องการการส่งตัวไปโรงพยาบาลทันทีเมื่อเจ็บป่วยรุนแรง จำนวนร้อยละ 73.9 รองลงมาคือต้องการการจัดกิจกรรมที่สอนหรือส่งเสริมให้เด็กใส่ใจในสุขภาพของตนเอง จำนวนร้อยละ 59.0

ด้านกิจกรรมสันทนาการ กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการโดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก คือต้องการการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ค่ายพักแรม และงานปีใหม่ เป็นต้น จำนวนร้อยละ 70.2 รองลงมาคือต้องการบริการทัศนศึกษานอกสถานที่ จำนวนร้อยละ 68.6

ณรงค์ อภัยใจ (2561, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งมีจุดประสงค์ในการศึกษาดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส
- 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส
- 3) เพื่อศึกษาผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส

จากจุดประสงค์การศึกษางานวิจัยดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีผลจากการศึกษาการพบสภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อการส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 5 กระบวนการ และ 2 เงื่อนไข ได้แก่

- 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการทั่วไป ด้านการบริหารจัดการงานวิชาการ ด้านการบริหารจัดการงานงบประมาณและด้านการบริหารจัดการงานบุคคล
- 2) กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงและการรายงานผล โดยมีการประสานงานเป็นกลไกการขับเคลื่อน
- 3) เงื่อนไขความสำเร็จหลัก ๆ 2 ประการ ได้แก่ มีนโยบายการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัด และการสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอจากที่องค์กรภายนอกที่หลากหลาย

ชุนินทร์ ขวัญทอง (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการสังคมสงเคราะห์ตลอดจนการจัดสวัสดิการสังคมกับเด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กจังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาสรุปได้ว่า กระบวนการสังคมสงเคราะห์และการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดปัตตานี มี 2 หน่วยงานของรัฐรับหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง คือสำนักงานประชาสงเคราะห์และสถานสงเคราะห์เด็กจังหวัดปัตตานี มีกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนจากบ้านเด็กจนถึงสถานรับเลี้ยง ได้แก่ การช่วยเหลือที่เริ่มจากบ้านของเด็กด้อยโอกาสจนถึงการสรรหาแม่อุปถัมภ์หรือจัดสรรที่พักในสถานสงเคราะห์ดังต่อไปนี้ คือ การสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในครอบครัวของตนเองด้วยรูปแบบต่าง ๆ ตามมาตรฐานการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสแต่ละประเภท และเมื่อครอบครัวเดิมไม่สามารถจัดการได้ หรือไร้ความสามารถ จึงเป็นการจัดหาครอบครัวทดแทน

โดยเริ่มจากญาติมิตรผู้ใกล้ก่อนจนกระทั่งมีความจำเป็นต้องทำการรับเด็กเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ ด้วยการจัดการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามรูปแบบที่เหมาะสม ตลอดจนให้มีการจัดการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ผ่านการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจนสามารถเข้าเรียนได้ตามปกติ ในขณะเดียวกัน ให้มีการบริการเสริมในการพัฒนาเด็กที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยหรือประสบปัญหาอื่น ๆ ด้วยการสร้างอาชีพหรืออื่นใดที่สามารถสร้างรายได้จนสามารถประคับประคองบุตรหลานได้ด้วยตนเองในที่สุด ซึ่งการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวเพื่อเป็นการบริการร่วมกันที่มุ่งพัฒนาด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ตลอดจนด้านสติปัญญาและด้านอารมณ์ต่อตนเองและสังคม

สำหรับกระบวนการที่ดำเนินการจัดการสงเคราะห์เด็กด้วยโอกาสโดยสถานสงเคราะห์เด็กจังหวัดปัตตานี ประกอบไปด้วย 8 ประการด้วยกัน คือ การบริการเลี้ยงดู การบริการด้านการรักษาพยาบาล การบริการด้านการศึกษาสายสามัญ การบริการฝึกอาชีพ การบริการด้านสังคมสงเคราะห์ การบริการด้านการฝึกกีฬาและนันทนาการ การบริการด้านการฝึกวินัยและอบรมศีลธรรมและจริยธรรม และการบริการด้านการติดตามผลการให้การสงเคราะห์

สุภาวดี เพ็ชรทองกลาง (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษารูปแบบกิจกรรมการพัฒนารูปแบบในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านฟุตบอลเยาวชน (ภูเก็ต) ผลการศึกษาสรุปได้ว่า เจ็อนไขในการพัฒนาเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านฟุตบอลเยาวชน(ภูเก็ต) จนประสบความสำเร็จนั้นประกอบด้วย

- 1) บุคลากรมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ มีจิตสาธารณะมีความทุ่มเทให้การปฏิบัติงานอย่างจริงจัง ตั้งแต่เจตนารมณ์อันแน่วแน่ของผู้ก่อตั้งที่จะให้ความช่วยเหลือเด็กด้วยโอกาสอย่างจริงจัง ผู้บริหารตลอดจนครูผู้ฝึกสอนและเจ้าหน้าที่ทุกระดับมีความตั้งใจและมีจิตสาธารณะในการให้ทั้งวิชาการและความเมตตาต่อกับเด็ก ๆ ในความปกครอง
- 2) การมีกฎระเบียบวิธีปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการวางกรอบและหลักปฏิบัติที่ทั้งควบคุมให้อยู่ในระเบียบวินัย มีการให้คุณให้โทษอย่างเหมาะสม
- 3) การสนับสนุนงบประมาณอย่างต่อเนื่อง จากผู้ก่อตั้งซึ่งมีผลให้การดำเนินงานทั้งหลายสามารถลุล่วงไปได้ด้วยมีประสิทธิภาพ
- 4) ความเหมาะสมของสถานที่ตั้งสถานสงเคราะห์ ก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญเช่นกัน สภาพภูมิประเทศและการเป็นศูนย์กลางการคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ความสะดวกของสถานศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีครบครันในทุกระดับ

5) การมีเป้าหมายของเด็กนักเรียน เน้นให้พวกเขาทราบถึงอนาคตที่จะมีโอกาสได้เลือกตามความสามารถในตัวของตัวเอง และกระตุ้นให้พวกเขาได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตในวัยทำงานอยู่เสมอๆ

ส่วนกระบวนการพัฒนาเด็ก ในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านฟุตบอลเยาวชน (ภูเก็ต) จนประสบความสำเร็จมาได้นั้นก็พบว่า มีองค์ประกอบหลากหลายที่มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและวางกระบวนการดำเนินการไว้ 3 กระบวนการหลักดังนี้

1) กระบวนการสรรหาเด็ก มีการเริ่มต้นจากการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายทราบถึงความต้องการของสถานสงเคราะห์ การพบปะพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครและการตอบรับคัดเลือกเพื่อให้เข้ามาอยู่ในสถานสงเคราะห์

2) กระบวนการดูแลขณะพักอาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ มีการปฐมนิเทศชี้แจงเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับของสถานสงเคราะห์ให้เด็ก ๆ ได้รับทราบและปฏิบัติตาม ตลอดจนมีพัฒนาเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมไปถึงการส่งเสริมทักษะและประสบการณ์ด้านการเล่นกีฬาฟุตบอลในต่างประเทศ

3) การบวนการส่งออกสู่สังคม หมายถึง เมื่อผ่านการอยู่ร่วมกันภายในสถานสงเคราะห์มาแล้วก็ถึงวัยที่จะต้องรับผิดชอบต่อชีวิตของตนเอง จะมีการสนับสนุนให้เลือกอาชีพที่เหมาะสมและมั่นคง รวมถึงการมีครอบครัวเมื่อถึงวัยอันควร และที่สำคัญอย่างยิ่งก็คือการที่เด็กได้มีการตัดสินใจสู่ทางเลือกของตนเอง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษา โรงเรียนดรุณารอเกาะฮ อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ที่มุ่งแสวงหาข้อค้นพบเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน แนวทางการดำเนินงาน การแก้ปัญหา ตลอดจนแนวโน้มในการพัฒนาการบริหารจัดการ การศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในอนาคต โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยตาม กระบวนการดังต่อไปนี้

- 3.1 พื้นที่การวิจัยและการเลือกพื้นที่สำหรับการวิจัย
- 3.2 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยและการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การสร้างเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 พื้นที่การวิจัยและการเลือกพื้นที่สำหรับการวิจัย

3.1.1 พื้นที่การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่มีเนื้อหาการวิจัยออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ การศึกษาวิจัยแนวทางและแนวโน้มการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน ดรุณารอเกาะฮ และการศึกษาวิจัยปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอเกาะฮ และแนวทางข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการ การศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอเกาะฮในอนาคต ดังนั้น พื้นที่สำหรับการ วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกโรงเรียนดรุณารอเกาะฮ ตำบลบานา อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี เป็นพื้นที่ในการวิจัย ซึ่งมีเหตุผลประกอบในการเลือกพื้นที่วิจัยดังกล่าว ในขั้นต้นดังต่อไปนี้

3.1.2 การเลือกพื้นที่ในการวิจัย

โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควบคู่กับระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย ในการนี้ ในส่วนของระดับมัธยมศึกษาทางโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺจะเปิดรับเฉพาะเด็กด้อยโอกาสโดยเฉพาะกำพร้ายากจนหรือเด็กยากจนอนาถาเพียงเท่านั้น เป็นโรงเรียนที่เปิดให้บริการแบบอยู่หอพักประจำสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมแห่งแรกในสามจังหวัดชายแดนใต้ และจากการรวบรวมข้อมูลยังพบอีกว่า ปัจจัยในการตัดสินใจของผู้ปกครองของเด็กด้อยโอกาสที่ได้ทำการคัดเลือกโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺเป็นสถานศึกษาประจำที่จะให้บุตรหลานของตนเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมว่า เพราะเป็นโรงเรียนที่สามารถบ่มเพาะให้เยาวชนเด็กด้อยโอกาสมีจรรยาบรรณที่ดีงามประกอบกับทักษะพิเศษเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทสังคมชายแดนภาคใต้ จนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มาอย่างยาวนาน (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ 1 กันยายน 2562) ในขณะเดียวกัน โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺยังมีกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตและการฝึกทักษะอาชีพที่หลากหลายแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสทำให้เมื่อนักเรียนได้จบหลักสูตรแล้ว สามารถนำความรู้ไปดำรงชีพด้วยลำแข้งของตนเองอย่างสมเกียรติได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นที่รับรู้ในสังคมสามจังหวัดชายแดนใต้โดยทั่วไปอีกเช่นกัน (ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2562)

ส่วนในด้านการบริหารจัดการการศึกษา จะเห็นได้ว่า ในปีการศึกษา 2561 และ 1562 ที่ผ่านมา โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺได้รับเป็นโรงเรียนที่มีผลการทดสอบอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน (I-net) ในระดับอิสลามศึกษาตอนกลางและอิสลามศึกษาตอนปลายทั้งสองระดับเป็นที่หนึ่งของจังหวัดปัตตานีพร้อมกันทั้งสองระดับติดต่อกันทั้ง 2 ปี ซึ่งโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺยังมีผลการทดสอบอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐาน (I-net) ในระดับอิสลามศึกษาตอนกลางและอิสลามศึกษาตอนปลายเป็นลำดับที่หนึ่งของอำเภอเมืองอย่างต่อเนื่อง 5 ปีซ้อนจนถึงปีการศึกษาปัจจุบัน (สำนักงานการศึกษาเอกชน:2562) ด้วยปัจจัยดังกล่าว ทำให้เกิดมีกลุ่มผู้สนใจมากมาย ได้เข้ามาทำการศึกษาริเริ่มฐานต่าง ๆ ไม่เว้นแต่ละเดือน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นสรุปว่า โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺย่อมมีรูปแบบการบริหารจัดการเด็กกำพร้าและเด็กยากจนที่เป็นเลิศ เป็นสิ่งสมควรอย่างยิ่งที่จะให้มีการเผยแพร่แก่สังคมและสาธารณชนทั่วไปเพื่อให้องค์กรต่าง ๆ ที่มีแนวคิดจะเปิดรับการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสสามารถนำไปเป็นแนวทางอีกรูปแบบหนึ่งเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการยกระดับคุณภาพของเยาวชนเหล่านั้นในอนาคตต่อไป ผู้วิจัยจึงเลือกที่จะศึกษารูปแบบและแนวโน้มนโยบายการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโดยเลือกพื้นที่โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺภายใต้การขับเคลื่อนงาน

ของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ โดยใช้กระบวนการสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อม ๆ กับการทบทวนบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องและอื่น ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงจากกลุ่มเป้าหมาย

3.2 กลุ่มเป้าหมายการวิจัยและการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

3.2.1 กลุ่มเป้าหมายการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสตามโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอกระฮอโดยตรง ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มผู้ถูกแนะนำจากกลุ่มเป้าหมายแรกเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลถึงขั้นอิ่มตัว รวมทั้งหมดจำนวน 28 คน ดังต่อไปนี้

- 1) ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนดรุณารอกระฮอ จำนวน 2 คน
- 2) ตัวแทนผู้บริหารมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ จำนวน 3 คน
- 3) ตัวแทนบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดรุณารอกระฮอ จำนวน 2 คน
- 4) ตัวแทนเจ้าหน้าที่ดูแลหอพักโรงเรียนดรุณารอกระฮอ จำนวน 3 คน
- 5) ตัวแทนพี่เลี้ยงเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกระฮอ จำนวน 2 คน
- 6) ตัวแทนครูนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกระฮอ จำนวน 8 คน
- 7) ตัวแทนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกระฮอ จำนวน 5 คน
- 8) ตัวแทนศิษย์เก่าเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกระฮอ จำนวน 3 คน

3.2.2 การเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

การเลือกกลุ่มเป้าหมายสำหรับเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อการศึกษาในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนึงถึงรูปแบบการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยใช้โครงสร้างของการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนดรุณารอกระฮอที่มีอยู่เดิมแล้วเป็นหลัก ซึ่งเป็นวิธีดำเนินการคัดเลือกเป้าหมายรูปแบบหนึ่งที่เน้นถึงความรอบรู้ของจุดมุ่งหมายในการศึกษาวิจัยเป็นหลัก กล่าวคือ เป็นการเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ได้เลือกเพื่อให้ได้กลุ่มตัวแทน แต่เป็นการเลือกเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดกับ แนวคิด จุดมุ่งหมาย วัตถุประสงค์ของการศึกษาตลอดจนข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ดังกลยุทธ์ ที่ 8 และที่ 7 ของการเลือกตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ เป้าหมายแบบมีเกณฑ์ (Criterion Sampling) และเป้าหมายแบบก้อนหิมะหรือแบบลูกโซ่ (Snowball or Chain Sampling) อันเป็นบางส่วนในกลยุทธ์การเลือกตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพจากทั้ง 16 กลยุทธ์ตามแนวทางของ Miles and Huberman (ประสพชัย พสุนนท์, 2559 : 32)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากกลุ่มเป้าหมายจากโครงสร้างการบริหารงานเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ตลอดจนจากผู้เกี่ยวข้องที่กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวได้แนะนำและกล่าวถึง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าทั้ง 2 เป็นกลุ่มที่สามารถให้ข้อมูลหลักเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสได้ดีที่สุด มีลักษณะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาในระดับลึกมากถึงขั้นอิมิตัว “Information-rich case” เพราะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโดยตรง อันจะนำไปสู่ข้อมูลที่ต้องการและชัดเจนมากที่สุด ซึ่งในแต่ละการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยนั้น จะเป็นการสัมภาษณ์ที่เข้าถึงข้อมูลจนถึงขั้นอิมิตัว (Data saturation) ในการนี้ จะเป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลถึงที่สุดแล้ว ซึ่งจะไม่พบข้อสงสัยหรือข้อมูลใหม่ที่เป็นสาระสำคัญเพิ่มเติมเกิดขึ้นหลังจากทำการสัมภาษณ์ใหม่อีกครั้ง หรืออีกที่ครั้งก็ตาม จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการคัดเลือกสำหรับการศึกษาข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ สามารถสะท้อนความเป็นจริงเกี่ยวกับสภาพรูปแบบ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสได้ดีที่สุดในทุกขั้นตอนและรอบด้าน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การศึกษาเอกสาร (Document study)

ส่วนหนึ่งของการศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา กรณีศึกษา โรงเรียนดรุณารอกะฮ์ คือการศึกษาเอกสาร ซึ่งในการศึกษาจากข้อมูลทางเอกสารนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส ประกอบไปด้วยเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาส บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการพัฒนาตลอดจนวิธีการและขั้นตอนในการดูแลนักเรียนเด็กกำพร้าและเด็กยากจนในสถานศึกษา แนวคิดและทฤษฎีการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการศึกษา ด้านการสงเคราะห์ และด้านการฝึกทักษะต่าง ๆ แก่เด็กด้อยโอกาส เอกสารและหลักฐานทางวิชาการของโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส เอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปต่างๆ ของโรงเรียนดรุณารอกะฮ์และพื้นที่ชุมชนใกล้เคียง

3.3.2 เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion:FGD)

ในการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยจะดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงจากประเด็นที่ศึกษา โดยแยกการสัมภาษณ์เป็นรายกลุ่มตามลักษณะของผู้ให้ข้อมูลซึ่งในแต่ละรายกลุ่มได้มีการจัดทำกรเก็บข้อมูลถึง 3 ครั้งด้วยกัน ด้วยแนวคำถามปลายเปิดที่มีลักษณะแบบหัวข้อการสนทนากว้าง ๆ แต่ตรงประเด็น เป้าหมายการวิจัยตามที่บรรดาผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาวิจัยได้แนะนำไว้ ตลอดจนเป็นแนวทางการคำถามและหัวข้อการพูดคุยสนทนาที่ไม่มีการแจ้งเพื่อการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ดังนั้นคำถามแต่ละคำถามจึงเป็นคำถามที่ผู้ตอบจำเป็นต้องตอบเป็นไปตามปรากฏการณ์ตามสถานการณ์จริงทุกประการ ในการนี้ในทุก ๆ รอบของการร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็จริงมากที่สุด นอกจากจะมีการสนทนารายกลุ่ม ๆ ละ 3 รอบแล้ว ผู้วิจัยยังมีการสังเกตลักษณะอื่นของผู้ให้สัมภาษณ์อีกด้วย จนผู้วิจัยมั่นใจแล้วว่า ข้อมูลที่ได้รับมาในแต่ละรอบจนถึงรอบที่ 3 เป็นข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ถึงขั้นที่สุดของข้อมูลแล้ว (Data saturation) จะเห็นได้ว่า ในการเก็บข้อมูลแต่ละรอบจะมีรายละเอียดที่เป็นข้อปลีกย่อยประกอบอยู่มากมาย ดังนั้น ในทุก ๆ รอบของการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะมีผู้ช่วยเก็บข้อมูลมาช่วยในการจัดเก็บข้อมูล ซึ่งผู้ช่วยทุกคนจะมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับกระบวนการจัดสนทนากลุ่มที่คอยช่วยในการจัดเก็บข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นไปอีกรวม 3 คนด้วยกัน คือ ผู้ทำหน้าที่ผู้ดำเนินการ (Moderator) ผู้ทำหน้าที่จดบันทึก (Note taker) และผู้ทำหน้าที่ในการช่วยเหลือทั่วไป (Assistant) และเพื่อให้ข้อมูลที่รับมามีความสมบูรณ์อย่างครบถ้วน ในแต่ละการเก็บข้อมูลผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงตลอดการสนทนา โดยในแต่ละการจัดการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยจะสรรหาพื้นที่ในการจัดสนทนากลุ่มในสถานที่ที่ไม่มีเสียงรบกวน ซึ่งมีด้วยกันถึง 4 สถานที่ด้วยกัน คือ ห้องผู้อำนวยการ ห้องรับแขกมูลนิธิฯ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนฯ และห้องรับแขกบ้านผู้อำนวยการโรงเรียนฯ ซึ่งทั้ง 4 ห้อง ดังกล่าวจะไม่มีเสียงรบกวนจากบุคคลภายนอกและมีโต๊ะสำหรับประชุมเป็นพื้นที่วิจัยอีกด้วย

3.3.3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Dept Interview: IDI)

การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการดำเนินการสัมภาษณ์รายบุคคลที่มุ่งไปยังข้อมูลที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยอย่างละเอียด เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนดรุณารบอกระยะให้ครบถ้วนมากที่สุด ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกในรายบุคคลสำหรับบางประเด็นเท่านั้น โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้วิจัยยังคิดว่าข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนากลุ่มยังไม่เป็นที่เพียงพอต่อความสมบูรณ์ของเนื้อหาวิจัย ซึ่งอาจเกิดมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น การไม่สามารถจัดการสนทนากลุ่มได้อันเนื่องมาจากข้อจำกัดของเวลาที่ไม่ตรงกันของผู้ให้ข้อมูลในการลงเก็บข้อมูลแบบสนทนากลุ่มในแต่ละครั้ง หรือจากความ

ไม่ตรงกันของข้อมูลให้ผู้ให้ข้อมูลร่วมกันระดมความคิดในการสนทนากลุ่มแต่ยังไม่สามารถตกผลึกได้ ทำให้การสนทนากลุ่มในแต่ละครั้งไม่ได้ข้อมูลที่อึดอัดถึงจุดที่สุดตามที่ได้ตั้งไว้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริหารที่มีเวลาว่างที่ไม่ตรงกันเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลอีกครั้งในรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนั้น ในรูปแบบการเก็บข้อมูลในรูปแบบนี้ ในแต่ละครั้งจะมีการใช้เวลาในการสัมภาษณ์ที่ยาวนานพอสมควรเพราะข้อมูลที่ใช้สัมภาษณ์ค่อนข้างละเอียด เช่นเดียวกัน สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะสรรหาพื้นที่ในการจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกในสถานที่ที่ไม่มีเสียงรบกวน ซึ่งมีด้วยกันถึง 4 สถานที่ด้วยกัน คือ ห้องผู้อำนวยการ ห้องรับแขกมูลนิธิบ้านเด็ก กำฟ้าปัญญาเลิศ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ และห้องรับแขกบ้านผู้อำนวยการโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ ซึ่งทั้ง 4 ห้อง ดังกล่าวจะไม่มีเสียงรบกวนจากบุคคลภายนอกและมีโต๊ะสำหรับประชุมเป็นพื้นที่วิจัยอีกด้วย

3.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.4.1 แบบบันทึกภาคสนาม (Field notes)

แบบบันทึกภาคสนาม คือ แบบบันทึกผลการปฏิบัติการซึ่งเป็นแบบบันทึกที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลทุกคนจะมาร่วมกันทำบทสรุปยอดของข้อมูลที่ได้หลังจากได้ลงไปเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้วทุก ๆ ครั้ง

3.3.4.2 เทปบันทึกเสียง

ในส่วนของเทปบันทึกเสียงนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกเสียงการให้ข้อมูลเพื่อเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์และเพื่อป้องกันการตกหล่นในทุก ๆ ครั้งของการลงเก็บข้อมูล ซึ่งหลังจากกลับไปแล้วผู้วิจัยจะทำการเปิดเทปเสียงอีกครั้งหลังจากมาร่วมกันทำบทสรุปของแต่ละครั้ง โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลจะมาร่วมกันฟังพร้อม ๆ กัน เพื่อหาบทสรุปและข้อผิดพลาดของข้อมูลที่ตรงกัน

3.4 การสร้างเครื่องมือ

3.4.1 ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

สำหรับหัวข้อและประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ประเด็นการสนทนากลุ่มเป็นไปตามหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการมากที่สุด ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่เป็นข้อคำถามสำหรับเป็นประเด็นในสนทนากลุ่มโดยผู้วิจัยได้ศึกษาโจทย์วิจัย คำถามการวิจัย ตลอดจน

ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารบรอกะฮ์ แล้วนำมากำหนดเป็นข้อคำถามประเด็นการสนทนากลุ่มที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ประกอบด้วยคำถามหลัก (Main question) และคำถามรอง (Follow up question) ตลอดจนคำถามเจาะลึกที่เป็นรายละเอียดข้อปลีกย่อยต่าง ๆ (Probe) ซึ่งข้อคำถามที่นำมาเป็นประเด็นในการสนทนากลุ่มจะไม่มี ความแตกต่างกันสำหรับทุกกลุ่ม ตัวแทนเป้าหมายในเบื้องต้น แต่จะมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มแล้วยังมีบางประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าสมควรต้องตั้ง ประเด็นการสนทนาเพิ่มเติมขึ้นมาเพื่อความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่จะได้มา ในขณะที่ข้อมูลที่ ได้บทสรุปมาแล้วทั้งจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกจะถูกนำมาเข้าสู่กระบวนการ เสนอกลุ่มใหญ่อีกครั้งเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันจนสามารถกำหนดเป็นแนวโน้มในการบริหารจัดการ การศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านต่าง ๆ ต่อไป

1.4.2 ข้อคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึก

ประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามเชิงลึกที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แก่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นเป้าหมายของข้อมูลในการวิจัยอย่างละเอียดอีกครั้งหลังจากได้ดำเนินการ จัดการสนทนากลุ่มแล้วยังไม่ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จะด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ซึ่งนี้ผู้วิจัยยังเห็นว่า พอดี มีแนวทางที่จะสามารถเข้าถึงจุดที่สุดของข้อมูลโดยผ่านกระบวนการจัดการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ จึง จะจัดให้มีการสัมภาษณ์เชิงลึกขึ้นมา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นในการสัมภาษณ์เชิงลึกนี้ ผู้วิจัยจะทำการขอ อนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อนทุกครั้ง และในบางกรณีที่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าข้อมูลที่กำลังทำการสัมภาษณ์ อยู่เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์อย่างระมัดระวังมากที่สุด โดยที่จะพยายามเลี่ยง ทุกประเด็นที่อาจทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความเสียหาย และอาจยุติการสัมภาษณ์ ถ้าผู้วิจัยพิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้อมูลที่กำลังเจาะลึกอยู่เป็นข้อมูลที่ละเอียดอ่อนมาก ๆ จนทำให้ผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมที่ เห็นได้ชัดถึงการพยายามเลี่ยงและเบี่ยงเบน ในกรณีนี้ เพื่อให้การเก็บข้อมูลให้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีความสมบูรณ์ที่สุด ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ข้อคำถาม โดยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ ต้นเหตุของปัญหาตลอดจนความบกพร่องของข้อมูลที่ได้มาจากการสนทนากลุ่มก่อนหน้านี้ แล้วนำมาวิเคราะห์ร่วมกับโจทย์วิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย คำถามวิจัย จนได้นำมาสังเคราะห์ และกำหนดข้อคำถามที่มีความรัดกุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยอีกครั้ง ซึ่งในขั้นนี้ ใน การใช้ข้อคำถามที่สร้างขึ้นกับแต่ละผู้ให้ข้อมูล ในบางประเด็นผู้สัมภาษณ์อาจต้องใช้ภาษาถิ่นในการ สื่อสารตลอดจนอาหารว่างประจำถิ่นบางประเภทกระทั่งการนำเพื่อนสนิทของผู้ถูกสัมภาษณ์มาเข้า ร่วมการสนทนาเชิงลึกด้วยเพื่อสร้างความไว้วางใจในการให้ข้อมูลและง่ายในการเข้าถึงข้อมูลที่เป็น จริงและตรงกับความหมายที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการที่จะสื่อให้ได้มากที่สุด

1.4.3 การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพเครื่องมือของการวิจัย เพื่อให้เครื่องมือในการจัดการวิจัยมีความเชื่อมั่น (Reliability) และความเที่ยงตรง (Validity) ตามโจทย์และหัวข้อของการวิจัยมากที่สุด ผู้วิจัยได้ทำการฝึกปฏิบัติการใช้เทคนิคต่าง ๆ ตลอดจนฝึกปฏิบัติการใช้เครื่องมือที่จะนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือของข้อมูลอย่างรอบด้าน ได้แก่ ทักษะการสัมภาษณ์เชิงลึก ทักษะการสนทนากลุ่ม รูปแบบบันทึกข้อมูลทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและการบันทึกเสียง ในขณะเดียวกัน ยังได้เข้าร่วมฝึกทักษะการแยกแยะและจัดกระบวนการจัดทำข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ตลอดจนการตีความและการวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูล แล้วนำผลทดลองฝึกมารวมกันวิพากษ์ถึงข้อบกพร่องของการฝึกการทดลองใช้เครื่องมือทั้งด้านที่เป็นพฤติกรรมและด้านความตรงประเด็นของข้อความ และในส่วนของความเที่ยงตรงของเครื่องมือกับโจทย์ตามเนื้อหาคำถามวิจัย (content validity) ผู้วิจัยได้ทบทวนองค์ความรู้และบทสรุปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส แล้วนำมาสังเคราะห์จัดทำคำถามเพื่อเป็นประเด็นและหัวข้อในการจัดการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยคำถามดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาความสอดคล้องกับโจทย์และวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วโดยผู้วิจัยเองเป็นลำดับแรกแล้วจึงได้นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นมามาดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของเครื่องมืออีกครั้งเป็นลำดับต่อมา หลังจากนั้นจึงได้นำเครื่องมือดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่อยู่ในบริบทและลักษณะแหล่งพื้นที่เดียวกัน เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ไดมามีว่าจะเป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับความต้องการของงานวิจัยในครั้งนี้หรือไม่ ในการนี้ กรณีข้อมูลที่ได้รับมาจากเครื่องมือข้างต้นไม่ตรงกับประเด็นที่ผู้วิจัยต้องการ กล่าวคือ ยังไม่สามารถนำไปสู่การตอบโจทย์คำถามของการวิจัยได้อย่างตรงประเด็น ผู้วิจัยจะนำเครื่องมือดังกล่าวไปตรวจสอบหาจุดอ่อนแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ดำเนินการตรวจสอบพร้อมให้คำแนะนำอีกครั้งจนสามารถนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงประเด็นข้อความใหม่อีกครั้งแล้วนำไปทดลองใช้อีกครั้งจนกระทั่งจะได้ข้อมูลที่ตรงและสอดคล้องกับความต้องการของโจทย์การวิจัย

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร

การศึกษาค้นคว้าเอกสาร เป็นการจัดเก็บข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอกซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อการสมทบข้อมูลหลักที่ผู้วิจัยได้มาจากบทสรุปการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ คู่มืออัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของโรงเรียน (School Identity) คู่มือผู้ปกครองและนักเรียนโรงเรียนดรุณารอบ

กะฮฺ เอกสารคำสั่งต่าง ๆ ของโรงเรียนดรุณารอกะฮฺในการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่พร้อมทั้งรายละเอียดการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวกับการจัดการนักเรียนเด็กด้อยโอกาส คู่มือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ เอกสารรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ (Self Assessment Report : SAR) คู่มือนักเรียนใหม่โรงเรียนดรุณารอกะฮฺ วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์เด็กด้อยโอกาสหญิงบ้านสุโขทัย จังหวัดปัตตานี วารสารเรื่อง 13 ปี แสวงหาสัจธรรมและมุ่งสู่ความโปร่งใส วารสารเรื่อง ร้อยใจสู่ฝันอัลลัยตาม หนังสือพิมพ์และบทความออนไลน์ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ

3.5.2 การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ในการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลหลักของการวิจัยเรื่องสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษาโรงเรียนดรุณารอกะฮฺนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมจัดเก็บข้อมูลหลักด้วยรูปแบบการจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion:FGD) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Dept Interview: IDI) โดยผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียนดรุณารอกะฮฺในการขอใช้โรงเรียนดังกล่าวเป็นกรณีศึกษา ในการทำการวิจัยครั้งนี้ด้วยเป็นลำดับแรก ซึ่งในการดำเนินขออนุญาตการทำวิจัยดังกล่าวนั้น ในขั้นการลงเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้มีการระบุงการขออนุญาตการจัดการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคลากรโรงเรียนเป้าหมายในกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 21 คน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ จำนวน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการบริหารงานมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ จำนวน 3 คน ตัวแทนกลุ่มเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานหอพักโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ จำนวน 3 คน ตัวแทนกลุ่มพี่เลี้ยงเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ จำนวน 3 คน ตัวแทนกลุ่มครูผู้สอนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ จำนวน 3 คน ตัวแทนกลุ่มนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ จำนวน 3 คน และตัวแทนกลุ่มศิษย์เก่านักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ จำนวน 3 คน ในลำดับต่อมา ผู้วิจัยได้นำบทสรุปจากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮฺ และจากการสังเกตการณ์สภาพจริงในระยะเวลา 14 วันที่ผ่านมา มาสร้างเป็นหัวข้อและแนวคำถามที่จะใช้ในการจัดการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกโดยผ่านการตรวจสอบและคำแนะนำความเที่ยงและความเชื่อมั่นจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วนำไปทดลองใช้กับบุคลากรโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายแต่อยู่ในบริบทเดียวกันจนได้แนวคำถามที่เหมาะสมจึงนำเครื่องมือดังกล่าวไปดำเนินการจัดการจัดเก็บข้อมูลจริงด้วยเทคนิคการจัดการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์เชิงลึกแก่กลุ่มเป้าหมายที่ได้กล่าวไว้

ข้างต้น โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกวันและเวลาตลอดจนสถานที่ที่จะใช้ในการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ตามคำแนะนำของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียนแล้วมาดำเนินการประสานงานนัดหมายกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นการส่วนตัวพร้อมกับชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ความเป็นมาและเหตุผลในการจัดการสนทนากลุ่มและขอสัมภาษณ์เชิงลึกแก่ผู้ให้ข้อมูลในทุก ๆ รอบของการลงจัดเก็บข้อมูลเป็นการล่วงหน้าทุกครั้ง

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis)

ในขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม กรณีตัวอย่างโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ โดยได้นำแนวทางทางการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็น (Topic) ที่ได้กำหนดไว้แล้วเบื้องต้น แล้วมาดำเนินการตีความมีขั้นตอนการดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นภายหลังจากเสร็จสิ้นการจัดการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกในทุก ๆ ครั้งโดยการถอดเทปบันทึกเสียงจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ความสอดคล้องกับข้อมูลเอกสารที่ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บข้อมูลอีก 3 คนได้บันทึกไว้ในระหว่างการดำเนินการสนทนากลุ่มเช่นเดียวกันกับความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารต่าง มาแยกแยะและจัดลำดับความสำคัญตามคุณลักษณะและประเภทของข้อมูลแล้วดำเนินการจัดเป็นหมวดหมู่หาข้อสรุปเบื้องต้นตามความมุ่งหมายของวิจัย โดยวิธีการตีความ วิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive and analytic study) ตลอดจนทำการคัดแยกข้อมูลที่ไม่ต้องการออกเป็นระยะ ๆ เพื่อนำมาอธิบายความสัมพันธ์ของกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตีความในขั้นตอนต่อไป

3.6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตีความ

ในส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตีความ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการที่ได้กล่าวมาข้างต้นซึ่งได้แยกประเภทและจัดเป็นหมวดหมู่เป็นที่เรียบร้อยแล้วมาสร้างเป็นข้อสรุปข้อมูลชั่วคราวตลอดจนดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ด้วยรูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึกอีกครั้งหรือจนกว่าจะได้ข้อมูลอันเป็นที่สุดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกันอย่างเป็นระบบสู่การพิจารณาหาความเชื่อมโยงกันของข้อมูลทั้งหมดผ่านการเสวนากลุ่มโดยมีกลุ่มเป้าหมายทั้ง 28 คน เป็นผู้เข้าร่วมเสนอความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ

การศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอเกาะยในปัจจุบันและอนาคตจากปัญหาด้านต่าง ๆ ที่ได้ยารอบด้านร่วมกัน เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถจัดเก็บข้อมูลมาดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์สู่การตีความเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนดรุณารอเกาะย จังหวัดปัตตานี ต่อไป

3.6.3 การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล (Quality of data)

เพื่อให้ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถืออันจะนำไปสู่ความไว้วางใจในคุณภาพของงานวิจัย ในกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ได้มาในแต่ละครั้งของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลในรูปแบบสามเส้า (triangulation method) ซึ่งการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบสามเส้านี้มี 3 ด้าน ได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล คือ ด้านเวลา ด้านสถานที่ และด้านบุคคล เพื่อวิเคราะห์ว่า เมื่อมีการจัดเก็บในลักษณะที่แตกต่างกัน ผลการเข้าถึงข้อมูลจะตรงกันหรือไม่ ส่วนการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ได้รับมาตามรูปแบบสามเส้าด้านผู้วิจัย คือ ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบว่าถ้ามีการเปลี่ยนหรือจำลองผู้เก็บข้อมูลเป็นคนอื่นแล้ว ข้อมูลที่ได้รับมาจะตรงกันอยู่หรือไม่ ในขณะที่การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลตามรูปแบบสามเส้าด้านวิธีการ คือ การเก็บข้อมูลด้วย 3 วิธีที่ต่างกันแล้วผลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่ เช่น การเก็บข้อมูลแบบการใช้วิธีการสังเกต กับการเก็บข้อมูลแบบการสัมภาษณ์ หรือการใช้เอกสารจะสอดคล้องกันหรือไม่ (อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2551 : 282) ในการนี้ในการตรวจสอบคุณภาพแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) เพื่อให้ข้อมูลเบื้องต้นไปสู่ข้อสรุปข้อมูลชั่วคราวที่ได้มาเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความเที่ยงและความเชื่อมั่นสูงจนได้เป็นผลงานการวิจัยที่มีคุณภาพในลำดับต่อไปนั้น ในทุก ๆ ครั้งหลังจากเสร็จสิ้นจากการดำเนินการเก็บข้อมูลในแต่ละประเด็น ซึ่งในการจัดเก็บข้อมูลในแต่ละประเด็น ผู้วิจัยได้จัดให้กระบวนการจัดเก็บข้อมูลได้มีการจัดเก็บตามรูปแบบการเก็บข้อมูลแบบสามเส้าแล้ว และในขั้นตอนการนำข้อมูลเบื้องต้นสู่ข้อสรุปข้อมูลชั่วคราว ผู้วิจัยพร้อมผู้ช่วยเก็บข้อมูลได้ดำเนินการนำเอาข้อมูลที่ได้มาซึ่งมีความแตกต่างถึงแหล่งที่มาของข้อมูลทั้งในด้านเวลาด้านสถานที่ และด้านบุคคล โดยมาพิจารณาและถกเถียงกันถึงข้อมูลในประเด็นเดียวกันที่ได้ลงไปจัดเก็บร่วมกันแต่ได้ทำการจัดเก็บข้อมูลในช่วงเวลาและบริบทที่แตกต่างกันยังคงได้ข้อมูลที่เหมือนกันหรือไม่อย่างไร เช่นเดียวกันในการลงไปจัดเก็บข้อมูลในประเด็นเดียวกันแต่ในสถานที่ที่แตกต่างกันตลอดจนผู้ให้ข้อมูลในประเด็นเดียวกันแต่เป็นคนละคนที่แตกต่างกัน จะยังได้ข้อมูลเหมือนเดิมอีกหรือไม่ ซึ่งถ้าข้อมูลที่ได้ยังเป็นข้อมูลเหมือนเดิมที่ไม่แตกต่างกันหรือมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยแต่ยังมีความสอดคล้องกันอยู่ตลอดจนยังอยู่ในความหมายเดียวกันถือว่าเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยก็จะดำเนินการนำข้อสรุปข้อมูลชั่วคราวดังกล่าวไปดำเนินการ

วิเคราะห์ในขั้นต่อไป สอดคล้องกับ สุภางค์ จันทวานิช (2553 : 128-130) ที่ได้กล่าวสรุปไว้ว่า “หลักของการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คือ การไม่ปักใจว่าแหล่งข้อมูลแหล่งใดแหล่งหนึ่งที่ได้มาตั้งแต่แรกเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้ แล้วนักวิจัยจำเป็นต้องแสวงหาความเป็นไปได้ว่ายังมีแหล่งอื่นใดอีกบ้าง มีวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยใช้วิธีการ 3 ลักษณะ คือ วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป วิธีตรวจสอบโดยใช้แหล่งข้อมูลที่ต่างกันและวิธีตรวจสอบโดยใช้ผู้เก็บข้อมูลที่ต่างกัน” (สุภางค์ จันทวานิช, 2552 : 32)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณบารอกะฮู ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยรูปแบบการสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยที่ผู้วิจัยได้ดำเนินนำเสนอผลการศึกษา ดังนี้

4.1 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณบารอกะฮู ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

4.1.1 สภาพการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณบารอกะฮู ด้านการจัดการศึกษา

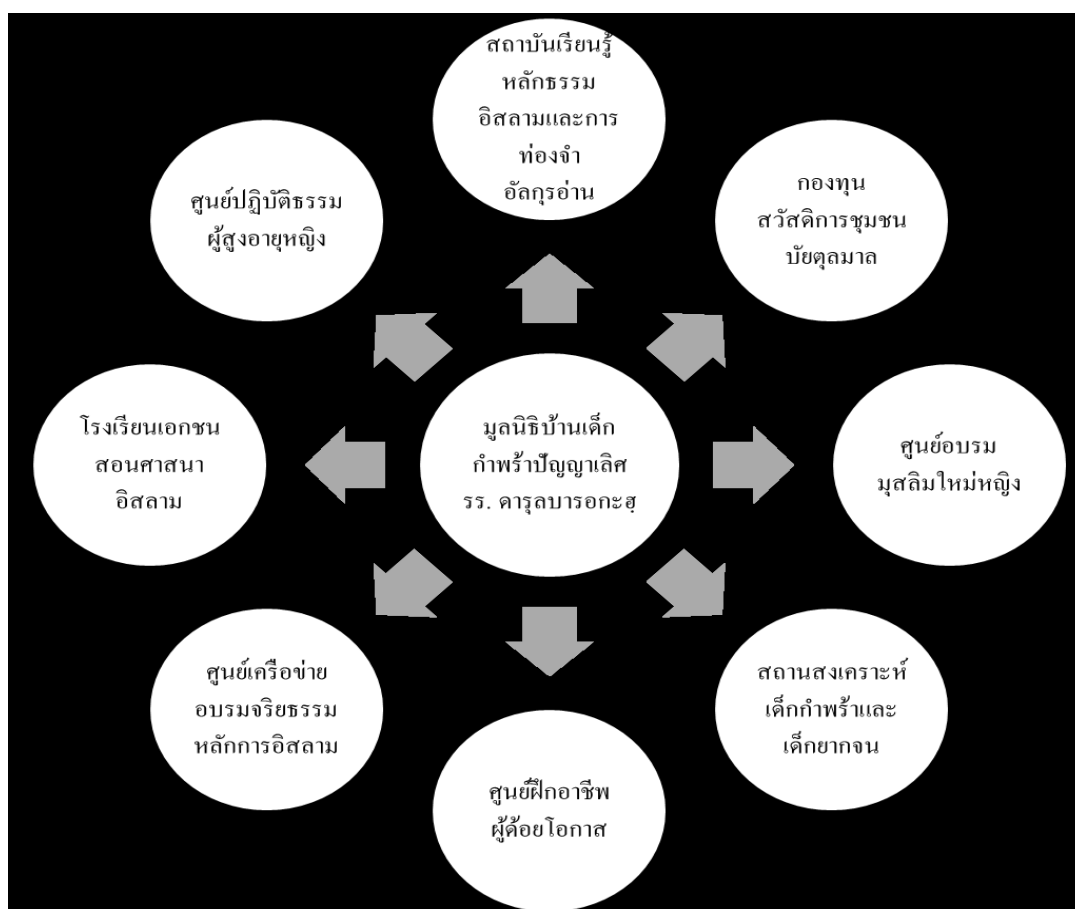
จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณบารอกะฮูด้านการจัดการศึกษา พบว่า โรงเรียนดรุณบารอกะฮูมีรูปแบบการบริหารจัดการด้านการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส 5 รูปแบบหลักด้วยกัน คือ การจัดการศึกษารูปแบบมัธยม การจัดการศึกษารูปแบบขั้นเตรียม การจัดการศึกษารายวิชาศาสนาเพิ่มเติม การจัดการศึกษาหลักสูตรท่องจำอัลกุรอาน และการจัดการศึกษาหลักสูตรคิดมีตปัญญาเลิศ โดยในแต่ละรูปแบบจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวโยงกัน ระหว่างช่วงชั้นการศึกษา 4 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับชั้นฝึกปฏิบัติงาน ในกรณีนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลทั่วไปของรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณบารอกะฮูก่อนเป็นลำดับแรก เพื่อเป็นชุดความรู้พื้นฐานในแนวทางเดียวกันถึงบริบทการเข้าถึงและเข้าใจข้อมูลการนำเสนอลำดับต่อ ๆ ไป ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.1.1 ข้อมูลพื้นฐานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณบารอกะฮู

จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษาโรงเรียนดรุณบารอกะฮู พบว่า โรงเรียนดรุณบารอกะฮูเป็นองค์กรหนึ่งจาก 8 องค์กรการกุศลที่อยู่ภายใต้เครือข่ายการบริหารจัดการของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ได้แก่ สถาบันเรียนรู้หลักธรรมอิสลามและการท่องจำอัลกุรอานชายดรุณบารอกะฮู กองทุนสวัสดิการชุมชนบัยตุลมาล ศูนย์อบรมมุสลิมใหม่หญิงดรุณเราะฮิมะฮู สถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสชายและสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสหญิงดรุณบารอกะฮู ศูนย์ฝึกอาชีพผู้ด้อยโอกาส ศูนย์เครือข่าย

อบรมคุณธรรมจริยธรรมหญิง จังหวัดปัตตานี ศูนย์ปฏิบัติธรรมผู้สูงอายุหญิงดารุลเราะฮมะฮฺ และ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในนามโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺตั้งแผนภาพสรุปข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.1 : แสดงการบริหารจัดการกิจการการกุศลของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2563)

จากแผนภาพขั้นต้น กล่าวได้ว่า โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺเป็นโรงเรียนเอกชนหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการการกุศลอย่างเหนียวแน่นภายใต้เครือข่ายมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ ทั้งเด็กกำพร้า เด็กยากจน เด็กถูกทอดทิ้ง และอื่น ๆ เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสอนศาสนาอิสลามที่เปิดรับนักเรียนประเภทเด็กด้อยโอกาสเป็นหลักโดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้าและเด็กยากจนในระดับมัธยมศึกษา ในขณะที่เดียวกัน ทางโรงเรียนได้มีการเปิดรับเด็กทั่วไปเข้ามาศึกษาเช่นเดียวกันเป็นเด็กทั่วไปตั้งแต่ระดับ ก่อนปฐมวัย ปฐมวัย และระดับประถมศึกษา ส่วนระดับมัธยมศึกษา

โรงเรียนดรุณารอกะฮ์มีระเบียบให้เปิดเฉพาะเด็กด้อยโอกาสเพียงเท่านั้น มีนักเรียนทั้งหมดรวมทั้งเด็กทั่วไปและเด็กด้อยโอกาสจำนวน 1,229 คน เป็นนักเรียนชายจำนวน 553 คน นักเรียนหญิงจำนวน 676 คน ในจำนวนนักเรียนดังกล่าว มีกลุ่มนักเรียนที่เป็นเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้า เด็กยากจน และเด็กถูกทอดทิ้ง จำนวน 354 คน แบ่งตามระดับต่าง ๆ ได้ดังนี้

- 1) ระดับปฐมวัย 30 คน เป็นนักเรียนชาย 9 คน นักเรียนหญิง 21 คน
- 2) ระดับประถมศึกษา 107 คน เป็นนักเรียนชาย 52 คน นักเรียนหญิง 55 คน
- 3) ระดับมัธยมศึกษา 204 คน เป็นนักเรียนชาย 28 คน นักเรียนหญิง 176 คน
- 4) ระดับฝึกงาน 13 คน

จากสถิติจำนวนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ในขั้นต้นที่มีจำนวน 354 คน เทียบเท่า 28.8 % จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สูงมากเมื่อเทียบกับโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ ในพื้นที่ อันเนื่องจากโรงเรียนดรุณารอกะฮ์เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นจากการต่อยอดของสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาส ต่างจากส่วนใหญ่ของโรงเรียนเอกชนอื่น ๆ ที่ก่อตั้งขึ้นจากการเป็นปอเนาะมาแต่เดิมดังบทสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ต่อไปนี้

“จริง ๆ แล้ว โรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ฟังได้เปิดมาไม่นานมานี้เองนะ ก่อนหน้านั้น สถานที่แห่งนี้มีชื่อว่า ศูนย์เด็กด้อยโอกาสอนาถาหญิง เป็นจุดเริ่มแรกของการเปิดโรงเรียน ซึ่งในช่วงแรก ๆ เด็กกำพร้าจะพักที่บ้านเราแล้วย้ายไปที่ศูนย์ในเวลาต่อมา ช่วงเช้าก็จะเดินเท้ากันไปโรงเรียนในละแวกใกล้เคียง ตกเย็นก็กลับมาอยู่กับเรา คือ อยู่เหมือนอยู่บ้านหลังหนึ่ง เมื่อเด็กมันเริ่มมากขึ้น ก็เปิดเป็นโรงเรียนเอกชน ดำเนินการจัดการศึกษาสงเคราะห์ รับเฉพาะเด็กด้อยโอกาสประเภทต่าง ๆ หลัก ๆ คือ เด็กกำพร้า เด็กยากจน เด็กถูกทอดทิ้ง แต่นาน ๆ เข้า เริ่มมีคนทั่วไปสนใจจะส่งลูกเข้ามาเรียนด้วย ประกอบกับเราได้มีการเปิดโรงเรียนอนุบาลไว้ก่อนหน้านี้อแล้ว จึงทำการเปิดเป็นโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ในปีพุทธศักราช 2548 อย่างเป็นทางการ แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งความเป็นเราในระดับมัธยมศึกษา คือ ถึงแม้ว่าระดับอนุบาลกับประถมเราจะเปิดรับเด็กทั่วไปแล้ว แต่ระดับมัธยมเรายังคงรับเฉพาะเด็กด้อยโอกาสเท่านั้น ซึ่งปัจจุบัน เรามีเด็กด้อยโอกาสในการอุปถัมภ์รวมทั้งตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงระดับชั้น ม.ปลาย ทั้งแบบอยู่ประจำและไป-กลับ มีทั้งหมดจำนวน 354 คน เป็นจำนวนมากพอสมควรเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนทั้งโรงเรียน”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1

จากจำนวนนักเรียนประเภทเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ที่มีจำนวนมากดังกล่าว โรงเรียนดรุณารออะฮ์ได้มีการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แบบไป-กลับ และอยู่หอประจำ โดยแบบไป-กลับ เป็นการจัดการศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยด้วยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ปีพุทธศักราช 2546 ประกอบกับหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฉบับบูรณาการอิสลาม ระดับประถมศึกษาด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานตอนต้น ปีพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2560 ควบคู่กับหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษาตอนต้น ปีพุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2555 และหลักสูตรมัธยมต้น ส่วนการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แบบอยู่หอประจำ เป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาและระดับฝึกงานด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2560 ควบคู่หลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษา ปีพุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุงปีพุทธศักราช 2555 ด้วยระบบตัวชี้วัดมัธยมศึกษา และหลักสูตรคิดค้นปัญหาเลิศสำหรับนักเรียนฝึกงานตามลำดับ ในขณะที่กระบวนการจัดการศึกษาทุกระดับชั้นทั้งโรงเรียน จะไม่มีการแบ่งแยกแนวทางการจัดการศึกษาระหว่างนักเรียนทั่วไปกับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสดังบทสัมภาษณ์รองประธานมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศต่อไปนี้

“นักเรียนเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ทุกระดับจะได้รับการบริการทางการศึกษาฟรีทุกรายการ โดยที่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาจำเป็นจะต้องอยู่หอพักประจำ ต่างกับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาที่จะเป็นการจัดการศึกษาทั่วไปแบบไป-กลับ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักในการร่วมกันดูแลรับผิดชอบเด็กด้อยโอกาสของญาติพี่น้องเด็กด้อยโอกาสเหล่านั้นก่อนที่จะฝากความหวังกับสถานรับเลี้ยงฯ ประกอบกับเด็กด้อยโอกาสในช่วงอายุดังกล่าวยังอยู่ในช่วงวัยที่มีความต้องการในการดูแลและการเอาใจใส่ในการเลี้ยงดูเป็นพิเศษ ดังนั้น โรงเรียนดรุณารออะฮ์จึงเห็นว่า เด็กควรจะได้รับ การดูแลเอาใจใส่จากญาติพี่น้องใกล้ชิดจะเป็นการดี และเกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กมากกว่าการดูแลและอบรมขัดเกลาจากสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาส อีกทั้งโรงเรียนดรุณารออะฮ์มีงบประมาณสนับสนุนในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสอย่างจำกัด”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2

“ถึงแม้ว่าทางโรงเรียนดรุณารออะฮ์จะไม่มีนโยบายการบริการหอประจำสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยและประถมศึกษา แต่ยังประ

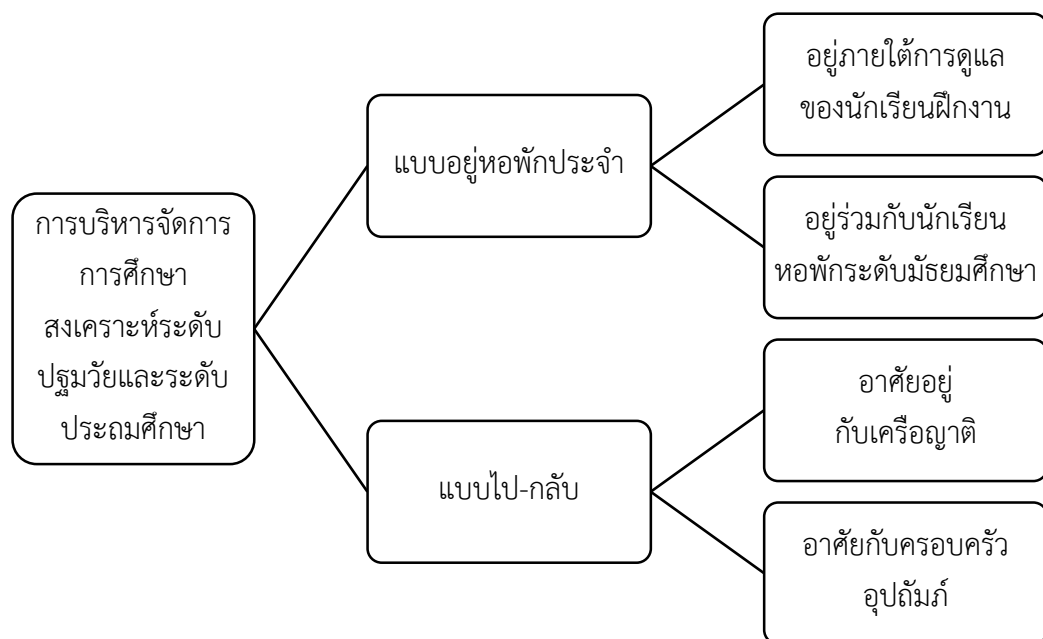
กฏนักเรียนระดับดังกล่าวมีอยู่ในหอพักโรงเรียนดรุณารออะฮ์ด้วยเช่นกัน ในปีนี้มีจำนวน 10 คน เป็นนักเรียนเด็กกำพร้าและยากไร้กรณีแบบที่ว่าฉุกเฉินจริง ๆ ซึ่งเป็นที่เราไม่สามารถปล่อยเขาไว้ได้ค่ะ ก็จะไปรับเข้ามาอยู่ที่นี้ด้วยค่ะ คือว่า พ่อแม่ของเขาไม่สามารถดูแลได้จริง ๆ ค่ะ มันก็มีหลายปัญหาค่ะ เช่น ปัญหาติดยาเสพติดบ้าง หรือพ่อแม่เป็นโรคร้ายแรงบ้าง ซึ่งจำเป็นต้องอยู่ในระหว่างการรักษาตัวระยะยาว บางเคส พ่ออยู่ในเรือนจำ และที่หนัก ๆ ก็จะเป็นที่กำพร้าทั้งพ่อทั้งแม่ วัน ๆ อาศัยอยู่กับโต๊ะแซ (ปู่ ย่า ตา ยาย) หรือญาติห่าง ๆ ในขณะที่พวกเขาเหล่านั้นก็มีความเป็นอยู่ที่ยากจนเหมือนกัน ซึ่งเด็ก ๆ เหล่านี้ทางเราก็คือรับมาเลี้ยงดูโดยที่จะพักอาศัยอยู่ในหอพักโรงเรียนดรุณารออะฮ์ มีนักเรียนชั้นบำเพ็ญประโยชน์คอยดูแล หรือพักอาศัยอยู่กับครอบครัวบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่มูลนิธิฯ โดยการรับไปเลี้ยงที่บ้านเสมือนบุตรหลานหนึ่ง โดยแต่ละวันจะดำเนินการจัดส่งนักเรียนเด็กด้อยโอกาสมาเรียนทุก ๆ วัน ยังโรงเรียนดรุณารออะฮ์พร้อม ๆ กับการมาทำงานหรือด้วยรถรับส่งของโรงเรียน และโดยส่วนใหญ่แล้ว เมื่อพวกเขาเมื่ออายุโตขึ้นมาหน่อย พวกเขาก็จะขออนุญาตเลือกจะพักอาศัยที่หอพักของโรงเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ คนอื่นในที่สุด”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

จากบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น เห็นได้ว่า การจัดการศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กด้อยโอกาสทั้งแบบไป-กลับ และแบบอยู่หอพักประจำ โรงเรียนดรุณารออะฮ์จะเน้นผลประโยชน์ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น เมื่อครอบครัวผู้ดูแลเด็กด้อยโอกาสในระดับปฐมวัยหรือประถมศึกษาไม่สามารถให้การดูแลหรืออบรมสั่งสอนบุตรหลานได้อย่างครอบครัวปกติทั่วไป ประกอบกับมีการเรียกร้องจากชุมชนและคำยืนยันจากแกนนำชุมชนถึงการขาดความสามารถในการดูแลเด็กดังกล่าว จึงจะมีการติดตามและรับเข้ามาอยู่ในการอุปถัมภ์ของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ในที่สุด แม้จะไม่ได้เป็นเด็กด้อยโอกาสในระดับมัธยมศึกษา โดยจะพักอาศัยที่หอพักโรงเรียนร่วมกับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสชั้นระดับมัธยมศึกษา หรือจะอยู่ในความดูแลของนักเรียนฝึกงานหรือเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักโดยตรงในกรณีที่ยังไม่สามารถดูแลตัวเองได้ หรือพักอาศัยอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ในกรณีที่มีครอบครัวอุปถัมภ์ยินดีให้เข้าอาศัยอยู่ด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความสบายใจของทั้ง 4 ฝ่าย คือ เด็ก ครอบครัวอุปถัมภ์ โรงเรียน และเครือญาติ และโดยส่วนใหญ่ ของครอบครัวอุปถัมภ์จะเป็นครอบครัวของบุคลากรโรงเรียนดรุณารออะฮ์หรือเจ้าหน้าที่มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศนั่นเอง เป็นการรับไปดูแลพร้อมกับการอบรมขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ ลูกหลานของตนเองเปรียบเสมือนบุตรหลานคนหนึ่ง และโดยส่วนมาก เมื่อนักเรียนดังกล่าวได้มีอายุมากขึ้นหรือครบ

อายุเทียบเท่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว นักเรียนเองจะขออนุญาตและเลือกที่จะขอมาพักอาศัยอยู่ที่หอพักของโรงเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ เด็กด้อยโอกาสคนอื่น ๆ ในกรณีนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮะระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาโรงเรียนดรุณารออะฮะจากข้อมูลในขั้นต้นได้ดังแผนภาพที่ 4.2 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.2 : แสดงการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาโรงเรียนดรุณารออะฮะ

ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 4.2 ในขั้นต้น เห็นได้ว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แบบไปกลับจะมีส่วนหนึ่งของเด็กด้อยโอกาสอาศัยอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ ซึ่งเป็นเด็กด้อยโอกาสที่มีอายุน้อยยังไม่สามารถดูแลตนเองได้ เป็นการเข้าอาศัยอยู่ใน 2 รูปแบบ คือ แบบอยู่กินฟรีและแบบสมทบรายเดือน ซึ่งแบบสมทบค่าใช้จ่ายรายเดือนเป็นการสมทบเงินค่าบริหารจัดการตามการตกลงระหว่างฝ่ายงานหอพักโรงเรียนดรุณารออะฮะกับครอบครัวอุปถัมภ์สอดคล้องกับทฤษฎีต่อไปนี้

“สิทธิต่าง ๆ ตลอดจนสวัสดิการสงเคราะห์ต่าง ๆ ที่เด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะเด็กกำพร้าหรือเด็กยากจนที่จะได้รับจากการจัดการศึกษาสงเคราะห์จากโรงเรียนดรุณารออะฮะเรานั้น ซึ่งนักเรียนเด็กกำพร้าแบบไป-กลับ หรือแบบอยู่พักประจำก็จะได้รับให้สามารถเรียนฟรีกันทุกคน ซึ่งก็จะได้รับการจัด

การศึกษาแบบฟรีทุกรายการค่ะ ก็จะประกอบไปด้วยสิทธิต่าง ๆ มากมายด้วยกัน เช่น ค่าธรรมเนียมการศึกษาเนี่ยะไม่มีเลย ไม่เก็บอะไรเลย ในขณะที่นักเรียนทั่วไปจะมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมรายเทอมที่แตกต่างกันไปตามแต่ละระดับชั้น จะค่าหอพักหรือค่าบำรุงต่าง ๆ ก็ไม่มีนะค่ะ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าอาหารหลัก 3 เวลา และยังมีอาหารว่างในหลาย ๆ โอกาส ซึ่งมูลนิธิฯ จะเป็นผู้ดำเนินการจ่ายแทนให้ ปัจจุบัน ดิฉันเป็นเจ้าของฝ่ายงานหอพักอยู่ที่นี้ ในบางวันที่เด็ก ๆ ไม่สบายหนัก ๆ ดิฉันก็นักเรียนหอพักไปโรงพยาบาล ซึ่งค่ารักษาพยาบาลก็ฟรีหมดค่ะ คือถึงแม้โรงพยาบาลจะรักษาฟรีอยู่แล้ว แต่ถ้ากรณีเด็กยังไม่ได้ไอสนธิธิดา ซึ่งเด็กมีภูมิแพ้เนาะเดิมจากต่างจังหวัด ก็จำเป็นต้องจ่ายค่ะ กรณีหนึ่งที่เราได้พาเด็กไปฉีดที่เทพา เฉพาะเด็กใช้สิทธิของจังหวัดสงขลา คือไปถามที่ปัตตานี ต้องจ่าย 3000 บาท พอพาไปเทพาซึ่งอยู่ในเขตสงขลา ก็โดนแค่ 30 บาท เองค่ะ กรณีแบบนี้ ถ้ามีค่าใช้จ่าย โรงเรียนก็จะออกให้ค่ะ ส่วนเด็ก ๆ ที่อยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ก็จะอยู่กินฟรีเหมือนลูก ๆ คนหนึ่งของเขา จะมีบ้างที่ทางมูลนิธิฯ ได้ทำการสมทบกรณีมีการเรียกร้องเพื่อความสบายใจของทั้ง 2 ฝ่าย แต่ส่วนใหญ่แล้วไม่มีค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

“ใช่ค่ะ ถึงแม้ปัจจุบัน โรงเรียนเราจะมีนักเรียนทั่วไปปะปนอยู่ด้วย แต่ก็ยังเป็นนักเรียนระดับอนุบาลกับประถมเท่านั้นค่ะ ส่วนเด็กมัธยม ยังเป็นเด็กกำพร้า และเด็กยากไร้เหมือนเดิมค่ะ คือเราคิดว่า ในระดับนี้ ถึงแม้ทางรัฐบาลจะมีโครงการเรียนฟรีอยู่แล้ว แต่ในความเป็นจริง การเรียนก็ยังจำเป็นต้องใช้ทุนอยู่ดีค่ะ ไหนจะค่างาน บางโรงเรียน ค่าทำใบงาน พอ ๆ กับค่าธรรมเนียมเลย อันนี้เราต่างก็รู้อยู่ดี แล้วถ้าไม่มีรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์ที่คอยบริการทุก ๆ อย่างแก่เด็กด้อยโอกาสเหล่านี้แล้ว แน่نون พวกเขาจะไม่เรียนหนังสือเลยค่ะ อันนี้ก็มีมากมายในชนบทห่างไกลใช้ไหมค่ะ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

ดังนั้น กล่าวได้ว่า โรงเรียนดาร์ลุบารออะฮ์มีรูปแบบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์สำหรับนักเรียนด้อยโอกาสเท่านั้น ส่วนระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาจะเป็นการจัดการศึกษาทั่วไป มีรูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบเดียวกันระหว่างนักเรียนทั่วไปและนักเรียนด้อยโอกาส โดยที่เด็กด้อยโอกาสในระดับดังกล่าวจะไม่มีค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 4.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 : แสดงอัตราค่าธรรมเนียมโรงเรียนดรุณารอกะฮะระดับปฐมวัย

อัตราเปรียบเทียบค่าธรรมเนียมแต่ละประเภทนักเรียนระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2563										
ระดับ ชั้น	นักเรียนทั่วไป		ลูกบุคลากร		ม.1 ต.บานา		3 พี่น้อง		เด็กด้อยโอกาส	
	เดิม	ใหม่	เดิม	ใหม่	เดิม	ใหม่	เดิม	ใหม่	เก่า	ใหม่
ป.1	2,165	2,245	440	520	440	520	440	520	80	80
ป.2	2,085	2,245	360	520	360	520	360	520	80	80
ป.3	2,085	2,245	360	520	360	520	360	520	80	80
ป.4	2,905	3,065	450	530	450	530	450	530	80	80
ป.5	2,825	2,985	370	530	370	530	370	530	80	80
ป.6	2,905	3,065	450	530	450	530	450	530	80	80
มัธยม	รับเฉพาะเด็กด้อยโอกาส จัดการการศึกษาสงเคราะห์โดยไม่มีค่าใช้จ่ายทุกรายการ									

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2563)

ตารางที่ 4.2 : แสดงอัตราค่าธรรมเนียมโรงเรียนดรุณารอกะฮะระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

อัตราเปรียบเทียบค่าธรรมเนียมนักเรียนแต่ละประเภท ระดับปฐมวัยประจำปีการศึกษา 2563										
ระดับ ชั้น	นักเรียนทั่วไป		ลูกบุคลากร		ม.1 ต.บานา		3 พี่น้อง		เด็กด้อยโอกาส	
	เก่า	ใหม่	เก่า	ใหม่	เก่า	ใหม่	เก่า	ใหม่	เก่า	ใหม่
อ.1	2,050	2,050	450	450	450	450	450	450	80	80
อ.2	1,900	2,100	300	500	300	500	300	500	80	80
อ.3	1,900	2,100	300	500	300	500	300	500	80	80

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2563)

“ในการบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนต่าง ๆ นอกจากโรงเรียนเอกชนจะได้รับงบประมาณสนับสนุนการจัดการศึกษาจากรัฐบาลผ่านโครงการเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพตามระเบียบการสนับสนุนของแต่ละประเภทแล้ว โรงเรียนเอกชนอาจสรรหารายได้เป็นงบสนับสนุนการบริหารจัดการการศึกษาเพิ่มเติมได้อีกหลายช่องทาง อาทิ เงินบริจาค เงินปันผลกำไรธุรกิจของโรงเรียน ซึ่งบางโรงเรียนก็จะมีโรงแรมบ้าง สวนยางบ้าง ต่าง ๆ กันไป แล้วเงินค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของโรงเรียนอีกหลายอย่าง โดยเป็นการจัดเก็บจากนักเรียนเพิ่มเติมนอกเหนือจากรายการที่รัฐบาลจัดการสนับสนุนและสมทบ ซึ่งในส่วนของโรงเรียนดรุณารอกะฮะ จะมีการจัดเก็บเพิ่มเติมทั้งในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา โดยจะมีความแตกต่าง

กันในแต่ละระดับชั้น แต่โรงเรียนเราจะเน้นที่เป็นการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส จะออกไปสรรหาคนยากคนจนในหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งโรงเรียนอื่น ๆ เขาจะก็แปลกใจกันแล้วเด็ก ๆ เหล่านั้นก็จะอยู่ฟรี กินฟรี เรียนฟรี แถมยังมีเงินกระเปาะสำหรับเด็กที่ซัดสนจริง ๆ ให้อีกคนละ 100 บาท ต่อสัปดาห์”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9

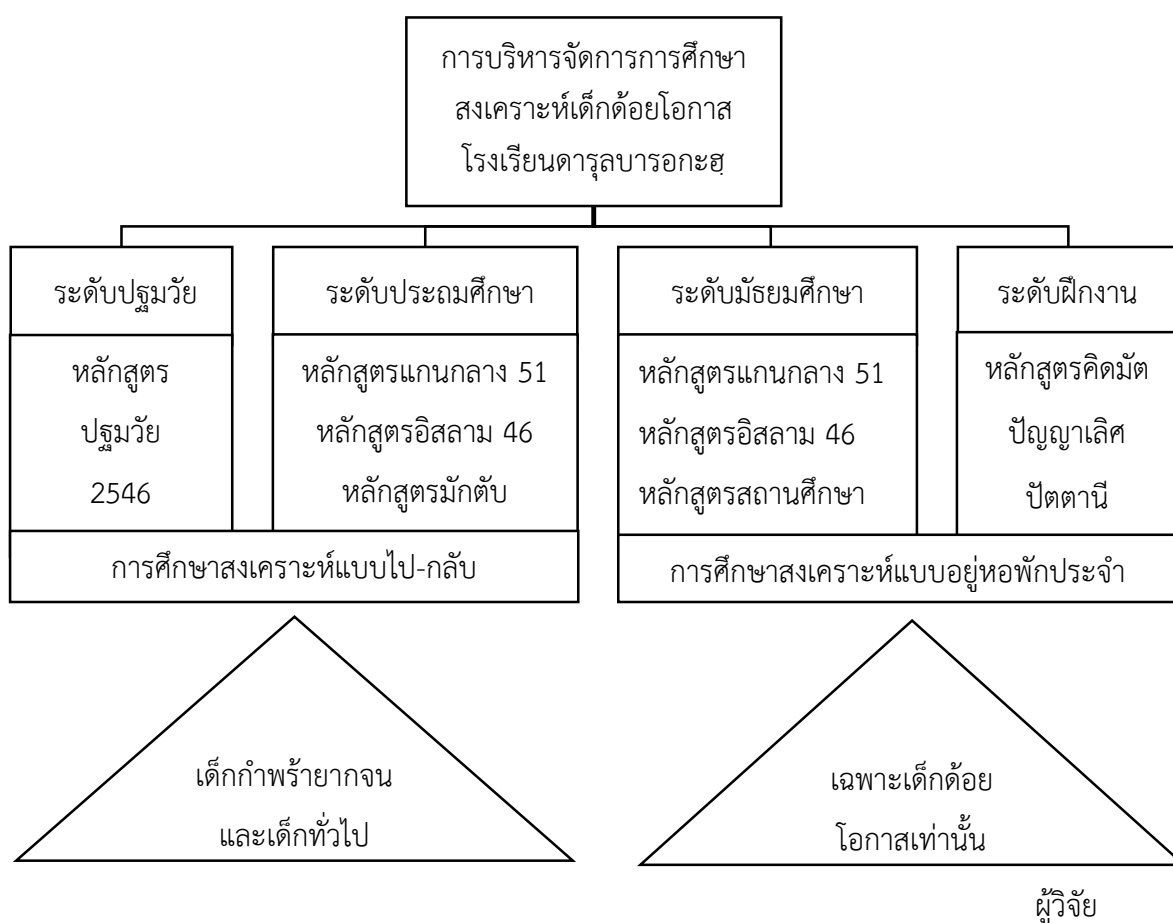
จากข้อมูลตารางที่ 4.1 และ 4.2 ประกอบกับบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น พบว่า โรงเรียนดรุณบารออะฮ์ได้แบ่งการชำระค่าธรรมเนียมระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาออกเป็น 5 ประเภทด้วยกัน ซึ่งแต่ละประเภทจะมีค่าธรรมเนียมที่แตกต่างกัน ในขณะที่การจัดเก็บค่าธรรมเนียมการสนับสนุนกิจกรรมการศึกษาต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนดรุณบารออะฮ์ได้มีการเรียกเก็บเพิ่มเติมจากนักเรียนทั่วไป จะไม่มีการเรียกเก็บเพิ่มเติมจากกลุ่มนักเรียนเด็กด้อยโอกาสแต่อย่างใดนอกจากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมสมัครและค่ารูปถ่ายปีละ 80 บาท เพียงเท่านั้น จึงเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยและประถมศึกษาเป็นแค่ค่าธรรมเนียมส่งเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะมีจำนวนค่าจัดเก็บไม่เท่ากันตามระยะทางขนส่งของนักเรียนแต่ละคน ตั้งแต่ 250-480 บาท ต่อคนต่อเดือน ในกรณีนี้ ในกรณีที่ผู้ปกครองนักเรียนเด็กด้อยโอกาสมีความเดือดร้อนจนไม่สามารถจะดำเนินการจ่ายค่าธรรมเนียมส่งนักเรียนได้ตามปกติ ผู้ปกครองดังกล่าวสามารถทำเรื่องขอลดหย่อนหรือผ่อนผันการจ่ายหรือกระทั่งขออนุเคราะห์สิทธิพิเศษละเว้นค่าธรรมเนียมส่งได้อีกด้วย

“การที่จะได้รับการยกเว้นค่าใช้จ่ายตามสิทธิต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับเหตุผลและดุลพินิจของมติที่ประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และเพื่อเป็นการยืนยันถึงสิทธิพิเศษกลุ่มนักเรียนเด็กด้อยโอกาสจะได้รับจากทางโรงเรียนดรุณบารออะฮ์ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สมควรแก่การช่วยเหลืออย่างแท้จริง ในลำดับแรก ทางโรงเรียนดรุณบารออะฮ์จะมีการทำหนังสือยืนยันความเป็นผู้ด้อยโอกาส โดยผู้นำศาสนาในชุมชนต่าง ๆ ตามพื้นที่ของผู้เสนอขอความอนุเคราะห์แต่รายเป็นผู้ออกให้ และหลังจากโรงเรียนดรุณบารออะฮ์ได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว ทางโรงเรียนจะดำเนินการจัดส่งข้อมูลดังกล่าวแก่มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ซึ่งเป็นมูลนิธิการกุศลในเครือโรงเรียนดรุณบารออะฮ์ด้านการบริหารจัดการและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ทำการกำหนดวันเวลาและกำกับการลงสำรวจเยี่ยมบ้านทุก ๆ หลังคาเรือนที่ได้เสนอขอความอนุเคราะห์โดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า ซึ่งโดยปกติแล้วผู้เสนอขอความอนุเคราะห์ที่ผ่านเงื่อนไขจะได้รับการพิจารณาทุกราย”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 7

จากข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนดรุณบารอกะฮ์ในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นโครงสร้างแผนภาพการบริหารจัดการการศึกษาที่แบ่งออกเป็น 4 ระดับได้ดังแผนภาพที่ 4.3 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.3 : แสดงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณบารอกะฮ์ ด้านการจัดการศึกษา

แผนภาพที่ 4.3 ขั้นต้นเป็นแผนภาพแสดงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณบารอกะฮ์ ด้านการจัดการศึกษาด้วยหลักสูตรและระบบต่าง ๆ เป็นหลักสูตรทั่วไปและหลักสูตรพิเศษ โดยที่หลักสูตรทั่วไปเป็นหลักสูตรที่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามส่วนใหญ่ทั้งประเทศได้นำมาปรับใช้อย่างควบคู่ทั้งในรายวิชาสามัญและรายวิชาศาสนา ซึ่งในแต่ละโรงเรียนจะนำมาปรับใช้ในกรอบแกนกลางตามที่รัฐบาลได้กำหนดไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ในขณะที่โรงเรียนดรุณบารอกะฮ์ ได้มีการนำหลักสูตรตลอดจนระบบการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ นอกเหนือจากที่รัฐบาลกำหนดมาดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อให้การจัด

การศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในด้านการอบรมขัดเกลาคุณธรรมจริยธรรมศาสนา ประกอบไปด้วย การจัดการศึกษารูปแบบมักัดบในระดับประถมศึกษา การจัดการเรียนรู้ขั้นเตรียมระดับมัธยมศึกษาชายและหญิง การจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาหญิง การท่องจำอัลกุรอานในระดับมัธยมศึกษาชาย และหลักสูตรคิดมีตปัญญาเลิศในระดับนักเรียนฝึกงาน

4.1.1.2 การจัดการการศึกษารูปแบบมักัดบ

มักัดบเป็นอีกรูปแบบการจัดการศึกษาหนึ่งที่ทางโรงเรียนดarulbarokah ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในระดับประถมศึกษา เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นการตรปียะฮ์เป็นหลัก(การบ่มเพาะคุณธรรมจริยธรรมศาสนา) โดยมีต้นฉบับรูปแบบการดำเนินการจากโรงเรียนอิกเราะฮ์สามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลักด้วยกัน คือ รูปแบบการสอน การอบรมขัดเกลาจิตใจ การนิเทศติดตาม

“มักัดบ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หนึ่งค๊ะ โดยหลัก ๆ แล้ว จะเป็นของพี่น้องสายตบลิซ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยเราก็จะมาจากโรงเรียนอิกเราะฮ์กรุงเทพฯ และในความเป็นจริงแล้วมาจากประเทศแอฟริกาใต้ บ้านเรานำเข้ามาแค่ส่วนหนึ่งเท่านั้นค๊ะ ตลอดจนได้ทำการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับเด็ก ๆ บ้านเรา เป็นรูปแบบการจัดการสอนรายวิชาศาสนาที่สอดแทรกการตรปียะฮ์ มีทั้งวิชาอัลกุรอาน อัลฮาดิซ ศาสนประวัติ และอื่น ๆ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้จะเน้นการตรปียะฮ์ปลูกฝังคุณค่า รูปแบบดิงามต่าง ๆ ของอิสลามแบบปฏิบัติจริงทุก ๆ วัน จนสุดท้ายก็จะซึมซับเข้าไปในรากแก้วของเด็ก ๆ กลายเป็นต้นไม้แห่งอิสลามที่แข็งแรง มาฮาอัลลอฮ์ เด็ก ๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนด้วยค๊ะ ถ้าครูสอนโดยไม่ได้ผ่านการอบรมหรือขาดการติดตามก็จะทำให้ความเข้มข้นค่อย ๆ หายไปในที่สุด โดยหลักแล้ว การจัดการศึกษาแบบมักัดบมีองค์ประกอบสำคัญ คือ การการสอน การตรปียะฮ์ และการนิเทศติดตาม ซึ่งการนิเทศติดตามที่เข้มข้นนี้เองทำให้ครูถูกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 12

ดังนั้น กล่าวได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาแบบมักัดบ เป็นรูปแบบหนึ่งที่มีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลาย ในส่วนของดarulbarokah ได้มีการนำเอารูปแบบการจัดการเรียนของมักัดบมาปรับใช้ในรายวิชาศาสนา 5 วิชาด้วยกัน คือ อัลหะดีซ อัดตะกออิด อัลฟิกห์ อัตตารีค อัลอัคลาก โดยการใช้แบบเรียนของมักัดบเป็นหลักประกอบกับความสอดคล้องกับหลักสูตร

อิสลามศึกษาตอนต้น ปีพุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2555 ในส่วนของเนื้อหา รายวิชาและระดับชั้นตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฯ ที่ไม่ประกฏในแบบเรียนมัธยม โรงเรียนดาร์ลอรกะฮ์จะมีการให้ครูผู้สอนทำการสอนจนครบเนื้อหาตามรูปแบบการสอนที่ครูและละคนถนัด กลับกันกับแบบเรียนมัธยมที่ครูทุกคนจำเป็นต้องยึดถือปฏิบัติด้วยวิธีการสอนของมัธยมอย่างเคร่งครัด 3 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบการสอนที่ 1 : วิธีการสอนรายวิชาศาสนา

- 1) การกล่าวสละมก่อนสอน
- 2) เริ่มเรียนด้วยดุอาอ และจบด้วยดุอาอ
- 3) พูดคุณค่าก่อนสอน 1 นาที
- 4) สอนแบบพร้อมกันทั้งห้อง
- 5) ยืนสอน และเดินหานักเรียนเมื่อจำเป็น
- 6) พูดให้กำลังใจด้วย มาซาอัลลอฮ์ ซุบฮานัลลอฮ์
- 7) สอนด้วยวิธี ทวนคำหลักคาบที่แล้ว อธิบายข้อบทเรียน คำหลัก โยงเรื่อง ทดสอบ
- 8) สอนซ้ำ พูดเชิญชวนให้ไปปฏิบัติ ถ้ามถึงการปฏิบัติ และตีกลองคาบสอน

รูปแบบการสอนที่ 2 : วิธีการสอนวิชาท่องจำ

- 1) การกล่าวสละมก่อนสอน
- 2) เริ่มเรียนด้วยดุอาอ และจบด้วยดุอาอ
- 3) พูดคุณค่าก่อนสอน 1 นาที
- 4) สอนแบบพร้อมกันทั้งห้อง
- 5) ยืนสอน และเดินหานักเรียนเมื่อจำเป็น
- 6) พูดให้กำลังใจด้วย มาซาอัลลอฮ์ ซุบฮานัลลอฮ์
- 7) สอนด้วยวิธี นำท่องทีละน้อย ทบทวนท่อง ทดสอบ
- 8) สอนซ้ำ พูดเชิญชวนให้ไปปฏิบัติ ถ้ามถึงการปฏิบัติ และตีกลองคาบสอน

รูปแบบการสอนที่ 3 : วิธีการสอนวิชาฝึกอามัล

- 1) พูดถึงคุณค่าก่อน 1 นาที
- 2) ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เน้นกิจกรรมสร้างความเข้าใจและการให้ความสำคัญ
- 3) เชิญชวนให้นักเรียนกลับไปปฏิบัติกับเพื่อน ๆ ผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่
- 4) สอบถามถึงการปฏิบัติเป็นประจำ มอบรางวัล

จากวิธีการสอนหลักของมัทธบทั้ง 3 รูปแบบในขั้นต้น กล่าวได้ว่า นอกจากการจัดการเรียนรู้รูปแบบมัทธบจะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการด้านการฝึกปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมแล้ว การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวยังมีกระบวนการเน้นย้ำที่ทำให้ทุกสาระการเรียนรู้สามารถหยั่งลึกและแทรกซึมจนเกิดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง เห็นได้จากขั้นตอนสุดท้ายของทุกรูปแบบการสอนหลักแบบมัทธบที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการพูดเชิญชวนให้ไปปฏิบัติ การถามถึงการปฏิบัติและการมอบรางวัล ซึ่งจะในทุกคาบดังบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสอนศาสนา รูปแบบมัทธบแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาราอุบลารอกะฮุดต่อไปนี้

“รูปแบบการสอนแบบมัทธบนั้น ในทุก ๆ คาบที่เราสอน จะเป็นการสอนที่ทำให้เด็ก ๆ มีความกระตือรือร้น ในตอนท้ายคาบ เราจะมีเกมมอบหมายอามัลล์ ก็คือเกมมอบหมายงานเสมือนการบ้านนั้นแหละค่ะ แต่เป็นการบ้านที่ให้เด็ก ๆ กลับไปปฏิบัติที่บ้าน กับครอบครัว กับเพื่อน ๆ แล้ววันรุ่งขึ้นในคาบดังกล่าวเราก็จะสอบถามถึงการบ้านที่ได้ให้ไปทำกันว่าใครทำบ้าง แล้วให้เขาเล่าว่า ทำแล้ว ทำอย่างไร เกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง ซึ่งแน่นอน การที่เด็ก ๆ ได้ไปทำดี ใคร ๆ ก็ชื่นชอบเด็ก ๆ ก็จะมีใจเมื่อนำไปเล่าต่อหน้าเพื่อน ๆ แลคุณครูยังมีรางวัลให้อีก เกิดเป็นความรู้สึกดี ๆ ในการทำความดี มีกำลังใจที่จะทำดีต่อไปค่ะ คือมัทธบนี้จะเป็นวิธีการสอนที่เน้นในทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กันค่ะ นอกจากขั้นตอนการสอนที่จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว การวางตัวของครู การสังเกตและแนะนำในการวางตัวของนักเรียน คือเราต้องขยับพูด คอยกระตุ้นเด็กเสมอ เช่น การเดิน การเล่นกับเพื่อนในห้อง ว่าเด็ก ๆ เล่นแบบไหน เล่นอะไรที่ขัดกับหลักศีลธรรมไหม ครูต้องมีไหวพริบ ตลอดจนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ในห้องเรียน แล้วครูต้องมีไหวพริบที่ว่า การแนะนำ การห้ามปราม ต้องไม่ทำให้กระทบต่อความรู้สึกทางลบของเด็กต่อการเรียนศาสนาเด็ดขาด และที่ห้ามเด็ดขาด ก็คือ การใช้ไม้เรียว ในขณะเดียวกัน วิธีการสอนต่าง ๆ ถ้าครูไม่เข้าอบรมจะไม่สามารถนำไปใช้ได้เลย โดยเฉพาะในวิชาฝึกอามัลล์ แต่วิชานี้ เด็ก ๆ ส่วนมากจะชอบ เพราะโดยส่วนใหญ่จะเป็นการฝึกปฏิบัติผ่านบทบาทสมมุติ เด็ก ๆ ทุกคนจะมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนบทเรียน เช่นเดียวกับกับโครงการตรัสปิยะฮุ ซึ่งมีทั้งหมด 10 ประเด็นด้วยกัน โดยในแต่ละประเด็นจะกระจายเป็น 10 กิจกรรมย่อยด้วยกัน ซึ่งเฉลี่ยทั้งปีแล้ว 2 สัปดาห์ ๆ ละ 1 ประเด็น”

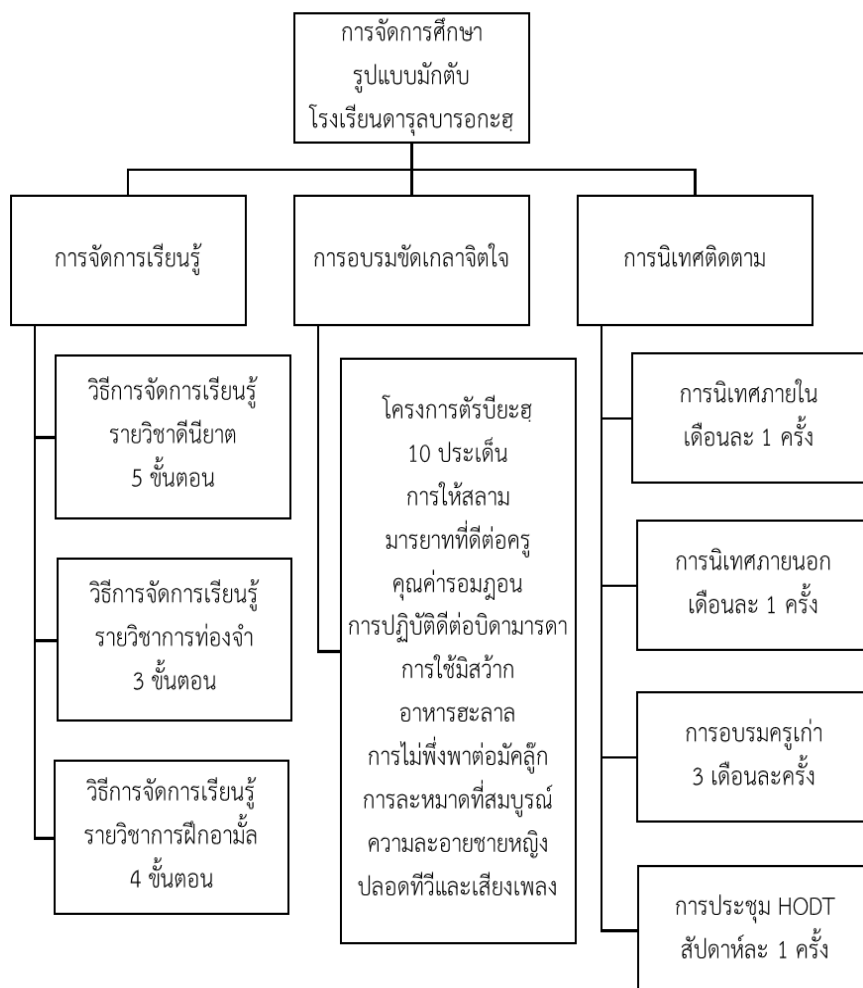
ส่วนการองค์ประกอบที่ 2 ของการจัดการศึกษารูปแบบมัธยม คือ การตรึงปียะฮการอบรม ซัดเกลลาจิตใจ เป็นการจัดโครงการต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา รวม 10 ประเด็น ได้แก่ การให้สลาม มารยาทที่ดีต่อครู คุณค่ารอมฎอน การปฏิบัติดีต่อบิดามารดา การใช้มิสวัก อาหารฮาลาล การไม่พึ่งพาต่อมคูลูก การละหมาดสมบูรณ์ ความละอายชายหญิง ปลอดภัยวีเสียงเพลง โดยแต่ละ ประเด็นจะมีรูปแบบการจัดกิจกรรม 9 กิจกรรมด้วยกันที่ทั้งนักเรียนและครูทั้งโรงเรียนต้องเข้าร่วม และเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ ขึ้นต้น ทั้งในเรื่องการจัดการสอนและเรื่องการอบรมซัด เกลลาจิตใจด้วยโครงการตรึงปียะฮจะสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศติดตามจึง เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮได้มีการนำกระบวนการนิเทศติดตามตามรูปแบบมัธยม มาปรับใช้กับครูผู้สอนรายวิชาศาสนาในระดับประถมศึกษา 3 ระยะเวลาด้วยกัน คือ รายสัปดาห์ รายเดือน และรายเทอม โดยรายสัปดาห์เป็นการประชุม HODT สัปดาห์ละ 1 ครั้ง รายเดือนเป็นการนิเทศ ภายในเดือนละ 1 ครั้ง และการนิเทศภายนอกเดือนละ 1 ครั้ง ส่วนรายเทอมเป็นกิจกรรมอบรมครู เก่า 3 เดือนละ 1 ครั้ง

“ส่วนครูเก่าก็จะมีการประชุมครูเก่าทุก ๆ 3 เดือน มาร่วมกันถกมาร่วมกัน แชร้ ปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบเจอ ก็คือ มาร่วมกันแก้ปัญหาวិธีการสอนนั้นแหละ แต่ เป็นแบบแบ่งปัน ปรีกษาหรือ ช่วย ๆ กันเสนอทางออก ทำให้มีรูปแบบและลูกเล่น ใหม่ ๆ เอามาสอนกับนักเรียนตลอด โดยเฉพาะรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ใน โครงการตรึงปียะฮ เมื่อได้มีการพบปะระหว่างครูเก่าทุกครั้งจะรู้สึกประทับใจ เพราะ ทุกคนจะเป็นกันเองมาก ๆ แน่นอน ทุกคนมีความตั้งใจอย่างแรงกล้าเพื่ออุ้มมัดตัว น้อย ๆ กันทุกคน และในระหว่าง 3 เดือนนั้น จะมีการนิเทศทั้งจากภายในและจาก ภายนอกทุก ๆ เดือน ซึ่งการนิเทศก็จะเป็นแบบมิตรภาพมากกว่ามาจ้องหาที่ ผิดพลาด ทำให้เรารู้สึกสบายใจ อีกประเด็นในกระบวนการนิเทศติดตาม คือ การ ประชุมกลุ่มรายสาระวิชาศาสนา เราเรียกว่า ก็จะมีทุก ๆ สัปดาห์ แต่ละกลุ่มจะมี เวลาการพบปะที่ไม่เหมือนกัน อันนี้ทาง ฝ่ายวิชาการศาสนาจะเป็นผู้กำหนด สิ่งนี้ เองที่มีส่วนทำให้เราเผชิญกับการนิเทศได้อย่างมั่นใจเป็นอย่างมาก เพราะเราได้ พัฒนา พร้อม ๆ กับเตรียมพร้อมเพื่อรับการประเมินอยู่ทุก ๆ สัปดาห์อยู่แล้ว”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 12

จากข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮด้วยรูปแบบมัธยมประกอบกับบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวในขั้นต้น ผู้วิจัย สามารถสรุปเป็นโครงสร้างแผนภาพการบริหารจัดการการศึกษาด้วยรูปแบบมัธยมที่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังแผนภาพที่ 4.4 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.4 : แสดงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮู ด้านการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบมัธยม

ผู้วิจัย

แผนภาพที่ 4.4 ขึ้นต้นเป็นแผนภาพแสดงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดาร์ลบารอกะฮู ด้านการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบมัธยม ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาในรายวิชาศาสนาในระดับประถมศึกษา ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก โดยแต่ละองค์ประกอบหลักมีจะเป้าหมายสำคัญเดียวกัน คือ การดร์บียะฮูนักเรียนและคณะครูทั้งโรงเรียน

4.1.1.3 การจัดการศึกษารูปแบบขั้นเตรียม

จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะย ด้านการจัดการศึกษา ด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการศึกษาเอกสาร พบว่า การจัดการศึกษาขั้นเตรียม เป็นอีกรูปแบบการจัดการศึกษาหนึ่ง ที่เป็นการจัดการศึกษารูปแบบเฉพาะเพื่อเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะย เป็นการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสใหม่ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีทักษะการอ่านและการเขียนไม่ได้มาตรฐาน

“เมื่อมีการเปิดรับนักเรียนรับใหม่ในระดับมัธยมศึกษาในทุก ๆ ปี ในลำดับแรก เราจะมี การสอบประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนทุกคนคะ ซึ่งเมื่อสอบเสร็จแล้วจะพบว่า ยังมีนักเรียนบางส่วนที่ยังขาดทักษะการอ่านและทักษะการเขียน ซึ่งเป็นทักษะระดับพื้นฐานที่มีความจำเป็นในการประกอบการเรียนรู้ทั้งในรายวิชาสามัญและรายวิชาศาสนา ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักที่ขาดไม่ได้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาในระดับนี้ โดยเฉพาะในการเรียน ก็دابอเนาะ และสำหรับนักเรียนที่ยังขาดทักษะดังกล่าว ทางโรงเรียนก็ยังคงจะให้เข้ารับการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยนะคะ แต่เป็นในส่วนของสายสามัญคะ ส่วนในการศึกษาสายศาสนา ทางโรงเรียนจะยังไม่อนุญาตให้เข้าเรียนในระดับอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 1 จนกว่าจะได้รับการพัฒนาในระดับหนึ่งเสียก่อนคะ โดยการจัดการเรียนรู้ในการเตรียมความพร้อมด้านภาษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะเวลา 1 ภาคการเรียน เรียกว่า “ขั้นเตรียม” เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสู่การจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นดังกล่าว จะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการอ่านและทักษะการเขียน ประกอบไปด้วย 8 ทักษะด้วยกัน ซึ่งทั้งหมดจะเกี่ยวกับการฝึกอ่าน การฝึกเขียน 3 ภาษา นั่นคือ ภาษาไทย ภาษาอาหรับ และภาษามลายู”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4

เมื่อนักเรียนใหม่ได้รับการทดสอบระดับทักษะด้านภาษาแล้ว ในการจัดการศึกษาสายสามัญ นักเรียนจะเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนสายศาสนา จะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก คือนักเรียนที่ผ่านการประเมิน สามารถเข้าศึกษาต่อระดับอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 1 ส่วนนักเรียนที่ไม่ผ่านการประเมิน จะต้องเข้าเรียนขั้นเตรียมเป็นเวลา 1 ภาคการเรียนถึง 1 ปี การศึกษา ขึ้นอยู่กับการพัฒนาทักษะด้านการอ่านและการเขียนของแต่ละคน โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าว นักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะการเขียนและการอ่านภาษาอาหรับขั้นพื้นฐาน ภาษา

มลาญยาวิและรูมีขึ้นพื้นฐาน ตลอดจนทักษะการเขียนการอ่านภาษาไทย โดยเป็นกระบวนการพัฒนาทักษะด้านภาษาต่าง ๆ ที่บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ 8 สาระวิชาตามหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษา ปีพุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2555 โดยเน้นการพัฒนาภาษาเป็นหลัก คือ

- 1) วิชาอัลกุรอาน ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นทักษะการอ่านและการเขียนวิชาอัลกุรอานด้วยภาษาอาหรับพื้นฐาน จำนวน สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 2) วิชาอัลลัทธิอะลอะฮ์ดีษ(วจนะศาสตร์) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนวิชาอัลลัทธิอะลอะฮ์ดีษด้วยภาษาอาหรับพื้นฐาน สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 3) วิชาอัลลัทธิอะลอะฮ์ดีษ(หลักศรัทธา) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนวิชาอัลลัทธิอะลอะฮ์ดีษด้วยภาษามลาญยาวิพื้นฐานสัปดาห์ละ 2 คาบ
- 4) วิชาอัลลัทธิฟกษ(ศาสนบัญญัติ) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนวิชาอัลลัทธิฟกษด้วยภาษามลาญยาวิพื้นฐาน สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 5) วิชาอัลลัทธิตารีค(ศาสนประวัติ) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนวิชาอัลลัทธิตารีคด้วยภาษามลาญรูมีพื้นฐาน สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 6) วิชาอัลลัทธิอัลลัค(จริยธรรม) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนวิชาอัลลัทธิอัลลัคด้วยภาษามลาญรูมีพื้นฐาน สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 7) วิชาภาษาอาหรับ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอาหรับ สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 8) วิชาภาษามลาญ จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นทักษะการอ่านและการเขียนภาษามลาญ สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 9) คาบแนะแนว ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนในกิจกรรมแนะแนวต่าง ๆ ด้วยภาษาไทย จำนวน สัปดาห์ละ 2 คาบ
- 10) คาบโฮมรูม ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนในกิจกรรมโฮมรูมต่าง ๆ ด้วยภาษาไทย จำนวน สัปดาห์ละ 2 คาบ

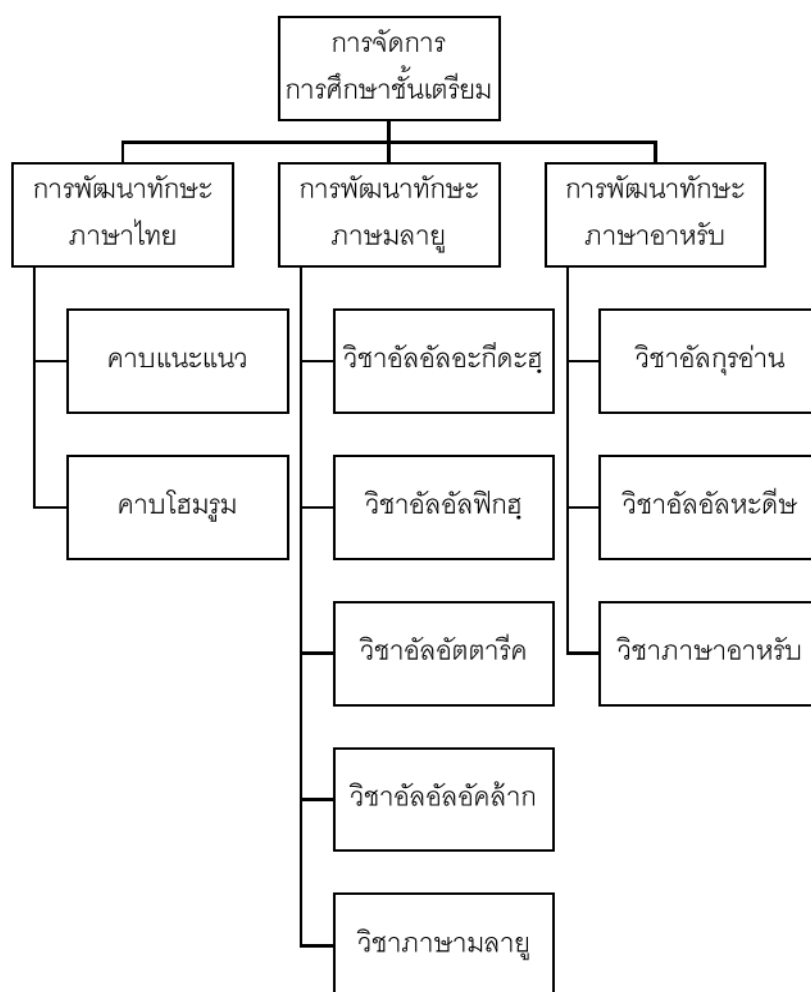
“หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้และพัฒนาครบตามกำหนดแล้ว ทางโรงเรียนจะมีการจัดการสอบและประเมินเพื่อวัดความสามารถที่ได้รับการพัฒนามาตลอดทั้งภาคการเรียนที่ 1 ซึ่งสำหรับนักเรียนที่ผ่านการประเมินจะมีสิทธิเข้าเรียนในระดับอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 1 ได้ในภาคการเรียนที่ 2 แต่จะเป็นการจัดการเรียนรู้แบบหลักสูตรเร่งรัด เพื่อให้ทันต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้กับเพื่อนร่วมห้องในระดับอิสลามศึกษาตอนกลางชั้นปีที่ 2 ในอีกปีการศึกษาปีถัดไป ซึ่งการจัดการศึกษาชั้นเตรียมดังกล่าว มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่คล้ายกันระหว่าง

นักเรียนเด็กด้อยโอกาสชายและนักเรียนเด็กด้อยโอกาสหญิง แต่จะมีต่างกันในช่วงเวลาการจัดตารางการเรียนรู้ โดยที่นักเรียนชายจะมีตารางการจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาภาคปกติในภาคกลางวันส่วนหนึ่ง และในภาคค่ำอีกส่วนหนึ่ง ต่างกันกับนักเรียนหญิงที่จะเรียนตามปกติเพียงในช่วงกลางวันอย่างเดียว”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16

จากข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นเตรียมในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพการจัดการการศึกษาดังกล่าวได้ดังแผนภาพที่ 4.5 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.5 : แสดงรูปแบบการจัดการการศึกษสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอกระษัตริย์ ด้านการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นเตรียม

ผู้วิจัย

แผนภาพที่ 4.5 ในขั้นต้นเป็นแผนภาพแสดงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ด้านการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นเตรียม เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเฉพาะสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสใหม่ที่มีทักษะการอ่าน เขียนยังไม่ได้มาตรฐาน โดยมีรายวิชาในการพัฒนาทักษะภาษามลายูจำนวน 5 วิชา ทักษะภาษา อหรับจำนวน 3 วิชา และทักษะภาษาไทยจำนวน 2 วิชา เนื่องจากนักเรียนดังกล่าวยังสามารถที่จะ พัฒนาทักษะภาษาไทยได้อีกในทุกรายวิชาของกระบวนการจัดการศึกษาสายสามัญ

4.1.1.4 การจัดการศึกษารายวิชาศาสนาเพิ่มเติม

การจัดการศึกษาเพิ่มเติมในรายวิชาศาสนาเป็นการจัดการการศึกษาทั่วไป ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จากการศึกษา รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์โรงเรียน ดรุณารออะฮ์พบว่า โรงเรียนดรุณารออะฮ์ได้มีการจัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาศาสนาเพิ่มเติมจากที่ หลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษาได้กำหนดไว้เช่นกัน เป็นการจัดการการศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กด้อย โอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ระดับมัธยมศึกษา เทียบเท่าระดับอิสลามศึกษาตอนกลางและอิสลาม ศึกษาตอนปลาย โดยแบ่งการจัดการสอนเพิ่มเติมเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบชั้นเรียนในกรอบ หลักสูตรสถานศึกษา และรูปแบบนั่งตักศิลาแบบปอเนาะดั้งเดิม

“ในช่วงเริ่มแรกของการจัดตารางการจัดการเรียนรู้แบบควบคู่ มีการ จัดการเรียนรู้อยู่รายวิชาสามัญในช่วงเช้าและรายวิชาศาสนาในช่วงบ่าย ประกฏว่า นักเรียนจะไม่ค่อยให้ความสนใจและไม่ค่อยมาเรียนในช่วงบ่าย ไม่สบายบ้าง ปวด หัวบ้าง เหตุผลต่าง ๆ นา ๆ ต่อมา มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่โดยการสลับคาบ ระหว่างรายวิชาสามัญและศาสนาตลอดทั้งวันจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นรูปแบบส่วนใหญ่ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน ในส่วนการจัดการ การศึกษาสายศาสนา นอกจากทางโรงเรียนดรุณารออะฮ์จะมีการจัดการเรียนรู้อ ตามหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษาตามที่รัฐบาลกำหนดมาแล้ว ทางโรงเรียนก็มีการจัดการสอนแบบปอเนาะด้วย ส่วนแบบชั้นเรียนก็คือชั้นมุตาวาซีเตาะฮ์และชานาวี ซึ่งในแต่ละระดับชั้นจะประกอบไปด้วยจำนวน 8 รายวิชาเท่า ๆ กัน คือ อัลกุ รอานและอัตต์ฟิซิริ อัลหะดิษหรือที่เราเรียกว่าวจนะท่านศาสดา อัลอะกีดะฮ์ เกี่ยวกับหลักศรัทธา ฟิกฮ์ อัตตารีค วิชาอัคล้าก วิชาภาษาอาหรับ วิชาภาษามลายู และรายวิชาศาสนาเพิ่มเติมตามสถานศึกษากำหนดอีกหลากหลายวิชา เช่น ความรู้ เกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามรูปแบบอิสลาม อารยะธรรมอิสลาม หลักการวิเคราะห์ ฮาดิษ ความรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ด้านภาษาอาหรับ วิชาปรัชญาและจิตวิทยาอิสลาม กระ

ทั้งวิชาชีพร่าง ๆ อีกด้วย โดยที่ไม่ได้เพิ่มวันเรียนเป็น 6 วัน เหมือนบางโรงเรียน แต่ใช้วิธีเพิ่มคาบ ซึ่งในช่วงกลางวันจะมี 9 คาบ กลางคืนอีก 1 คาบ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4

กล่าวได้ว่า การจัดการสอนรายวิชาศาสนาเพิ่มเติมสำหรับเด็กด้อยโอกาสตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่แบบสลับการจัดการสอนระหว่างรายวิชาสามัญกับรายวิชาศาสนาโดยไม่มีการเพิ่มวันเรียน โดยในแต่ละวันนักเรียนจะเรียนรายวิชาสามัญจำนวน 4 คาบ ขณะที่รายวิชาศาสนารวมทั้งกลางคืนเป็นจำนวน 6 คาบ โดยมีรายวิชาศาสนาเพิ่มเติมจากที่หลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษาได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

รายวิชาศาสนาเพิ่มเติมระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1-3

- 1) วิชาอุซูลุลตุฟฮิร (หลักการอธิบายกุรอาน)
- 2) วิชามุสต่อลาฮฺหะดีษ (หลักการวิเคราะห์วจนะศาสดา)
- 3) วิชาอุซูลุลฟิกฮฺ (หลักการศาสนบัญญัติ)
- 4) วิชาฟารอฮิด (การจัดการมรดก)
- 5) วิชามลาญยาวี

รายวิชาศาสนาเพิ่มเติมระดับชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1-3

- 1) วิชาอุลุมุลกุรอาน (หลักการอธิบายอัลกุรอาน)
- 2) วิชามุสต่อลาฮฺหะดีษ (หลักการวิเคราะห์วจนะศาสดา)
- 3) วิชาอุซูลุลฟิกฮฺ (หลักการศาสนบัญญัติ)
- 4) วิชาฟารอฮิด (การจัดการมรดก)
- 5) วิชานาฮฺ (หลักไวยากรณ์ภาษาอาหรับ)
- 6) วิชาซอรอฟ (หลักการผันคำภาษาอาหรับ)
- 7) วิชาอิมลาฮฺและอินซาอฺ (เรียงความภาษาอาหรับ)
- 8) วิชาบาลาฆะฮะ (สำนวนโวหารภาษาอาหรับ)
- 9) วิชามุฮาดาดะฮฺ (การสนทนาภาษาอาหรับ)
- 10) วิชาปรัชญาและจิตวิทยาอิสลาม
- 11) วิชาอารยธรรมอิสลาม
- 12) วิชาหลักสูตรและการจัดการสอน
- 13) วิชาภาษาอังกฤษ
- 14) วิชาหัตถกรรม (การตัดเย็บ) และคหกรรม (การอาหาร)

15) วิชาคอมพิวเตอร์

ส่วนการจัดการสอนศาสนาเพิ่มเติมแบบปอเนาะดั้งเดิม จะเป็นการจัดการสอนภาคกลาง ค่ำคืนตั้งแต่เวลา 19.00 น. ถึงเวลา 20.30 น. โดยรูปแบบการนั่งตักศิลาล้อมวงครึ่งวงกลมกันหลาย ๆ วงซ้อนกัน มีครูผู้สอนเพียงคนเดียว เน้นการสอนแบบบรรยายวรรคต่อวรรค ในขณะที่ผู้เรียนจะจดบันทึกรายละเอียดปลีกย่อยแล้วร่วมกันทำกิจกรรมทบทวนความรู้ตามกลุ่มย่อยต่าง ๆ ในคืนเดียวกันหลังจากเรียนจบแล้ว โดยมีแบบเรียนเป็นหนังสือเรียนศาสนาแบบปอเนาะดั้งเดิม (กิต้าบตุร้อศ) ซึ่งนักเรียนทุกคนจำเป็นจะต้องเข้าเรียน นอกจากนักเรียนชั้นเตรียม ในขณะที่การจัดการสอนกิต้าบในแต่ละคืนจะแตกต่างกันดังตารางที่ 4.3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 : แสดงตารางการจัดการเรียนรู้รายวิชาศาสนาเพิ่มเติมภาคค่ำ

ตารางการจัดการเรียนรู้ศาสนาเพิ่มเติมภาคค่ำ (เรียนกิต้าบ)			
คืนวัน	ชื่อหนังสือ		เนื้อหาหนังสือ
เสาร์	فناور باكي هاتي	เปอนาวัรบาฮีฮาตี	ขัดเกลากิจใจด้วยหลักศาสนา
อาทิตย์	هداية الصبيان	ปีตยาตซุซุขุยาน	หลักความเชื่อและความศรัทธา
จันทร์	سفينة النجاة	ซาฟีนาตุนนาจาห์	ข้อปฏิบัติศาสนบัญญัติ
อังคาร	منية مصلي	มุนยาตุลมุค้อลลี	รายละเอียดการละหมาดเชิงลึก
พุธ	عقيدة العوام	อากีตาตุลอวาม	หลักความเชื่อและความศรัทธา
เพิ่มเติม	الشمائل المحمدية	ชามาอิลมุฮัมมาตียะห์	คุณลักษณะท่านศาสดา
เพิ่มเติม	الأربعين النووي	อ์รบาอีนนาวาวี	วจนะสำคัญของท่านศาสดา
หมายเหตุ : หนังสือเพิ่มเติมคือหนังสือสอนเพิ่มเติมบางเล่มหลังที่ได้จัดการสอนเล่มแรกจบแล้ว			

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16, สัมภาษณ์ 15 กันยายน 2563)

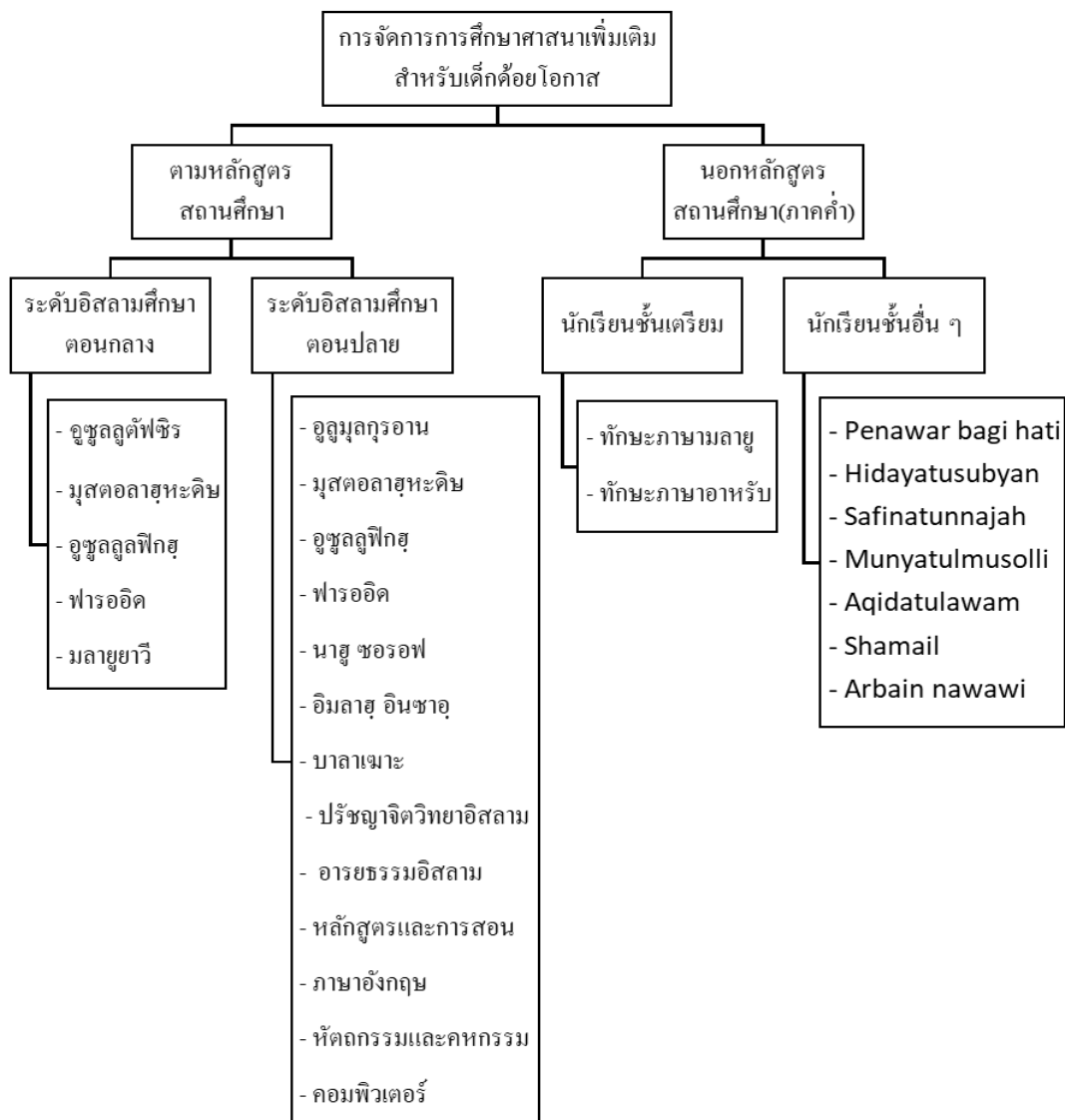
“การจัดการสอนรายวิชาศาสนาเพิ่มเติมจะจัดในคืนวันเสาร์จนถึงคืนวันพุธ เป็นการจัดการเรียนรู้ตำราเก่าแก่ทางศาสนาอิสลามคืนละ 1 เล่ม และเมื่อเล่มไหนจบก่อน จะมีการเปลี่ยนหนังสือเล่มอื่นแทน เช่น กิต้าบชามาอิล และกิต้าบอ์รบาอีนนาวาวี เป็นต้น ส่วนนักเรียนจะนั่งเรียนแบบฮาลาเกาะห์ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนแบบปอเนาะดั้งเดิม ผู้สอนทำการอ่านตามสำนวนตำราและทำการอธิบายแบบบรรยายอย่างละเอียดบรรทัดต่อบรรทัด ซึ่งผู้เรียนจะทำการทบทวนและสรุปบทเรียนกับเพื่อน ๆ อีกครั้งหลังจากได้เรียนจบแล้วในแต่ละคืน ทั้งหมดก็เพื่อให้นักเรียนเด็ก

ด้วยโอกาสได้มีทักษะการปฏิบัติศาสนกิจและภาวะทางจิตวิญญาณศาสนาที่
เข้มแข็งมากกว่าจากการเรียนวิชาศาสนาแบบควบคู่ทั่วไปเพียงอย่างเดียว”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16

จากข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดการศึกษาศาสนาเพิ่มเติมแก่
เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ทั้งจากการสัมภาษณ์และข้อมูลเอกสาร ผู้วิจัยสามารถ
สรุปเป็นแผนภาพการจัดการการศึกษาดังกล่าวได้ดังแผนภาพที่ 4.6 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.6 : แสดงรูปแบบการจัดการการศึกษาศาสนาเพิ่มเติมสำหรับเด็กด้อยโอกาส

ผู้วิจัย

จากข้อมูลการจัดการศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดการศึกษาศาสนาเพิ่มเติมแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮะตามแผนภาพที่ 4.6 ในขั้นต้น กล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบบควบคู่สามัญศาสนา คือ การจัดการเรียนรู้สายสามัญและสายศาสนาด้วยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษา ปีพุทธศักราช 2546 ปรับปรุง ฉบับปีพุทธศักราช 2555 ตามลำดับ มาดำเนินการจัดการศึกษาร่วมกันแบบควบคู่ในการศึกษาเดียวกัน ดังนั้น ในหนึ่งวัน นักเรียนจะมีคาบเรียนรายวิชาสามัญและศาสนาควบคู่ในสัดส่วนคาบที่เท่า ๆ กัน ทำให้นักเรียนที่จบการศึกษาจะได้รับวุฒิการศึกษาจำนวน 2 วุฒิตัวกัน คือ วุฒิมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และวุฒิอิสลามศึกษาตอนกลางและตอนปลาย ซึ่งรูปแบบการจัดการศึกษาดังกล่าวเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั่ว ๆ ไป และในขณะเดียวกัน แต่ละโรงเรียนจะมีการสอนรายวิชาต่าง ๆ เพิ่มเติมเป็นการเฉพาะ เพิ่มเติมจากที่หลักสูตรแกนกลางตามที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ในกรณีนี้ โรงเรียนดรุณารออะฮะฮะได้มีการจัดการดังกล่าวเฉพาะแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นนักเรียนเด็กด้อยโอกาสทุกคน โดยเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เทียบเท่าอิสลามศึกษาตอนกลาง จำนวน 5 วิชา และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เทียบเท่าอิสลามศึกษาตอนปลาย จำนวน 15 วิชา ตลอดจนการจัดการเรียนรู้ศาสนาเพิ่มเติมในภาคค่ำด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบปอเนาะดั้งเดิมอีกจำนวน 7 วิชา

4.1.1.5 การจัดการศึกษาหลักสูตรท่องจำอัลกุรอาน

จากการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาท่องจำอัลกุรอานของโรงเรียนดรุณารออะฮะฮะด้วยแนวคิด STIFIn เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กด้อยโอกาสอีกรูปแบบหนึ่งของโรงเรียนดรุณารออะฮะฮะที่เปิดดำเนินการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสชายในระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น ดำเนินการจัดการศึกษาควบคู่กับการศึกษาสายสามัญ สายศาสนา และการท่องจำอัลกุรอาน โดยบูรณาการเนื้อหาวิชาการสายสามัญเป็น 5 วิชา คือ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาบูรณาการสามัญ ส่วนรายวิชาศาสนามีการจัดการศึกษาครบ 8 สาระวิชาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้น และดำเนินการจัดการศึกษาท่องจำอัลกุรอานในเวลาที่เหลือวันละ 6 ชั่วโมง มีขั้นตอนการเรียนรู้เริ่มต้นด้วยแบบเรียน อัลอักเราะบ (الأقرب) แบบเรียนกีรออาตี (قرآتي) และทบทวนอ่านจนคล่องรูปแบบ อัล-ตัฮซิน (التحسين) เป็นลำดับขั้นตอนรูปแบบการเรียนรู้วิธีการอ่านคำภีร์อัลกุรอานจากพื้นฐานเบื้องต้นจนสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างคล่องแคล่ว

“นักเรียนที่จะเริ่มท่องจำอัลกุรอ่าน จำเป็นที่เขาเหล่านั้นต้องผ่านหลักสูตร อักร่าบ หรือกีรออาตีก็ได้ ที่สำคัญคือ นักเรียนต้องอ่านออก และจบด้วยอัต-ต้อซิน ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้วิธีการอ่านกุรอ่านเบื้องต้นโดยเริ่มขึ้นตอนการเรียนรู้ด้วยการเน้นการรู้จักตัวอักษรและเสียงภาษาอาหรับในรูปแบบต่าง ๆ นั่นก็คืออักร่าบ ต่อด้วยการอ่านคำที่เป็นกลุ่มคำสั้น ๆ จนจบ 5 เล่ม ก็คือกีรออาตี แล้วก็เริ่มการอ่านเล่มใหญ่และทำการทบทวนจนถึงขั้นสามารถอ่านได้อย่างคล่องแคล่ว นั่นก็คืออัล-ต้อซิน นั่นเอง มีหลักเกณฑ์ง่าย ๆ คือ ก่อนที่นักเรียนจะเริ่มการท่องจำอัลกุรอ่าน จำเป็นที่จะต้องอ่านได้อย่างคล่องแคล่วที่ระดับความเร็วไม่เกิน 2 นาที ต่อหนึ่งหน้า หรือ 20 นาทีต่อ 1 ยุซ เป็นอย่างน้อย ซึ่งในแต่ละครั้งจะอ่านผิดได้ไม่เกิน 3 ที่ เริ่มจากวันละ 4 หน้า โดยในแต่ละหน้าต้องอ่านหน้าละ 10 รอบเป็นอย่างต่ำ ด้วยวิธีการอ่านทีละโองการ ๆ ละ 10 รอบ และในกรณีที่แต่ละโองการมีความยาวมากกว่า 2 บรรทัด ให้ทำการเฉลี่ยอ่านทีละ 1-2 บรรทัด แล้วค่อย ๆ เพิ่มตามความสามารถของนักเรียนแต่ละคนจนจบเล่ม แล้วต่อด้วยการทบทวนวันละ 1 ยุซ ซึ่ง 1 ยุซ ก็คือ 20 หน้า โดยในแต่ละยุซต้องอ่านให้ได้ยุซละ 10 รอบต่อวัน จนจบ 30 วัน 30 ยุซ กล่าวได้ว่า นักเรียนคนหนึ่งสามารถอ่านได้วันละ 10 ยุซ หรือราว ๆ 200 หน้า จึงจะให้มีการเริ่มการท่องจำได้ ส่วนรูปแบบการเรียนรู้อัลกุรอ่าน ระดับต้อซินจะแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มนักเรียนที่สามารถส่งอ่านซาบักได้อย่างคล่องแคล่ววันละน้อยกว่า 20 หน้า เรียกว่า กลุ่มอัล-ต้อซิน 1 และกลุ่มนักเรียนที่จบเล่มแล้วสามารถส่งอ่านมันซิลได้อย่างคล่องแคล่ววันละ 1 ยุซ เราเรียกว่า กลุ่มอัล-ต้อซิน 2”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 10

จากบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น กล่าวได้ว่า นักเรียนที่จะเริ่มท่องจำคำภีร์อัลกุรอ่าน จำเป็นจะต้องมีความสามารถอ่านอย่างคล่องแคล่ววันละ 10 ยุซ เป็นอย่างน้อย โดย 10 ยุซ ดังกล่าวภายในระยะเวลา 200 นาที หรือ 3 ชั่วโมง 20 นาที เฉลี่ยหน้าละไม่เกิน 2 นาที โดยไม่ติดขัด ซึ่งเป็นเวลาที่เพียงพอเป็นปกติสำหรับผู้ที่สามารถอ่านอัลกุรอ่านได้อย่างคล่อง ในขณะที่ระดับความสามารถในการอ่านดังกล่าว โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ได้พัฒนาขีดความสามารถของนักเรียนด้วยรูปแบบ อัต-ต้อซิน ดังที่กล่าวมาแล้วในขั้นต้น ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนักเรียนที่ยังเรียนอ่านไม่จบเล่ม เรียกว่า กลุ่ม อัล-ต้อซิน 1 กับระดับนักเรียนที่เรียนอ่านจบเล่มแล้วอยู่ในระหว่างการอ่านทวน เรียกว่า กลุ่ม อัล-ต้อซิน 2 ดังตารางที่ 4.4 และที่ 4.5 ตามลำดับต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 : แสดงตารางเวลาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้้อัลกรอ่านรูปแบบ อัต-ตัยชิน 1

ตารางเวลาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้้อัลกรอ่านรูปแบบ อัต-ตัยชิน		
เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
04.30-05.00	ทบทวนความคล่องเตรียมส่งซาบัก	ในละหมาดและทั่วไป
06.15-07.10	ส่งซาบัก (บทใหม่)	รายคนกับครู
08.15-09.10	เรียนซาบักบทใหม่กับครู	เฉพาะที่ไม่ถึง 7 ยุซ
08.15-09.10	เรียนซาบักบทใหม่ด้วยตนเอง	สำหรับที่เกิน 7 ยุซ
09.10-10.00	ทวนซาบักด้วยตนเอง / ผลัดกับเพื่อน	โองการละ 10 รอบ
10.00-10.10	พักตามอัยยาศัย	ห้องน้ำ / พักผ่อน
10.10-10.30	ตรวจสอบความถูกต้อง ความคล่องซาบัก	กับเพื่อน
13.45-15.15	ส่งมันซิล วันละ 2-3 ยุซ	ผลัดกับเพื่อน
19.15-20.15	อ่านซาบักด้วยตนเองจนคล่อง	ไม่เกิน 22.00 น.

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 11, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2563)

ตารางที่ 4.5 : แสดงตารางเวลาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้้อัลกรอ่านกลุ่ม อัต-ตัยชิน 2

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้้อัลกรอ่านกลุ่ม อัต-ตัยชิน 2		
ช่วงเวลาเรียน	กิจกรรม	รอบที่
06.15-07.15	นักเรียนเข้าส่งอ่านมันซิลกับอุสตะคนละ 1 ยุซ ครึ่งละ 3 คน	9,10
08.15-09.15	นักเรียนเข้าอ่านตรวจสอบบทมันซิลใหม่กับเพื่อนคนละ 1 ยุซ	1
09.15-09.50	นักเรียนทบทวนอ่านมันซิลใหม่ด้วยตนเองในส่วนที่ไม่คล่อง	2
09.50-10.00	พักตามอัยยาศัย	
10.00-10.30	นักเรียนอ่านทบทวนมันซิลใหม่กับเพื่อนหน้าละ 5 รอบ	3,4,5,6,7
13.45-15.30	นักเรียนอ่านทบทวนมันซิลใหม่กับเพื่อนหน้าละ 5รอบ (ต่อ)	3,4,5,6,7
19.15-20.15	นักเรียนอ่านทบทวนมันซิลใหม่กับเพื่อนหน้าละ 5รอบ (ต่อ)	3,4,5,6,7
04.30-05.00	นักเรียนทบทวนอ่านมันซิลใหม่ด้วยตนเอง	8

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 11, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2563)

จากตารางที่ 4.4 และ 4.5 ในขั้นต้น พบว่า ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้้อัลกรอ่านรูปแบบ อัต-ตัยชิน จะมีเวลาในการเรียนตลอดทั้งวันจำนวน 360 นาที หรือ 6 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เวลา 04.30 นาฬิกา จนถึง เวลา 20.15 นาฬิกา โดยวิธีการอ่านนำ อ่านตาม ทบทวนอ่าน และตรวจสอบอ่าน ในขณะเดียวกัน ครูผู้สอนอาจมีวิธีการเรียนอัลกรอ่านที่นอกเหนือจากวิธีหลักได้โดยครูผู้สอนและ

นักเรียนแต่ละคนจะเป็นผู้กำหนดรูปแบบผ่านการปรึกษาหารือร่วมกันที่สอดคล้องกับลักษณะ อัจฉริยะภาพและบุคลิกภาพเฉพาะบุคคลตามหลักการ STIFIn ทั้ง 5 ประเภทของนักเรียนแต่ละคน

“การจัดการเรียนรู้การอ่านอัลกุรอานแบบ อัต-ต้อซิน ของ STIFIn นี้ จะมีหลักรูปแบบการเรียนของเขาแล้ว แต่ถ้าเห็นแล้ว เด็ก ๆ เริ่ม ๆ เพื่อ เราก็สามารถ พลิกแพลงได้ แต่ก็อย่าให้มันไกลมากจากกรอบหลักที่เขาวางไว้มาก แล้วก็กลับสู่ แบบเดิมอีก เด็ก ๆ จะได้ไม่ทันเบื่อ ประกอบกับในช่วงเวลาตลอดทั้งวัน ยังมี 3 ช่วงเวลาในแต่ละวันที่จะเป็นช่วงเวลาเรียนการศึกษาภาคบังคับตามหลักสูตร แกนกลางกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย คือ ช่วงเวลา 10.30-12.15 น. ช่วงเวลา 15.15-16.00 น. และช่วงเวลา 20.15-20.45 น. รวมเวลาเรียนการศึกษาภาคบังคับ ตามหลักสูตรแกนกลางกระทรวงศึกษาธิการทั้งหมดในแต่ละวันจำนวนวันละ 180 นาที หรือ 3 ชั่วโมงเต็ม ประกอบไปด้วยวิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชา คณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาบูรณาการ และรายวิชาศาสนาอิสลามต่าง ๆ ซึ่ง เราก็สามารถจัดการปรับเปลี่ยนเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ๆ ในบางช่วงบางเวลาได้ด้วยเช่นกัน ตอบโจทย์รูปแบบ STIFIn ที่จะให้ความสำคัญกับ คุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลเป็นอย่างมาก โดยมีการจัดระบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีรูปแบบการทำงานของสมองของแต่ละบุคคลด้วย โดยแบ่งประเภท บุคคลไว้ 5 ประเภท คือ Sensing , Thinking , Intuiting , Feeling และ Insting”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 10

“พระองค์อัลลอฮ์ตาอาลา ได้ทรงสร้างรูปร่างของมนุษย์มาด้วยรูปร่างที่ สมบูรณ์แบบ เช่นเดียวกัน อัลลอฮ์ได้ทรงประทานมันสมองและความสำนึกคิดให้แก่ มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบเช่นเดียวกัน ดังนั้น เราทุกคนล้วนมีความเป็นอัจฉริยะภาพ ซึ่งเป็นความอัจฉริยะภาพที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเราว่าจะสามารถค้นหาตัวตนได้ หรือไม่ ซึ่งมีหลายวิธีการด้วยกัน เช่น การทบทวนอดีต หรือจากการสังสม ประสบการณ์ ในประเด็นนี้ หลักแนวคิด STIFIn ได้จำแนกความอัจฉริยะภาพของ มนุษย์เราแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ Sensing , Thinking , Intuiting , Feeling และ Insting ยกตัวอย่าง เช่น นักเรียนประเภท Sensing ก็จะมีลักษณะเด่นกว่า กลุ่มอื่น ๆ ในเรื่องความจำ ในทางการแพทย์บุคคลประเภทนี้ สมองจะใช้งาน ด้านซ้ายข้างเป็นส่วนมาก บุคคลประเภทนี้จริง ๆ แล้วจะมีพฤติกรรมซุกซน อยู่หนึ่ง ไม่ได้ ต้องหากิจกรรมทำอยู่เรื่อย เทคนิคการเรียนที่ดีสำหรับเขาคือการเรียนโดย การแข่งขันกับเพื่อน ในที่นี้ไม่ใช่การสร้างคู่แข่งในเชิงลบแต่เป็นการกระตุ้นให้รู้สึก

อยากเรียน ส่วนนักเรียนประเภท Thinking จะมีลักษณะนิสัย มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงและหัวแข็ง เขาจึงสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ถึงแม้ปัญหาจะยากขนาดไหนก็ตาม เขาชอบทำงานคนเดียว ผลงานที่ออกมามักจะเป็นที่น่าพอใจและโดดเด่น บุคคลประเภทนี้มีตัวกระตุ้นอยู่ในตัวของเขาเอง มีความตั้งใจด้วยตัวเองในการค้นคว้าหาความรู้ ยิ่งถ้ามีคนที่ทำให้ความเคารพนับถือก็เพียงพอที่จะเป็นกำลังใจให้เขาได้ เป็นการกระตุ้นเขา โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีคนชมหรือให้รางวัล เพราะเขาต้องการแค่การยอมรับจากคนรอบข้างที่มาจาก การเคารพในตัวเขา และนี่ก็คือลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละประเภทที่เราจะต้องรู้จักตัวตนเขา ครูจึงจะสามารถบริหารจัดการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมโดยที่ทั้งครูและนักเรียนไม่จำเป็นต้องเหนื่อยมาก เช่นเดียวกับการท่องจำอัลกุรอาน ที่มงาน STIFIn ได้ทำการวิจัยมาหลายปี สุดท้ายเรามีวิธีการท่องจำที่ได้ผลดี ซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับความอัจฉริยะภาพของแต่ละบุคคล ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลักด้วยกัน คือ ชั้นเตรียมอุปกรณ์ ชั้นเตรียมการก่อนท่อง และชั้นปฏิบัติการท่อง”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 13

ดังนั้น ในการจัดกระบวนการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนดังกล่าว โดยเฉพาะในการว่ากล่าวให้คำตักเตือนหรือการให้กำลังใจตลอดจนรูปแบบการพักระหว่างเรียนตามวิธีการของกระบวนการฟื้นฟูสมรรถนะความเหนื่อยล้าของสมองแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนแต่ละคนจะต้องรู้จักการนำรูปแบบวิธีการไปใช้กับผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสมตามลักษณะอัจฉริยะภาพจากกระบวนการทำงานของสมองประกอบกับลักษณะบุคลิกภาพของนักเรียนแต่ละคนทั้ง 5 ประเภท ของ STIFIn คือ Sensing (สมองลิดบิตซ้าย) Thinking (สมองซีกซ้าย) Intuiting (สมองซีกขวา) Feeling (สมองลิมบิตขวา) และ Insting (สมองกลาง) และเมื่อนักเรียนสามารถอ่านอัลกุรอานได้อย่างคล่องแคล่วตามหลักการในขั้นต้นแล้ว ในขั้นต่อไป นักเรียนจะเริ่มการท่องจำด้วยรูปแบบการท่องจำอัลกุรอานตามหลักการ STIFIn เช่นเดียวกัน ซึ่งมีรูปแบบแต่ละวิธีที่แตกต่างกันแต่ละคนเป็นการเฉพาะตามลักษณะการทำงานของสมองแต่ละคนทั้ง 5 ประเภท ในขั้นต้น โดยมีรายละเอียดกระบวนการท่องจำอัลกุรอานประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1) ชั้นเตรียมอุปกรณ์

ในชั้นเตรียมอุปกรณ์สำหรับการท่องจำอัลกุรอานด้วยหลักการ STIFIn ทุกประเภทจะต้องเตรียมวัสดุและอุปกรณ์ในการประกอบ การท่องจำอัลกุรอาน ได้แก่ อัลกุรอานฉบับมาตีนะห์

อัลกุรอ่าน transfer อัลกุรอ่านมาตีนะห์ฉบับกระเป่า อัลกุรอ่านฉบับแปล ที่วางอัลกุรอ่านแนวตั้ง ปากกาเน้นข้อความ 3 สี ดินสอ ไม้บรรทัด และเครื่องเล่น mp3

2) ชั้นเตรียมการก่อนการท่อง

เมื่อนักเรียนได้มีอุปกรณ์ประกอบการท่องจำอัลกุรอ่านครบทุกอย่างแล้ว ในขั้นต่อมาคือ ชั้นเตรียมการก่อนการท่องจำ ซึ่งนักเรียนจะต้องทำการเตรียมในเรื่องต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน ตามรูปแบบกระบวนการทำงานของสมองแต่ละประเภท โดยกิจกรรมนี้ นักเรียนดำเนินการทำในช่วงเวลา 13.45 น. - 15.15 น. มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักเรียนประเภท Sensing

- 1) อ่านความหมายของแต่ละโองการที่จะท่อง
- 2) ชีตเส้นในแต่ละหน้าอัลกุรอ่านที่จะท่องออกเป็น 3 ส่วน
- 3) ทำกล่องสี่เหลี่ยมของโองการด้วยสีที่แตกต่างกัน
- 4) ทำวงกลมสี่เหลี่ยมระหว่างโองการท้ายสุดของแต่ละส่วนแบ่ง
- 5) ชีตเส้นแบ่งหน้าอัลกุรอ่าน Transfer ออกเป็น 3 ส่วน
- 6) เขียนคำแรกของทุกโองการในอัลกุรอ่าน Transfer
- 7) ทำวงกลมสี่เหลี่ยมระหว่างโองการท้ายสุดของแต่ละส่วนแบ่งใน Transfer

นักเรียนประเภท Thinking

- 1) อ่านความหมายของแต่ละโองการที่จะท่อง
- 2) ชีตเส้นในแต่ละหน้าอัลกุรอ่านที่จะท่องออกเป็น 3 ส่วน
- 3) ทำกล่องสี่เหลี่ยมและคำสุดท้ายของโองการ
- 4) ระบายสีตัวเลขระหว่างโองการ
- 5) ทำวงกลมสี่เหลี่ยมระหว่างโองการท้ายสุดของแต่ละส่วนแบ่ง
- 6) ชีตเส้นแบ่งหน้าอัลกุรอ่าน Transfer ออกเป็น 3 ส่วน
- 7) เขียนคำแรกและคำสุดท้ายของทุกโองการในอัลกุรอ่าน Transfer
- 8) ทำวงกลมสี่เหลี่ยมระหว่างโองการท้ายสุดของแต่ละส่วนแบ่งใน Transfer

นักเรียนประเภท Intuiting

- 1) อ่านความหมายของแต่ละโองการที่จะท่อง
- 2) ชีตเส้นในแต่ละหน้าอัลกุรอ่านที่จะท่องออกเป็น 3 ส่วน
- 3) ทำกล่องสี่เหลี่ยมของโองการแรกและคำสุดท้ายของโองการสุดท้าย

- 4) ทำวงกลมสีแดงระหว่างโองการท้ายสุดของแต่ละส่วนแบ่ง
- 5) ไม่ต้องขีดเส้นแบ่งหน้าอัลกุรอาน Transfer ออกเป็น 3 ส่วน
- 6) วาดภาพความหมายของโองการต่าง ๆ ตามความเข้าใจลงใน Transfer

นักเรียนประเภท Feelling

- 1) อ่านความหมายของแต่ละโองการที่จะท่อง
- 2) ขีดเส้นในแต่ละหน้าอัลกุรอานที่จะท่องออกเป็น 3 ส่วน
- 3) ทำกล่องสี่เหลี่ยมและคำสุดท้ายของส่วน
- 4) ทำวงกลมสีแดงระหว่างโองการท้ายสุดของแต่ละส่วนแบ่ง
- 5) ขีดเส้นแบ่งหน้าอัลกุรอาน Transfer ออกเป็น 3 ส่วน
- 6) เขียนคำแรกและคำสุดท้ายของทุกโองการในอัลกุรอาน Transfer
- 7) ฟังเสียงอ่านคำภีร์อัลกุรอานจากเครื่องเล่นเสียง

นักเรียนประเภท Insting

ในส่วนของนักเรียนประเภท Insting เป็นนักเรียนประเภทที่แตกต่างไปจากประเภทอื่น ๆ นักเรียนประเภทนี้จะมีวิธีการในการเตรียมการก่อนการท่องจำอัลกุรอานตามการแบ่งประเภทของกรุปเลือด ดังตารางที่ 4.6 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 : แสดงวิธีการเตรียมการก่อนท่องอัลกุรอานบุคคลประเภท Insting

วิธีการเตรียมการก่อนท่องจำอัลกุรอานบุคคลประเภท Insting				
ชนิดกรุปเลือด	A	AB	O	B
สูตรการท่องจำ	Thinking	Sensing	Feelling	Intuiting

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 13, สัมภาษณ์ 6 มิถุนายน 2563)

3) ชั้นปฏิบัติการท่อง

เมื่อนักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ในขั้นเตรียมการดังที่กล่าวมาแล้วในขั้นต้นครบทุกขั้นตอนแล้ว ในลำดับต่อไปคือขั้นการปฏิบัติการท่อง ซึ่งในขั้นปฏิบัติการท่องนี้จะแบ่งวิธีการท่องจำออกเป็น 5 วิธีการตามลักษณะบุคคลแต่ละประเภทเช่นเดียวกัน โดยเป็นวิธีการท่องจำอัลกุรอานแบบการท่องไปทีละหน้า มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

นักเรียนประเภท Sensing Thinking และ Intuiting

- 1) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอานจำนวน 20 ครั้ง

- 2) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่านแบบเปิดปิดจำนวน 10 ครั้ง
- 3) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่าน transfer จำนวน 5 ครั้ง
- 4) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่านแบบท่องจำจำนวน 5 ครั้ง
- 5) อ่านส่วนที่ 2 ตามขั้นตอนส่วนที่ 1 จนครบทุกขั้นตอน
- 6) อ่านแบบท่องจำรวมกันทั้ง 2 ส่วน จำนวน 3 ครั้ง
- 7) อ่านส่วนที่ 3 ตามขั้นตอนส่วนที่ 1 จนครบทุกขั้นตอน
- 8) อ่านแบบท่องจำรวมกันทั้ง 3 ส่วน จำนวน 3 ครั้ง
- 9) นำบทท่องจำเข้าอ่านให้ครูฟัง โดยมีเกณฑ์การผ่าน คือ ผิดไม่เกิน 3 ที่

นักเรียนประเภท Feelling

- 1) ฟังส่วนที่ 1 จากเครื่องเสียงจำนวน 10 ครั้ง
- 2) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่านจำนวน 10 ครั้ง
- 3) อ่านพร้อมฟังส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่านจำนวน 10 ครั้ง
- 4) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่านแบบเปิดปิดจำนวน 10 ครั้ง
- 5) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่าน transfer จำนวน 5 ครั้ง
- 6) อ่านส่วนที่ 1 ในอัลกุรอ่านกับเพื่อนจำนวน 5 ครั้ง
- 7) อ่านส่วนที่ 2 ตามขั้นตอนส่วนที่ 1 จนครบ 1 ครั้ง
- 8) อ่านรวมกันทั้ง 2 ส่วน จำนวน 3 ครั้ง
- 9) อ่านส่วนที่ 3 ตามขั้นตอนส่วนที่ 1 จนครบ 1 ครั้ง
- 10) อ่านรวมกัน 3 ส่วน จำนวน 3 ครั้ง
- 11) นำบทท่องจำเข้าอ่านให้ครูฟัง โดยมีเกณฑ์การผ่าน คือ ผิดไม่เกิน 3 ที่

นักเรียนประเภท Insting

ในส่วน of นักเรียนประเภท Insting เป็นนักเรียนประเภทที่แตกต่างไปจากประเภทอื่น ๆ นักเรียนประเภทนี้จะมีวิธีการและขั้นตอนในการท่องจำอัลกุรอ่านตามการแบ่งประเภทของกรุปเลือดของแต่ละคน ดังตารางที่ 4.7 ต่อไปนี้

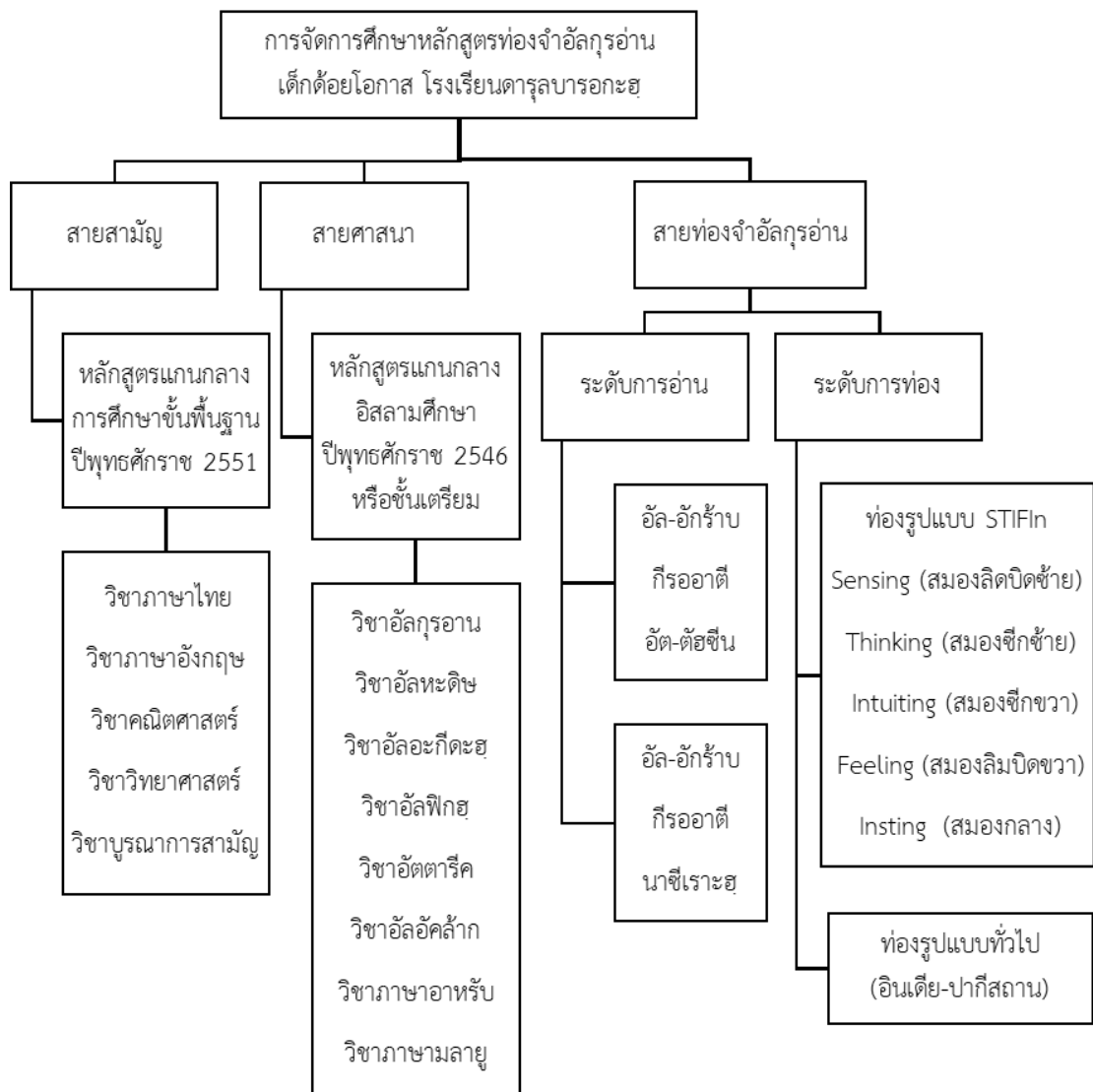
ตารางที่ 4.7 : แสดงวิธีการท่องจำอัลกุรอ่านสำหรับบุคคล ประเภท Insting

วิธีการท่องจำคำกริยาอัลกุรอ่านสำหรับบุคคลประเภท Insting				
ชนิดกรุปเลือด	A	AB	O	B
สูตรการท่องจำ	Thinking	Sensing	Feelling	Intuiting

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 13, สัมภาษณ์ 6 มิถุนายน 2563)

จากข้อมูลรูปแบบการจัดการศึกษาที่องค์การอิสลามอ่านควบคู่กับการศึกษาสามัญและศาสนาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดาร์ลবারอกะฮ์ในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นแผนภาพการจัดการการศึกษาดังกล่าวตามแผนภาพที่ 4.7 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.7 : แสดงรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรท่องจำอัลกุรอานเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดาร์ลবারอกะฮ์

ผู้วิจัย

จากรูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรท่องจำอัลกุรอานสำหรับเด็กด้อยโอกาสชายของโรงเรียนดาร์ลবারอกะฮ์ ตามแผนภาพที่ 4.7 ในขั้นต้น ประกอบกับข้อมูลการสัมภาษณ์ สามารถกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาดังกล่าวจะเน้นการท่องจำอัลกุรอานเป็นหลัก โดยยังคงไว้ซึ่งการจัดการ

เรียนรู้สายสามัญรูปแบบบูรณาการเป็น 5 วิชา ด้วยการสอดแทรกเนื้อหาสาระต่าง ๆ ในรายวิชาทั้ง 5 ดังกล่าวจากทั้งหมดจำนวน 8 วิชา คือ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ ส่วน วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชาสุขศึกษาและพลศึกษา วิชาการงานและเทคโนโลยี และวิชาศิลปะ เฉลี่ยวันละ 3 คาบ ๆ ละ 40 นาที ในขณะที่การจัดการศึกษาสายศาสนายังคงไว้ทั้ง 8 รายวิชา แต่เป็นการจัดการสอนแบบสมทบในช่วงเย็นและกลางคืนแทน เฉลี่ยวันละ 3 คาบ ๆ ละ 40 นาที เช่นกัน ในขณะที่เวลาที่เหลือในแต่ละวันจะเป็นการจัดการกระบวนการเรียนรู้การท่องจำอัลกุรอาน ซึ่งแบ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 2 ระดับหลัก คือ ระดับการอ่าน และระดับการท่อง โดยในระดับการอ่าน จะมีกระบวนการจัดการเรียนรู้จนสามารถอ่านได้จนคล่องแคล่วด้วยรูปแบบ อัต-ต้อซิน หรือ รูปแบบนาซีเราะฮฺ ตามความถนัดของนักเรียน ในขณะที่ระดับการท่อง จะมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2 รูปแบบเช่นกัน คือ รูปแบบ STIFIn หรือรูปแบบ อินเดีย-ปากีสถาน

4.1.1.6 การจัดการศึกษาหลักสูตรคิมัตปัญญาเลิศ

ในการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนดาร์ุลบารอกะฮฺ นอกจากจะมีการจัดการศึกษาทั้งสายสามัญและศาสนาแบบควบคู่แล้ว เมื่อนักเรียนได้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสายสามัญและศาสนา นักเรียนดังกล่าวยังจำเป็นต้องเรียนเพิ่มเติมตลอดจนผ่านทุกตัวชี้วัดอีก 1 หลักสูตรภายในระยะเวลา 1 ปี คือหลักสูตร “คิมัตปัญญาเลิศ” เป็นหลักสูตรการฝึกปฏิบัติงานพร้อม ๆ กับการพัฒนาตัวเองด้านทักษะชีวิตและทักษะอาชีพต่าง ๆ ซึ่งเป็นเชื่อมโยงภาคบังคับหนึ่งที่นักเรียนและผู้ปกครองได้ทำการตกลงกันไว้แล้วกับโรงเรียนโดยลายลักษณ์อักษรก่อนจะเข้ามาอยู่เป็นนักเรียนประจำของโรงเรียนดาร์ุลบารอกะฮฺ และเมื่อนักเรียนได้ผ่านหลักสูตรดังกล่าวอย่างสมบูรณ์แล้วทุกขั้นตอน จึงจะกล่าวได้ว่า ได้จบหลักสูตรการศึกษาเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ุลบารอกะฮฺในเครือมุลินีบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศอย่างแท้จริง

“หลักสูตรนักเรียนฝึกงานเป็นหลักสูตรหนึ่งที่มีความเป็นมาเนื่องมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับศิษย์เก่าโรงเรียนดาร์ุลบารอกะฮฺกลุ่มนักเรียนเด็กกำพร้าและยากจน กล่าวคือ นักเรียนดังกล่าวเมื่อได้เรียนจบและออกจากสถานรับเลี้ยงแล้วยังไม่สามารถยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเองอย่างมีคุณภาพได้ และแม้แต่นักเรียนดังกล่าวจะเคยได้รับการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมทุกมิติการดำเนินชีวิตจนจบหลักสูตรภาคบังคับขั้นพื้นฐานไปแล้ว แต่ในความเป็นจริง เมื่อนักเรียนดังกล่าวได้ออกไปเผชิญกับโลกแห่งความเป็นจริงภายนอก เมื่อเผชิญกับความเดือดร้อน หลายครอบครัวเลือกวิธีการแก้ปัญหาโดยให้แต่งงาน โดยหวังจะให้มีชีวิตอย่างสุขสบายในความ

ดูแลของฝ่ายชายทั้ง ๆ ที่ฝ่ายหญิงยังไม่มีความพร้อม และยิ่งแล้วใหญ่ เมื่อฝ่ายชายเองก็ยังไม่มีความพร้อม อันจะส่งผลเป็นปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมายที่ยากต่อการแก้ไข เช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการหย่าร้าง ปัญหาว่างงาน ปัญหาทำธุรกิจผิดกฎหมาย ปัญหาเด็กด้อยโอกาส ปัญหาเด็กก้าวร้าว อย่างไม่จบไม่สิ้น เกิดการส่งลูกหลานต่อ ๆ กันมา ณ.สถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสที่คุณพ่อ คุณแม่เคยมาอาศัยอยู่ในอดีต ซึ่งทางโรงเรียนดรุณารักษะโดยมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ถือว่าการบริหารจัดการดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ トラบใดที่นักเรียนเด็กกำพร้าและยากจนดังกล่าวออกไปแล้วยังอยู่ในสภาพเดิม”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1

“นักเรียนของเราจบมาก็หลายรุ่นแล้วนะคะ นี่ก็เกือบ 30 ปีแล้วที่เปิดมาจากจำนวนนักเรียนที่เรียนจบออกไปแล้วนั้น หลายคนก็ได้ดิบได้ดี มีการงานที่มั่นคง ก็จะกลับมาช่วยน้อง ๆ ในมูลนิธิอีก ค่ะ วงเวียนกันอย่างนี้ต่อ ๆ มา แต่ก็จะมีอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ออกไปแล้ว จะไปแต่งงานหรือทำงานอะไรก็แล้วแต่ วันดีคืนดีจะกลับมาขอเรา กลับมาหาเราพร้อมน้ำตา เตือดร้อนต่าง ๆ นา ๆ บ้างก็อย่ากับสามี บ้างก็ไม่มีการทำงานเป็นหลักแหล่ง บ้างก็ส่งลูกหลานมาอยู่กับเราอีก อันนี้ 2 กรณีนะ ค่ะ 1 คือ เคยอยู่มาแล้วและเห็นว่าอยู่กับเราแล้วได้ดี เลยอยากให้ลูกมาอยู่ด้วย ส่วน 2 นี้แหละคือปัญหา เพราะยังคงอยู่ในสภาพเดิม ยังคงมีฐานะยากจน เพราะมาอยู่กับเรา ก็มาเรียนแต่หนังสือ แต่ไม่ได้เรียนทักษะเอาตัวรอดต่าง ๆ จึงเกิดหลักสูตรนักเรียนคิดมัตขึ้นมา เราเรียกว่า หลักสูตรคิดมัตปัญญาเลิศ เพราะเราคิดว่า การที่นักเรียนมาอยู่กับเราในสภาพแบมือ จบไปแล้วยังกลับมาในสภาพแบมืออีก เรายังไม่ประสบความสำเร็จ หลักสูตรดังกล่าวจึงมีการเรียนวิธีการใช้ชีวิต รวมทั้งทักษะชีวิตพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นตลอดจนทักษะอาชีพต่าง ๆ ที่นักเรียนสามารถต่อยอดไปเป็นอาชีพหลักได้เลยเมื่อเรียนจบ ในขณะเดียวกัน ในระยะเวลา 1 ปีดังกล่าว ก็จะเป็นการคิดมัตแก่โรงเรียนไปในตัว เพื่อเป็นการตอบแทนทางโรงเรียนที่ได้ให้การเลี้ยงดูและการศึกษาที่ดีเรื่อยมา ซึ่งหลัก ๆ นักเรียนจะถูกพัฒนาใน 3 ประเด็น ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการปลูกฝังจิตอาสาการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งข้อหลังนี้ จะซึมแทรกในทุก ๆ กิจกรรมการจัดกระบวนการพัฒนา”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2

กล่าวได้ว่า หลักสูตร “คิดมัตปัญญาเลิศ” เป็นหลักสูตรที่ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลักที่บูรณาการการฝึกปฏิบัติงานความเป็นจิตอาสาพร้อม ๆ กับการพัฒนาตัวเองด้านทักษะชีวิต และทักษะอาชีพได้อย่างลงตัวดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาทักษะชีวิต

การพัฒนาทักษะชีวิตเป็นการพัฒนาทักษะแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับชั้นฝึกงานเพิ่มเติมจากการพัฒนาระดับมัธยมศึกษาไปอีกชั้น เป็นการพัฒนาทักษะชีวิต 3 ด้านหลักด้วยกัน คือ การพัฒนาทักษะชีวิตด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข และการพัฒนา 13 ทักษะพื้นฐานชีวิต โดยที่การพัฒนาทักษะชีวิตด้านการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการโดยการแต่งตั้งนักเรียนระดับชั้นฝึกงานให้เป็นพี่เลี้ยงหอพัก มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลและกำกับกำกับการดำเนินงานสภาพพี่เลี้ยงหอพักในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ของการจัดการหอพักเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยตลอดทั้งปีการศึกษาด้วยกระบวนการชูรอ มีภาระงานฝ่ายต่าง ๆ ที่ต้องแบ่งกันรับผิดชอบจำนวน 7 ฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอียาตัด (ปฏิบัติการศาสนกิจ) ฝ่ายอนามัย ฝ่ายต้อนรับแขก ฝ่ายความสะอาด และฝ่ายปกครอง

ส่วนด้านการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับฝึกงานด้านการบ่มเพาะมารยาทอันดีงามด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมศาสนาอิสลามพร้อม ๆ กับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถึงข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ของการใช้ชีวิตคู่ โดยมีการดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีเป็นการเรียนรู้ตามแบบเรียนต่าง ๆ ของตำราศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการขัดเกลาจิตใจ ซึ่งจะจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบฮาลาเกาะห์ประกอบกับการเรียนรู้แบบเสวนาร่วมกันเพื่อทำการสรุปบทเรียนร่วมกันตลอดจนกิจกรรมการกล่าวคำรำลึกถึงอัลลอฮ์ร่วมกับชาวบ้านผู้สนใจในตอนท้ายกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทุก ๆ คืน ยกเว้นคืนวันหยุด โดยจะเริ่มตั้งแต่เวลา 19.00 น. ถึงเวลา 20.30 น. ส่วนภาคทฤษฎี เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านมารยาทและข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ของการครองเรือน โดยการฝึกปฏิบัติงานแบบเจาะจงด้วยการให้นักเรียนมารับการอบรมกับอาจารย์มัธยม สาเมาะ เป็นการส่วนตัว ณ บ้านพัก จำนวนรอบละ 2 คน ในระยะเวลาแต่ละรอบที่ไม่เท่ากันตามการพัฒนาการด้านมารยาทของแต่ละคน มีการจัดการเรียนรู้โดยการนำเอาปัญหาข้อบกพร่องด้านมารยาทของแต่ละคนมาเป็นโจทย์ในการจัดการเรียนรู้ (PBL) โดยเฉพาะทักษะมารยาทขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในการใช้ชีวิตคู่ เฉลี่ยวันละ 2 -3 ชั่วโมง ประกอบไปด้วย ทักษะการพูดที่นอบน้อม การเดินที่เรียบร้อย การพับผ้าที่ประณีต การทำอาหารและการจัดครัวที่มีเสน่ห์ การพูดจาระหว่างสามีภรรยา การต้อนรับแขก การสวมใส่เสื้อผ้า การบำเพ็ญประโยชน์ การรักษาเวลา และการยิ้ม

ตลอดจนการชิมช้วิถีชีวิตความเป็นสุขภาพสตรีจากการถอดแบบคุณลักษณะเฉพาะของอาจารย์ มัรยัม สาเมาะ เป็นการเฉพาะ

ในขณะที่ด้านการพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน ซึ่งล้วนเป็นทักษะชีวิตที่ได้ถูกคัดสรร มีความจำเป็นในการดำเนินชีวิตในอนาคต โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนเด็กด้อยโอกาส ได้แก่ ทักษะ ความซื่อสัตย์ในการทำงาน ทักษะการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทักษะการเผื่อแผ่และเชิญชวนสู่ความดี ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดอย่าง สร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการตระหนักรู้ในตน ทักษะการสร้าง สัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และ ทักษะการจัดการกับความเครียด ผ่านกระบวนการพัฒนาโดยการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและ ภาคปฏิบัติรวมคาบการจัดการเรียนรู้ทั้งปีการศึกษาจำนวน 2 ภาคการเรียน ๆ ละ 20 สัปดาห์ ๆ ละ 5 คาบ ๆ ละ 60 นาที รวมเวลาเรียนทั้งปีจำนวน 200 คาบ/ชั่วโมง

2) การพัฒนาทักษะอาชีพ

องค์ประกอบหลักต่อมาในหลักสูตรคิดมัตปัญญาเลิศ คือ การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติใน 7 ทักษะอาชีพหลัก คือ การตัดเย็บ การ ประกอบอาหาร การสอน การงานธุรการ การจัดการร้านค้าขนาดย่อม การเกษตร และการรับเลี้ยง เด็กเล็ก โดยแต่ละทักษะอาชีพมีการดำเนินการฝึกทักษะเป็นกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 5 คน ด้วยวิธีการ หมุนเวียนเดือนละครั้ง เฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมงนอกจากทักษะการตัดเย็บและทักษะการประกอบ อาหารที่จะมีฐานการเรียนรู้ตลอดทั้งปีการศึกษา เฉลี่ยวันละ 1 ชั่วโมง ในขณะเดียวกัน โรงเรียน ดารุลบารอกะฮ์ยังได้มีการจัดการพัฒนาทักษะอาชีพภาคบังคับเพิ่มเติมแก่นักเรียนฝึกงานซึ่งเป็น รูปแบบการพัฒนาด้วยการอบรมระยะสั้นและอบรมตามอัยยาคัยอีก 4 อาชีพ คือ การจัดการ ฌาปนกิจศพ การสอนศาสนาแก่ผู้สูงวัยตามหมู่บ้าน การเลี้ยงปลาน้ำจืด และการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่

3) การพัฒนาความเป็นจิตอาสา

องค์ประกอบหลักในหลักสูตรนักเรียนฝึกงานองค์ประกอบที่ 3 คือ การปลูกฝังจิต อาสาการบำเพ็ญประโยชน์ เป็นการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้มีพระคุณและสังคมส่วนรวมในทุกการทำงาน ด้วยวิธีการถอดบทเรียนและการทบทวนความเป็นจิตอาสาการบำเพ็ญประโยชน์ในแต่ละกิจการของ การดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมหอพักต่าง ๆ ในแต่ละวันทุกคืน ยกเว้นวันหยุดพร้อม ๆ กับการ ดำเนินการปรึกษาหารือแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยกระบวนการชูรอ โดยดูจากความเหมาะสมของเวลา หลังจากการประชุมชูรอและในบางครั้งจะเป็นการสลับกันระหว่างการประชุมชูรอกับกิจกรรม ปลูกฝังจิตอาสาการบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมดังกล่าว มีรูปแบบการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การ กรอกมาชาอัลลอฮ์ การตั้งซ็บ และการกรอกไบอินชาอัลลอฮ์ ดังต่อไปนี้

- การกรอกใบอินชาอัลลอฮ์ เป็นการเขียนความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการที่จะทำการบำเพ็ญประโยชน์ต่าง ๆ โดยจิตอาสาในแต่ละวัน ซึ่งกำหนดให้นักเรียนระบุความตั้งใจในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อน้อง ๆ นักเรียน ครูบาอาจารย์ และโรงเรียน ประเด็นละ 1 เรื่อง เป็นอย่างน้อยในทุก ๆ วัน โดยนักเรียนสามารถระบุเรื่องตลอดจนรูปแบบตามความต้องการของนักเรียนเอง
- การกรอกมาฮาอัลลอฮ์ เป็นการกล่าวคำชมเชยให้ตนเองด้วยการกรอกคำว่ามาฮาอัลลอฮ์เป็นภาษาอาหรับ (الله اعلم) ในแบบฟอร์มอินชาอัลลอฮ์ ซึ่งจะเป็นการกรอกในกรณีที่สามารทำการบำเพ็ญประโยชน์ตามที่ได้ระบุไว้ในประเด็นอินชาอัลลอฮ์ได้ตามที่ตั้งใจไว้ตลอดจนให้เขียนคำขอภัยโทษต่ออัลลอฮ์เป็นภาษาอาหรับ (استغفر الله العظيم) ในกรณีที่ไม่สามารถทำได้ตามที่ตั้งใจและเขียนระบุไว้ โดยการดำเนินการดังกล่าวสามารถทำได้โดยให้ตนเองทำการตรวจสอบหรือสับเปลี่ยนกันสอบถามแล้วทำการกรอกแทน
- การตรัซึบ เป็นการพูดคุยในบริบทการสร้างจิตสำนึกและแรงกระตุ้นในการให้ความสำคัญกับการบำเพ็ญประโยชน์แบบจิตอาสา ตลอดจนการปรึกษาหารือแนวทางและวิธีการในการพัฒนาความเป็นจิตอาสาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ซึ่งการตรัซึบจะมีรูปแบบการดำเนินการที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมตามมติการประชุมชุรอในแต่ละวัน ในขณะที่เดียวกันนักเรียนฝึกงานจะมีการรายงานใบอินชาอัลลอฮ์แก่ผู้บริหารสถานรับเลี้ยงหรือตัวแทนคีนละ 1 คน ยกเว้นวันหยุด โดยจะเป็นหมุนเวียนกันรายงานตามเลขที่จนครบรอบแล้วเริ่มนับใหม่

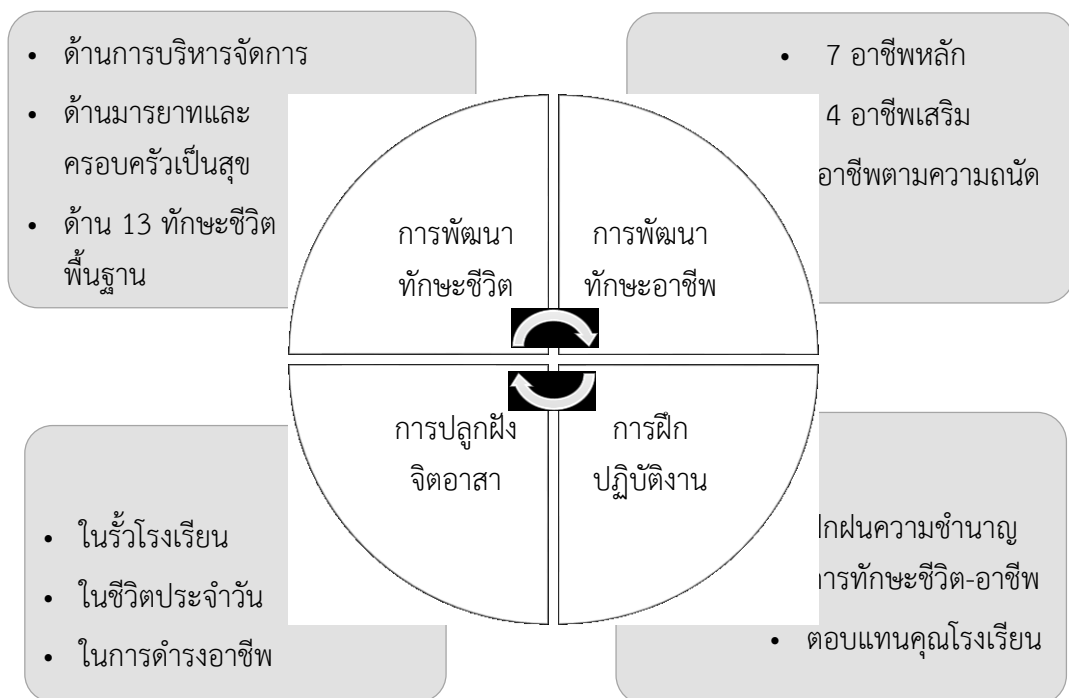
“สำหรับด้านการพัฒนาทักษะชีวิต เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตระดับขั้นคิดมัตเพิ่มเติมจากการพัฒนาทักษะชีวิตระดับมัธยมศึกษาไปอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งในระดับมัธยมที่ผ่านมา ทั้งมัธยมต้นและมัธยมปลาย เราได้รับการเสริมทักษะชีวิตแล้วผ่านโครงการตรึบียะฮ์ และในระดับนี้ เราได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตต่อ เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตใน 3 ด้านหลักด้วยกัน คือ การพัฒนาทักษะชีวิตด้านการบริหารจัดการด้านมารยาทต่าง ๆ ซึ่งอันนี้ผมมีบอกว่า เป็นส่วนสำคัญในการสร้างครอบครัวสุขสันต์ในอนาคต และการพัฒนา 13 ทักษะพื้นฐานของชีวิต เช่น ทักษะความซื่อสัตย์ในการงาน ทักษะการรับผิดชอบต่อหน้าที่ การเชิญชวนสู่ความดี การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ การสื่อสารที่ดี การเข้าใจผู้อื่น และอื่น ๆ ส่วนการพัฒนาทักษะอาชีพ จะเป็นการอบรมอาชีพต่าง ๆ ตามความชอบของนักเรียน แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว ทางโรงเรียนจะให้นักเรียนเข้าฝึกทุกทักษะอาชีพที่ทางโรงเรียนกำหนด ก็เพื่อให้เรา สามารถทำได้ทุกอย่าง ออกไปวันหนึ่ง เราสามารถใช้ได้จริง ๆ ซึ่งก็มีหลายประเภทอาชีพที่คิดว่าสามารถต่อยอดไปทำมาหากินได้ เช่น

การทำกับข้าวขาย หรือเปิดร้านตัดเสื้อผ้าในหมู่บ้าน ซึ่งในหมู่บ้านหายากมากเดี๋ยวนี้อีก ยิ่งถ้าช่วงเดือนปอซอ ร้านตัดเย็บจะไม่ว่างเลย”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 14

กล่าวได้ว่า โรงเรียนดรุณารอบนอกยะโฮได้มีการพัฒนาหลักสูตรเฉพาะกิจเพื่อนำไปใช้เฉพาะกับเด็กด้อยโอกาสที่เรียนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว มีรายละเอียดที่ตอบโจทย์การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ดังที่ผู้วิจัยได้สรุปออกมาตามแผนภาพที่ 4.8 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.8 : แสดงถึงกระบวนการขับเคลื่อนองค์ประกอบหลักหลักสูตรคิคมัตปัญญาเลิศ

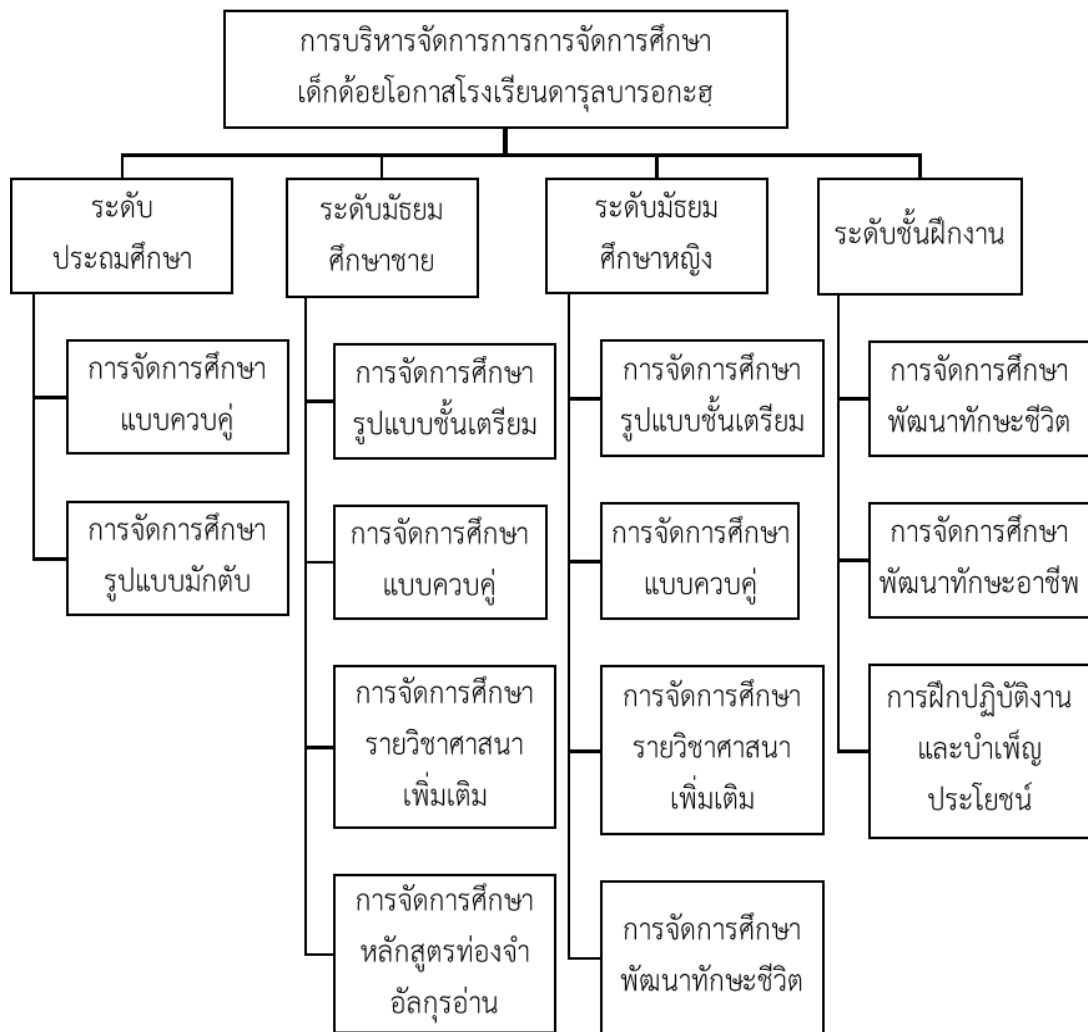
ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 4.8 ในขั้นต้นที่แสดงถึงกระบวนการขับเคลื่อนองค์ประกอบหลักของหลักสูตรคิคมัตปัญญาเลิศทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการปลูกฝังจิตอาสาในการบำเพ็ญประโยชน์ พบว่า ทั้ง 3 องค์ประกอบล้วนมีความสัมพันธ์กันในกระบวนการขับเคลื่อนหลักสูตรทั้งด้านโครงสร้างของเวลา เนื้อหาสาระ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วยการฝึกปฏิบัติงานและการบำเพ็ญประโยชน์ตอบแทนคุณโรงเรียนประกอบด้วยในทุกประเด็นของรายละเอียดทุกองค์ประกอบ เพื่อเป็นการฝึกทักษะต่าง ๆ สู่ความชำนาญการที่สามารถต่อยอดได้จริงตามที่ทางหลักสูตรได้กำหนดไว้พร้อม ๆ กับการฝึกปฏิบัติงานและบำเพ็ญ

ประโยชน์ต่อสังคมด้วยการตอบแทนคุณสถานศึกษาไปด้วยกัน มีการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยมีโครงสร้างเวลาในการจัดการสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ภาคบังคับทั่วไปของโรงเรียนดarulbarokah จำนวนปีการศึกษาละ 2 ภาคการเรียน แบ่งเป็นภาคการเรียนละ 20 สัปดาห์ หรือ 100 วัน รวมระยะเวลาฝึกปฏิบัติงานและบำเพ็ญประโยชน์ทั้งปีการศึกษาทั้งสิ้นรวมเป็นจำนวน 200 วัน

จากรูปแบบการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดarulbarokah ทั้ง 5 รูปแบบในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปโครงสร้างการจัดการเรียนรู้อย่างกล่าวได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.9 : แสดงสรุปโครงสร้างการบริหารจัดการการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดarulbarokah ในแต่ละระดับช่วงชั้น

ผู้วิจัย

จากข้อมูลแผนภาพการบริหารจัดการการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอ
 รอกะฮ์ที่แสดงถึงโครงสร้างการบริหารจัดการการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอ
 กะฮ์ในแต่ละระดับช่วงชั้นในขั้นต้น สามารถกล่าวสรุปได้ว่า จากการที่โรงเรียนดรุณารอกะฮ์ได้เปิด
 การบริการการจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบอยู่หอประจำเฉพาะแก่นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา
 เพียงเท่านั้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ในระดับมัธยมศึกษาเป็น
 รูปแบบการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสโดยปริยาย ซึ่งมีการแบ่งรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่าง
 จากการจัดการศึกษาทั่วไปอยู่ 4 รูปแบบด้วยกัน คือ การจัดการศึกษารูปแบบชั้นเตรียม การจัดการ
 ศึกษารายวิชาศาสนาเพิ่มเติม การจัดการศึกษาหลักสูตรท่องจำอัลกุรอาน และการจัดการศึกษา
 หลักสูตรคิดแก้ปัญหาเลิศ ครอบคลุมทั้ง 3 ช่วงชั้นการจัดการศึกษา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับชั้นฝึกปฏิบัติงาน รวมระยะเวลาการเรียนแบบอยู่หอพัก
 ประจำจำนวน 7 ปีการศึกษา โดยมีจุดต่างระหว่างเด็กด้อยโอกาสชายและเด็กด้อยโอกาสหญิง คือ
 หลักสูตรการจัดการเรียนรู้นักเรียนเด็กด้อยโอกาสชายจะมีหลักสูตรการท่องจำอัลกุรอานเป็นการ
 เพิ่มเติม ในขณะที่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสหญิงจะมีหลักสูตรการพัฒนาทักษะชีวิตเป็นการเพิ่มเติม
 ส่วนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสในระดับประถมศึกษา โรงเรียนดรุณารอกะฮ์จะมีเปิดรับการ
 สงเคราะห์การศึกษาเช่นเดียวกัน แต่เป็นการบริการการจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบไม่ได้อยู่หอพัก
 ประจำ นอกจากเฉพาะบางกรณีที่ไม่อาจเลี้ยงได้ มีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบควบคู่สายสามัญ
 และศาสนาประกอบกับการจัดการการศึกษารูปแบบมักดับไปพร้อม ๆ กันดังบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับ
 ประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้

“การจัดการศึกษาของโรงเรียนเรา เน้นการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสคะ
 ก็คือ เด็กกำพร้าและเด็กยากไร้นั่นเอง มีรูปแบบการจัดการศึกษา 2 สาย ทั้งสามัญ
 และศาสนาทั้งในระดับประถมและระดับมัธยมศึกษา สำหรับเด็กกำพร้าประถมหรือ
 ต่ำกว่าประถม เราให้อยู่กับญาติ ๆ ก่อน พอขึ้น มอ 1 ก็สามารถมาอยู่หอพักได้
 เรียนฟรี อยู่ฟรี กินฟรี ในบางคนจะมีเงินกระเป่าเป็นค่าขนมให้อีกด้วย ส่วนการ
 จัดการสอนก็จะเหมือน ๆ กับโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ในจังหวัดปัตตานีเรา คือ
 เรียนทั้งสามัญและศาสนาไปพร้อม ๆ กันคะ โดยเฉพาะสายศาสนา ก็จะตาม
 หลักสูตรแกนกลาง หลัก ๆ มีอยู่ 8 รายวิชา และยังมีที่สถานศึกษาจัดการสอน
 เพิ่มเติมอีกด้วยหลายวิชาคะ ก็เพื่อให้เด็ก ๆ ที่จบไปแล้วสามารถนำศาสนาไปปฏิบัติ
 ได้ถูกต้องตลอดจนมีการมีงานที่สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ด้วย เช่น วิชาอู
 ชูลุลุดดีน ฟารอฮิด วิชานาฮู วิชาซอรอฟ อิมลาอและอินซาอ บาลาเฆาะ วิชา
 ปรัชญาและจิตวิทยาอิสลาม วิชาอารยธรรมอิสลาม หลักสูตรและการจัดการสอน
 วิชาภาษาอังกฤษเราก็จัดมาใส่ในหลักสูตรสถานศึกษาระดับชานาวิด้วยนะคะ แล้วก็

วิชาหัตถกรรมและคหกรรม เป็นการตัดเย็บและการทำอาหาร ตลอดจนวิชา คอมพิวเตอร์ และทักษะอาชีพต่าง ๆ อื่น ๆ อีกมากมายค่ะ ทั้งนี้ทั้งนั้น นักเรียนชาย ระดับมัธยมจะมีเวลาส่วนมากในการศึกษาท่องจำคัมภีร์อัลกุรอานเป็นการหลัก ส่วนนักเรียนหญิงมัธยมจะมีคาบเรียนศาสนาภาคปกติในช่วงกลางวันและในช่วง กลางคืนจะเป็นการเรียนศาสนาเพิ่มเติมด้วยตำราเก่าแก่ทางศาสนาแบบปอเนาะ ส่วนวันหยุดก็จะเน้นทางทักษะอาชีพต่าง ๆ เป็นหลัก ต่างจากนักเรียนฝึกงานที่จะมี การฝึกทักษะอาชีพทุกวันค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

4.1.2 การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต

จากการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อย โอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า โรงเรียนดรุณารอกะฮ์มีรูปแบบ การพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กด้อยโอกาสอยู่ 5 รูปแบบด้วยกัน คือ โครงการตรปียะฮ์ กิจกรรมวัน แห่งการให้ การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ และการพัฒนา ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข โดยในแต่ละรูปแบบจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวโยงกันระหว่างช่วงชั้นการศึกษา 4 ระดับ คือ ระดับประถมศึกษา ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับชั้นฝึกปฏิบัติงาน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.1.2.1 โครงการตรปียะฮ์

โครงการตรปียะฮ์เป็นโครงการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตเด็ก ด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ประกอบไปด้วย 9 กิจกรรม คือ กิจกรรมโฮมรูมคุณธรรมเข้า- เย็น กิจกรรมตรปียะฮ์ 1 นาที กิจกรรมคาบกิจกรรมศาสนาและอุสเราะฮ์ กิจกรรมแข่งขันจัดบอร์ด ความรู้คุณธรรม กิจกรรมออกตะวะห์เชิญชวนผู้คนสู่ความดี กิจกรรมอ่านความดีให้ผู้ปกครองและ เพื่อนฟัง กิจกรรมทะเล่ิม(ฟังคุณค่าของอาม้าล) กิจกรรมฟังบายาน(ฟังบรรยายธรรม) และ กิจกรรมกียามุลลัยล์(ละหมาดและวิเวกยามค่ำคืน) ซึ่งทั้ง 9 กิจกรรมจะมีประเด็นการจัดกิจกรรมที่ สอดคล้องกับหัวข้อการตรปียะฮ์รายเดือนที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้

“ในการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนโรงเรียนคารุลบารอกะฮ์ของเรานั้น โดยเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนของเราเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ในการนี้ กล่าวได้ว่า โครงการและกิจกรรมการตบียะฮ์ต่าง ๆ ถือเป็นอีกโครงการหนึ่งที่สำคัญมาก ๆ ในกระบวนการพัฒนาดังกล่าว โครงการตบียะฮ์เป็นโครงการที่เน้นการจัดกิจกรรมกับเด็กทั้งระดับประถมและมัธยม เป็นโครงการเกี่ยวกับการอบรมขัดเกลาจิตใจด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมศาสนาเพื่อการพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งเป็นอีกโครงการหนึ่งที่ผู้คนจากองค์กรภายนอกต่างให้ความสนใจในการเข้ามาศึกษาเรียนรู้ ซึ่งโครงการดังกล่าวประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการสร้างตบียะฮ์ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนจำนวน 9 กิจกรรมด้วยกัน คือ กิจกรรมโฮมรูม การตบียะฮ์ 1 นาที ซึ่งจะมีในทุก ๆ คาบ ต่อมาคือคาบกิจกรรมศาสนาและอุสเราะฮ์ โดยเฉพาะอุสเราะฮ์นี้ ทำให้เด็ก ๆ มีความอบอุ่น เรียนกว่าทำหน้าที่แทนพ่อแม่จริง ๆ กันเลย แล้วก็กิจกรรมแข่งขันจัดบอร์ด กิจกรรมออกตะวะห์ กิจกรรมอ่านความดี การฟังตะห์ลีม การฟังบายาน และกียามุลลัยล์”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4

“โครงการตบียะฮ์จะมี 9 กิจกรรมย่อยนะค่ะ แต่ละกิจกรรมย่อยดังกล่าวต่างต้องมีเนื้อหาที่ล้วนต่อบรรยากาศข้อการตบียะฮ์รายเดือนที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ค่ะ เช่น หัวข้อการตบียะฮ์สำหรับเดือนสิงหาคม ปีพุทธศักราช 2563 นี้ ทางโรงเรียนได้กำหนดมาแล้วรวม 4 หัวข้อด้วยกัน โดยแบ่งสัปดาห์ละ 1 หัวข้อ คือ การเสียดสละในหนทางของอัลลอฮ์ในสัปดาห์ที่ 1 พระคุณของมารดาในสัปดาห์ที่ 2 การเป็นคนมองในแง่บวกในสัปดาห์ที่ 3 และการเมตตาต่อสัตว์ในสัปดาห์สุดท้ายค่ะ ซึ่งทางโรงเรียนโดยฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและคณะกรรมการบริหารโรงเรียนจะเป็นผู้กำหนดตามเทศกาลต่าง ๆ ตลอดจนตามความเหมาะสมที่สอดคล้องกับสภาพการที่นักเรียนกำลังดำเนินอยู่ในระยะห้วงเวลานั้น ๆ ดังนั้น ทุกกิจกรรมทั้ง 9 กิจกรรมในโครงการตบียะฮ์ดังกล่าว จะมีเนื้อหาและกระบวนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่ตอบโจทย์เพื่อการแก้ปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในขณะนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ทำให้ในแต่ละปีจะมีจำนวนประเด็นที่เป็นหัวข้อการตบียะฮ์แตกต่างกัน แต่โดยปกติแล้ว ในแต่ละปีจะมี 10 หัวข้อ ที่ถือว่าเป็นเรื่องแรกเลยคะ มิในทุกปีการศึกษา คือ หัวข้อการทำดีต่อบิดามารดา ถือว่าเป็นเรื่องแรกเลยคะ การทักทายที่ดี จะเป็นการให้สลามหรือการไหว้ตามความเหมาะสม การมีมารยาท

ดีต่อคุณครู คุณค่ารอมานูออน ความภูมิใจในอิสลามท้องถิ่นและความเป็นไทย ซึ่งประเด็นนี้ จะทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตลอดจนสามารถจับคู่กันได้ในระหว่างศาสนาและประเทศชาติ ต่อมาจะเป็นความซื่อสัตย์ควบคู่อาหารฮาลาล ความอดทนควบคู่กับการไม่พึ่งพามัคลู้ก การนอบน้อมถ่อมตนและการละหมาดที่สมบูรณ์ การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและความหลากหลาย ความสะอาดและมีสว้าก และสุดท้าย คือ การเข้าถึงโซเซียลตลอดจนทีวีและเสียงเพลงอย่างถูกวิธี”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 12

จากบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น กล่าวได้ว่า การจัดการโครงการตรีปิยะสำหรับเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดarulbarokah ประกอบไปด้วย 9 กิจกรรมด้วยกันนั้น โดยแต่ละกิจกรรมจะมีรูปแบบแนวทางการฝึกปฏิบัติตลอดจนความถี่ที่แตกต่างกัน โดยแต่ละกิจกรรมจะมีรูปแบบของการจัดการศึกษาของหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนดarulbarokah อย่างลงตัวดังต่อไปนี้

4.1.2.1.1 กิจกรรมโฮมรูมคุณธรรมเช้า-เย็น

กิจกรรมโฮมรูมคุณธรรมเป็นการจัดกิจกรรมแนะแนวในหัวข้อและภาระงานที่โรงเรียนกำหนดไว้ ซึ่งจะจัดขึ้นในทุกวันทำการเรียน วันละ 2 ครั้ง ๆ ละ 10 นาที ในช่วงเช้ามืดก่อนเริ่มเรียนคาบแรกและในช่วงบ่ายหลังเลิกเรียนคาบสุดท้าย มีขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินกิจกรรมรวม 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การตั้งขีบ(การพูดเชิญชวน) มอบหมายอาม้าล(การมอบภาระงาน) การการกุซารี(การบอกเล่าสิ่งที่ได้ไปปฏิบัติ) และฮาดิยะห์(รางวัล) สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของครูผู้รับผิดชอบโครงการตรีปิยะฮโรงเรียนดarulbarokah ถึงรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมโฮมรูมดังต่อไปนี้

“กิจกรรมโฮมรูมถือได้ว่าเป็นนาฬิกาปลุกหรือกลองโหมโรมก่อนจะเริ่มการเรียนรู้อย่างไรก็ตามของนักเรียน ซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมแนะแนวในหัวข้อที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ โดยจะจัดขึ้นในทุก ๆ วันทำการเรียนเป็นประจำทุกวัน ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 10 นาที ในช่วงเวลาเช้ามืดก่อนเริ่มเรียนคาบแรกและในช่วงเวลาบ่ายหลังเลิกเรียนคาบสุดท้าย ซึ่งในแต่ละวันจะมีหัวข้อและภาระงานตามที่ฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้กำหนดมาแล้ว มาดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินตัวกิจกรรมรวม 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ การตั้งขีบ การมอบหมายอาม้าล การการกุซารี และฮาดิยะฮ โดยการตั้งขีบ ก็คือการพูดเชิญชวนนั่นเอง พูดชวน โดยให้

นักเรียนบอกเล่าความสำคัญของแต่ละหัวข้อที่ทางโรงเรียนได้กำหนดให้ในสัปดาห์นั้น ๆ ต่อมาคือภารกิจกรรมการมอบหมายอาม้าล คือการมอบภาระงานให้นักเรียน เป็นการมอบภาระงานที่จะให้นักเรียนนำไปปฏิบัติตามรูปแบบการงานตามที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้แล้ว เช่น ให้นักเรียนกลับไปหอมแม่ในหัวข้อพระคุณของมารดา หรือกลับไปอ่านยาซีนมอบให้กรณีแม่ล่วงลับไปแล้ว และเมื่อนักเรียนได้กลับไปทำมาแล้ว ก็มาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง เราเรียกว่า การกุซารี โดยการให้นักเรียนเล่าเรื่องโดยการสอบถามนักเรียนถึงอาม้าลที่ได้มอบหมายให้เมื่อวานว่าได้ดำเนินไปได้อย่างไร ด้วยวิธีการให้นักเรียนที่กลับไปปฏิบัติยกมือขึ้นแล้วสุ่มถามกลุ่มนักเรียนดังกล่าวหรือเปิดอาสาสมัครสำหรับใครที่จะเล่า และสุดท้ายที่ขาดไม่ได้คือ ฮาดิยะฮฺ (รางวัล) เป็นการมอบรางวัลสำหรับนักเรียนที่กลับไปปฏิบัติได้อย่างน่าชื่นชม หรือรางวัลอาสาสมัครออกมาเล่าเรื่องการกลับไปปฏิบัติตนเอง”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 18

4.1.2.1.2 กิจกรรมตรปียะฮฺ 1 นาที

กิจกรรมตรปียะฮฺ 1 นาที เป็นกิจกรรมการพูดกระตุ้นให้นักเรียนอยากปฏิบัติความดีในหัวข้อต่าง ๆ ในหัวข้อเดียวกันทั้งโรงเรียน ซึ่งครูทุกคนจะทำการพูดกระตุ้นครั้งละ 1 นาทีทุกครั้งที่จะเริ่มทำการสอนในแต่ละคาบ โดยเป็นการกล่าวทักทายเปิดห้องเรียนไปในตัวสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมตรปียะฮฺ 1 นาที ในโครงการตรปียะฮฺของโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮฺต่อไปนี้

“กิจกรรมตรปียะฮฺ 1 นาที เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก ๆ นะคะที่จะให้โครงการตรปียะฮฺในหัวข้อต่าง ๆ ประสบผลสำเร็จไปด้วยดี และถ้าเราดูแล้ว ถึงแม้ว่าในแต่ละครั้ง กิจกรรมนี้จะใช้เวลาเพียงแค่ 1 นาทีเท่านั้น มันดูเหมือนน้อยนะคะ แต่เป็น 1 นาทีที่คอยเตือนสติและคอยย้ำให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของแต่ละหัวข้อได้อยู่อย่างเสมอ ๆ โดยไม่ขาดช่วงค่ะ มีวิธีการดำเนินกิจกรรม ก็คือ ครูทุกคนจะพูดถึงความสำคัญตามหัวข้อรายสัปดาห์ที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้ในแต่ละคาบก่อนที่พวกเขาจะเริ่มทำการสอน ทุกคาบเลยคะ เป็นระยะเวลาครั้งละ 1 นาทีในทุกคาบก่อนจะสอน หรืออาจเป็นบทนำในการเข้าสู่บทเรียนก็ได้ ก็อยู่ครูแต่ละคนว่าสามารถโยงกันได้ไหม และในทุก ๆ ชั้นที่คุณครูทุกคนเข้าสอนในแต่ละวัน ซึ่งลองเรามาคิดดู ในแต่ละวันนักเรียนคน ๆ หนึ่ง จะมีคาบเรียนจำนวน 8-10 คาบด้วยกัน ทำให้ทุก ๆ ชั่วโมง จะมีโอกาสได้รับฟังเรื่องราวดี ๆ ต่าง ๆ ตลอดจนคำพูดที่แทรก

ด้วยการกระตุ้น การสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งจะวนไปวนมาในหัวข้อเดียวกันตลอดทั้งวันแล้วก็พรั่งนี้อีก มะรินนี้อีก กว่าที่จะเปลี่ยนหัวข้อ อย่างน้อยก็ 1 สัปดาห์อย่างไม่ขาดช่วง อันนี้แหละท้ายสุดแล้วค่ะ จะเกิดเป็นความตระหนักที่ฝังลึกในจิตใจไปในที่สุด”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 18

4.1.2.1.3 คาบกิจกรรมศาสนาและอุสเราะฮ์

คาบกิจกรรมศาสนาเป็นคาบกิจกรรมศาสนาสัปดาห์ละ 1 คาบ เป็นคาบเปิดโอกาสให้นักเรียนในแต่ละห้องได้ร่วมกันทำกิจกรรมทางศาสนาร่วมกับครูผู้รับผิดชอบ โดยนักเรียนสามารถออกแบบกิจกรรมเอง เป็นการดำเนินกิจกรรมในหัวข้อเดียวกันทั้งโรงเรียน ส่วนกิจกรรมอุสเราะฮ์ คือ กิจกรรมทดแทนครอบครัวเด็กด้อยโอกาสที่อยู่หอพักประจำ มีการพบปะสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ซึ่งในแต่ละอุสเราะฮ์ จะมีครู 1 คนรับหน้าที่เป็นแม่อุสเราะฮ์ ต่อนักเรียน 10 คน รับผิดชอบในทุกเรื่องเปรียบเสมือนแม่คนหนึ่ง โดยที่ทั้ง 2 กิจกรรมจะเป็นการจัดโดยการสลับกันสัปดาห์ละครั้งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวของในโครงการตรปียะฮ์ของโรงเรียนดาร์ุลบารอกะฮ์ดังต่อไปนี้

“ในแต่ละสัปดาห์ นักเรียนโรงเรียนดาร์ุลบารอกะฮ์ของเราจะมีกิจกรรมเสริมที่นอกเหนือจากคาบรายวิชาสามัญและรายวิชาศาสนาทั่วไปหลายกิจกรรมด้วยกันค่ะ หนึ่งในนั้นก็คือ คาบกิจกรรมศาสนาและกิจกรรมอุสเราะฮ์ เป็นอีกกิจกรรมที่ดีมาก ๆ อีกกิจกรรมหนึ่งในโครงการตรปียะฮ์ มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมโดยสลับกันระหว่างคาบกิจกรรมศาสนากับกิจกรรมอุสเราะฮ์สัปดาห์ละครั้ง ซึ่งในแต่ละชั้นจะมีคาบเวลาในการจัดกิจกรรมศาสนาหรือกิจกรรมอุสเราะฮ์ที่แตกต่างกันค่ะ แต่จะมีหัวข้อเดียวกันทั้งโรงเรียนตามหัวข้อใหญ่ในโครงการตรปียะฮ์ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนสามารถสร้างสรรค์รูปแบบและวิธีการดำเนินกิจกรรมได้เองโดยอิสระภายใต้หัวข้อที่ได้ถูกกำหนดไว้แล้ว ก็พวกดิฉันนี่แหละค่ะที่เป็นเสนอแก่ ผอ. แล้วมากำหนดเป็นหัวข้อต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการเสวนากลุ่ม การทำคลิปวิดีโอนำเสนอคุณธรรมด้านต่าง ๆ การไลฟ์สดบอกเล่าความดี กิจกรรมโต้วาที กิจกรรมจัดบอร์ด กิจกรรมค้นคว้าห้องสมุด กิจกรรมนำเสนอองค์ความรู้หน้าห้อง หรือกระทั่งกับห้องเรียนชั้นอื่น ๆ หรือ หน้าแถว อันนี้ต้องจับกับสถานักเรียนก่อน เพราะเขารับผิดชอบส่วนนั้นอยู่ หรือจะเป็นเสียงตามสาย หลังละหมาด ตลอดจนในชุมชนโดยรอบโรงเรียน และอื่น ๆ ซึ่งมีมากมายอีกค่ะ ก็แล้วแต่นักเรียนจะสรรหามา แต่เราก็ดูแลห่าง ๆ ทั้งนี้ทั้งนั้น ครูผู้รับผิดชอบ

จะต้องนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละเทอมตามโครงสร้างเวลาและหัวข้อที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้แล้วให้แก่ฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผู้บริหารก่อน และเมื่อได้รับอนุญาตแล้ว จึงจะสามารถดำเนินการได้”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 12

“ส่วนกิจกรรมอุสเราะฮจะเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญสำหรับกลุ่มนักเรียนเด็กกพฐาและยากจนเป็นอย่างมากอีกกิจกรรมหนึ่งเช่นกันค่ะ ซึ่งคำว่า “อุสเราะฮ” ในภาษาอาหรับที่แปลว่าครอบครัวนั้น ทำให้เข้าใจโดยนัยยะแล้วค่ะว่า กิจกรรมอุสเราะฮคือกิจกรรมทดแทนครอบครัวเด็กด้อยโอกาสที่อยู่หอประจำ โดยพวกเขาจะมีการดำเนินการจัดกิจกรรมพบปะกันอย่างเป็นทางการสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และอย่างไม่เป็นทางการในทุก ๆ วัน ซึ่งจะเจอกันช่วงเวลาหลังเลิกเรียนหรือในวันหยุด คือวันศุกร์หรือวันเสาร์ ซึ่งในแต่ละอุสเราะฮ จะมีครู 1 คน มีหน้าที่คอยรับผิดชอบเป็นแม่อุสเราะฮ ซึ่งเขาจะมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบลูก ๆ ในเรื่องต่าง ๆ กลุ่มละไม่เกิน 10 คนค่ะ มีการทำหน้าที่เปรียบเสมือนแม่คนหนึ่งคอยสอบถามทุก ๆ เรื่อง เรื่องราวทุกข์สุข การอบรมตักเตือนบ้าง การให้กำลังใจบ้าง ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ ตลอดจนช่วยเหลือดูแลจัดการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือ เรื่องอาหารการกิน เสื้อผ้า ที่พักอาศัย และทุกเรื่องราวเกี่ยวกับลูก ๆ ทั้ง 10 คน โดยเฉพาะด้านการใช้จ่าย ซึ่งอันนี้จำเป็น ลูกอุสเราะฮทุกคนเนี่ยะ จำเป็นจะต้องเก็บเงินกับแม่อุสเราะฮ และทำการเบิกจ่ายเป็นค่าขนมได้วันละไม่เกิน 20 บาทค่ะ ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกเหนือจากค่าขนม ก็จะอยู่ที่ดุลพินิจของแม่อุสเราะฮในการจัดสรรให้เบิกใช้ในแต่ละครั้ง แล้วระหว่างแม่อุสเราะฮด้วยกันก็จะมีการประชุมแบบไม่เป็นทางการอยู่เป็นประจำ แต่เราจะมีการประชุมระหว่างแม่อุสเราะฮกับครูผู้ดูแลหอพักและผู้บริหารเดือนละครั้ง เพื่อเป็นการเสนอปัญหาต่าง ๆ ที่แม่อุสเราะฮต่างได้รับมาสู่การแก้ไขและพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นร่วมกันอย่างเป็นระบบทั้งโรงเรียนค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 17

4.1.2.1.4 กิจกรรมประกวดบอร์ดความรู้คู่คุณธรรม

การประกวดบอร์ดความรู้คู่คุณธรรมเป็นกิจกรรมการประกวดบอร์ดระหว่างห้องทั้งโรงเรียนที่มีอยู่หน้าห้องเรียนทุกห้อง มีเนื้อหาการประกวดเกี่ยวกับความสำคัญและข้อปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ตามที่ฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้กำหนดไว้ ซึ่งแต่ละห้องจะมีหัวข้อในการจัดบอร์ดที่แตกต่างกันภายใต้หัวข้อใหญ่ของโครงการตริปิยะฮ์แต่ละเดือน โดย

นักเรียนและครูประจำชั้นร่วมกันจัดเดือนละครึ่งสัปดาห์เกี่ยวกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวของครูผู้รับผิดชอบโครงการตรียะฮ์โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ต่อไป

“การตรียะฮ์ด้วยวิธีการที่หลากหลายในหัวข้อเดียวกันนั้น จะทำให้นักเรียนได้รับการเน้นย้ำอย่างสม่ำเสมอ อันนี้แน่นอน ทุกคนก็ยอมรับใช้ใหม่ด้วยกิจกรรมนี้ ในแต่ละวัน นักเรียนจะถูกแวดล้อมไปด้วยบรรยากาศแห่งการขัดเกลาจิตใจทั้งจากครูทุกคนทั้งโรงเรียนด้วยกิจกรรมโฮมรูมคุณธรรมเช้า-เย็น กิจกรรมตรียะฮ์ 1 นาที กิจกรรมฟังคุณค่าอามัล และกิจกรรมอื่น ๆ ตลอดจนจากสื่อต่าง ๆ ที่สื่อถึงคุณธรรมและจริยธรรมด้วยข้อพึงปฏิบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้งามต่าง ๆ รอบรั้วโรงเรียนอย่างหลากหลาย หนึ่งในนั้น คือ บอร์ดความรู้คุณธรรม เป็นบอร์ดที่มีไว้หน้าห้องเรียนเรียนทุกห้อง มีเนื้อหาที่เป็นองค์ความรู้ ความสำคัญและข้อปฏิบัติด้านคุณธรรมจริยธรรมต่าง ๆ ตามที่โรงเรียนโดยฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้กำหนดไว้เป็นหัวข้อการจัดบอร์ด ซึ่งแต่ละห้องจะมีหัวข้อในการจัดบอร์ดที่แตกต่างกันนะค่ะ ดำเนินการจัดบอร์ดตามหัวข้อที่ได้รับมาโดยนักเรียนและครูประจำชั้นร่วมกันเดือนละครึ่ง แล้วดำเนินการจัดการประกวดโดยแบ่งการจัดการประกวดเป็น 3 ระดับช่วงชั้น คือ ระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในการนี้ ในช่วงท้ายเดือนจะมีการประเมินการประกวด ซึ่งห้องเรียนใดที่ได้รับคัดเลือกให้ชนะการประกวดในลำดับที่ 1,2 และ 3 จะได้รับรางวัลจากผู้บริหารโรงเรียนเดือนละครึ่งในกิจกรรมหน้าเสาธง”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 12

4.1.2.1.5 กิจกรรมออกตะวะห์เชิญชวนผู้คนสู่ความดี

กิจกรรมออกตะวะห์เป็นการออกไปดำเนินกิจกรรมการเชิญชวนผู้คนสู่ความดี ณ มัสยิดต่าง ๆ ในพื้นที่ เป็นเวลา 24 ชั่วโมง จำนวนเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อจุดประสงค์การเปลี่ยนแปลงตนเองเป็นหลักพร้อม ๆ กับเชิญชวนผู้คนสู่การละหมาด ส่วนนักเรียนหญิงจะมีการออกไปจัดการอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกเช้าวันศุกร์กับกลุ่มแม่บ้านในชุมชนต่าง ๆ ในพื้นที่จำนวน 13 ชุมชน โดยกิจกรรมออกตะวะห์มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมดังรายละเอียดตารางที่ 4.8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 : แสดงกำหนดการกิจกรรมการออกตะแวงที่โรงเรียนคารุลบารอกะฮ์

กำหนดการการออกตะแวงที่ 24 ชั่วโมง โรงเรียนคารุลบารอกะฮ์		
เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
07.30	ฟังบายนฮีดายัตและออกเดินทาง	กลุ่มเดี่ยวเป็นหมู่คณะ
09.30	ถึงมัสยิดที่หมายและจัดข้าวของ	อามีร์ตรวจสภาพมัสยิด
10.00	ประชุมวางแผนและหน้าที่รับผิดชอบ	ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ
10.30	ฝึกอ่านอัลกุรอาน / พบแกนนำชุมชน	พบแกนนำแค่ตัวแทน
11.00	เสวนากลุ่ม 6 ซีฟิต / ฝึกบรรยายธรรม	กรณีชุมชนมีสอน ให้ร่วม
12.30	ละหมาดซุฮรีและฟังคุณค่าอามัล	ละหมาดยามาอะฮ์ทุกคน
13.30	รับประทานอาหารเที่ยง	รับประทานอาหารร่วมกันทุกคน
14.00	พักผ่อน / ตะแวงห้คูซูซี	เน้นตะแวงห้คูซูซี
15.30	ละหมาดอัซรีและฟังคุณค่าอามัล	ตะหฺลิมครึ่งชั่วโมง
16.30	พักผ่อน / ตะแวงห้คูซูซี	เน้นตะแวงห้คูซูซี
17.30	ประชุมวางแผนกัซและเดินกัซ	เข้าร่วมทุกคน
18.30	ละหมาดมัฆริบและฟังบายน	กรณีชุมชนมีสอน ให้ร่วม
20.00	ละหมาดอีซาและฟังชีวประวัติขอฮาบะฮ์	ตามความเหมาะสมเวลา
20.30	รับประทานอาหารค่ำและพักผ่อน	ชักชวนชาวบ้านร่วมกัน
21.30	กิจกรรมทบทวนชีวิตและเข้านอน	แบบอินฟิรอดี
03.00	ละหมาดต้ายตุตและขอดุอา	แบบอินฟิรอดี
04.30	ละหมาดซุฮรีและฟังบายน	กรณีชุมชนมีสอน ให้ร่วม
06.00	ประชุมวางแผนการออกตะแวงที่รอบต่อไป	ติดต่อตรวจสอบฮัลเกาะห์
07.00	ละหมาดดุฮาและรับประทานอาหารเช้า	กรณีเชิญให้ไปทานอาหาร
08.00	ทำความสะอาดบริเวณมัสยิด	ให้รับไปแบบยะมาอะห์
08.30	ฟังบายนวัฟซีและเดินทางกลับ	กลับกลุ่มเดี่ยวเป็นหมู่คณะ

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 11, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2563)

จากตารางที่ 4.8 เห็นได้ว่า การออกตะแวงของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนคารุลบารอกะฮ์ เป็นการออกตะแวงแบบเดือนละ 1 วัน (24 ชั่วโมง) ซึ่งครูและนักเรียนทุกคนจะมีหน้าที่ต่าง ๆ ในขั้นต้นที่ทุกกิจกรรมล้วนเอื้อต่อการสร้างการขัดเกลาจิตใจและการดำรงอยู่ในหลักคุณธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งวัน โดยกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมรายเดือน เฉพาะสำหรับนักเรียนชายเท่านั้น ส่วนนักเรียนหญิงจะมีกิจกรรมอื่นทดแทน คือ การออกไปจัดการ

อบรมคุณธรรมจริยธรรมของกลุ่มนักเรียนเด็กกพร้าและยากจนหญิงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน
ทุกเช้าวันศุกร์แก่กลุ่มแม่บ้านในชุมชนต่าง ๆ จำนวน 13 ชุมชน ทั่วทั้งจังหวัดปัตตานี ซึ่งเป็นกิจจก
รมที่มีเสียงตอบรับจากชุมชนเป็นอย่างดีสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการ
ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในโครงการตรีปิยะฮ์โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ดังต่อไปนี้

“การออกตะวะห์ คือ การออกเชิญชวนผู้คนไปสู่ความดีโดยเฉพาะการออก
เชิญชวนผู้คนไปสู่การละหมาด ในขณะที่เป็นการออกไปเพื่อพัฒนาตนเองด้าน
การขัดเกลาจิตใจและการปฏิบัติศาสนกิจอีกด้วยครับ ซึ่งประเด็นหลังนี้เป็นประเด็น
มากกว่าสำหรับน้อง ๆ นักเรียนนะครับ วิธีการก็จะแตกต่างกันครับ โดยการออกไป
พำนักที่ต่างมัสยิดเป็นเวลา 1 วันต่อเดือน หรือ 3 วันต่อเดือน หรือ 10 วันในช่วง
เดือนรอมฎอน หรือ 40 วันต่อปี หรือ 4 เดือนตามความสามารถที่มี ตาม
สภาพของแต่ละประเภทบุคคล คือ 1 วันต่อเดือน สำหรับนักเรียนนักศึกษา
ครูผู้สอนระบบต่าง ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในระบบราชการ หรือ 3 วันต่อ
เดือน สำหรับประชาชนทั่วไป 10 วันต่อปีในช่วงเดือนรอมฎอนสำหรับประชาชน
ทั่วไปที่ไฝ่หาการปลีกวิเวกในเดือนอันประเสริฐ หรือ 40 วันต่อปี สำหรับคนทั่วไป
หรือในช่วงปิดเทอมสำหรับพวกเรา และที่ 4 เดือนสักครั้งหนึ่งในชีวิตก็ยิ่งดี ในการนี้
โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ของเราได้มีการจัดกิจกรรมออกตะวะห์เดือนละ 1 วัน หรือ
เราจะเรียกกันติดว่า ตะวะห์ 24 ชั่วโมง จะทำกันในวันปิดการเรียน โดยปกติแล้วจะ
เป็นสัปดาห์ที่ 4 ของเดือน มีครูผู้ชายและนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาเป็น
ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งในบางครั้งก็อาจมีนักเรียนประถมเข้าร่วมด้วย เป็นการออกตะ
วะห์เชิญชวนผู้คนสู่การละหมาดตามมัสยิดต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีตามมติ
การกำหนดจากศูนย์กลางตะวะห์ประจำเขต มันก็คล้าย ๆ กับการเข้าค่ายนะครับ
ไปอยู่กับหนึ่งวันหนึ่งคืน กินข้าวร่วมกัน กิจกรรมร่วมกัน สนุกและอิมบูนุครับ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 15

4.1.2.1.6 กิจกรรมอ่านความดีให้ผู้ปกครองและเพื่อนฟัง

กิจกรรมอ่านความดีให้ผู้ปกครองและเพื่อนฟังเป็นการอ่านใบ
ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการตรีปิยะฮ์รายสัปดาห์ซึ่งฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะเป็นผู้ออก
หนังสือให้หลังจากหัวข้อการตรีปิยะฮ์แต่ละหัวข้อได้จบลง ให้ผู้ปกครองหรือเพื่อน ๆ ของนักเรียนแต่
ละคนฟัง ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นการตรีปิยะฮ์(กระตุ้น)ให้ทำคุณงามความดี ตลอดจนคำมั่นสัญญา

กับตัวเองในการพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในโครงการตรีปิยะฮอโรงเรียนदारुलबारอกะฮุดังต่อไปนี้

“อันนี้ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งในโครงการตรีปิยะฮอที่มีส่วนส่งเสริมการสร้างคุณธรรมจริยธรรมในตัวนักเรียนผ่านการบอกกล่าวแก่ผู้อื่น ซึ่งกิจกรรมนี้จะมีการจัดขึ้นทุก ๆ สัปดาห์เลยละครับ ก็จะจัดขึ้นหลังจากหัวข้อการตรีปิยะฮอแต่ละหัวข้อได้จบลง โดยฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจะเป็นผู้ออกหนังสือในรูปแบบใบความรู้ เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับแต่ละหัวข้อการตรีปิยะฮอรายสัปดาห์ ให้นักเรียนได้อ่านให้ผู้ปกครองฟังสำหรับนักเรียนทั่วไป และอ่านให้เพื่อน ๆ ฟังสำหรับนักเรียนหอพัก โดยที่เนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือจะเป็นการตรึง(กระตุ้น)การทำคุณงามความดีในแต่ละหัวข้อ ตลอดจนคำมั่นสัญญากับตัวเองและกับผู้ฟังถึงการที่จะพยายามพัฒนาตนเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป ในการนี้ ในส่วนท้ายของหนังสือจะมีส่วนสำหรับผู้ฟังได้ลงเซ็นลายมือรับรองการฟังกำกับถึง 3 คน ด้วยกัน จึงกล่าวได้ว่านักเรียนแต่ละคนจำเป็นต้องอ่านให้บุคคลอื่นฟัง 3 คน เป็นอย่างน้อย เป็นการย้ำเตือนตนเองและเพื่อน ๆ ให้มีความตระหนักต่อข้อปฏิบัติคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามครรลองคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องทั้งโรงเรียนอีกด้วย”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 15

4.1.2.1.7 กิจกรรมทะเลียม

เป็นการจัดให้มีการอ่านหนังสือคุณค่าของอามัล (คุณค่าของการทำความดี) ให้นักเรียนร่วมกันฟังและร่วมกันวิเคราะห์สรุปบทเรียนจากสิ่งที่ได้ฟังเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน ในทุก ๆ วัน ๆ 1 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที เป็นการฟัง 10 นาที และร่วมกันวิเคราะห์ 10 นาที แล้วทำการสุ่มถามและอธิบายเพิ่มเติมเป็นการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในโครงการตรีปิยะฮอโรงเรียนदारुलबारอกะฮุดังต่อไปนี้

“กิจกรรมฟังคุณค่าอามัลก็คือการฟังคุณค่าการทำความดีในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ฟังไม่ได้เลย เพราะทุกตัวอักษรจะมีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการที่จะทำความดีต่าง ๆ มีกระบวนการดำเนินกิจกรรมที่เน้นการฟังและการวิเคราะห์ร่วมกัน คือ การจัดให้มีการอ่านหนังสือคุณค่าของอามัล และหนังสือมุนดาอ็อบให้นักเรียนร่วมกันฟังและร่วมกันวิเคราะห์สรุปบทเรียนจากสิ่งที่ได้ฟังทุก ๆ วัน โดยการแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน ในแต่ละกลุ่ม

ประกอบไปด้วยผู้อ่านและผู้ฟัง ซึ่งนักเรียนที่เป็นผู้อ่านคือนักเรียนฝึกงาน (ชั้นบำเพ็ญประโยชน์) ส่วนนักเรียนผู้ฟังคือกลุ่มนักเรียนหอพักทั่วไป ทำการอ่านวันละ 1 ครั้ง ๆ ละ 20 นาที ในช่วงเวลาหลังการละหมาดซุบฮีสำหรับนักเรียนหอพักชายและหลังอิซาสำหรับนักเรียนหอพักหญิง ซึ่งในช่วงระยะเวลา 20 นาทีดังกล่าว จะเป็นการฟัง 10 นาที และร่วมกันวิเคราะห์สรุปบทเรียน 10 นาที โดยการให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์แล้วทำการสุ่มถามนักเรียน 3-4 คน แล้วทำการอธิบายเพิ่มเติมเป็นการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรม”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 11

4.1.2.1.8 กิจกรรมฟังบายน

เป็นกิจกรรมพิเศษที่ทางโรงเรียนจะเชิญผู้รู้จากภายนอกมาบรรยายธรรมให้แก่นักเรียนหอพักชายและหญิงสัปดาห์ละครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง ในคืนวันจันทร์ โดยการบรรยายธรรมด้วยการพูดกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักในการสะสมความดีด้วยหลัก 6 ซีฟัต (คุณลักษณะทั้ง 6 ของบรรดาสาวกนบี) เพื่อสามารถที่จะกลับไปยังโลกหน้าพร้อม ๆ กับความพึงพอใจพระทัยจากเอกองค์อัลลอฮ์ซุบฮานาฮูวาตาอาลาซอดดคล็องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในโครงการตรปียะฮ์โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ตั้งแต่ต่อไปนี้

“การฟังบายนหรือบรรยายธรรม เป็นกิจกรรมพิเศษที่ทางโรงเรียนจะเชิญผู้รู้จากภายนอกมาบรรยายธรรมให้นักเรียนหอพักทั้งชายและหญิงได้ฟังโดยจะจัดขึ้นสัปดาห์ละครั้ง ๆ ละ 1 ชั่วโมง ในคืนวันจันทร์หลังละหมาดมัฆริบ โดยรูปแบบการจัดกิจกรรมจะให้ผู้บรรยายนั่งบนเก้าอี้แล้วผู้ฟังนั่งล้อมรอบครึ่งวงกลมสภาพชิด ๆ กันทำการบรรยายธรรมด้วยการพูดกระตุ้นให้นักเรียนตระหนักในการสะสมความดีด้วยหลัก 6 ซีฟัต (คุณลักษณะทั้ง 6 ของบรรดาสาวกนบี) หรือบรรยายหัวข้ออิสระซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการใช้ชีวิตในกรอบศาสนาและมารยาทในด้านต่าง ๆ เพื่อสามารถที่จะกลับไปยังโลกหน้าพร้อม ๆ กับความพึงพอใจพระทัยจากเอกองค์อัลลอฮ์ซุบฮานาฮูวาตาอาลา”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 12

4.1.2.1.9 กิจกรรมกียามุลลัยล์

กิจกรรมกียามุลลัยล์เป็นการปลุกตัวเองเพื่อทำการละหมาดการขอพรจากเอกองค์อัลลอฮ์ด้วยใจที่สงบในยามค่ำคืนอย่างวิเวก ซึ่งรูปแบบทางการจะเป็นการจัดการ

ละหมาดตาศัฎศัปดาห์ละครั้งในคืนวัน ส่วนแบบไม่ทางการจะเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนตื่นขึ้นเองในเวลาค่ำคืนแล้วทำการปลีกวิเวกละหมาดและขอพรเป็นการส่วนตัวระยะเวลาไม่เกินครึ่งชั่วโมงแล้วทำการนอนต่อสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวในโครงการตรียะฮฺโรงเรียนดารุสबारอกะฮฺดังต่อไปนี้

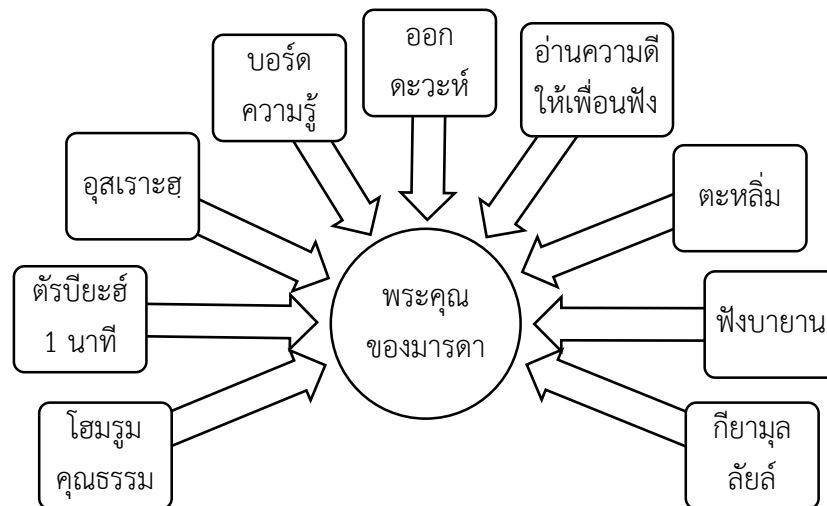
“การละหมาดกียามุลลัยล์ เป็นการปลีกตัวเองเพื่อทำการละหมาดอย่างวิเวกจำนวน 2 รอกาอัต หรือ 4 หรือ 6 รอกาอัต หรือ 8 รอกาอัต และต่อด้วยการขอพรจากองค์อัลลอฮ์ด้วยใจที่สงบในยามค่ำคืน ซึ่งโดยปกติแล้วจะทำกันในระหว่างช่วงเวลา 02.00-05.00 นาฬิกา ส่วนของโรงเรียนดารุสबारอกะฮฺเรา ได้มีการจัดกิจกรรมกียามุลลัยล์ 2 รูปแบบด้วยกัน คือรูปแบบทางการและไม่ทางการ ซึ่งรูปแบบทางการจะเป็นสัปดาห์ละครั้งในคืนวันพฤหัสบดี เวลา 04.00-05.00 นาฬิกา โดยให้นักเรียนผลัดกันเป็นอิหม่าม(ผู้นำละหมาด) และทำการดุอา(อ่านบทขอพร)โดยคณะผู้ดูแลหอพักด้วยบทดุอา(บทขอพร)ขอภัยโทษจากพระองค์อัลลอฮ์จากบรรดาบาปต่าง ๆ ที่ได้ก่อเอาไว้ทั้งในที่แจ้งและในที่ลับ ส่วนการจัดกิจกรรมกียามุลลัยล์แบบไม่ทางการจะเป็นการกระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนตื่นขึ้นเองในเวลาค่ำคืนแล้วทำการปลีกวิเวกละหมาดและขอพรเป็นการส่วนตัวระยะเวลาไม่เกินครึ่งชั่วโมงแล้วทำการนอนต่อ ซึ่งภายในหอพักจะมีการเตรียมน้ำให้นักเรียนสำหรับชำระร่างกายก่อนเข้าสู่การละหมาดทุกคืน ในกรณีนี้ จะมีรางวัลประจำเดือนสำหรับนักเรียนที่ตื่นขึ้นมาปฏิบัติธรรมข้อนี้เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 19

จากรูปแบบการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการตรียะฮฺแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดารุสबारอกะฮฺทั้ง 9 กิจกรรม ในขั้นต้น คือ กิจกรรมโฮมรูมคุณธรรมเช้า-เย็น กิจกรรมตรียะฮฺ 1 นาที คาบกิจกรรมศาสนาและอุสเราะฮฺ กิจกรรมแข่งขันจัดบอร์ดความรู้คุณธรรม กิจกรรมออกตะวะห์เชิญชวนผู้คนสู่ความดี กิจกรรมอ่านความดีให้ผู้ปกครองและเพื่อนฟัง กิจกรรมตะหลิม (ฟังคุณค่าของอำมาล) กิจกรรมฟังบายาน(ฟังบรรยายธรรม) และกิจกรรมกียามุลลัยล์(ละหมาดและวิเวกยามค่ำคืน) สามารถกล่าวได้ว่า ในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมและมารยาทธรรมเนียนปฏิบัติที่ต่างต่าง ๆ แก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดารุสबारอกะฮฺ โครงการตรียะฮฺเป็นอีกโครงการหนึ่งที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตได้เป็นอย่างดี โดยเป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับการอบรมขัดเกลาจิตใจด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมศาสนาเพื่อการพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ในที่สุด โดยทั้ง 9 กิจกรรมดังกล่าวต่างมีเนื้อหาที่ล้วน

ตอบรับกับหัวข้อการตรียะฮ์รายเดือนที่ทางโรงเรียนได้กำหนดไว้อย่างลงตัวดังที่ผู้วิจัยสามารถสรุปรูปแบบกระบวนการดำเนินการได้ดังแผนภาพที่ 4.10 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.10 : แสดงกิจกรรมย่อยของโครงการตรียะฮ์

ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 4.10 ที่แสดงถึงการขับเคลื่อนกิจกรรมย่อยต่าง ๆ ของโครงการตรียะฮ์ที่ล้วนมีส่วนเอื้อให้เป้าหมายที่ทางโรงเรียนได้ตั้งไว้สามารถไปสู่ความสำเร็จได้ในระยะเวลาอันสั้น โดยในแผนภาพขั้นต้น เป็นการขับเคลื่อนสู่การทำดีต่อบิดามารดาในหัวข้อพระคุณของมารดา

4.1.2.2 กิจกรรมวันแห่งการให้

กิจกรรมวันแห่งการให้เป็นกิจกรรมพิเศษในการฝึกทักษะชีวิตรูปแบบหนึ่งที่มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเด็กด้อยโอกาสมีความเมตตากรุณาต่อกัน มีการช่วยเหลือกันและกัน ตลอดจนพยายามพัฒนาตนเองจากผู้รับมาเป็นผู้ให้ในที่สุด มีรายละเอียดการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ก่อนอื่นต้องเรียนก่อนว่า นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาล้วนเป็นนักเรียนอยู่หอประจำทุกคนนะค่ะ ในการนี้ การพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมของเขาจะเป็นการพัฒนาด้วย 2 กิจกรรมด้วยกัน คือ โครงการตรียะฮ์กับกิจกรรมวันแห่งการให้ ซึ่งตรียะฮ์จะเป็นกิจกรรมเดียวกันกับระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และระดับมัธยมค่ะ ส่วนกิจกรรมที่ 2 คือ กิจกรรมวันแห่งการให้ เฉพาะมัธยมอย่าง

เดี๋ยวค่ะ เป็นกิจกรรมในการฝึกทักษะชีวิตที่ส่งเสริมให้นักเรียนของเราเป็นคนมีอบบ บ้าง ฝึกเปลี่ยนบทบาทจากที่เคยเป็นมือล่างที่คอยรับการช่วยเหลือมาตลอดแล้วมา หัดเป็นคนหยิบยื่นให้บ้างค่ะ และการที่ได้ช่วยใครคนหนึ่ง มันเป็นความสุขนะค่ะ ความสุขนี้เราก็อยากให้ห้อง ๆ หนู ๆ เรารับรู้และรู้สึกด้วย ค่ะ คือว่า ในทุก ๆ เช้า วันเสาร์ เวลา 07.00 น นักเรียนหอพักทุกคนจะได้รับการฟังการบรรยายธรรมจาก ผู้บริหารหรือตัวแทนผู้บริหารมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ซึ่งจะพูดและกระตุ้น ปลุกจิตสำนึกให้นักเรียนหอพักทุกคนมีใจเมตตาและพยายามที่จะเป็นผู้ให้มากกว่า เป็นผู้รับในการส่งเสริมความดีในทุก ๆ ครั้งที่มีโอกาส และหลังนั้น จะเป็นพิธีมอบ สิ่งของให้แก่เพื่อนคนละ 1 คน หรือมากกว่า จำนวนคนละ 1 ชิ้น เป็นอย่างน้อยซึ่ง จะเป็นสิ่งของอะไรก็ได้ จนกระทั่งแม้เพียงแค่การมอบน้ำดื่ม 1 แก้ว จากเครื่องทำ น้ำเย็นของหอพัก ในขณะที่เดียวกัน ในวันดังกล่าวทางโรงเรียนยังมีการส่งเสริมให้ นักเรียนทำการบริจาคทานแก่กองทุนการศึกษาคนละ 1 บาท โดยทางโรงเรียนจะ เงินดังกล่าวมาสมทบในการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษาประเภทต่าง ๆ แก่ นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ต่อไป และก่อนจบกิจกรรม จะมี การกระซิบริก เป็นการหยิบฉลากชื่อของเพื่อนหอพักแล้วมาจับมือบอกกระตุ้นให้ เพื่อนทำความดี ขยันหมั่นเพียร หรือให้กำลังใจ หรือคำพูดดี ๆ ที่ฟังแล้วประทับใจ ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นกิจกรรมเพื่อการฝึกการเป็นผู้ให้ที่ดีแก่เด็กด้อยโอกาสใน อนาคตโดยตรงแล้ว ยังทำให้เกิดความสามัคคีและความรักใคร่ปรองดองในหมู่ นักเรียนประจำหอพักโรงเรียนดรุณารออะฮ์ได้เป็นอย่างดีอีกด้วยค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

จากบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมวันแห่งการให้จะมีการจัดในทุก ๆ วันเสาร์ โดยมีขั้นตอนดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ การฟังบรรยาย การมอบของขวัญ การบริจาคทาน และการ กระซิบริก โดยผู้บริหารโรงเรียนดรุณารออะฮ์ดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตนเองทุกครั้ง

4.1.2.3 การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน

การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียน เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์เฉพาะในระดับชั้นนักเรียนฝึกงาน โดยทางโรงเรียนดรุณาร อกอะฮ์ได้มีการจัดการพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญสำหรับการใช้ชีวิตในอนาคตของเด็กด้อยโอกาส จำนวนทั้งสิ้น 13 ทักษะชีวิตด้วยกัน ได้แก่ ทักษะความซื่อสัตย์ในการทำงาน ทักษะการรับผิดชอบต่อ หน้าที่ ทักษะการเผื่อแผ่และเชิญชวนสู่ความดี ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการ

คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการตระหนักรู้ในตน ทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการเข้าใจผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์และการจัดการกับความเครียด เป็นกระบวนการพัฒนาโดยการจัดการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมคาบการจัดการเรียนรู้ทั้งปีการศึกษาจำนวน 2 ภาคการเรียน ๆ ละ 20 สัปดาห์ ๆ ละ 5 คาบ ๆ ละ 60 นาที รวมเวลาเรียนทั้งปีจำนวน 200 ชั่วโมง ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่วันอาทิตย์ถึงวันพฤหัสบดี เวลา 10.45-11.45 น. โดยครูผู้สอนจะจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนตามสาระการจัดการเรียนรู้รายสัปดาห์ส่วนหนึ่งในเทอมแรกและอีกส่วนหนึ่งในเทอมที่ 2 ตามความเหมาะสมของเนื้อหาของแต่ละสาระการจัดการเรียนรู้และช่วงเวลา ซึ่งมีรายละเอียดทุกตัวสาระการจัดการเรียนรู้ทั้งปีการศึกษาดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความสำคัญของทักษะชีวิตและทักษะความซื่อสัตย์ในการทำงาน

ประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 22 ได้แก่ ความสำคัญและประโยชน์ของทักษะชีวิต - ความสำคัญของทักษะชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรม - มารยาทและบุคลิกภาพกับทักษะชีวิต - สัญญาไม่ใช่ข้อปสรรคในการดำเนินชีวิต - งานที่สอดคล้องกับความชำนาญของทักษะชีวิตแต่ละบุคคล - ผลกระทบของทักษะชีวิตที่มีต่อโลกหน้า - สัญญาในการดำเนินชีวิตที่ดีของมุสลิมะห์ - ความชำนาญการของทักษะชีวิตแต่ละคนกับการพัฒนาสังคม - ความหมายความสำคัญและประโยชน์ของความซื่อสัตย์ - ความซื่อสัตย์เริ่มด้วยการไม่พูดเท็จ - ความซื่อสัตย์ต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ - การฝึกทักษะความซื่อสัตย์ต่อบิดาและมารดา - การฝึกทักษะความซื่อสัตย์ต่อผู้มีพระคุณ - การพูดเท็จคือคุณลักษณะของคนมูนาฟิค - ความซื่อสัตย์ต่อตนเองและการเสมอต้นเสมอปลาย - ความอิดีลาศ (บริสุทธ์ใจ) ในทุกการงาน - การฝึกทักษะความซื่อสัตย์ในการทำงาน - การเผยแพร่และเชิญชวนผู้คนสู่ความซื่อสัตย์ - ความซื่อสัตย์คือกุญแจสู่ความสำเร็จ - อิสลามกับความซื่อสัตย์ - ความซื่อสัตย์คือคุณลักษณะของท่าน นบี - การฝึกทักษะความซื่อสัตย์ต่อครูบาอาจารย์

4) ทักษะการรับผิดชอบต่อหน้าที่

ประกอบด้วย 16 องค์ประกอบ ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการรับผิดชอบ - การอัสตีโกมะห์(มั่นคง)ในคุณธรรม - การฝึกการมีอามานะห์ในหน้าที่ - การมีอามานะห์คือคุณลักษณะของท่านนบี - การนำคุณลักษณะของท่านนบีด้านอามานะห์มาใช้ในชีวิตประจำวัน - การขออภัย(อดทน) ต่อภาระหน้าที่ - การรู้จักรับผิดชอบชีวิต - การตักเตือนสังคมคือสิ่งที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน - การฝึกทักษะการรับผิดชอบต่อหน้าที่ - การเผยแพร่และเชิญชวนผู้คนสู่การมีอามานะห์ - การรับผิดชอบต่อการแต่งกายของมุสลิมะห์ในสังคมปัจจุบัน - ความสำคัญของการมีอามานะฮ์ - สังคมบ้านเราคืออามานะฮ์ที่ต้องร่วมกันแก้ - การฝึกทักษะการมีอามานะฮ์ในหน้าที่ - การเผยแพร่และเชิญชวนผู้คนสู่การมีอามานะฮ์

5) ทักษะการเผื่อแผ่และเชิญชวนสู่ความดี

ประกอบไปด้วย 14 องค์ประกอบ ได้แก่ ความหมายและความสำคัญของการ
 อดวาระห์ - การอดวาระห์ด้วยวาจา - ชีวิตที่ขาดการอดวาระห์ - การฝึกทักษะการเผื่อแผ่และเชิญชวนสู่
 ความดี - การอดวาระห์ด้วยรูปแบบที่แตกต่างตามลักษณะบุคคล - งานอดวาระห์คืองานของท่านนี่ -
 การอัสตีโกมะห์(มั่นคง) ในงานอดวาระห์ - การอดวาระห์ด้วยกิริยามารยาท - การอดวาระห์สู่การทำดีต่อ
 บิดามารดา - การอดวาระห์สู่การสวมใส่ฮิญาบที่สมบูรณ์ - คุณค่าของการอดวาระห์ - การฝึกทักษะการ
 เผื่อแผ่และเชิญชวนสู่ความดี - การอดวาระห์ด้วยรูปแบบที่แตกต่างตามลักษณะบุคคล - ชาญฉลาด
 ในการอดวาระห์ - การฝึกทักษะการเผื่อแผ่และเชิญชวนสู่ความดี

6) ทักษะการตัดสินใจ

ประกอบไปด้วย องค์ประกอบ 8 ได้แก่ การตัดสินใจบนพื้นฐานความมีเหตุผลทาง
 ศาสนา - การตัดสินใจบนพื้นฐานประโยชน์ส่วนรวม - รูปแบบการตัดสินใจของท่านนี่ - การฝึก
 ทักษะการตัดสินใจ - การตัดสินใจบนพื้นฐานประโยชน์ส่วนรวม - การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ
 ขั้นตอน - การตัดสินใจบนฐานความตั้งใจ(เนี้ยต)ที่ถูกต้อง - การฝึกทักษะการตัดสินใจที่ถูกต้อง

7) ทักษะการแก้ปัญหา

ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสำคัญของการแก้ปัญหาด้วยตนเอง -
 ความสำรวมในการแก้ปัญหา - การเผยแผ่และเชิญชวนผู้คนสู่รูปแบบการแก้ปัญหาวของท่านนี่ -
 การฝึกทักษะการแก้ปัญหที่ต้นเหตุ - วิธีการแก้ปัญหาวของตนเองที่ดีที่สุด - การแก้ปัญหาวความ
 หย่อนยานในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติในตนเอง - การแก้ปัญหาวที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน - การ
 ฝึกทักษะการแก้ปัญหาวเฉพาะหน้า

8) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณด้วยเหตุและผล -
 การประเมินสถานการณ์ - การมีวิจารณ์ญาณในการรับรู้ข่าวสาร - การมีวิจารณ์ญาณในการบอก
 เล่าข่าวสาร - ระหว่างกระต่ายตื่นตูมกับทองไม่รู้ร้อน - การวิเคราะห์สถานการณ์ - การฝึกทักษะ
 การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

9) ทักษะการคิดสร้างสรรค์

ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ รูปแบบการคิดอย่างสร้างสรรค์ - ความคิด
 สร้างสรรค์ ทางลัดสู่ความสำเร็จ - การตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ - การแก้ปัญหาวอย่างสร้างสรรค์ -
 การฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์ - ความสำคัญของการคิดอย่างสร้างสรรค์ - การคิดสวนทางอย่างมี
 เหตุผล - คิดสวนทาง เส้นทางลัดสู่ความสำเร็จ จริงหรือ - การฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์

10) ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ อิสลามกับการสื่อสารที่ดี - การพูดจาไพเราะ - รูปแบบการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ - การแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์ต่าง ๆ - รูปแบบการสื่อสารของท่านปี - การพูดจาไพเราะ - รูปแบบการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ - การฝึกทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

11) ทักษะการตระหนักรู้ในตน

ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความสำคัญของการประมาณตนและการวางตน - การรู้จักการประมาณตนและการวางตน - การอยู่อย่างพอเพียง พอประมาณ - การรอบคอบในทุกการงานอย่างมีเหตุผล - การรู้จักการวางตนในฐานะมุสลิมที่ดี - พอเพียงพอประมาณ - การรอบคอบในทุกการงานอย่างมีเหตุผล - การฝึกทักษะการตระหนักรู้ในตน

12) ทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ประกอบไปด้วย 14 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีมารยาทที่ดีในทุก ๆ สถานการณ์ - การมองในแง่บวก - หนีบุญคุณ - การมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน - มีจิตสาธารณะ - การไม่รบกวนผู้อื่น - การถ่อมตน - การไม่ตระหนี่ - การฝึกทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล - การมีมารยาทที่ดีในสถานการณ์ที่แตกต่าง - การมองโลกในแง่บวก - การมีพระคุณต่อผู้มีบุญคุณ - การมีน้ำใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน - การไม่ตระหนี่

13) ทักษะการปฏิเสธ

ประกอบไปด้วย 9 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งที่ควรปฏิเสธ - การปฏิเสธอย่างสร้างสรรค์ - การปฏิเสธร่วมวงการนิทา - การฝึกทักษะการปฏิเสธ - สิ่งที่ควรปฏิเสธ - การปฏิเสธอย่างสร้างสรรค์ - การปฏิเสธสิ่งชั่วร้ายและอบายมุขทุกประเภท - การฝึกทักษะการปฏิเสธ

14) ทักษะการเข้าใจผู้อื่น

ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การเข้าใจผู้อื่น - การให้เกียรติผู้อื่น - การยอมรับ เข้าใจ และปฏิบัติดีในความต่าง - การเป็นผู้ฟังที่ดี - ความสำคัญของการเข้าใจผู้อื่น - การถ่อมตนและการให้เกียรติ - การช่วยเหลือโดยเฉพาะบุคคลที่ด้อยกว่า - การฝึกทักษะการเข้าใจผู้อื่น

15) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

ประกอบไปด้วย 14 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดการความโศกเศร้าของตนเองอย่างสร้างสรรค์ - การรู้จักแยกแยะและยับยั้งอารมณ์ใฝ่ต่ำ - การฝึกทักษะการจัดการกับอารมณ์ - การจัดการกับอารมณ์โกรธ - อะไรคือความเครียด - การผ่อนคลายความเครียดในกรอบศาสนา - การเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นโอกาส - ประเภทของอารมณ์ - การจัดการกับความโศกเศร้าของตนเองอย่าง

สร้างสรรค์ – การรู้จักแยกแยะและยับยั้งอารมณ์ใฝ่ต่ำ – การฝึกทักษะการจัดการกับอารมณ์ -
อะไรคือความเครียด – การจัดการความเครียดที่ต้นเหตุ - การฝึกทักษะการจัดการกับความเครียด

จากสาระการจัดการเรียนรู้รายวิชาการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาส
ระดับชั้นฝึกงานโรงเรียนดรุณารอทะสในชั้นต้น เห็นได้ว่า โรงเรียนดรุณารอทะสได้มีการเตรียม
ความพร้อมแก่เยาวชนชนกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทั้งชายและหญิงด้านการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อสามารถที่
จะดำรงชีวิตด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพในอนาคตได้อย่างครบถ้วนครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งใน
กระบวนการดำเนินการจัดการพัฒนาทักษะชีวิตดังกล่าว มีกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนรู้แต่
ละคาบที่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนสามารถจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นอิสระตามความสามารถ
และความเหมาะสมของครูผู้สอนแต่ละคนสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ
ชีวิตสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับชั้นฝึกงานโรงเรียนดรุณารอทะสต่อไปนี้

“โรงเรียนดรุณารอทะสของเราได้มีการเตรียมความพร้อมทักษะชีวิตแก่
เยาวชนชนกลุ่มเด็กด้อยโอกาสทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงด้วยค่ะ ซึ่งการพัฒนา
ด้านทักษะชีวิต เป็นการพัฒนาหลาย ๆ อย่างที่เน้นในด้านความดี มีคุณธรรม
จริยธรรมในตัว รู้คิด รู้จักแยกแยะ รู้จักยับยั้ง ทั้งหมดก็เพื่อที่จะสามารถที่จะ
ดำรงชีวิตด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพในอนาคตได้อย่างครบถ้วนครอบคลุมทุกมิติ ค่ะ
ซึ่งแน่นอนว่า ถ้าเป็นคนดีแล้ว การงานอื่นของเขาก็จะดีตามไปด้วย ถึงเขาจะเก่งสัก
แค่ไหน ถ้าไม่เป็นคนดี สุดท้ายก็จะนำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด ๆ ก็มีให้เห็นอยู่
มากมายอยู่ทุกวันนี้ใช่ไหมค่ะ ซึ่งในกระบวนการดำเนินการจัดการพัฒนาทักษะชีวิต
ดังกล่าว มีกระบวนการและวิธีการจัดการเรียนรู้แต่ละคาบที่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอน
สามารถจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้เป็นอิสระตามความสามารถและความ
เหมาะสมของครูผู้สอนแต่ละคนทั้งนี้ทั้งนั้น โดยส่วนใหญ่จะจัดกระบวนการเรียนรู้
แบบบรรยายเป็นหลัก รองลงมาคือ แบบหมุนเวียนกันนำเสนอทเรียนหน้าห้อง
แบบค้นคว้าทำรายงาน แบบฝึกประสบการณ์จริง และแบบอื่น ๆ ตามลำดับ ในการ
นี้ นอกจากการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนฝึกงานทั้ง 13 ทักษะ ดังกล่าวมาแล้ว
โรงเรียนดรุณารอทะสยังมีการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนฝึกงานเป็นการเพิ่มเติม
อีกด้วย คือการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการด้วยการจัดตั้งนักเรียนดังกล่าวเป็น
สภาพี่เลี้ยงมีหน้าที่ดูแลนักเรียนเด็กด้อยโอกาสรุ่นน้องทั้งหมดพักจำนวน 217 คน อีก
ด้วยค่ะ ก็จะเป็นการเตรียมพร้อมไปสู่อีกช่องทางอย่างเข้มแข็งอีกทางหนึ่งค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

4.1.2.4 การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ

การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียน เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสเฉพาะในระดับชั้นนักเรียนฝึกงานเช่นเดียวกันกับการพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐานในขั้นต้น เป็นรูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการด้วยการแต่งตั้งเป็นที่ เลี้ยง มีหน้าที่ ดูแลรับผิดชอบให้กิจกรรมต่าง ๆ ของการบริหารจัดการหอพักเด็กด้อยโอกาสโรงเรียน ดรุณารอทะสให้สามารถดำเนินการได้ด้วยควมเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพโดยมีภาระงานฝ่าย ต่าง ๆ ที่ต้องแบ่งกันรับผิดชอบจำนวน 7 ฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอื่ บาดัต(ปฏิบัติศาสนกิจ) ฝ่ายอนามัย ฝ่ายต้อนรับแขก ฝ่ายความสะอาด และฝ่ายปกครอง สอดคล้อง กับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการฝึกงานทักษะการบริหารจัดการของโรงเรียนดรุณารอทะสดังต่อไปนี้

“เป็นที่รับรู้โดยทั่วกันใช่ไหมคะว่า ทักษะการบริหารจัดการเป็นทักษะ พื้นฐานหนึ่งที่มนุษย์ทุกคนควรมี ดังจะเห็นได้ว่า หลายองค์กรทางการศึกษาได้มี รูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ ที่แสดงถึงความตระหนักถึงความสำคัญของทักษะชีวิตด้าน นี้เป็นอย่างมาก และยิ่งแล้วใหญ่กับเด็กด้อยโอกาส ดังนั้น โรงเรียนของเราจึงได้มีการ จัดหลักสูตรการพัฒนาทักษะดังกล่าวขึ้นมา ด้วยการบูรณาการการพัฒนาทักษะการ บริหารจัดการกับงานการดูแลหอพักที่มีผู้ดูแลเพียงแค่ 2 คน ไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งเป็น กำไรทั้ง 2 ฝ่าย และแน่นอนผู้ดูแลแค่ 2 คน มันไม่เพียงพอกับจำนวนเด็กที่เพิ่มขึ้น ๆ ทุก ๆ ปี ในปัจจุบันนี้นักเรียนเด็กด้อยโอกาสทั้งหอพักมีจำนวน 217 คน ค่ะ ถือว่า เยอะอยู่ค่ะ ดังนั้นจำเป็นต้องมีผู้ช่วยจึงเป็นการบูรณาการเข้าด้วยกันค่ะ จะเป็นการ แต่งตั้งนักเรียนฝึกงานให้เป็นที่เลี้ยงมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบให้กิจกรรมหอพักต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้ด้วยควมเรียบร้อย ซึ่งพวกเขาก็คือ นักเรียนที่เรียนจบชั้นชา นาวีแล้ว ซึ่งตอนนี้อยู่ระดับคิดมัตนั่นเอง และเราก็สัญญากันไว้แล้วว่า เมื่อจบชานาวี แล้ว ก่อนออกจากสถานศึกษา นักเรียนทุกคนจำเป็นต้องบำเพ็ญประโยชน์พร้อม ๆ กับฝึกการบริหารจัดการหอพัก ก็จะเป็นประโยชน์ในการจัดการบ้านการเรือน หรือ ดูแลจัดการลูก ๆ ต่อไป รับผิดชอบคิดมัตหน้าที่นี้เป็นระยะเวลา 1 ปี โดยมีครู เจ้าหน้าทีผู้ดูแลหอพักประจำจำนวน 2 คน คอยเป็นที่ปรึกษาจะ ก็จะมีภาระงานฝ่าย ต่าง ๆ ที่ต้องแบ่งกันรับผิดชอบจำนวน 7 ฝ่ายด้วยกันค่ะ คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอื่บาดัต(ปฏิบัติศาสนกิจ) ฝ่ายอนามัย ฝ่ายต้อนรับแขก ฝ่ายความ สะอาด และฝ่ายปกครอง”

จากบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น กล่าวได้ว่า การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอเกฮู เป็นการพัฒนาเฉพาะสำหรับนักเรียนที่เรียนจบระดับอิสลามศึกษา ตอนปลายแล้วเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยการแต่งตั้งเป็นที่เลี้ยงผู้ดูแลหอพัก เข้ารับการฝึกงานใน 7 ฐานด้วยกัน สอดคล้องกับภาระงานฝ่ายต่าง ๆ ที่ต้องรับผิดชอบจำนวน 7 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอียาตัต(ปฏิบัติศาสนกิจ) ฝ่ายอนามัย ฝ่ายต้อนรับแขก ฝ่ายความสะอาด และฝ่ายปกครอง ซึ่งมีรายละเอียดรูปแบบการพัฒนาและการบริหารจัดการแต่ละฝ่ายดังต่อไปนี้

4.1.2.4.1 ฝ่ายบริหารงานทั่วไป

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานของที่เลี้ยงด้านการบริหารงาน พบว่า ฐานฝ่ายบริหารงานทั่วไปจะมีนักเรียนเข้าฝึกงานและรับการพัฒนา โดยหมุนเวียนกันรอบละ 1 เดือน มีผู้ปฏิบัติงานประจำฝ่ายรอบละ 3 คน คือ ประธาน รองประธานคนที่ 1 และรองประธานคนที่ 2 มีภาระหน้าที่รับผิดชอบ 4 ประการ คือ การติดตามความเรียบร้อยในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของแต่ละฝ่าย การทำโทษนักเรียนหอพักในความผิดไม่รุนแรง การจัดการปรับทัณฑ์แก่ผู้ผิดนักเรียนหอพัก และการจัดการประชุมสภาที่เลี้ยงร่วมกับครูผู้ดูแลหอพักรายสัปดาห์ ซึ่งมีรายละเอียดรูปแบบการปฏิบัติหน้าที่ที่สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้

“ฝ่ายบริหารงานทั่วไปจะมีนักเรียนฝึกงานจากทุกฝ่ายหมุนเวียนกันเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายดังกล่าวเป็นรอบ ๆ หมุนเวียนตลอดทั้งปี โดยรอบละ 1 เดือน เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานทั่วไปโดยเฉพาะการเป็นแกนนำและการประสานงานในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ในแต่ละฝ่ายให้สามารถดำเนินการลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งในฝ่ายบริหารงานทั่วไปดังกล่าวจะมีผู้ปฏิบัติงานประจำฝ่ายเพียง 3 คนเท่านั้น คือ ท่านประธาน 1 คน และรองประธานอีก 2 คน ในกรณีนี้ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง 4 ประการ คือ การติดตามความเรียบร้อยในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของแต่ละฝ่าย การทำโทษนักเรียนหอพักในความผิดไม่รุนแรง การจัดการปรับทัณฑ์แก่ผู้ผิดนักเรียนหอพัก และการจัดการประชุมสภาที่เลี้ยงร่วมกับครูผู้ดูแลหอพักรายสัปดาห์ ซึ่งในประการหลังนี้ ในบางโอกาสจะมีผู้บริหารหรือตัวแทนผู้บริหารเข้าร่วมประชุมด้วย และในด้านการติดตามการบริหารจัดการงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างราบรื่นนั้น ฝ่ายบริหารงานทั่วไปจะทำการติดตามงานของฝ่ายต่าง ๆ ทั้ง 7 ฝ่าย โดยจะมีการสอบถามเพื่อนนักเรียนฝึกงานทุกวันถึงการปฏิบัติหน้าที่ และหากพบว่ามีปัญหาในการปฏิบัติงาน นักเรียนฝึกงานฝ่ายบริหารงานทั่วไปจะทำการเรียกประชุมเพื่อ

ปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนในวันที่เกิดปัญหานั้นเลย ซึ่งโดยส่วนใหญ่ จะไม่มีการกำหนดเวลาและสถานที่ในการปรึกษาหารือที่แน่นอน โดยจะเป็นการปรึกษาหารือระหว่างฝ่ายบริหารงานทั่วไปกับฝ่ายที่ประสบปัญหานั้น ๆ ก่อนเป็นลำดับแรก และถ้าปัญหาดังกล่าวไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปจึงจะทำการเรียกประชุมสภาที่เลี้ยงทั้งหมดซึ่งอาจรวมครูเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักในฐานะที่ปรึกษาสภาที่เลี้ยงด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของแต่ละปัญหาและไม่ใช่ว่าการประชุมรายสัปดาห์ แต่สามารถจะนำเข้าไปในวาระการประชุมรายสัปดาห์ได้ถ้าเกินความสามารถของสภาที่เลี้ยงคิดมัต ซึ่งโดยส่วนใหญ่หลาย ๆ ปัญหา สามารถแก้ไขได้โดยไม่จำเป็นต้องให้ครูเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอเข้าร่วม”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

4.1.2.4.2 ฝ่ายวิชาการ

จากการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานของสภาที่เลี้ยงฝ่ายวิชาการทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์ พบว่า ฝ่ายวิชาการจะมีนักเรียนฝึกงานจากทุกฝ่ายสับเปลี่ยนกันปฏิบัติงานหน้าที่ปีการศึกษาละ 1 รอบ ๆ ละ 1 เดือน มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ การคุมนักเรียนทำการบ้านหรือทบทวนบทเรียน การคุมนักเรียนเรียนศาสนาเพิ่มเติมภาคค่ำ การจัดทำและติดตามระบบการเรียนรู้แบบพี่ดูแลน้อง การบริการการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตแก่นักเรียนหอพัก การเป็นเจ้าหน้าที่แนะแนวด้านการเรียนของนักเรียน(ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน) การทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายและนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้และงานวิชาการของนักเรียนหอพักซึ่งมีรายละเอียดรูปแบบการปฏิบัติหน้าที่ดังบทสัมภาษณ์การพัฒนาทักษะอาชีพที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้

“สภาที่เลี้ยงฝ่ายวิชาการจะมีนักเรียนฝึกงานจากทุกฝ่ายหมุนเวียนกันเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายดังกล่าวเดือนละครั้ง เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานวิชาการโดยเฉพาะการเป็นแกนนำและการประสานงานในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ของฝ่ายวิชาการให้ทุกการงานสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยในฝ่ายวิชาการจะมีนักเรียนฝึกงานปฏิบัติหน้าที่อยู่จำนวนเฉลี่ยเท่า ๆ กันจากจำนวนนักเรียนฝึกงานในปีนั้น ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ การคุมนักเรียนทำการบ้านหรือทบทวนบทเรียน การคุมนักเรียนเรียนศาสนาเพิ่มเติมภาคค่ำ การจัดทำและติดตามระบบการเรียนรู้แบบพี่ดูแลน้อง การบริการการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตแก่

นักเรียนหอพัก การเป็นเจ้าหน้าที่แนะแนวด้านการเรียนของนักเรียน(ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการเรียน) และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนหอพัก ตลอดจนการทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายและนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 20

4.1.2.4.3 ฝ่ายอียาตัด

จากการศึกษาการปฏิบัติงานฝ่ายอียาตัดของนักเรียนฝึกงาน ในฐานะพี่เลี้ยง พบว่า นักเรียนฝึกงานจะผลัดกันเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายอียาตัดปีการศึกษาละ 1 รอบ หรือมากกว่าตาม โดยกำหนดรอบละ 1 เดือน เช่นกัน โดยจะมีนักเรียนฝึกงานปฏิบัติหน้าที่รอบละ 2 คน หรือมากกว่า ตามจำนวนเฉลี่ยเท่า ๆ กันจากจำนวนนักเรียนฝึกงานในปีนั้น ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ คумละหมาด คุมอ่านดุอาหลังละหมาด กิจกรรมการแก้บวช การจัดทำบัญชีเข้าออกงบประมาณแก้บวช กิจกรรมการอ่านบทขอพรเช้า-เย็น กิจกรรมกีฬามุสลัยคืนวันพฤหัสบดี กิจกรรมบรรยายธรรมสัปดาห์ละครั้ง และทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายแล้วนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดการปฏิบัติงานฝ่ายอียาตัดดังต่อไปนี้

“จากการที่หนูเคยเรียนอยู่ที่นี้ แล้วกลับมาทำงานที่นี้ อยากจะบอกว่า การดำเนินกิจกรรมคุมการอียาตัดของน้อง ๆ คิดमतในรอบนี้เป็นรูปแบบการจัดการที่ดีมาก โดยนักเรียนทุกคนจำเป็นจะต้องเป็นพี่เลี้ยงผลัดกันรับผิดชอบในแต่ละฝ่ายนี้ อย่างน้อยทำให้เป็นแรงกระตุ้นให้กับเขาเองให้มีความขยันในการทำอียาตัดด้วยคะ การคุมน้อง ๆ ของพวกเขา ก็จะเป็นการหมุนเวียนกันเป็นรอบ ๆ รอบละ 1 เดือน เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานการปฏิบัติศาสนกิจของนักเรียนโดยเฉพาะการเป็นแกนนำและการประสานงานในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ของฝ่ายอียาตัดให้ทุกการทำงานสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ คุมละหมาดและอ่านดุอาหลังละหมาดทั้ง 5 เวลา กิจกรรมการแก้บวช การจัดทำบัญชีเข้าออกงบประมาณแก้บวช กิจกรรมการอ่านบทขอพรเช้า-เย็น กิจกรรมกีฬามุสลัยคืนวันพฤหัสบดี กิจกรรมบรรยายธรรมสัปดาห์ละครั้ง และทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายแล้วนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์ ซึ่งที่สำคัญก็จะเป็นเอกสารบันทึกประจำผ่านนี้แหละคะ จะมีการบันทึกการขึ้นมาปฏิบัติศาสนกิจในทุก ๆ ครั้ง โดยไม่เคยบกพร่อง และเมื่อมีเพื่อนร่วมฝ่ายไม่สบายก็จะมีชุดผู้ช่วยที่เป็น

น้อง ๆ ระดับชานาวิ 3 มาประกบอีกที ทำให้เด็กไม่หลุดรอดไปไหน และนอกจากการทำโทษนักเรียนไม่มาร่วมกิจกรรมศาสนา นักเรียนที่ขยัน ๆ จะมีรางวัลให้พวกเขาภาคภูมิใจ ซึ่งจะมีการสรุปรายชื่อและแจกรางวัลทุก ๆ สัปดาห์ ทำให้เด็ก ๆ ขยันขึ้นมากอีกด้วยค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

4.1.2.4.3 ฝ่ายอนามัย

จากการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานของสภาที่เลี้ยงฝ่ายอนามัย พบว่า สภาที่เลี้ยงฝ่ายงานอนามัยจะมีนักเรียนฝึกงานจากทุกฝ่ายหมุนเวียนกันเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายอนามัยปีการศึกษาละ 1 รอบ ๆ ละ 1 เดือน เช่นกัน มีนักเรียนฝึกงานปฏิบัติหน้าที่อยู่จำนวนเฉลี่ยเท่า ๆ กันจากจำนวนนักเรียนฝึกงานในปีนั้น ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบ ตรวจสอบนักเรียนป่วยรายวัน ดูแลคนป่วย การจัดเตรียมอาหารและยาสำหรับคนป่วย การจัดทำบัญชีห้องอนามัย การเฝ้าไข้ การวัดอุณหภูมิ การเช็ดตัว การทำความสะอาดห้องอนามัย การดูแลอาหารนักเรียนที่มีอาการแพ้ การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและจำหน่ายส่งต่อกรณีอาการหนัก และการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์พี่เลี้ยงหอพักโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์เกี่ยวกับรายละเอียดการปฏิบัติงานฝ่ายอนามัยดังต่อไปนี้

“ปัจจุบันหนูรับหน้าที่ฝ่ายอนามัยอยู่ค่ะ เดือนละครึ่งพวกหนูก็จะเปลี่ยนไปรับผิดชอบฝ่ายอื่นอีก ทำให้หนูได้เรียนรู้ทุก ๆ อย่าง ส่วนการเป็นเจ้าหน้าที่อนามัยนี้ทางโรงเรียนให้เข้ามาฝึกก็เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานและการจัดการด้านต่าง ๆ ของงานอนามัย โดยเฉพาะในการเป็นแกนนำในการประสานงานต่าง ๆ ของฝ่ายอนามัย ทำให้เราได้รู้จักงานการสื่อสารอย่างมาก มีหน้าที่รับผิดชอบ ตรวจสอบนักเรียนไม่สบายรายวัน ดูแลนักเรียนไม่สบาย โดยการเตรียมอาหารและยา การจัดทำบัญชีห้องอนามัย การเฝ้าไข้ การวัดอุณหภูมิ การเช็ดตัว การทำความสะอาดห้องอนามัย การดูแลอาหารนักเรียนที่มีอาการแพ้ การประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องและจำหน่ายส่งต่อกรณีอาการหนัก ซึ่งในแต่ละวันจะมีการทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายแล้วนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์ อย่างน้อย ๆ หนู ๆ ก็รู้จักการใช้ยา ตลอดจนสามารถดูแลคนไข้ได้ จะบอกว่า เทียบเท่าผู้ช่วยพยาบาลน้อย ๆ เลยค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 20

4.1.2.4.4 ฝ่ายต้อนรับแขก

จากการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานของสภาพที่เลี้ยงคิตมัด ฝ่ายต้อนรับแขก พบว่า ฝ่ายต้อนรับแขกมีนักเรียนฝึกงานจากทุกฝ่ายหมุนเวียนกันสลับเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายต้อนรับแขกเดือนละครั้ง โดยมีนักเรียนฝึกงานปฏิบัติหน้าที่อยู่จำนวนเฉลี่ยเท่า ๆ กันจากจำนวนนักเรียนฝึกงานในปีนั้น ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ คຸມหนังสือเข้าออก เวรป้อมยาม ต้อนรับแขกโรงเรียน ต้อนรับผู้ปกครองนักเรียนหอพักกรณีมาเยี่ยมทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน กิจกรรมการจัดเวทีในวาระต่าง ๆ ของกิจการหอพัก ดูแลความเรียบร้อยของห้องรับรองแขก ดูแลอาหารการกินแขก บริการให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองนักเรียนหอพักและการทำบันทึกเอกสารประจำฝ่ายตลอดจนนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์ สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับฝ่ายต้อนรับแขกดังต่อไปนี้

“ฝ่ายต้อนรับแขกคือหน้าตาของตรงเรียนคะ สิ่งนี้คือสิ่งที่เราได้รับการบอกเล่าและอบรมต่อ ๆ กันมาตลอด ในฝ่ายนี้จะมีนักเรียนฝึกงานหมุนเวียนกันผลัดเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายต้อนรับแขกเดือนละครั้ง คือจะเปลี่ยนคนทำงานทุก ๆ เดือน เพื่อเป็นการฝึกทักษะการต้อนรับแขก หลัก ๆ ก็จะมีหน้าที่รับผิดชอบ คือ คຸມหนังสือเข้าออก แรก ๆ จะเป็นครู พอหลัง ๆ พอเขาไว้ใจก็จะให้เราทำการแทน ต่อมา เวรป้อมยาม ต้อนรับแขกโรงเรียน ต้อนรับผู้ปกครองนักเรียนหอพักกรณีมาเยี่ยมทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน กิจกรรมการจัดเวทีในวาระต่าง ๆ ของกิจการหอพัก ดูแลความเรียบร้อยของห้องรับรองแขกให้พร้อมต่อการรับแขกทุกเวลา ดูแลอาหารและน้ำดื่ม 3 เวลาแก่แขกที่ค้างคืน บริการให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองนักเรียนหอพักที่ประสงค์จะค้างคืน และทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายแล้วนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 14

4.1.2.4.5 ฝ่ายความสะอาด

จากการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานของนักเรียนฝึกงานในฐานะพีเลี้ยงรับชอบฝ่ายความสะอาด พบว่า นักเรียนระดับชั้นฝึกงานทุกคนจะหมุนเวียนกันเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานฝ่ายความสะอาดโดยการสับเปลี่ยนเดือนละครั้ง เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานการทำความสะอาดของนักเรียนโดยเฉพาะการเป็นแกนนำและการประสานงานในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ของฝ่ายความสะอาดให้ทุกการงานสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ การกำหนดพื้นที่ การแบ่งกลุ่มเวรนักเรียน การคุมเวรทำความสะอาด การจัด

กิจกรรมรักษาความสะอาดรูปแบบต่าง ๆ การจัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาด การจัดทำบัญชีการจัดซื้อ การทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายและการเข้าประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ดิฉันมีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาพี่เลี้ยงผู้ดูแลหอพักค่ะ จากที่ได้มาอยู่จุดนี้ บอกได้ว่า งานความสะอาดเป็นงานที่หนักอย่างหนึ่ง นื่อง ๆ นักเรียนฝึกงานจะมีความแตกต่างถึงสีหน้าเมื่อหยิบฉลากได้รับผิดชอบฝ่ายนี้ แน่นนอน เมื่อมีการประชุมสรุปงานประจำสัปดาห์ ฝ่ายงานนี้จะเป็นฝ่ายงานที่มีการถกเถียงมากที่สุดถึงวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา แต่ในที่สุดท้ายแล้ว เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานการทำความสะอาดของนักเรียนโดยเฉพาะการเป็นแกนนำและการประสานงานในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ของฝ่ายความสะอาดให้ทุกการงานสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี นักเรียนมีความตั้งใจ ก็ผ่านไปด้วยดีทุกรอบ โดยในแต่ละรอบนักเรียนฝึกงานจะปฏิบัติหน้าที่ฝ่ายงานความสะอาดอยู่จำนวนเฉลี่ยเท่า ๆ กันจากจำนวนนักเรียนฝึกงานในปีนั้น ๆ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบหลัก ๆ คือ การกำหนดพื้นที่และแบ่งกลุ่มเวรนักเรียนทำความสะอาดทั้งโรงเรียน คุมเวรการทำทำความสะอาดทั้งโรงเรียน ซึ่งการคุมเวรนี้ จะมีการแต่งตั้งหัวหน้าในแต่ละโซนอีกทีเพื่อช่วยต่อการจัดการ ในขณะเดียวกัน มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นรักษาความสะอาดรูปแบบต่าง ๆ จัดซื้ออุปกรณ์ทำความสะอาด จัดทำบัญชีการจัดซื้อในฝ่าย ทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายและนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 23

4.1.2.4.6 ฝ่ายปกครอง

จากการรวบรวมข้อมูลการปฏิบัติงานของสภาพี่เลี้ยงในงานฝ่ายปกครอง พบว่า สภาพี่เลี้ยงฝ่ายปกครองจะมีนักเรียนฝึกงานจากทุกฝ่ายหมุนเวียนกันเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายปกครองเดือนละ 1 ครั้งเช่นกัน เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานการปกครองของนักเรียนโดยเฉพาะการเป็นแกนนำและการประสานงานในการขับเคลื่อนงานต่าง ๆ ของฝ่ายปกครองให้ทุกการงานสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งในฝ่ายจะมีนักเรียนฝึกงานปฏิบัติหน้าที่อยู่จำนวนเฉลี่ยเท่า ๆ กันจากจำนวนนักเรียนฝึกงานในปีนั้น ๆ มีหน้าที่รับผิดชอบ ปลูกนักเรียน ตรวจสอบความเรียบร้อยอาคารสถานที่ ตรวจสอบนักเรียน นำอ่านคูหาเข้านอน กำกับดูแลกิจกรรมยามว่างในวันหยุด กำกับดูแลนักเรียนใหม่ การกลับและการมาของนักเรียนชานาวิ การ

ออกไปจ่ายตลาด การตรวจสอบกล้องวงจรปิดรายวัน การทำบันทึกเอกสารประจำฝ่ายสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“จากการดูแลการทำงานของนักเรียนฝึกงาน โดยเฉพาะการฝึกงานดูแลหอพักด้านฝ่ายปกครอง กล่าวได้ว่า งานปกครองเป็นหนักลำดับถัดมาจากงานความสะอาดกว่าได้คือน้องนักเรียนฝึกงานก็จะมีสลับเปลี่ยนกันทุก ๆ เดือน พูดได้ว่า พอรุ่นนี้จะได้ค้ำกับงานรุ่นต่อมาก็มาแทนที่ ทำให้เราในฐานะผู้ดูแลพวกเขาอีกทีจำเป็นต้องอยู่สิ่งเดิม ๆ แต่ก็ไม่เป็นไรค่ะ เพราะถ้าไม่เปลี่ยน ทุกคนก็จะไม่ได้ทักษะดี ๆ กลับไป ซึ่งก็เพื่อเป็นการพัฒนาทักษะการบริหารงานการปกครองด้านต่าง ๆ เช่น การปลุมนักเรียนในยามเช้า มันเป็นเรื่องอะไรที่ยากมาก ๆ จำเป็นต้องอดทนอย่างสูงประกอบกับวิธีการที่หลากหลายไม่ซ้ำกันจนนักเรียนรู้ทางได้ ในงานนี้ก็จะมีการตรวจสอบความเรียบร้อยอาคารสถานที่ ซึ่งจะมีกัน 2 ช่วงเวลา ซึ่งเปรียบเสมือนการตรวจสอบสภาพความเรียบร้อยของบ้านก่อนพลบค่ำนั่นเอง คือเวลาก่อนรุ่งสางเวลาอีกทีก่อนเข้านอน พี่เลี้ยงเราก็จะติดเป็นนิสัย แล้วจะมีการตรวจนับนักเรียนอีกด้วย วันละ 2 ครั้ง คือตรวจนับหลังเลิกเรียนและตรวจนับก่อนเข้านอน ซึ่งพี่ ๆ นักเรียนฝึกงานต้องอ่านคู่มือและส่งนักเรียนเข้านอนอีกด้วย ส่วนในวันหยุด เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อ ก็จะมีหน้าที่กำกับดูแลกิจกรรมยามว่างในวันหยุดเพิ่มขึ้นมาอีก เช่นเดียวกันกับการกำกับดูแลนักเรียนใหม่ การกลับและการมาของนักเรียนนานาชาติ การจัดลำดับและคุมนักเรียนออกไปตลาดนัดและในบางที่จะเป็นการออกจ่ายตลาดเองโดยให้นักเรียนสามารถฝากได้ อันนี้จะเป็นในกรณีช่วงไม่อนุญาตให้นักเรียนออกไป การตรวจสอบกล้องวงจรปิดก็จะทำกันเป็นรายวัน และเมื่อมีอะไรผิดปกติหรือสามารถจับได้ก็จะมีแจ้งและทำการบันทึกเอกสารประจำฝ่ายตลอดจนนำเข้าร่วมประชุมรายงานการปฏิบัติหน้าที่ประจำสัปดาห์เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 23

4.1.2.5 การพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข

ดังที่ได้นำเสนอไปแล้วถึงกระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับนักเรียนฝึกงานจะมี 3 ประการด้วยกัน คือ การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน และการพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข ซึ่งในการพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุขนี้ จากการศึกษาข้อมูลพบว่า กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมศาสนาด้วยการจัดกระบวนการขัดเกลาจิตใจและการเรียนรู้ตำราศาสนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมารยาทและการขัดเกลาจิตใจ ใน 2 รูปแบบ คือ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีเป็นการเรียนรู้โดยการนำ

หนังสือศาสนาโบราณสายปอนาเนาะดั้งเดิมเกี่ยวกับการขัดเกลาจิตใจ (กิต้าบตุร้อศ) มาเป็นแบบเรียนในรูปแบบแบบฮาลาเกาะฮ์ประกอบการเรียนรู้แบบเสวนาร่วมกันเพื่อทำการสรุปทเรียนร่วมกันตลอดจนกิจกรรมการกล่าวคำรำลึกถึงอัลลอฮ์ร่วมกับชาวบ้านผู้สนใจในตอนท้ายกิจกรรม มีดำเนินการจัดการเรียนรู้ในทุก ๆ คีน ยกเว้นวันหยุด ตั้งแต่เวลา 19.00 น. ถึงเวลา 20.30 น. ดังตารางที่ 4.9 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 : แสดงการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมระดับชั้นฝึกงาน

ตารางการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมด้วยกิต้าบตุร้อศ			
คีนวัน	ชื่อกิต้าบ		เนื้อหากิต้าบ
เสาร์	بهجة المبتدين	บัยจาตุลมุบาตีน	หลักความศรัทธาและข้อปฏิบัติทางศาสนา
	กิจกรรมรำลึกถึงอัลลอฮ์		الله يا จำนวน 100 ครั้ง หรือมากกว่า
อาทิตย์	الشمال المحمدية	ขามาอิลมุฮำมาติยะฮ์	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยหลักศาสนา
	กิจกรรมรำลึกถึงอัลลอฮ์		لا إله إلا الله 100 ครั้ง หรือมากกว่า
จันทร์	البيان	กิจกรรมบายาน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยหลักศาสนา
	กิจกรรมรำลึกถึงอัลลอฮ์		يا حي يا قيوم จำนวน 100 ครั้ง หรือมากกว่า
อังคาร	فناور باكي هاتي	เปอนาวัวร์บาซีฮาตี	การขัดเกลาจิตใจเชิงลึกด้วยหลักศาสนา
	กิจกรรมรำลึกถึงอัลลอฮ์		100 لا حول ولا قوة إلا بالله العظیم
พุธ	فريدة الفرائد	ฟารีดาตุลฟารอิด	หลักความเชื่อและความศรัทธา
	กิจกรรมรำลึกถึงท่านนบี		اللهم صل على سيدنا محمد النبي الأمي وعلى آله وصحبه وسلم จำนวน 100 ครั้ง
พฤหัสบดี	กิจกรรมรำลึกถึงอัลลอฮ์		100 استغفر الله العظیم
ศุกร์	กิจกรรมรำลึกถึงอัลลอฮ์		100 سبحان الله العظیم وبحمده

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2563)

จากตารางที่ 4.9 ในขั้นต้นจะเห็นได้ว่า ในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมและครอบครัวเป็นสุข ทางโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ได้มีการกำหนดแบบเรียนที่หลากหลาย ประกอบกับในช่วงตอนท้ายของการเรียนจะมีการเปิดการเสวนาและร่วมกิจกรรมการรำลึกถึงพระเจ้าพร้อมกับชาวบ้านผู้สนใจด้วยคำกล่าวที่แตกต่างกันในแต่ละคีน

ส่วนภาคทฤษฎี เป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านมารยาทและข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ของ การครองเรือน โดยการฝึกปฏิบัติงานแบบเจาะจงด้วยการให้นักเรียนมารับการอบรมกับอาจารย์ มัรยัม สาเมาะ เป็นการส่วนตัว วันละ 2 ชั่วโมง ในระยะเวลาที่ไม่เท่ากันตามการพัฒนาการด้าน มารยาทของแต่ละคน ประกอบไปด้วย ทักษะการพูดที่นอบน้อม การเดินที่เรียบร้อย การพับผ้าที่ ประณีต การทำอาหารและการจัดครัวที่มีเสน่ห์ การพูดจาระหว่างสามีภรรยา การต้อนรับแขก การ สวมใส่เสื้อผ้า การบำเพ็ญประโยชน์ การรักษาเวลา และการยิ้ม ตลอดจนการซึมซับวิถีชีวิตความ เป็นสุภาพสตรีจากการถอดแบบคุณลักษณะเฉพาะของอาจารย์มัรยัม สาเมาะ สอดคล้องกับบท สัมภาษณ์ถึงรายละเอียดการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและ ครอบครัวยั่งยืนดังต่อไปนี้

“การพัฒนาด้านมารยาทนี้เป็นสิ่งที่เราพยายามมากกว่าความรู้อีกค่ะ คนเก่ง ถ้าไม่ดี ก็จะทำให้ความเก่งความฉลาดไปใช้ในทางที่ผิด เด็กกำพร้า เด็กยากจน มีความ เป็นมาที่หลากหลายนะ ส่วนมากจะมีปัญหา คือเรารับเด็กที่มีปัญหามาแล้ว เป็นปัญหา ที่สะสมมาจากภาวะครอบครัวที่เดือดร้อน ภาวะครอบครัวไม่อบอุ่น ดังนั้น เราจึงคิด ว่าเราต้องเน้นด้านจริยธรรมมาก ๆ ในขณะเดียวกัน ลูก ๆ เราที่จบไปแล้วหลายรุ่น มี ปัญหาด้านการครองเรือน จึงคิดว่า จำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้หลักสูตรการสอนการ ใช้ชีวิตคู่ ทำอย่างไรให้ครอบครัวเป็นสุข ดิฉันจึงคิดออกมาเป็นรูปแบบการพัฒนา หนึ่ง เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับฝึกงานด้านการบ่ม เพาะมารยาทอันดีงามด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมศาสนาอิสลามพร้อม ๆ กับการ ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถึงข้อปลีกย่อยต่าง ๆ ของการใช้ชีวิตคู่ โดยมีการดำเนินการ ใน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีเป็นการเรียนรู้ ตามแบบเรียนต่าง ๆ ของตำราศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการขัดเกลาจิตใจซึ่งเราจะ เรียกว่าก็ตำราตางาซุฟ มีการจัดการเรียนรู้แบบฮาลาเกาะห์แบบปอเนาะ โดยวิธีการ ล้อมวง 1 ชั้น หรือ 2 ชั้น หรือมากกว่าตามจำนวนผู้เข้าเรียน ซึ่งผู้สอนจะทำการอ่าน สำนวนในตำราแล้วทำการอธิบายด้วยการบรรยายอย่างละเอียดบรรทัดต่อบรรทัด เสร็จแล้วให้ผู้เรียนร่วมกันเสวนาปรึกษาหารือและวิเคราะห์เพื่อทำบทสรุปร่วมกัน ถึง ประเด็นต่าง ๆ ที่ได้เรียนมาสักครู่ และหลังจากนั้น เราก็จะมีกิจกรรมซีกร่วมกัน เป็นการทำให้สงบด้วยการกล่าวคำรำลึกถึงอัลลอฮ์ กิจกรรมนี้จะมีกับชาวบ้านที่อยู่ ใกล้ ๆ มาร่วมกันมาก”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2

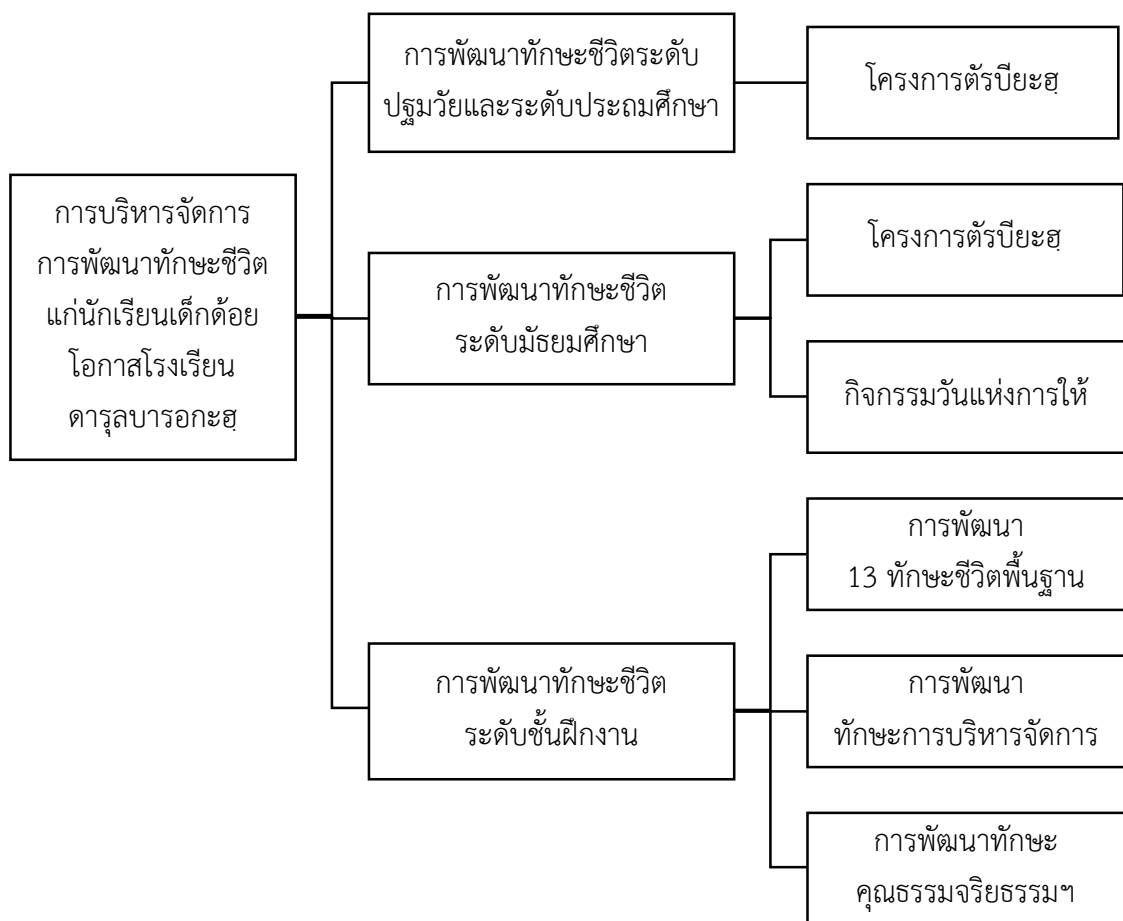
“การเรียนกิตำบภาคกลางคีนของนักเรียนคิมัตจะเรียนเกี่ยวกับการบำบัตจิตใจให้สงบตามแนวทางอิสลามเราคะ กิตำบที่เรียนก็จะเป็นกิตำบที่หลากหลาย เช่น คีนวันเสาร์ เรียนตำราบ้อจาตุลุมบตาดีน เป็นหนังสือเกี่ยวกับทักษะชีวิตด้านหลักความศรัทธาและข้อปฏิบัติศาสนาที่สำคัญคะ ในทุก ๆ คีนหลังการเรียนเสร็จแล้วจะมีการซีกิร์ด้วย คีนนี้ก็เป็นค้ำว่า ยาอัลลอฮ จำนวน 100 ครั้ง หรือมากกว่า ส่วนในคีนถัดมาจะเรียนตำราอ้อซฆามาฮิล เป็นหนังสือที่ว่าด้วยทุกอิริยาบถตามแบบฉบับประจำวันของท่านนบีมูฮำหมัด ซึ่งจะมีรูปแบบกิริยามารยาทต่าง ๆ ให้ได้กลับไปฝึกปฏิบัติด้วย พร้อมกับซีกิร์ด้วย ลาฮิลลาฮาอิลล้เลอะฮ ส่วนในคีนวันจันทร์ทางเราจะเชิญผู้รู้จากข้างนอกมาบรรยายธรรมแก่ลูก ๆ ของเรา เป็นการพูดเกี่ยวกับความสำคัญของคุณลักษณะอันสูงส่งของบรรดาอัครสาวกท่านศาสดามูฮำหมัดคือลัลลอฮุอะลยฮิวะซัลลัมตลอดจนการซีกิร์ร่วมกันด้วยค้ำ ยาฮัยยูมยาก็อยยูม จำนวน 100 ครั้ง ก็จะเป็นคีนละ 100 ครั้ง ทุก ๆ คีน นาน ๆ ครั้งจะซีกิร์มากขึ้นเป็นบางครั้ง คีนต่อมาจะเป็นเปอนาว์รบาฮียาตี ก็จะเป็นที่เกี่ยวกับการขัดเกลาจิตใจด้วยหลักศาสนาและปรัชญาเข้าด้วยกันและซีกิร์ด้วยค้ำกล่าว ลาฮาวลา วาลากูวาตา อิลลาบิลลาฮิล อาลียิลอาซิม คีนวันพุธ ก็ตำราฟาริดาฮ และรำลึกถึงท่านนบีด้วยซอลลาหวาด ร้อยครั้ง ส่วนคีนวันพฤหัสบดีและศุกร์จะไม่มีการเรียนกิตำบแต่จะมีการซีกิร์อย่างเดี่ยวคะ เป็นค้ำกล่าว อัซตัฆฟีรุลลอฮิลอาซิม และ ซุบอานัลลอฮิลอาซิมิวาบีฮัมดีฮิ ในคีนวันศุกร์ ในขณะที่ภาคปฏิบัตินั้น อาจารย์มร์ยัม จะเป็นผู้อบรมเองที่บ้านของท่าน ซึ่งท่านก็จะดูแลและสอนเหมือนลูกของท่านคนหนึ่ง มีการจัดการเรียนรู้โดยการนำเอาปัญหาข้อบกพร่องด้านมารยาทของแต่ละคนมาเป็นโจทย์จัดการเรียนรู้ (PBL) เฉลี่ยวันละ 2 -3 ชั่วโมง ซึ่งมีหลายอย่างด้วยกัน เช่น การพูดที่นอบน้อม ท่าทางการเดินที่เรียบร้อย การพับผ้าที่ประณีต การทำอาหารและการจัดครัวที่มีเสน่ห์ การพูดจาระหว่างสามีภรรยา การต้อนรับแขก การสวมใส่เสื้อผ้า การบำเพ็ญประโยชน์ การรักษาเวลา และการยิ้ม ตลอดจนการซึมซับวิถีชีวิตความเป็นสุภาพสตรีจากการถอดแบบคุณลักษณะเฉพาะของอาจารย์มร์ยัม เป็นการเฉพาะ โดยอาจารย์มร์ยัม จะเป็นผู้คัดเลือกแบบเรียนและรูปแบบการเรียนแบบต่าง ๆ ในการจัดการสอนตามความเหมาะสมของนักเรียนแต่ละคนอีกด้วย”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

จากข้อมูลการนำเสนอถึงสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะชีวิตเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ทั้ง 5 รูปแบบในขั้นต้น ได้แก่ รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตด้วย

โครงการตรีปิยะฮู กิจกรรมวันแห่งการให้ การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ และการพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข กล่าวได้ว่ารูปแบบการบริหารจัดการดังกล่าว เป็นรูปแบบการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอกที่ครอบคลุมทั้ง 4 ระดับช่วงชั้น คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับชั้นฝึกงาน โดยผู้วิจัยสามารถนำมาผนวกและนำเสนอสรุปได้ดังแผนภาพที่ 4.11 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.11 : แสดงการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอก

ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 4.11 เกี่ยวกับการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอกในขั้นต้น ประกอบกับข้อมูลการสัมภาษณ์ สามารถอธิบายได้ว่า การบริหารจัดการการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบนอก แบ่ง

รูปแบบการพัฒนาหลักออกเป็น 3 ระดับด้วยกัน ระดับแรกเป็นรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตที่เน้นด้านคุณธรรมจริยธรรมตลอดจนกิจกรรมรายาที่ต่อเนื่องและต่อสังคมรอบข้างด้วยโครงการตรีปิยะฮ ซึ่งเป็นรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา ซึ่งจะมีความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรมตามความเหมาะสมของแต่ละระดับช่วงชั้นทางการศึกษาและอายุ ในขณะที่ กิจกรรมดังกล่าวยังเป็นกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนทุกระดับชั้นทั้งโรงเรียนอีกด้วย ส่วนระดับที่ 2 เป็นระดับมัธยมศึกษา ซึ่งนักเรียนในระดับนี้ทั้งหมดล้วนเป็นนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโรงเรียนดรุณารอกะฮ มีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยโครงการตรีปิยะฮ และกิจกรรมวันแห่งการให้ และระดับสุดท้าย เป็นระดับชั้นอุดมศึกษา มีการจัดการพัฒนาทักษะชีวิตด้วย 3 กิจกรรมหลักด้วยกัน ได้แก่ การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน ซึ่งล้วนเป็นทักษะชีวิตที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพในอนาคต การพัฒนาทักษะชีวิตด้านการบริหารจัดการ และการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข

4.1.3 การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ

จากการศึกษาถึงการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านพัฒนาทักษะอาชีพของโรงเรียนดรุณารอกะฮ พบว่า โรงเรียนดรุณารอกะฮมีความตระหนักเป็นอย่างมากในการเตรียมความพร้อมแก่เยาวชนเด็กด้อยโอกาสเพื่อที่จะสามารถออกไปเผชิญหน้ากับโลกภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยเฉพาะด้านทักษะการอาชีพ และเพื่อเป็นการประกันให้นักเรียนดังกล่าวมีความสามารถยืนหยัดด้วยตนเองได้จริง โรงเรียนดรุณารอกะฮจึงได้มีรูปแบบและแนวทางการพัฒนาทักษะอาชีพที่หลากหลายให้แก่เด็กด้อยโอกาสในระดับมัธยมศึกษา และระดับชั้นฝึกงาน ประกอบไปด้วย การอบรมฝึกทักษะอาชีพรายสัปดาห์และรายเดือน การฝึกอบมทักษะอาชีพหลักและอาชีพเสริม มีรายละเอียดการดำเนินการดังต่อไปนี้

4.1.3.1 การพัฒนาทักษะอาชีพรายสัปดาห์และรายเดือน

ปัจจุบันโรงเรียนดรุณารอกะฮได้มีการจัดการการพัฒนาทักษะอาชีพทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยจะเป็นการพัฒนาสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสหญิงเท่านั้น ส่วนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสชายในระดับมัธยมศึกษาจะมีการจัดการศึกษาที่เน้นด้านการท่องจำอัลกุรอานเป็นหลักแทน มีรูปแบบการพัฒนา 2 รูปแบบ คือ การพัฒนาทักษะอาชีพรายสัปดาห์และการพัฒนาทักษะอาชีพรายเดือน โดยการพัฒนาทักษะอาชีพรายสัปดาห์ จะเป็นการเรียนรู้การฝึกทักษะอาชีพในทุก ๆ วันเสาร์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง โดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพัก

และคณะพี่เลี้ยงนักเรียนฝึกงาน มีการแบ่งประเภทการฝึกทักษะอาชีพตามระดับชั้นศาสนา ดังต่อไปนี้

- 1) ชั้นเตรียมศาสนา ฝึกทักษะอาชีพการเกษตร
- 2) ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ฝึกทักษะอาชีพการทำน้ำยาล้างจาน
- 3) ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 2 ฝึกทักษะอาชีพการประกอบอาหาร
- 4) ชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 3 ฝึกทักษะอาชีพการตัดเย็บ
- 5) ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 1 ฝึกทักษะอาชีพการบริการโฮมสเตย์
- 6) ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 2 ฝึกทักษะอาชีพการดูแลไม้ดอกไม้ประดับ
- 7) ชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 ฝึกทักษะอาชีพการทำยาหม่องสมุนไพร

ส่วนการพัฒนาทักษะอาชีพรายเดือน เป็นกิจกรรมรายเดือนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนหอพักสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนตามความสมัครใจ กลุ่มทักษะอาชีพละ 25 คน จัดการฝึกอบรมโดยนักเรียนฝึกงานร่วมกับองค์กรพัฒนาอาชีพต่าง ๆ จากภายนอกที่ทางโรงเรียนดอรูลบารอกะฮูสามารถประสานงานขอความร่วมมือได้ เช่น ศูนย์พัฒนาอาชีพที่ 13 วิทยาลัยการอาชีพสายบุรี วิทยาลัยอาชีววะปัตตานี วิทยาลัยการประมงปัตตานี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยปัตตานี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ มูลนิธิเพื่อการเยียวยาและสร้างความสมานฉันท์ชายแดนใต้ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ สภาองค์กรชุมชนตำบลบานา กลุ่มบาราโหมบาติก กลุ่มอัลอัยตามตลอดจนกลุ่มองค์กรการกุศลและกลุ่มบุคคลไม่ประสงค์ออกนามอีกหลายกลุ่มสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ถึงรายละเอียดการดำเนินการการพัฒนาทักษะอาชีพตามลำดับดังต่อไปนี้

“สำหรับการสอนการทำอาชีพ โรงเรียนดอรูลบารอกะฮูของเราได้มีการพัฒนาทักษะอาชีพแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบด้วยกันค่ะ รูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษา และรูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพภาคบังคับสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับนักเรียนฝึกงาน ซึ่งการพัฒนาทักษะอาชีพระดับมัธยมเป็นกิจกรรมรายสัปดาห์ ทั้งที่เป็นกิจกรรมภายใน ซึ่งนักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วม และกิจกรรมจากองค์กรภายนอกที่เปิดโอกาสให้นักเรียนประจำหอพักทุกคนสามารถเลือกเข้าลงทะเบียนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติตามความสมัคร ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเป็นกิจกรรมภายในนั้นแหละ แต่เป็นกิจกรรมที่เราออกสรรหากับองค์กรต่าง ๆ ภายนอก ทำให้เกือบทุกครั้งจะมีวิทยากรจากภายนอกมาร่วมด้วย ก็

เป็นอีกสี่สัปดาห์หนึ่งค่ะ โดยจะเปิดรับสมัครจำนวนกลุ่มทักษะอาชีพละ 25 คน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างเวลาและชนิดทักษะอาชีพที่จะเปิดการจัดการอบรมไว้อย่างชัดเจน แต่จะมีการจัดตามมติการประชุมระหว่างสภาที่เลี้ยงนักเรียนฝึกงานกับครูเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักที่จะมีการประชุมเป็นระยะ ๆ ตามความเหมาะสมของช่วงเวลาการจัดการศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะยาน ประกอบกับการตอบรับโครงการฝึกอาชีพต่าง ๆ ที่เราได้นำเสนอขอทุนด้วยค่ะ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดในวันเสาร์ ซึ่งในปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมา เราได้มีการจัดการฝึกทักษะอาชีพมาแล้วหลายอย่าง เด็กสนใจบ้างไม่สนใจบ้าง แต่โดยรวมแล้วเด็กที่สนใจจะมากกว่าเด็กที่ไม่สนใจ เห็นได้จาก จะมีเด็ก ๆ ของเราที่มาลงทะเบียนครบก่อนกำหนดทุกครั้ง เราก็มีความสุขด้วย หลัก ๆ ก็จะเป็นการทำอาหาร ขนมบ้าง อื่น ๆ บ้าง ก็ทำได้หมด เดี่ยวนี้จะทำอะไรก็ง่ายค่ะ ที่เราอบรมมาก็ การทำยาหม่องสมุนไพร การทำพืชมเส่น้ำ นวดแผนไทย การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เกษตรพอเพียง การทำดอกไม้เกสรัดปลา การเลี้ยงปลาตุ๊ก การทำผ้าบาติก การทำขนมซี หน้ากากอนามัย น้ำสมุนไพร เทียนหอมสปาอะโรมา การทำเบเกอรี่ การทำขนมพายฝ้าย การทำกระเป๋าคloth การทำปลอกหมอน การถักหมวกไหมพรม พวงกุญแจ เค้ก การทำไอศกรีม ประดิษฐ์ตุ๊กตา การทำขนมไทย การทำผ้ามัดย้อม การทำเทียนเจลแพน ข้าวเหนียว ซึ่งเด็ก ๆ จะชื่นชอบมาก จะแย่งกันลงทะเบียนกันเลยคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

“ในส่วนของการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพรายสัปดาห์ที่ดำเนินการจัดการสอนอย่างเป็นประจำโดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักร่วมกับสภาที่เลี้ยงนักเรียนฝึกงานนั้น จะเป็นการจะดำเนินการจัดการฝึกในทุก ๆ วันเสาร์ที่ไม่มีกิจกรรมเสริมจากภายนอก ซึ่งดิฉันร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักคนอื่น ๆ รวมทั้งคณะที่เลี้ยง ก็จะมีประเภทอาชีพที่ต้องรับผิดชอบสอนเด็ก ๆ ที่แตกต่างกันคะ เช่น ชั้นเตรียมก็จะเป็นด้านการเกษตร ชั้น 1 จะฝึกทักษะการทำน้ายาล้างจาน ชั้น 2 การทำอาหาร ก็จะเป็นการฝึกทำอาหารด้วย ทำอาหารให้เพื่อน ๆ กินในวันหยุดด้วย เพราะเราไม่จ้างแม่บ้านในวันหยุด แต่จะให้ให้นักเรียนทำกันเองแทน ก็คือพวกเขาเหล่านี้แหละคะ ชั้น 3 อาชีพการตัดเย็บ ชั้นชานาวิ 1 ฝึกทักษะบริการโฮมสเตย์ ชั้นชานาวิ 2 การดูแลไม้ดอกไม้ประดับ และชั้นชานาวิ 3 ฝึกการทำยาหม่องสมุนไพร และเมื่อมีกิจกรรมการฝึกอาชีพจากภายนอกมาดำเนินการจัดในวันเสาร์ กิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพรายสัปดาห์ก็จะดำเนินการจัดในส่วนนักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว และใน

กรณีกิจกรรมจากภายนอกมีกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนนักเรียนที่เป็นจำนวนมาก
กิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตรายสัปดาห์ก็อาจทำการยกเลิกไปตามความเหมาะสม
แล้วดำเนินการจัดทำในสัปดาห์ถัดไป”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

บทสัมภาษณ์ในขั้นต้น สามารถกล่าวได้ว่า หอพักเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอจะฮุได้
มีการจัดกิจกรรมร่วมกับองค์กรภายนอกต่าง ๆ เรื่อยมา โดยเฉพาะกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพ
และจากการการศึกษาข้อมูลการบันทึกการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพแก่เด็กด้อยโอกาส
ร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ภายนอกพร้อมกับมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศเด็กด้อยโอกาส
โรงเรียนดรุณารอจะฮุพบว่า ปีการศึกษา 2562 ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน โรงเรียนดรุณารอจะฮุได้
มีการจัดอบรมร่วมกับองค์กรภายนอกมาแล้วหลากหลายอาชีพตามตารางสรุปที่ 4.10 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 : แสดงข้อมูลประวัติการพัฒนาทักษะอาชีพรายเดือนของนักเรียนเด็กด้อยโอกาส
ประจำหอพักประจำโรงเรียนดรุณารอจะฮุในรอบปีการศึกษา 2562-2563

ข้อมูลการจัดการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนเด็กด้อยโอกาสหอพักประจำ โรงเรียนดรุณารอจะฮุ ปีการศึกษา 2562 – 2563			
เดือน	ชนิดทักษะอาชีพ	งบสนับสนุน	ผู้ดำเนินการจัด
พฤษภาคม 2562	ยาหม่องสมุนไพร	พมจ.ปัตตานี	พมจ.ปัตตานี
	นวดแผนไทย	พมจ.ปัตตานี	พมจ.ปัตตานี
มิถุนายน 2562	การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	Oxfam	Oxfam /นักเรียนฝึกงาน
	เกษตรพอเพียง	Oxfam	Oxfam /นักเรียนฝึกงาน
กรกฎาคม 2562	ดอกไม้เกล็ดปลา	กศน.อ.เมือง ปัตตานี	กศน.อ.เมือง ปัตตานี
	เกษตรพอเพียง	Oxfam	Oxfam /นักเรียนฝึกงาน
สิงหาคม 2562	การเลี้ยงปลา	กศน.อ.เมือง ปัตตานี	กศน.อ.เมือง ปัตตานี
	การทำผ้าบาติก	กศน.อ.เมือง ปัตตานี	กศน.อ.เมือง ปัตตานี
	เกษตรพอเพียง	Oxfam	Oxfam /นักเรียนฝึกงาน
กันยายน 2562	การทำขนมเค้ก	พมจ.ปัตตานี	พมจ.ปัตตานี
	การทำโรตีส	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	นร.ฝึกงาน/องค์กรจิตอาสา
ตุลาคม 2562	การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	Oxfam	Oxfam /นักเรียนฝึกงาน
	การทำไอศกรีม	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ
	เกษตรพอเพียง	Oxfam	Oxfam /นักเรียนฝึกงาน

พฤศจิกายน	การทำไอศกรีม	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ
	การทำปลอกหมอน	วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี	วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี
ธันวาคม	การทำขนมไทย	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	นักเรียนฝึกงาน
	เกษตรพอเพียง	ศอบต.	นักเรียนฝึกงาน
มกราคม	การทำไอศกรีม	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ
	เกษตรพอเพียง	ศอบต	นักเรียนฝึกงาน
	การทำโรตีมะตะบะ	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	นร.ฝึกงาน/องค์กรจิตอาสา
กุมภาพันธ์	การทำผ้ามัดย้อม	มยส	มยส/นักเรียนฝึกงาน
	ยาหม่องสมุนไพร	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	นักเรียนฝึกงาน
มีนาคม	การทำขนมปุยฝ้าย	มยส	มยส/นักเรียนฝึกงาน
	การทำกระเป๋าผ้า	วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี	วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี
เมษายน	การทำเบอเกอร์รี่	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ	บ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ
	หน้ากากอนามัย	ไทยพีบีเอส	ไทยพีบีเอส
	น้ำสมุนไพร	มยส	มยส/นักเรียนฝึกงาน

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 14, 25 พฤศจิกายน 2563)

จากตารางที่ 4.10 ในขั้นต้น เห็นได้ว่า ในแต่ละเดือน นักเรียนประจำหอพักเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอจะจะมีกิจกรรมพัฒนาทักษะอาชีพให้แก่เด็กด้อยโอกาสที่สนใจ สามารถเข้าร่วมได้เกือบทุกสัปดาห์ ซึ่งในบางประเภทของทักษะอาชีพ นักเรียนยังจะได้รับเงินตอบแทนในส่วนของการขายผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการฝึกอบรมอีกด้วย เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของทักษะอาชีพได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่งอีกด้วย

4.1.3.2 การพัฒนาทักษะอาชีพหลักและอาชีพเสริม

การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนฝึกงาน เป็นการจัดการเรียนรู้และการฝึกฝนเชิงปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ มีรูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพอยู่ 2 ประเภท คือ การพัฒนาทักษะอาชีพหลักและอาชีพเสริม โดยการพัฒนาทักษะอาชีพหลัก มีคาบเรียนและช่วงเวลาฝึกปฏิบัติในแต่ละวันที่แตกต่างกันสอดคล้องกับตารางคาบการจัดการเรียนรู้ของในแต่ละวันโรงเรียน ประกอบไปด้วย 7 ทักษะอาชีพหลัก คือ การตัดเย็บ การประกอบอาหาร การสอน การงานธุรการ การจัดการร้านค้าขนาดย่อม การเกษตร และการรับเลี้ยงเด็กเล็ก ซึ่งในแต่ละทักษะอาชีพจะมีการดำเนินการฝึกทักษะเป็นกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 5 คน ด้วยวิธีการหมุนเวียนเดือนละครั้งนอกจากทักษะการตัดเย็บและทักษะการประกอบอาหารที่จะมีการฝึกปฏิบัติตลอดทั้งปีการศึกษา ส่วนการพัฒนา

ทักษะอาชีพเสริมมีรูปแบบการพัฒนาด้วยการอบรมระยะสั้นและอบรมตามอัธยาศัยอีก 4 ทักษะอาชีพ คือ การจัดการอาปนกิจศพ การสอนศาสนาแก่ผู้สูงวัยตามหมู่บ้าน การเลี้ยงปลาน้ำจืด และการเลี้ยงเป็ด-ไก่ ดังบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการฝึกทักษะอาชีพของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนคารุบลารอกะฮฺระดับชั้นฝึกงานดังต่อไปนี้

“สำหรับนักเรียนฝึกงานแล้ว เป็นนักเรียนอีกประเภทหนึ่งที่ทางโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาอาชีพเป็นอย่างมากค่ะ จะเห็นได้ว่า ในแต่ละวันแม้กระทั่งวันหยุด ในบางครั้งก็จะมีการอบรมค่ะ ซึ่งพวกเขาจะฝึกอบรม 7 อาชีพด้วยกันนะคะ การตัดเย็บ การทำอาหาร การสอน การงานเกี่ยวกับงานธุรการต่าง ๆ แล้วก็การค้าขายร้านค้า เช่น การทำบัญชี การซื้อของเข้าร้าน การจัดร้าน และอื่น ๆ อย่างน้อย ๆ ไม่มีอะไรทำ เขายังสามารถเปิดร้านขายของที่หมู่บ้าน ต่อมาก็เป็นการทำ การเกษตร เช่น การปลูกตะไคร้ ผักบุ้ง ค่ะน้ำ แตงกวา แตงโม หรือแม้กระทั่งการปักชำ การเสียบยอด และการเลี้ยงเด็กเล็ก ซึ่งอันนี้แน่นอน เมื่อมีลูกในอนาคต ก็เอาไปใช้ได้เลยคะ ส่วนรูปแบบการฝึกอบรม จะฝึกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 คน ด้วยวิธีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเดือนละครั้งคะ ส่วนการตัดเย็บและการประกอบอาหารนั้น จะทำกันตลอดทั้งปีการศึกษาเลยคะ เป็นการฝึกด้วย เป็นการช่วยแม่ครัวด้วยคะ ในขณะเดียวกัน โรงเรียนยังได้มีการฝึกการจัดการศพ การสอนศาสนาแก่ผู้สูงวัยตามหมู่บ้าน การเลี้ยงปลาน้ำจืด และการเลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ ซึ่งเป็นอาชีพเสริมที่ทางโรงเรียนบังคับให้นักเรียนฝึกงานทุกคนต้องเข้ารับการอบรมด้วยคะ เพราะอาชีพเหล่านี้เป็นอาชีพมีความต้องการมากในชุมชน โดยเฉพาะการจัดการศพเนี่ยะ เมื่อมีคนเสียชีวิตสักคน ยิ่งเป็นผู้หญิง แทบหากันไม่เจอเลยคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 21

4.1.3.2.1 ทักษะการตัดเย็บ

จากการศึกษาข้อมูลการพัฒนาทักษะอาชีพด้านทักษะการตัดเย็บ พบว่า การพัฒนาดังกล่าวเป็นการพัฒนาฝึกทักษะอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา ในจำนวนสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 90 นาที รวมเวลาทั้งปีการศึกษาเท่ากับ 60 ชั่วโมง โดยภาคการเรียนที่ 1 ได้กำหนดตัวชี้วัดการเรียนรู้ไว้ 5 ประการ คือ

- 1) นักเรียนสามารถใช้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการตัดเย็บได้อย่างถูกวิธี
- 2) นักเรียนรู้จักการเลือกใช้ผ้าได้ถูกกับงาน
- 3) นักเรียนสามารถออกแบบและตัดแบบเสื้อผ้าเองได้อย่างถูกต้อง

- 4) นักเรียนสามารถออกแบบและตัดปกหมอน
- 5) ได้นักเรียนสามารถออกแบบและตัดชุดเสื้อเอี๊ยมได้

ส่วนในภาคการเรียนที่ 2 การพัฒนาทักษะการตัดเย็บดังกล่าวจะมีตัวชี้วัดการเรียนรู้ที่นักเรียนฝึกงานโรงเรียนดรุณารอจะทุกคนจำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนและผ่านเพิ่มเติมอีก 5 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) นักเรียนสามารถออกแบบและตัดชุดละหมาดหญิงได้
- 2) นักเรียนสามารถออกแบบและตัดชุดผ้าคลุมผมหญิงได้
- 3) นักเรียนสามารถออกแบบและตัดชุดกางเกงหญิงได้
- 4) นักเรียนสามารถออกแบบการช่อมและช่อมเสื้อผ้าได้
- 5) นักเรียนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้ง 8 ตัวชี้วัดแก่รุ่นน้องได้ จำนวน 1 คน

จากตัวชี้วัดในขั้นต้น กล่าวได้ว่า เมื่อนักเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว นักเรียนจะมีทักษะพื้นฐานที่พร้อมจะต่อยอดองค์ความรู้สู่ระดับที่สูงขึ้นหรือสามารถเปิดร้านช่อมเสื้อผ้าได้เลยทันที ในขณะที่ตัวชี้วัดที่ 5 ของภาคการเรียนที่ 2 ยังเป็นหลักประกันอีกประการหนึ่งถึงความชำนาญการที่นักเรียนดังกล่าวจะสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพการตัดเย็บสำหรับนักเรียนฝึกงานโรงเรียนดรุณารอจะต่อไปนี้

“อาชีพตัดเย็บเป็นอาชีพหนึ่งที่มีความต้องการของชุมชน ในขณะเดียวกันในแต่ละชุมชนโดยเฉพาะชุมชนห่างไกล จะมีจำนวนช่างตัดเย็บที่น้อยมากจนกระทั่งไม่มีเลย ประกอบรัฐบาลปัจจุบันได้จัดการกระตุ้นเศรษฐกิจเสื้อผ้าขยายตลาดการค้าทั้งในและต่างประเทศมากขึ้นทำให้อาชีพดังกล่าวเป็นอาชีพที่ตลาดต้องการมาก อาชีพหนึ่งในปัจจุบันเลยคะ โรงเรียนดรุณารอจะเราได้เห็นถึงความสำคัญตรงนั้น ประกอบกับอาชีพตัดเย็บเป็นอาชีพที่สามารถทำได้ภายในบ้าน ซึ่งสอดคล้องกับความ เป็นสุขภาพสตรีแบบเรา ๆ ค่ะ จึงได้มีการกำหนดให้มีพัฒนาทักษะการตัดเย็บแก่นักเรียนเด็กกพริ้วและยากจนระดับนักเรียนฝึกงานขึ้นคะ เป็นการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องทั้งปีการศึกษา มีคาบเรียนสัปดาห์ 3 วัน ๆ ละ 90 นาที ในแต่ละเทอมจะมีสิ่งที่นักเรียนต้องได้ 5 อย่างด้วยกัน เทอมที่ 1 นักเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องจักรงานสามารถใช้และจัดเก็บเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ในการตัดเย็บได้อย่างถูกต้อง ต่อมานักเรียนต้องเก่งเรื่องการเลือกใช้ผ้าได้ถูกกับงานที่จะทำ แล้วก็นักเรียนสามารถออกแบบและตัดปกหมอนได้ และข้อสุดท้ายในเทอม 1 นักเรียนจะตัดชุดเสื้อเอี๊ยมได้ มาถึงจุดนี้ พวกเขาก็จะภูมิใจที่ได้ใส่เสื้อที่ตนเองตัดเป็นตัวแรก และเมื่อนักเรียนได้เรียนจบภาคการเรียนที่ 1 แล้วพร้อม ๆ กับมีความสามารถเบื้องต้นในการ

ตัดเย็บที่พอจะต่อยอดไปสู่การเป็นช่างเสื้อได้อย่างจริงจังแล้ว ในเทอมที่ 2 ทางโรงเรียนจะแบ่งการจัดการสอนออกเป็น 2 ส่วน คือ ในห้องเรียนและฝึกงาน ซึ่งในห้องเรียนก็จะเหมือนกับเทอม 1 เลยค่ะ ส่วนของการฝึกงานนี้ หลังจากนักเรียนได้มีความรู้การตัดเย็บเป็นที่น่าพอใจตลอดจนผ่านทุกตัวชีวิตแล้ว ในคาบตัดเย็บ นักเรียนทุกคนจะต้องตัดชิ้นส่วนของเสื้อผ้านักเรียนตามยอดสั่งที่ทางร้านเสื้อโรงเรียนเราได้สั่งไว้ คือร้านอัล-อัยตามค่ะ เป็นร้านของโรงเรียนค่ะ เปิดมาเกือบ 10 ปีแล้วละคะ อยู่หัวเลี้ยวเข้าโรงเรียนเรานี่เองค่ะ และแต่ละชิ้นในช่วงฝึกงานจะมีค่าจ้างให้นักเรียนทุกคนเป็นทุนการศึกษาเพิ่มเติมอีกด้วย ส่วนเทอมที่ 2 มีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนจะต้องผ่านเพิ่มเติมอีก 5 ประการ คือ สามารถออกแบบและตัดชุดละหมาดหญิงได้ สามารถออกแบบและตัดชุดผ้าคลุมผมหญิงได้ สามารถออกแบบและตัดชุดกางเกงหญิงได้ สามารถออกแบบการซ่อมและซ่อมเสื้อผ้าได้ตลอดจนสามารถสอนคนอื่นได้”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 17

4.1.3.2.2 ทักษะการประกอบอาหาร

จากการศึกษาข้อมูลการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการประกอบอาหาร พบว่า การฝึกอบรวมทักษะการประกอบอาหารเป็นการพัฒนาทักษะอาชีพเป็นอีกทักษะหนึ่ง ที่อาจารย์มรยัม สาเมาะ ผู้ก่อตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสดารุลบารอกะฮฺให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะในอดีต สถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสดารุลบารอกะฮฺเป็นสถานรับเลี้ยงที่เปิดรับเฉพาะเด็กด้อยโอกาสหญิง ในขณะที่เดียวกัน มิ่งแม่ในปัจจุบันสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสดารุลบารอกะฮฺจะเปิดรับเด็กด้อยโอกาสชายด้วยแล้ว ทางโรงเรียนยังถือว่าทักษะการประกอบอาหารก็มีความจำเป็นเช่นเดียวกัน จึงมีการฝึกปฏิบัติตลอดทั้งปีการศึกษาเช่นเดียวกับทักษะตัดเย็บ แบ่งการฝึกอบรวมเป็น 2 ภาคการเรียน โดยภาคการเรียนที่ 1 เป็นการฝึกอบรวมภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตลอดทั้ง 20 สัปดาห์ ๆ ละ 5 คาบ ๆ ละ 45 นาที โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่นักเรียนฝึกงานทุกคนจะได้รับการพัฒนาและผ่านจำนวน 4 จุดประสงค์ ได้แก่

- 1) นักเรียนรู้จักและสามารถใช้วัสดุอุปกรณ์การประกอบอาหารได้ถูกต้อง
- 2) นักเรียนรู้จักองค์ประกอบหลักของอาหารแต่ละประเภท
- 3) นักเรียนสามารถประกอบอาหารได้ 13 อย่าง ได้แก่ ต้มยำ ซุป แกงส้ม แกงเขียวหวาน ปลาสามรส เนื้อแดง แกงเลียง แกงมัสมั่น แกงจืด ผัดต่าง ๆ ข้าวผัด ข้าวหมก ข้าวยำ
- 4) นักเรียนสามารถออกแบบการประกอบอาหารได้ทุกสภาพ

ส่วนภาคการเรียนที่ 2 จะเป็นการนำความรู้ไปสร้างความชำนาญการโดยการรับหน้าที่ประกอบอาหารมื้อเช้าและมื้อเย็นให้แก่นักเรียนหอพักชายและหญิงจำนวน 217 คน ทุกวันตั้งรายการการประกอบอาหารตามตารางที่ 4.11 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 : แสดงหน้าที่รับผิดชอบรายการการประกอบอาหารของนักเรียนฝึกงาน

รายการการประกอบอาหารนักเรียนฝึกงาน						
วัน	เช้า	เที่ยง	เย็น			
			สัปดาห์ 1	สัปดาห์ 2	สัปดาห์ 3	สัปดาห์ 4
อาทิตย์	ปลาทอด	-	ข้าวผัด	แกงจืด	ต้มยำหมึก	แกงเหลือง
จันทร์	ผัดเผ็ด	-	ต้มยำ	เปรี้ยวหวาน	แกงปลา	แกงเลียง
อังคาร	ข้าวต้ม	-	แกงส้มกุ้ง	แกงส้มปลา	ผัดเผ็ดไก่	ผัดเผ็ด
พุธ	แกงไข่	-	เตี๋ยผัด	ข้าวผัด	ผัดผักกูด	ต้มส้มปลา
พฤหัสบดี	ปลาทอด	-	ข้าวต้ม	ข้าวหมก	พะโล้	แกงจืด
ศุกร์	ข้าวต้ม	อิสระ	ผัดซีอิ้ว	ผัดซีอิ้ว	ผัดซีอิ้ว	ผัดซีอิ้ว
เสาร์	ปลาทอด	ซูป	เตี๋ยผัด	เตี๋ยผัด	เตี๋ยผัด	เตี๋ยผัด

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 17, 13 พฤศจิกายน 2563)

จากตารางที่ 4.11 เห็นได้ว่า ในแต่ละวัน นักเรียนฝึกงานจะมีหน้าที่รับผิดชอบประกอบอาหารที่โดยส่วนมากจะเป็นอาหารนอกเหนือจากรายการอาหารภาคบังคับที่ทางโรงเรียนได้กำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกฝนในขั้นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะการทำอาหารให้นักเรียนฝึกงานมีความสามารถประกอบอาหารที่หลากหลายเท่าที่สามารถจะพัฒนาได้ ในขณะเดียวกัน ในวันหยุด ทางหอพักจะเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเสนอเมนูอาหารได้ตามความต้องการ และเมื่อได้ข้อสรุปแล้ว นักเรียนฝึกงานจะทำการเสนอเรื่องแก่เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักเพื่อทำเรื่องการเงินและประกอบอาหารตามข้อเสนอดังกล่าวต่อไปสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ดิฉันมีความเห็นว่า การมีความสามารถในการประกอบอาหารได้นั้น กล่าวได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์ประกอบหนึ่งในการมีครอบครัวที่มั่นคง ในขณะเดียวกัน อาหารไทยยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยตั้งแต่อดีตกาลจนถึงปัจจุบันที่คนทั้งโลกร่ำลือกัน ซึ่งสามารถที่จะต่อยอดไปสู่การทำมาหากินได้เป็นอย่างดี ในยุคปัจจุบัน โรงเรียนดารุสซุลบารอกะฮฺเราได้เห็นถึงความสำคัญนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสหญิง จึงมีกระบวนการจัดการในการพัฒนาทักษะการประกอบอาหารแก่นักเรียนฝึกงานขึ้น โดยในส่วนของโรงเรียนเราจะเป็น

การพัฒนาแบบเรียนแบบปกติและแบบฝึกปฏิบัติงานจริง โดยจะมีคาบการเรียนทุก วันยกเว้นศุกร์เสาร์ ก็รวมแล้วทั้งหมด ก็ 20 สัปดาห์ ๆ ละ 5 แล้วทำการฝึก ปฏิบัติงานเลยในแต่ละวันโดยการเข้าฝึกปฏิบัติงานในโรงครัวโรงเรียนในฐานะผู้ช่วย แม่ครัวในช่วงเวลา 11.00-12.00 นาฬิกาทุกวันอีกด้วยนะค่ะ นักเรียนเราจบจากนี้ แล้วต้องทำอาหารเป็นหลายอย่าง อย่างแรกเลยก็จะต้องรู้จักและสามารถใช้วัสดุ อุปกรณ์การทำครัวได้ถูกต้อง แล้วก็รู้จักองค์ประกอบหลัก ๆ ของอาหารแต่ละชนิด แล้วสามารถทำกับข้าวได้ 13 ชนิด คือ ต้มยำ ซุป แกงส้ม แกงเขียวหวาน ปลา สามารถ เนื้อแดง แกงเลียง แกงมัสมั่น แกงจืด ผัดชนิดต่าง ๆ ข้าวผัด ข้าวหมก ข้าว ยำ และสุตท้าย คือ นักเรียนจะต้องเรียนรู้วิธีเอาตัวรอด คือ นักเรียนจะต้องสามารถ ประกอบอาหารได้ทุกสภาพตามที่นักเรียนอยู่ อันนี้สำคัญมาก คือ ต้องพลิกแพลงได้ ก็ไม่รู้พวกเขาจะทำได้ระดับไหน และในส่วนของเทอมที่ 2 ก็จะเป็นในส่วนของ การคิดมัด ซึ่งนักเรียนฝึกงานมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการประกอบอาหารมื้อเช้า และมื้อเย็นให้แก่ นักเรียนหอพักทั้งชายและหญิงจำนวน 217 คน ในวันอาทิตย์ถึงวัน พฤหัสบดี ส่วนวันศุกร์และวันเสาร์ มีหน้าที่รับผิดชอบประกอบอาหารทั้ง 3 มื้อเลย ค่ะ ก็ดี เด็ก ๆ ก็ได้สร้างความชำนาญการ แถมยังเป็นการช่วยเหลือโรงเรียนอีกด้วย ค่ะ และจะไม่มีการทำอาหารในกรณีที่มีคนมาบริจาค แล้วถ้าอาหารบริจาคมามี จำนวนน้อยหรือดูแล้วไม่พอ ทางนักเรียนฝึกงานจะทำอาหารเพิ่มเติมโดยยึดความ สอดคล้องกับอาหารที่ได้รับบริจาคมา ซึ่งอาจไม่ตรงกับรายการอาหารที่ทางโรงเรียน ได้กำหนดมาก็ได้เช่นกันค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 21

4.1.3.2.3 ทักษะการสอน

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพด้านทักษะการ สอน พบว่า การพัฒนาทักษะการสอนแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับชั้นฝึกงานโรงเรียนดรุณารอก กะจะจะเป็นการพัฒนาใน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การเรียนรู้ทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติงานรูปแบบที่ 1 และการสร้างความชำนาญการโดยการฝึกสอนในฐานะครูผู้ช่วยในระดับประถมศึกษาของโรงเรียน ดรุณารอกกะหรือสถานศึกษาในชุมชนใกล้เคียงรูปแบบที่ 2 โดยรูปแบบที่ 1 จะเป็นการพัฒนา ตั้งแต่ระดับชานาวิ 3 เป็นต้นมา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนขึ้นระดับชั้นฝึกงาน มีคาบการ จัดการเรียนรู้อัน 2 ภาคการเรียนรู้อัน ๆ ละ 20 สัปดาห์ ๆ ละ 2 คาบ ๆ ละ 45 นาที รวมเวลาเรียนทั้ง ปีจำนวน 80 คาบ หรือ 60 ชั่วโมง ส่วนรูปแบบที่ 2 จะเป็นช่วงการฝึกความชำนาญการตลอดทั้งปี การศึกษา โดยนักเรียนฝึกงานจะมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นครูผู้ช่วยดำเนินการจัดการสอนใน 2 รูปแบบ

คือ เมื่อนักเรียนได้เรียนจบชั้นชานาวิขึ้นเป็นนักเรียนฝึกงานจะมีการสร้างความชำนาญการด้วยกา
รับหน้าที่สอนฝึกสอนใน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การสอนในระดับประถมศึกษาในโรงเรียนดรุณารอ
กะฮ์หรือสถานศึกษาในชุมชนใกล้เคียงรูปแบบหนึ่งและการฝึกสอนแก่ผู้สูงวัยในชุมชนอีกรูปแบบ
หนึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดการพัฒนาทักษะการสอนและการปฏิบัติหน้าที่
สอนในฐานะครูผู้ช่วยของนักเรียนฝึกงานดังต่อไปนี้

“ในการพัฒนาทักษะชีวิตด้านต่าง ๆ ทักษะการสอนเป็นอีกทักษะหนึ่งที
นักเรียนฝึกงานของเราจำเป็นต้องผ่านการประเมิน เพราะ ในชีวิตจริงของบุคคล
หนึ่ง ๆ มีอาจเสี่ยงการสอนได้ ทั้งการสอนข้อปฏิบัติทางศาสนาหรือการสอนทักษะ
ต่าง ๆ แก่น้อง ๆ หรือลูก ๆ ในอนาคต โดยเฉพาะครอบครัวเด็กกำพร้าที่ไม่เหลือใคร
นอกจากพี่น้องกันเอง โดยเฉพาะเด็กกำพร้าหญิงในวัฒนธรรมชายแดนใต้บ้านเราที่
ส่งเสริมให้มีครอบครัวในวัยก่อนอันควร อีกเรื่อง นักเรียนที่เรียนจบปอเนาะแบบเรา
เมื่อกลับไปยังบ้านเกิด นักเรียนก็จะได้รับการทาบถาม กระทั่งขอความช่วยเหลือจากชุมชนให้
ช่วยสอนโรงเรียนตาดีกา ในรูปของจิตอาสาซึ่งเป็นที่ยึดถือปฏิบัติกันมาในวัฒนธรรม
สามจังหวัดบ้านเรา ความสำคัญนี้แหละค่ะ โรงเรียนเราจึงได้ให้มีการพัฒนาทักษะ
การสอน ในการนี้ เราได้มีการจัดการพัฒนาใน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การเรียนรู้แบบ
ปกติและการเรียนรู้ด้วยกระบวนการฝึกงาน ซึ่งการเรียนรู้แบบปกตินักเรียนจะได้รับ
การอบรมองค์ความรู้ด้านหลักสูตรและทักษะการสอน โดยมีคาบการจัดการเรียนรู้
ทั้ง สัปดาห์ละ 2 คาบ รวมเวลาเรียนทั้งปีจำนวน 80 คาบ เป็นการเรียนรู้ตั้งแต่
ระดับชั้นชานาวิ 3 มาเลยคะ และเมื่อนักเรียนได้เรียนจบชั้นชานาวิขึ้นเป็นนักเรียน
ฝึกงานจะมีการฝึกสอนใน 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การฝึกสอนในระดับประถมศึกษา
และการสอนผู้สูงวัยในชุมชน ซึ่ง นักเรียนจะมีคาบการสอนรายวิชาศาสนาในระดับ
ประถมศึกษาสัปดาห์ละ 4 คาบ หรือมากกว่า ส่วนการฝึกสอนแก่ผู้สูงวัยในชุมชน จะ
เป็นการออกไปสอนการอ่านคัมภีร์อัลกุรอานและข้อปฏิบัติทางศาสนาเบื้องต้นแก่ผู้
สูงวัยในศูนย์การสอนศาสนาในชุมชนสัปดาห์ละ 1 วันคะ โดยจะเป็นครั้งละ 1 ชั่วโมง
ครึ่ง ซึ่งจะเป็นการออกไปสอนในรูปครูผู้ช่วยในภาคการเรียนที่ 1 และฝึกสอนจริงใน
ภาคการเรียนที่ 2 และโดยปกติแล้วจะออกไปฝึกสอนในวันหยุดคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 5

4.1.3.2.4 ทักษะงานธุรการ

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการธุรการของโรงเรียนดารุสซอลาฮออะฮฺ พบว่า การพัฒนาทักษะงานธุรการแก่นักเรียนฝึกงานโรงเรียนดารุสซอลาฮออะฮฺเป็นการฝึกงานโดยให้นักเรียนเข้าไปเรียนรู้การทำงานธุรการประเภทต่าง ๆ โดยการลงไปช่วยงานเอกสารต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายการเงิน กลุ่มงานทะเบียน กลุ่มงานมูลนิธิ และกลุ่มงานอนามัย ในระยะเวลากลุ่มละ 1 เดือน แบบสลับเปลี่ยนกัน รวมเวลาเป็น 40 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นสัปดาห์ละ 4 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง หรือตามดุลพินิจของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายงาน โดยการแบ่งนักเรียนฝึกงานออกเป็นกลุ่ม ๆ ในจำนวนกลุ่มละตามความเหมาะสมของแต่ละฝ่ายงาน ซึ่งในแต่ละปีการศึกษาจะมีจำนวนไม่เท่ากันสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนดารุสซอลาฮออะฮฺเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษา รวมจำนวน 1200 คน จึงมีงานธุรการจำนวนมากพอสมควรครับ ประกอบกับนักเรียนที่กำลังจะออกไปนี้ยังไม่เคยผ่านการฝึกงานด้านธุรการ ซึ่งเป็นอีกงานหนึ่งที่สำคัญในการดำเนินชีวิตจริง โรงเรียนเราจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญนี้ครับ ทางเราจึงมีการจัดการพัฒนาด้านนี้ขึ้น เป็นการฝึกปฏิบัติงานด้วยการช่วยงานธุรการฝ่ายงานต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต้องการผู้ช่วยงานเสริม คือ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายการเงิน กลุ่มงานทะเบียน กลุ่มงานมูลนิธิ และกลุ่มงานอนามัย ซึ่งจะลงไปฝึกปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามดุลพินิจของเจ้าหน้าที่แต่ละฝ่ายงาน โดยการแบ่งนักเรียนฝึกงานออกเป็นกลุ่ม ๆ ในจำนวนกลุ่มละตามความเหมาะสมของแต่ละฝ่ายงาน และจะมีการสลับเปลี่ยนเดือนละครั้งเป็นอย่างน้อย ในการนี้ นอกจากจะเป็นการพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่นักเรียนเองแล้วยังเป็นการบำเพ็ญการประโยชน์แก่โรงเรียนอีกด้วย”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 7

4.1.3.2.5 ทักษะการจัดการร้านค้าขนาดย่อม

จากการศึกษาข้อมูลการพัฒนาทักษะอาชีพด้านการจัดการร้านค้า พบว่า การจัดการพัฒนาทักษะการจัดการร้านค้าขนาดย่อมแก่นักเรียนฝึกงาน ดำเนินการโดยการให้นักเรียนฝึกปฏิบัติงานลงช่วยงานต่าง ๆ ในร้านสหกรณ์โรงเรียนตามความเหมาะสมของดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการสหกรณ์โรงเรียน โดยให้มีทักษะหลักที่นักเรียนจำเป็นต้องทำการได้เมื่อจบการฝึกงานแล้ว คือ การทำบัญชีร้าน การค้าขาย การตั้งดูตุ๊กค้า การจัดหน้าร้าน การจัดซื้อสิ่งของเข้าร้าน และการวิเคราะห์แหล่งค้าขาย ภายในระยะเวลา 1 เดือน โดยการเรียนแบบถ่ายทอด

ตัวต่อตัวกับเจ้าหน้าที่สหกรณ์โรงเรียน ซึ่งเจ้าหน้าที่ร้านสหกรณ์โรงเรียนจะมีรูปแบบการแบ่งเวลาตลอดจนรูปแบบการสอนที่แตกต่างกับนักเรียนแต่ละคนสอดคล้องกับความรู้พื้นฐานแต่ละคนที่มีอยู่เดิม ทำให้เมื่อจบการฝึกงานแล้ว นักเรียนแต่ละคนจะมีทักษะการค้าขายที่ได้จากประสบการณ์ตรงแบบตัวต่อตัวได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับทัศนคติของเกี่ยวกับรายละเอียดการพัฒนาทักษะอาชีพการขายของสำหรับนักเรียนฝึกงานโรงเรียนดรุณารออะฮ์ดต่อไป

“การเป็นลูกจ้างร้านขายของชำเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ศิษย์เก่าเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ดเลือกที่จะทำหลังจากออกไปแล้ว ซึ่งอาจเป็นเพราะการเป็นลูกจ้างขายของชำเป็นงานที่ไม่ต้องการทักษะอะไรมากมาย ศิษย์เก่าเหล่านั้นจึงเป็นได้แต่เพียงลูกจ้างและอาจมีบ้างที่พัฒนาตนเองจนสามารถเปิดร้านเองแต่เป็นจำนวนน้อยมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนไม่เคยได้รับการพัฒนาทักษะด้านนี้ จึงมีความเกรงกลัวในการตัดสินใจหรือลงทุนทำการเปิดร้านเอง เช่นเดียวกัน นักเรียนอาจมีทุนไม่มากพอที่จะสามารถเปิดร้านเองได้ แต่นักเรียนยังมีทางเลือกอื่นอีกมากมายในการต่อยอดตนเองให้สามารถเป็นผู้ดำเนินกิจการได้เองค่ะ ดังนั้น ในประเด็นนี้ โรงเรียนเราได้เห็นถึงความสำคัญจึงได้จัดการพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่นักเรียนฝึกงานขึ้นโดยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติงานต่าง ๆ ในร้านสหกรณ์โรงเรียนตามความเหมาะสมในดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการสหกรณ์โรงเรียน เช่น การช่วยทำบัญชี การช่วยขาย การช่วยจัดของ การช่วยจัดซื้อสิ่งของเข้าร้านสหกรณ์และอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ทำให้นักเรียนมีทักษะการค้าขายที่ได้จากประสบการณ์ตรงแบบตัวต่อตัว ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เข้าถึงมากที่สุด แต่สุดท้ายแล้วก็ขึ้นอยู่กับตัวเด็กเองมากกว่าว่าจะสามารถไขคว้าวอะไรมาได้สักเท่าไร”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 21

4.1.3.2.6 ทักษะการเกษตร

จากการศึกษาข้อมูลการพัฒนาทักษะแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ด พบว่า โรงเรียนดรุณารออะฮ์ดได้มีการจัดการพัฒนาทักษะการเกษตรแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับฝึกงาน โดยการจัดการเรียนรู้ปีการศึกษาละ 2 ภาคการเรียนรู้ ๆ ละ 20 สัปดาห์ละ ๆ 4 คาบ ๆ ละ 45 นาที รวมเวลาเรียนทั้งหมด 160 คาบ หรือ 120 ชั่วโมง โดยในแต่ละสัปดาห์จะแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 2 วันแรกจะเป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและอีก 2 วันถัดมาจะเป็นการเรียนรู้ภาคปฏิบัติและการประเมิน ซึ่งในแต่ละสัปดาห์จะมีการเรียนรู้การทำ การเกษตรสัปดาห์ละ 1 เรื่อง รวม 40 เรื่อง คือ การเพาะถั่วงอก การปลูกผักบุ้ง ผักคะน้า พริก ถั่วพู ถั่วฝักยาว ข้าวโพด มันเทศ มันสะปะหลัง มะเขือ มะเขือยาว โหระพา มะนาว กระเจี๊ยบเขียว

กระเจี๊ยบแดง ชะอม แดงกวา แดงโม ฟักทอง บวบ มะระ ลูกฟัก การทำปุ๋ยชีวภาพ การตอนกิ่ง การทาบกิ่ง การเสียบยอด การตัดดอก การตกแต่งกิ่ง การเลี้ยงปลาตุ๊ก การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงเป็ด การเพาะเห็ดนางฟ้า เห็ดหูหนู เห็ดหอม การทำเกษตรพอเพียง การทำเกษตรผสมผสาน การปลูกพืชเศรษฐกิจ การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การหาแหล่งซื้อ การหาแหล่งขาย โดยที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดหัวข้อในแต่ละสัปดาห์โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของฝนฟ้าอากาศและอายุการเก็บเกี่ยวของผักแต่ละชนิดที่สอดคล้องกับความต้องการของครัวหอพัก และโดยส่วนใหญ่แล้วในทางปฏิบัติ ครูผู้สอนจะทำการสอนก่อนหลังตามความสนใจของผู้เรียนที่ต้องการเลือกที่จะเรียนก่อนหลังอีกด้วย ในขณะที่ผลผลิตต่างจากการฝึกอบรมการเกษตรจะขายให้กับโรงเรียนเพื่อการประกอบอาหารให้นักเรียนหอพัก โดยที่รายได้จากการขายจะขึ้นกับกองทุนเกษตรโรงเรียน มีการแบ่งรายได้ออกเป็น 3 ส่วนเท่า ๆ กัน คือ ทุนเดิมเพื่อต่อยอด ทุนบริหารจัดการ กำไรแก่นักเรียนสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดการพัฒนาทักษะอาชีพการเกษตรของนักเรียนฝึกงานโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ดังต่อไปนี้

“ การทำการเกษตรเป็นอาชีพที่คนส่วนใหญ่สามารถทำได้เอง แล้วถ้าเรามองไปในพื้นที่ห่างไกลตามชนบท ในเรื่องเกี่ยวกับการทำการเกษตร เรายังเห็นได้ว่าการยืมที่ดินเปล่าในการทำการเกษตรยังมีให้เห็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับพื้นที่เดิมของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสของเราที่ส่วนมากจะเป็นคนในพื้นที่ชนบทห่างไกลโดยเฉพาะพื้นที่ป่าเขา ทำให้ผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านั้นส่วนมากจะมีอาชีพเป็นเกษตรกรและแน่นอนเมื่อนักเรียนดังกล่าวได้เรียนจบแล้วกลับไปใช้ชีวิตยังภูมิลำเนาจึงจำเป็นต้องมีพื้นฐานวิชาการเกษตร ทางโรงเรียนจึงได้จัดการพัฒนาชีวิตในด้านนี้แก่นักเรียนเด็กกพร้าและยากจน โดยมีการจัดการเรียนรู้ทั้งปีการศึกษารวมเวลาเรียนทั้งหมด 160 คาบ ซึ่งในแต่ละสัปดาห์จะแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 2 รูปแบบคือ 2 วันแรกจะเป็นการเรียนรู้อาชีพและอีก 2 วันหลังจะเป็นการเรียนรู้อาชีพปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละสัปดาห์จะมีการเรียนรู้การทำการเกษตรสัปดาห์ละ 1 หัวข้อ โดยที่ครูผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดหัวข้อในแต่ละสัปดาห์และโดยส่วนใหญ่แล้วครูผู้สอนจะทำการสอนตามความสนใจของผู้เรียนที่ต้องการเลือกที่จะเรียน เช่น การปลูกถั่วฝักยาว การทำปุ๋ยชีวภาพ การตอนกิ่ง การทาบกิ่ง เสียบยอด การเลี้ยงปลาตุ๊ก และอื่น ๆ ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16

4.1.3.2.7 ทักษะการเลี้ยงเด็กเล็ก

จากการศึกษาข้อมูลการพัฒนาทักษะอาชีพด้านทักษะการเลี้ยงเด็กเล็กของโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ พบว่า นักเรียนฝึกงานจะมีหน้าที่รับผิดชอบเป็นผู้ช่วยที่

เลี้ยงสถานรับเลี้ยงเด็กแรกเกิดของโรงเรียนคารูลบารอกะฮ์ในกรณีที่มีเด็กแรกเกิดอายุไม่ถึง 1 ปีเข้ามา ซึ่งสถานรับเลี้ยงเด็กแรกเกิดดังกล่าวมีการเปิดรับเลี้ยงเด็กแรกเกิดตั้งแต่อายุ 40 วันขึ้นไป มีการสลับกันปฏิบัติหน้าที่วันละ 2 คน มีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะคนและหลังจากเด็กแรกเกิดดังกล่าวได้เติบโตมาระยะหนึ่งพอที่จะเลี้ยงดูแลแบบรวมได้แล้ว การบำเพ็ญประโยชน์ในส่วนนี้ก็จะสิ้นสุดลงและจะมีการดำเนินการต่อ เมื่อมีการสมัครเข้ามาใหม่ของเด็กแรกเกิดที่มีอายุระหว่าง 40 – 1 ปี ทั้งนี้ นอกจากการฝึกการบำเพ็ญประโยชน์แล้วยังเป็นการฝึกทักษะการเลี้ยงลูกเพื่อความพร้อมในการใช้ชีวิตครอบครัวในอนาคตต่อไปสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“โรงเรียนคารูลบารอกะฮ์ของเราเป็นโรงเรียนที่เปิดรับนักเรียนในระบบตั้งแต่ระดับ อนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาค่ะ ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบนั้น โรงเรียนเรายังมีการบริการรับเลี้ยงเด็กเล็กและบริบาลและการสอยการฝึกงานทักษะอาชีพต่าง ๆ ทักษะชีวิตต่าง ๆ ซึ่งก็สำคัญพอ ๆ กันค่ะ ในส่วนของเด็กเล็กนั้น จะเป็นการเปิดรับเลี้ยงตั้งแต่อายุ 40 วันขึ้นไปเลยคะ ถือว่ายังแดง ๆ อยู่เลยคะ และโดยส่วนใหญ่จะเป็นบุตรหลานของบุคลากรโรงเรียนและประชาชนในละแวกใกล้เคียง เป็นการบริการให้ครูของเราอีกทางหนึ่ง เพราะทางโรงเรียนเก็บค่าดูแลพร้อมอาหารแคว้นละ 50 บาท มีการบริหารจัดการในสัดส่วนเด็ก 5 คนต่อพี่เลี้ยง 1 คน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมในกรณีเด็กอายุเกิน 1 ปี และจะเกิดเป็นความเหลื่อมล้ำมากในกรณีที่เด็กแรกเข้าเป็นเด็กเล็กอายุ 40 วัน ซึ่งในส่วนนี้เอง ทางโรงเรียนได้มีการนำนักเรียนฝึกงานเป็นผู้ช่วยพี่เลี้ยงทำหน้าที่รับเลี้ยงเด็ก ๆ ในช่วงดังกล่าวจำนวนวันละ 2 คน ทำหน้าที่ช่วยดูแลเลี้ยงเด็กเล็กโดยแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะคนและหลังจากเด็กแรกเกิดดังกล่าวได้เติบโตมาระยะหนึ่งพอที่จะเลี้ยงดูแลแบบรวมได้แล้ว การบำเพ็ญประโยชน์ในส่วนนี้ก็จะสิ้นสุดลงและจะมีการดำเนินการต่อ เมื่อมีการสมัครเข้ามาใหม่ของเด็กแรกเกิดที่มีอายุ 40 วันกว่า ๆ ทั้งนี้ทั้งนั้น ยังเป็นการฝึกทักษะการเลี้ยงลูกเพื่อความพร้อมในการใช้ชีวิตครอบครัวในอนาคตต่อไป ก็แน่นอนคะ ถึงแม้สมัยนี้ ผู้ชายก็ต้องเลี้ยงลูกเป็น แต่โดยกฎที่พระเจ้าสร้างมา ผู้หญิงจะเหมาะสมในการดูแลลูก ๆ ตอนเล็ก ๆ มากที่สุดคะ และส่วนมากของนักเรียนฝึกงานของเราก็เป็นผู้หญิงคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 15

4.1.3.2.8 ทักษะการจัดการมาปนกิจศพ

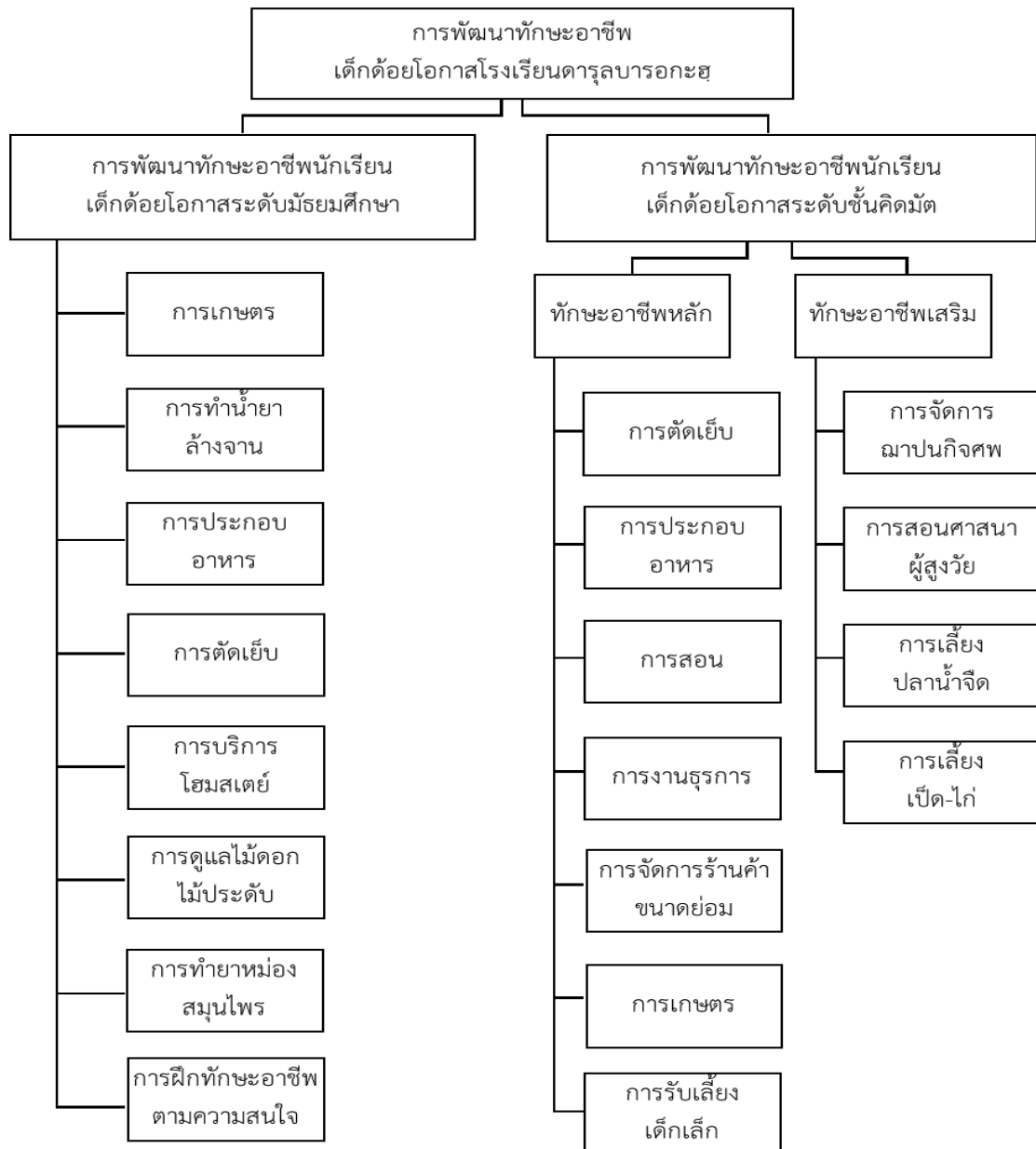
จากการศึกษาสภาพการพัฒนาทักษะอาชีพเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอบกะฮุดด้านการพัฒนาทักษะการจัดการมาปนกิจศพ พบว่า โรงเรียนดรุณารอบกะฮุดได้มีการพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่นักเรียนฝึกงานโดยการให้นักเรียนระดับชั้นฝึกงานทุกคนเข้ารับการอบรมระยะสั้นการจัดการมาปนกิจศพที่เป็นเวลา 3 วัน โดยการอบรมนี้จะมีการจัดอบรมปีละ 1 ครั้ง วันแรกจะเป็นการอบรมการอ่านบทดุอาต่าง ๆ และแนวทางการอาบน้ำมัยยิดภาคทฤษฎี ส่วนวันที่ 2 และวันที่ 3 จะเป็นการฝึกปฏิบัติ และเมื่อมีการเสียชีวิตเกิดขึ้นในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียง โรงเรียน จะมีการนำนักเรียนเหล่านั้นออกฝึกปฏิบัติทุกครั้งในฐานะผู้ช่วยผู้จัดการศพจนเกิดความชำนาญ ซึ่งจะเป็นการลงพื้นที่พร้อมกับเจ้าหน้าที่ผู้จัดการมาปนกิจศพของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศสอดคล้องกับรายละเอียดการสัมภาษณ์การจัดการมาปนกิจศพหญิงสำหรับพื้นที่ชุมชนรอบโรงเรียนดรุณารอบกะฮุดดังต่อไปนี้

“เมื่อมีการเสียชีวิตขึ้น ในศาสนาอิสลามเรา ศพจะต้องได้รับการจัดการตามหลักศาสนาอย่างรวดเร็วที่สุดนะค่ะ ซึ่งในการจัดการดังกล่าวนะค่ะ จำเป็นจะต้องมีผู้จัดการศพที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหลักการศาสนาด้านการจัดการศพ ตั้งแต่การอาบน้ำศพ การกะฝั่ง การขุดหลุมฝังศพ ตลอดจนการนำการละหมาดและดุอาส่งผู้เสียชีวิตลงในที่ฝังศพ ซึ่งในยุคปัจจุบันถือว่าหาได้ยากโดยเฉพาะจัดการมาปนกิจศพหญิงในพื้นที่ชุมชนห่างไกล ซึ่งเดี๋ยวนี้อาจไม่เหมือนในอดีตที่ทุกชุมชนจะมีผู้รู้ในด้านนี้อยู่ชุมชนละ 2-3 คน แล้วก็จะมีการช่วยเหลือระหว่างกันมากกว่าปัจจุบัน ทำให้พอสามารถขอความช่วยเหลือกันได้อยู่บ้าง ดังนั้น เพื่อให้นักเรียนของเราสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนอย่างแท้จริง โดยเฉพาะในเรื่องบางประการที่ชุมชนขาดหายไป จึงมีหลักสูตรการอบรมพัฒนาทักษะการจัดการมาปนกิจศพขึ้นมาค่ะ โดยที่นักเรียนระดับคิดมัตทุกคนจะได้รับเข้ารับการอบรมการจัดการมาปนกิจศพที่ทางโรงเรียนได้ติดต่อมาให้เป็นเวลา 3 วัน หลังจากนั้นก็จะออกฝึกปฏิบัติจริงเมื่อมีการเสียชีวิตเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งในแต่ละเดือนดิฉันจะได้รับขอความช่วยเหลือให้ไปช่วยทำการศพอยู่เป็นประจำ ก็จะมีพาลูก ๆ เราไปด้วยทุกครั้งจนกว่าจะเกิดความเชี่ยวชาญจนสามารถดำเนินการแทนได้ด้วยตนเอง”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2

จากข้อมูลการนำเสนอถึงสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะอาชีพเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอเกาะฮั่วทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษา และระดับชั้นฝึกงาน ผู้วิจัยสามารถนำมาผนวกและนำเสนอสรุปได้ดังแผนภาพที่ 4.12 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.12 : แสดงการพัฒนาทักษะอาชีพเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอเกาะฮั่ว

จากแผนภาพที่ 4.12 ในขั้นต้น พบว่า โรงเรียนดรุณารอทะยได้มีการจัดหลักสูตรการพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาและระดับชั้นฝึกงาน โดยที่ระดับมัธยมศึกษาจะเป็นการพัฒนาทักษะอาชีพ 2 รูปแบบด้วยกัน คือ รูปแบบการพัฒนารายสัปดาห์และรูปแบบการพัฒนารายเดือน ซึ่งรูปแบบการพัฒนารายสัปดาห์จะมีการพัฒนาทักษะการเกษตร การทำน้ายาล้างจาน การประกอบอาหาร การตัดเย็บ การบริการ โฮมสเตย์ การดูแลไม้ดอกไม้ประดับ และการทำยาหม่องสมุนไพร ส่วนการพัฒนารายเดือนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถเลือกลงทะเบียนเรียนตามความสนใจของตนเอง ในขณะที่การพัฒนาอาชีพระดับชั้นฝึกงานจะเป็นการพัฒนาทักษะอาชีพ 2 รูปแบบเช่นเดียวกัน คือ การพัฒนาทักษะอาชีพหลักและการพัฒนาทักษะอาชีพเสริม โดยการพัฒนาอาชีพหลัก จะเป็นการพัฒนาทักษะอาชีพ การตัดเย็บ การประกอบอาหาร การสอน งานธุรการ การจัดการร้านค้าขนาดย่อม การเกษตร และการเลี้ยงเด็กเล็ก ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ การฉาปนกิจศพ การเลี้ยงปลาน้ำจืด การเลี้ยงเป็ดไก่ และการสอนศาสนาตามชุมชน ซึ่งทั้ง 2 ระดับดังกล่าวมีรายละเอียดการพัฒนาที่แตกต่างกันสอดคล้องกับช่วงเวลาและยามว่างจากการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ของระเบียบการของหอพักอย่างลงตัว

4.1.4 การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะยด้านการจัดการสวัสดิการ

จากการสำรวจข้อมูล ทั้งจากเอกสารและการสัมภาษณ์ถึงการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะย อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ด้านการจัดการสวัสดิการ พบว่า ในการการบริหารจัดการการใช้ชีวิตจริงของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสในรั้วหอพักของแต่ละวันยังจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์การสวัสดิการอีกหลายด้าน โดยเฉพาะด้านทุนการศึกษา เช่น อุปกรณ์การเรียนเพิ่มเติม เครื่องใช้ส่วนตัว ที่พัก อาหารหลักประจำวัน ตลอดจนเงินค่าขนมสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่มีภาวะยากลำบากจริง ๆ ซึ่งมีจำนวนไม่น้อย ในกรณีนี้ โรงเรียนดรุณารอทะยได้มีการจัดการสวัสดิการแก่เด็กด้อยโอกาสดังกล่าว 4 ประการด้วยกัน คือ สวัสดิการทุนการศึกษา อาหาร ที่พัก และการประกันสุขภาพ ตามรายละเอียดเป็นลำดับดังต่อไปนี้

4.1.4.1 การจัดการสวัสดิการทุนการศึกษา

ในการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาส นอกจากนักเรียนเด็กกำพร้าและยากจนจะมีสิทธิเรียนฟรีและได้รับอุปกรณ์การเรียนจากบสนับสนุนรัฐบาลในโครงการเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพแล้ว นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะยยังมีโอกาสที่จะได้รับทุนการศึกษาเป็นเงินสมทบในการใช้สอยการเล่าเรียนอีกคนละ 1 ทุนการศึกษาเป็น

อย่างน้อย ซึ่งทุนการศึกษาดังกล่าว มาจากทุนการศึกษาประเภทต่าง ๆ ในการบริหารจัดการ ทุนการศึกษาของโรงเรียนดรุณารอทะสุมอบทุนรายปีแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสเรียนดีและมีความประพฤติดี ทุนการศึกษาแม่อุปถัมภ์ ทุนการศึกษานักเรียนฝึกงาน ทุนการศึกษาทั่วไป ทุนการศึกษาเด็กกำพร้าและยากจนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา และทุนการศึกษาฉุกเฉิน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1.4.1.1 ทุนการศึกษาเด็กด้อยโอกาสเรียนดีและมีความประพฤติดี

จากการศึกษาข้อมูลการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษา พบว่า โรงเรียนดรุณารอทะสุมอบทุนรายปีแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่มีผลการเรียนดีตลอดจนมีความประพฤติดี เรียกว่า ทุนการศึกษาเด็กด้อยโอกาสเรียนดีและมีความประพฤติดี โดยในแต่ละปี โรงเรียนดรุณารอทะสุมอบทุนการศึกษาแก่นักเรียนกลุ่มดังกล่าวโดยการคัดเลือกนักเรียนกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่มีผลการเรียนได้ลำดับที่ 1 และที่ 2 ในทุกระดับชั้น คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ส่วนหนึ่ง และชั้นอิสลามศึกษาตอนกลางปีที่ 1 ถึงชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 อีกส่วนหนึ่ง รวมเป็น 24 ทุนด้วยกัน มีการจัดการมอบทุนในสัปดาห์แรกของปีการศึกษาใหม่โดยนักเรียนที่ได้ลำดับที่ 1 จะได้รับทุนการศึกษา จำนวนคนละ 700 บาท และนักเรียนที่ได้ลำดับที่ 2 จะได้รับทุนการศึกษาจำนวนคนละ 500 บาท โดยมีเงื่อนไขว่า จะต้องเป็นนักเรียนที่ไม่มีประวัติบันทึกการประพฤติไม่มีอีกด้วย สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ถึงรายละเอียดทุนการศึกษานักเรียนด้อยโอกาสเรียนดีและมีความประพฤติดีดังต่อไปนี้

“ในแต่ละปี โรงเรียนดรุณารอทะสุมอบทุนเพื่อการศึกษาจาก 2 ช่องทางด้วยกันค่ะ ช่องทางแรกเลย มูลนิธิเราจะมีการเปิดรับการสนับสนุน ทุนการศึกษาจากหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก ซึ่งโดยปกติแล้ว ในแต่ละรอบปี จะมีหน่วยงานต่าง ๆ จากภายนอกติดต่อขอให้การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่กลุ่มนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่มีผลการเรียนดีและมีความประพฤติดีหลายองค์กรอยู่ เช่น ทุนชูเกียรติ ทุนใต้อำนาจเดียวกัน ทุนชะกาตโรงแรมปาร์ควิวปัตตานี ทุนชะกาตโรงพยาบาลสิโรตยะลา ทุนการศึกษานักเรียนชานาวิ 3 ทุนการศึกษาเฉพาะกิจจากบุคคล กลุ่มบุคคล กลุ่มบริษัทหรือกลุ่มองค์กรการกุศลต่าง ๆ ทั้งจากในและต่างประเทศ ซึ่งจะมีความหลากหลายและอาจไม่ซ้ำกันในแต่ละปีส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเป็นหน่วยงานที่ทางมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศได้ติดต่อขอความช่วยเหลือห้องครัวต่าง ๆ ในการสนับสนุนทุนการศึกษารายคน เช่น ทุนการศึกษาจาก ศอ.บต.จาก อบจ. หรือ อบต. และอื่น ๆ หลังจากได้รับมาแล้ว มูลนิธิก็จะมอบให้แก่โรงเรียนดำเนินการต่อ ซึ่งครูเจ้าหน้าที่หอพักจะรับไม้ต่อ จะมีการสำรวจ

นักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่เรียนดีและมีความประพฤติที่ดีร่วมกับผู้บริหารหรือตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษาและสภาพี่เลี้ยงนักเรียนฝึกงานแล้วที่ทำการแจกจ่ายให้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายโดยการทำพิธีมอบหน้าเสาธงและนำไปฝากไว้กับแม่อุสุเราะฮ์ ซึ่งนักเรียนที่ได้รับทุนทุกคนสามารถจะทำการเบิกใช้ได้จากแม่อุสุเราะฮ์ตามระเบียบการเบิกใช้เงินที่ทางหอพักได้กำหนดไว้ ซึ่งในละปี จะมีนักเรียนเด็กด้อยโอกาสได้รับทุนการศึกษาประเภทนี้เป็นจำนวนนักเรียนที่ไม่เท่ากันตามจำนวนงบประมาณที่ได้รับ การสนับสนุนมา แต่โดยปกติแล้ว ที่ 1 ก็ 700 บาท ที่ 2 500 บาท แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น นักเรียนที่ได้รับทุนการศึกษาแต่ละคนจะต้องไม่ติดคดีด้วยนะค่ะ และยังมีทุนการศึกษาเรียนต่อระดับอุดมศึกษาสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่เรียนดีและมีความประพฤติดีอีกด้วย ซึ่งเป็นทุนเฉพาะกิจตามความสามารถในการสรรหาทุนแต่ ละปีของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศเช่นกันค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

4.1.4.1.2 ทุนการศึกษาแม่อุปถัมภ์

จากการศึกษาข้อมูลการจัดสวัสดิการทุนการศึกษา พบว่า นอกจากโรงเรียนดรุณารอจะฮ์จะมีการมอบทุนการศึกษารายปีแล้ว โรงเรียนดรุณารอจะฮ์ยังมีการมอบทุนการศึกษารายเดือนอีกด้วย เป็นทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนยากจนอนาถา เรียกว่า ทุนการศึกษาแม่อุปถัมภ์ มีการมอบทุนเดือนละ 400 บาท แก่นักเรียนยากจนในระดับที่หนักมากจริง ๆ ด้วย 2 เงื่อนไข คือ ไม่มีเงินหรือมีเงินในบัญชีในระดับที่น้อยมากเป็นเวลายาวนานและไม่เคยมีประวัติการประพฤติไม่ดีขึ้นร้ายแรง โดยทุนดังกล่าวได้มาจากการบริจาค รายเดือนของผู้เข้าร่วมโครงการแม่อุปถัมภ์และงบบริจาคจากกล่องรับบริจาคที่ทางหอพักเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอจะฮ์ได้รับจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศดังบทสัมภาษณ์ถึงแนวทางการเปิดรับบริจาค เพื่อสนับสนุนกองทุนทุนการศึกษาเด็กด้อยโอกาสดังต่อไปนี้

“ทุนการศึกษาแม่อุปถัมภ์จะให้กับเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาที่อยู่ประจำหอพักที่มีความเดือดร้อนด้านการเงินประจำวันเป็นอย่างมาก ซึ่งกล่าวได้ว่า มีความจำเป็นมากกว่านักเรียนเด็กด้อยโอกาสอื่น ๆ ซึ่งโดยปกติแล้ว นักเรียนหอพักของเราที่ล้วนเป็นนักเรียนเด็กด้อยโอกาสทั้งหมดอยู่แล้วค่ะ มีทั้งยากจน ทั้งกำพร้า และอื่น ๆ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ในจำนวนนักเรียนดังกล่าวยังมีกลุ่มนักเรียนที่มีความขัดสนด้านการเงินเป็นอย่างมากในลำดับต้น ๆ ของนักเรียนทั้งหมด คือว่า เงินค่าขนมนี้ นะค่ะ ที่มาจากผู้ปกครองหรือญาติผู้ใหญ่ บางคนเฉลี่ยเดือนละ 50-100 บาท เองค่ะ

หรือก็ไม่มีเลยคะ ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ไม่เพียงพอต่อความจำเป็นของนักเรียนในวัยเด็กที่ยังต้องมีเงินค่าขนมรายวันตลอดจนความจำเป็นต่อวัสดุสิ้นเปลืองจำพวกเครื่องใช้ส่วนตัวที่นักเรียนทุกคนจำเป็นต้องมีต้องใช้ เช่น แป้ง โคลโลญ ยาสีฟัน สบู่ แชมพู ผงซักฟอก แปรงสีฟัน ผ่าอนามัย และอื่น ๆ ดังนั้น เราจึงได้ทำการเปิดโครงการกองทุนแม่อุปถัมภ์และกล่องอุปถัมภ์สำหรับเด็กด้อยโอกาสโดยการมอบหมายให้บุคลากรในสังกัดโรงเรียนดรุณารอเกษและมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศทำการประชาสัมพันธ์สรรหาผู้สนใจร่วมโครงการช่วยเหลือเด็กเรียนดีแต่ขาดทรัพย์ ดำเนินการเป็นกลุ่ม ๆ ละ 13 คน ๆ ละ 400 บาท ต่อเดือน แล้วทำการบริจาคเพื่อแจกจ่ายแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสกลุ่มเป้าหมายในข้างต้น ส่วนมากก็จะ เป็นในหมู่เพื่อน ๆ ของเรา โดยแม่อุปถัมภ์จะบริจาคผ่านการโอนเข้าบัญชีมูลนิธิหรือบางคนก็จะติดต่อให้ไปรับ อันนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้บริจาคแต่ละคน ก็อย่างที่ว่าจะ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้บริจาคในโครงการนี้จะเป็นเพื่อน ๆ หรือญาติผู้ใหญ่ของบุคลากรครูในโรงเรียนและมูลนิธิของเราเอง จึงให้กันเป็นเงินสดมากกว่า”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9

4.1.4.1.3 ทูนาการศึกษานักเรียนฝึกงาน

จากการศึกษาการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาประเภทต่าง ๆ ของโรงเรียนดรุณารอเกษ พบว่า นอกจากโรงเรียนดรุณารอเกษจะมีการมอบทุนการศึกษารายปีและรายเดือนแล้ว โรงเรียนดรุณารอเกษยังมีการมอบทุนการศึกษาเฉพาะแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในระดับชั้นฝึกงานอีกด้วย โดยทุนการศึกษาดังกล่าว เป็นทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่จะขึ้นสู่ระดับชั้นฝึกงาน ในการกระตุ้นและกำลังใจแก่นักเรียนที่จบชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายเข้าเรียนต่อระดับชั้นฝึกงานในสถานศึกษาเดิมต่อไป โดยทุนการศึกษาดังกล่าวเป็นทุนการศึกษาที่ได้จากกำไรการขายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนในขณะที่นักเรียนดังกล่าวยังเรียนอยู่ในระดับอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 ในกรณีนี้ โรงเรียนดรุณารอเกษร่วมกับมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศจะมีการมอบเงินทุนเป็นการยืมใช้ปลอดดอกเบี้ยในการลงทุนต่าง ๆ ของนักเรียนระดับอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 ในทุก ๆ ต้นปีการศึกษา โดยแบ่งกำไรออกเป็น 3 ส่วน คือ เพิ่มทุนการผลิตร้อยละ 30 ทุนบริหารจัดการการดำเนินการ ร้อยละ 30 และทุนการศึกษานักเรียนฝึกงานร้อยละ 40 สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักถึงรายละเอียดทุนการศึกษานักเรียนฝึกงานดังต่อไปนี้

“ทุนการศึกษานักเรียนฝึกงาน คือทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่จะจบชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายและกำลังจะขึ้นเป็นนักเรียนฝึกงานค่ะ ซึ่งเป็นทุนการศึกษาที่จะกระตุ้นให้ต่อระดับชั้นฝึกงาน ซึ่งในระดับนี้จะเป็นการฝึกทักษะอาชีพต่าง ๆ ในระยะเวลา 1 ปี เพื่อเป็นการเตรียมตนเองให้มีความพร้อมออกสู่โลกกว้างอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดค่ะ โดยทุนการศึกษาดังกล่าวเป็นทุนการศึกษาที่ได้จากกำไรการขายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของมูลนิธิ ซึ่งในขณะนั้น นักเรียนที่รับผิดชอบทำและขายยังเรียนอยู่ในระดับชานาวิ 3 จะมีหลายอย่างเลยค่ะ เช่น ยาหม่อง พิมเสนน้ำ ปุ๋ยชีวภาพ น้ำยาล้างจาน เค้กเบอร์เกอร์รี่ และอื่น ๆ ตามความสนใจของการผลิตในกลุ่มนักเรียนฝึกงานแต่ละรุ่น ซึ่งจะมีเงินทุนให้ยืมใช้ในการลงทุนต่าง ๆ ในต้นปี และจ่ายคืนโดยไม่มีดอกเบี้ยเมื่อจบปีการศึกษา มีแบ่งกำไรออกเป็น 3 ส่วน คือ จัดทำเป็นงบบริหารจัดการส่วนหนึ่ง เพิ่มทุนส่วนหนึ่ง และให้เป็นทุนการศึกษาอีกส่วนหนึ่ง โดยการกระจายแบ่งกันในจำนวนที่เท่า ๆ กันตามจำนวนมากน้อยของจำนวนนักเรียนฝึกงานในปีนั้น ๆ และโดยส่วนใหญ่แล้วนักเรียนฝึกงานแต่ละรุ่นจะได้รับเป็นทุนการศึกษาคนละ 1,000 บาท เป็นอย่างน้อย”

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 16

4.1.4.1.4 ทุนการศึกษาเด็กกำพร้าและยากจนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา

จากการศึกษาการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาของโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ พบว่า นอกจากโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺจะมีการมอบทุนการศึกษาเฉพาะแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในระดับชั้นฝึกงานแล้ว โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺยังมีการมอบทุนการศึกษาเฉพาะสำหรับเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กกำพร้าและยากจนในระดับปฐมวัยและประถมศึกษาอีกด้วย โดยเป็นทุนการศึกษาที่ได้มาจากโครงการพี่ช่วยน้องของโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺร่วมกับการสมทบจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ดำเนินการมอบให้เฉพาะนักเรียนเด็กกำพร้าและยากจนระดับปฐมวัยและประถมศึกษาทุกคนในวันประสูติของท่านศาสดามูฮัมหมัดคืออัลลลอฮฺอะลัยฮิ วะสัลลิม เป็นประจำทุกปี จำนวนทุนละ 500 บาท เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ปกครองกลุ่มนักเรียนดังกล่าว ในการส่งเสริมช่วยเหลือด้านการศึกษาให้แก่บุตรหลานในลำดับต่อไปสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์รายละเอียดทุนการศึกษาดังกล่าวดังต่อไปนี้

“เด็กกำพร้าและเด็กยากจนในระดับมัธยมทางเราจะบริการหอพัก อยู่ฟรีกินฟรี 3 เวลา ส่วนเด็กเล็ก ๆ ถ้าเรารับมาอยู่หอพักก็จะมีผู้ดูแลไม่เพียงพอ

ประกอบกับเราคิดว่า เด็กเล็กควรอยู่กับญาติ ๆ ดีกว่า การดูแล การเอาใจใส่น่าจะดีกว่า แต่ทางเราก็มีการบริการเรียนฟรีให้ครับ ส่วนค่ารถก็ขอเก็บตามสภาพ ไม่มีก็ไม่ต้อง และในทุก ๆ ปี เราจะมีการจัดงานวันเด็กกำพร้าและยากจน เราจะพัฒนาให้เป็นวันเด็กกำพร้าโลก เพราะท่านนปีก็เป็นเด็กกำพร้า จัดตรงกับวันเมอลิตนปี มีการมอบของขวัญมากมายแก่พวกเขา ในงานจะมีการมอบทุนการศึกษาด้วย จะให้เด็กกำพร้าระดับอนุบาลกับประถมทุกคน ๆ ละ 500 บาท เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ ผู้ปกครอง อย่างน้อยก็สามารถไปซื้ออุปกรณ์การเรียนเพิ่มเติมได้อีกหลายอย่างครับ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1

4.1.4.1.5 ทุนการศึกษาทั่วไป

จากข้อมูลเพิ่มเติมจากการศึกษาการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาประเภทต่าง ๆ ของโรงเรียนดรุณารอทะสย พบว่า ทุนการศึกษาทั่วไป เป็นทุนการศึกษาประเภทหนึ่งที่ไม่ได้มาจากระเบียบการบริหารจัดการการสวัสดิการทุนการศึกษาของโรงเรียนดรุณารอทะสยโดยตรง แต่เป็นทุนการศึกษาที่มีบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มองค์กรหนึ่งมีความประสงค์ที่จะบริจาคเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสยในวาระหนึ่งเป็นการเฉพาะ โดยมีความจำนงให้ทำการแจกจ่ายมอบทุนแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่อยู่หอพักประจำทุกคนหรือเฉพาะคนด้วยการแจกจ่ายแก่นักเรียนเด็กกำพร้าและยากจนทุกคนด้วยตนเอง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ทุนการศึกษาประเภทนี้จะเป็นทุนการศึกษาจากกลุ่มผู้มาศึกษาดูงานจากประเทศเพื่อนบ้าน กรณีดังกล่าว จะอนุญาตให้กรณีเงินจำนวนไม่มาก แต่ถ้าเป็นเงินจำนวนมาก ทางโรงเรียนจะจัดทำพิธีมอบแล้วนำเงินดังกล่าวเข้าระบบบัญชีของนักเรียนแต่ละคน โดยไม่อนุญาตให้นักเรียนถือเองมากกว่าครั้งละ 100 บาท สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ถึงรายละเอียดทุนดังกล่าวดังต่อไปนี้

“ดิฉันเปิดตรงนี้มาเกือบสามสิบปีแล้วนะฮะ หลาย ๆ ครั้งที่มีผู้มาเยี่ยมจะนิยมบริจาคกับมือเด็ก ซึ่งในช่วงแรกดิฉันก็คิดว่าเป็นเรื่องดีนะคะ แต่มาหลัง ๆ ดิฉันคิดว่า ถ้าให้คนนั้น ไม่ให้คนนี้ หรือให้ทุกคนแต่ให้มากกว่าความจำเป็นของเด็ก แล้วเด็ก ๆ ก็เอาไปใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่ายเนี่ยะ อัลลอฮ์ไม่ชอบ ดังนั้น ดิฉันจึงให้ทางหอพักเป็นผู้จัดการดีกว่า โดยจะให้อยู่กับเด็กคนละ 100 บาท เป็นอย่างมาก ใช้หมดเมื่อไรก็มาเบิก เด็กทุกคนจะมีบัญชีเป็นของตนเอง ทำแบบนี้เด็กจะมีเงินเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นโดยไม่ต้องรบกวนคนทางบ้านคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2

4.1.4.1.6 ทุนการศึกษาฉุกเฉิน

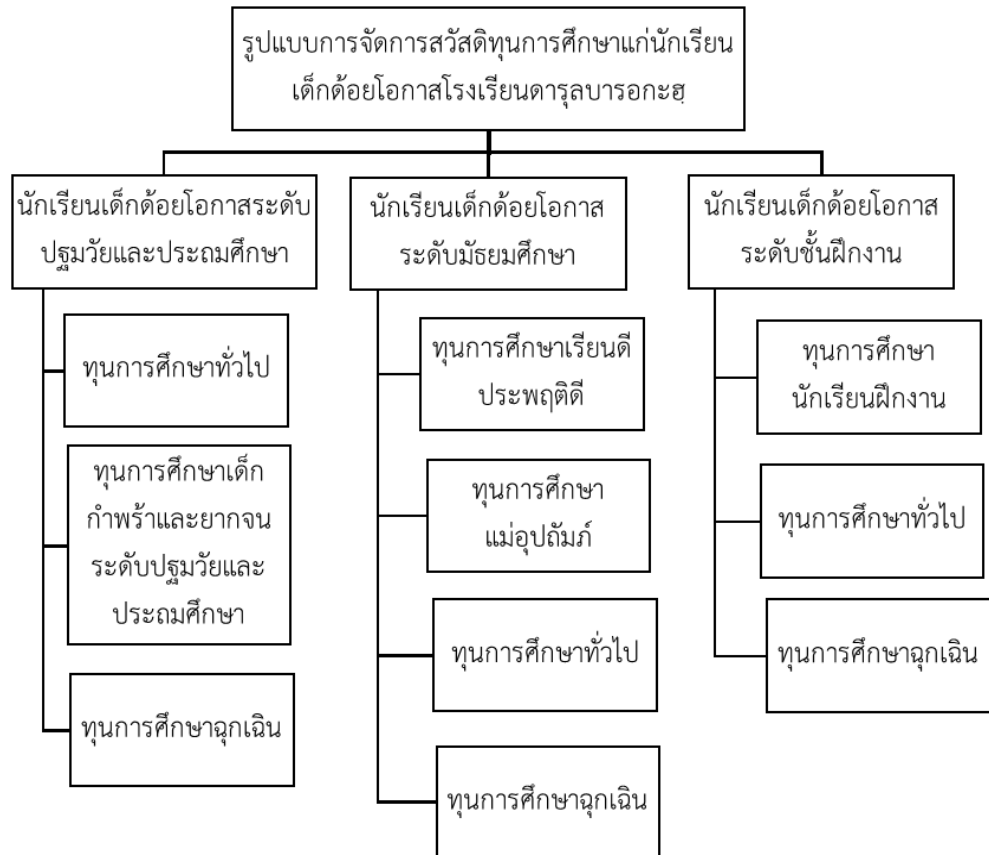
จากศึกษาข้อมูลการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาโรงเรียน ดารุลบารอกะฮฺ พบว่า ทุนการศึกษาประเภทสุดท้ายจากทุนการศึกษาประเภทต่าง ๆ ของโรงเรียน ดารุลบารอกะฮฺ คือ ทุนการศึกษาฉุกเฉิน เป็นทุนการศึกษาที่ทางมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศตั้งสำรองไว้เป็นกรณีฉุกเฉินในกรณีความเดือดร้อนทางการเงินต่าง ๆ ของนักเรียนเด็กด้อยโอกาส ประจําหอพักที่ไม่อาจเลี้ยงได้ โดยในแต่ละรายจะได้รับทุนเยียวยาไม่เท่ากันตามความเหมาะสมของแต่ละกรณีในดุลพินิจมติที่ประชุมของผู้บริหารร่วมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานหอพักสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ถึงรายละเอียดทุนการศึกษาฉุกเฉินดังต่อไปนี้

“ก็อย่างที่เล่ามาละคะ โรงเรียนของเรามีทุนสำหรับนักเรียนกำพร้าและยากไร้อยู่หลายประเภทด้วยกันคะ แต่ที่ลืมไม่ได้และสำคัญมากคือ ทุนแม่อุปถัมภ์กับทุนฉุกเฉิน ทุนฉุกเฉินสามารถจะทำอะไรก็ได้ที่เห็นควรว่าเป็นกรณีฉุกเฉินคะ โดยเฉพาะด้านการศึกษานี้จำเป็นต้องสำรองไว้เลยคะ และทุนการศึกษาฉุกเฉินนี้เป็นทุนการศึกษาที่ทางมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศได้มีมติอนุมัติผ่านการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูเจ้าหน้าที่ดูแลหอพักในกรณีความเดือดร้อนทางการเงินต่าง ๆ ของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจําหอพักที่ไม่อาจเลี้ยงได้ เช่น ไม่มีเงินสำรองเลย แต่จำเป็นต้องใช้ เช่น ได้รับเป็นตัวแทนโรงเรียนไปนำเสนองาน แต่ไม่มีเงินในกระเป๋าเลย หรือจำเป็นต้องซื้อยาบางประเภทเฉพาะนักเรียนคนหนึ่งที่ไม่มีบริการให้ในหอพัก หรือเป็นค่าน้ำค่าอาหารให้แก่พี่ ๆ นักเรียนฝึกงานที่พำนอง ๆ ไปตามหมอนัดที่โรงพยาบาล และอื่น ๆ อีกมากมายคะ ก็เป็นเรื่องที่จำเป็นต้องให้เขาแล้วละ ว่าจั้น ซึ่งก็จะมีวิธีการก็คือ ให้ที่ประชุมหรือตัวแทนสามารถทำเรื่องเบิกใช้เงินกองกลางของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศได้ ซึ่งในแต่ละรายจะได้รับทุนเยียวยาไม่เท่ากันตามความเหมาะสมในดุลพินิจมติที่ประชุมของแต่ละกรณีคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

จากรูปแบบการบริหารจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.13 : แสดงรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮู

ผู้วิจัย

แผนภาพที่ 4.14 แสดงถึงรูปแบบการจัดการสวัสดิการทุนการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮู โดยมีการจัดสวัสดิการทุนการศึกษาในทุกระดับชั้นแบ่งตามช่วงชั้น คือ ระดับปฐมวัยและประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับนักเรียนฝึกงาน โดยระดับปฐมวัยและประถมศึกษามีจำนวน 3 ประเภททุนการศึกษา ได้แก่ ทุนการศึกษาทั่วไป ทุนการศึกษาเด็กกำพร้าและยากจนระดับปฐมวัยและประถมศึกษา และทุนการศึกษาฉุกเฉิน ในขณะที่ระดับมัศึกษามีจำนวน 4 ประเภททุนการศึกษา ได้แก่ ทุนการศึกษาเรียนดีประพฤติดี ทุนการศึกษาแม่อุปถัมภ์ ทุนการศึกษาทั่วไป และทุนการศึกษาฉุกเฉิน ส่วนระดับนักเรียนฝึกงานมีจำนวน 3 ประเภททุนการศึกษา ได้แก่ ทุนการศึกษานักเรียนฝึกงาน ทุนการศึกษาทั่วไป และทุนการศึกษาฉุกเฉินเช่นกัน จึงกล่าวได้ว่า นอกจากโรงเรียนดรุณารออะฮูจะมีการบริการการจัดการศึกษาสงเคราะห์หลักแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสด้วยการจัดการศึกษาฟรีทั้งระบบแล้ว โรงเรียนดรุณารออะฮูยังได้มีการจัด

สวัสดิการเสริมด้วยการจัดสวัสดิการทุนการศึกษาเป็นการเพิ่มเติมอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ นักเรียนเด็กด้อยโอกาสได้มีโอกาสตลอดจนศักยภาพในการเข้าถึงกระบวนการจัดการ การศึกษาอย่างเต็มประสิทธิภาพเทียบเท่านักเรียนทั่วไปทุกประการ

4.1.4.2 การจัดการสวัสดิการอาหาร

ผลจากการศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณ บารออะฮ์ด้านการจัดการสวัสดิการโรงเรียนดรุณบารออะฮ์ พบว่า นอกจากมีการมอบสวัสดิการ ทุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสแล้ว ยังมีการบริการสวัสดิการอาหารฟรีแก่นักเรียนกลุ่มดังกล่าวอีก ด้วย เป็นการบริการทั้งอาหารหลักและอาหารเสริม โดยอาหารหลักจะเป็นอาหารเช้า อาหารเที่ยง และอาหารเย็น วันละ 3 มื้อทุก ๆ วัน ส่วนอาหารเสริมเป็นอาหารว่างในช่วงทบทวนบทเรียน กลางคืนในทุก ๆ คืน ยกเว้นวันหยุด เป็นอาหารว่างเฉพาะสำหรับนักเรียนที่ขึ้นทบทวนบทเรียนบน อาคารเรียนรวมเท่านั้น มีรูปแบบการบริหารจัดการดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“หอพักโรงเรียนของเราได้มีการสงเคราะห์อาหารแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาส ที่อยู่หอพักประจำเป็นอาหารหลักฟรีวันละ 3 มื้อค่ะ แล้วก็จะมีอาหารเสริมเป็น อาหารแกบวชสำหรับนักเรียนที่ถือศีลอดและอาหารว่างยามดึกในช่วงการทบทวน บทเรียนแก่นักเรียนหอพักทุกคนอีกด้วย แต่เราจะให้แค่คนที่ขึ้นมาทำการบ้าน เท่านั้นนะคะ ใครที่ไม่ขึ้นมาเราก็จะไม่ให้ คือเป็นการกระตุ้นรูปแบบหนึ่งค่ะ และใน มื้อเที่ยง นักเรียนเด็กกำพร้าจะรับประทานอาหารร่วมกันกับนักเรียนทั่วไประดับ ประถมศึกษาซึ่งจะมีแม่ครัวโรงเรียนคอยประกอบอาหารให้ ส่วนมื้อเช้ากับมื้อเย็นจะ เป็นจะเป็นหน้าที่ของพี่เลี้ยงนักเรียนฝึกงานคอยประกอบอาหารให้ทุกวัน ก็จะมี รายการอาหารหลายอย่างที่ไม่ซ้ำกันทั้งเดือน ส่วนวันหยุดก็จะพิเศษหน่อย พวกเราก็ จะถามน้อง ๆ ว่าจะกินอะไรพิเศษวันนี้ แล้วเราก็จะทำตามที่เขาเสนอ ก็อยู่ในส่วน ของการพัฒนาทักษะอาชีพแก่พวกเราที่เป็นนักเรียนฝึกงานไปในตัวด้วยค่ะ ซึ่งทาง โรงเรียนจะไม่อนุญาตให้นักเรียนประกอบอาหารเองภายในสถานที่พักโดยเด็ดขาด ก็ เพื่อความปลอดภัยและเป็นการจัดสรรเวลาเรียนที่มีทั้งคาบเรียนศาสนาและสามัญให้ เกิดประโยชน์ทางการศึกษามากที่สุดค่ะ และในบางโอกาสจะมีคนนำอาหารมา บริจาคด้วย ซึ่งโดยส่วนใหญ่ฝ่ายงานหอพักจะขอความร่วมมือให้เลือกบริจาคอาหาร ในวันหยุด จะทำให้ผู้บริจาคได้มีเวลาพบปะกับน้อง ๆ ได้เต็มที่ได้อีกด้วยค่ะ”

จากบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น สรุปได้ว่า นักเรียนหอพักเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณการบารอกะฮู มีอาหารรับประทานวันละ 3 มื้อฟรี โดยมีแม่ครัวรับหน้าที่ประกอบอาหารมื้อเที่ยง ส่วนมื้อเช้ากับมื้อเย็นจะเป็นหน้าที่ของนักเรียนฝึกงานคอยประกอบอาหารให้ทุกวัน นักเรียนจึงมีเวลากับการเรียนได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ โรงเรียนดรุณการบารอกะฮูมีการบริการอาหารแก่นักเรียนตามตารางที่ 4.12 และ 4.13 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 : แสดงรายการอาหารสัปดาห์ที่ 1 นักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณการบารอกะฮู

รายการอาหารสัปดาห์ที่ 1 สำหรับนักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณการบารอกะฮู			
วัน	อาหารเช้า	อาหารเที่ยง	อาหารเย็น
อาทิตย์	ผักลวกปลาทอด	ข้าวผัด/แกงจืด	ข้าวผัด/แกงจืด
จันทร์	ผัดเผ็ด	ต้มยำ/แกงส้มปลา	ต้มยำ/แกงส้มปลา
อังคาร	ข้าวต้ม	แกงส้มกุ้ง/ข้าวหมก	แกงส้มกุ้ง/ข้าวหมก
พุธ	แกงไข่	ก๋วยเตี๋ยว/ผัดข้าวผัด	ก๋วยเตี๋ยว/ผัดข้าวผัด
พฤหัสบดี	ผักลวกปลาทอด	ข้าวต้ม/ไข่เป็รียวหวาน	ข้าวต้ม/ไข่เป็รียวหวาน
ศุกร์	ข้าวต้ม	อิสระ	ผัดซีอิ้ว
เสาร์	ผักลวกปลาทอด	อิสระ/ก๋วยเตี๋ยว	ก๋วยเตี๋ยวผัด
ผู้รับผิดชอบ	นักเรียนฝึกงาน	แม่ครัว	นักเรียนฝึกงาน

ตารางที่ 4.13 : แสดงรายการอาหารสัปดาห์ที่ 2 นักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณการบารอกะฮู

รายการอาหารสัปดาห์ที่ 1 สำหรับนักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณการบารอกะฮู			
วัน	อาหารเช้า	อาหารเที่ยง	อาหารเย็น
อาทิตย์	ผักลวกปลาทอด	ต้มยำปลาหมึก/ผัดเผ็ด	ต้มยำปลาหมึก/ผัดเผ็ด
จันทร์	ผัดเผ็ด	แกงปลา/ต้มส้มปลา	แกงปลา/ต้มส้มปลา
อังคาร	ข้าวต้ม	ผัดเผ็ดไก่/แกงจืด	ผัดเผ็ดไก่/แกงจืด
พุธ	แกงไข่	ผัดผักกึ่ง/แกงเลียง	ผัดผักกึ่ง/แกงเลียง
พฤหัสบดี	ผักลวกปลาทอด	พะโล้/แกงเหลือง	พะโล้/แกงเหลือง
ศุกร์	ข้าวต้ม	อิสระ	ผัดซีอิ้ว
เสาร์	ผักลวกปลาทอด	อิสระ/ซูป	ก๋วยเตี๋ยวผัด
ผู้รับผิดชอบ	นักเรียนฝึกงาน	แม่ครัว	นักเรียนฝึกงาน

(ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9, สัมภาษณ์ 5 กันยายน 2563)

จากตารางที่ 4.12 และ 4.13 ในขั้นต้น จะเห็นได้ว่า จะมีรายการอาหารในแต่ละวันตลอดทั้งเดือนหมุนเวียน 2 สัปดาห์ละครั้งที่ไม่ซ้ำกัน โดยมีแม่ครัวรับผิดชอบอาหารเที่ยง และพี่เลี้ยงรับผิดชอบคอยบริหารจัดการวัตถุดิบการประกอบอาหารที่เหลือจากมือเที่ยงมาประกอบเป็นอาหารมื้อเย็นเพื่อให้สามารถไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากที่สุด ทำให้ในบางวันเมนูอาหารเที่ยงจะเป็นเมนูเดียวกันกับอาหารเย็น ถึงกระนั้นก็ตาม ทางโรงเรียนดรุณารอกะฮะยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณในการจัดเลี้ยงอาหารนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโรงเรียนทั้งชายและหญิงรวมจำนวน 217 คน ซึ่งเป็นงบประมาณที่มากพอสมควรในการใช้จ่ายของแต่ละเดือน ในการนี้ โรงเรียนดรุณารอกะฮะมีรูปแบบการสรรหางบประมาณในการจัดเลี้ยงดังกล่าวด้วย 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ การสรรหางบประมาณจากภายในและจากภายนอก โดยการสรรหางบประมาณจากภายในจะมี 2 รูปแบบย่อย ได้แก่ การเปิดร้านเสื้อและการขอบริจาคจากเจ้าหน้าที่บุคลากรโรงเรียน โดยกิจการร้านเสื้อจะเป็นกิจการของโรงเรียนชื่อร้าน อัลอัยตาม ปัจจุบันมีโรงเรียนรัฐบาลและเอกชนเป็นลูกค้าประจำอยู่จำนวน 50 กว่าโรง มีรายได้เป็นเงินสมทบค่าอาหารเด็กด้อยโอกาสเดือนละไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท ส่วนการขอบริจาคจากเจ้าหน้าที่โรงเรียนจะเป็นการขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่บุคลากรทางการศึกษาตลอดจนเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนดรุณารอกะฮะและมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศทุกระดับชั้นทุกคน ซึ่งรวมแล้วมีจำนวนทั้งหมด 125 คน ให้มีส่วนในการสมทบงบประมาณอาหารนักเรียนเด็กด้อยโอกาส ซึ่งบุคลากรทางการศึกษาตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการบรรจุจะต้องสมทบค่าอาหารแก่เด็กด้อยโอกาสเดือนละ 700 บาท ส่วนเจ้าหน้าที่ที่ยังไม่ได้การบรรจุให้มีการสมทบตามกำลังศรัทธา รวมเป็นเงินสมทบค่าอาหารเด็กด้อยโอกาสเดือนละไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท ในขณะที่การสรรหางบประมาณจากภายนอกจะมี 2 รูปแบบด้วยเช่นกัน คือ เปิดรับบริจาคทางสื่อโซเชียลมีเดียต่าง ๆ รูปแบบหนึ่ง และรับบริจาคแบบกล่องรับบริจาคอีกรูปแบบหนึ่ง โดยการเปิดรับบริจาคผ่านทางสื่อโซเชียลจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบคอยอัปเดตกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กด้อยโอกาสทางสื่อโซเชียลต่าง ๆ สัปดาห์ละ 1 ครั้งพร้อม ๆ กับการเปิดรับบริจาค ซึ่งจะมีรายได้ที่ไม่แน่นอน ส่วนการเปิดรับบริจาคแบบกล่องจะเป็นการมอบหมายให้บุคลากรทางการศึกษาตลอดจนเจ้าหน้าที่โรงเรียนดรุณารอกะฮะและมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบกล่องรับบริจาคคนละ 3 กล่องเป็นอย่างน้อย รวมทั้งหมดเป็นจำนวน 375 กล่อง โดยให้รับผิดชอบนำไปตั้งไว้ในร้านค้าที่เป็นกิจการของตนเองหรือเครือญาติหรือของเพื่อนฝูงที่สามารถขอช่วยได้ หรือในกิจการอื่นที่เห็นว่าสมควร เช่น ธนาคาร สวนสนุก ห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร ร้านหนังสือ คลินิก มัสยิดตลอดจนสถานที่ปฏิบัติธรรมรูปแบบต่าง ๆ และอื่น ๆ ที่เห็นว่าสมควรและเหมาะสม ซึ่งจะต้องนำกลับมามอบให้ทางฝ่ายงาน

หอพักเดือนละครั้งในทุก ๆ การประชุมประจำเดือนของโรงเรียน มีรายได้รายเดือนที่ไม่แน่นอนเช่นกัน ในขณะที่เดียวกัน มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศยังได้มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้คนร่วมบริจาคในหลากหลายรูปแบบเป็นประจำในทุก ๆ กิจกรรมของมูลนิธิฯ โดยเฉพาะในกิจกรรมการสอนศาสนาแก่ผู้สูงวัยตามชุมชนต่าง ๆ ที่มีนักเรียนฝึกงานเป็นผู้สอนสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ถึงรายละเอียดรูปแบบการสรรหางบประมาณเพื่ออาหารเด็กด้อยโอกาสหอพักโรงเรียนดาร์ลบาร์ออกะฮ์ดังต่อไปนี้

“ปัจจุบันน้อง ๆ เด็กกำพร้าและเด็กยากจนของเรามีจำนวนมากขึ้น ปีนี้เราก็เพิ่งเปิดในส่วนของผู้ชายอีกด้วย โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีช่องทางในการสรรหางบประมาณอย่างต่อเนื่องเพื่อการประกอบอาหาร ซึ่งงบประมาณตรงนี้ ในแต่ละเดือนก็ต้องใช้เยอะพอสมควรค่ะ ดังนั้น มูลนิธิของเราและโรงเรียนของเราจึงมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผู้คนร่วมบริจาคหลากหลายรูปแบบเป็นประจำในทุกสถานการณ์และโอกาสจะเอื้อให้ เช่น ทางผ่านพับบ้าง หนังสือขอความอนุเคราะห์บ้าง ตลอดจนจากการประชาสัมพันธ์แบบต่อ ๆ กันปากต่อปากในกิจกรรมการสอนศาสนาแก่ผู้สูงวัยในชุมชนต่าง ๆ บ้าง โดยเฉพาะผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ในปัจจุบัน และที่เราทำเองก็จะเป็นร้านขายเสื้อ ขายเสื้อนักเรียนแก่ 50 กว่าโรง ส่วนคุณครูของเราเราก็จะให้มีการสมทบด้วย จำนวนคนละ 700 บาท ต่อเดือน ในขณะที่เดียวกัน โรงเรียนก็จะไม่เก็บค่าอาหารกลางวันเป็นการตอบแทน ทำให้งบประมาณในการจัดการการประกอบอาหารแก่เด็กกำพร้าและยากจนส่วนใหญ่ เป็นงบประมาณที่ได้จากการบริจาคเป็นการส่วนใหญ่ ซึ่งก็จะมีทั้งจากในประเทศและต่างประเทศ โดยจากในประเทศก็จะเป็นการบริจาคจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ตลอดจนจากกล่องบริจาคที่ทางเราได้ให้เจ้าหน้าที่ของเราทุกคน คนละ 3 กล่อง ซึ่งทุกคนในที่นี้ คือ ตั้งแต่ผู้บริหารทุกคน ครูทุกคน จนถึงภารโรงและแม่ครัวทุกคน รวม ๆ แล้วก็ 125 คนแล้วค่ะ ให้นำไปตั้งไว้ในที่ต่าง ๆ ที่ตนเองสามารถขอช่วยได้ คือที่เขาสบายใจและพอจะขอให้ตั้งได้ เดือนหนึ่งก็จะพามามอบให้ทีนึง เป็นอย่างนี้ทุก ๆ เดือนค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9

จากรูปแบบการสรรหางบประมาณเพื่อการบริหารสวัสดิการอาหารแก่เด็กด้อยโอกาสของหอพักโรงเรียนดาร์ลบาร์ออกะฮ์ในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปถึงรูปแบบการสรรหางบประมาณในการบริหารจัดการสวัสดิการอาหารของโรงเรียนดาร์ลบาร์ออกะฮ์ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.14 : แสดงรูปแบบการสรรหางบประมาณค่าอาหารแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮู

ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 4.14 ที่แสดงเกี่ยวกับรูปแบบการสรรหางบประมาณค่าอาหารแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮูประกอบกับข้อมูลการศึกษาและบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวสามารถกล่าวได้ว่า โรงเรียนดรุณารอกะฮูได้มีการจัดการสรรหางบประมาณค่าอาหารแก่เด็กด้อยโอกาสด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยการใช้ทรัพยากรมนุษย์ที่มีอยู่ในองค์กรได้อย่างครอบคลุมทุกระดับชั้น ตั้งแต่ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่และบุคลากรโรงเรียน ตลอดจนนักเรียนเอง ทำให้ทุกภาคส่วนขององค์กรมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบร่วมกัน นำไปสู่การทำงานอย่างมีความสามัคคีและประสบความสำเร็จร่วมกันในที่สุด

4.1.4.3 การจัดการสวัสดิการที่พักร

จากการศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการการบริการที่พักรแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮู พบว่า โรงเรียนดรุณารอกะฮูมีการจัดการการบริการที่พักรแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโดยมีอาคารหอพักรที่ประกอบไปด้วยห้องพักรรวมและห้องพักรแยกตลอดจนห้องประกอบและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ฟรีโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น นอกจากค่าตู้

เสื้อผ้าที่นักเรียนจะต้องซื้อจากโรงเรียนในราคาตัวละ 650 บาท โดยวิธีการผ่อนจ่ายเดือนละ 50 บาท หรือมากกว่าตามกำลังความสามารถ มีรูปแบบการจัดการหอพักแบ่งออกเป็นหอพักชายและหอพักหญิง โดยหอพักหญิงจะมีการแบ่งนักเรียนตามหอพักต่าง ๆ ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ประเภทนักเรียนฝึกงาน ประเภทนักเรียนประถมศึกษา ประเภทนักเรียนมัธยมศึกษา และประเภทบุคคลพิเศษ ซึ่งประเภทบุคคลพิเศษจะเป็นสำหรับนักเรียนที่ไม่สามารถร่วมปฏิบัติตามกฎระเบียบหอพักอย่างคล่องตัวได้ดังเช่นนักเรียนคนอื่น ๆ ทั่วไป เช่น นักเรียนพิการ นักเรียนที่มีสภาพจิตใจย่ำแย่ หรือนักเรียนที่อยู่ในการควบคุมการประพฤติ ในขณะที่ประเภทมัธยมศึกษาศึกษาจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ เท่า ๆ กัน โดยแต่ละกลุ่มจะเป็นการคละกันระหว่างชั้นและอายุโดยการหยิบฉลากปีละครั้ง นอกจากสถานักเรียนที่จะถูกแบ่งเท่า ๆ กัน แก่ทั้ง 3 กลุ่ม มีรูปแบบการคุมหอพักโดยให้พี่เลี้ยงนักเรียนฝึกงานและกลุ่มสถานักเรียนร่วมกันรับผิดชอบสับเปลี่ยนเข้าเวรดูแลและคุมการนอนคืนละ 6 คน แบ่งเป็นอาคารละ 2 คน ในขณะที่อาคารหอพักและห้องประกอบต่าง ๆ ของหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสหญิงจะประกอบไปด้วยดังต่อไปนี้

- 1) อาคารหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสหญิง จำนวน 3 อาคาร
- 2) อาคารหอพักนักเรียนพิเศษ จำนวน 1 อาคาร
- 3) ห้องน้ำ จำนวน 24 ห้อง
- 4) ห้องอาบน้ำรวม จำนวน 3 ห้อง
- 5) ห้องประชุมเล็ก จำนวน 1 ห้อง
- 6) ห้องรับแขก จำนวน 1 ห้อง
- 7) ห้องสมุด จำนวน 1 ห้อง
- 8) ห้องพยาบาล จำนวน 2 ห้อง
- 9) ห้องพักครูผู้ดูแลหอพัก จำนวน 1 ห้อง
- 10) ห้องพักพี่เลี้ยง จำนวน 1 ห้อง
- 11) โรงอาหาร จำนวน 2 โรง
- 12) ห้องครัว จำนวน 2 ห้อง
- 13) ห้องเก็บของ จำนวน 2 ห้อง
- 14) ห้องบริการคอมพิวเตอร์ จำนวน 1 ห้อง
- 15) ห้องฝึกอาชีพตัดเย็บ จำนวน 1 ห้อง
- 16) ห้องฝึกอาชีพการประกอบอาหาร จำนวน 1 ห้อง
- 17) ห้องโถงสำหรับพิธีการละหมาด จำนวน 1 ห้อง
- 18) บ้านรับรอง 1 หลัง จำนวน 2 ห้อง พร้อมเครื่องอำนวยความสะดวก

ส่วนการจัดการหอพักสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสชาย มีรูปแบบการจัดการหอพักโดยการแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกสำหรับนักเรียนทั่วไปซึ่งเป็นการพักรวมในห้องโถงใหญ่ และประเภทที่ 2 สำหรับนักเรียนที่อยู่ในการควบคุมการประพฤติ ซึ่งเป็นห้องทั่วไป มีรูปแบบการคุมหอพักโดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักสับเปลี่ยนกันดูแลความเรียบร้อยและคุมการนอนคนละ 2 คืน ในขณะที่อาคารหอพักและห้องประกอบต่าง ๆ ของหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสชายจะประกอบไปด้วยดังต่อไปนี้

- 1) อาคารหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสชาย จำนวน 1 อาคาร
- 2) ห้องพักนักเรียนพิเศษ จำนวน 1 ห้อง
- 3) ห้องน้ำ จำนวน 4 ห้อง
- 4) ห้องอาบน้ำรวม จำนวน 2 ห้อง
- 5) ห้องประชุมเล็ก จำนวน 1 ห้อง
- 6) ห้องรับแขก จำนวน 1 ห้อง
- 7) ห้องพักรุ่ผู้ดูแลหอพัก จำนวน 1 ห้อง
- 8) โรงอาหาร จำนวน 1 โรง
- 9) ห้องครัว จำนวน 1 ห้อง
- 10) ห้องเก็บของ จำนวน 1 ห้อง
- 11) ห้องโถงสำหรับพิธีการละหมาด จำนวน 1 ห้อง

จากรูปแบบการจัดการการบริการหอพักและอาคารสถานที่ที่ประกอบไปด้วยอาคารหอพักต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบหลักและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบเสริมแล้ว ทางโรงเรียนยังได้มีการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและความสะดวกในการใช้ชีวิตหอพักอีกหลายประการดังรายละเอียดจากบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“และนอกจากการบริการที่พนักนอนแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสแล้ว ซึ่งในหอพักก็จะมีบริการอุปกรณ์ไฟฟ้าฟรีแล้ว เช่น พัดลม เตารีด ทางโรงเรียน ยังได้มีการบริการน้ำดื่มในแต่ละหอพักอีกด้วยค่ะ คือทั้งหอพักชายและหอพักหญิง ทุกหอจะมีเครื่องทำน้ำเย็นขนาดใหญ่รุ่น 5 ก็อก ไว้บริการแก่นักเรียน ในขณะเดียวกัน ยังมีห้องน้ำและพื้นที่ตากเสื้อผ้าให้นักเรียนสามารถใช้อาบน้ำ ซักผ้า และอื่น ๆ ที่เพียงพอต่อนักเรียนทั้งหมดด้วยค่ะ โดยเป็นห้องน้ำรวมแบบใช้การตักจากอ่างน้ำขนาดใหญ่รวมกันซึ่งของนักเรียนหญิงจะมี 5 อ่างใหญ่ ๆ ส่วนของเด็กชายจะมี 1 อ่าง เพราะเด็กชายตอนนี้ยังมีไม่มาก ก็ค่อย ๆ ต่อเติมค่ะ และที่ตากเสื้อผ้าก็จะอยู่ใกล้ ๆ กับสถานที่อาบน้ำเลยค่ะ ในส่วนของห้องส้วมก็มีเพียงพอค่ะ สำหรับหอพักหญิงจะมี 24

ห้อง และของผู้ชายจะมี 4 ห้อง และในตัวพักก็จะมีอีก 1 ห้อง สำหรับใช้ตอนกลางวัน และเพื่อมาตรการความปลอดภัยที่ดี โรงเรียนเรายังมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดในบริเวณหอพักหญิงจำนวน 8 ตัว และรอบบริเวณหอพักหญิงอีกจำนวน 8 ตัว ตลอดจนยังมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมงอีกด้วย ซึ่งจะสับเปลี่ยนกันเข้าเวรอีกจำนวน 2 คน ในส่วนของหอพักชาย ยังไม่มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด แต่มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยจำนวน 1 คน เขาจะพักจะประจำอยู่ในบริเวณหอพักชายตลอด 24 ชั่วโมงเลยคะ และยังมีถึงดับเพลิงพร้อมใช้งานขนาด 15 ปอนด์ จำนวนหอพักละ 1 ถัง ทั้งฝั่งชายและฝั่งหญิง มีผู้ยาสามัญประจำบ้านเพื่อการปฐมพยาบาลเบื้องต้นอีก 2 ตู้ ติดตั้งไว้ในห้องพยาบาลประจำหอพักนักเรียนชายและหอพักนักเรียนหญิง ในขณะเดียวกัน ได้มีการจัดทำห้องสมุดขนาดย่อมและห้องบริการอินเทอร์เน็ตให้นักเรียนด้วย และเพื่อการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือนหอพักโรงเรียนของเรายังได้มีการจัดห้องสำนักงานหอพัก มีเจ้าหน้าที่คอยต้อนรับและบริการผู้มาเยือนตลอดช่วงกลางวันจำนวน 1 ห้อง ตลอดจนห้องรับรองแขกอีกจำนวน 3 ห้อง โดยเป็นห้องแอร์ 1 ห้อง และห้องทั่วไปอีก 2 ห้อง ซึ่งเป็นห้องรับรองสำหรับผู้ปกครองที่มาเยี่ยมและจำเป็นต้องค้างคืน และในบางครั้งยังเป็นห้องรับแขกสำหรับผู้มาเยี่ยมเด็กกำพร้าเป็นการเฉพาะหรือสำหรับผู้มาศึกษาดูงานกระบวนการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ที่จ่านองจะพักประกอบกับการศึกษาดูงานระยะยาวอีกด้วยคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 17

บทสัมภาษณ์ในขั้นต้นบ่งชี้ว่า โรงเรียนดรุณารออะฮ์ไม่ได้บริการหอพักเด็กด้อยโอกาสด้วยการบริการที่พักเพียงอย่างเดียว ระบบการรักษาความปลอดภัย ระบบการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ตลอดจนองค์ประกอบเสริมต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะชีวิตและความรู้พื้นฐานยังมีการบริการให้อีกด้วย และเพื่อให้นักเรียนหอพักดังกล่าวสามารถเข้ามาอยู่และอาศัยในหอพักร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบเรียบร้อย นักเรียนทุกคนทั้งชายและหญิงจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของหอพักอย่างเคร่งครัดตามที่โรงเรียนดรุณารออะฮ์โดยฝ่ายงานหอพักได้กำหนดไว้จำนวน 44 ข้อดังต่อไปนี้

- 1) นักเรียนต้องปฏิบัติตามระเบียบหอพักและกิจวัตรประจำวันอย่างเคร่งครัด
- 2) นักเรียนจำเป็นต้องให้ “สลาม” แก่กันทุกครั้งที่พบเจอทั้งในและนอกหอพัก
- 3) นักเรียนต้องมีการตั้งเป้าการเรียนรายสัปดาห์เป็นลายลักษณ์อักษร
- 4) นักเรียนต้องตัดผมตามระเบียบของโรงเรียนเดือนละครั้ง

- 5) นักเรียนชายต้องสวมกะปิเยาะฮูตลอดเวลา นักเรียนหญิงต้องสวมผ้าคลุมตลอดเวลา
- 6) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาจำเป็นจะต้องอยู่หอพักประจำ เว้นเสียได้รับอนุญาต
- 7) นักเรียนชายใส่เสื้อสีขาว นักเรียนหญิงใส่เสื้อสีดำ ในคาบเรียนพิเศษ
- 8) นักเรียนต้องสวมชุดเรียนตามระเบียบทั้งในเวลาเรียนสามัญและศาสนา
- 9) นักเรียนต้องสวมชุดได้สีขาวหรือชุดนักเรียนในการกลับบ้าน/กลับมายังหอพัก
- 10) นักเรียนต้องฝากเงินกับพ่อแม่หรือครูและเบิกได้ครั้งละไม่เกิน 100 บาท
- 11) นักเรียนต้องจ่ายค่าสมทบหอพักด้วยสิ่งอื่นใดเดือนละไม่ต่ำกว่า 100 บาท
- 12) ไม่อนุญาตเลี้ยงสัตว์ทุกชนิด เว้นแต่เป็นกิจกรรมที่ทางหอพักกำหนด
- 13) ไม่อนุญาตให้นักเรียนหรือผู้ปกครองนำนักเรียนออกนอกโดยมิได้รับอนุญาต
- 14) ไม่อนุญาตสวมใส่เสื้อผ้าที่ไม่เหมาะสมกับบริบทปอเนาะ
- 15) ไม่อนุญาตนำสิ่งของมีค่าหรือเครื่องใช้ไฟฟ้ามาใช้ในหอพัก
- 16) ห้ามนำของผิดหลักศาสนาและผิดกฎหมายเข้ามาโดยเด็ดขาด
- 17) ห้ามต่อเติม แก้วไข ชิดเขียน ติดปะ เจาะผนัง ตอกตะปูโดยเด็ดขาด
- 18) ห้ามลักขโมยและขูกรรโชกทรัพย์สินของบุคคลอื่นทั้งในและนอกบริเวณหอพัก
- 19) ห้ามนำสิ่งของของผู้อื่นมาใช้โดยมิได้รับอนุญาต
- 20) ห้ามโยกย้ายตู้เสื้อผ้าและสถานที่นอนนอกจากจะได้รับการอนุญาต
- 21) ห้ามนั่งเล่นหรือนอนในหอพักในช่วงเวลาเรียนโดยเด็ดขาด (ยกเว้นป่วย)
- 22) ห้ามนักเรียนจัดงานรื่นเริง สังสรรค์ใด ๆ ในหอพัก ยกเว้นจะได้รับอนุญาต
- 23) ห้ามนำพาบุคคลภายนอกเข้ามาอาศัยในบริเวณหอพักโดยมิได้รับอนุญาต
- 24) ห้ามรับประทานอาหารภายในห้องพักโดยเด็ดขาด (ยกเว้นป่วย)
- 25) ห้ามตัดแปลงหรือต่อเติมอุปกรณ์ไฟฟ้าภายในห้องพักโดยเด็ดขาด
- 26) ห้ามนำอุปกรณ์เครื่องใช้ส่วนรวมไปใช้ในส่วนตัวก่อนได้รับอนุญาต
- 27) กรณีปฏิบัติตนผิดระเบียบร้ายแรง จะได้รับโทษสถานหนักถึงขั้นเชิญออก
- 28) กรณีทำให้ทรัพย์สินหอพักชำรุดหรือเสียหาย จำเป็นต้องชดใช้หรือทดแทน
- 29) ไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองแต่งกายไม่เหมาะสมกับบริบทปอเนาะเข้ามาในบริเวณ
- 30) ไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองสูบบุหรี่/พุดจาไม่เหมาะสมตลอดระยะเวลาเข้าเยี่ยม
- 31) ไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองให้นักเรียนใช้โทรศัพท์มือถือในช่วงเยี่ยมยกเว้นฉุกเฉิน
- 32) ไม่อนุญาตให้ผู้ปกครองเยี่ยมนักเรียนในเวลาเรียนโดยเด็ดขาดยกเว้นฉุกเฉิน
- 33) นักเรียนที่มาสายหรือกลับโดยมิได้รับอนุญาตต้องชดในช่วงปิดโดยคิดวันละ 3 วัน
- 34) ผู้ปกครองเข้ามาในบริเวณหอพักต้องพบกับผู้ดูแลหอพักก่อนเป็นลำดับแรก
- 35) อนุญาตให้ผู้ปกครองสามารถทำการเยี่ยมบุตรหลานได้ในวันศุกร์เท่านั้น

- 36) กรณีนักเรียนหอพักเจ็บป่วย การนำกลับบ้านให้อยู่ภายใต้ดุลพินิจของผู้บริหาร
- 37) ห้ามนักเรียนหรือผู้ปกครองทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อระเบียบหอพักหรือชมรม
- 38) ผู้ปกครองต้องยินยอมให้สามารถนำนักเรียนออกไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้ตามกิจกรรมหอพัก
- 39) ผู้ปกครองต้องยินยอมให้นักเรียนที่ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ถูกทำโทษตามระเบียบหอพัก
- 40) ผู้ปกครองต้องยินยอมให้ทางหอพักตรวจสอบกระเป๋าหรือตู้เก็บของของนักเรียนทุกครั้ง เมื่อจำเป็น
- 41) กรณีผู้ปกครองต้องการนำบุตรหลานออกข้างนอกในวันศุกร์ ให้ติดต่อขออนุญาตล่วงหน้า 1 วันเป็น และให้นำกลับมายังหอพักก่อนเวลา 17.30 น.
- 42) กรณีผู้ปกครองนักเรียนจะทำการเลี้ยงอาหารเฉพาะแก่บุตรหลานของตน ให้กระทำได้ในสถานที่ตลอดจนช่วงเวลาทางหอพักนักเรียนได้กำหนดไว้เท่านั้น
- 43) กรณีผู้ปกครองมีความจำเป็นจะมารับลูกในกรณีต่าง ๆ นอกเหนือจากช่วงปิดปกติ ให้อยู่ภายใต้ดุลพินิจของผู้บริหาร โดยให้ทำการติดต่อขออนุญาตล่วงหน้า 3 วันเป็นอย่างน้อย
- 44) ความผิดร้ายแรง คือ การขาดละหมาดโดยเจตนา การไม่ถือศีลอดโดยเจตนา การทะเลาะวิวาทอย่างรุนแรง การทำร้ายร่างกาย การครอบครองอาวุธ การครอบครองหรือเสพยาเสพติด การมีความสัมพันธ์เกินขอบเขต การขโมยของมีค่า การจัดตั้งแก๊งมีด และอื่น ๆ ตามดุลพินิจที่ประชุมฝ่ายงานหอพัก

จากรูปแบบการจัดการหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงตลอดจนระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ แก่ นักเรียนและผู้ปกครองในขั้นต้น กล่าวได้ว่า โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์มีการเตรียมความพร้อมในการจัดสวัสดิการด้านการบริการหอพักด้วยอาคารสถานที่ที่เป็นองค์ประกอบหลักและเสริมพร้อม ๆ กับเครื่องอำนวยความสะดวกตลอดจนกฎเกณฑ์ที่จะทำให้ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขได้อย่างรอบด้านสอดคล้องบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ในการจัดการหอพัก กล่าวได้ว่า โรงเรียนเรามีการสงเคราะห์ที่พักฟรีโดยไม่มี การจัดเก็บค่าบริการใด ๆ ทั้งสิ้นค่ะ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟเนี่ยะ ตลอดจนค่าบำรุงซ่อมแซมต่าง ๆ ก็ไม่มี ก็เขาเด็กยากจนอยู่แล้วนี่ค่ะ นอกจากตู้เสื้อผ้าที่นักเรียนจะต้องซื้อจากโรงเรียนในราคาตู้ละ 650 บาท ซึ่งวิธีจ่ายก็ผ่อนปรนอย่างมากค่ะ มีก็จ่าย ไม่มีก็ค่อยจ่าย เดือนละ 50 บาท ค่ะ หรือจะมากกว่าตามความสามารถ ส่วนตู้เก็บของ ทางหอพักจะมีให้ฟรีเช่นกัน ซึ่งจะเป็นการแบ่งให้ใช้ร่วมกันตู้ละ 10 คน แต่

ละตู้จะมี 5 ล้อ ๑ ละ 2 คน ส่วนหอพักมีการจัดการ 2 รูปแบบ คือ การเข้าพักแบบแบ่งเฉพาะและการพักแบบคละโดยแบบคละจะเฉลี่ยเท่า ๆ กัน ซึ่งจะแยกชัดเจนระหว่างหอหญิงและหอชาย คนละที่กันเลยคะ ห่างกันเกือบกิโลอยู่คะ โดยของผู้หญิงมีการจัดนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม 1 ก็คือ กลุ่มนักเรียนฝึกงานคะ ตอนนี้มีจำนวน 11 คน กลุ่มต่อมาจะเป็นของเด็กประถมคะ ตอนนี้มี 10 คน และ 3 คือกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมคะ อันนี้คืออันหลักคะ มีจำนวน 178 คน โดยนักเรียนฝึกงานและนักเรียนประถมจะมีหอพักเฉพาะของพวกเขา โดยนักเรียนฝึกงานจะมีหอพักติดกับห้องเจ้าหน้าที่หอพัก ก็เพื่อต่อการปรึกษาหารือในการร่วมกันบริหารจัดการ ส่วนนักเรียนประถมก็จะมีหอพักเฉพาะตนเช่นกัน ก็จะอยู่กันแค่กลุ่มเขาโดยจะมีพี่เลี้ยงมาดูแลทุกคืน ๆ ละ 1-2 คน ส่วนของนักเรียนมัธยมจะมี 3 หอ โดยแต่ละหอพักจะมีพี่ ๆ กลุ่มพี่เลี้ยงนักเรียนฝึกงานและสภานักเรียนจะสับเปลี่ยนกันมาดูแลคืนละ 2 คน โดยหอพักของพวกเขาจะพักรวมกันในหอพักรวมที่ 1 ที่ 2 และที่ 3 :7 ซึ่งจะเป็นการให้อยู่โดยการคละกันแล้วมาเฉลี่ยเท่า ๆ กันทุกระดับชั้นตามความจุของแต่ละอาคาร เพราะการทำแบบนี้ทำให้นักเรียนไม่เกิดการแบ่งแยกกัน ไม่มีการตั้งเป็นคณะเก่า คณะใหม่ คือทุกอย่างเราเท่าเทียมกัน”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

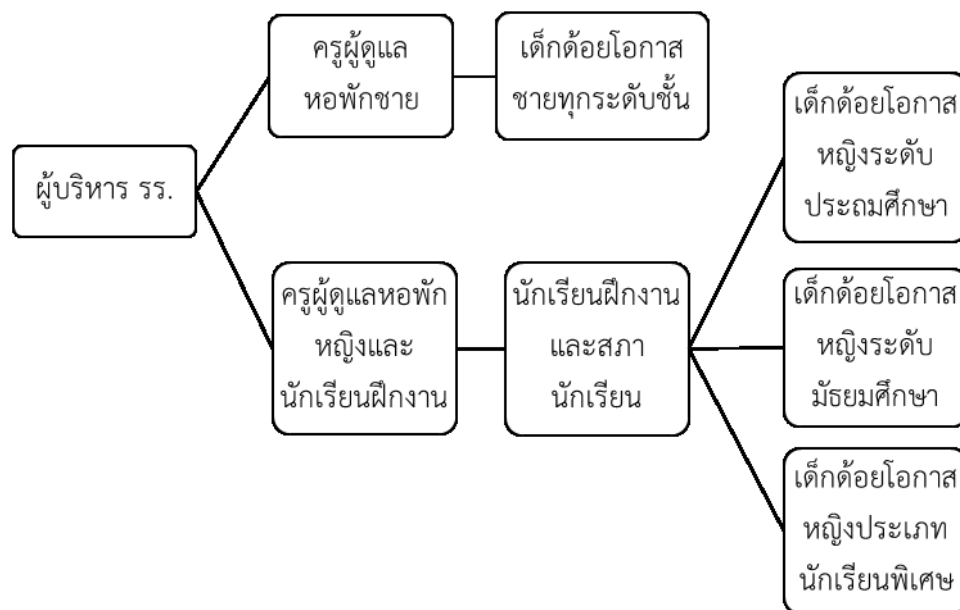
“หอพักหญิงจะมี 4 อาคารด้วยกันครับ 1 เราเรียกว่าหอพักฟาติมฮ เป็นหอพักรวมอาคารไม้ 2 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอยสำหรับที่พักรวมทั้งหมดจำนวน 192 ตารางเมตร มีการให้นักเรียนเข้าพักโดยการปูเบาะนอนบนพื้นไม้จำนวน 50 คน ต่อมาก็จะเป็นหอที่ 2 มีชื่อว่าหอพักอาฮิซฮ เป็นหอพักรวมอาคารไม้เช่นเดียวกันกับหอแรก แต่เราใช้เฉพาะชั้นบนนะครับ ส่วนชั้นล่างจะเป็นห้องพยาบาลกับห้องสภานักเรียน มีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมดจำนวน 144 ตารางเมตร ซึ่งเราจะมีการให้นักเรียนเข้าพักแบบง่าย ๆ คือ ไม่มีเตียง แต่จะเป็นการนอนโดยการปูเบาะนอนบนพื้นไม้เช่นกัน ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน 39 คน หอที่ 3 คือหอพักซุหมัยฮ เป็นหอพักรวมอาคารอิฐ 2 ชั้น อันนี้ใหญ่หน่อยครับ มีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมดจำนวน 576 ตารางเมตร แบ่งเป็นพื้นที่พักรวมจำนวน 432 ตารางเมตร พื้นที่บริการอเนกประสงค์จำนวน 144 ตารางเมตร มีการให้นักเรียนเข้าพักโดยใช้เตียง 2 ชั้น จำนวน 50 เตียง เป็นจำนวนนักเรียน 100 คน ส่วนหอพักนักเรียนชายซึ่งตอนนี้มีแค่ 28 คน จะเป็นหอพักรวมอาคารอิฐชั้นเดียว เรียกว่า หอพักดาร์ลุเราะห์มฮ มีพื้นที่ใช้สอยทั้งหมดจำนวน 144 ตารางเมตร แบ่งเป็นพื้นที่พักรวมจำนวน 108 ตารางเมตร และพื้นที่ห้องน้ำภายในจำนวน 36 ตาราง

เมตร ตั้งอยู่นอกบริเวณโรงเรียนระยะทางห่างออกไปจากหอพักหญิง 600 เมตร มีการจัดเข้าพักโดยการปูเบาะนอนกับพื้น ซึ่งในอนาคตเราจะสร้างเพิ่มเพราะปีหน้ามีการจ้างเข้ามาเรียนเกินความจุของหอพักแล้วครับ ส่วนของเด็กฮาพิช เราก็กำลังรวบรวมเงินอยู่ครับ เท่าที่มี ตอนนี้เราก็ได้สร้างเรือนนอนเสร็จแล้ว แต่ยังไม่เป็นอย่างถาวร เพราะที่นั่น อีกต่อไปจะเป็นสถานเรียนรู้คุณธรรมสำหรับผู้ใหญ่ คือสำหรับผู้มีอายุที่เป็นผู้ใหญ่ ที่มีความต้องการอยู่เงียบ ๆ เข้าหาทางธรรม อะไรทำนองนี้ครับ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1

จากรูปแบบการบริหารจัดการหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ประกอบกับบทสัมภาษณ์ของเจ้าหน้าที่ด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริการจัดการหอพักร่วมกันดังที่ได้นำเสนอไปแล้วในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนสังเคราะห์บทสรุปรูปแบบการบริหารจัดการดังกล่าวที่ครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสชายและเด็กด้อยโอกาสหญิงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 4.15 : แสดงรูปแบบโครงสร้างการบริหารจัดการหอพักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์

ผู้วิจัย

จากแผนภาพที่ 4.15 เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการหอพักเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนดรุณารอเกาะฮู สามารถกล่าวได้ว่า โรงเรียนดรุณารอเกาะฮูได้มีการบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสโดยแยกการบริหารจัดการที่แตกต่างกันระหว่างเด็กด้อยโอกาสชายและเด็กด้อยโอกาสหญิง โดยรูปแบบการบริหารจัดการหอพักเด็กด้อยโอกาสชายเป็นการบริหารจัดการโดยตรงจากเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักในการกำกับดูแลของผู้บริหาร ในขณะที่การจัดการหอพักเด็กด้อยโอกาสหญิงจะเป็นการจัดการที่อยู่ภายใต้การดำเนินการของนักเรียนฝึกงานเป็นการหลัก มีการแบ่งการจัดการออกเป็น 3 ประเภท คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และประเภทเด็กพิเศษที่จะต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ทั้งนี้ทั้งนั้น อยู่ในการกำกับดูแลจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักเป็นที่ปรึกษาการบริหารจัดการอีกระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการที่กำหนดมาเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนฝึกงานพร้อม ๆ กับการบำเพ็ญประโยชน์ในการดูแลกิจกรรมต่าง ๆ ของหอพักหญิงให้สามารถดำเนินไปอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยในฐานะผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่งอีกด้วย

4.1.4.4 การจัดการสวัสดิการการประกันสุขภาพ

จากการศึกษาข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ของโรงเรียนดรุณารอเกาะฮู พบว่า การบริการการประกันสุขภาพแก่เด็กด้อยโอกาสเป็นการจัดสวัสดิการด้านหนึ่งที่สร้างความประทับใจให้กับผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาสเป็นอย่างมาก มีการจัดการสวัสดิการการประกันสุขภาพแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การประกันสุขภาพสำหรับเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักกับการประกันสุขภาพสำหรับเด็กด้อยโอกาสไม่ประจำหอพัก โดยการประกันสุขภาพสำหรับเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักจะมีรูปแบบการบริหารจัดการโดยให้นักเรียนฝึกงาน 2 คน มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลงานฝ่ายอนามัยหอพัก โดยการสลับเป็นเจ้าหน้าที่พยาบาลแบบหมุนเวียนกันเดือนครั้ง ๆ ละ 2 คน มีหน้าที่ การตรวจคัดกรอง นำผู้ป่วยเข้าห้องพยาบาล การจัดการอาหารและยาตามชนิดอาการป่วย การดูแลและเฝ้าอาการผู้ป่วยจนกว่าจะหาย ในกรณีเจ็บไข้ทั่วไป ส่วนกรณีอาการหนัก มีหน้าที่รับผิดชอบ ดำเนินการส่งต่อยังโรงพยาบาลในพื้นที่ ทำการติดต่อผู้ปกครอง ทำเรื่องค่าใช้จ่ายค่ายาและที่พัก ในกรณีมีค่าใช้จ่าย โรงเรียนดรุณารอเกาะฮูและกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบานาจะเป็นผู้ออกเงินจ่ายฝ่ายละครั้ง ตามเงื่อนไขและระเบียบการเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบานาในฐานะเด็กด้อยโอกาสที่อยู่ในความดูแลของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ในขณะที่เดียวกัน นักเรียนเด็กด้อยโอกาสยังสามารถทำการเบิกค่าประกันได้ตามเงื่อนไขกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบานาในกรณีเข้าข่ายที่สามารถเบิกได้ดังต่อไปนี้

- 1) นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในสังกัดมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศประสบอุบัติเหตุ แขน ขา หัก หลุด จะได้รับเงินสวัสดิการ 500 บาท
- 2) นักเรียนในสังกัดมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศประสบอุบัติเหตุ แผลฉีกขาด ต้องเย็บ จะได้รับเงินสวัสดิการ 300 บาท
- 3) นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในสังกัดมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศเสียชีวิต จะได้รับค่าฌาปนกิจศพ 10,000 บาท
- 4) นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในสังกัดมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศป่วยนอนโรงพยาบาลจะได้เงินสวัสดิการคืนละ 200 บาท ไม่เกิน 3 คืน ต่อครั้ง ไม่เกิน 3 ครั้งต่อปี
- 5) นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในสังกัดมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศจะได้รับการสมทบครึ่งราคาจากกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบานาและอีกครึ่งราคาจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศในกรณีที่มีค่าใช้จ่าย
- 6) นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในสังกัดมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศจะได้รับการสมทบค่าน้ำมันครึ่งราคาในกรณีอาการหนักและจำเป็นต้องนำไปรักษายังภูมิลำเนาเดิม
- 7) นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในสังกัดมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศจะได้รับการทุนการศึกษา 300 บาท ในกรณีเลื่อนชั้นขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 หรือมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 3
- 8) บ้านนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประสบอัคคีภัย ว่างภัย หรืออุทกภัย จะได้รับเงินสวัสดิการซ่อมแซมจ่ายตามจริงโดยอยู่ในดุลยพินิจคณะกรรมการพิจารณาไม่เกิน 10,000 บาท ต่อปี

ในการนี้ โรงเรียนดรุณารอทะสได้ทำการต่ออายุสมาชิกความเป็นสมาชิกประกันสุขภาพทุก ๆ ปีแก่นักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณารอทะสทุกคนตลอดการเป็นนักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณารอทะส ในราคาปีละ 360 บาท ต่อคน ส่วนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาที่ไม่ได้อยู่ประจำหอพัก โรงเรียนดรุณารอทะสจะรับผิดชอบจ่ายค่าประกันสุขภาพคนละครึ่งร่วมกับผู้ปกครองเด็ก โดยจะได้รับการบริการการรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลห้องพยาบาลโรงเรียนดรุณารอทะสและดำเนินการติดต่อผู้ปกครองให้มารับในกรณีที่ผู้ปกครองต้องการให้กลับบ้านหรือดำเนินการส่งต่อโรงพยาบาลในกรณีฉุกเฉิน ตลอดจนจะได้รับเงินค่าประกันสุขภาพเต็มจำนวนดังจำนวนเงินสมทบค่าประกันสุขภาพของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาที่จะควรได้รับทุกประการสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการสวัสดิการการประกันสุขภาพแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสดังต่อไปนี้

“โรงเรียนดรุณารอทะสเป็นสถานศึกษาหนึ่งภายใต้มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศนะค่ะ ดังนั้น นอกจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศจะสมทบหลาย ๆ อย่างแก่โรงเรียนดรุณารอทะสแล้ว มูลนิธิยังดูแลด้านการรักษาพยาบาลแก่เด็ก

ด้วยโอกาสโดยเฉพาะเด็กกำพร้าและยากไร้ของโรงเรียนดรุณารออะฮ์อีกด้วยค่ะ ซึ่งครอบคลุมทั้งนักเรียนที่อยู่หอพักและแบบไปกลับด้วยค่ะ เช่น การนำนักเรียนดังกล่าวเข้าสมัครเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบานา โดยมูลนิธิจะเป็นผู้รับผิดชอบจ่ายให้ทั้งหมด ซึ่งก็จ่ายให้ทุก ๆ ปีค่ะ ทำให้เด็ก ๆ เหล่านี้ได้รับการรักษาและเงินสวัสดิการที่สามารถจุนเจือยามจำเป็นได้ระดับหนึ่งค่ะ และเมื่อมีการเจ็บป่วย จะมีการรักษาพยาบาลเบื้องต้นโดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลห้องพยาบาลของโรงเรียน และในกรณีอาการหนักก็จะส่งต่อโรงพยาบาล ในขณะที่การจัดการด้านสุขภาพของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพัก จะมีนักเรียนฝึกงาน 2 คน รับผิดชอบดูแลอยู่ ซึ่งพวกเขาจะสับเปลี่ยนกันทุก ๆ เดือน มีหน้าที่ตั้งแต่วางคัตกรองผู้ป่วย การจัดการอาหารและยาตามชนิดอาการการป่วย การเช็ดตัวผู้ป่วยตามความเหมาะสม ตลอดจนเฝ้าดูแลอาการจนกว่าจะหาย ซึ่งเป็นการดูแลผู้ป่วยเบื้องต้น และผู้ป่วยกรณีเจ็บไข้ทั่วไป ในส่วนกรณีอาการหนัก ก็จะส่งต่อโรงพยาบาลในพื้นที่ หรือจะให้ผู้ปกครองมารับ เพราะผู้ปกครองบางรายก็มีความสบายใจที่จะให้ลูกหลานอยู่ใกล้ ๆ ตอนป่วย และเช่นกันค่ะ ถ้าในกรณีมีค่าใช้จ่าย เด็ก ๆ ก็ไม่ต้องค่าใช้จ่ายเลยค่ะ ทางมูลนิธิจะดำเนินการให้ ซึ่งคร่าว ๆ เด็ก ๆ จะได้รับการสวัสดิการอยู่หลายประการ เช่น ถ้าประสบอุบัติเหตุ แขน ขา หัก หลุด จะได้รับเงินสวัสดิการ 500 บาท แต่ถ้าแค่แผลฉีกขาด แผลเย็บ ก็จะได้รับเงินสวัสดิการ 300 บาท ถ้าเกิดเสียชีวิตก็จะได้รับค่าฌาปนกิจศพ 10,000 บาท หรือป่วยนอนโรงพยาบาลจะได้เงินสวัสดิการคืนละ 200 บาท ซึ่งถ้าผู้ปกครองอยากพาลูกกลับบ้าน เราก็สนับสนุนค่าน้ำมันอีกครั้งหนึ่งค่ะ และที่พิเศษคือ ถ้าบ้านของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประสบอัคคีภัย วาตภัย หรืออุทกภัย จะได้รับเงินสวัสดิการซ่อมแซมจ่ายตามจริงไม่เกิน 10,000 บาท ต่อปีอีกด้วยค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

4.2 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ พบว่า ในแต่ละด้านของการบริหารจัดการดังกล่าวมีปัญหาและอุปสรรคที่แตกต่างกัน บางปัญหาสามารถแก้ไขได้ใน

ระดับปฏิบัติการ ในขณะที่บางปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้ในระดับปฏิบัติการจึงจำเป็นที่จะต้องนำเสนอให้ระดับที่สูงขึ้นไปนำไปปรึกษาหารือและร่วมกันเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไขร่วมกันต่อไป ในการนี้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอเฉพาะปัญหาที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ต่างได้กล่าวเป็นเสียงส่วนใหญ่ว่า เป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขตนเองได้ในระดับผู้ปฏิบัติการและยังเป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนอีกด้วย ตลอดจนนำเสนอข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขที่ควรเป็นแนวโน้มการพัฒนาในอนาคต อันเป็นมติส่วนใหญ่จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มด้วยเช่นกัน โดยผู้วิจัยได้แยกประเด็นตามสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขเพื่อการพัฒนาต่อไปในแต่ละด้านตามลำดับหัวข้อวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.2.1 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮุดด้านการจัดการศึกษา

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮุด พบว่า มีปัญหาและแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.2.1.1 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาไทยและภาษามลายูกกลางไม่ได้มาตรฐาน

จากการศึกษาปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์โรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮุด พบว่า ปัญหาการขาดทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาไทยและภาษามลายูกกลางที่ได้มาตรฐานในกลุ่มนักเรียนใหม่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นปัญหาใหญ่ลำดับแรกที่กลุ่มนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮุดประสบอยู่ ซึ่งเป็นปัญหาเดียวกันในกระบวนการจัดการศึกษาที่หลาย ๆ โรงเรียนกำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน กล่าวคือ นักเรียนใหม่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนดรุณารออะฮ์ฮุดที่เพิ่งได้รับการคัดเลือกให้ได้รับสิทธิการศึกษาสงเคราะห์หลายรายมีทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาไทยและภาษามลายูกกลางที่ต่ำไม่ได้มาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรอิสลามศึกษาตอนต้นปีพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2560 และปีพุทธศักราช 2546 ตามลำดับในทุกปีดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เด็กใหม่ของเราเป็นเด็กที่มาจากพื้นที่หลากหลายมากค่ะ โดยส่วนใหญ่ก็มาจากพื้นที่ห่างไกล ซึ่งจะมีจำนวนเฉลี่ยร้อยละ 50 จากจำนวนนักเรียนใหม่ของการศึกษา จะอ่านไทยไม่คล่อง หรือจะบอกว่าอ่านไม่ออกก็ได้ค่ะ และพบว่า โดยส่วนใหญ่ของนักเรียนดังกล่าวได้จบการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนรัฐในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งความเข้มข้นในการจัดการสอนรายวิชาภาษาไทยตลอดจนการสื่อสารในรายวิชาอื่น ๆ ด้วยภาษาไทยมีสัดส่วนที่น้อยมาก ทำให้พอได้มาอยู่กับเราจึงเป็นปัญหาหลักในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาสามัญทุกวิชาเลยคะ เพราะใน

ความเป็นจริงแล้ว นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นควรมีทักษะในการอ่านเขียนภาษาไทยได้ด้วยตนเองแล้วในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นประเด็นหลักที่โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ได้มีการจัดการแก้ไขอย่างเร่งด่วนมาตลอด เพราะโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์มีการบังคับให้ทุกกระบวนการในการจัดการเรียนรู้อาจารย์จำเป็นต้องดำเนินการด้วยภาษาไทยล้วนเท่านั้นคะ นอกจากนี้ในวิชาอังกฤษ ในขณะเดียวกัน การจัดการศึกษารายวิชาศาสนามีการบังคับให้สอนด้วยภาษามลายูกกลางอักขระยาวีล้วนเท่านั้นเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ในวิชาภาษาอาหรับ ทำให้เกิดเป็นแนวโน้มที่จะทำให้การจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในอนาคตจะมีประสิทธิภาพด้อยลง ๆ จนอาจได้ไม่มาตรฐานตามที่หลักสูตรแกนกลางกำหนดไว้ และมันยังจะส่งผลกระทบต่อผลสอบ O-net ด้วยคะ ก็ที่จะตกต่ำลงเรื่อย ๆ เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นการเด็ดขาดแล้วในส่วนของ 3 จังหวัดบ้านเรา ส่วนด้านทักษะการอ่านเขียนภาษามลายูกกลางด้วยอักขระยาวี ถึงแม้ว่านักเรียนจะใช้ชีวิตประจำวันด้วยการสื่อสารด้วยภาษายาวีแล้วที่บ้าน แต่เป็นพูดด้วยภาษายาวีท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่ภาษาหนังสือที่สามารถนำมาใช้สื่อสารได้ในทางวิชาการแต่อย่างใดคะ ประกอบกับโรงเรียนรัฐยังไม่มีการจัดการสอนภาษามลายูกกลางอย่างจริงจังถึงแม้จะมีรายวิชาภาษามลายูกกลางในบางหลักสูตรของรัฐแล้วก็ตาม และถ้าเรามองดูถึงตาดีกา ตาดีกาในพื้นที่ห่างไกลก็ไม่ค่อยกวาดชันการใช้มลายูกกลางในการสอนเลย ทำให้เด็กด้อยโอกาสเรามีทักษะการอ่านและเขียนมลายูที่ต่ำมาก ส่งผลทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้อาจารย์ในรายวิชาศาสนาซึ่งล้วนมีหนังสือเรียนด้วยภาษายาวีทุกเล่ม ก็ส่งเป็นแนวโน้มการศึกษาอิสลามที่ไม่ได้มาตรฐานตามที่หลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษากำหนดไว้เช่นกัน และยังคงส่งผลกระทบต่อผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอิสลามศึกษา (I-net) ได้ด้วยในอนาคตได้อีกเช่นกันคะ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 5

จากข้อมูลการศึกษาและบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น กล่าวได้ว่า ปัญหาการขาดทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยและภาษามลายูกกลางที่ไม่ได้มาตรฐาน เป็นปัญหาต้นเหตุที่สามารถส่งต่อเป็นปัญหาการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานในระดับสูงขึ้นไปของนักเรียนในอนาคตได้จริง และเมื่อได้นำปัญหาดังกล่าวมาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มเป้าหมายตลอดจนผู้อำนวยการจากคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาปรึกษาหารือร่วมกันแบบการสัมภาษณ์สนทนากลุ่มในการกำหนดเพื่อเป็นข้อเสนอแนะที่ควรเป็นแนวโน้มในการแก้ปัญหาดังกล่าว พบว่า ได้มีมติการสนทนากลุ่มที่สอดคล้องกันในการเสนอแนะแนวทางแก้ไขใน 3 ขั้นตอน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ขั้นตอนที่ 1 ในระยะแรกและขั้นตอนที่ 2 และที่ 3 ในระยะต่อมา โดยในขั้นตอนแรกเป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนเดิมที่

นักเรียนจะย้ายมาอยู่กับโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ ส่วนชั้นตอนที่ 2 และชั้นตอนที่ 3 โดยความร่วมมือฝ่ายงานต่าง ๆ ของโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ มีรูปแบบการพัฒนาทั้ง 3 ชั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การคัดกรองและพัฒนาล่วงหน้า

การคัดกรองและพัฒนาล่วงหน้า คือการพัฒนาในระยะแรก เป็นการพัฒนาในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป โดยการให้มีการจ้างงานการสมัครนักเรียนใหม่ระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺตั้งแต่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พร้อมกับดำเนินการตรวจสอบระดับทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียนดังกล่าวตลอดจนให้มีการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนปัจจุบันที่นักเรียนเรียนอยู่กับโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺตามรูปแบบที่เห็นพ้องต้องกันในระยะเวลา 1 ปี ในกรณีที่เห็นว่านักเรียนดังกล่าวยังมีทักษะการอ่านและการเขียนที่ยังไม่ได้มาตรฐาน

2) การจัดค่ายพัฒนาทักษะภาษา

การจัดค่ายพัฒนาทักษะภาษา คือ หลังจากที่ได้มีการพัฒนาร่วมกันแล้วระหว่างโรงเรียนเดิมของนักเรียนใหม่กับโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺตลอดทั้งปีการศึกษา ประกฏว่านักเรียนดังกล่าวยังไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ตามที่กำหนดไว้ร่วมกัน ในลำดับต่อมาให้โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺมีการจัดค่ายพัฒนาทักษะภาษาในช่วงปิดเรียนภาคฤดูร้อนเป็นระยะเวลา 2 เดือน โดยให้นักเรียนที่มีทักษะด้านภาษาที่ไม่ได้มาตรฐานเข้ามาอบรมพัฒนาทักษะภาษาฟรีตลอดทั้งหลักสูตรก่อนจะเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ในปีการศึกษาใหม่อย่างเป็นทางการ และในวันศุกร์เสาร์หลังจากเข้าสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อย่างเป็นทางการแล้วเป็นเวลา 1 ภาคการเรียน

3) การพัฒนาทักษะการอ่านเขียนด้วยรูปแบบขั้นเตรียม

การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนด้วยรูปแบบขั้นเตรียมเป็นการพัฒนาด้านทักษะการอ่านและการเขียนเพิ่มไปอีกชั้นหลังจากได้เข้าร่วมอบรมอย่างเข้มข้นในระยะเวลา 2 เดือนเต็มของช่วงปิดเทอมใหญ่แล้วก่อนที่นักเรียนดังกล่าวจะเข้ามาเรียนอย่างเป็นทางการในภาคการเรียนที่ 1 แต่ทักษะการอ่านและการเขียนยังไม่ได้เกิดการพัฒนาค้างหนึ่งตามมาตรฐานที่โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺได้กำหนดไว้ มีวิธีการพัฒนาในอีกชั้นโดยให้นักเรียนดังกล่าวเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พร้อม ๆ กับเข้ารับการศึกษาขั้นเตรียมที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ 8 สาระวิชาตามที่หลักสูตรแกนกลางได้กำหนดไว้ ดังที่โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺได้ดำเนินการเพื่อการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนอยู่ในปัจจุบัน

จากรูปแบบการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนของมติการสนทนากลุ่มบุคลากรฝ่ายงานต่าง ๆ ของโรงเรียนดรุณารอทะยานที่ได้เสนอให้เป็นแนวทางที่ควรเป็นแนวโน้มในการพัฒนาปัญหาดังกล่าวทั้ง 3 ขั้นตอนในขั้นต้น กล่าวได้ว่า รูปแบบดังกล่าวเป็นรูปแบบการพัฒนาที่ดี โดยในขั้นตอนที่ 1 เป็นการพัฒนาร่วมกันของโรงเรียนเดิมและโรงเรียนใหม่โดยไม่ผลักให้เป็นภาระแก่โรงเรียนใหม่แต่ฝ่ายเดียวอย่างที่หลาย ๆ โรงเรียนประกอบอยู่ในขณะที่ขั้นตอนที่ 3 เป็นรูปแบบการบูรณาการสาระการเรียนรู้ร่วมกันของเจ้าหน้าที่หลายฝ่ายและหลายสาขาวิชาในการพัฒนาทักษะภาษา ด้านการอ่านและการเขียนร่วมกันอย่างลงตัวซึ่งสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมการพัฒนาดังกล่าวดังต่อไปนี้

“โรงเรียนดรุณารอทะยานมีความตั้งใจและพร้อมที่จะพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนแก่เด็กด้อยโอกาสที่มีทักษะในระดับที่อ่อนเป็นอย่างมาก เพราะเรารู้ว่า ชื่นเราปล่อยเขาเข้ามาเรียนกับเพื่อน ๆ สุดท้ายเขาก็จะเบื่อการเรียน เพราะเขาไม่เข้าใจอะไรเลย เราจึงเห็นว่า ให้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขโดยให้มีการจัดการสมัครเป็นนักเรียนใหม่ระดับมัธยมศึกษาก่อนเวลารับสมัครจริงล่วงหน้า 1 ปี ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวให้ทำการสำรวจบ้านพร้อม ๆ กับตรวจสอบระดับความสามารถในทักษะการอ่านและทักษะการเขียนของนักเรียนที่จำนงจะสมัครเรียนทุกคน และเมื่อได้มีการพบเจอเด็กที่มีทักษะการอ่านและการเขียนที่ไม่ได้มาตรฐานแต่เป็นนักเรียนที่เข้าเกณฑ์ได้รับการคัดเลือกให้สามารถเข้าเรียนได้ในปีการศึกษาหน้า ก็ให้มีการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนร่วมกันระหว่างโรงเรียนปัจจุบันที่นักเรียนเรียนอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 กับโรงเรียนดรุณารอทะยาน ในจุดนี้เรายังสามารถกระตุ้นกระบวนการพัฒนาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการทำข้อตกลงการรับเข้าที่อิงผลการพัฒนาดังกล่าวได้อีกด้วย ทำให้ทั้งตัวเด็กและครูที่สอนเขาตลอดจนเราด้วย เกิดเป็นการกระตุ้น แล้วรูปแบบก็จะตามมา ซึ่งก็จะอยู่การพูดคุยและข้อตกลงระหว่าง 2 โรงเรียน และหากนักเรียนดังกล่าวยังไม่สามารถพัฒนาตนเองได้ตามที่ได้กำหนดไว้ร่วมกันแล้ว ในลำดับต่อมาให้โรงเรียนดรุณารอทะยานมีการจัดค่ายพัฒนาทักษะภาษาในช่วงปิดเรียนภาคฤดูร้อนเป็นระยะเวลา 2 เดือน ก่อนที่นักเรียนดังกล่าวจะเข้ามาเรียนอย่างเป็นทางการในภาคการเรียนที่ 1 และหากนักเรียนดังกล่าวยังมีปัญหาด้านทักษะการอ่านและการเขียนที่ยังไม่ได้ตามมาตรฐานอีก ให้นักเรียนดังกล่าวเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พร้อม ๆ กับเข้ารับการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนต่อในรูปแบบขั้นเตรียมดังที่โรงเรียนดรุณารอทะยานดำเนินการอยู่”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4

4.2.1.2 ปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ไม่ทั่วถึง

นอกจากปัญหาการขาดทักษะการอ่านออกเขียนได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในขั้นต้น ปัญหาสำคัญประการต่อมาในการจัดการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอ กะฮ์ที่อยู่เหนือความสามารถของครูผู้สอนทั่วไปตลอดจนเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการ คือ ปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ไม่ทั่วถึง กล่าวคือ ในแต่ละปีการศึกษาใหม่จะมีจำนวนผู้ประสงค์ขอรับสิทธิ เข้าเรียนฟรีทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ตลอดจนประเภทการศึกษาโรงเรียนเฉพาะแบบ อยู่หอพักประจำในระดับมัธยมศึกษา มีจำนวนมากกว่าแผนงบประมาณการจัดการสงเคราะห์ด้าน ต่าง ๆ ประจำปีที่ทางมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศได้กำหนดและสมทบมาให้โรงเรียนดรุณารอ กะฮ์ ทำให้หอพักเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์จำเป็นต้องตัดสิทธิผู้ประสงค์เข้ามาสมัคร เรียนใหม่เป็นจำนวนปีละหลายรายดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ในแต่ละปีการศึกษาใหม่จะมีจำนวนผู้ประสงค์ขอรับสิทธิเข้าเรียนฟรีทั้งใน ระดับอนุบาล ประถม และมัธยม โดยเฉพาะแบบอยู่หอพักประจำของระดับมัธยมที่ เป็นการศึกษสงเคราะห์ฟรีทุกอย่างเนี่ยะ จะมีจำนวนมากกว่างบประมาณที่มูลนิธิได้ สมทบมา ทำให้โรงเรียนไม่สามารถรับได้ทุกคนที่มาสมัครในแต่ละปีการศึกษา ทำให้ ในแต่ละปี มูลนิธิได้ตัดสิทธิผู้ประสงค์เข้ามาสมัครเรียนใหม่เป็นจำนวนปีละหลายราย ด้วยกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนะครับ บุคคลที่ถูกตัดสิทธิเหล่านั้นก็ล้วนเป็นผู้มี ฐานะยากจนและมีเงื่อนไขที่จะได้รับการสงเคราะห์ตามโรงเรียนกำหนดครบถ้วน แต่ เมื่อเทียบกับผู้สมัครรายอื่นแล้วกลับเป็นผู้ที่มีฐานะยากจนหรือมีความเดือดร้อนน้อย กว่า ทำให้นักเรียนที่ไม่ถูกรับเลือกให้สามารถเข้าเรียนได้ในปีการศึกษาปัจจุบันทำ การยื่นเสนอเข้าเรียนใหม่ในปีการศึกษาหน้า ก็เกิดเป็นแนวโน้มที่จะมีนักเรียนใหม่ เข้ามาสมัครเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี อันนี้ก็ป็นข้อสังเกตถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณ ประชากรผู้มีฐานะยากจนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ในทาง กลับกัน หอพักเราในปัจจุบันสามารถรองรับการบริหารจัดการนักเรียนเด็กกำพร้า รายใหม่ทุก ๆ ปีการศึกษา ๆ ไม่เกิน 50 คนต่อปี แค่นั้น เพราะไหนจะที่พัก ไหนจะ อาหารการกิน บางคนนี่ มาแบบทั้งตัวมีเสื้อชุดเดียว นำสงสารครับ ในกรณีนี้ ก็ทำให้ โรงเรียนดรุณารอกะฮ์จำเป็นต้องตัดสิทธิผู้ประสงค์เข้ามาเรียนภายใต้การอุปถัมภ์ ของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปีเช่นเดียวกันครับ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 7

จากข้อมูลการศึกษาและบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น กล่าวได้ว่า ปัญหาการจัดการศึกษา สงเคราะห์ไม่ทั่วถึงเป็นปัญหาจาก 3 ประการด้วยกัน คือ ปัญหาความไม่เพียงพอของงบประมาณ การจัดการศึกษาสงเคราะห์ ปัญหาความหนาแน่นของความยากจนในพื้นที่ที่เพิ่มขึ้น และปัญหาการ ไม่เข้าถึงข่าวสารการสงเคราะห์จากองค์กรการกุศลอื่น ๆ ในพื้นที่ หรือผู้เดือดร้อนตั้งใจจะขอรับการ สงเคราะห์การศึกษาสงเคราะห์จากโรงเรียนदारูลบารอกะฮฺเป็นการเจาะจงเพียงเท่านั้น ซึ่งในแต่ละ ปีจะมีจำนวนมากดังบทสัมภาษณ์ที่กล่าวมาแล้วในขั้นต้น และจากการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากผู้ถูกสัมภาษณ์และคณะผู้ทรงคุณวุฒิด้วยรูปแบบการสนทนา กลุ่ม พบว่า ได้มีข้อเสนอแนะให้ดำเนินการแก้ปัญหาด้วย 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1

จัดตั้งเครือข่ายสภาองค์กรการกุศล โดยให้สภาองค์กรการกุศลเป็นแนวร่วมที่ ประกอบไปด้วยองค์กรการกุศลต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียนที่มีการบริการการศึกษา สงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาส รวมตัวเป็นเครือข่ายใหญ่ มีการประชุมหรืออบรม 2 เดือนละครั้ง เพื่อ การพัฒนาองค์กรและการขับเคลื่อนงานการช่วยเหลือการจัดการสงเคราะห์นักเรียนเด็กด้อยโอกาส ในพื้นที่ร่วมกันตามกำลังความสามารถของแต่ละองค์กรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันตามความ เหมาะสมของบริบทของแต่ละองค์กรในแต่ละพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2

การจัดระบบการสงเคราะห์และการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายโดยให้สภาองค์กร การกุศลมีการจัดทำแผนการจัดการสงเคราะห์รายปีร่วมกัน เพื่อป้องกันการทับซ้อนและการตกหล่น ในการจัดการสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ ที่แต่ละองค์กรจะมีความเหมือนและความแตกต่างในประเด็น การจัดการสงเคราะห์ที่หลากหลาย ทำให้ผู้เดือดร้อนได้รับการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบครอบคลุม ทุกพื้นที่ ในขณะเดียวกัน ให้มีการจัดการบริการข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ตลอดจนการ ช่วยเหลืออำนวยความสะดวกในการประสานงานและการเข้าถึงองค์กรการกุศลต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ สอดคล้องกับความประสงค์กับรูปแบบความเดือดร้อนของผู้ด้อยโอกาสให้สามารถเข้าถึงข้อมูลการ สงเคราะห์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย สะดวก รวดเร็วและเรียบง่าย เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ขั้นตอนที่ 3

การจัดตั้งกองทุนและการเพิ่มงบประมาณการสนับสนุน โดยให้มีการจัดตั้งกองทุน การกุศลเพื่อการขับเคลื่อนกิจกรรมการสงเคราะห์ต่าง ๆ ร่วมกันเดือนละ 1 ครั้ง โดยการเรียกเก็บ

จากองค์กรเครือข่ายตามมติร่วมกัน และนอกจากเงินบริจาคจากพี่น้องในพื้นที่แล้วให้องค์กรการกุศลต่าง ๆ มีการสรรหางบประมาณเพิ่มด้วยการดำเนินกิจการทางธุรกิจต่าง ๆ ร่วมกันในนามสภาองค์กรการกุศล เพื่อเป็นการเพิ่มงบประมาณการสนับสนุนการจัดการสงเคราะห์ต่าง ๆ ในพื้นที่อีกทางหนึ่งด้วย ในขณะเดียวกัน ให้มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศมีการเพิ่มงบประมาณการสนับสนุนกิจการการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอเพิ่มขึ้นจากเดิมโดยคำนวณความสอดคล้องจากรายได้ประจำปีกับจำนวนเด็กด้อยโอกาสที่สมัครเข้าเรียนโรงเรียนดรุณารอทะสอในแต่ละปี ซึ่งมีจำนวนไม่เท่ากัน ทั้งนี้ ในกรณีมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศไม่สามารถดำเนินการได้ ให้ทางโรงเรียนดรุณารอทะสอวางยอดงบการสงเคราะห์รายคนต่ำกว่าที่ได้กำหนดไว้ตามปกติ ซึ่งจะทำได้สามารถจัดการสงเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาสได้ในจำนวนคนมากกว่าเดิมแต่จะเป็นการสงเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพในแต่ละบุคคลที่ลดน้อยกว่าเดิมเป็นการแทน

จากรูปแบบข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ไม่ทั่วถึงของมติการสนทนากลุ่มทั้ง 3 ขั้นตอนในขั้นต้น โดยหลักแล้วเห็นได้ว่า กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่เน้นการแก้ปัญหาาร่วมกันระหว่างองค์กรการกุศลต่าง ๆ ในพื้นที่ ในขณะเดียวกัน ยังได้มีข้อเสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมการกุศลต่าง ๆ ร่วมกันในหลาย ๆ กิจกรรม อันจะทำให้เกิดความสามัคคีระหว่างองค์กรจนเกิดการดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบและระเบียบแบบแผนในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดเป็นการจัดการด้านการกุศลที่ครอบคลุมรอบด้านทุกประเภทบุคคลในพื้นที่ อันเป็นการแบ่งส่วนภาระร่วมกันจนทำให้ผู้เดือดร้อนสามารถเข้าทุกการสงเคราะห์ได้มากที่สุดอย่างแท้จริงสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ส่วนตัวผมคิดว่า การที่มีผู้จ้างเข้าสมัครรับการการศึกษาแบบสงเคราะห์ของโรงเรียนดรุณารอทะสอในจำนวนมากนั้น อาจเกิดจากหลายประเด็นด้วยกันครับ เช่น การไม่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารการบริการการสงเคราะห์ต่าง ๆ จากองค์กรการกุศลต่าง ๆ ที่มีมากมายในพื้นที่เรา โดยเฉพาะด้านการศึกษาสงเคราะห์ หรือเข้าถึงข่าวแล้ว รับประทานแล้ว แต่เขาอาจไม่ได้อยู่ในเขตพื้นที่การบริการขององค์กรการกุศลนั้น ๆ เช่น เขาเปิดช่วยแค่คนในเขตนราธิวาสอย่างเดียว คนปัตตานีที่อยู่ไม้แก่นซึ่งอยู่ไกลเมืองปัตตานีมากแต่อยู่ใกล้รันรากจะไม่ได้ หรืออาจไม่ได้อยู่ในเงื่อนไขที่จะสามารถรับการสงเคราะห์จากองค์กรการกุศลนั้น ๆ ได้ หรือบางคน มันมีนะครับ คือเขาตั้งใจจะขอรับการสงเคราะห์ด้านการศึกษาจากโรงเรียนดรุณารอทะสอเท่านั้น ก็มีที่เป็นแบบนี้ ดังนั้น เราได้คุยกัน มีข้อเสนอให้ดำเนินการแก้ปัญหาด้วย 3 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก

ให้องค์กรการกุศลต่าง ๆ ในพื้นที่ทำการรวมกลุ่มกันจัดเป็นเครือข่ายใหญ่ มีการประชุมเพื่อการช่วยเหลือและจัดการสงเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ร่วมกัน 2 เดือน ละครั้ง แล้วร่วมทำกิจกรรมการกุศลทุก ๆ เดือนด้วยกัน ต่อมาก็ให้มีการจัดการด้าน ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ตลอดจนการช่วยเหลือประสานงานองค์กรการกุศล อื่น ๆ แบบร่วมด้วยช่วยกัน มีเป้าว่าเราต้องช่วยผู้เดือดร้อน เช่น คนเดือดร้อนอยู่ใน เขตท่าน เราทราบ เราก็แจ้งไป ถ้าเขาไม่สามารถช่วยได้ เช่น ไม่ได้อยู่ในงานที่เขา ช่วย เขาก็จะช่วยประสานองค์กรอื่นในพื้นที่เขาที่ทำเรื่องนี้อยู่ ทำให้ผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงข้อมูลการสงเคราะห์ต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลายและเข้าถึงง่าย ที่สุด และส่วนของโรงเรียนเราเองนั้น การขอให้มูลนิธิเพิ่มงบประมาณการสนับสนุน นั้นเรื่องเป็นประการแรกที่เราควรดำเนินการ เพราะเท่าที่ทำได้ มันยังไม่เพียงพอ ครบ แล้วในกรณีที่มีมูลนิธิดูแล้ว ตรวจสอบแล้ว ทั้งด้านงบ ด้านความสามารถต่าง ๆ ว่าไม่สามารถให้เพิ่มได้ เราก็มีมติให้วางยอดงบการสงเคราะห์เด็กนักเรียนด้อยโอกาส ของปีนี้เป็นรายคน ให้ต่ำกว่าที่ได้กำหนดไว้ตามปกติ ซึ่งจะทำให้สามารถจัดการ สงเคราะห์แก่ผู้ด้อยโอกาสได้ในจำนวนคนมากกว่าเดิมแต่ก็จะเป็นการสงเคราะห์ที่มี ประสิทธิภาพในแต่ละบุคคลที่ลดน้อยกว่าเดิมเป็นการทดแทนครับ คือมันมี 2 ด้าน ครับ ได้อย่างก็เสียอย่าง ก็ค่อย ๆ ประคับประคองกันไป ถือว่าช่วย ๆ กัน เพราะวันนี้ ถ้าเราไม่ทำแล้วใครจะทำ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว เราไม่ได้เป็นมือล่างตลอดนะครับ เรามีกิจการที่หลายอย่างอยู่ที่สามารถทำกำไรเข้าสู่การเลี้ยงดูเด็ก ๆ ในแต่ละปีก็ถือว่ามากพอสมควร แต่เด็กกำพร้ายากจนในบ้านเรา ยิ่งวันยิ่งเพิ่มขึ้นตลอด มันคือความ รับผิดชอบของเราด้วยกันครับ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1

4.2.1.3 ปัญหาการขาดแคลนครูสอนศาสนาภาคค่ำ

ปัญหาการขาดแคลนครูสอนศาสนาภาคค่ำเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่ได้รับ การตระหนักเป็นอย่างมากจากส่วนการบริหารกิจการโรงเรียน กล่าวคือ ปัญหาการขาดแคลนครู สอนศาสนาภาคค่ำเป็นความไม่ต่อเนื่องของครูผู้สอนรายวิชาศาสนาในภาคค่ำที่ทางโรงเรียนได้มีการ จัดให้เป็นการเรียนรายวิชาศาสนาเพิ่มเติมเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการยกระดับความเข้มข้นขององค์ ความรู้และการปฏิบัติศาสนกิจของนักเรียนอย่างถูกต้อง จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า สาเหตุ ดังกล่าวเกิดจาก 3 ปัญหาหลักด้วยกัน ได้แก่ ความเหนื่อยล้าของผู้สอนจากกิจกรรมในรอบวัน การ ไม่มีค่าตอบแทน และการขาดการนิเทศติดตามสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ทุก ๆ คี้น นักเรียนหอพักของเราจะมีการเรียนก็ตำบเพิ่มเติมทุกคีนคะ นอกจากวันหยุด ทำให้เรามีความเข้มข้นด้านเรียนศาสนาที่ดีมากคะ เห็นได้ว่าผลการสอบ I-Net ของเราจะอยู่ในระดับที่สูงตลอด แต่ตอนนี้มีความกังวล เพราะครูสอนศาสนาเสริมกลางคีนที่มีอยู่ทุกคีน ตอนนี้แต่ละคนที่มาไม่ค่อยต่อเนื่อง เป็นปัญหาหนึ่งที่ทำให้นักเรียนขาดประสิทธิภาพ ซึ่งเกิดมาจากการขาดช่วง กว่าคีนใหม่จะมาเวลาก็เดินไปเกือบเดือนแล้วคะ เด็ก ๆ ก็เรียน ๆ กันเอง แต่ก่อนจะเป็นครูหोजจะสอนเอง พอหลัง ๆ เราเอาครูดี ๆ ที่มีในอาสาจากข้างนอกมา แต่ก็อย่างว่านะคะ จิตอาสาบางทีเขามีธุระอื่น เขาก็เลือกธุระอื่นของเขา ก่อน และแน่นอนการขาดความต่อเนื่องของการเรียนเป็นสิ่งที่ขัดธรรมชาติของการเรียนก็ตำบแบบปอเนาะอย่างแรงเลยคะ หลังจากเรามาคุยกันแล้ว เราเห็นว่า สาเหตุดังกล่าวเกิดมาจากหลายปัญหามาทั้ถมกัน แรกเลยก่อนที่เราจะเอาคนนอกมา คือปัญหาความเหนื่อยล้าของครูผู้สอน กล่าวคือ แต่ก่อนครูที่สอนในภาคค่านั้นเป็นครูคนเดียวกั้นที่สอนในภาคกลางวัน และในบางวันครูคนเดิมมีคาบสอนเต็มตลอดทั้งวันอยู่แล้ว ทำให้ในบางคีนเกิดความเหนื่อยล้าอยากจะพักผ่อนบ้างอะไรบ้าง แต่ก็มีหน้าที่ต้องมาสอน อะไรประมาณนี้คะ เช่นเดียวกันกับบางคีนก็มีภาระงานของโรงเรียนที่ยังไม่เรียบร้อย ก็ไม่สามารถจะมาสอนเพิ่มเติมได้ เช่น งานตรวจการบ้าน งานเตรียมรับการประเมิน งานเร่งด่วนต่าง ๆ จากฝ่ายงานธุรการ แต่พอหลังจากนั้น เราก็เปลี่ยน เปลี่ยนคนสอนเป็นผู้รู้มาจากข้างนอกคะ เด็ก ๆ ก็ดีใจ ตื่นเต้นกับการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ครูคนสอนที่สลับกันในแต่ละคีนยิ่งทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ เขาเหล่านั้นมาด้วยจิตอาสาคะ พอจิตอาสาแล้วก็ไม่กระบวนการณ์เทศ นาน ๆ เข้า จึงเกิดความหละหลวม เราจึงคิดว่า ปัญหาการขาดการนิเทศติดตามเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีส่วน และสุดท้ายเราคิดว่า จำเป็นจะต้องมีค่าตอบแทน มีการจัดการสอนอย่างเป็นระบบ มีการทำแผนการสอน มีการนิเทศติดตามรายเดือน ก็ควรให้เหมือนกับระบบทั่วไปของโรงเรียนเลยคะ ซึ่งก่อนหน้านี้ทางโรงเรียนยังไม่เคยมีการสร้างแรงจูงใจกับครูสอนจากข้างนอกที่เห็นได้ชัดจนเกิดเป็นแรงกระตุ้นกับคณะครูดังกล่าวอย่างเป็นระบบยังไม่มี และจากปัญหาต่าง ๆ นั้น สุดท้ายแล้วก็ทำให้การจัดการกระบวนการณ์เรียนรูด้ดังกล่าวเกิดความหละหลวมไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ ก็แบบตอนนี้คะ ซึ่งการขาดช่วงในการเรียน หลัง ๆ นี้ เกิดขึ้นอย่างบ่อยครั้ง มีแนวโน้มทำให้นักเรียนขาดความสนใจจนกระทั่งไม่ให้ความสำคัญกับการเรียนศาสนบัญญัติได้ในที่สุดด้วยคะ”

จากสภาพข้อมูลปัญหาการขาดแคลนครูสอนศาสนาภาคค่ำประกอบด้วยบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวตลอดจนข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาในขั้นต้น สามารถกล่าวได้ว่า ปัญหาความไม่ต่อเนื่องของครูสอนวิชาศาสนาภาคค่ำเป็นปัญหาที่เกิดจากขาดแรงจูงใจของผู้สอนเป็นลำดับแรก ถึงแม้ว่าผู้สอนจะอาสาสอนโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใด ๆ ส่วนสาเหตุต่อมา คือ การขาดการติดตามอย่างเป็นระบบ ดังนั้น จากการรวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะแนวทางที่ควรเป็นแนวโน้มในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากผู้ถูกสัมภาษณ์และคณะผู้ทรงคุณวุฒิด้วยกระบวนการสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่มสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น พบว่า ได้มีการเสนอแนะให้มีการสรรหาผู้สอนทดแทนเป็นการเฉพาะ มีหน้าที่รับผิดชอบการสอนภาคค่ำคนละ 2 คีน หรือมากกว่าตามความเหมาะสม โดยให้มีค่าแรงตามความเหมาะสมกับมาตรฐานที่ควรได้รับด้วยรูปแบบการสอนที่มีการจัดเตรียมล่วงหน้าทั้งด้านโครงสร้างการจัดการเรียนรู้และแผนการสอนอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนให้มีการจัดการนิเทศติดตามเดือนละครั้งโดยมีผู้บริหารครั้งละ 1 คน เข้าร่วมด้วยเป็นอย่างน้อย

4.2.1.3 ปัญหาการขาดระบบการติดตามศิษย์เก่า

ปัญหาสุดท้ายของการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์โรงเรียนดรุณารบอกระยะ ด้านการจัดการศึกษาที่ผู้วิจัยได้สรุปจากการรวบรวมข้อมูล คือ ปัญหาการขาดระบบการติดตามศิษย์เก่า เป็นปัญหาต่อยอดจากปัญหาความเดือดร้อนของนักเรียนหอพักเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารบอกระยะบางส่วนที่ได้เรียนจบไปแล้ว กล่าวคือ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้บริหารและคณะครูถึงสภาพความเป็นอยู่ของของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่ได้เรียนจบไปแล้ว ประกฏว่านักเรียนหลายคนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีตลอดจนมีอาชีพการงานที่มั่นคง ในขณะเดียวกัน พบว่ายังมีศิษย์เก่าหอพักเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารบอกระยะอยู่ในสภาพการดำรงชีวิตที่ลำบากขึ้นที่ยังจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนานักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่ผ่านมายังไม่ได้รับผลสำเร็จตามเป้าที่ได้ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวต่อไปนี้

“นักเรียนของเรา หลังจากจบไปแล้ว หลายคนได้เอาทักษะต่าง ๆ ที่ร่ำเรียนมาไปประกอบอาชีพ หลายคนก็ได้ดี ในขณะที่บางส่วนก็ยังคงลำบากเหมือนเดิมค่ะ ซึ่งแน่นอนอยู่แล้วละค่ะ เพราะแต่เดิมทีแล้ว ครอบครัวของเขาเหล่านั้นก็ยากจนแล้ว จบไปแล้วก็จะตั้งตัว กว่าจะค่อย ๆ ใต้ ต้องใช้เวลาค่ะ บางคน จบไปเป็นสิบปีแล้ว ก็ยังสภาพเหมือนเดิม ดิฉันเองก็เป็นศิษย์เก่าที่นี่ ก็ยังติดต่อกับเพื่อน ๆ ยังมีเพื่อน ๆ รุ่นเดียวกันเป็นศิษย์เก่าที่นี่ของเราหลายคนยังอยู่ในสภาพการดำรงชีวิตที่ย่ำแย่ ดีที่ทางการมีสวัสดิการคนจนพออยู่ได้บ้าง ซึ่งตอนนี้ยังรับการช่วยเหลือจาก

ภาคต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ บางคนมีครอบครัวแล้วก็ส่งลูกหลานมาเรียนต่อที่เดิมที่ที่แม่เคยมาอยู่ เห็นได้ว่า จากสถิตินักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่ได้เข้ารับสมัครใหม่ในทุก ๆ ปี จะมีบุตรหลานของศิษย์เก่าเด็กด้อยโอกาสจำนวนหนึ่งอยู่เป็นประจำทุกปีค่ะ คือมันชี้ให้เห็นว่า การพัฒนานักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่ผ่านมายังไม่ได้รับผลสำเร็จตามเป้าที่ได้ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์ ส่วนหนึ่งที่เป็นเหตุผลให้โรงเรียนเรามีการเรียนทักษะชีวิตต่าง ๆ ในระดับชั้นคิดมัตขึ้นมา ในขณะที่ศิษย์เก่าที่ได้จบไปแล้ว 2 3 ปี ทางโรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมคืนสู่เหย้า ซึ่งได้ฟังมี ทำให้ได้มีการพบปะและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ กันอยู่บ้าง จึงเป็นการปรึกษาหารือแบบไม่เป็นทางการอีกทางหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือกัน เมื่อมีการพบปะก็มีการกล่าวถึงสภาพความอยู่ต่าง ๆ ที่ตนเองประสบอยู่ จุดนี้ทำให้คณะกรรมการผู้บริหารโรงเรียนมีแนวคิดจะให้มีการติดตามสภาพความเป็นอยู่ของศิษย์เก่าอย่างเป็นระบบเพื่อทำการช่วยเหลือจนสามารถดำรงชีวิตได้โดยลำแข้งของตนเองได้จริงในลำดับต่อไป”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16

จากสภาพข้อมูลของปัญหาการขาดระบบการติดตามศิษย์เก่าประกอบกับบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวในขั้นต้น สามารถกล่าวได้ว่า ถึงแม้ว่านักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ได้เรียนจบและได้ออกไปประกอบอาชีพเป็นหลักแหล่งแล้วโดยส่วนใหญ่ ยังคงมีศิษย์บางส่วนที่ยังจำเป็นต้องได้รับการติดตามและช่วยเหลือจนสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเองได้ในที่สุด และจากการจัดการสนทนากลุ่มในการรวบรวมข้อมูลเพื่อเสนอเป็นข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจากผู้ถูกสัมภาษณ์และคณะผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหลาย พบว่า ได้มีการเสนอให้มีการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่านักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ เพื่อเป็นการติดตามสภาพความเป็นอยู่ของศิษย์เก่าตลอดจนทำการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบจนสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเองได้จริงในที่สุด โดยให้มีการประชุม 2 เดือนละครั้ง ในการวางแผนและติดตามความคืบหน้ากิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาทักษะอาชีพแก่กลุ่มเป้าหมายตลอดจนการระดมระดมทุนการดำเนินการเป็นระยะ ๆ โดยมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศในเบื้องต้นจนสามารถดำเนินการได้เองอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับรายละเอียดรูปแบบการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่ามูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศจากบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ค่ะ ใช่ค่ะ ฉันก็เป็นศิษย์เก่าที่นี่อีกคนค่ะ ฉันเห็นด้วยค่ะ เราควรจะต้องทำอะไรบางอย่างสามารถผลักดันให้ฐานะชีวิตเพื่อน ๆ เราบางส่วนที่ยังแยะให้ดีกว่านี้ค่ะ เห็นด้วยค่ะที่เราได้พูดคุยแล้วจะให้มีการเสนอให้มีการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งตรงนี้เราสามารถจะดำเนินการเพื่อเป็นการติดตามสภาพความเป็นอยู่ของศิษย์เก่าทุกรุ่นที่ผ่านมาและทำการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบจนกว่าพวกเขาที่ว่าแยะนั้นสามารถดำรง

ชีพได้ด้วยตนเองได้จริง ๆ ค่ะ และแน่นอนเราคิดถึงงบประมาณค่ะ กว่าจะเชิญชวนให้หลาย ๆ คนที่จบไปแล้วสามารถมาร่วมตัวได้ก็ต้องใช้เงิน เป็นความน่ายินดีค่ะที่เมื่อครูได้ยินมาคร่าว ๆ ว่า ทางมูลนิธิพร้อมสนับสนุนจุดนี้ ในประเด็นนี้ ฉันเห็นว่า พอเราได้เชิญชวนศิษย์เก่ามาร่วม วิธีการก็คือ เราไล่ตามชื่อผ่านสภานักเรียนของแต่ละรุ่น ซึ่งแต่ละรุ่น เขาจะติดต่อกัน แล้วเราก็แต่งตั้งเขาเหล่านั้นเป็นกรรมการสหภาพศิษย์เก่าไปเลยในเบื้องต้นค่ะ แล้วเชิญมาร่วมโดยที่ทางเราออกค่าเดินทางให้ในครั้งแรก เมื่อมีการจัดตั้งแล้วค่อย ๆ ขยายงาน โดยให้มีการประชุมทุก ๆ 2 เดือน เป็นการประชุมเพื่อการวางแผนและติดตามความคืบหน้ากิจกรรมต่าง ๆ ที่เราทำร่วมกันค่ะ เช่น การพัฒนาทักษะอาชีพแก่กลุ่มเป้าหมายตลอดจนเป็นการและติดตามและทำการประคับประคองการดำเนินการเป็นระยะ ๆ จนสามารถดำเนินการได้เองอย่างยั่งยืน ซึ่งในห้วงเวลานี้แหละ ในห้วงเวลาการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพและสนับสนุนงบประมาณในการดำรงชีพ ก็มีการเสนอให้มีการจัดตั้งกองทุนกลางด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศและจากองค์กรการกุศลต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มูลนิธิหรือโรงเรียนสามารถติดต่อขอรับบริจาคได้ ซึ่งก็เพื่อเป็นการขับเคลื่อนเบื้องต้นในระยะแรกค่ะ และเพื่อเป็นทุนตั้งต้นในการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ ขององค์กรด้วยค่ะ ทั้งนี้ทั้งนั้น ได้มีการเสนอให้มีการตั้งเป้าให้กองทุนสามารถมีการขับเคลื่อนกิจกรรมการช่วยเหลือต่าง ๆ โดยงบประมาณของตนเองให้ได้ภายในระยะเวลา 3 ปี เป็นอย่างน้อย ซึ่งแน่นอน การที่ไปถึงจุดนั้น เราจะต้องมีโร้ดแมป เดือนต่อเดือน ปีต่อปี พ่วง ๆ กัน ทำเป็นทีละขั้น ๆ จนสุดท้ายมูลนิธิสามารถที่จะปล่อยให้องค์กรเดินเองได้ในที่สุดค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

4.2.2. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า มีปัญหาและแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.2.2.1 ปัญหาการไม่ประสงค์เรียนต่อระดับชั้นฝึกงาน

ชั้นฝึกงานเป็นชั้นเรียนระดับสุดท้ายของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ซึ่งเป็นหลักสูตรภาคบังคับที่ทางโรงเรียนดรุณารอกะฮ์โดยมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศได้มีการบังคับให้นักเรียนที่เรียนจบชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 จำเป็นจะต้องเข้ารับ

การอบรมและฝึกฝนจนผ่านมาตรฐานที่ตั้งไว้ในระยะเวลา 1 ปีการศึกษา ตามเงื่อนไขและข้อตกลงที่นักเรียน ผู้ปกครองและโรงเรียนได้ทำการตกลงกันไว้ก่อนแล้วก่อนเข้ารับการศึกษาสงเคราะห์แบบอยู่หอพักประจำ ซึ่งในแต่ละปีจะมีนักเรียนเด็กด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ มากมายเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยทั่วกัน ในขณะที่เดียวกัน พบว่า มีนักเรียนส่วนหนึ่งเลือกที่จะออกไปโดยไม่เรียนต่อระดับชั้นฝึกงานด้วยเหตุผลบางประการ ทำให้เป้าหมายหลักของการพัฒนาทักษะชีวิตแก่เด็กด้อยโอกาสของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศที่จะเน้นให้เด็กด้อยโอกาสทุกคนสามารถออกไปสู่โลกกว้างพร้อม ๆ กับทักษะด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้ตนเองสามารถดำเนินชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุดที่ดั่งบทสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่การเงินโรงเรียนดรุณารออะฮ์ในฐานะผู้รับผิดชอบนักเรียนชั้นฝึกงานโดยตรงต่อไปนี้

“สำหรับเด็กด้อยโอกาสที่เรียนจบแล้ว โรงเรียนของเราได้มีการพัฒนาทักษะชีวิตพร้อม ๆ กับการฝึกงานแก่พวกเขาอีก 1 ปีค่ะ เป็นภาคบังคับที่จำเป็นจะต้องเข้ารับการศึกษาฝึกฝนจนเกิดความชำนาญจนเป็นทักษะที่จะติดตัวพวกเขาต่อไป ซึ่งก็เป็นข้อตกลงกันแล้วก่อนที่พวกเขาจะเข้ามาเรียนที่นี่ จุดนี้ผู้ปกครองทุกคนเข้าใจดีค่ะ ก็มีหลายคนแล้วที่จบไปแล้วสามารถยืนหยัดบนลำแข้งของตัวเองได้จริง ส่วนมากก็เลือกที่จะเรียนต่อค่ะ แต่ก็ยังมีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ออกไปโดยไม่เรียนต่อระดับนักเรียนฝึกงาน ออกไปแต่งงานบ้าง อะไรบ้าง ทั้ง ๆ ที่นักเรียนเหล่านั้นยังควรได้รับการฝึกฝนและพัฒนาทักษะชีวิตต่าง ๆ อีกมาก บางส่วนก็ให้เหตุผลด้านเวลา บอกว่าเสียเวลาเรียนในระดับ ป.ตรี ซึ่งในกรณีแบบนี้ เราจะอนุญาตให้ออกได้ค่ะ ซึ่งก็เป็นรายคนตามความเหมาะสมของแต่ละคนด้วย ส่วนนักเรียนที่ได้รับอนุญาตให้ออก เราจะมีการทำสัญญาข้อตกลงการกลับมาบำเพ็ญประโยชน์เป็นเวลา 1 ปี หลังจากจบ ป.ตรี ไปเรียบร้อยแล้ว และจริง ๆ แล้ว การออกไปโดยไม่เรียนต่อระดับฝึกงานของนักเรียนคนหนึ่งเป็นเหตุให้นักเรียนอีกหลายคนพลอยอยากออกไปด้วย ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้มีเหตุผลที่สมเหตุสมผล เด็ก ๆ เขาอาจเบื่อแล้วก็ได้ค่ะ อยู่มากันหลายปี สิ่งเหล่านี้ทำให้เป้าหมายหลักของโรงเรียนที่จะพัฒนาเด็กกำพร้าและเด็กยากจนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพที่จะทำให้เด็กด้อยโอกาสทุกคนมีความสามารถ ไม่ถูกใครดูถูก สามารถออกไปพร้อม ๆ กับทักษะด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้เขาเหล่านั้นเดินไปในสังคมโลกกว้างได้อย่างมีคุณภาพ ไม่เป็นปมด้อยของใคร ๆ ในสังคม เด็กบางคน เรียนได้แค่ถึง ม.2 ม.ต้นยังไม่ทันจบ คนที่บ้านก็ให้ออกแล้ว ทำให้เด็กที่จบหลักสูตรเราจริง ๆ มีจำนวนค่อย ๆ ลดลง สวนทางกับเป้าหมายหลักของการก่อตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารออะฮ์โดยสิ้นเชิงค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9

จากสภาพข้อมูลของปัญหาการไม่เรียนต่อระดับชั้นฝึกงานของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่เรียนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบกับบทสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวในขั้นต้นสามารถกล่าวได้ว่า ถึงแม้จะประกวักนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่เรียนจบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานบางส่วนเลือกที่จะไม่เรียนต่อในระดับชั้นฝึกงาน แต่ยังคงพบว่า ยังมีนักเรียนส่วนใหญ่เข้ารับการเรียนต่อจนสามารถนำความรู้ทักษะต่าง ๆ ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมากมาย และเมื่อได้นำปัญหาดังกล่าวมาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มเป้าหมายตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิร่วมกันออกความเห็นผ่านการสนทนากลุ่มร่วมกันเพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอแนะที่ควรเป็นแนวโน้มในการแก้ปัญหา พบว่า ได้มีการเสนอแนวทางการแก้ปัญหาเชิงรุกและเชิงรับ โดยเชิงรุก ได้มีการเสนอแนะถึง 2 ประการด้วยกัน คือการประชาสัมพันธ์และการเสริมแรง โดยให้มีการประชาสัมพันธ์ตลอดจนแสดงความสามารถความสามารถของนักเรียนฝึกงานด้านต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลายเท่าที่โอกาสจะเอื้อ ตามที่ได้พัฒนา มา ส่วนการเสริมแรง ได้มีการเสนอให้มีการมอบทุนการศึกษานักเรียนฝึกงานพร้อม ๆ กับการจัดทัศนศึกษาต่างจังหวัดเฉพาะสำหรับนักเรียนที่จะเรียนต่อ ในขณะที่เชิงรับ ให้มีการเพิ่มความเข้มงวดในการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองถึงระเบียบและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการรับสมัครนักเรียนใหม่โดยเฉพาะในประเด็นการร่วมเป็นนักเรียนจิตอาสาหลังจากจบการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนปลายสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับรายละเอียดข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของการปรึกษาหารือในประเด็นดังกล่าวดังต่อไปนี้

“การไม่เรียนต่อระดับชั้นฝึกงานของนักเรียนที่เรียนจบระดับอิสลามศึกษาตอนปลายนั้นเป็นปัญหาที่ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ร่วมอยู่ด้วย จริง ๆ แล้วเขาคงจะไม่รู้ว่าเมื่อเด็กได้รับการพัฒนาทักษะต่าง ๆ แล้วในระดับนี้ เด็กจะมีการพัฒนาตัวเองอย่างก้าวกระโดดเลย มันไม่เหมือนการเรียนในห้องสี่เหลี่ยมหรือค้ะ ดังนั้น เมื่อพวกเขาได้คุยกัน ต่างคนก็เห็นว่า ดังนั้นต้องให้มีการประชาสัมพันธ์มาก ๆ ให้คนข้างนอก โดยเฉพาะพ่อแม่เด็ก ๆ ให้เห็นความสามารถของนักเรียนฝึกงานด้านต่าง ๆ ที่เราฝึกเขามา แล้วทำกันในรูปแบบที่หลากหลายเท่าที่โอกาสจะเอื้อ เช่น การประชาสัมพันธ์ทักษะชีวิตที่เขาได้หลังจากจบฝึกงาน หรือทักษะอาชีพด้านต่าง ๆ ทางสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ ตอนนี้ถือว่ามีความสำคัญมากค้ะ แล้วทำอย่างสม่ำเสมอ หรือการร่วมออกบู๊ทจัดแสดงความสามารถในงานประจำปีต่าง ๆ ทั้งระดับอำเภอและระดับจังหวัด ทั้ง สข.จัด หรือหน่วยอื่น ๆ จัด และที่สำคัญการจัดส่งนักเรียนฝึกงานของเราให้เข้าร่วมกิจกรรมอาสาต่าง ๆ ในพื้นที่ ทำให้นักเรียนมีเวทีแสดงศักยภาพ จะให้เด็กได้มีการแต่งตัวด้วยชุดประจำที่บ่งบอกถึงตัวตนที่ชัดเจนของนักเรียนฝึกงานในทุก ๆ กิจกรรมที่พวกเขาเข้าร่วม ในขณะเดียวกัน อีกด้านหนึ่ง ให้มีการเพิ่มความ

เข้มงวดในการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองในระเบียบและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการรับสมัครนักเรียนใหม่โดยเฉพาะในประเด็นการร่วมเป็นนักเรียนจิตอาสาหลังจากจบการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

4.2.2.2 ปัญหาการขาดองค์ความรู้ด้านการพยาบาลของพี่เลี้ยงฝึกงาน

นอกจากปัญหาการไม่เรียนต่อระดับชั้นฝึกงานดังที่กล่าวมาในขั้นต้น ใน การบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮู ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า ปัญหาการขาดองค์ความรู้ด้านการพยาบาลของนักเรียนฝึกงานในฐานะพี่เลี้ยงเป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพราะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพนักเรียนโดยตรง ในการนี้ จากการสัมภาษณ์พบว่า การดูแลนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโรงเรียนดรุณารอกะฮูจะแบ่งการบริหารจัดการออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ในกรณีที่นักเรียนป่วยในเวลาเรียนนักเรียนจะได้รับการดูแลจากเจ้าหน้าที่ห้องพยาบาลของโรงเรียนโดยตรง ส่วนนอกเวลาทำการ (08.00-16.00) หรือในวันหยุด นักเรียนดังกล่าวจะได้รับการดูแลโดยนักเรียนชั้นฝึกงานซึ่งรับหน้าที่รับผิดชอบเป็นพี่เลี้ยง ในขณะที่นักเรียนดังกล่าวยังไม่เคยผ่านการฝึกอบรมด้านทักษะการพยาบาลเบื้องต้นอย่างเป็นทางการมาก่อนหน้านี้ ทำให้การบริการด้านการพยาบาลแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสยังเป็นไปโดยไม่ได้มาตรฐานดังประกฏในบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริการการพยาบาลเบื้องต้นแก่เพื่อน ๆ ร่วมหอพักดังต่อไปนี้

“การดูแลด้านการพยาบาลของพวกเรา เราก็จะทำกันเองค่ะ คือ นักเรียนฝึกงานจะมีหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ซึ่งหนึ่งในหน้าที่ของพวกเราก็คือดูแลน้องตอนไม่สบายค่ะ จริงแล้วโรงเรียนเราก็จะมีฝ่ายพยาบาลน่ะค่ะ แต่เจ้าหน้าที่ก็จะทำงานในช่วงกลางวัน พอดตอนเย็นจะเป็นหน้าที่ของพวกเราต่อค่ะ ถ้าน้องไม่สบายเวลาเรียน น้อง ๆ ก็จะอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่ห้องพยาบาลโดยตรงค่ะ ก็สบายใจค่ะ เพราะเขาก็มีความรู้ด้านนั้น เขาก็จะสอนเราบ้างตามอาการน้อง ๆ ที่ไม่สบาย แล้วถ้าน้องไม่สบายวันหยุดเนี่ยะ ไม่สบายธรรมดา ๆ เราก็พอทำได้ค่ะ ตามที่ฝ่ายพยาบาลได้แนะนำ แต่ถ้าหนักมาหน่อย เราก็กังวลใจอยู่เหมือนกันค่ะ คือเรายังไม่เคยได้รับการอบรมแบบจริง ๆ จัง ๆ อยากให้มีการอบรมโดยเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลหรืออนามัยมาเลยค่ะ อบรมอะไร ๆ ที่จำเป็นเบื้องต้นให้ได้แบบมาตรฐานเลยค่ะ เราทำไปก็จะได้มั่นใจไปด้วย เช่น การจัดยา การจัดห้องพยาบาล การกำหนดอาหารหรือการให้อาหารที่เหมาะสมกับประเภทอาการของการป่วยแต่ละคน ซึ่งมันไม่เหมือนกันใช้ไหมค่ะ ของเราก็จะเป็นข้าวต้มตลอดค่ะ บางคนไม่สบาย

แล้วกินอาหารทะเลไม่ได้ก็มีค่ะ ก็เคยเจอมาค่ะ เบื้องต้นเลย การเช็คตัวคนไข้ ก็ยังไม่
รู้เลยว่าเช็คถูกวิธีไหม ที่สำคัญ การพูดจา การให้กำลังใจคนไข้ และอื่น ๆ ค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 14

จากสภาพปัญหาการขาดทักษะด้านการพยาบาลของนักเรียนฝึกงานในขั้นต้น ประกอบกับ
บทสัมภาษณ์ด้านการบริการการพยาบาลของนักเรียนฝึกงานแก่นักเรียนหอพักโรงเรียนดารุสबारอ
กะฮ์ที่ไม่ได้มาตรฐานดังกล่าว กล่าวได้ว่า ปัญหาด้านการบริการการพยาบาลเป็นปัญหาที่ควรได้รับ
การแก้ไขอย่างเร่งด่วนด้วยเช่นกัน ในการนี้ ผู้วิจัยได้มีการนำปัญหาดังกล่าวมาให้กลุ่มเป้าหมายผู้ถูก
สัมภาษณ์ทำการปรึกษาหารือร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวมีบทสรุป
ร่วมกันโดยให้มีการจัดการพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่นักเรียนฝึกงานอย่างเป็นทางการ มีรูปแบบการ
พัฒนา 2 ระยะ คือ การอบรมระยะแรกและการอบรมระยะต่อเนื่อง โดยการอบรมระยะแรก เป็น
การอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการพยาบาลเบื้องต้นและทักษะการดูแลผู้ป่วยเชิง
จิตวิทยาที่ถูกต้องตลอดจนฝึกปฏิบัติงานตามมาตรฐานการพยาบาลเบื้องต้นระยะเวลา 40 ชั่วโมง
เป็นอย่างน้อย ส่วนการอบรมในระยะต่อเนื่อง เป็นการอบรมทบทวนองค์ความรู้และสร้างความ
ชำนาญการอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 2 เดือนละครึ่ง ๆ ละ ไม่ต่ำกว่า 8 ชั่วโมง ในขณะที่ในทุก ๆ
สัปดาห์ให้มีการรายงานการบริการการพยาบาลแก่ฝ่ายพยาบาลโรงเรียนเป็นประจำสอดคล้องกับบท
สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักโรงเรียนดารุสबारอกะฮ์ดังต่อไปนี้

“ปัญหาการขาดองค์ความรู้การพยาบาลของพี่เลี้ยงซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้น
คิดมัตที่ของเราทำให้แก่นักเรียนที่ไม่สบาย ยังไม่สบายค่ะ (ยิ้ม) คือว่า น้อง ๆ นักเรียน
ฝึกงานของเรา ถึงแม้ว่าเขาจะได้อบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นมาแล้ว แต่ทาง
ปฏิบัติ น้อง ๆ ก็ยังขาดทักษะที่จำเป็นอีกหลายอย่างค่ะ เราจึงเห็นว่า จะต้องจับมา
ฝึกพวกเขาแบบเข้มข้น เอาให้ได้มาตรฐานหน่อย อย่างน้อยสามารถทำให้เด็ก ๆ ที่ไม่
สบายอุ่นใจเมื่อพี่ ๆ มาดูแล คือเราได้คุยว่า จะเสนอให้มีการจัดการพัฒนาทักษะ
ดังกล่าวโดยการอบรม 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การอบรมในช่วงแรกและการอบรม
ระยะต่อเนื่อง ซึ่งในช่วงแรกนี้ ให้เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการการพยาบาลเบื้องต้น
พร้อม ๆ กับทักษะการดูแลผู้ป่วยเชิงจิตวิทยาที่ถูกต้องตามมาตรฐานการพยาบาล
เลยค่ะ ซึ่งในเบื้องต้นเป็นเวลา 40 ชั่วโมงเป็นค่ะ ส่วนระยะยาวก็จะเป็น 2 เดือนละ
ครึ่ง ๆ ละ สัปดาห์ 2 วัน ๆ ละ 4 ชั่วโมง หรือในช่วงเวลาสั้น ๆ เท่าที่ทำได้ เพื่อเป็นการ
เสริมสร้างความชำนาญการอย่างต่อเนื่อง เช่น อาจทำเป็นเรื่อง ๆ ไป ในขณะเดียวกัน
ในทุก ๆ สัปดาห์ให้มีการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนด้วย เสมือนเป็นการ
รายงานที่พวกเขาทำกันว่าถูกไหม ได้ไหม อะไรอย่างนี้ ก็เป็นการพัฒนาเรื่อย ๆ แล้ว

ก็เป็นเพื่อการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอีกด้วยค่ะ ก็เพื่อการพัฒนาสู่
ทิศทางที่ดีกว่าเป็นระยะ ๆ ตลอดทุกสัปดาห์ ทั้งปีก็คงชำนาญละค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

4.2.2.3 ปัญหาการขาดการเป็นแบบอย่างที่ดี

ปัญหาการขาดการเป็นแบบอย่างที่ดีของครูและบุคลากรทางการศึกษา
ของโรงเรียนดรุณารอจะฮู คือการไม่ค่อยมีการแสดงออกในเชิงประจักษ์ถึงการประพฤติตนให้เป็น
ตัวอย่างที่ดีเพื่อเป็นการกระตุ้นหรือแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสำนึกในการอยากเป็นคนดี
ตลอดจนอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมดังคำกล่าวของรองประธานมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ
เกี่ยวกับการปฏิบัติตนของบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนของโรงเรียนดรุณารอจะฮูดัง บท
สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“การที่เราได้เน้นกับลูก ๆ ของเราเกี่ยวกับการเป็นคนดี การเป็นคนมี
ศีลธรรมนั้นนะค่ะ กว่าที่ลูก ๆ ของเราจะฟังแล้วซึมซับไปอยู่ในกันบังของหัวใจนี้ เรา
ต้องพยายามแล้ว พยายามอีก หลาย ๆ ทางเลยค่ะ หนึ่งในนั้นคือตัวอย่างจากคุณครู
ของเขา ซึ่งในเรื่องนี้ นอกจากคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนของตรง
เรีนเราไม่ค่อยทำความดีบ่อย ๆ จนเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้เห็นกันแล้ว คณะครู
บางคนกลับมีพฤติกรรมในทางที่เสื่อมเสียไม่สอดคล้องกับความเป็นครู อันนี้คือส่วน
หนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนน้อยนะค่ะ แต่ก็เป็นส่วนน้อยที่จำเป็นต้องกำจัดค่ะ ซึ่งบางเรื่องบาง
ราวก็เป็นสิ่งที่ขัดกับกฎระเบียบของโรงเรียนด้วยค่ะ และยิ่งหนักไปกว่านั้น เมื่อ
ปรากฏเป็นครูผู้สอนในรายวิชาศาสนาอีกด้วย เช่น การแต่งกายที่หุรหุราเกินควรหรือ
การแต่งกายที่ไม่ปกปิดเอวรัด(การแต่งกายตามศาสนบัญญัติ)อย่างสมบูรณ์ การ
พูดจาหยาบคาย การวางตัวอย่างไม่เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ การไม่ละหมาดญา
มาอะห์ การไม่ให้สละยามพบเจอ การไม่ก้มเก็บขยะเมื่อเดินผ่านขยะ หรือการไม่ให้
ความสำคัญกับความสะอาดในทุก ๆ อย่าง ในบางครั้งก็มีการเลือกปฏิบัติ เป็นการ
เอาความเห็นส่วนตัวใหญ่กว่าเหตุผล หรือการเห็นแก่ตัว การไม่เคารพผู้อาวุโส การ
ไม่ให้เกียรติผู้น้อย การมีความสัมพันธ์ระหว่างครูชายครูหญิงที่เกินควร และอื่น ๆ ค่ะ
ที่นี้เมื่อเด็ก ๆ เห็น เด็ก ๆ ก็จะตาม ๆ กันด้วย สุดท้ายเด็กก็คิดว่า คงไม่เป็นไรมั้งนะ
ทั้ง ๆ ที่มันไม่ดี มันจึงเป็นการตบียะห็นในทางที่ไม่ดีโดยไม่ตั้งใจอีกด้วยค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 2

จากสภาพปัญหาในขั้นต้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายพร้อม ๆ กับคณะ
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องในประเด็นปัญหาดังกล่าวด้วยรูปแบบการสนทนากลุ่ม

พบว่า ได้มีการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาโดยให้มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะสุมทุกคน ในช่วงเวลาเช้าแถวของทุกวันอาทิตย์และวันหยุดให้สวดมนต์สำหรับครูที่ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบเวรเช้าแถว มีรูปแบบการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การกรอกแบบฟอร์มอินชาอัลลอฮ์ เป็นการเขียนความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการจะทำแบบอย่างที่ดีโดยบริสุทธิ์ใจวันละ 1 ประการ ลงในแบบฟอร์มอินชาอัลลอฮ์ เช่น การตั้งใจจะเก็บขยะทุกชิ้นที่เดินผ่านตลอดทั้งวัน การตั้งใจจะยิ้มแย้มแจ่มใสกับทุกคนที่พบเจอตลอดทั้งวัน หรือการตั้งใจจะพูดเชิญชวนกระตุ้นนักเรียนให้เกิดจิตสำนึกในการเป็นคนดีมีจิตอาสาทุกครั้งที่มีโอกาสตลอดทั้งวัน และอื่น ๆ

2) การกรอกแบบฟอร์มมาชาอัลลอฮ์ เป็นการกล่าวคำชมเชยตนเองด้วยการกรอกคำว่า “มาชาอัลลอฮ์” เป็นภาษาอาหรับในแบบฟอร์มอินชาอัลลอฮ์หลังจากสามารถปฏิบัติได้แล้วตามที่สัญญากับตัวเองไว้ ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ตามที่สัญญาไว้ ให้เขียนคำขออภัยโทษต่อองค์อัลลอฮ์ด้วยคำว่า “อัสซัหม์ฟิรุลลอฮ์ลาอิม” เป็นภาษาอาหรับด้วยเช่นกันแทน

3) การตรัซิบ เป็นการพูดคุยสร้างแรงกระตุ้นการให้ความสำคัญกับการเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนเป็นกิจกรรมการปรึกษาหารือแนวทางการให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

รูปแบบการพัฒนาการเป็นตัวอย่างที่ดีของบุคลากรโรงเรียนดรุณารอทะสุมที่ได้มีการเสนอแนะให้เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพการเป็นตัวอย่างที่ดีของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะสุมในขั้นต้นเป็นรูปแบบการพัฒนาที่สรุปมาจากข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากกลุ่มเป้าหมายหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เห็นได้ว่า มีรูปแบบการพัฒนาที่มีส่วนคล้ายกับรูปแบบกิจกรรมการปลูกฝังความเป็นจิตอาสาในนักเรียนฝึกงาน ซึ่งทางโรงเรียนดรุณารอทะสุมได้เคยนำมาใช้กับนักเรียนฝึกงานและได้ผลมาแล้ว จึงได้มีการนำมาประยุกต์ใช้กับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“จากที่เราได้คุยกัน ทุกคนพร้อมต้องกันว่า เราควรจะต้องเสนอแนวทางในกับทีมบริหารเพื่อสามารถนำไปพัฒนาคนของเราในด้านนี้ให้ดีขึ้น ๆ ไป ซึ่งเห็นว่าการปลูกฝังความเป็นจิตอาสาของนักเรียนฝึกงานเป็นกิจกรรมที่ดีแล้วทำแล้วกับนักเรียนฝึกแล้วประสบผลสำเร็จดีด้วย เราจึงเสนอให้ทำกับครูของเราทั้งหมดด้วยค่ะ วิธีการก็คล้าย ๆ กันค่ะ กิจกรรมดังกล่าวให้มีการจัดต่อนักเรียนเช้าแถวค่ะ ในช่วงเวลากิจกรรมการเข้าแถวเช้าของนักเรียนในวันอาทิตย์และวันหยุดให้สวดมนต์ค่ะ ส่วนครูที่มีหน้าที่คุมแถวในวันดังกล่าวให้จัดทำในวันอื่นตามความเหมาะสมค่ะ ซึ่งจะประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนด้วยกันค่ะ คือ การกรอกมาชาอัลลอฮ์ การตรัซิบ และการกรอกใบ

อินชาอัลลอฮฺ โดยการกรอกใบอินชาอัลลอฮฺ เป็นการให้ครูเขียนความตั้งใจการทำแบบอย่างที่ดีที่คิดว่าตัวเองต้องทำให้ได้ในแต่ละวัน คือ ต้องเป็นสิ่งที่ไม่ยุ่งเกินไปนะค่ะ เช่น การเป็นตัวอย่างที่ดีด้วยการเก็บขยะทุกชิ้นที่เดินผ่านตลอดทั้งวัน หรือการยิ้มแย้มแจ่มใสกับทุกคนที่พบเจอตลอดทั้งวัน หรือการจะพูดเชิญชวนกระตุ้นนักเรียนให้เกิดจิตสำนึกในการเป็นคนดีมีจิตอาสาทุกครั้งที่มีโอกาสตลอดทั้งวัน และอื่น ๆ ซึ่งกำหนดให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนเขียนระบุความตั้งใจถึงการทำแบบอย่างที่ดีวันละ 1 ประการเป็นอย่างน้อยลงในแบบฟอร์มใบอินชาอัลลอฮฺของแต่ละคน และในบางโอกาส การกรอกใบอินชาอัลลอฮฺจะเป็นการให้เขียนตามประเด็นที่ทางโรงเรียนได้กำหนดมาแล้วก็ได้เช่นกันค่ะ ส่วนการกรอกมาซาอัลลอฮฺ เป็นการกล่าวคำชมเชยเป็นภาษาอาหรับ ให้เขียนลงในแบบฟอร์มอินชาอัลลอฮฺของเมื่อกี้ ซึ่งจะเป็นการกรอกในกรณีที่สามารถทำได้ตามที่ระบุไว้ และให้เขียนคำขอภัยโทษต่อองค์อัลลอฮฺเป็นภาษาอาหรับในกรณีที่ไม่สามารถทำได้ตามที่ตั้งใจไว้ แล้วจะมีการรายงานแก่ผู้บริหารเดือนละ 1 ครั้ง ด้วยค่ะ จะเป็นการหยิบฉลากค่ะ ก็อยู่ที่โชคของแต่ละคนค่ะ สุดท้ายก็จะเป็นการการตรัซ็บบ์ การตรัซ็บบ์เป็นการพูดคุยในบริบทการสร้างจิตสำนึกตลอดจนเป็นเวทีการปรึกษาหารือแนวทางและวิธีการในการพัฒนาการเป็นแบบอย่างที่ดีให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกทางค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

4.2.3 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารจัดการจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ พบว่า มีปัญหาและแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.2.3.1 ปัญหาการขาดการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะอาชีพ

จากการทบทวนประเด็นต่าง ๆ ของปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะอาชีพแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ตามที่ถูกสัมภาษณ์ ได้เห็นพ้องต้องกันว่าเป็นปัญหาสำคัญที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนทั้ง 4 ปัญหาในขั้นต้น พบว่า ปัญหาการขาดการนิเทศติดตามในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนฝึกงาน เป็นปัญหาที่ควรได้รับความสำคัญในการแก้ไขเป็นลำดับต้น เพราะการนิเทศติดตามถือได้ว่าเป็นแกนหลักของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่มีวิธีการสอนไม่ค่อยรัดกุมเหมือนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทางทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่

ในขณะที่การนิเทศติดตามที่เปรียบเสมือนหัวใจของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในชั้นต้น ในกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนฝึกงานของโรงเรียนदारुบารอกะฮุกัลป์ไม่มีระบบการนิเทศติดตามอย่างเป็นทางการที่จะคอยกำกับให้หลักสูตรการพัฒนาอาชีพดังกล่าวสามารถเป็นหลักสูตรที่ไว้วางมาตรฐานจริงตามที่ตั้งไว้สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ปัญหาการขาดการนิเทศติดตามในการสอนการทำอาชีพต่าง ๆ ของนักเรียนฝึกงาน เป็นปัญหาที่นักเรียนฝึกงานเองได้สะท้อนขึ้นมาบ่อยครั้งมากค่ะ ซึ่งในการอบรมฝึกอาชีพบางอาชีพ จะมีผู้สอนหลายคน ตามความถนัดของแต่ละคน จุดนี้ ทำให้เด็กได้เห็นว่ามีผู้ให้การอบรมอาจมีรูปแบบตลอดจนทักษะการให้ความรู้ที่ไม่เท่าเทียมกัน และเมื่อเด็กได้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างผู้สอนแต่ละคนแล้ว เด็กเองจึงเกิดความรู้สึกเสียเวลาที่ยาว ๆ ผ่านไปสำหรับบางคนที่ไม่ค่อยเท่าไร แต่ก็ไม่สามารถพูดอะไรได้ ก็ได้แต่มาเล่าให้เราฟัง สุดท้ายจึงได้มีการมารวม ๆ ปัญหาต่าง ๆ ในด้านการสอนอาชีพแบบปากต่อปากแล้วมาจบที่ว่า เพราะมันไม่มี การนิเทศนี้เอง ซึ่งถ้ามีการนิเทศ โดยเฉพาะถ้านิเทศติดตามการสอนดังกล่าวที่ ประกอบไปด้วยทีมผู้บริหารด้วยแล้ว การจัดการสอน การฝึกอบรมอาชีพต่าง ๆ คง จะมีการพัฒนาได้มากกว่านี้ ซึ่งในระดับฝึกงานนี้ มีทักษะอาชีพสำคัญ ๆ หลายอาชีพ ที่เขาควรได้รับการอบรมอย่างจริงจังเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงข้างนอก ก็มี จำนวน 7 ทักษะอาชีพด้วยกัน ได้แก่ การตัดเย็บ การประกอบอาหาร การสอน ก็คือ การสอนเรียนศาสนา การงานธุรการ การจัดการร้านค้าขนาดย่อม การเกษตร และการรับเลี้ยงเด็กเล็ก ซึ่งในบางครั้ง ในระหว่างการฝึกอาชีพก็จะมีบ้างที่ผู้บริหารจะมา เติมนู แต่เป็นเพียงการเดินมาแล้วสอบถามถึงความคืบหน้ากับผู้สอนเป็นระยะ ๆ ตามแต่โอกาสที่จะเอื้อเพียงเท่านั้น และเมื่อผู้บริหารได้ทำการสอบถามแล้วเห็นว่า เกิดความล่าช้าหรือผลงานที่ออกมาไม่ได้ตามเป้าที่ตั้งไว้ จึงจะมีการเรียกผู้เกี่ยวข้อง มาสอบถามตลอดจนทำการแนะนำหรือกำชับในหลาย ๆ ประเด็นที่ต้องให้เกิดการพัฒนาที่ดีกว่าในลำดับต่อไป เป็นการติดตามกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างไม่ เป็นทางการ ทำให้กระบวนการพัฒนาตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ของแต่ละกิจกรรมการ พัฒนาทักษะอาชีพมีความหย่อนยานไม่เป็นระบบเท่าที่ควรจะเป็นค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 23

จากสภาพปัญหาในชั้นต้น เมื่อได้นำมาให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มเป้าหมายตลอดจน ผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะผู้ชำนาญการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวมาทำการปรึกษาหารือ ร่วมกันแบบการสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอแนะที่ควรเป็นแนวโน้มในการแก้ปัญหา พบว่า

ได้มีการเสนอแนะให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกขึ้นจำนวน 2 คณะ คือ

1) คณะนิเทศติดตามภายใน คณะนิเทศภายในเป็นตัวแทนจากภายในทั้งคณะ มีจำนวน 5-7 คน ประกอบไปด้วยตัวแทนจากคณะครูโรงเรียนดรุณารอเกษและตัวแทนจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศร่วมกัน ทำการนิเทศติดตามกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพต่าง ๆ 2 รูปแบบ ได้แก่ การนิเทศหลักและการนิเทศย่อย โดยการนิเทศหลักเป็นการนิเทศเป็นทีมดำเนินการนิเทศติดตามกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพนักเรียนฝึกงานเดือนละ 1 ครั้ง เป็นการรวบรวมข้อมูลการนิเทศจาก 2 เป้าหมายมาสรุปร่วมกัน คือ การนิเทศผู้สอน และการนิเทศผู้เรียน ส่วนการนิเทศย่อย เป็นการนิเทศเชิงกัลยาณมิตรที่เน้นการแนะนำและการเรียนรู้ร่วมกันแบบสุ่มโดยไม่ได้บอกกล่าวล่วงหน้าเป็นระยะ ๆ สัปดาห์ละ 1 ครั้งเป็นอย่างน้อย

2) คณะนิเทศติดตามภายนอก คณะนิเทศติดตามภายนอก เป็นคณะนิเทศจากภายนอกโดยการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ ในแต่ละประเภทของทักษะอาชีพมาทำการนิเทศติดตามการดำเนินการจัดการเรียนรู้ภาคการเรียนรู้อะไร 1 ครั้ง

จากรูปแบบการนิเทศติดตามตามการเสนอแนะจากกลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์และผู้ทรงคุณวุฒิในขั้นต้น กล่าวได้ว่า รูปแบบการนิเทศดังกล่าวเป็นรูปแบบการนิเทศที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งข้อมูลจากผู้สอนเองตลอดจนข้อมูลจากผู้รับด้วย ในขณะที่มาตรฐานหรือความเหลื่อมล้ำกระบวนการนิเทศติดตามก็สามารถวิเคราะห์เชิงเหตุผลได้จากผลสรุปการนิเทศทั้งภายในและภายนอก ดังรายละเอียดการดำเนินกระบวนการจัดการนิเทศตามบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“จากที่เราได้พูดคุย เราได้มีข้อเสนอแนะให้ทางผู้บริหารได้นำไปพิจารณา คือ ให้มีการจัดการนิเทศติดตามอย่างจริงจังค่ะ ซึ่งก็ได้มีการเสนอแนะให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกขึ้นมาจำนวน 2 คณะด้วยกันค่ะ คณะแรกให้เป็นจากภายในเราเองค่ะ มีจำนวน 5-7 คน ซึ่งในนั้นจะต้องประกอบไปด้วยตัวแทนจากคณะครูหรือบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดรุณารอเกษและตัวแทนจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศร่วมอยู่ด้วยค่ะ โดยให้ทำการนิเทศติดตามกิจกรรมการพัฒนาทักษะอาชีพต่าง ๆ 2 รูปแบบ ได้แก่ การนิเทศหลักและการนิเทศย่อย โดยการนิเทศหลักเป็นการนิเทศการฝึกงานทุก ๆ เดือน ๆ ละ 1 ครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งได้เสนอให้แบ่งผู้นิเทศออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกทำการนิเทศติดตามผู้สอน และกลุ่มที่ 2 ทำการนิเทศติดตามผู้เรียน แล้วนำผลการนิเทศทั้ง 2 ประเด็นมาสรุปร่วมกัน ส่วนการนิเทศย่อย ให้เป็นการนิเทศแบบกัลยาณมิตรที่เน้นการแนะนำและการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งให้เป็นการเข้าเยี่ยมการสอนแบบไม่บอก

ล่องหน้าจำนวน 1-2 คน อันนี้ถี่หน่อยค่ะ คือ ให้มีทุก ๆ สัปดาห์ค่ะ ส่วนคณะนิเทศจากภายนอก คือการให้โรงเรียนดรุณารออะฮะร่วมกับมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ ในแต่ละประเภทของทักษะอาชีพที่มีการฝึกพัฒนานักเรียนฝึกงานในโรงเรียนเรา เข้ามาทำการนิเทศติดตามการดำเนินการจัดการเรียนรู้ภาคการเรียนละ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย แล้วเราจะได้อะมาเปรียบเทียบกันถึงผลการนิเทศของเรากับการนิเทศภายนอกจะแตกต่างกันอะไรยังไงบ้าง เราก็จะได้ไม่หนักไปทางใดทางหนึ่ง สามารถวัดและรู้ว่าผลของเราจะสอดคล้องด้วยหรือไม่ ถ้าไม่ เพราะอะไร”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

4.2.3.2 ปัญหาการขาดความต่อเนื่องของกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ

จากปัญหาการขาดการนิเทศติดตามในขั้นต้น เมื่อผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ต่อในประเด็นดังกล่าว ยังพบว่า ในกระบวนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนดังกล่าวยังขาด สาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน ประกอบกับวันเวลาในการจัดการพัฒนาทักษะอาชีพระดับมัธยมเป็นวันเสาร์ เป็นวันที่ส่วนใหญ่จะมีองค์กรภายนอกขออนุญาตเข้ามาทำกิจกรรมโดยไม่ได้บอกกล่าวล่วงหน้า ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดความต่อเนื่องของการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพได้ในที่สุดดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ในการพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนของเรานั้น ในระดับนักเรียนฝึกงาน เราจะมีจัดการเรียนที่ค่อนข้างจะเป็นระบบค่ะ ส่วนในระดับมัธยมอาจจะหยาบหน่อย หลัก ๆ เลยก็คือความไม่ต่อเนื่องของการเรียนค่ะ มันเป็นผลกระทบจากการขาดสาระการเรียนรู้และการขาดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนด้วยค่ะ เพราะการที่ไม่มีความชัดเจนในการเรียนรู้ หรือขาดสาระการเรียนรู้ที่ชัดเจน แนนอนไม่สามารถที่จะทำการนิเทศติดตามได้ค่ะ เช่นเดียวกัน กิจกรรมการพัฒนาอาชีพของนักเรียนมัธยมเราจะทำกันในวันเสาร์ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักร่วมกับครูในละแวกใกล้เคียงของโรงเรียนเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกัน ในหลาย ๆ วันเสาร์ จะมีแขกมาเยี่ยมบ่อยครั้งมาก ซึ่งเราก็ดีใจที่มีคนใจดีกับลูก ๆ เรา และเราก็ไม่เคยปฏิเสธนะค่ะ และอีกประการหนึ่ง โดยส่วนมากของวันเสาร์จะกิจกรรมจากภายนอกมาขออนุญาตจัดกับลูก ๆ เราด้วย ที่เป็นปัญหาคือ เขาไม่ได้แจ้งล่วงหน้า เราไม่ทราบนี่ค่ะ เราก็ให้ลูก ๆ เราดำเนินกิจกรรมวันหยุดตามตารางเวลาที่เรปฏิบัติกันอย่างปกติ ก็จะมีช่วงซักผ้า ช่วงฝึกอาชีพ ช่วงทำการบ้าน คือเวลาแน่นเต็มทั้งวันแล้วค่ะ พอเข้ามาแบบฉุกเฉิน ก็ทำให้เกิดความสับสนในการจะจัดตารางกิจกรรมวันหยุดโดยเฉพาะ

กิจกรรมฝึกอาชีพนี้ส่วนมากก็ตัดไปเลยคะ คือ ก็จะมีกิจกรรมจากภายนอกหลายกิจกรรม เป็นเรื่องที่ดีคะ แต่ไม่ค่อยถูกวิธีการคะ เช่น กิจกรรมเยี่ยมเด็กด้อยโอกาส กิจกรรมจิตวิทยา กิจกรรมเลี้ยงอาหาร ซึ่งก็เป็นปัญหาเหมือนกันคะ เพราะบางทีเขาไม่ได้แจ้งมา ทางเราก็จัดอาหารไว้แล้ว พออาหารมาเพิ่มเป็นเท่าตัวเนี่ยะ กินไม่หมด เสียหายคะ อัลลฮอโกรธด้วยคะ ประเด็นการขาดความต่อเนื่องของการฝึกอาชีพนี้ก็อาจเกิดจากเรื่องอื่นได้อีกคะ คือ ที่บอกว่าครูผู้สอนอาชีพในวันเสาร์ก็คือกลุ่มครูผู้ดูแลหอพักและครูที่พักละแวกใกล้เคียงโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์นั้น ซึ่งก็เป็นครูทั่วไปแบบเรา ๆ นี้คะ ก็จะมีหน้าที่ทำการสอนและอื่น ๆ เช่นเดียวกับครูคนอื่น ๆ อยู่แล้ว ในบางครั้งถ้าทางโรงเรียนมีงานติดต่อกันหลาย ๆ งาน เช่น งานวิชาการ หรือ การประเมินต่าง ๆ จึงเป็นธรรมดาที่จะมีความเหนื่อยล้าและต้องการพักผ่อนในบางสัปดาห์ ก็จะไม่มีมาสอนเด็ก ๆ ประเด็นนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งด้วยคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 5

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาในขั้นต้นมาเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตลอดจนผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มเป้าหมายปรึกษาหารือกันจนได้บทสรุปจากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มโดยมีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารนำไปพิจารณาเพื่อการแก้ไขปัญหานั้นในอนาคตเกี่ยวข้องกับ 5 ประการ คือ ความชัดเจนของสาระการเรียนรู้ทักษะอาชีพ การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการพัฒนาหลักสูตร การจัดระเบียบเวลากิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในวันเสาร์ การจัดระเบียบการเสนอเข้ามาจัดกิจกรรมขององค์กรภายนอก และช่วงเวลาทำการบ้านของนักเรียนหอพัก สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ถึงรายละเอียดข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของเจ้าหน้าที่หอพักดังต่อไปนี้

“การฝึกอาชีพของนักเรียนหอพักเราจะฝึกกันในวันเสาร์คะ แต่เรายังไม่มีความชัดเจนของสาระอาชีพต่าง ๆ ที่จะสอน ถึงจะมีบ้างแล้ว แต่ในขั้นปฏิบัติก็ยังหละหลวมคะ ทำให้บางประเภทของทักษะอาชีพมีการอบรมแบบไม่มีกรอบเวลาและตัวชี้วัดการผ่านอย่างชัดเจน ส่งผลให้เกิดการจัดการเรียนรู้แบบตามมีตามเกิด เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลาอย่างฟุ่มเฟือย ดังนั้น เมื่อเราได้มาพูดคุยกัน เราจึงเห็นว่าควรให้มีการพัฒนาหลักสูตรขึ้นมา โดยทุกขั้นตอนและทุกสาระควรให้ตัวเด็กเป็นคนที่มีส่วนร่วมมากที่สุด ให้เกิดความสอดคล้องถึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจและทักษะอาชีพตลอดจนทัศนคติของผู้เรียนอย่างแท้จริงเป็นหลักคะ ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นประเด็นหนึ่งในปัญหาการขาดความต่อเนื่อง และเท่าที่เราได้หารือกัน พบว่า การขาดความต่อเนื่องเกิดมาจากสาเหตุอื่น ๆ ฟังด้วย คือ 3 สาเหตุด้วยกัน เช่น การเข้า

มาจัดกิจกรรมกับลูก ๆ ของเราในวันหยุดจากองค์กรภายนอกโดยไม่มีภาระจ้ง
ล่งหน้า หรือการหยุดลาของครูผู้รับผิดชอบโดยไม่มีภาระจ้งล่งหน้า และการขอ
หยุดฝึกอบรมจากนักเรียนเอง เพราะไม่มีเวลาทำการบ้าน”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

“คะ ใช่คะ ตามที่ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6 พูดเมื่อกี้เลยคะ เราจึงได้ลง
บทสรุปร่วมกันว่า ให้มีวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกันใน 2 รูปแบบ คือ การ
แก้ปัญหาในระยะสั้นและระยะยาว โดยรูปแบบการแก้ปัญหาระยะสั้นนั้น ให้แบ่ง
นักเรียนหอพักออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน แล้วให้มี 1 กลุ่ม จาก 5 เมื่อก็ รับ
หน้าที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหยุดที่จัดโดยองค์กรจากภายนอกกิจกรรมละ 1
กลุ่ม ตามลำดับจนครบทั้ง 5 กลุ่ม ซึ่งโดยปกติแล้ว ในแต่ละสัปดาห์ก็จะมีเฉลี่ย
สัปดาห์ละเพียง 1 กิจกรรม ในขณะที่อีก 4 กลุ่มที่เหลือ ให้สามารถทำกิจกรรมส่วนตัว
ตลอดจนการบ้านและภาระงานต่าง ๆ ตามที่ทางฝ่ายงานหอพักได้กำหนดไว้ได้อย่าง
เต็มที่คะ และยังมีการเสนอแนะให้มีการทดเวลาสำหรับการทำการบ้านและกิจวัตร
ส่วนตัวให้กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอีกด้วย โดยอาจขดเซยเวลา
ดังกล่าวในช่วงเวลาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหยุดของหอพักที่สามารถผ่อนปรนได้
ส่วนรูปแบบการแก้ปัญหาระยะยาว ได้มีการเสนอแนะให้มีการทำความเข้าใจกับ
องค์กรภายนอกที่ประสงค์จะทำกิจกรรมกับเด็กด้อยโอกาสด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่
ไม่กระทบต่อความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น หลังจากพวกเขาได้จัด
กิจกรรมกับนักเรียนหอพักเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ให้มีการพูดคุยทำความเข้าใจกันคะ
หรือทำหนังสือชี้แจงตลอดจนหนังสือขอความร่วมมือในการกำหนดกรอบเวลา
ตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วนและรัดกุม และก่อนที่จะมาในรอบ
ต่อไปก็ขอให้แจ้งก่อนจัดกิจกรรมมาเป็นการล่งหน้าอย่างน้อย 1 อาทิตย์คะ ใน
ขณะเดียวกัน เรายังเห็นว่า ควรหลีกเลี่ยงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในวงกว้าง
โดยเฉพาะสื่อออนไลน์เพื่อเลี่ยงการเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยเกิดจากความเข้าใจผิด
จากการสื่อสารที่ไม่ละเอียดด้วยคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16

จากบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา
ที่ควรเป็นแนวโน้มในการพัฒนาการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนด้อยโอกาสใน
อนาคตได้ 3 ประเด็นหลัก ประกอบไปด้วย การพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษา

การแบ่งกลุ่มนักเรียนสำหรับกิจกรรมวันเสาร์ และการประชาสัมพันธ์ระเบียบการขออนุญาตการเข้ามาจัดกิจกรรม มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยให้มีการพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพในระดับมัธยมขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำไปสอนได้จริง โดยทุกขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรดังกล่าว ทั้งด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่น ๆ ให้มีการเปิดโอกาสแก่ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้องมาร่วมกันพัฒนาร่วมกัน ทั้งนี้ จะต้องคำนึงความสอดคล้องถึงประโยชน์ในด้านการพัฒนาจิตใจและทักษะอาชีพตลอดจนทัศนคติของผู้เรียนอย่างแท้จริงเป็นหลัก

2) การแบ่งกลุ่มนักเรียนสำหรับกิจกรรมวันเสาร์ การแบ่งกลุ่มนักเรียนสำหรับกิจกรรมวันเสาร์เป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น โดยให้ทำการแบ่งนักเรียนหอพักออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน มีหน้าที่เข้าร่วมกิจกรรมจากภายนอกสัปดาห์ 1 กลุ่ม ในขณะที่อีก 4 กลุ่มที่เหลือให้เข้ากิจกรรมปกติของโรงเรียน สับเปลี่ยนกันตามลำดับจนครบทั้ง 5 กลุ่ม

3) การประชาสัมพันธ์ระเบียบการขออนุญาตเข้ามาจัดกิจกรรม โดยการแก้ปัญหาแบบแบ่งกลุ่มในขั้นต้นเป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น ส่วนรูปแบบการแก้ปัญหาระยะยาว ได้มีการเสนอแนะให้มีการทำความเข้าใจกับองค์กรภายนอกที่ประสงค์จะมาทำกิจกรรมกับเด็กด้อยโอกาส ด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายตลอดจนไม่กระทบต่อความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น การทำหนังสือชี้แจง หนังสือขอความร่วมมือ ในขณะที่ควรหลีกเลี่ยงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในวงกว้างเพื่อเลี่ยงการเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยเกิดจากการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการสื่อสารที่ไม่ละเอียดและชัดเจน

4.2.3.3 ปัญหาการมีเวลาไม่เพียงพอสำหรับกิจวัตรส่วนตัวนักเรียนหอพัก

จากสภาพความถี่ของกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ในวันหยุดดังที่ได้นำเสนอไปแล้วในขั้นต้น ประกอบด้วยกิจกรรมภายใน คือ กิจกรรมการอบรมทักษะอาชีพทุก ๆ วันเสาร์ ตลอดจนกิจกรรมจากภายนอกที่ไม่ค่อยมีความชัดเจนด้านเวลา ทำให้ในบางช่วง นักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโรงเรียนดารุสบาร์อกะฮะมีเวลาเพียงพอในการทำกิจวัตรส่วนตัวประจำสัปดาห์ให้เสร็จได้ทันอย่างสมบูรณ์ เช่น การไม่ทันซักผ้ารีดผ้า การไม่ทันทำการบ้านใบงานต่าง ๆ ให้เสร็จได้ตามกำหนด อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการด้านการศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อมของเด็กด้อยโอกาสอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“กิจกรรมการพัฒนาอาชีพของนักเรียนมัธยม เราจะทำกันในวันเสาร์ เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักร่วมกับครูในละแวกใกล้เคียงของ

โรงเรียนเป็นหลัก ในขณะที่เดียวกัน ในหลาย ๆ วันเสาร์ จะมีแขกมาเยี่ยมบ่อยครั้ง มาก ซึ่งเราก็ตีใจที่มีคนใจดีกับลูก ๆ เรา และเราก็ไม่เคยปฏิเสธนะค่ะ และอีก ประการหนึ่ง โดยส่วนมากของวันเสาร์จะกิจกรรมจากภายนอกมาขออนุญาตจัดกับ ลูก ๆ เราด้วย ที่เป็นปัญหาคือ เขาไม่ได้แจ้งล่วงหน้า เราไม่ทราบนี่ค่ะ เราก็ให้ลูก ๆ เราดำเนินกิจกรรมวันหยุดตามตารางเวลาที่เราปฏิบัติกันอย่างปกติ ก็จะมีช่วงซักผ้า ช่วงฝึกอาชีพ ช่วงทำการบ้าน คือเวลามันเต็มทั้งวันแล้วค่ะ พอเข้ามาแบบฉุกเฉิน ก็ ทำให้เกิดความสับสนในการจะจัดตารางกิจกรรมวันหยุดโดยเฉพาะกิจกรรมฝึกอาชีพ นี่ส่วนมากก็ตัดไปเลยค่ะ คือ ก็จะมีกิจกรรมจากภายนอกหลายกิจกรรม เป็นเรื่องที่ดี ค่ะ แต่ไม่ค่อยถูกวิธีการค่ะ เช่น กิจกรรมเยี่ยมเด็กด้อยโอกาส กิจกรรมจิตวิทยา กิจกรรมเลี้ยงอาหาร ซึ่งก็เป็นปัญหาเหมือนกันค่ะ เพราะบางที่เขาไม่ได้แจ้งมา ทาง เราก็จัดอาหารไว้แล้ว พออาหารมาเพิ่มเป็นเท่าตัวเนี่ยะ กินไม่หมด เสียตายค่ะ อัลลอฮ์โกรธด้วยค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ตรงจุด ผู้วิจัยได้นำประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับ ปัญหาในขั้นต้นมาเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิตลอดจนผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะกลุ่ม นักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักเองมาปรึกษาหารือกันจนได้บทสรุปผ่านการสัมภาษณ์แบบ สนทนากลุ่มโดยได้มีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารนำไปพิจารณาเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในอนาคต ด้วย 2 รูปแบบ คือ การแก้ปัญหาภายในและการแก้ปัญหาภายนอก สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ถึง รายละเอียดข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไปนี้

“ค่ะ ใช่ค่ะ ตามที่ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6 พูดเมื่อกี้เนี่ยเลยค่ะ เราจึงได้ลง บทสรุปร่วมกันว่า ให้มีวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกันใน 2 รูปแบบ คือ การ แก้ปัญหาระยะสั้นและระยะยาว โดยรูปแบบการแก้ปัญหาระยะสั้นนั้น ให้แบ่ง นักเรียนหอพักออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน แล้วให้มี 1 กลุ่ม จาก 5 เมื่อก็ รับ หน้าที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหยุดที่จัดโดยองค์กรจากภายนอกกิจกรรมละ 1 กลุ่ม ตามลำดับจนครบทั้ง 5 กลุ่ม ซึ่งโดยปกติแล้ว ในแต่ละสัปดาห์ก็จะมีเฉลี่ย สัปดาห์ละเพียง 1 กิจกรรม ในขณะที่อีก 4 กลุ่มที่เหลือ ให้สามารถทำกิจกรรมส่วนตัว ตลอดจนการบ้านและการงานต่าง ๆ ตามที่ทางฝ่ายงานหอพักได้กำหนดไว้ได้อย่าง เต็มที่ค่ะ และยังมีข้อเสนอแนะให้มีการทบทวนเวลาสำหรับการทำการบ้านและกิจวัตร ส่วนตัวให้กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอีกด้วย โดยอาจขดเซยเวลา ดังกล่าวในช่วงเวลาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหยุดของหอพักที่สามารถผ่อนปรนได้

ส่วนรูปแบบการแก้ปัญหาระยะยาว ได้มีการเสนอแนะให้มีการทำความเข้าใจกับองค์กรภายนอกที่ประสงค์จะมาทำกิจกรรมกับเด็กด้อยโอกาสด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่กระทบต่อความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น หลังจากพวกเขาได้จัดกิจกรรมกับนักเรียนหอพักเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ให้มีการพูดคุยทำความเข้าใจในกันค่ะ หรือทำหนังสือชี้แจงตลอดจนหนังสือขอความร่วมมือในการกำหนดกรอบเวลาตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วนและรัดกุม และก่อนที่จะมาในรอบต่อไปก็ขอให้แจ้งก่อนจัดกิจกรรมมาเป็นการล่วงหน้าอย่างน้อย 1 อาทิตย์ค่ะ ในขณะที่เดียวกัน เรายังเห็นว่า ควรหลีกเลี่ยงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในวงกว้าง โดยเฉพาะสื่อออนไลน์เพื่อเลี่ยงการเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยเกิดจากความเข้าใจผิดจากการสื่อสารที่ไม่ละเอียดด้วยค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16

จากสสภาพปัญหาและบทสัมภาษณ์ในขั้นต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลเป็นข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่ควรเป็นแนวโน้มในการพัฒนาในอนาคตได้ 2 รูปแบบ คือ การแก้ปัญหาจากภายในและการแก้ปัญหาจากภายนอก มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การแก้ปัญหาจากภายใน การแก้ปัญหาภายใน คือการแบ่งกลุ่มนักเรียนประจำหอพักทั้งหมดออกเป็น 5 กลุ่มเท่า ๆ กัน โดยให้มี 1 กลุ่ม รับผิดชอบกิจกรรมเสริมจากองค์กรภายนอก ในขณะที่อีก 4 กลุ่มที่เหลือให้เข้ากิจกรรมตามตารางกิจกรรมวันหยุดปกติของหอพักโรงเรียนดรุณารออะฮ์โดยวิธีการสับเปลี่ยนกันตามลำดับจนครบทั้ง 5 กลุ่ม ในกรณีมีกิจกรรมภายนอกที่ซ้อนกันในวันเดียวกัน ให้กลุ่มที่ 1 เข้าร่วมกิจกรรมองค์กรที่ 1 และกลุ่มถัดไปเข้ากิจกรรมกับองค์กรถัดไป

2) การแก้ปัญหาจากภายนอก ส่วนการแก้ปัญหาภายนอกได้มีการเสนอแนะให้มีการทำความเข้าใจกับองค์กรภายนอกที่ประสงค์จะมาทำกิจกรรมกับเด็กด้อยโอกาสด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายตลอดจนไม่กระทบต่อความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น การทำหนังสือชี้แจงหนังสือขอความร่วมมือ ในขณะที่ควรหลีกเลี่ยงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในวงกว้างเพื่อเลี่ยงการเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยเกิดจากการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการสื่อสารที่ไม่ละเอียดและชัดเจน

4.2.4 ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ด้านการจัดการสวัสดิการ

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ด้านการจัดการสวัสดิการ พบว่ามีปัญหาและแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.2.4.1 ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ

จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาการจัดการจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ด้านการจัดการสวัสดิการ ปัญหาหลัก ๆ ในการบริหารจัดการการดังกล่าวส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับงบประมาณสนับสนุนการจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ อาทิ การสงเคราะห์ทุนการศึกษา อาหาร ที่พักและการประกันสุขภาพ ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่งที่ทุก ๆ สถานศึกษาที่มีสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสในความอนุเคราะห์จะต้องประสบเจอ เช่นเดียวกับกับโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ทั้งแบบไป-กลับ และแบบอยู่หอพักประจำล้วนอยู่ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เพียงองค์กรเดียว ในขณะที่มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศเป็นมูลนิธิการกุศลหนึ่งที่ไม่มีการจัดงานการกุศลประจำปีเพื่อเปิดรับบริจาคอย่างเป็นทางการเหมือนกับองค์กรการกุศลอื่น ๆ ทั่วไป แต่จะเป็นการรับบริจาคจากบุคคลทั่วไปตามจิตศรัทธาในโอกาสและวาระต่าง ๆ ที่ผู้บริจาคมีความประสงค์ทำการบริจาคเอง ดังนั้น การจัดสรรงบประมาณเพื่อการจัดการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านต่าง ๆ ให้แก่โรงเรียนดรุณารออะฮ์ จึงสามารถกระทำได้โดยจำกัด ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสสามารถกระทำได้อย่างจำกัดด้วยเช่นกันสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เรื่องงบดูแลเด็กด้อยโอกาสนี้กล่าวได้ว่า ทุกโรงเรียนที่มีการจัดระบบการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสจะประสบกันคะ แต่ก็อาจมีบางโรงเรียนที่มีการสนับสนุนจากต่างประเทศ ก็อัลฮัมดุลิลลาฮ์ แต่ถ้าทั่ว ๆ ไปก็คือจะขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน เช่น งบประมาณสนับสนุนทุนการศึกษา การบริการอาหาร ซึ่งต้องบริการทั้ง 3 มื้อ เพราะเขาอยู่กับเราประจำ เช่นเดียวกับกับที่พัก แล้วก็ด้านการพยาบาลและการประกันสุขภาพอีกด้วย ซึ่งทุกอย่าง คือมันจำเป็นต้องทำคะ ถ้ามว่าถ้าไม่ทำไ้ไหม ก็คงได้นะ แต่เราก็ถือว่าเขาก็เหมือนลูกเรา สำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนเรา ทั้งแบบไป-กลับ ในระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษา และแบบอยู่หอพักประจำในระดับ

มัธยม ก็ล้วนอยู่ภายใต้การสนับสนุนของมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศค่ะ ก็เป็นองค์กรเดียวค่ะที่สมทบการดูแลเด็กกำพร้าและยากจนของโรงเรียนอย่างเป็นทางการ เราบริหารเสมือนเป็นองค์กรเดียวกันกันแล้วค่ะ และปัญหาก็คือว่า มูลนิธิไม่มีการรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรกุศลทั้งภายในหรือจากต่างประเทศเป็นประจำเหมือนองค์กรอื่น ๆ บางองค์กร และมูลนิธิก็ไม่มีการจัดงานการกุศลประจำปีเพื่อเปิดรับการบริจาคเหมือนหลาย ๆ โรงเรียนเขาทำกันค่ะ จะมีก็จะเป็นการบริจาคจากคนทั่วไปหรือบางทีที่เป็นบริษัทหรือห้างร้านก็จะมีบ้างค่ะ ซึ่งก็อัลฮัมดุลิลลาฮ์ค่ะ มีคนมาบริจาคเรื่อย ๆ ค่ะ ซึ่งเราก็อยู่ได้ ก็ยังสามารถสมทบให้กิจกรรมหอพักได้ ก็ตามเท่าที่มีค่ะ กล่าวได้ว่าทำได้โดยจำกัด ก็ส่งผลให้การบริหารจัดการการเด็กกำพร้ายากจนของโรงเรียนก็สามารถกระทำได้อย่างจำกัดด้วยเช่นกัน ซึ่งในบางช่วงจะเห็นได้ชัด เช่น การขาดแคลนงบประมาณสมทบในการจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนเพิ่มเติมแก่นักเรียนยากจน คือสามารถช่วยได้ แต่ยังไม่เพียงพอ เช่นกันกับการจัดเตรียมอาหารให้นักเรียนหอพักให้ได้ตามมาตรฐาน ก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่ค่ะ แล้วถ้าเรื่องการก่อสร้างหรือต่อเติมอาคารสถานที่ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีคุณภาพ เช่น ความคับแคบของหอพัก คือหอพักถือว่าใหญ่แล้วค่ะ แต่เด็กก็เยอะและก็เพิ่มขึ้นทุกปี ๆ อย่างมีปีนี้เราก็เปิดของเด็กกำพร้าและยากจนชายอีกชั้นค่ะ ก็ตามที่เห็นค่ะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 9

จากสภาพปัญหาการขาดแคลนงบประมาณการบริหารจัดการสวัสดิการสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสในขั้นต้น กล่าวได้ว่า หลาย ๆ องค์กรการกุศลโดยเฉพาะโรงเรียนเอกชนที่มีการรับเลี้ยงเด็กกำพร้าและเด็กยากจนแบบอยู่หอประจำในความดูแลในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ล้วนประสบกับปัญหาคล้าย ๆ และเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวจะได้รับการแก้ไขจากความเห็นของทุกภาคส่วนร่วมกัน ผู้วิจัยได้นำปัญหาดังกล่าวมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มเป้าหมายร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยรูปแบบการสนทนากลุ่ม มีมติเห็นพ้องต้องกันโดยเสนอแนะให้มีการสรรหางบประมาณสนับสนุนประจำด้วย 3 แนวทาง คือ การจัดงานการกุศลประจำปี โครงการครูอุปถัมภ์และพี่ดูแลน้อง และการจัดตั้งธุรกิจโรงเรียนเพื่อเด็กด้อยโอกาส มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การจัดงานการกุศลประจำปี โดยได้มีการเสนอแนะให้มีการจัดงานการกุศลประจำปี ด้วย 2 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบแรก ให้เป็นการเปิดรับการบริจาคทุก ๆ วันศุกร์ปีละ 3 ครั้ง โดย 1 ครั้ง ให้อยู่ในช่วงท้ายของเดือนรอมฎอน ตามมัสยิดต่าง ๆ ของภูมิภาคเดิมของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโรงเรียนดรุณารอทะสทุกคน พร้อม ๆ กับแจกจ่ายหนังสือ

เชิญร่วมงานการกุศลประจำปีของโรงเรียนจำนวนหมู่บ้านละ 50 ฉบับ เป็นอย่างน้อย ส่วนรูปแบบต่อมา คือ การให้คณะครูและเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาตลอดจนศิษย์เก่าโรงเรียนดรุณารอทะสกุศลทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบสรรหาผู้มาร่วมงานการกุศลโดยให้รับผิดชอบหนังสือเชิญคนละ 50 ฉบับ

2) โครงการครูอุปถัมภ์และโครงการพี่ดูแลน้อง โดยโครงการครูอุปถัมภ์และโครงการพี่ดูแลน้อง เป็นกิจกรรมที่ถอดแบบมาจากโครงการแม่อุปถัมภ์ มีรูปแบบการดำเนินการโดยการให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะสกุศลทั้ง 117 คน ตลอดจนศิษย์เก่าทุกคนที่สามารถติดต่อได้ มีหน้าที่รับผิดชอบกระปุกออมสินเพื่อการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการสมทบทุนการศึกษาคนละ 10 กระปุก ในปีแรก และเพิ่มจำนวนกระปุกปีละ 3 กระปุก ในปีต่อ ๆ มา ซึ่งครูแต่ละท่านสามารถจะนำกระปุกเหล่านั้นไปให้กับเพื่อน ๆ หรือญาติมิตรที่สนใจในการบริจาคและทำการจัดเก็บส่งมายังฝ่ายงานหอพักเดือนละครึ่ง โดยผู้ที่สามารถจัดเก็บเงินบริจาคได้มากในลำดับ ที่ 1-3 จะมีรางวัลและโล่เชิดชูเกียรติจากผู้บริหารในทุก ๆ ปี

3) การจัดตั้งธุรกิจโรงเรียนเพื่อเด็กด้อยโอกาส โดยการจัดตั้งธุรกิจโรงเรียนเพื่อเด็กด้อยโอกาส ให้เป็นการต่อยอดธุรกิจมูลนิธิบ้านเด็กกพร้าปัญญาเลิศที่มีแต่เดิมอยู่แล้ว คือ ร้านขายเสื้อผ้าและชุดยูนิฟอร์มโรงเรียน โดยขอสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี่ยศูนย์เปอร์เซ็นต์จากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศและหน่วยงานการกุศลอิสลามอื่น ๆ ในพื้นที่ ประกอบกับเงินบริจาคจากโครงการครูอุปถัมภ์และโครงการพี่ดูแลน้องมาเป็นงบประมาณตั้งต้นในการเปิดร้านค้าขายส่ง ร้านค้าโรงเรียน เลี้ยงปลาน้ำจืดเชิงพานิชย์ ทำสวนมะพร้าว น้ำหอม และการลงทุนสวนปาล์ม

ข้อเสนอแนะรูปแบบการสรรหางบประมาณเพื่อการสมทบการจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ในขั้นต้น เป็นรูปแบบการสรรหางบประมาณที่ทุกคนมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร คณะครู นักเรียนเด็กด้อยโอกาส นักเรียนทั่วไป ศิษย์เก่าหอพักโรงเรียนดรุณารอทะสกุศล ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนต่าง ๆ ตามภูมิลำเนาเดิมของเด็กด้อยโอกาสทุกคน จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการดำเนินการดังกล่าวเป็นการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาาร่วมกันอย่างแท้จริงสอดคล้องกับการให้สัมผาศต่อไป

“จากที่เราได้ร่วมแสดงความเห็น เราได้มีบทสรุปให้มีการสรรหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมซึ่งเป็นงบประมาณประจำด้วย 4 แนวทางด้วยกัน คือ การจัดงานการกุศลประจำปี โครงการครูอุปถัมภ์ โครงการพี่ดูแลน้อง และการทำธุรกิจของโรงเรียน คือ เราจะ ขอความร่วมมือกับมัสยิตต่างตามภูมิลำเนาเดิมของลูก ๆ ของเราผ่านกรรมการหมู่บ้านนั้น ๆ โดยให้มีการเปิดรับบริจาคปีละ 3 ครั้ง ทุก ๆ วันศุกร์ โดย 1 ครั้ง ขอให้อยู่ในช่วงท้ายของเดือนรอมฎอน และเราก็จะให้มีการแจกหนังสือเชิญร่วมกินชาประจำปีของโรงเรียนเราในคราวเดียวกันด้วยครับ อย่างน้อยหมู่บ้าน

ละ 50 ฉบับ ในขณะที่เดียวกัน คณะครูตลอดจนศิษย์เก่าทุกคนต้องมีส่วนในการรับผิดชอบสรรหาผู้มาร่วมงานการกุศลคนละ 50 ฉบับ ถ้าหากันทุกคนก็ถือว่ามากพอสมควรแล้ว ต่อมาเราเห็นว่าควรต่อยอดโครงการแม่อุปถัมภ์เป็นโครงการครูอุปถัมภ์และโครงการพี่ดูแลน้องด้วย ก็ใช้รูปแบบเดียวกันครับ ซึ่งวิธีการสรรหางบประมาณ ก็คือ ครูทั้ง 117 คน ตลอดจนศิษย์เก่าทุกคนที่สามารถติดต่อได้ ให้นำหน้าที่รับผิดชอบกระปุกออมสินคนละ 10 กระปุก ในปีแรก และเพิ่มจำนวนกระปุกปีละ 3 กระปุก ในปีต่อ ๆ มา ซึ่งครูแต่ละท่านสามารถจะนำกระปุกเหล่านั้นไปให้กับเพื่อน ๆ หรือญาติมิตรที่สนใจในการบริจาคและทำการจัดเก็บส่งมายังฝ่ายงานหอพักเดือนละครั้ง โดยใครหามาได้มากที่สุดเราก็เห็นว่าควรมีรางวัลให้ด้วยครับ นอกจากนี้ให้ต่อยอดเป็นร้านอัลลัยตามให้ขายของส่งด้วย โดยให้มูลนิธิออกเงินต้นทุนแต่เป็นการกู้แบบไม่มีดอกเบี้ย และให้เอาเงินจากอุปถัมภ์ทั้งสองมาสมทบอีกทางหนึ่งด้วย และที่เราจะให้ทำ ก็จะเป็นด้านการเลี้ยงปลาในน้ำจืดเชิงพานิชย์ การทำสวนมะพร้าว น้ำหอม และการลงทุนสวนปาล์ม และอื่น ๆ ซึ่งการเลี้ยงปลาในน้ำจืด เป็นการใช้งบเพิ่มเติมของโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว คือ บ่อปลาขนาดกว้าง 1 ไร่ จำนวน 3 บ่อ มาดำเนินการจัดทำเชิงพานิชย์อย่างจริงจัง พร้อม ๆ กับการใช้สอยน้ำจากบ่อปลาดังกล่าวในการทำสวนมะพร้าว น้ำหอมอย่างเป็นระบบในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งคิดว่าต้องใช้งบประมาณมากอยู่เหมือนกัน แต่มันคือระยะยาวที่นำลงทุนครับ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1

4.2.4.2 ปัญหาการบริการอาหารแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพัก

ปัญหาต่อมาในการจัดการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณบารอกะฮู เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับงบประมาณโดยตรง คือ ปัญหาการบริการอาหารเด็กด้อยโอกาสประจำหอพัก โดยเฉพาะในการบริการอาหารแก่นักเรียนดังกล่าวในมื้อเช้าและมื้อเย็น และทั้ง 3 มื้อในวันหยุด กล่าวคือ ในวันเรียนปกติ นักเรียนเด็กด้อยโอกาสจะได้รับการบริการอาหารกลางวันร่วมกับนักเรียนทั่วไประดับปฐมวัยและประถมศึกษาโดยการบริหารจัดการงบประมาณสมทบของรัฐบาลตามโครงการอาหารกลางวันให้ครบนักเรียนทุกคนทั้งโรงเรียนทั้งเด็กนักเรียนทั่วไปและเด็กด้อยโอกาส ส่วนอาหารเช้าและอาหารเย็นตลอดจนอาหารทั้ง 3 มื้อ ในวันหยุด สำหรับเด็กด้อยโอกาสหอพักโรงเรียนดรุณบารอกะฮูจะมีการบริการโดยการให้ฝ่ายการเงินโรงเรียนนำงบประมาณเหลือจากส่วนฝ่ายงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมาเจียดให้ตามความเหมาะสม ประกอบกับมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศได้มีการสมทบเพิ่มเติมอีกเดือนละ 35,000 บาท ซึ่งรวมแล้วยังไม่เป็นที่เพียงพอตามมาตรฐานสถานรับเลี้ยงเด็กของรัฐที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ

อาหารวันละ 18 บาท ส่งผลให้การบริการอาหารเช้าและอาหารเย็นตลอดจนอาหารทั้ง 3 มื้อ ในวันหยุดของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโรงเรียนดรุณารอจะฮุได้ไม่ดีเท่าที่ควรดังบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“โรงเรียนดรุณารอจะฮุของเราให้บริการอาหารเช้าและอาหารเย็นแก่เด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาที่ประจำอยู่หอพักโดยการนำงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรการสมทบด้านอาหารกลางวันระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาจากรัฐบาลในราคาหัวละ 20 บาท มาบริหารจัดการบริการร่วมกัน โดยยึดให้นักเรียนอนุบาลและประถมศึกษาได้กินอาหารเช้าให้ได้ตามมาตรฐานเสียก่อน แล้วที่เหลือเราก็มารับบริหารจัดการเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสในระดับมัธยมต่อไป ซึ่งมีจำนวน 217 คน และส่วนมากแล้ว อาหารมื้อเย็นสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมก็จะเป็นอาหารชนิดเดียวกันที่ได้รับการบริการในมื้อกลางวัน คือ แม่บ้านจะทำเพื่อไว้ที่เดียวเลยคะ ส่วนอาหารเช้าและอาหารทั้ง 3 มื้อ ในวันหยุด ก็จะทำกันโดยเอาเงินเหลือจากฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนมาเจียดให้ตามความเหมาะสม ซึ่งมูลนิธิเองก็มีการสมทบเดือนละ 35,000 บาท แต่ก็ยังไม่เป็นที่เพียงพอตามที่ควร ทำให้อาหารดังกล่าวอาจไม่เพียงพอในบางมื้อ และอาจไม่ได้ตามมาตรฐานเช่นเดียวกันกับการบริการอาหารหอพักทั่วไปของสถานรับเลี้ยงเด็กของรัฐในหลาย ๆ มื้อเลยก็ว่าได้คะ ซึ่งของรัฐเขาจะมีเงินอุดหนุนค่าอาหารมื้อละ 18 บาท ต่อคน แล้ววันละ 3 มื้อ ก็ 54 บาท ต่อวันแล้วคะ แล้วถ้าของเราก็วันหนึ่งก็ 217 คน คูณ 54 บาท ก็เป็น 11,718 บาท แล้วคะ แล้วเดือนหนึ่งละคะ ก็คูณ 30 นี่ก็สามแสนห้ากว่าแล้วคะ มันไม่เพียงพอคะ แต่เราก็อยู่ได้คะ บริหารจัดการเท่าที่มีคะ คือเราไม่จำเป็นต้องได้เท่าจำนวนเงินตามมาตรฐานหรือคะ สักครึ่งหนึ่งก็หรูแล้วคะ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 6

จากสภาพปัญหาการบริการอาหารแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักที่ยังไม่ได้มาตรฐานในขั้นต้น กล่าวได้ว่า การบริการอาหารแก่เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอจะฮุยังมีความเหลื่อมล้ำในระดับที่สูงกับการบริการอาหารของสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสของรัฐเมื่อมองในเชิงงบประมาณการจัดตั้งเพื่อการเลี้ยงอาหารเป็นการเฉพาะ และเพื่อให้ปัญหาดังกล่าวจะได้รับการแก้ไขจากความเห็นของทุกภาคส่วนร่วมกัน ผู้วิจัยได้นำปัญหาดังกล่าวมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกกลุ่มเป้าหมายร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหาด้วยรูปแบบการสนทนากลุ่ม มีมติเห็นพ้องต้องกันโดยเสนอแนะให้มีการสรรหางบประมาณสนับสนุนประจำตั้งแนวทางแก้ปัญหาในปัญหาการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนการจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ในขั้นต้น กล่าวคือ ได้มีการเสนอแนะการ

สรรหางบประมาณมาสมทบด้วย 4 แนวทาง คือ การจัดงานการกุศลประจำปี การขอรับบริจาค เดือนรอมฎอน โครงการครูอุปถัมภ์และโครงการพี่ดูแลน้อง และการจัดตั้งธุรกิจโรงเรียนเพื่อเด็ก ด้อยโอกาส โดยการจัดงานการกุศลให้เป็นการจัดงานประจำปี มีนักเรียนเด็กด้อยโอกาสตลอดจน บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์และมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศทุกคน รับผิดชอบหนังสือเชิญคนละ 50 ฉบับ ส่วนการรับบริจาคเดือนรอมฎอน ให้เป็นการเปิดรับบริจาค จากมัสยิดต่าง ๆ ตามภูมิลำเนาเดิมของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสทุกคน ในขณะที่โครงการครูอุปถัมภ์ และโครงการพี่ดูแลน้องให้เป็นกิจกรรมที่ถอดแบบมาจากโครงการแม่อุปถัมภ์ มีรูปแบบการ ดำเนินการโดยการให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮ์ทั้ง 117 คน ตลอดจนศิษย์เก่าทุกคนที่สามารถติดต่อได้ มีหน้าที่รับผิดชอบกระปุกออมสินเพื่อการสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสด้านการสมทบทุนการศึกษาคนละ 10 กระปุก ในปีแรก และเพิ่มจำนวนกระปุกปีละ 3 กระปุก ในปีต่อ ๆ มา และสุดท้ายคือ การจัดตั้งธุรกิจโรงเรียน โดยเปิดร้านค้าขายส่ง ร้านค้าโรงเรียน เลี้ยงปลาน้ำจืดเชิงพานิชย์ ทำสวนมะพร้าว น้ำหอม และการลงทุนสวนปาล์ม

ข้อเสนอแนะรูปแบบการสรรหางบประมาณเพื่อการสมทบการจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ โดยเฉพาะด้านการบริการอาหารในขั้นต้น เป็นรูปแบบการสรรหางบประมาณที่ทุกคนมีส่วนร่วม ประกอบไปด้วย ผู้บริหาร คณะครู นักเรียนเด็กด้อยโอกาส นักเรียนทั่วไป ศิษย์เก่าหอพักโรงเรียน ดาร์ลุบารอกะฮ์ ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนต่าง ๆ ตามภูมิลำเนาเดิมของเด็กด้อยโอกาสทุกคน จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการดำเนินการดังกล่าวเป็นการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาาร่วมกันอย่างแท้จริง สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“เรื่องการบริหารอาหารนี้ เป็นที่รู้กันแล้วว่า เราไม่สามารถให้กับเด็ก ๆ ได้ อย่างเต็มที่ ดังนั้น เราก็จำเป็นต้องขอบริจาค ถ้าดูในส่วนของข้าวสาร คืออัลฮัมดุลิลลาฮ์ ข้าวสารเรามีเพียงพอต่อการกินตลอดทั้งปี บางครั้งเรายังจะต้องเอาออกไปขาย เพราะกลัวไม่ทันกิน กลัวจะเสีย เราจึงมีวิธีการต่าง ๆ ในการหางบประมาณ สมทบ อย่างเช่นร้านอัลฮัยตาม ก็เป็นส่วนหนึ่งครับ ทั้งนี้ จากการที่เราได้ร่วมกันคุย มีบทสรุปเป็นข้อเสนอแนะ คือ เราจะเปิดขอบริจาคเป็นงานประจำปี ซึ่งก่อนหน้านี้ เราไม่เคยทำ แล้วก็เราจะขอจากมัสยิดต่าง ๆ ทั่วพื้นที่ที่มีลูก ๆ ของเรามาอยู่กับเรา ด้วยครับ อันนี้ขอเป็นปีละ 3 ครั้ง ในทุก ๆ วันศุกร์ และครั้งหนึ่งให้เป็นช่วงรอมฎอน และสิ่งที่เราได้เห็นร่วมกันต่อมา คือ เราเห็นว่าควรต่อยอดโครงการแม่อุปถัมภ์เป็น โครงการครูอุปถัมภ์และโครงการพี่ดูแลน้องด้วย ก็ใช้รูปแบบเดียวกันครับ ซึ่งวิธีการ สรรหางบประมาณ ก็คือ ครูทั้ง 117 คน ตลอดจนศิษย์เก่าทุกคนที่สามารถติดต่อได้ ให้มีหน้าที่รับผิดชอบกระปุกออมสินคนละ 10 กระปุก ในปีแรก และเพิ่มจำนวน

กระปุกปีละ 3 กระปุก ในปีต่อ ๆ มา ซึ่งเงินที่ได้มาเราจะทำการต่อยอดโดยการนำไปลงทุนในกิจการ ร้านค้าขายส่ง การเลี้ยงปลาน้ำจืดเชิงพาณิชย์ การทำสวนมะพร้าว น้ำหอม และการลงทุนสวนปาล์ม และอื่น ๆ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 7

4.2.4.3 ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบหอพักอย่างเคร่งครัด

จากการศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้านการจัดสวัสดิการ ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบหอพักอย่างเคร่งครัด เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่มีความสำคัญควรจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและทันทั่วทั้งที่ เพราะเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ประจำวันของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่จะต้องประสบเจอในทุก ๆ วัน เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับ 3 ประเภทบุคคล คือ นักเรียน ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพัก โดยในส่วนของนักเรียนเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบต่าง ๆ ของหอพักอย่างเคร่งครัด ส่วนผู้ปกครอง คือ การไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตนผิดระเบียบหอพักของนักเรียน ในขณะที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรทางการศึกษาเอง คือ การไม่ถือปฏิบัติตามมติการประชุมอย่างเคร่งครัดตลอดจนการเปลี่ยนแปลงมติการประชุมโดยพลการดังประกฏในบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“อีกปัญหาหนึ่งในการจัดการหอพักที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน คือ การที่นักเรียนหอพักไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนกำหนดขึ้นมา ซึ่งเมื่อเรามาดูอย่างละเอียดแล้ว จะเห็นว่า ปัญหานี้ไม่ใช่มาจากเด็กอย่างเดียว แต่มันเป็นปัญหาที่มาจากผู้ปกครองของเด็กและตัวครูผู้ดูแลเด็กเองด้วยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพราะเราดูกันจริง ๆ ที่เด็ก ๆ ไม่ค่อยเท่าไร เพราะครูก็ไม่ค่อยเข้มงวดสักเท่าไร คือการไม่เอาจริงเอาจังในการเอาโทษหรือการสร้างจิตสำนึกความรู้สึกผิด แม้กระทั่งจากความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การลักเล็กขโมยน้อย การพูดจาก้าวร้าวหรือขู่เช้ยเพื่อนร่วมหอพัก และอื่น ๆ ในขณะที่เกี่ยวกับผู้ปกครอง ก็คือ ผู้ปกครองไม่ค่อยเอาตัวกับการขับเคลื่อนมาตรการต่าง ๆ ของหอพัก คือมาปล่อยก็ปล่อยเลย ฉันทันทีไม่รู้แล้ว โดยเฉพาะการปฏิบัติตนที่ผิดระเบียบหอพักในขณะที่มาทำการเยี่ยมบุตรหลาน เช่น การมาเยี่ยมบุตรหลานในเวลาเรียน การไม่ปล่อยให้บุตรหลานขึ้นมალะหมาดมาอะห้ร่วมกับเพื่อนตอนผู้ปกครองมาเยี่ยม และอื่น ๆ ส่วนที่เกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษาเอง ก็คือ การที่บุคลากรไม่ถือปฏิบัติตามมติการประชุมอย่างเคร่งครัดตลอดจนในบางครั้งยังมีการทำการเปลี่ยนแปลงมติการประชุม

ที่ได้มีการลงมติด่วนกันแล้วไปพร้อมกันนำไปดำเนินการโดยไม่มีภาระให้ผู้บริหารทราบ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 11

จากสภาพปัญหาในชั้นต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่มโดยการนำประเด็นปัญหาดังกล่าวมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิและคณะผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มเป้าหมายมาหารือร่วมกันเพื่อหาข้อเสนอที่จะสามารถเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาในอนาคต มีบทสรุปแนวทางการแก้ปัญหาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียน ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่บุคลากรโรงเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ผู้ปกครองนักเรียน สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ปกครองนักเรียน ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหา 3 ประการด้วยกัน คือ การจัดอบรมระเบียบหอพักสำหรับผู้ปกครอง การทำหนังสืออนุญาตให้ทำโทษนักเรียนผิดระเบียบได้ และการรายงานพฤติกรรมนักเรียนรายคนผ่านกลุ่มไลน์ เพื่อสร้างความเข้าใจและย้ำเตือนถึงกฎระเบียบหอพักที่ผู้ปกครองทุกคนจะต้องให้ความตระหนักและพัฒนาร่วมกัน

2) นักเรียน ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน ได้มีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาโดยการปรับประคองในการทำดีด้วยกิจกรรมเด็กดีของอัลลอฮ์ เป็นกิจกรรมสะสมคะแนนที่นักเรียนทุกคนจะมีแบบฟอร์มรูปแบบหนึ่งที่มีคะแนนสะสมเบื้องต้นในแต่ละเดือนจำนวน 100 คะแนน และเมื่อนักเรียนได้ทำการละเมิดกฎระเบียบ 1 ข้อ ซึ่งแต่ละข้อจะมีค่าคะแนนที่แตกต่างกัน ให้ทำการตัดคะแนนดังกล่าวลงในจำนวนค่าคะแนนที่ได้ตกลงกันไว้ 3 ฝ่าย ในกรณีนี้ ในกรณีที่ผู้ปกครองได้ละเมิดกฎหอพัก ให้ทำการตัดคะแนนนักเรียนแทน และเมื่อครบรอบหนึ่งเดือนแล้ว นักเรียนจะโดนคาดโทษดังรายละเอียดต่อไปนี้

- กรณีถูกหัก 10-14 คะแนน ไม่อนุญาตออกนอกบริเวณสถานศึกษาในเดือนถัดไปเป็นเวลาหนึ่งเดือนเต็ม
- กรณีถูกหัก 15-25 คะแนน ให้มีคาบเรียนท่องจำอัลกุรอานและทำกิจกรรมจิตอาสาในช่วงวันหยุดเพิ่มเติมเป็นเวลา 1 วัน
- กรณีถูกหัก 35-45 คะแนน ให้มีคาบเรียนท่องจำอัลกุรอานและทำกิจกรรมจิตอาสาในช่วงวันหยุดเพิ่มเติมเป็นเวลา 2 วัน
- กรณีถูกหัก 45-55 คะแนน ให้มีคาบเรียนท่องจำอัลกุรอานและทำกิจกรรมจิตอาสาในช่วงวันหยุดเพิ่มเติมเป็นเวลา 3 วัน และเพิ่มเติมในช่วงปิดภาคการเรียนอีกเป็นเวลา 1 วัน ต่อจำนวนของค่าคะแนนดังกล่าวในรอบ 1 เดือน

- นักเรียนหอพักที่มีคะแนนสะสมทั้งเดือนไม่ถึง 45 คะแนน ให้ทำกิจกรรมจิตอาสาในช่วงวันหยุดเพิ่มเติมเป็นเวลา 3 วัน และกิจกรรมออกตะแวงหีในช่วงปิดภาคการเรียนอีกเป็นเวลา 3 วัน
- นักเรียนหอพักที่มีคะแนนสะสมทั้งเดือนไม่ถึง 35 คะแนน ให้ทำกิจกรรมจิตอาสาในช่วงวันหยุดเพิ่มเติมเป็นเวลา 3 วัน และออกตะแวงหีในช่วงปิดภาคการเรียนอีกเป็นเวลา 3 วัน พร้อมทั้งให้ผู้ปกครองมาทำหนังสือสัญญาข้อตกลงกับผู้บริหาร
- นักเรียนที่มีคะแนนสะสม 95-100 สามารถให้ผู้ปกครองมารับกลับได้ในวันหยุด ท้ายเดือนหรือเดือนละไม่เกิน 1 ครั้ง ในกรณีที่ทางบ้านมีการจัดงานสำคัญ
- ผลสถิติคะแนนของนักเรียนหอพักแต่ละคนจะถูกเรียนให้ผู้ปกครองทราบในทุก ๆ วัน ผ่านกลุ่มไลน์นักเรียนหอพักโรงเรียนดรุณารอบนอก

3) เจ้าหน้าที่บุคลากรโรงเรียน และสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเจ้าหน้าที่บุคลากรโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดการนิเทศติดตามอย่างจริงจังจากผู้บริหาร ดังนั้น จึงได้มีการเสนอแนะให้มีการจัดการประชุมประจำหอพักรายสัปดาห์ขึ้นมา โดยมีตัวแทนของผู้บริหารเข้าร่วมรับฟังตลอดจนทำการรายงานสรุปการประชุมต่อผู้บริหารเป็นลายลักษณ์อักษรสัปดาห์ 1 ครั้ง และเห็นควรให้ผู้บริการลงทำการนิเทศเกี่ยวกับประเด็นขั้นต้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยการสุ่มตรวจตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะรูปแบบการแก้ปัญหาการไม่ให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามระเบียบหอพักอย่างเคร่งครัดในขั้นต้น เป็นรูปแบบแก้ไขที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาร่วมกันแก่ทั้ง 2 สถาบัน คือ สถาบันครอบครัวและสถาบันทางการศึกษา โดยสถาบันครอบครัวมีผู้ปกครองและนักเรียนเป็นองค์ประกอบร่วม ในขณะที่สถาบันทางการศึกษามีคณะครู เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพัก และผู้บริหารเป็นองค์ประกอบร่วม จึงกล่าวได้ว่า รูปแบบการดำเนินการดังกล่าวเป็นรูปแบบการขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาาร่วมกันอย่างแท้จริงสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“การที่นักเรียนหอพักไม่มีการปฏิบัติตามระเบียบหอพักอย่างเคร่งครัดนั้น ส่วนหนึ่งมาจากที่บุคลากรทางการศึกษาของเราเองที่ไม่ค่อยให้ความสนใจครับ เพราะต่างคนก็จะคิดว่า มันคือหน้าที่ของผู้ดูแลหอพัก เราคือสอนอย่างเดียว ทั้ง ๆ ที่เด็กก็ได้ทำผิดซึ่งหน้าอย่างโจ่งแจ้ง ประเด็นนี้กล่าวได้ว่า เป็นเรื่องที่เป็นผลมาจากการขาดการนิเทศติดตามของผู้บริหารด้วยก็ว่าได้ เขาจึงหลวมตัว และเมื่อเราได้พูดคุยกันแล้ว เราคิดว่า เราจำเป็นจะต้องปฏิรูปรูปแบบใหม่ ด้านเด็กนักเรียนก็ต้องเพิ่มความเข้มข้น ทั้งบทลงโทษและการสร้างแรงจูงใจ ซึ่งเราเห็นว่า จะให้ผู้ปกครองมาทำหนังสือยินยอมให้ทำโทษ และก่อนหน้านั้นเราก็จะให้มีการอบรมระเบียบต่าง ๆ ของ

หอพัก เพื่อให้เขาได้รับทราบอย่างชัดเจน ในส่วนของเด็ก ให้มีการจัดทำกิจกรรม เด็กดีของอัลลอฮ์โดยมีแบบฟอร์มสะสมคะแนน ซึ่งนักเรียนทุกคนจะมีแบบฟอร์ม รูปแบบหนึ่งที่มีคะแนนสะสมเบื้องต้นในแต่ละเดือนจำนวน 100 คะแนน และเมื่อ นักเรียนได้ทำการละเมิดกฎระเบียบ 1 ข้อ ให้ตัดคะแนนดังกล่าวลงในจำนวนค่า คะแนนที่ได้ตกลงกันไว้ ซึ่งแต่ละข้อจะมีค่าคะแนนที่แตกต่างกันตามที่ทางหอพักได้ กำหนดไว้แล้ว และในส่วนของบุคลากรทางศึกษาบางส่วนที่ปฏิบัติตามมติการประชุม แฉมในบางครั้งยังทำการเปลี่ยนแปลงมติการประชุมที่ได้มีการลงมติร่วมกันแล้ว พร้อมกับนำไปดำเนินการกับนักเรียนหอพักโดยไม่มีการแจ้งให้ผู้บริหารทราบ อันนี้ เราเห็นว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการขาดการนิเทศติดตามจากผู้บริหาร ดังนั้น จึง ได้มีการเสนอแนะให้มีการจัดการประชุมประจำหอพักรายสัปดาห์ขึ้นมา โดยให้มี ตัวแทนของผู้บริหารเข้าร่วมรับฟังตลอดจนทำการรายงานสรุปการประชุมต่อ ผู้บริหารเป็นลายลักษณ์อักษรสัปดาห์ 1 ครั้ง”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 7

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษา โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู เป็นการทำการศึกษาค้นคว้าการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู โดยมีขอบเขตการวิจัย 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้าน การจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

การวิจัยนี้ได้ใช้โรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นกรณีศึกษา กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 28 คน ประกอบไปด้วย ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้บริหารมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ จำนวน 3 คน ตัวแทนบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู จำนวน 2 คน ตัวแทนเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู จำนวน 3 คน ตัวแทนพี่เลี้ยงเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู จำนวน 2 คน ตัวแทนครูนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู จำนวน 8 คน ตัวแทนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู จำนวน 5 คน และตัวแทนศิษย์เก่าเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลุบารอกะฮู จำนวน 3 คน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบของการการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่มโดยใช้แนวคำถามการสนทนากลุ่มร่วมกับการใช้บันทึกภาคสนามและเทปบันทึกเสียงเป็นเครื่องมือช่วย และจากการค้นคว้าเอกสารและสื่อวิชาการต่าง ๆ ทางโลก อินเทอร์เน็ตมาเป็นองค์ประกอบร่วม

ในการทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ระดับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตีความ และระดับการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล โดยในแต่ละระดับได้มีการนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์แบ่งเป็นหมวดหมู่แล้วทำการตีความเพื่อสร้างข้อสรุปเบื้องต้นจนสามารถนำไปอธิบายความสัมพันธ์ของกลุ่มข้อมูลต่าง ๆ พร้อม ๆ กับการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลตลอดจนทำการคัดแยกข้อมูลที่ไม่ต้องการออกเป็นระยะ ๆ

ส่วนกระบวนการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลด้วยรูปแบบสามเส้า (triangulation method) ว่าเมื่อมีรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่หลากหลายแล้ว ข้อมูลที่ได้มายังมีความเหมือนคงเส้นคงวาหรือสอดคล้องกันหรือไม่ ได้แก่ ด้านข้อมูล คือ เวลา สถานที่ และผู้ให้ข้อมูล ด้านผู้วิจัยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ช่วยผู้วิจัยทั้ง 3 และด้านวิธีการ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการใช้เอกสาร

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ เป็นการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการ นำเสนอออกเป็น 2 ส่วน ด้วยกัน คือ ผลการศึกษาสภาพ และผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการ พัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ด้านการจัด การศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

5.1.1 ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อย โอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนา ทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อย โอกาสโรงเรียนดรุณารออะฮ์ ตำบลบานา อำเภอมือง จังหวัดปัตตานี สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านการจัดการศึกษา

โรงเรียนดรุณารออะฮ์เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสอนศาสนาอิสลาม เปิดรับ นักเรียนทั่วไปและนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับชั้น ฝึกงาน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 1,229 คน แยกเป็นนักเรียนชาย 553 คน นักเรียนหญิง 676 คน จำนวนนักเรียนดังกล่าวมีนักเรียนเด็กด้อยโอกาสจำนวน 354 คน แยกเป็นชาย 88 คน หญิง 265 คน แยกเป็นระดับปฐมวัยจำนวน 30 คน ประถมศึกษาจำนวน 107 คน มัธยมศึกษาจำนวน 217 คน และระดับฝึกงานจำนวน 13 คน โดยนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยและประถมศึกษาจะเป็น การเรียนแบบไป-กลับ ส่วนระดับมัธยมศึกษาและระดับฝึกงานจะเป็นการเรียนแบบอยู่หอพัก ประจำ

มีการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสแบบควบคู่รายวิชาสามัญศาสนา ศาสนาด้วยหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2560 และหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษา ปี พุทธศักราช 2546 ฉบับปรับปรุง ปีพุทธศักราช 2555 ตามลำดับ โดยนักเรียนเด็กด้อยโอกาสหญิง ระดับมัธยมศึกษาจะมีการเรียนรู้รายวิชาศาสนาด้วยรูปแบบการเรียนแบบฮาลาเกาะห์เพิ่มเติมทุกคืน ในขณะที่นักเรียนชายจะมีรายวิชาการท่องจำอัลกุรอานด้วยระบบสติฟิน(STIFin) เป็นการเพิ่มเติม ทุกวัน ส่วนการจัดการศึกษาระดับนักเรียนฝึกงาน เป็นการจัดการเรียนรู้การฝึกฝนทักษะชีวิตและ ทักษะอาชีพประเภทต่าง ๆ พร้อมกับการบำเพ็ญประโยชน์แทนบุญคุณโรงเรียนตลอดระยะเวลา 1 ปีการศึกษา โดยนักเรียนเด็กด้อยโอกาสทุกคนจะได้รับสิทธิพิเศษด้านการศึกษาสงเคราะห์ฟรีหลาย

รายการ ได้แก่ ค่าธรรมเนียม ค่าหอพัก ค่าอาหาร 3 มื้อ ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเสื้อผ้านักเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียนศาสนา ค่ารักษาพยาบาลเบื้องต้น และค่าสวัสดิการการประกันชีวิตตลอดระยะเวลาการอยู่หอพัก โดยนักเรียนที่จะได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าวต้องเป็นเด็กด้อยโอกาสที่มีเงื่อนไขครบ 3 ประการ คือ เป็นเด็กกำพร้าหรือเด็กยากจนหรือเด็กด้อยโอกาสประเภทอื่นประจำหอพัก โรงเรียนดรุณารอกะฮะ มีหนังสือรับรองการเป็นผู้มีฐานะยากจนจากผู้นำชุมชน และผ่านการรับรองจากเจ้าหน้าที่ผู้คัดกรอง

2) ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต

การพัฒนาทักษะชีวิตแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮะ แบ่งรูปแบบการพัฒนาก่อเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรกเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษา และรูปแบบที่ 2 เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตที่จำเป็นสำหรับนักเรียนฝึกงาน โดยรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษา เป็นการพัฒนาด้วยโครงการตริปิยะฮะ มีรูปแบบการพัฒนาที่เกี่ยวกับการอบรมขัดเกลาจิตใจด้วยหลักคุณธรรมจริยธรรมศาสนาอิสลาม ประกอบไปด้วย 9 กิจกรรมย่อย ได้แก่ กิจกรรมโฮมรูมคุณธรรมเช้า-เย็น กิจกรรมตริปิยะฮะ 1 นาที คาบกิจกรรมศาสนาและคาบอุสเราะฮะ กิจกรรมประกวดบอร์ดความรู้คุณธรรม กิจกรรมออกตะวะห์เชิญชวนผู้คนสู่ความดี กิจกรรมอ่านความดีให้ผู้ปกครองและเพื่อนฟัง กิจกรรมตะหลิม กิจกรรมฟังบายน และกิจกรรมกีฬามูลลีย์

ส่วนรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตเฉพาะสำหรับนักเรียนระดับฝึกงาน เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตเพิ่มเติมแก่นักเรียนฝึกงานเพื่อให้มีความพร้อมมากที่สุดในการออกไปสู่สังคมภายนอกอย่างมีคุณภาพ ได้แก่ การพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ และการพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน โดยการพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุขเป็นกิจกรรมการพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมศาสนาด้วยการจัดกระบวนการขัดเกลาจิตใจและการเรียนรู้ตำราศาสนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับมารยาทและการขัดเกลาจิตใจทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยภาคทฤษฎีเป็นการเรียนรู้ด้วยแบบเรียนหนังสือศาสนาโบราณสายปอนาะดั้งเดิมเกี่ยวกับการขัดเกลาจิตใจด้วยรูปแบบฮาลาเกาะห์ประกอบกับกิจกรรมการรำลึกในทุกคำคืน

โดยทักษะการบริหารจัดการ เป็นการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการโดยการแต่งตั้งนักเรียนฝึกงานเป็นที่เลี้ยงดูแลหอพักโดยมีเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักเป็นที่ปรึกษา มีภาระงานฝ่ายต่าง ๆ ที่ต้องแบ่งกันรับผิดชอบจำนวน 7 ฝ่ายด้วยกัน คือ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอียาดัต ฝ่ายอนามัย ฝ่ายต้อนรับแขก ฝ่ายความสะอาด และฝ่ายปกครอง

ในขณะที่การพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐาน เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการใช้ชีวิตจริงโดยการจัดอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตลอดทั้งปีการศึกษาในสัดส่วน 80/20 เพื่อสร้างเยาวชนด้วยโอกาสที่จะสามารถออกไปดำรงชีพพร้อมกับสังคมภายนอกได้อย่างปกติสุขและประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด ได้แก่ ทักษะความซื่อสัตย์ในการทำงาน ทักษะการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทักษะการเผื่อแผ่และเชิญชวนสู่ความดี ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการตระหนักรู้ในตน ทักษะการสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการเข้าใจผู้อื่น และทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

3) ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ

โรงเรียนดรุณารอกระษได้มีการพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาส แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษา และการพัฒนาทักษะอาชีพเฉพาะสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับฝึกงาน โดยการพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมเป็นกิจกรรมการพัฒนาอาชีพรายสัปดาห์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนประจำหอพักทุกคนสามารถเลือกเข้าลงทะเบียนเรียนรู้และฝึกปฏิบัติได้ตามความสมัครใจ ตามความเหมาะสมของช่วงเวลาการจัดการศึกษาโรงเรียนดรุณารอกระษ โดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดกิจกรรมในวันเสาร์โดยกลุ่มพี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักร่วมกันรับผิดชอบ ปัจจุบันโรงเรียนดรุณารอกระษได้มีการจัดการฝึกทักษะอาชีพตามความสนใจของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสแล้ว 25 รายการ ได้แก่ ยาหม่องสมุนไพร พิมเสนน้ำ นวดแผนไทย บัญหมักชีวภาพ เกษตรพอเพียง ดอกไม้เกสรัดปลา การเลี้ยงปลาตุ๊ก ผ้าบาติก ขนมซี หน้ากากอนามัย น้ำสมุนไพร เทียนหอมสปาอะโรมา เบเกอรี่ ขนมปุ๋ยฝ้าย กระเป๋าผ้า ปลอกหมอน หมวกไหมพรม พวงกุญแจแก้ว ไอศกรีมประดิษฐ์ตุ๊กตา ขนมไทย ฝ้ามัดย้อม และเทียนเจลแฟนข้าวเหนียว

ส่วนการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นฝึกงาน เป็นการจัดการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างเป็นระบบ แบ่งออกเป็นทักษะอาชีพหลักและทักษะอาชีพเสริม มีคาบเรียนและฝึกปฏิบัติงานสอดคล้องกับตารางการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยทักษะอาชีพหลักประกอบไปด้วย 7 อาชีพ ได้แก่ การตัดเย็บ การประกอบอาหาร การสอน การงานธุรการ การจัดการร้านค้าขนาดย่อม การเกษตร และการรับเลี้ยงเด็กเล็ก ในขณะที่ทักษะอาชีพเสริมได้แก่ การจัดการฌาปนกิจศพ การสอนศาสนาแก่ผู้สูงวัยตามหมู่บ้าน การเลี้ยงปลาน้ำจืด และการเลี้ยงเป็ด

4) ด้านการจัดการสวัสดิการ

โรงเรียนดรุณารอกระษได้มีการจัดสวัสดิการแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และระดับฝึกงาน ใน 4 ประเด็นด้วยกัน ได้แก่ สวัสดิการ

ทุนการศึกษา สวัสดิการอาหาร สวัสดิการที่พัก และสวัสดิการการประกันสุขภาพ โดยสวัสดิการ ทุนการศึกษา ได้มีการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส 7 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ ทุนการศึกษาเด็กด้อยโอกาสเรียนดีมีความประพฤติดี ทุนการศึกษาแม่อุปถัมภ์ ทุนการศึกษานักเรียนชานาวิ 3 ทุนการศึกษาทั่วไป ทุนการศึกษาเฉพาะนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยและประถมศึกษา และทุนการศึกษาฉุกเฉินในขณะที่ การจัดสวัสดิการการสงเคราะห์อาหาร เป็นการจัดเลี้ยงอาหารหลักสำหรับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโรงเรียนดรุณารอบอักษพรวันละ 3 มื้อ ตลอดจนการบริการอาหารเสริมต่าง ๆ คือ อาหารแก้มวย อาหารว่างช่วงทบทวนบทเรียน อาหารว่างวันหยุด

ส่วนการจัดการสงเคราะห์ที่พัก เป็นการเปิดให้นักเรียนเด็กด้อยโอกาสสามารถถึงการบริการหอพักฟรีทุกรายการ ได้แก่ การบริการหอพัก ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุดประจำหอพัก ห้องครัว ห้องละหมาด ห้องน้ำ ห้องพยาบาล ระบบความปลอดภัย เตียนนอน ตู้เก็บของ น้ำอุปโภค บริโภค ไฟฟ้า และอื่น ๆ ตลอดจนเครื่องใช้ส่วนตัวในบางโอกาส อาทิ อุปกรณ์การเรียน แชมพู ยาสีฟัน ผงซักฟอก ผ่าอนามัย จาน ชาม ถ้วย แก้ว ช้อน ส้อม และอื่น ๆ ตามความเหมาะสมของความเดือดร้อนของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสแต่ละราย ฟรีตลอดทั้งปีการศึกษา และการบริการสวัสดิการสุดท้ายสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบอักษ คือ สวัสดิการการประกันสุขภาพสงเคราะห์ เป็นการซื้อประกันสุขภาพโดยการสมทบปีละ 350 ต่อคน ทำให้นักเรียนเด็กด้อยโอกาสได้มีสิทธิได้รับการสวัสดิการ 7 รายการฟรีตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบานา ตลอดทั้งปีการศึกษา ได้แก่ สวัสดิการประสบอุบัติเหตุ แขน ขา หัก หลุด แผลฉีกขาด ต้องเย็บ 300-500 บาท สวัสดิการเสียชีวิต 10,000 บาท สวัสดิการนอนโรงพยาบาล คืนละ 200 บาท สวัสดิการสมทบครึ่งราคาในกรณีที่มีค่าใช้จ่ายจากการรักษาพยาบาล สวัสดิการสมทบค่าน้ำมันครึ่งราคาในกรณีจำเป็นต้องนำไปรักษายังภูมิลำเนาเดิม สวัสดิการทุนการศึกษา 300 บาท และ อัครศรัย วาตภัย หรืออุทกภัย ไม่เกินรายละ 10,000 บาท

5.1.2 ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบอักษ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ

ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบอักษ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านการจัดการศึกษา

จากศึกษาพบว่า โรงเรียนดรุณารอกะฮ์มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนด้านการจัดการศึกษาจำนวน 4 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนไม่ได้มาตรฐาน ปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ไม่ทั่วถึง ปัญหาการขาดแคลนครูสอนศาสนาภาคค่ำ ปัญหาการขาดแคลนครูชำนาญการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ และปัญหาการขาดระบบการติดตามศิษย์เก่า

โดยปัญหาทักษะการอ่านและทักษะการเขียนไม่ได้มาตรฐาน ได้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว 2 ระยะ โดยระยะแรกเป็นการแก้ปัญหาด้วยการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนเดิมที่นักเรียนจะย้ายมาอยู่กับโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ในการคัดกรองและกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านเขียนอย่างเข้มข้นล่วงหน้า ส่วนระยะที่ 2 เป็นแก้ปัญหาด้วยความร่วมมือฝ่ายงานต่าง ๆ ภายในโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ด้วยกันเอง คือ การจัดค่ายพัฒนาทักษะภาษา และการพัฒนาทักษะการอ่านเขียนด้วยรูปแบบขั้นเตรียม

ส่วนปัญหาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ไม่ทั่วถึง ได้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว 3 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 ให้มีการจัดตั้งเครือข่ายสภาองค์กรการกุศลแล้วให้มีการวางระบบการดำเนินกิจกรรมการสงเคราะห์แบบเกื้อหนุนอย่างเป็นระบบในทิศทางเดียวกัน ขั้นตอนที่ 2 ให้มีการจัดระบบการสงเคราะห์และการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย และขั้นตอนที่ 3 ให้มีการจัดตั้งกองทุนและการเพิ่มงบประมาณการสนับสนุน

ในขณะที่ปัญหาปัญหาการขาดแคลนครูสอนศาสนาภาคค่ำ ได้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีการสรรหาผู้จัดการสอนทดแทนเป็นการเฉพาะ มีหน้าที่รับผิดชอบการสอนภาคค่ำคนละ 2 คับ หรือมากกว่าตามความเหมาะสม มีรูปแบบการสอนตามแผนการสอนและโครงสร้างการเรียนรู้ประจำปีตลอดจนมีการนิเทศติดตามเดือนละ 1 ครั้ง และให้มีการจ่ายค่าสินน้ำใจตามมาตรฐานที่ควรได้รับ

และสำหรับปัญหาการขาดระบบการติดตามศิษย์เก่า ได้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้มีการจัดตั้งสมาคมศิษย์เก่านักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮ์ เพื่อเป็นการติดตามสภาพความเป็นอยู่ของศิษย์เก่าตลอดจนทำการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบจนเขาเหล่านั้นสามารถดำรงชีพได้ด้วยตนเองในที่สุด โดยมีการประชุม 2 เดือนละครั้ง เพื่อการวางแผนและติดตามความคืบหน้ากิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะอาชีพแก่กลุ่มเป้าหมายตลอดจนการระดมระดมการดำเนินการเป็นระยะ ๆ โดยงบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศในเบื้องต้น

2) ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต

จากศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอกะฮุ ด้านการพัฒนาทักษะชีวิตที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน พบว่า มีจำนวน 3 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาการไม่ประสงค์เรียนต่อระดับชั้นฝึกงาน ปัญหาการขาดองค์ความรู้ด้านการพยาบาลของพี่เลี้ยง และปัญหาการขาดการเป็นแบบอย่างที่ดี

โดยปัญหาการไม่เรียนต่อระดับชั้นฝึกงาน ได้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาด้วย 3 ประการ โดยประการที่ 1 ให้มีการประชาสัมพันธ์ตลอดจนแสดงความสามารถความสามารถของนักเรียนฝึกงานด้านต่าง ๆ ในรูปแบบที่หลากหลายเท่าที่โอกาสจะเอื้อ ส่วนประการถัดมา ให้มีการมอบทุนการศึกษานักเรียนฝึกงานพร้อม ๆ กับการจัดทัศนศึกษาต่างจังหวัดเฉพาะสำหรับนักเรียนที่จะเรียนต่อ และประการสุดท้าย ให้มีการเพิ่มความเข้มงวดในการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองถึงระเบียบและเงื่อนไขต่าง ๆ ในการรับสมัครนักเรียนใหม่โดยเฉพาะในประเด็นการร่วมเป็นนักเรียนจิตอาสาหลังจากจบการศึกษาระดับอิสลามศึกษาตอนปลาย

ส่วนปัญหาปัญหาการขาดองค์ความรู้ด้านการพยาบาลของพี่เลี้ยง ได้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยการให้มีการจัดการพัฒนาทักษะดังกล่าวแก่นักเรียนฝึกงานอย่างเป็นทางการ มีรูปแบบการพัฒนา 2 ระยะ โดยการอบรมระยะแรก เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนาทักษะการพยาบาลเบื้องต้นและทักษะการดูแลผู้ป่วยเชิงจิตวิทยาที่ถูกต้องจำนวน 40 ชั่วโมง ส่วนการอบรมในระยะต่อเนื่อง ให้เป็นการอบรมการทบทวนองค์ความรู้และสร้างความชำนาญการอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 2 เดือน

ในขณะที่ปัญหาปัญหาการขาดการเป็นแบบอย่างที่ดี ได้มีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยการให้มีการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดรุณารอกะฮุทุกคน ในช่วงเวลาเช้าแถวของทุกวันอาทิตย์และวันพฤหัสบดี มีรูปแบบการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การกรอกแบบฟอร์มมาฆาอัลลอฮ์หลังการปฏิบัติ การสร้างแรงจูงใจด้วยการตั้งชื่อระหว่างปฏิบัติ และการกรอกแบบฟอร์มอินชาอัลลอฮ์เป็นสัญญาใจกับพระเจ้าก่อนการปฏิบัติ

3) ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ

จากศึกษาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอกะฮุด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการดังกล่าวที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจำนวน 3 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาการขาดการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะอาชีพ ปัญหาการขาดความต่อเนื่องของการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ และปัญหาเวลาไม่เพียงพอในการทำกิจกรรมส่วนตัวและการบ้านของนักเรียนหอพัก โดยปัญหาการขาดการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้การพัฒนาทักษะอาชีพ ได้มีการเสนอแนะวิธีการ

เพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ขึ้นจำนวน 2 คณะ โดยคณะแรก เป็นคณะนิเทศจากภายใน ดำเนินการนิเทศด้วย 2 รูปแบบ คือ การนิเทศหลักตามมาตรฐานการนิเทศทั่วไปเดือนละ 1 ครั้ง และการนิเทศย่อยเชิงกัลยาณมิตร สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ส่วนคณะนิเทศที่ 2 เป็นคณะนิเทศติดตามจากภายนอก ดำเนินการนิเทศติดตามการดำเนินการจัดการเรียนรู้ภาคการเรียนรู้อะไร 1 ครั้ง

ส่วนปัญหาการขาดความต่อเนื่องของการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ ได้มีการเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว 3 ประการ ประการแรก ให้มีการพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนและความต้องการของตลาดเป็นหลัก ประการที่ 2 ให้มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนสำหรับกิจกรรมวันเสาร์ออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้กลุ่มหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมจากองค์กรภายนอกโดยการสับเปลี่ยนกัน ส่วนอีก 4 กลุ่ม ให้เข้าร่วมกิจกรรมตามปกติของหอพักนักเรียน และประการสุดท้าย คือ การประชาสัมพันธ์ระเบียบการขออนุญาตการเข้ามาจัดกิจกรรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ในขณะที่ปัญหาสุดท้ายในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ด้านการพัฒนาอาชีพ คือ ปัญหาความไม่เพียงพอของเวลาในการทำกิจกรรมส่วนตัวและการบ้านของนักเรียนหอพัก ได้มีการเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาคาดความต่อเนื่องของการจัดกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพในขั้นต้น กล่าวคือ ให้มีการพัฒนาหลักสูตรทักษะอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนและความต้องการของตลาดเป็นหลัก ให้มีการแบ่งกลุ่มนักเรียนสำหรับกิจกรรมวันเสาร์ออกเป็น 5 กลุ่ม โดยให้กลุ่มหนึ่งเข้าร่วมกิจกรรมจากองค์กรภายนอกโดยการสับเปลี่ยนกัน ส่วนอีก 4 กลุ่ม ให้เข้าร่วมกิจกรรมตามปกติของหอพักนักเรียน และให้มีการประชาสัมพันธ์ถึงระเบียบการขออนุญาตการเข้ามาจัดกิจกรรมทั้งระยะสั้นและระยะยาวอย่างเข้มงวดและทั่วถึง

4) ด้านการจัดการสวัสดิการ

จากศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะส ด้านการจัดการสวัสดิการที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน พบว่า มีจำนวน 3 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณการบริหารจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ ปัญหาการบริการอาหารแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพัก และปัญหาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบหอพักอย่างเคร่งครัด โดยปัญหาการขาดแคลนงบประมาณการบริหารจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ ได้มีการเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้มีการสรรหางบประมาณสนับสนุนประจำจาก 4 แนวทาง คือ การจัดงานการกุศลประจำปี เป็นการเปิดรับบริจาคตามมัสยิดต่าง ๆ ตามภูมิภาคนาเดิมของเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะในเดือนรอมฎอน โครงการครูอุปลักษณ์และพี่ดูแลน้อง โดยให้คณะครูและศิษย์เก่าหอพักโรงเรียนดรุณารอทะสรับผิดชอบนำไปตั้งในพื้นที่ ต่าง

ๆ ที่ตนเองคิดว่าสมควร คนละ 10 กระปุก และการจัดตั้งธุรกิจต่าง ๆ ของโรงเรียนบนฐานของการต่อยอดธุรกิจทุนจากทรัพยากรที่มีอยู่เดิมแล้ว ได้แก่ ร้านค้าขายส่ง ร้านค้าสหกรณ์โรงเรียน การเลี้ยงปลาน้ำจืดเชิงพาณิชย์ การทำสวนมะพร้าวน้ำหอม และการลงทุนสวนปาล์ม

ส่วนปัญหาปัญหาการบริการอาหารแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสประจำหอพัก ได้มีการเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยให้มีการสรรหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมโดยมีรูปแบบเดียวกันกับข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณการบริหารจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ในขั้นต้น เพราะวิเคราะห์แล้วเห็นว่า ทั้ง 3 ปัญหา ในขั้นต้น มีสาเหตุหลักมาจากประเด็นเดียวกัน คือ การขาดแคลนงบประมาณสนับสนุน

และปัญหาสุดท้ายของการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะยานด้านการจัดการสวัสดิการ คือ ปัญหาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบหอพักอย่างเคร่งครัด ได้มีการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่ครอบคลุม 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ปกครองนักเรียน และเจ้าหน้าที่บุคลากรโรงเรียน โดยการจัดทำกรอบระเบียบหอพักสำหรับผู้ปกครองการทำหนังสืออนุญาตให้ทำโทษนักเรียนผิดระเบียบ ตลอดจนการรายงานพฤติกรรมนักเรียนรายคนผ่านกลุ่มไลน์ เพื่อสร้างความเข้าใจและยึดถือจนถึงกฎระเบียบหอพักที่ผู้ปกครองทุกคนจะต้องให้ความตระหนักและพัฒนาร่วมกัน ในส่วนของนักเรียน ให้มีการแก้ปัญหาโดยกิจกรรมเด็กดีของอัลลอฮ์ เป็นกิจกรรมหักคะแนนจาก 100 คะแนน จนถึง 0 คะแนน โดยในแต่ละระดับช่วงชั้นของคะแนนที่ได้จะมีผลต่อการได้รับรางวัลและการได้รับการลงโทษ ในขณะที่ส่วนของเจ้าหน้าที่บุคลากรโรงเรียน ให้มีการจัดการประชุมประจำหอพักการนิเทศการดูแลหอพักรายสัปดาห์ขึ้นมา โดยให้มีตัวแทนของผู้บริหารเข้าร่วมรับฟังตลอดจนให้มีการทำการรายงานสรุปการประชุมต่อผู้บริหารเป็นลายลักษณ์อักษรสัปดาห์ 1 ครั้ง

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากบทสรุปผลการศึกษการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะยานในขั้นต้น พบว่า โรงเรียนดรุณารอทะยานเป็นโรงเรียนเอกชนประเภทหนึ่ง สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เปิดจัดการศึกษาแบบควบคุมรายวิชาสามัญและรายวิชาศาสนาอิสลาม มีนักเรียนทั้งสิ้นจำนวน 1,229 คน (รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนดรุณารอทะยาน, 2562:4) ในขณะที่เจ้าหน้าที่บุคลากรทางการศึกษามีทั้งสิ้นจำนวน 117 เป็นอัตราส่วนในระดับปฐมวัยเฉลี่ยแล้วอยู่ในจำนวนผู้เรียน 17 คน ต่อครู 1 คน ระดับประถมศึกษาอยู่ในจำนวนผู้เรียน 27 คน ต่อครู 1 คน และระดับมัธยมศึกษาอยู่ในจำนวนผู้เรียน 18 คน ต่อครู 1 คน เป็นสัดส่วนที่ได้มาตรฐานเกินเป้าตามกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ คือ อัตราส่วนนักเรียน 30 คน ต่อครู 1 คน (ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับ

มัธยมศึกษา, 2549 : หมวดที่ 3) และจากจำนวนนักเรียนทั้งหมด มีกลุ่มนักเรียนที่เป็นเด็กด้อยโอกาสทั้งนักเรียนชายและนักเรียนหญิงรวมเป็นจำนวน 354 คน หรือร้อยละ 28.80 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมด ถือได้ว่าเป็นจำนวนมากพอสมควร ในทางกลับกัน กลับมีนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่เรียนจบระดับการศึกษาภาคบังคับและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละปีในจำนวนน้อยมาก จึงไม่เป็นเรื่องแปลกที่งานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง ได้ทำการศึกษา พบว่าระยะเวลาที่มีนักเรียนเด็กด้อยโอกาสอยู่ประจำในความดูแลของสถานสงเคราะห์มากที่สุด คือระหว่าง 1-3 ปี ซึ่งเป็นระยยะเวลาน้อยมากเมื่อเทียบกับหลักสูตรสถานศึกษาประจำวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง ที่มีหลักสูตรตลอดการจัดการศึกษาร่วม 10 ปี ทำให้เด็กด้อยโอกาสที่จะได้รับการอบรมสั่งสอนตลอดจนได้รับการฝึกทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะสามารถออกไปใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ มีจำนวนน้อยมาก (พระมหาประเวช สมสมัย, 2552:187)

ในการนี้ จากจำนวนนักเรียนเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอกะฮฮในชั้นต้น ประกอบกับบทสรุปข้อมูลการจัดการศึกษาสงเคราะห์ของโรงเรียนดรุณารอกะฮฮ เห็นได้ว่าโรงเรียนดรุณารอกะฮฮ คือหนึ่งในโรงเรียนการกุศลที่มีการจัดการศึกษาสงเคราะห์แก่เด็กด้อยโอกาสในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีความตระหนักในประเด็นดังกล่าวเป็นอย่างดี ดังที่ได้มีการจัดแนวทางการพัฒนานักเรียนเด็กด้อยโอกาสด้วยรูปแบบเฉพาะ ครอบคลุมด้านต่าง ๆ จำนวน 4 ด้าน ด้วยกัน คือ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ ตอบโจทย์วิสัยทัศน์นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่กำหนดไว้ว่า “เด็กด้อยโอกาสทุกคนต้องมีสิทธิและโอกาสในการรับบริการการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้มีทักษะชีวิตและอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเอง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ” (นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส, 2548:8) ตลอดจนยังสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “จากมือบนสู่มือล่าง” การดำเนินงานขององค์การสาธารณประโยชน์อิสลาม กรณีสึกษา มูลนิธิศรัทธาชนเพื่อการศึกษาและเด็กกำพร้า ที่พบว่า มีเด็กกำพร้าที่มีฐานะยากจนอยู่ในความดูแลของมูลนิธิศรัทธาชนเพื่อการศึกษาและเด็กกำพร้าจำนวน 1,500 คน ทั่วประเทศ ซึ่งเด็กกำพร้าเหล่านั้นจะได้รับการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้สามารถมีศักยภาพในการพัฒนาตนเองจนสามารถเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอย่างมีคุณภาพได้ในอนาคต ประกอบไปด้วย การจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษา การส่งเสริมอาชีพ และการจัดให้มีหอพักฟรี (ณรงค์ ฉิมวิเศษ, 2554:บทคัดย่อ)

และเพื่อให้การจัดการการศึกษาสงเคราะห์สามารถดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพในทุกสภาพการณ์ของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสทุกคน โรงเรียนดรุณารอกะฮฮยังได้มีการสงเคราะห์ด้าน

การสวัสดิการเป็นการเพิ่มเติมอีกหลายประการ ได้แก่ การสงเคราะห์ทุนการศึกษา อาหาร ที่พักและการประกันสุขภาพ โดยการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษา ประกอบด้วย 7 ทุนด้วยกัน อาทิ ทุนการศึกษาเด็กกำพร้าและยากจนเรียนดีมีความประพฤติดี ทุนการศึกษาแม่อุปถัมภ์ ทุนการศึกษาลูกเขิน และอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง ในประเด็นการศึกษา ความต้องการต่อสวัสดิการในการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ด้านทั่วไป พบว่า เด็กส่วนใหญ่ในสถานสงเคราะห์หรือสถานรับเลี้ยง มีความต้องการเงินทุนการศึกษาจนจบหลักสูตรขั้นพื้นฐานหรือกระทั่งทุนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป มีอยู่จำนวนร้อยละ 59.6 และรองลงมา มีความต้องการให้จัดหางานให้ทำระหว่างเรียน เพื่อที่จะสามารถนำปัจจัยดังกล่าวมาเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ นอกเหนือจากการบริการที่ทางสถานรับเลี้ยงได้หยิบยื่นให้ฟรีแล้ว (พระมหาประเวศ สมสมัย, 2552: บทคัดย่อ)

ในขณะที่การจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ด้านอาหาร ที่พัก และการประกันสุขภาพแก่เด็กด้อยโอกาส เป็นการบริการโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ เช่นกัน โดยการบริการที่พักเป็นหอพักในรูปแบบแยกชัดเจนระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ตลอดจนมีการแยกพักระหว่างนักเรียนแต่ละช่วงชั้นอีกด้วย ประกอบไปด้วยห้องประกอบต่าง ๆ ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องนั่งเล่น ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องรับแขก ห้องฝึกทักษะอาชีพ ห้องประชุมขนาดเล็ก สนามฟุตบอล สวนดอกไม้ โรงอาหาร ตู้เก็บของ เตียงนอน อุปกรณ์ที่นอน อุปกรณ์ไฟฟ้า ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำอุปโภคและบริโภค ระบบการซ่อมบำรุงตลอดจนระบบการรักษาความปลอดภัยด้วยกล้องวงจรปิดและยามรักษาความปลอดภัยตลอด 24 ชั่วโมง ฟรี ส่วนการจัดการสวัสดิการการประกันสุขภาพ นอกที่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสจะมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลฟรีแล้วยังมีสิทธิได้รับการสวัสดิการต่าง ๆ ตามระเบียบและข้อบังคับของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบานา ได้แก่ สวัสดิการประสพอุบัติเหตุ 300-500 บาท สวัสดิการเสียชีวิต 10,000 บาท สวัสดิการนอนโรงพยาบาล คินละ 200 บาท สวัสดิการสมทบค่าน้ำมันครั้งราคาในกรณีจำเป็นต้องนำไปรักษายังภูมิลำเนาเดิม สวัสดิการทุนการศึกษา 300 บาท และ สวัสดิการอัครภักดิ์ วาตภักดิ์ หรืออุทภักดิ์ ไม่เกินรายละ 10,000 บาท เพราะในความเป็นจริงแล้วเด็กด้อยโอกาสเหล่านั้น ไม่ใช่จะขาดแต่เพียงการเข้าถึงการศึกษาที่ดีอย่างเดียว แต่ยังขาดปัจจัยเสริมของการดำรงชีพอีกมากมาย โดยเฉพาะในการใช้ชีวิตในสถานสงเคราะห์ที่อาจขาดการได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดเนื่องจากจำนวนเด็กด้อยโอกาสที่มีจำนวนสูงของบางสถานสงเคราะห์ ศาสนาอิสลามจึงได้ให้ความสำคัญกับการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสเป็นอย่างมากโดยเฉพาะเด็กกำพร้า ดังวิถันนะของท่านศาสดาแห่งอิสลาม ความว่า “ฉันและผู้อุปการะเด็กกำพร้าจะได้อยู่ในสวรรค์เช่นนี้แล้วท่านร่อซูลได้ชูนิ้วชี้และนิ้วกลางขึ้น แล้วแยกออกจากกันเล็กน้อย” (บุคอรีย์, 5304, 1997 : 1151)

การบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะยานด้านการจัดการศึกษา มีรูปแบบการจัดการที่แตกต่างกันระหว่างนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น กล่าวคือ นักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาจะได้รับการจัดการศึกษาสงเคราะห์แบบโรงเรียนเฉพาะที่มีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบอยู่หอพักประจำ ต่างกับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับปฐมวัยและประถมศึกษาที่จะเป็นการจัดการศึกษาแบบไป-กลับ และการที่โรงเรียนดรุณารอทะยานมีการกำหนดให้มีรูปแบบการจัดการศึกษาแบบโรงเรียนประจำเฉพาะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น เพราะมีแนวคิดที่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสในช่วงอายุ 0-12 ปี ควรจะมีเวลาในช่วงเยาว์อยู่กับผู้ปกครองหรือญาติที่น้องที่มีความสามารถในการดูแลได้ดีมากกว่าการดูแลและเอาใจใส่จากระบบการจัดการของโรงเรียนประจำ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยของ ชูรินทร์ ขวัญทอง (2545:100-102) ที่ได้ศึกษาเรื่อง กระบวนการส่งคนสงเคราะห์กับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดปัตตานี พบว่า ในการบริหารจัดการส่งคนสงเคราะห์สำหรับเด็กด้อยโอกาสในช่วงวัยอนุบาลและประถมศึกษาชั้นนั้น รัฐควรมุ่งเน้นการปฏิบัติงานที่ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเด็กด้อยโอกาสก่อนเป็นลำดับแรกโดยการสนับสนุนองค์ความรู้และงบประมาณให้ผู้ปกครองได้มีศักยภาพในการดูแลเด็กด้อยโอกาสดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพก่อนที่จะแก้ปัญหาโดยการจัดส่งให้สถานสงเคราะห์เด็กดูแลเป็นลำดับถัดไป จึงเห็นได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะยานทั้ง 2 รูปแบบในขั้นต้น เป็นรูปแบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาสงเคราะห์ที่สอดคล้องกับนโยบายการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสของรัฐบาลที่ได้กำหนดให้มีการแบ่งรูปแบบการให้บริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสออกเป็น 3 รูปแบบ ในลักษณะเดียวกันกับการให้บริการการศึกษาสำหรับเยาวชนทั่วไป คือ การจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบ และการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้เน้นด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์เพื่อให้เป็นการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสที่มุ่งให้ความช่วยเหลือจนสามารถจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เทียบเท่าคนทั่วไป (นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส, 2548 : 30) เป็นการดำเนินการจัดการศึกษาแบบให้เปล่าตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในลักษณะอยู่ประจำ และแบบไป-กลับ ซึ่งเป็นรูปแบบการจัดการการศึกษาในลักษณะเดียวกันที่โรงเรียนดรุณารอทะยานได้ดำเนินการอยู่กับนักเรียนเด็กด้อยโอกาส ต่างกันตรงที่โรงเรียนดรุณารอทะยานไม่ได้รับบสนับสนุนการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์จากภาครัฐแต่อย่างใด แต่จะเป็นการสนับสนุนโดยภาคเอกชนด้วยตนเอง

ในขณะที่โรงเรียนดรุณารอทะยานได้ให้ความสำคัญด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์ดังกล่าวมาแล้ว เพื่อเป็นเตรียมความพร้อมแก่เด็กด้อยโอกาสให้สามารถพึ่งพาตนเองตลอดจนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้จริง โรงเรียนดรุณารอทะยานยังได้มีการพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพอย่างเข้มข้นแก่เด็กด้อยโอกาสระดับมัธยมศึกษาเป็นการเพิ่มเติมอีกด้วย โดยเฉพาะใน

ระดับชั้นฝึกงานซึ่งเป็นระดับสุดท้ายในหลักสูตรการพัฒนาเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอ
กะฮ โดยมีการพัฒนาทักษะชีวิตด้วยโครงการตรีปิยะฮ ซึ่งเมื่อทำการศึกษาและวิเคราะห์แล้วพบว่า
โครงการตรีปิยะฮเป็นอีกโครงการหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน
เด็กด้อยโอกาสได้จริง เป็นการพัฒนาทักษะคุณธรรมจริยธรรมด้วย 9 กิจกรรม คือ กิจกรรมโฮมรูม
คุณธรรมเช้า-เย็น กิจกรรมตรีปิยะฮ 1 นาที คาบกิจกรรมศาสนาและอุสเราะห์ กิจกรรมแข่งขันจัด
บอร์ดความรู้คุณธรรม กิจกรรมออกตะวะห์เชิญชวนผู้คนสู่ความดี กิจกรรมอ่านความดีให้ผู้ปกครอง
และเพื่อนฟัง กิจกรรมตะหลิม กิจกรรมฟังบายน และกิจกรรมกียามุลลัยล

จากกิจกรรมดังกล่าว ในแต่ละวัน นักเรียนเด็กด้อยโอกาสทุกคนจะได้รับการขัดเกลาจิตใจ
ตลอดจนฝึกฝนทักษะชีวิตในหัวข้อเดียวกันจำนวนวันละ 20 ครั้ง เป็นอย่างน้อย เป็นการตอบโจทย์
การแก้ปัญหาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเด็กด้อยโอกาสในห้วงเวลาสั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี
สอดคล้องกับความหมายของคำว่า “ทักษะ ที่หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการ
กระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือการกระทำอย่างบ่อย ๆ ครั้ง”
(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2552) สอดคล้องกับรูปแบบการบัญญัติศาสนกิจในศาสนา
อิสลามที่จะมีการประทานชุดพระโองการจากคัมภีร์อัลกุรอานบางส่วนทยอยลงมาเป็นชุด ๆ ตาม
วาระเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในห้วงเวลานั้น ๆ เปรียบเสมือนนาฬิกาปลุกที่คอยย้ำเตือน
และโน้มน้าวกระตุ้นความรู้สึกรู้จักเกิดเป็นสิ่งคอยย้ำเตือนให้หมู่ชนผู้ศรัทธาอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรม
เรื่อยมา (รูสนานี ดอเลาะ, 2559:31)

และเมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนฝึกงาน เป็นรูปแบบการ
พัฒนาทักษะชีวิตเพิ่มเติมจากระดับมัธยมศึกษาไปอีกขั้นหนึ่ง พบว่า มีรูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิต
ด้วย 2 ประเภท คือ การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการพัฒนา 13 ทักษะชีวิตพื้นฐานที่
จำเป็น โดยทักษะการบริหารจัดการเป็นการแต่งตั้งนักเรียนเด็กด้อยโอกาสระดับฝึกงานเป็นพี่เลี้ยง
คอยดูแลกิจกรรมหอพักใน 7 ฝ่ายงาน ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายอียาตัด ฝ่าย
อนามัย ฝ่ายต้อนรับแขก ฝ่ายความสะอาด และฝ่ายปกครอง ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า ทักษะ
ดังกล่าวล้วนเป็นทักษะชีวิตที่มีความสำคัญมากกับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสในระดับดังกล่าว ซึ่งล้วน
เป็นทักษะที่นักเรียนทุกคนจำเป็นต้องนำไปปรับใช้จริงในอนาคตอันใกล้ โดยเฉพาะกับสภาพ
สังคมภายนอกปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งในภาวการณ์แข่งขันที่สูงนั้น ผู้ที่จะประสบความสำเร็จได้
มากที่สุดคือผู้ที่มีทักษะการบริหารจัดการที่ดีนั่นเองสอดคล้องกับคำอธิบายของ สุนทร โคตรบรรเทา
(2554:10-11) ที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบหลักของทักษะการบริหารจัดการที่จะทำให้ผู้บริหารคน
หนึ่งเป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ ทักษะด้านวิชาการ
ในการบริหารจัดการที่ผู้บริหารจัดการจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจและชำนาญการเกี่ยวกับวิธีการ

กระบวนการ ตลอดจนกลวิธีต่าง ๆ ในการดำเนินกิจการ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารจัดการ ที่ผู้บริหารจัดการจะต้องมีความสามารถในการประคับประคองทรัพยากรมนุษย์ไปทั่วองค์กร พร้อม ๆ กับการกำกับให้ทุกปัจเจกบุคคลเกิดวัฒนธรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด และทักษะด้านความคิดรวบยอดในการบริหารจัดการที่ผู้บริหารจัดการจะต้องมีความสามารถในการมองเห็นและกำกับการเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ขององค์กรจนประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความรู้หรือจากการเก็บเกี่ยวประสบการณ์มาอย่างยาวนาน (สันติ บุญภิรมย์, 2552:43-44) (สุนทร โคตรบรรเทา, 2554:10-11) ต่อโจทย์กระบวนการบริหารจัดการหอพักที่นักเรียนฝึกงานมีหน้าที่รับผิดชอบและฝึกปฏิบัติงานตลอดระยะเวลาทั้งปี การศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้า ๆ จนเกิดเป็นทักษะความชำนาญในที่สุด

และสำหรับการพัฒนาทักษะชีวิตประเภทที่ 2 สำหรับเด็กด้อยโอกาสระดับฝึกงาน เป็นการพัฒนาทักษะชีวิตพื้นฐานที่สำคัญ 13 ทักษะชีวิต และทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข โดยองค์ประกอบของทักษะชีวิตพื้นฐานที่สำคัญ 13 ทักษะชีวิต ได้แก่ ทักษะความซื่อสัตย์ในการทำงาน ทักษะการรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทักษะการเผื่อแผ่และเชิญชวนสู่ความดี ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดทางบวกอย่างสร้างสรรค์ ทักษะในการสื่อสารระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการตระหนักรู้ในตน ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและระหว่างกลุ่ม ทักษะการแย้งและปฏิเสธ ทักษะการเข้าใจผู้อื่น และทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

ส่วนทักษะคุณธรรมจริยธรรมมารยาทดีและครอบครัวเป็นสุข ได้แก่ ทักษะการพูดที่อ่อนน้อม การเดินที่เรียบร้อย การพับผ้าที่ประณีต การทำอาหารและการจัดครัวที่มีเสน่ห์ การพูดจาระหว่างสามีภรรยา การต้อนรับแขก การสวมใส่เสื้อผ้า การบำเพ็ญประโยชน์ การรักษาเวลา และการยิ้ม ตลอดจนการซึมซับวิถีชีวิตความเป็นสุภาพสตรีจากการถอดแบบคุณลักษณะเฉพาะของอาจารย์มัธยม สาเมื้อะ จึงกล่าวได้ว่า ทักษะชีวิตต่าง ๆ ในขั้นต้น ล้วนเป็นทักษะชีวิตที่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสทุกคนจะต้องได้รับการฝึกฝนจนเกิดเป็นไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงในอนาคตอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุขที่ได้กำหนดถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 9 ประการตามการกำหนดขององค์การช่วยเหลือเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ได้แก่ ทักษะการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ ทักษะในการประเมินศักยภาพและความสามารถของตนเองในสถานการณ์ซับซ้อนเฉพาะหน้า ทักษะการจัดลำดับและหาทางเลือก ทักษะในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการเลือกทางที่เหมาะสมที่สุด ทักษะในการสื่อสารที่ดีเพื่อการถ่ายทอดและการตัดสินใจต่อตนเองและผู้อื่นที่ดี ทักษะในการเลี่ยงการปฏิเสธหรือการเจรจาต่อรองที่ยังคงไว้ซึ่งประโยชน์อันชอบธรรมของตนเอง

ตลอดจนยังคงไว้เช่นกันซึ่งการรักษาน้ำใจต่อกัน ทักษะการควบคุมอารมณ์ของตนเองตลอดจนควบคุมอารมณ์ผู้ใต้บังคับบัญชา ทักษะการแสดงความคิดเห็นและพฤติกรรมที่ดีภายใต้แรงกดดันที่รุนแรง ทักษะการพัฒนาและปรับเปลี่ยนแนวคิดทัศนคติสู่ทางบวกของตนเองและผู้เกี่ยวข้อง และทักษะการใช้เหตุผลเชิงวิชาการโน้มน้าวใจผู้อื่นให้มีความเห็นคล้อยตามและสนับสนุนแนวคิดตลอดจนการกระทำที่ถูกต้อง” (กรมสุขภาพจิตกระทรวงสาธารณสุข, 2541)

ในขณะเดียวกัน เมื่อทำการพิจารณาถึงข้อปลีกย่อยของทักษะชีวิตต่าง ๆ ทั้ง 13 ทักษะที่โรงเรียนดรุณารอทะสรุได้กำหนดไว้ ยังเห็นชัดถึงความสอดคล้องกับองค์ประกอบทักษะชีวิตพื้นฐานตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ 4 องค์ประกอบ คือ ทักษะการตระหนักรู้ ให้ความสำคัญ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่นในแต่ละสถานการณ์ที่เหมาะสม ทักษะการคิดและการวิเคราะห์ในการตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตลอดจนไม่เป็นการสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ทักษะการจัดการกับอารมณ์ใฝ่ต่ำและความเครียดทั้งระยะสั้นและระยะยาว และทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นรูปแบบที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมแต่ละระดับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) และในเวลาต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังได้นำองค์ประกอบทักษะชีวิตที่สำคัญทั้ง 4 มาเป็นหลักในการสร้างโครงสร้างการจัดการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับช่วงอายุของนักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551, 1-5) ซึ่งได้ชี้ชัดแล้วถึงความสอดคล้องทั้งยังครอบคลุมในทุก ๆ ด้านกับองค์ประกอบและปลีกย่อยประเด็นต่าง ๆ ของแต่ละทักษะชีวิตที่ทางโรงเรียนดรุณารอทะสรุได้กำหนดขึ้นไว้ทุกประการ

ส่วนการพัฒนาทักษะอาชีพแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสรุ พบว่าโรงเรียนดรุณารอทะสรุมีการพัฒนาอาชีพที่หลากหลาย มีรูปแบบการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ โดยรูปแบบที่ 1 เป็นกิจกรรมรายสัปดาห์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนประจำหอพักทุกคนสามารถเข้ามาฝึกอาชีพต่าง ๆ ตามความสมัครใจ เป็นการฝึกอาชีพที่ไม่มีการกำหนดชนิดทักษะอาชีพที่จะจัดการอบรมไว้ชัดเจนล่วงหน้า แต่จะมีการจัดการฝึกอบรมตามมติการประชุมระหว่างที่เลี้ยงนักเรียนฝึกงาน ครูเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักและเด็กด้อยโอกาสประจำหอพักโดยจะมีการประชุมเป็นระยะ ๆ ในทุกสัปดาห์ ดังที่ได้ทำการฝึกอบรมแล้ว อาทิ การทำยาหม่องสมุนไพร นวดแผนไทย เกษตรพอเพียง การเลี้ยงปลาน้ำจืดชนิดต่าง ๆ การประกอบอาหารคาวหวานชนิดต่าง ๆ การทำเบเกอรี่ชนิดต่าง ๆ การทำขนมไทยชนิดต่าง ๆ การถนอมอาหาร การทำไอศกรีม การตัดเย็บ กระเป๋า ผ้า ผ้ามัดย้อม การทำผ้าบาติก และอื่น ๆ ทำให้นักเรียนแต่ละคนมีความสุขที่มีโอกาสฝึกฝนทักษะอาชีพอันหลากหลายตามความสนใจของแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดความเครียดได้เป็นอย่างดี

ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาประเวศ สมสมัย(2552:193) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการสวัสดิการด้านการจัดการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสวัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง พบว่า การพัฒนาอาชีพในสถานสงเคราะห์ที่มีความหลากหลายตามความสนใจของเด็ก ๆ ตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ที่เด็กได้ฝึกทักษะจนสำเร็จเป็นชิ้นงานแต่ละชิ้นอย่างมีความสุข ด้วยคุณค่าและศักดิ์ศรีที่มีอยู่ในแต่ละคนอย่างบ่อย ๆ ครั้ง เป็นอาชีพบำบัดอย่างหนึ่งที่ใช้การฝึกงานเป็นเครื่องบำบัดความเครียด(Work Therapy) และความวิตกกังวลจากปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ ได้ดี

ส่วนรูปแบบที่ 2 เป็นการพัฒนาทักษะอาชีพเฉพาะนักเรียนฝึกงานเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยมองว่าการที่โรงเรียนดาราบุรุษบรอกะฮ์ได้เจาะจงการพัฒนาทักษะอาชีพรูปแบบที่สองเฉพาะสำหรับนักเรียนฝึกงานนั้น เพราะต้องการสร้างความพร้อมเพิ่มเติมจากทักษะอาชีพที่ได้ฝึกฝนมาในระดับมัธยมศึกษาให้มีความพร้อมในการออกสู่โลกภายนอกมากที่สุด โดยที่นักเรียนเหล่านั้นจะต้องผ่านการฝึกฝนทักษะอาชีพต่าง ๆ เพิ่มเติมจากระดับมัธยมศึกษาคือ การตัดเย็บ การประกอบอาหาร การสอน การงานธุรการ การจัดการร้านค้าขนาดย่อม การเกษตร และการรับเลี้ยงเด็กเล็ก ซึ่งในแต่ละทักษะอาชีพดังกล่าวจะมีการดำเนินการฝึกทักษะเป็นกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 5 คน ด้วยวิธีการหมุนเวียนกันเดือนละครั้ง ในขณะเดียวกัน ยังมีการฝึกอบรมทักษะอาชีพเพิ่มเติมด้วยหลักสูตรระยะสั้น คือ ทักษะการจัดการฌาปนกิจศพ การสอนศาสนาแก่ผู้สูงวัยตามหมู่บ้าน การเลี้ยงปลาในน้ำจืด และการเลี้ยงเป็ด และเมื่อทำการสำรวจอย่างลึกซึ้ง จะเห็นได้ว่า ในหลายทักษะอาชีพที่มีการจัดการพัฒนานั้น นอกจากนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วจนเกิดเป็นความชำนาญสามารถนำไปประกอบอาชีพได้จริงแล้ว ในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นว่า กิจกรรมเหล่านั้น ยังเป็นการปลูกฝังความเป็นจิตอาสาแก่นักเรียนเด็กด้อยโอกาส อันเป็นคุณลักษณะที่ดีที่จำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ชีวิตสังคมปัจจุบันที่แทบจะหาได้น้อยเต็มที ประกอบกับเป็นการตอบแทนบุญคุณโรงเรียนที่ได้หยิบยื่นโอกาสอย่างมากมายให้กับนักเรียนเหล่านั้น ตั้งแต่เริ่มเข้ามาอยู่ประจำหอพักในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนจบการศึกษาชั้นอิสลามศึกษาตอนปลายปีที่ 3 และชั้นฝึกงานอีก 1 ปีการศึกษา สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนโยบายการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ได้กำหนดไว้ว่า “เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสได้รับบริการการศึกษาและวิชาชีพ และได้รับการพัฒนาศักยภาพให้รอดพ้นจากสภาพด้อยโอกาส สามารถพึ่งตนเองได้ มีโลกทัศน์และการดำเนินชีวิตที่ดี เห็นคุณค่าของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย อยู่ร่วมผู้อื่นอย่างมีความสุข มีศักดิ์ศรี มีจิตสำนึก มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศชาติ” (นโยบายการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส, 2548:8)

ในการนี้ ด้วยแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) ได้นิยามความหมายของทักษะชีวิตที่ผนวกถึงการพัฒนาทักษะอาชีพเข้าด้วยกันด้วย จากที่ได้มีการ

เปลี่ยนแปลงจากการใช้คำว่า “ทักษะชีวิต” เพียงอย่างเดียวเป็น “ทักษะชีวิตและอาชีพ” โดยได้แบ่ง ทักษะชีวิตและอาชีพเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การรู้จักผ่อนหนักเบา คือ ทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว (flexibility and adaptability) การมีภาวะผู้นำ การมีความคิดสร้างสรรค์ด้านบวก คือ ทักษะความเป็นผู้มีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ (initiative and self-direction) การสามารถเข้าถึงบุคคลอื่นได้ตามความเหมาะสม คือ ทักษะทางสังคมและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (social and crosscultural skills) การรู้จักชั่งตวงวัดจากสิ่งที่จะกระทำ คือ ทักษะการเพิ่มผลผลิตและการรู้รับผิดชอบ (productivity and accountability) และการอาสาช่วยเหลืองานสาธารณะ คือ ทักษะภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (leadership and responsibility) (ชนิดดา เทียนฤกษ์, 2558 : 226)

ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่า ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพด้านต่าง ๆ ที่โรงเรียนดรุณารอกะฮ์ ได้มีจัดการพัฒนาขึ้นด้วยรูปแบบที่หลากหลายตลอดจนมีการฝึกฝนอย่างบ่อยครั้งจนเกิดความชำนาญอันสามารถที่จะช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นสามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัวและสังคมในชีวิตประจำวันในปัจจุบันหรืออนาคตด้วยความรู้และความเข้าใจที่มีอยู่ต่อปัญหานั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนไม่กระทบต่อผู้อื่นได้จริงนั้น ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการให้อนาคตกับเด็กด้อยโอกาสที่โรงเรียนดรุณารอกะฮ์ได้หยิบยื่นให้ สอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต (2543) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของทักษะชีวิตและอาชีพว่า “ทักษะชีวิตเป็น ทักษะหรือความสามารถที่จำเป็น เพื่อการปรับตัวในสังคมอย่างเหมาะสมเพื่อตัวเองมีความสุข” ดังนั้น ทักษะชีวิตและทักษะอาชีพในด้านต่าง ๆ ทุกทักษะจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ทุกเพศ และทุกวัย โดยเฉพาะแก่เด็กด้อยโอกาสกลุ่มเด็กด้อยโอกาสตั้งที่ได้กล่าวมาในขั้นต้นแล้วทุกประการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษา โรงเรียนดรุณารอกะฮ์นี้ ผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบการนำเสนอข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สถานศึกษาควรมีแผนงานในการพัฒนาองค์ความรู้และการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอในการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในแต่ละด้านอย่างสม่ำเสมอแก่เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักและพี่เลี้ยงเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) สถานศึกษาควรมีแผนปฏิบัติงานและแผนงบประมาณที่ชัดเจนและเพียงพอในการบริหารจัดการการพัฒนาเด็กด้อยโอกาสในทุก ๆ ด้าน ก่อนจะเริ่มปีการศึกษาใหม่

3) สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสเพื่อการการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในบริหารจัดการเด็กด้อยโอกาสเดือนละครั้ง อย่างสม่ำเสมอ โดยการนำบทสรุปการประชุมรายสัปดาห์ของพี่เลี้ยงมาเป็นประเด็นในการปรึกษาหารือ

4) สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมและกระตุ้นกระบวนการทำงานของพี่เลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ โดยการจัดตั้งคณะที่ปรึกษาทำหน้าที่เข้าร่วมการประชุมแนะนำรูปแบบการดำเนินการรายสัปดาห์ตลอดจนส่งเสริมและกระตุ้นการทำงานของพี่เลี้ยงด้วยรูปแบบต่าง ๆ

5) สถานศึกษาควรจัดเวลาและภาระงานของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักและพี่เลี้ยงให้มีความเหมาะสมเพื่อที่เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักและพี่เลี้ยงได้มีเวลาในการพัฒนางานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสที่ตนเองรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6) สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการกิจกรรมอุสเราะห์ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจัดทำ คู่มือการปฏิบัติงานที่สามารถทำความเข้าใจถึงหลักวิธีปฏิบัติในการบริหารจัดการกิจกรรมอุสเราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างง่ายตลอดจนติดตามการดำเนินกิจกรรมอุสเราะห์อย่างสม่ำเสมอเดือนละ 1 ครั้ง

7) ผู้บริหารสถานศึกษาควรดูแล เอาใจใส่ นิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำ ตลอดจนสร้างแรงกระตุ้นทางบวกเกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการเปรียบเทียบความแตกต่างของการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนประเภทอื่น ๆ

2) การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสให้ประสบความสำเร็จจะประกอบไปด้วยหลายปัจจัย ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมหรือแรงจูงใจในการร่วมบริหารจัดการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ทำให้การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

3) การวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามโดยองค์รวมของแต่ละด้านเพียงเท่านั้น ซึ่งยังไม่เป็นที่ประจักษ์แจ้งถึงระดับความสำเร็จมากนักยิ่งใดในแต่ละการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนั้น เพื่อ

การส่งเสริมและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาผลของการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กต้อยโอกาสแต่ละด้านว่ามีความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *คู่มือการจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันโรคเอดส์ (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2544). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 6)*. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- จินดารัตน์ โพธิ์นอก. (2552). *สถานะเพศ*. ค้นจาก <http://legacy.orst.go.th/>
- ชญาณิน จันทรวิจิตร. (2559). *ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา: บทบาทการสนับสนุนของวัดและพระสงฆ์ในพื้นที่ชายแดนไทย - เมียนมา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดดา เทียนฤกษ์, ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ และ ฌมรัตน์ ศิริภาพ. (2558). การพัฒนาโมเดลการวัดทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในศตวรรษที่ 21. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*. 10(4), 224-237.
- ชูรินทร์ ขวัญทอง. (2545). *กระบวนการสังคมสงเคราะห์กับการจัดสวัสดิการสังคม สำหรับเด็กด้อยโอกาสในจังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตปัตตานี.
- ณรงค์ ฉิมวิเศษ. (2554). “จากมือบอนสู่มือล่าง” การดำเนินงานขององค์การสาธารณประโยชน์อิสลาม กรณีศึกษา มูลนิธิศรัทธาชนเพื่อการศึกษาและเด็กกำพร้า. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณรงค์ อภัยใจ. (2561). *รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- ถวิล เกษสุพรรณ. (2552). การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารงานโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- นาซื่อเราะ เจอะฮะ และ อับดุลเลาะ หวังหนี. (2555). เรื่องจริงของ "ต้มยำกุ้ง" (1) ชีวิตในเงามืดของแรงงานไทยในมาเลเซีย. ค้นจาก <https://www.isranews.org/content-page/67-south-slide/6304--qq-1-.html>
- นิเลาะ แวอุเซ็ง. (2559). การจัดการศึกษาในอิสลาม แนวคิดสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 1). ปัตตานี: วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- พระครูสังฆรักษ์ไชยรัตน์ ชยรัตน. (2558). การบริหารการศึกษา. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีอยุธยา. 4(2). 319-325.
- พระมหาประเวศ สมสมัย. (2552). การบริหารจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาสในสถานสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส วัดสระแก้ว จังหวัดอ่างทอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พัชรภา ตันติชูเวช. (2559). แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษากรณีศึกษาจังหวัดตาก. วารสารสุทธิปริทัศน์. 32(101). 80-91.
- ภักดี ส่วนศิริ. (2556). การออกแบบหลักสูตรที่สะท้อนวัฒนธรรมมุสลิมในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). ชลบุรี: สำนักพิมพ์มนตรี จำกัด.
- มณฑนา แจ่มศรี. (2555). เหตุความไม่สงบ 3 จ.ชายแดนใต้ทำยอดเด็กกำพร้าพุ่ง. ค้นจาก https://www.isranews.org/thaireform-news-education/15436-3_15436.html
- มายีอนิง อีฮอ. (2560). สถานการณ์เด็กในรอบ 13 ปีของความขัดแย้งและความรุนแรงชายแดนใต้/ปาตานี. ค้นจาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/11475>
- ไมชาเร้าะ ชุนรักษ์. (2557). วิธีการตรึงปีละฮุกเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่วิทยาคาร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ปัตตานี.
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา 2549 (2549, 26 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123. ตอนพิเศษ ๖๓ ง. หน้า 12-17.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2550, 24 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124. ตอนพิเศษ 47 ก. หน้า 15.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2556). *การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา: บริษัท นำศิลป์โฆษณา จำกัด.
- โรงเรียนดรุณารอเกาะห้. (2562). *รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนดรุณารอเกาะห้. 2562*. ปัตตานี : ฝ่ายวิชาการโรงเรียนดรุณารอเกาะห้.
- วินัย ศรีเรือง. (2544). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ศึกษากรณี โครงการร่วมโพธิ์ วัดอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี. (2560). *ความขัดแย้งชายแดนใต้ในรอบ 13 ปี: ความซับซ้อนของสนามความรู้ แรง และพลังของบทสนทนาสันติภาพปาตานี*. ค้นจาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/11053>
- สมเดช สาวันตี. (2553). *การนำเสนอรูปแบบการบริหารการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 5*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สมาคมนักเรียนเก่าอาหรับแห่งประเทศไทย. (2545). *อัลกุรอานพร้อมคำแปลเป็นภาษาไทย*.
มะดีนะฮ: ศูนย์กษัตริย์พะฮัดเพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทบุ๊คพอร์ท จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2549). *พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *คนจนมาก จนน้อย และเกือบจนในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจน และความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน*. *วารสารไทยคู่ฟ้าสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี*. หน้า 6-8.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *นโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสปี พุทธศักราช 2548*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2562). *เอกสารประกอบการรับนักเรียนสำหรับโรงเรียนการศึกษา สงเคราะห์ ปีการศึกษา 2562*. ค้นจาก <http://special.obec.go.th/page.php>
- สำนักประชาสัมพันธ์เขต 6 สงขลา. (2561). *สรุปเหตุความไม่สงบ และผู้ได้รับผลกระทบจาก เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกี่ยวกับคดีความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้*. ค้นจาก <https://region6.prd.go.th/main.php?filename=index>
- สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. 2561. *รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความ ยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี 2560*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม. 2561. *รายงานสถานการณ์ความยากจนและความ เหลื่อมล้ำด้านรายได้ในระดับภาคของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการการเรียน การสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). *การปฏิรูปโครงสร้างการบริหาร จัดการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. [เอกสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์]. ค้นจาก <https://www.parliament.go.th/>
- สุตาภัทร ประดับแก้ว. (2557). *ผลของการจัดโปรแกรมทักษะชีวิตที่มีต่อความสามารถในการจัดการ อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ปัญญาชน.
- สุภาวดี เพ็ชรทองกลาง. (2557). *รูปแบบกิจกรรมการพัฒนาเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้าน ฟุตบอลเยาวชน (ภูเก็ต)*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์บัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- อมรวิชัย นาคทรพรพ. (2557). *เด็กด้อยโอกาสจุดพลิกผันอนาคตของชาติ*. สหมิตร พรินติ้ง จำกัด กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

ภาษาอาหรับ

- ابن جرير الطبري؛ محمد بن جرير بن يزيد الطبري، أبو جعفر. (2008). جامع البيان عن تأويل آي القرآن. التركي: دار هجر للطباعة والنشر.
- ابن العربي. (2008). أحكام القرآن. بيروت: دار الكتب العلمية للمطبعة لبنان
- أبي عبد الله محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة الجففي البخاري. (2540). صحيح البخاري . الرياض: مركز الوقف للنشر والإنتشار دار السلام رياض مملكة السعودية.
- إسماعيل ابن كثير. (2000). تفسير القرآن الكريم. بيروت : دار الإبن العصم للمطبعة لبنان.
- الحسن بن عبد الله بن سهل بن سعيد بن يحيى بن مهران اللُّعويّ أبو هلال العسقلاني. (2011). ديوان المعاني أبو الهلال العسكري . مصر: مكتبة الأسكندرية.
- جلال الدين المحلي. (2558). تفسير الجلالين. بحث عن -1 <https://waqfeya.com/book.php?bid=1>
- 235
- ناصر الدين أبي سعيد عبد الله. (2000). أنوار التنزيل وأسرار التنويل. دمشق: دار الرشيد للطباعة
- محمد طاهر ابن العاشوري. (2008). تفسير التحرير والتنوير. تونس: الدار التونسية للنشر.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส

กรณีศึกษา โรงเรียนดรุณารอบนอก

คำชี้แจง สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษา โรงเรียนดรุณารอบนอก เป็นการสัมภาษณ์เพื่อการเผยแพร่ถึงรูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมในการร่วมกันพัฒนาเด็กด้อยโอกาสโดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสประเภทเด็กด้อยโอกาสในอนาคต ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อท่านและหน่วยงานของท่าน แต่มุ่งประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น ในกรณีที่ท่านมีความเห็นว่า บางข้อมูลอาจนำมาซึ่งผลกระทบใด ๆ ท่านสามารถที่จะชี้แจงหรือเลี่ยงที่จะตอบได้ ซึ่งผู้สัมภาษณ์พร้อมที่จะรับฟังและน้อมรับเหตุผลทุกประการ จึงขอความร่วมมือจากท่านให้ตอบคำสัมภาษณ์ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในอนาคตต่อไป โดยแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จะมี 4 ตอนด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอก อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอก อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
4. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางที่ควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบนอก อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ในการนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบคำสัมภาษณ์ และขอพรจากเอกอภิวินิจฉัยให้ทรงตอบแทนคุณความดีแก่ทุกท่าน ณ โอกาสนี้ด้วย อามีน

นายมัธยมุดดิน สาเม๊ะ

นักศึกษาปริญญาโท

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

แนวคำถามในการสัมภาษณ์

การวิจัยเรื่อง “สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษา โรงเรียนดรุณารอบกะฮู”

ในการสัมภาษณ์เพื่อการจัดเก็บข้อมูลในการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาส กรณีศึกษาโรงเรียนดรุณารอบกะฮู ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน คือ 1.แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 2.แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบกะฮู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 3.แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบกะฮู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 4.แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางที่ควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบกะฮู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในอนาคต ซึ่งรายละเอียดในแต่ละส่วนของแบบสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

- 1.1. เพศ.....
- 1.2. อายุ.....ปี
- 1.3. วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
- 1.4. ตำแหน่งงานหน้าที่หรือเคยดำรงตำแหน่ง.....
- 1.5. ประสบการณ์ในการทำงาน.....ปี
- 1.6. วัน เดือน ปี ที่ให้การสัมภาษณ์.....

2. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบกะฮู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบกะฮู อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยในลำดับแรก ผู้สัมภาษณ์จะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทำการบอกเล่าถึงรายละเอียดของแนวทางและวิธีการดำเนินการในการบริหารจัดการเด็กกำพร้าและเด็กยากจนของโรงเรียนดรุณารอบกะฮู ด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ ที่ผู้ถูก

สัมภาษณ์ทราบ ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถบอกเล่าได้อย่างเป็นอิสระ และหากผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถอธิบายได้ว่ามีการดำเนินการอย่างไรบ้าง หรือทำการอธิบายแล้วแต่ผู้สัมภาษณ์มีความเห็นว่า ข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้สัมภาษณ์จึงจะทำการสัมภาษณ์แบบเจาะจงถึงประเด็นที่ไม่สมบูรณ์ดังกล่าวเป็นการเพิ่มเติม หรือจะทำการสัมภาษณ์ถึงประเด็นต่อไปว่ามีวิธีการดำเนินการอะไรบ้าง อย่างไร ดังต่อไปนี้

- 2.1. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮมีแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษาสายสามัญ ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.2. ท่านคิดว่าโรงเรียนดารุลบารอกะฮมีกิจกรรมเด่นที่สามารถพัฒนาเด็กด้อยโอกาสสู่ความเป็นเลิศด้านการศึกษาสายสามัญ ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.3. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮมีแนวทางและวิธีการในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษาสายศาสนา ในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.4. ท่านคิดว่าโรงเรียนดารุลบารอกะฮมีกิจกรรมเด่นที่สามารถพัฒนาเด็กด้อยโอกาสสู่ความเป็นเลิศด้านการศึกษาสายศาสนา ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.5. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮมีแนวทางในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการพัฒนาทักษะชีวิตในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.6. ท่านคิดว่าโรงเรียนดารุลบารอกะฮมีกิจกรรมเด่นที่สามารถพัฒนาเด็กด้อยโอกาสสู่ความเป็นเลิศด้านการพัฒนาทักษะชีวิต อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.7. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮมีแนวทางในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ ใน อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.8. ท่านคิดว่าโรงเรียนดารุลบารอกะฮมีกิจกรรมเด่นที่สามารถพัฒนาเด็กด้อยโอกาสสู่ความเป็นเลิศด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ อะไรบ้าง อย่างไร

- 2.9. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮุมมีแนวทางในการดำเนินงาน การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการสงเคราะห์ ทุนการศึกษา ในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.10. ท่านคิดว่าโรงเรียนดารุลบารอกะฮุมมีกิจกรรมเด่นที่สามารถพัฒนาเด็กด้อยโอกาสสู่ ความเป็นเลิศด้านการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.11. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮุมมีแนวทางในการดำเนินงาน การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดสวัสดิการอาหาร ในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.12. ท่านคิดว่าโรงเรียนดารุลบารอกะฮุมมีกิจกรรมเด่นที่สามารถพัฒนาเด็กด้อยโอกาสสู่ ความเป็นเลิศด้านการจัดสวัสดิการอาหาร อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.13. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮุมมีแนวทางในการดำเนินงาน การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดสวัสดิการที่พัก ในระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.14. ท่านคิดว่าโรงเรียนดารุลบารอกะฮุมมีกิจกรรมเด่นที่สามารถพัฒนาเด็กด้อยโอกาสสู่ ความเป็นเลิศด้านการจัดสวัสดิการที่พัก อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.15. จากประสบการณ์ของท่าน โรงเรียนดารุลบารอกะฮุมมีแนวทางในการดำเนินงาน การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดสวัสดิการอื่น ๆ อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.16. จากประสบการณ์ของท่าน ผู้บริหารโรงเรียนดารุลบารอกะฮุมได้มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัด การศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการ จัดการสวัสดิการ ด้วยตนเองหรือไม่ อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.17. จากประสบการณ์ของท่าน ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนดารุลบารอกะฮุม ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อย โอกาสด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะ อาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ ด้วยหรือไม่ อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.18. จากประสบการณ์ของท่าน ผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาสได้มีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัด

การศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ ด้วยหรือไม่ อะไรบ้าง อย่างไร

- 2.19. จากประสบการณ์ของท่าน เจ้าหน้าที่ทางราชการได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการ ด้วยหรือไม่ อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.20. จากประสบการณ์ของท่าน สังคมโดยรอบพื้นที่ตั้งโรงเรียนดรุณารอทะสุมได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษา ด้วยหรือไม่ อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.21. จากประสบการณ์ของท่าน บุคคลหรือองค์กรภายนอกโรงเรียนดรุณารอทะสุมได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการด้วยหรือไม่ อะไรบ้าง อย่างไร
- 2.22. จากประสบการณ์ของท่าน นักเรียนเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสุมได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพ และด้านการจัดการสวัสดิการด้วยหรือไม่ อะไรบ้าง อย่างไร

3. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสุม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสุม อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานีนี้ โดยในลำดับแรก ผู้สัมภาษณ์จะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทำการบอกเล่าถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสุม โดยผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถบอกเล่าได้อย่างเป็นอิสระ และหากผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถบอกได้ว่า ในการบริหารจัดการดังกล่าวมีปัญหาหรืออุปสรรคที่มีผลต่อความสำเร็จมีอะไรและอย่างไรบ้าง หรือได้ทำการบอกเล่าแล้ว แต่ผู้สัมภาษณ์เห็นว่า ข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้สัมภาษณ์จึงจะทำการสัมภาษณ์ถึงประเด็นต่อไปว่ามีปัญหาอะไรบ้าง อย่างไร ดังต่อไปนี้

- 3.1. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสายสามัญแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสุม ทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาศึกษา และมัธยมศึกษาศึกษา มีอะไรบ้าง อย่างไร

- 3.2. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ด้านการจัดการศึกษาสายสามัญใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 3.3. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสายศาสนาแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ ทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาศึกษา และมัธยมศึกษาศึกษา มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.4. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ด้านการจัดการศึกษาสายใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 3.5. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในด้านการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะชีวิตแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ ทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาศึกษา และมัธยมศึกษาศึกษา มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.6. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ด้านการพัฒนาทักษะชีวิตใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 3.7. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในด้านการบริหารจัดการการพัฒนาทักษะอาชีพแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.8. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ด้านการพัฒนาทักษะอาชีพใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 3.9. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในด้านการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษา แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ ทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาศึกษา และมัธยมศึกษาศึกษา มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.10. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอบนอกอยู่ด้านการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษาใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร

- 3.11. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในด้านการจัดการสงเคราะห์อาหาร แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสย ทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาศึกษา และมัธยมศึกษาศึกษา มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.12. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสยด้านการจัดการสงเคราะห์อาหารใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไรและอย่างไร
- 3.13. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในด้านการจัดการสงเคราะห์ที่พักแก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสย ทั้งในระดับปฐมวัย ประถมศึกษาศึกษา และมัธยมศึกษาศึกษา มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.14. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสยด้านการจัดการสงเคราะห์ที่พักใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 3.15. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในด้านการจัดการสวัสดิการอื่น ๆ แก่เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสย มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.16. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสยด้านการจัดสวัสดิการอื่น ๆ ใดที่ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 3.17. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสยในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการสวัสดิการ ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.18. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสยในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการสวัสดิการการ ที่เกี่ยวข้องกับครูและบุคลากรทางการศึกษามีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.19. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสยในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนา

ทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการสวัสดิการ ที่เกี่ยวข้องกับ
ผู้ปกครองเด็กด้อยโอกาส มีอะไรบ้าง อย่างไร

- 3.20. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์
เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนา
ทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการสวัสดิการ ที่เกี่ยวข้องกับสังคม
โดยรอบโรงเรียน มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.21. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์
เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนา
ทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการสวัสดิการ ที่เกี่ยวข้องกับส่วน
ราชการ มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.22. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์
เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนา
ทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการสวัสดิการ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล
หรือองค์กรภายนอกโรงเรียนดรุณารอทะสอ มีอะไรบ้าง อย่างไร
- 3.23. ท่านคิดว่า ปัญหาหรืออุปสรรคหลักๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์
เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนา
ทักษะชีวิต การพัฒนาทักษะอาชีพ และการจัดการสวัสดิการ ที่เกี่ยวข้องกับ
นักเรียนเด็กด้อยโอกาสเอง มีอะไรบ้าง อย่างไร

4. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา สงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานีในอนาคต

ในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการ
การศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ใน
อนาคต ในลำดับแรก ผู้สัมภาษณ์จะให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทำการบอกเล่าถึงข้อเสนอแนะและ
แนวทางที่ควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการการศึกษา
สงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนดรุณารอทะสอในอนาคต ในแต่ละด้านว่ามีอะไรบ้างและ
อย่างไร โดยการวิเคราะห์จากสภาพของเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสอในปัจจุบัน ซึ่งผู้
ถูกสัมภาษณ์สามารถจะแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ และหากผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถ
แสดงความคิดเห็นได้ หรือได้แสดงความคิดเห็นแล้วแต่ผู้สัมภาษณ์เห็นว่า ข้อมูลยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์
ผู้สัมภาษณ์จึงจะทำการสัมภาษณ์ด้วยแนวการสัมภาษณ์เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

- 4.1. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสในด้านการศึกษายสามัญในปัจจุบัน ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.2. จากข้อเสนอแนะด้านการจัดการศึกษายสามัญในขั้นต้น ท่านคิดว่าข้อเสนอแนะใดควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าวในอนาคต เพราะอะไร อย่างไร
- 4.3. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสในด้านการศึกษายศาสนาในปัจจุบัน ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.4. จากข้อเสนอแนะด้านการจัดการศึกษายศาสนาในขั้นต้น ท่านคิดว่าข้อเสนอแนะใดควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าวในอนาคต เพราะอะไร อย่างไร
- 4.5. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสในด้านการพัฒนาทักษะชีวิตในปัจจุบัน ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.6. จากข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาทักษะชีวิตในขั้นต้น ท่านคิดว่าข้อเสนอแนะใดควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าวในอนาคต เพราะอะไร อย่างไร
- 4.7. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสในด้านการพัฒนาทักษะอาชีพในปัจจุบัน ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.8. จากข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาทักษะอาชีพในขั้นต้น ท่านคิดว่าข้อเสนอแนะใดควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าวในอนาคต เพราะอะไร อย่างไร

- 4.9. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการจัดการสงเคราะห์ ทุนการศึกษาในปัจจุบัน ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ท่านมี ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.10. จากข้อเสนอแนะด้านจัดการจัดการสงเคราะห์ทุนการศึกษาในขั้นต้น ท่านคิดว่า ข้อเสนอแนะไหนควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าว ในอนาคต เพราะอะไร อย่างไร
- 4.11. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการจัดการสวัสดิการ สงเคราะห์อาหารในปัจจุบัน ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ท่าน มีข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.12. จากข้อเสนอแนะด้านการจัดการสวัสดิการสงเคราะห์อาหารในขั้นต้น ท่านคิดว่า ข้อเสนอแนะใดควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าวใน อนาคต เพราะอะไร อย่างไร
- 4.13. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ที่พัก ในปัจจุบัน ทั้งระดับปฐมวัย ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ท่านมีข้อเสนอแนะ หรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.14. จากข้อเสนอแนะด้านการจัดการสวัสดิการสงเคราะห์ที่พัก ท่านคิดว่าข้อเสนอแนะใด ควรจะเป็นแนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าวในอนาคต เพราะ อะไร อย่างไร
- 4.15. จากสภาพความเป็นอยู่และสภาพปัญหาในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดรุณารอทะสอในด้านการจัดการสวัสดิการอื่น ๆ ท่านมี ข้อเสนอแนะหรือแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.16. จากข้อเสนอแนะด้านการจัดการสวัสดิการอื่น ๆ ท่านคิดว่าข้อเสนอแนะใดควรจะเป็น แนวโน้มในการแก้ไขและพัฒนาการจัดการดังกล่าวในอนาคต เพราะอะไร อย่างไร

- 4.17. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน دارุลบารอกะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร ที่ควรได้รับการพัฒนาหรือต่อยอดอย่าง เร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 4.18. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน دارุลบารอกะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ควรได้รับการพัฒนา หรือต่อยอดอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 4.19. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน دارุลบารอกะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองนักเรียนเด็กด้อยโอกาสที่ควรได้รับการ พัฒนาหรือต่อยอดอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 4.20. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน دارุลบารอกะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคมโดยรอบโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนาหรือต่อ ยอดอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 4.21. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน دارุลบารอกะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับส่วนราชการที่ควรได้รับการพัฒนาหรือต่อยอดอย่าง เร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 4.22. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน دارุลบารอกะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือองค์กรภายนอกโรงเรียนदारุลบารอกะฮ์ที่ ควรได้รับการพัฒนาหรือต่อยอดอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 4.23. ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสของโรงเรียน دارุลบารอกะฮ์ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนเด็กด้อยโอกาสเองที่ควรได้รับการพัฒนา หรือต่อยอดอย่างเร่งด่วน มีอะไรบ้าง เพราะอะไร อย่างไร
- 4.24. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านการจัดการศึกษาที่ดี ควรเป็นเช่นใด อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.25. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ที่ดีควรเป็นเช่นใด อะไรบ้าง อย่างไร

- 4.26. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านการพัฒนาทักษะ อาชีพที่ดีควรเป็นเช่นใด อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.27. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านการจัดสวัสดิการ การศึกษาที่ดีควรเป็นเช่นใด อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.28. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านการจัดสวัสดิการ อาหารที่ดีควรเป็นเช่นใด อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.29. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านการจัดสวัสดิการที่พัก ที่ดีควรเป็นเช่นใด อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.30. จากประสบการณ์ของท่าน ท่านคิดว่า การบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็ก ด้อยโอกาสสำหรับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในด้านการจัดสวัสดิการอื่น ๆ ที่ดีควรเป็นเช่นใด อะไรบ้าง อย่างไร
- 4.31. ท่านคิดว่า รูปแบบและแนวทางต่าง ๆ ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์ เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ดีในขั้นต้น สามารถนำมาปรับ ใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสโรงเรียนดาร์ลุบารอ กะฮู อะไรได้บ้าง อย่างไร
- 4.32. นอกจากสภาพการบริหารจัดการ ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะ แนวทางในการบริหารจัดการการศึกษาสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสดังกล่าวในขั้นต้น แล้ว ท่านมีข้อมูลหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอะไรบ้าง อย่างไร ช่วยอธิบาย

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. ดร. ฮาซัน อีแต

ตำแหน่ง ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนบูรณาการศึกษาวិทยา
 ประธานสถานรับเลี้ยงเด็กกำพร้าโรงเรียนบูรณาการศึกษาวิทยา
 ประธานผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์มูลนิธิเพื่อ
 สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม
 แห่งประเทศตุรกีประจำประเทศไทย
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบูรณาการศึกษาวิทยา อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี

2. นายวศิน สาเมื้อ

ตำแหน่ง ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์
 ประธานเครือข่ายสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าอาเซียนประจำ
 ประเทศไทย
 ประธานมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ปัตตานี
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
 มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

3. นายนุรุดดีน สารีมิง

ตำแหน่ง ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนจริยศาสตร์อิสลาม
 รองประธานเครือข่ายสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าอาเซียนประจำ
 ประเทศไทย
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนโรงเรียนจริยศาสตร์อิสลาม อำเภอเทพา จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างข้อมูลการถอดเทปสัมภาษณ์

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 1

ผู้สัมภาษณ์ : สำหรับนักเรียนที่เรียนจบแล้ว ท่านมีรูปแบบการพัฒนาความสามารถของนักเรียน ด้อยโอกาสให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมภายนอกได้จริง โรงเรียนदारुलबारอกะฮฺ ทำอย่างไรครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : คืออย่างนั้นครับ ก่อนอื่นต้องเกริ่นก่อนว่า นักเรียนเด็กด้อยโอกาสเราจะเรียน ทั้งทักษะชีวิตและทักษะอาชีพตั้งแต่เริ่มเข้ามาแล้วครับ

ผู้สัมภาษณ์ : แปลว่า ถ้านักเรียนเด็กด้อยโอกาสได้จบแล้วก็พอมีทักษะอาชีพแล้วใช่ไหมครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ครับ แต่ที่เราเน้นก็จะเป็นหลังจากจบแล้ว คือ เราจะมีการเรียนอีก 1 ปี เป็นการ เรียนที่เน้นเฉพาะทักษะอาชีพ เป็นหลักสูตรฝึกงาน เราเรียกว่าหลักสูตร คิमतปัญญาเลิศ

ผู้สัมภาษณ์ : ท่านพอจะช่วยอธิบายความเป็นมาถึงการที่ได้มีแนวคิดเปิดหลักสูตรเพิ่มเติมนี้ได้ไหม ครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ครับ ได้ครับ คือว่า หลักสูตรนักเรียนฝึกงานเป็นหลักสูตรหนึ่งที่มีความเป็นมา เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับศิษย์เก่าโรงเรียนदारुलबारอกะฮฺกลุ่มนักเรียนเด็กกพร้าและยากจน กล่าวคือ นักเรียนดังกล่าวเมื่อได้เรียนจบและออกจากสถานรับเลี้ยงแล้วยังไม่สามารถยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเองอย่างมีคุณภาพได้ และแม้แต่นักเรียนดังกล่าวจะเคยได้รับการศึกษาตามหลักสูตร แกนกลางตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมทุกมิติการดำเนินชีวิต จนจบหลักสูตรภาคบังคับขั้นพื้นฐานไปแล้ว แต่ในความเป็นจริง เมื่อนักเรียนดังกล่าวได้ออกไปเผชิญ กับโลกแห่งความเป็นจริงภายนอก เมื่อเผชิญกับความเดือดร้อน หลายครอบครัวเลือกวิธีการ แก้ปัญหาโดยให้แต่งงาน โดยหวังจะให้มีชีวิตอย่างสุขสบายในความดูแลของฝ่ายชายทั้ง ๆ ที่ฝ่าย หญิงยังไม่มีความพร้อม และยิ่งแล้วใหญ่ เมื่อฝ่ายชายเองก็ยังไม่มีความพร้อม อันจะส่งผลเป็นปัญหา สังคมต่าง ๆ มากมายที่ยากต่อการแก้ไข เช่น ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาการอย่าร้าง ปัญหาว่างงาน ปัญหาทำธุรกิจผิดกฎหมาย ปัญหาเด็กด้อยโอกาส ปัญหาเด็กก้าวร้าว อย่างไม่จบไม่สิ้น เกิดการส่งลูกหลานต่อ ๆ กันมา ณ.สถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาสที่คุณพ่อ คุณแม่เคยมาอาศัยอยู่ในอดีต ซึ่งทางโรงเรียนदारुลबारอกะฮฺโดยมูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ถือว่าการบริหารจัดการ ดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์ตราบไต่ที่นักเรียนเด็กกพร้าและยากจนดังกล่าวออกไป แล้วยังอยู่ในสภาพเดิม

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 7

ผู้สัมภาษณ์ : ในแต่ละปี โรงเรียนดารุลบารอกะฮ์จะรับเด็กด้อยโอกาสเข้ามาประมาณปีละกี่คนครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ที่เรารับไว้คือ ปีละไม่เกิน 40 คน

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าปีไหนมีการสมัครเข้ามาจำนวนเยอะ เรามีวิธีการพิจารณาอย่างไรครับ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้ปกครองเด็กทุกคนที่มาที่นี่ก็จะบอกว่าตนเองเป็นผู้ด้อยโอกาสอยู่แล้ว

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : การที่จะได้รับการยกเว้นค่าใช้จ่ายตามสิทธิต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับเหตุผลและดุลพินิจของมดฺที่ประชุมคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และเพื่อเป็นการยืนยันถึงสิทธิพิเศษกลุ่มนักเรียนเด็กด้อยโอกาสจะได้รับจากทางโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ว่าเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สมควรแก่การช่วยเหลืออย่างแท้จริง ในลำดับแรก ทางโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์จะมีการทำหนังสือยืนยันความเป็นผู้ด้อยโอกาส โดยผู้นำศาสนาในชุมชนต่าง ๆ ตามพื้นที่ของผู้เสนอขอความอนุเคราะห์แต่รายเป็นผู้ออกให้ และหลังจากโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ได้รับหนังสือดังกล่าวแล้ว ทางโรงเรียนจะดำเนินการจัดส่งข้อมูลดังกล่าวแก่มูลนิธิบ้านเด็กกำพร้าปัญญาเลิศ ซึ่งเป็นมูลนิธิการกุศลในเครือโรงเรียนดารุลบารอกะฮ์ด้านการบริหารจัดการและช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ทำการกำหนดวันเวลาและกำกับการลงสำรวจตรวจเยี่ยมบ้านทุก ๆ หลังคาเรือนที่ได้เสนอขอความอนุเคราะห์โดยไม่มีการแจ้งล่วงหน้า ซึ่งโดยปกติแล้ว ผู้เสนอขอความอนุเคราะห์ที่ผ่านเงื่อนไขจะได้รับการพิจารณาทุกราย

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วถ้าเป็นเด็กด้อยโอกาสจริง ๆ แล้ว แต่เรามีการรับจำนวนไม่เกิน 40 คน ต่อปี เด็กด้อยโอกาสที่เหลือ เขาจะไปไหนครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : คือในสามจังหวัดบ้านเรานี่ ถึงแม้เราจะมีสถานรับเลี้ยงเด็กไม่ค่อยมากนัก แต่ในพื้นที่สามจังหวัดเรา มีสถานรับเลี้ยงเด็กที่ซ่อนตัวอยู่ในโรงเรียนเอกชนอยู่จำนวนมาก คือ ถึงแม้ว่าเขาจะไม่เรียกอย่างเป็นทางการว่า เขาเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กด้อยโอกาส แต่ในทางปฏิบัติ เกือบทุกโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะมีการจัดการสงเคราะห์เด็กด้อยโอกาสในหลาย ๆ เรื่องอยู่แล้ว ที่ชัดเจน คือ จะไม่เก็บค่าธรรมเนียมจากเด็กด้อยโอกาสโดยเฉพาะเด็กกำพร้าครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ถือเป็นเรื่องที่ดีนะครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ครับ เป็นเรื่องที่ดีมาก ๆ ครับ แต่ไม่ค่อยมีใครเห็น เพราะเราจะถูกปลูกฝังเกี่ยวกับความอิดีลาศ คือการทำดีสำหรับพระเจ้าเท่านั้น เพียงพอแล้วที่พระเจ้าองค์เดียวที่ทรงรับรู้และทราบ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

ผู้สัมภาษณ์ : รูปแบบการพัฒนาทักษะชีวิตแก่เด็กด้อยโอกาสระดับฝึกงาน เท่าที่ฟังมาก็จะมีฝ่ายบริหารจัดการ ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายอนามัย ฝ่ายต้อนรับแขก ฝ่ายอียิปต์ และอื่น ๆ ซึ่งผมเองก็พอที่จะเข้าใจได้ เพราะความหมายในตัวอยู่แล้ว แต่ฝ่ายบริหารงานทั่วไปนี้เกี่ยวกับอะไรบ้างครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ฝ่ายบริหารงานทั่วไปของหอพักเรา จะเป็นคล้าย ๆ ฝ่ายปกครองกับฝ่ายบริหารร่วมกัน ในบางครั้งก็ทำหน้าที่กวดขันนักเรียน เช่นทำโทษน้อง ๆ ที่ทำผิดระเบียบ ในขณะที่เดียวกันฝ่ายนี้ก็เป็นตัวตั้งคอยกระตุ้นให้การดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ขับเคลื่อนไปข้างหน้า ก็เป็นฝ่ายบริหารค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : ถ้างั้น จะขอช่วยอธิบายรูปแบบการดำเนินงานของฝ่ายดังกล่าวหน่อยได้ไหมครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ค่ะ คือว่า ฝ่ายบริหารงานทั่วไปจะมีนักเรียนฝึกงานจากทุกฝ่ายหมุนเวียนกันเป็นเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในฝ่ายดังกล่าวเป็นรอบ ๆ หมุนเวียนตลอดทั้งปี โดยรอบละ 1 เดือน เพื่อเป็นการฝึกทักษะการบริหารงานทั่วไปโดยเฉพาะการเป็นแกนนำและการประสานงานในการขับเคลื่อนงาน ต่าง ๆ ในแต่ละฝ่ายให้สามารถดำเนินการลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งในฝ่ายบริหารงานทั่วไปดังกล่าวจะมีผู้ปฏิบัติงานประจำฝ่ายเพียง 3 คน เท่านั้น คือ ท่านประธาน 1 คน และรองประธานอีก 2 คน ในกรณีนี้ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบโดยตรง 4 ประการ คือ การติดตามความเรียบร้อยในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ของแต่ละฝ่าย การทำโทษนักเรียนหอพักในความผิดไม่รุนแรง การจัดทำการบันทึกแฟ้มประวัตินักเรียนหอพัก และการจัดการประชุมสภาที่เลี้ยงร่วมกับครูผู้ดูแลหอพักรายสัปดาห์ ซึ่งในประการหลังนี้ ในบางโอกาสจะมีผู้บริหารหรือตัวแทนผู้บริหารเข้าร่วมประชุมด้วย และในด้านการติดตามการบริหารจัดการงานของฝ่ายต่าง ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างราบรื่นนั้น ฝ่ายบริหารงานทั่วไปจะทำการติดตามงานของฝ่ายต่าง ๆ ทั้ง 7 ฝ่าย โดยจะมีการสอบถามเพื่อนนักเรียนฝึกงานทุกวันถึงการปฏิบัติหน้าที่ และหากพบว่ามีอุปสรรคปัญหาในการปฏิบัติงาน นักเรียนฝึกงานฝ่ายบริหารงานทั่วไปจะทำการเรียกประชุมเพื่อปรึกษาหารือในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วนในวันที่เกิดปัญหานั้นเลย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะไม่มีกำหนดเวลาและสถานที่ในการปรึกษาหารือที่แน่นอน โดยจะเป็นการปรึกษาหารือระหว่างฝ่ายบริหารงานทั่วไปกับฝ่ายที่ประสบปัญหานั้น ๆ ก่อนเป็นลำดับแรก และถ้าปัญหาดังกล่าวไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ ฝ่ายบริหารงานทั่วไปจึงจะทำการเรียกประชุมสภาที่เลี้ยงทั้งหมดซึ่งอาจรวมครูเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอพักในฐานะที่ปรึกษาสภาที่เลี้ยงด้วย ทั้งนี้ทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับความหนักเบาของแต่ละปัญหาและไม่ใช่ว่าประชุมรายสัปดาห์ แต่สามารถจะนำเข้าไปในวาระการประชุมรายสัปดาห์ได้ถ้าเกินความสามารถของสภาที่เลี้ยงคิดหมด ซึ่งโดยส่วนใหญ่หลาย ๆ ปัญหา สามารถแก้ไขได้โดยไม่จำเป็นต้องให้ครูเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลหอเข้าร่วม

ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 12

ผู้สัมภาษณ์ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนศาสนาโรงเรียนดรุณารออะฮ์มีเอะไรบ้าง อย่างไร

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : โรงเรียนของเรามีการจัดการสอนศาสนาหลากหลายรูปแบบค่ะ ในส่วนของปฐมวัย เราเรียนโดยเรามีหลักสูตรของเราเองที่ถอดแบบมาจากหลักสูตรแกนกลางปฐมวัยมาอีกที่ ส่วนในระดับประถม เรามีการจัดการสอนแบบมีกัตบ๊ะ

ผู้สัมภาษณ์ : รูปแบบการสอนมีกัตบ๊ะมีความแตกต่างกับการสอนที่เราสอนอยู่ทุกวันนี้อย่างไรครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : การสอนแบบมีกัตบ๊ะนั้นจะเป็นวิธีการสอนที่สามารถนำไปทดลองปฏิบัติได้เลยคะ เช่น ถ้าวันนี้เราเรียนศาสนบัญญัติเรื่องการทำตายามุม เราก็จะมีการบ้านที่ให้เด็กกลับไปสอนคนอื่นอีกสัก 3 คน ก็แปลว่า เด็กจะต้องชำนาญก่อน ก่อนที่จะไปสอนคนอื่น พอวันรุ่งขึ้น เราก็จะถามเด็ก ๆ ในห้องว่าใครทำกันบ้าง ประมาณนี้คะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วเริ่มแรก ๆ รูปแบบการเรียนแบบนี้เขาเริ่มมาจากที่ไหนครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : การสอนแบบมีกัตบ๊ะ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้หนึ่งคะ โดยหลัก ๆ แล้ว จะเป็นของพี่น้องสายตบลิซ ซึ่งในส่วนของประเทศไทยเราก็จะมาจากโรงเรียนอิกเราะะ กรุงเทพฯ และในความเป็นจริงแล้วมาจากประเทศแอฟริกาใต้ บ้านเรานำเข้ามาแค่ส่วนหนึ่งเท่านั้นคะ ตลอดจนได้ทำการปรับประยุกต์ให้เหมาะสมกับเด็ก ๆ บ้านเรา เป็นรูปแบบการจัดการสอนรายวิชาศาสนาที่สอดแทรกการตรียะฮ์ มีทั้งวิชาอัลกุรอาน อัลฮาดิซ ศาสนประวัติ และอื่น ๆ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้จะเน้นการตรียะฮ์ปลูกฝังคุณค่า รูปแบบดิงามต่าง ๆ ของอิสลามแบบปฏิบัติจริงทุก ๆ วัน จนสุดท้ายก็จะซึมซับเข้าไปในรากแก้วของเด็ก ๆ กลายเป็นต้นไม้แห่งอิสลามที่แข็งแรง มาชาอัลลอฮ์ เด็ก ๆ จะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านพฤติกรรมที่ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็ขึ้นอยู่กับครูผู้สอนด้วยคะ ถ้าครูสอนโดยไม่ได้ผ่านการอบรมหรือขาดการติดตามก็จะทำให้ความเข้มข้นค่อย ๆ หายไปในที่สุด โดยหลัก ๆ แล้ว การจัดการศึกษาอิสลามแบบมีกัตบ๊ะ มีองค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ การจัดการสอน การตรียะฮ์ และการนิเทศติดตาม ซึ่งการนิเทศติดตามที่เข้มข้นนี้เองทำให้ครูถูกกระตุ้นอยู่ตลอดเวลาเลยคะ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 18

ผู้สัมภาษณ์ : พอจะทราบถึงองค์ประกอบหลักการสอนรูปแบบมักดับไหมครับ ยังไงครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ค่ะ มี 3 องค์ประกอบหลักค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : และจากที่ได้สัมภาษณ์ประเด็นการสอนแบบมักดับกับครูอีกคนเมื่อครู เสมือนเขา กำลังอธิบายว่า การที่ผลการสอบวัดความรู้ระดับชาติด้านรายวิชาศาสนาที่มีสถิติสูงอยู่มาหลายปี แล้วนั้น นอกจากความเข้มข้นของการเรียนแล้ว ทางโรงเรียนยังมีการมอบหมายงานฝึกปฏิบัติ ข้อปลีกย่อยจากองค์ความรู้ที่ได้เรียนมากับบุคคลที่บ้านด้วย เป็นการทบทวนความรู้ที่ดี นำไปสู่การ เข้าใจความรู้อย่างลึกซึ้ง อืม คุณครูเห็นยังไงบ้างครับ ช่วยอธิบายเรื่องการมอบหมายอามัลด้วยครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ค่ะ การมอบหมายอามัลเป็นเรื่องที่ทำให้นักเรียนมีข้อผูกมัดกับบทเรียน คือเรียน แล้ว พอหมดเวลาก็หมด ไม่ใช่อย่างนั้นค่ะ ง่าย ๆ คือ ในรูปแบบการสอนแบบมักดับนั้น ในทุก ๆ คาบที่เราสอน จะเป็นการสอนที่ทำให้เด็ก ๆ มีความกระตุน ในตอนท้ายคาบ เราจะมี การมอบหมาย อามัล ก็คือการมอบหมายงานเหมือนการบ้านนั่นแหละค่ะ แต่เป็นการบ้านที่ให้เด็ก ๆ กลับไปปฏิบัติ ที่บ้าน กับครอบครัว กับเพื่อน ๆ แล้ววันรุ่งขึ้นในคาบดังกล่าวเราก็จะสอบถามถึงการบ้านที่ได้ให้ไป ทำกันว่าใครทำบ้าง แล้วให้เขาเล่าว่า ทำแล้ว ทำอย่างไร เกิดเหตุการณ์อะไรบ้าง ซึ่งแน่นอน การที่ เด็ก ๆ ได้ไปทำดี ใคร ๆ ก็ชื่นชอบ เด็ก ๆ ก็จะภูมิใจเมื่อได้เล่าต่อหน้าเพื่อน ๆ แถมคุณครูยังมีรางวัล ให้อีก เกิดเป็นความรู้สึกดี ๆ ในการทำความดี มีกำลังใจที่จะทำดีต่อไปค่ะ คือมักดับนี้จะเป็นวิธีการ สอนที่เน้นในทุก ๆ ด้านพร้อม ๆ กันค่ะ นอกจากขั้นตอนการสอนที่จำเป็นต้องปฏิบัติอย่างจริงจัง แล้ว การวางตัวของครู การสังเกตและแนะนำในการวางตัวของนักเรียน คือเราต้องขยับพูด คอย กระตุนเด็กเสมอ เช่น การเดิน การเล่นกับเพื่อนในห้อง ว่าเด็ก ๆ เล่นแบบไหน เล่นอะไรที่ขัดกับหลัก ศีลธรรมไหม ครูต้องมีไหวพริบ ตลอดจนการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าต่าง ๆ ในห้องเรียน แล้วครูต้องมี ไหวพริบที่ว่า การแนะนำ การห้ามปราม ต้องไม่ทำให้กระทบต่อความรู้สึกทางลบของเด็กต่อการ เรียนศาสนาเด็ดขาด และที่ห้ามเด็ดขาด ก็คือ การใช้ไม้เรียว ในขณะที่เดียวกัน วิธีการสอนต่าง ๆ ถ้า ครูไม่เข้าอบรมจะไม่สามารถนำไปใช้ได้เลย โดยเฉพาะในวิชาฝึกอามัล แต่วิชานี้ เด็ก ๆ ส่วนมากจะ ชอบ เพราะโดยส่วนใหญ่จะเป็นการฝึกปฏิบัติผ่านบทบาทสมมุติ เด็ก ๆ ทุกคนจะมีส่วนในการ ขับเคลื่อนบทเรียน เช่นเดียวกันกับโครงการตรียะฮฺ ซึ่งมีทั้งหมด 10 ประเด็นด้วยกัน โดยในแต่ละ ประเด็นจะกระจายเป็น 10 กิจกรรมย่อยด้วยกัน ซึ่งเฉลี่ยทั้งปีแล้ว 2 สัปดาห์ ๆ ละ 1 ประเด็น

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 4

ผู้สัมภาษณ์ : โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้การศึกษาสงเคราะห์ในรายวิชา ศาสนาอย่างไรบ้างครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : เรามีการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาศาสนาเหมือนกับโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามทั่วไปค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : ได้ยินมาว่า โรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ มีคะแนน I-Net สูงทุกปี นอกจากการเรียน ศาสนาแบบปกติแล้ว เรามีการเรียนอะไรเป็นการเพิ่มเติมใหม่ครับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การศึกษาสงเคราะห์ในรายวิชาศาสนาอย่างไรบ้างครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : มีค่ะ เรามีการจัดการเรียนที่ตำบลภาคกลางคืน เรามีโครงการต้อบียะฮฺ และเรายัง มีกิจกรรมฮาเลาะห์ต่าง ๆ ที่มีการมอบอามัล ซึ่งมีส่วนในการยกระดับ I-Net อีกหลายกิจกรรมค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : ที่ว่าเป็นการเรียนแบบทั่วไป เหมือน ๆ โรงเรียนเอกชนอื่น ๆ ทั่วไป แปลว่ามีการเรียน ศาสนาตามหลักสูตรศาสนา 46 หรือ 51 ใช่ไหมครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ใช่ค่ะ เราใช้แบบ 46 ค่ะ เป็นการเรียนแบบควบคู่ศาสนาและสามัญค่ะ โดย ศาสนาจะเป็นช่วงเช้า และสามัญจะเป็นช่วงบ่าย ซึ่งในช่วงเริ่มแรกของการจัดตารางจัดการ เรียนรู้แบบควบคู่ มีการจัดการเรียนรู้รายวิชาสามัญในช่วงเช้าและรายวิชาศาสนาในช่วงบ่าย ประ กฏว่านักเรียนจะไม่ค่อยให้ความสนใจและไม่ค่อยมาเรียนในช่วงบ่าย ไม่สบายบ้าง ปวดหัวบ้าง เหตุ ผลต่าง ๆ นา ๆ ต่อมา มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบใหม่โดยการสลับคาบระหว่างรายวิชาสามัญและ ศาสนาตลอดทั้งวันจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นรูปแบบส่วนใหญ่ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีในปัจจุบัน ในส่วนการจัดการศึกษาสายศาสนา นอกจากทางโรงเรียนดารุลบารอกะฮฺ จะมีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางอิสลามศึกษาตามที่รัฐบาลกำหนดมาแล้ว ทางโรงเรียน ก็มีการจัดการสอนแบบปอเนาะด้วย ส่วนแบบชั้นเรียนก็คือชั้นมุตาวัสซิทะฮฺและชานาวี ซึ่งในแต่ละ ระดับชั้นจะประกอบไปด้วยจำนวน 8 รายวิชาเท่า ๆ กัน คือ อัลกุรอานและอัตตัจฟิร อัลหะดีษ หรือที่เราเรียกว่าจนะท้านศาสนาด้า อัลอะกีดะฮฺเกี่ยวกับหลักศรัทธา ฟิกฮฺ อัตตารีค วิชาอัคลาก วิชา ภาษาอาหรับ วิชาภาษามลายู และรายวิชาศาสนาเพิ่มเติมตามสถานศึกษากำหนดอีกหลากหลาย วิชา เช่น ความรู้เกี่ยวกับการแบ่งมรดกตามรูปแบบอิสลาม อารยะธรรมอิสลาม หลักการวิเคราะห์ ฮาดิษหรือวจนะศาสนาด้า ความรู้ศาสตร์ต่าง ๆ ด้านภาษาอาหรับ วิชาปรัชญาและจิตวิทยาอิสลาม กระทั่งวิชาชีฟต่าง ๆ อีกด้วย โดยที่ไม่ได้เพิ่มวันเรียนเป็น 6 วัน เหมือนบางโรงเรียน แต่ใช้วิธีเพิ่ม คาบ ซึ่งในช่วงกลางวันจะมี 9 คาบ และกลางคืนอีก 1 คาบ

ผู้ให้การสัมภาษณ์ที่ 15

ผู้สัมภาษณ์ : จากการที่ได้พูดคุยกับหลาย ๆ ท่าน ทราบมาว่า ในการพัฒนาทักษะชีวิตในด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เรามีกิจกรรมหลากหลายมาก เช่น ๆ ท่านคิดว่าคือกิจกรรมอะไรครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : เรามีกิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนเด็กด้อยโอกาสหลายกิจกรรมเลยครับ ที่ได้จริง ๆ ก็จะเป็นโครงการตรีปิยะฮู ซึ่งมี 9 กิจกรรมครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ใน 9 กิจกรรมนี้ ท่านรับผิดชอบอะไรบ้าง แล้วท่านคิดว่าสำหรับนักเรียนผู้ชายน่าจะ เป็นกิจกรรมอะไรบ้างที่ท่านคิดว่าสามารถพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมได้จริง

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ผมรับผิดชอบพาเด็ก ๆ ไปตระเวนครับ ซึ่งก็คิดว่ากิจกรรมนี้สามารถปลูกเด็กนักเรียนให้ได้ดีจริงได้แน่ครับ ที่เห็นจริง ๆ ก็หลายคนแล้วครับ

ผู้สัมภาษณ์ : ช่วยอธิบายรูปแบบการดำเนินกิจกรรมตระเวนด้วยครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ได้ครับ คือว่า การออกตระเวน คือ การออกเชิญชวนผู้คนไปสู่ความดีโดยเฉพาะ การออกเชิญชวนผู้คนไปสู่การละหมาด ในขณะที่เป็นการออกไปเพื่อพัฒนาตนเองด้านการขัดเกลาจิตใจและการปฏิบัติศาสนกิจอีกด้วยครับ ซึ่งประเด็นหลังนี้เป็นประเด็นมากกว่าสำหรับน้อง ๆ นักเรียนนะครับ วิธีการก็จะแตกต่างกันครับ โดยการออกไปพำนักที่ต่างมัสยิดเป็นเวลา 1 วันต่อเดือน หรือ 3 วันต่อเดือน หรือ 10 วันในช่วงเดือนรอมฎอน หรือ 40 วันต่อปี หรือ 4 เดือนตามความสามารถที่มี ตามสถานภาพของแต่ละประเภทบุคคล คือ 1 วันต่อเดือน สำหรับนักเรียน นักศึกษา ครูผู้สอนระบบต่าง ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ในระบบราชการ หรือ 3 วันต่อเดือน สำหรับประชาชนทั่วไป 10 วันต่อปีในช่วงเดือนรอมฎอนสำหรับประชาชนทั่วไปที่ใฝ่หาการปลื้ม วิเวกในเดือนอันประเสริฐ หรือ 40 วันต่อปี สำหรับคนทั่วไปหรือในช่วงปิดเทอมสำหรับพวกเรา และ ก็ 4 เดือนสักครั้งหนึ่งในชีวิตก็ยิ่งดี ในการนี้ โรงเรียนดาร์ุลบารอกะฮูของเราได้มีการจัดกิจกรรมออกตระเวนเดือนละ 1 วัน หรือเราจะเรียกกันติดว่า ตะเวน 24 ชั่วโมง จะทำกันในวันปิดการเรียน โดยปกติแล้วจะเป็นสัปดาห์ที่ 4 ของเดือน มีครูผู้ชายและนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาเป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งในบางครั้งก็อาจมีนักเรียนประถมเข้าร่วมด้วย เป็นการออกตระเวนเชิญชวนผู้คนสู่การละหมาดตามมัสยิดต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดปัตตานีตามมติการกำหนดจากศูนย์กลางตะเวนประจำเขต มั่นก็คล้าย ๆ กับการเข้าค่ายนะครับ ไปอยู่กับหนึ่งวันหนึ่งคืน กินข้าวร่วมกัน กิจกรรมร่วมกัน สนุกและอิมบูนครับ”

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 3

ผู้สัมภาษณ์ : จากการที่ได้พูดคุยกับหลาย ๆ ท่าน ทราบมาว่า ในการพัฒนาด้านการศึกษาแก่เด็ก ด้อยโอกาสที่นี้จะมีรูปแบบทั้งที่อยู่หอประจำและแบบไปกลับด้วย มีการแบ่งกันยังไงครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ก่อนอื่นดิฉันขออนุญาตเกริ่นก่อนนะค่ะ คือว่า โรงเรียนคารุลบารอกะฮ์ของเรา ปัจจุบันนี้ มีทั้งเด็กปกติและเด็กด้อยโอกาส

ผู้สัมภาษณ์ : แต่ที่พอทราบมา พอได้ทราบมาว่า โรงเรียนแห่งนี้เขาเรียกว่าโรงเรียนอาเนาะยาเต็ม แต่ที่อาจารย์ได้กล่าวเมื่อครู่มีเด็กปกติด้วย ขออนุญาตช่วยอธิบายหน่อยได้ไหมครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ค่ะ ได้ค่ะ คือว่า จริงแล้ว โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนเด็กกำพร้าที่ท่านเข้าใจนั้นถูกแล้ว ค่ะ ซึ่งแต่เดิมคือใช่ค่ะ แต่หลัง ๆ มาเริ่มมีคนสนใจจะส่งบุตรหลานมาร่วมเรียนด้วย ทั้ง ๆ ที่รู้กันทั่วแล้วว่าเป็นโรงเรียนเด็กกำพร้าค่ะ จุดนี้ นาน ๆ เข้าเราไม่ควรปฏิเสธค่ะ แต่ถึงเราจะมีเด็กทั่วไป ร่วมเรียนอยู่ด้วย แต่เราก็ยังคงรักษาความเป็นเดิมของเราได้อย่างดีค่ะ การจัดการศึกษาของโรงเรียน เรา ก็ยังเน้นการจัดการศึกษาเด็กด้อยโอกาสค่ะ ก็คือ เด็กกำพร้าและเด็กยากไร้นั่นเอง มีรูปแบบการจัดการศึกษา 2 สาย ทั้งสามัญและศาสนาทั้งในระดับประถมและระดับมัธยมศึกษา สำหรับเด็ก กำพร้าประถมหรือต่ำกว่าประถม เราให้อยู่กับญาติ ๆ ก่อน พอขึ้น มอ 1 ก็สามารถมาอยู่หอพักได้ เรียนฟรี อยู่ฟรี กินฟรี ในบางคนจะมีเงินกระเป่าเป็นค่าขนมให้อีกด้วย ส่วนการจัดการสอนก็จะ เหมือน ๆ กับโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ในจังหวัดปัตตานีเรา คือ เรียนทั้งสามัญและศาสนาไป พร้อม ๆ กันค่ะ โดยเฉพาะสายศาสนา ก็จะตามหลักสูตรแกนกลาง หลัก ๆ มีอยู่ 8 รายวิชา และยังมีที่สถานศึกษาจัดการสอนเพิ่มเติมอีกด้วยหลายวิชาค่ะ ก็เพื่อให้เด็ก ๆ ที่จบไปแล้วสามารถนำ ศาสนาไปปฏิบัติได้ถูกต้องจนมีการมีงานที่สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ด้วย เช่น วิชาอู ชูลลุตฟ์ซิริ ฟารอฮิด วิชานาฮู วิชาซอรอฟ อิมลาอและอินซาล บาลาฆะฮะ วิชาปรัชญาและจิตวิทยา อิสลาม วิชาอารยธรรมอิสลาม หลักสูตรและการจัดการสอน วิชาภาษาอังกฤษเราก็จัดมาใส่ใน หลักสูตรสถานศึกษาระดับชานาวิด้วยนะค่ะ แล้วก็วิชาหัตถกรรมและคหกรรม เป็นการตัดเย็บและ การทำอาหาร ตลอดจนวิชาคอมพิวเตอร์ และทักษะอาชีพต่าง ๆ อื่น ๆ อีกมากมายค่ะ ทั้งนี้ทั้งนั้น นักเรียนชายระดับมัธยมจะมีเวลาส่วนมากในการศึกษาท่องจำคัมภีร์อัลกุรอานเป็นการหลัก ส่วน นักเรียนหญิงมัธยมจะมีคาบเรียนศาสนาภาคปกติในช่วงกลางวันและในช่วงกลางคืนจะเป็นการเรียน ศาสนาเพิ่มเติมด้วยตำราเก่าแก่ทางศาสนาแบบปอเนาะ ส่วนวันหยุดก็จะเน้นทางทักษะอาชีพต่าง ๆ เป็นหลัก ต่างจากนักเรียนฝึกงานที่จะมีการฝึกทักษะอาชีพทุกวันค่ะ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 16

ผู้สัมภาษณ์ : ขออนุญาตนะครับ ได้ทราบว่า มีนักกิจกรรมได้ขอเข้ามาทำกิจกรรมในวันหยุดด้วยใช่ไหมครับ แล้วเวลาเขา来做กิจกรรมกับนักเรียนหอพักแล้ว นักเรียนหอพักจะมีเวลาทำกิจกรรมส่วนตัวอื่น ๆ อีกไหมครับ เช่น ซักผ้า รีดผ้า หรือทำการบ้าน เป็นปัญหาไหมครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ค่ะ มีค่ะ ใช่เลยคะ

ผู้สัมภาษณ์ : ขออนุญาตนะครับ แล้วแก้ปัญหาอย่างไรครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ตามที่ (ชื่อบุคคล) กล่าวเมื่อกี้เลยคะ เราจึงได้ลงบทสรุปร่วมกันว่า ให้มีวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าวร่วมกันใน 2 รูปแบบ คือ การแก้ปัญหาระยะสั้นและระยะยาว โดยรูปแบบการแก้ปัญหาระยะสั้นนั้น ให้แบ่งนักเรียนหอพักออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละเท่า ๆ กัน แล้วให้มี 1 กลุ่ม จาก 5 เมื่อก็ รับหน้าที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหยุดที่จัดโดยองค์กรจากภายนอกกิจกรรมละ 1 กลุ่ม ตามลำดับจนครบทั้ง 5 กลุ่ม ซึ่งโดยปกติแล้ว ในแต่ละสัปดาห์ก็จะมีเฉลี่ยสัปดาห์ละเพียง 1 กิจกรรม ในขณะที่อีก 4 กลุ่มที่เหลือ ให้สามารถทำกิจกรรมส่วนตัวตลอดจนการบ้านและภาระงานต่าง ๆ ตามที่ทางฝ่ายงานหอพักได้กำหนดไว้ได้อย่างเต็มที่ค่ะ และยังมีการเสนอแนะให้มีการทดเวลาสำหรับการทำการบ้านและกิจกรรมส่วนตัวให้กลุ่มนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวอีกด้วย โดยอาจขดเซยเวลาดังกล่าวในช่วงเวลาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในวันหยุดของหอพักที่สามารถผ่อนปรนได้ ค่ะ

ผู้สัมภาษณ์ : แล้วระยะยาวละครับ แก้ปัญหาอย่างไรครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : อ้อ ค่ะ ส่วนรูปแบบการแก้ปัญหาระยะยาว ได้มีการเสนอแนะให้มีการทำความเข้าใจกับองค์กรภายนอกที่ประสงค์จะมาทำกิจกรรมกับเด็กด้วยโอกาสด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่ไม่กระทบต่อความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น หลังจากพวกเขาได้จัดกิจกรรมกับนักเรียนหอพักเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ให้มีการพูดคุยทำความเข้าใจในกันค่ะ หรือทำหนังสือชี้แจงตลอดจนหนังสือขอความร่วมมือในการกำหนดกรอบเวลาตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ อย่างถี่ถ้วนและรัดกุม และก่อนที่จะมาในรอบต่อไปก็ขอให้แจ้งก่อนจัดกิจกรรมมาเป็นการล่วงหน้าอย่างน้อย 1 อาทิตย์ค่ะ ในขณะที่เดียวกัน เรายังเห็นว่า ควรหลีกเลี่ยงการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในวงกว้าง โดยเฉพาะสื่อ ออนไลน์เพื่อเลี่ยงการเข้าใจผิดที่อาจเกิดขึ้นได้โดยเกิดจากความเข้าใจผิดจากการสื่อสารที่ไม่ละเอียดด้วยค่ะ

ผู้ให้การสัมภาษณ์คนที่ 13

ผู้สัมภาษณ์ : จากที่ได้พูดคุยกับครูสอนท่องจำอัลกุรอานของเด็ก ๆ ที่นี้ ทราบมาว่า มีการเรียนท่องจำอัลกุรอานที่แตกต่างออกไปจากที่อื่น ๆ ขออนุญาต ช่วยอธิบายหน่อยครับ แล้ว Stiffin นี้คืออะไรครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ครับ Stiffin เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องของสมองของมนุษย์ในรูปแบบการเรียนรู้ชนิดหนึ่ง จะบอกว่า พระองค์อัลลอฮ์ทอาลา ได้ทรงสร้างรูปร่างของมนุษย์มาด้วยรูปร่างที่สมบูรณ์แบบ เช่นเดียวกัน อัลลอฮ์ได้ทรงประทานมันสมองและความสำนึกคิดให้แก่มนุษย์ที่สมบูรณ์แบบเช่นเดียวกัน ดังนั้น เราทุกคนล้วนมีความเป็นอัจฉริยะภาพ ซึ่งเป็นความอัจฉริยะภาพที่ต่างกัันครับ ขึ้นอยู่กับเราว่าจะสามารถค้นหาตัวตนได้หรือไม่ ซึ่งมันก็มีหลายวิธีการด้วยกันนะครับ เช่น การทบทวนอดีต หรือจากการสังสมประสบการณ์ ในประเด็นนี้ หลักแนวคิด STIFIn ได้จำแนกความอัจฉริยะภาพของมนุษย์เราแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ Sensing , Thinking , Intuiting , Feeling และ Insting

ผู้สัมภาษณ์ : พอจะยกตัวอย่างได้ไหมครับ คือว่า มีความสนใจครับ

ผู้ตอบสัมภาษณ์ : ครับ ยกตัวอย่าง เช่น นักเรียนประเภท Sensing ก็จะมีลักษณะเด่นกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในเรื่องความจำ ในทางการแพทย์บุคคลประเภทนี้ สมองจะใช้งานด้านซ้ายล่างเป็นส่วนมาก บุคคลประเภทนี้จริง ๆ แล้วจะมีพฤติกรรมซุกซน อยู่นิ่งไม่ได้ ต้องหากิจกรรมทำอยู่เรื่อย เทคนิคการเรียนรู้ที่ดีสำหรับเขาคือการเรียนโดยการแข่งขันกับเพื่อน ในที่นี้ไม่ใช่การสร้างคู่แข่งในเชิงลบแต่เป็นการกระตุ้นให้รู้สึกอยากเรียน ส่วนนักเรียนประเภท Thinking จะมีลักษณะนิสัย มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงและหัวแข็ง เขาจึงสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ถึงแม้ปัญหาจะยากขนาดไหนก็ตาม เขาชอบทำงานคนเดียว ผลงานที่ออกมามักจะเป็นที่น่าพอใจและโดดเด่น บุคคลประเภทนี้มีตัวกระตุ้นอยู่ในตัวของเขาเอง มีความตั้งใจด้วยตัวเองในการค้นคว้าหาความรู้ ยิ่งถ้ามีคนที่ให้ความเคารพนับถือก็เพียงพอที่จะเป็นกำลังใจให้เขาได้ เป็นการกระตุ้นเขา โดยที่ไม่จำเป็นต้องมีคนชมหรือให้รางวัล เพราะเขาต้องการแค่การยอมรับจากคนรอบข้างที่มาจากการเคารพในตัวเขา และนี่ก็คือลักษณะเฉพาะของนักเรียนแต่ละประเภทที่เราจะต้องรู้จักตัวตนเขา ครูจึงจะสามารถบริหารจัดการจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสมโดยที่ทั้งครูและนักเรียนไม่จำเป็นต้องเหนื่อยมาก เช่นเดียวกับการท่องจำอัลกุรอาน ทีมงาน STIFIn ได้ทำการวิจัยมาหลายปี สุดท้ายเรามีวิธีการท่องจำที่ได้ผลดี ซึ่งเป็นวิธีการที่สอดคล้องกับความอัจฉริยะภาพของแต่ละบุคคล ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลักด้วยกัน คือ ขั้นเตรียมอุปกรณ์ ขั้นเตรียมการก่อนท่อง และขั้นปฏิบัติการท่อง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นายมัฮยุดดีน สาเมาะ
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 6120420109
 วุฒิการศึกษา
 วุฒิ ชื่อสถาบัน ปีที่สำเร็จการศึกษา
 ปริญญาตรี University Islam Of Riau 2553
 สาขาการศึกษาอิสลาม

ทุนการศึกษา

ทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 ประจำปีงบประมาณ 2563

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

ครูโรงเรียนดarulbarokah 45 หมู่ที่ 1 ตำบลบานา อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

มัฮยุดดีน สาเมาะ, นิเลาะ แวอุเซ็ง. 2563. “การบริหารจัดการเต็กกำพร้าวและยากจน
 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี กรณีศึกษา โรงเรียน
 ดarulbarokah”. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิม
 ศึกษา ครั้งที่ 5 ประจำปี 2564 วันที่ 23 ธันวาคม 2563 ณ อาคารวิทยอิสลาม
 ศึกษานานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. หน้า 709-724.